Portrait not present in copy 1

pp335-6 cancel (printed as Ddd2)
cf copy 1

Last (blank) leaf Ddd4 present

Henry Edward Bunbury.

ROBERTUS STEPHANUS.
ROBERTUM cernis STEPHANUM, quem Gallicus orbis
Miratur. Primus Chalcographûm Stephanus,
Qui pius et doctus procudit Scripta piorum:
Sorbona hinc non vult impia ferre virum.
Natus Parisiis Anno 1503.
Denatus verò 7. Id. Sept. 1559.
D. Coster sculp.

ANNALES
TYPOGRAPHICI
AB ANNO M.D.
AD
ANNUM M.D. XXXVI.
CONTINUATI.

Operâ

MICH. MAITTAIRE A. M.

TOMI SECUNDI

PARS PRIOR.

HAGÆ-COMITUM,

Apud { FRATRES VAILLANT, ET NICOLAUM PREVOST.

M. D. CCXXII.

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI

GULIELMO CAVENDISH

DUCI DEVONIÆ &c.

NOBILISSIMI PERISCELIDIS

ORDINIS EQUITI

S. D.

MICHAEL MAITTAIRE.

INter illa mutua, quibus maximè constat humana ſocietas, officia nullum ſanctius eſſe arbitror aut ſolennius, nullum probo ingenuóque viro magìs colendum, quàm juſtam beneficiorum acceptorum recordationem. Ut igitur tuum, ILLUSTRISSIME PRINCEPS, nomen huic ſecundo Annalium Typographicorum Volumini præfigerem, me impulit, non vana & avidior meis Opuſculis famam aucupandi ambitio; ſed gratum publicè, quantùm debiles meos conatus operâ tuâ promoveris, recognoſcendi deſiderium. Mecum non tantùm, quicquid Librorum rariorum tua lectiſſima continet Bibliotheca,

ſed tuum etiam de rebus litterariis judicium, ſæpe communicâſti. In Librariis haud aliter atque in aliis opibus ſe res habet: accumulare, cupiunt plerique, & multis contingit; uti & impertire, tibi cum perpaucis datur. Accedit ad hæc ſuaviſſimus converſandi, & quod rectius noveris, ultro impertiendi modus; candidus adeò & familiaris, adeò ab omni faſtu alienus, ut in tam excelſo dignitatis gradu paucos inveniamus in colloquiis habendis tam faciles, pauciores in minutiis antiquitatis eruditæ discutiendis tam diligentes & paratos. Cùm in ſummo rerum faſtigio natus genium habeas tantæ amplitudini parem; nihil te indignum putas, quod virum decet litteratum: primúmque non ſolùm inter proceres ſed & doctos locum meruiſti. In te generis nobilitas & omnium rerum honeſtarum doctrina ita feliciter conſpirant, ut, utra alteram magìs ornet, dubitetur: te autem & honores ita geris, ut nemo non agnoscat animum his longè ſuperiorem.

Illa ſanè eſt nobilitas, quæ, quicquid pervulgato naturæ ordine devolutum à majoribus acceperit, ſibi aſſerit non avito ſed ſuo jure & haud vulgari meritorum viâ; ſtemmatáque ſuæ non tam domûs antiquæ decoramenta quàm virtutis ſingularis præmia vendicat. Tuam igitur fortunam laudamus, eruditionem miramur, virtutem amamus. Opibus mores non tradidiſſe, his illísque litteras ſociâſſe, ſummi viri eſt: cujus exemplum majoribus prælucet, & patriæ prodeſt; cujus utilitas nullis temporum vicibus excluditur.

Verùm Epiſtolæ hujus non eſt, in tuas, NOBILISSIME DUX, laudes longiùs exſpatiari; ſed mihi meóque Opuſculo te Patronum orare. Nulli certè Operi aptior quæſitus eſt Patronus. De Librorum antiquitate agitur. Eccui hæc familiariùs innotuit? Quis in illis conquerendis diligentior, in dignoſcendis ſagacior, in legendis attentior? Diſſeritur de Viris ſuo ævo celeberrimis; qui omni doctrinâ &

virtute ornatissimi, familiis amplissimis nati, loco & honoribus insignes, cùm rebus publicis tractandis, tum litteris promovendìs incubuerunt. Cujus nomen tantis nominibus præfigam? Cujus fidei tot clientes honestissimos committam; nisi viri, iisdem disciplinis & moribus instructi; qui nobilitate generis & luminibus litterarum facem illis præferat; qui acri judicio cum summâ humanitate conjuncto præditus illorum meritum sciat expendere, suæ authoritatis potentiâ queat protegere? Minores haud decuit tibi clientes obtulisse; & ipsi minorem indignarentur patronum.

Hactenus alienam egi causam: mea nunc agenda est. Illi celebres viri, quorum Historiam in his Annalibus scribere aggressus sum, quibus utinam obtigisset Scriptor, qualem paravi Patronum! nullus dubito, quin gratiam facilè per se & me tacente impetrent. Illis abunde est meritorum, & causa potior: mihi minimum, & causa multo infirmior. Mihi

igitur

igitur quò infirmiores ſunt vires, eò firmius comparandum eſt præſidium: nec mirum itaque, ſi ad te non modò cognitorem harum rerum peritiſſimum, ſed etiam benevolum omnium, quæ & materiam ipſam ſatìs arduam & Scriptorem ſatìs imbecillum impediunt, difficultatum æſtimatorem æquiſſimúmque judicem confugiam.

Fas mihi ſit, *Vir ortu, loco & titulis prænobilis, animo & meritis nobilior*, illam, quæ olim (nam juvat meminiſſe) in nobilisſimo adolescente emicuit, indolem, nil niſi magnum tunc promittentem; nunc in principe viro adultam, promiſſis ingentibus ſatisfacientem, plenâque luce effulgentem, contemplari. Fas ſit, ſalvâ, quæ tuæ dignitati debetur, reverentiâ, tibi in mentem revocare commune quondam in eâdem Scholâ ſub eodem Præceptore contubernium. Fas ſit, magno quantumvìs interjecto ſpatio, illam, quæ inter collactaneos eſſe ſolet, cognationem commemorare: &, per almam nutri-

nutricem, quæ nos educavit, Scholam; per & optimi, qui nos instituit, Præceptoris memoriam, fidem tuam implorare. Liceat, quem condiscipulum aliquando vocare mihi summo honori fuit, eundem Patronum omni, quo par est, obsequio & observantiâ colere.

Vale, PRÆSTANTISSIME PRINCEPS, te DEUS OPT. MAX bonis omnibus cumulet; diúque sospitem præstet, egregium tuæ Patriæ Columen & Ornamentum.

Londini. Calend. *Novemb.* 1721.

LECTORI S.

SEntio equidem, amice Lector, nihil esse iniquius, quàm ex primâ facie quicquam æstimare. Res longè aliter dat sese antè ac pòst quàm inceperis: nemo, quantum onus sit, & quid humeri valeant, satìs intelligit, donec his illud incumbat. In construendis ædibus, sumptus persæpe & negotium summam rationum, quæ à principio fuerant institutæ, excedunt. Omnia ex intervallo brevi majora, ex longo minora cernuntur. Ego sanè, cùm primùm hanc typographicam telam contexere meditarer, spatium non annuo longius eidem percurrendæ præstitueram. Ubi exorsus sum & paulò progressus, opus indies succrescere percepi; & prævideo, *currente rotâ, cùm urceum instituerim, amphoram exituram.* Materiem totam intrà unius Libri limites conclusum iri speraveram; & vix limen egressus Volumen implevi, alterum edo; nec iter mihi multò plus dimidio peractum est. Quò plura innotescunt, eò plura deprehendo à me ignorata; quò ulteriùs moveo pedem, eò latior patet campus: Et inter metendum, sub falce miror ipsam feraciùs & altiùs adcrescere segetem.

Ubique ferè gentium citò frequentari cœpit Typographiæ studium; & ubicunque omnis litterarum non penitus exulabat notitia, Ars illa ipsiúsque cultores fautorésque hospitium invenerunt & adjumentum. Tot & tam varia ex diversis passim prælis Opera prodibant chalcographica, ut eorum numerus iniri non possit; & si posset, tædiíne plus nescio an voluptatis crearet legentibus; emptorésque ditaret magìs an gravaret. Ea erat plurimorum illis temporibus Typographorum eruditio, ut sua non solùm edendis doctorum Virorum Operibus commodarent præla, sed ab iisdem etiam in familiaritatem consuetudinémque reciperentur. Effecit ista animorum inter utrosque studiorúmque amica conjunctio, ut, dum illorum Historiam persequor, horum etiam ex magnâ parte Vitam cogar describere. Frequentes, quas ad se invicem de litterariis rebus dabant, Litteræ sæpe sunt admiscen-

dæ; mutuúmque istud commercium his *Annalibus* multam & miscellaneam rerum, quas in tantam molem excrescere potuisse minimè putaveram, & sine Operis ipsius detrimento omittere nequiveram farraginem intulit. In tam multiplici varietate (cùm enim in nullo uno Scriptore omnia hujusmodi collecta occurrerent, distracta ex variis varia corrogare necesse habui) difficillimum est certum ordinem exactámque methodi (quam *Annalium* scriptura postulat) rationem servare. Multorum, qui eâdem ætate floruerunt, Typographorum, illustriorum præcipuè, Vitas non simul construere, & *eâdem* (ut ajunt) *fideliâ duos parietes dealbare*, sed singulos seorsim tradere commodius duxi, ne res magis confundere viderer, quàm tractare. Hinc crebrò evenit, ut, dum unius Typographi Vita me tenet occupatiorem, longiùs provehar; & alter illi coætaneus nec minùs clarus me postea revocet, & jubeat iter confectum remetiri; cúmque cogar sequi, quò trahunt singuli retrahúntque, sæpius interrumpatur *Annalium* filum, nec possit æquabili semper temporis tractu procedere.

In Librorum Catalogis, quos his *Annalium Typographicorum* Voluminibus insero, nolo, Lector, expectes perfectum omnium, qui ubique ab omnibus excusi prodierunt, Codicum Indicem. Huic, sanè nescio, quis sufficiat operi; in quo absolvendo Scriptorem (si, quod vix credo, reperiri possit, cui cunctas & publicas & privatas Bibliothecas in toto terrarum orbe dispersas attentissimè evolvere licuisset) tempus, charta, patientia deficerent. Ego sanè meam inscitiam lubentissimè hìc agnosco. Novi eruditis causam fore conquerendi, multas imò & præcipuas notabilésque à me Editiones fuisse prætermissas. Sed hanc materiam exhauriendi, vix (ut dixi modò) ullarum; pro dignitate aliquatenus ornandi, non mearum est virium. Necessariam harum rerum cognitionem mihi non permisit ignobilis meæ vitæ obscuritas, nulla in exteris (quod semper percupivi, & adhuc percupio) Regionibus peregrinandi occasio; & non satìs liber & frequens Bibliothecarum insignorum aditus: quâ de causâ eò majorem

habeo

habeo gratiam iis, qui mihi illam libertatem benigniùs indulserunt.

Quoniam enim librariæ ſupellectilis, maximè ſi & rarior fuerit & copioſior, uſum non privatum duntaxat (quaſi aliarum viliorum plerarúmque mercium monopolium) ſed publicum eſſe oportet; Bibliothecarii munus explere haud ſanè quiſlibet poterit. In eo nimia eſſe nequit eruditio; deſiderari non debet univerſa penè in omni genere Librorum peritia; aſſidua & ferè unica in curandâ, cui præeſt, Bibliothecâ attentio; ſumma in philobiblis excipiendis comitas ſermonísque affabilitas; pronum cum illis, quicquid noverit, communicandi, quósque Libros exquiſitiores ſciverit, commonſtrandi deſiderium. Huic perfamiliaris ſit uſus Linguarum eruditarum; antiquarum & recentium: quò faciliùs cum viris ex omni gente doctis & præſentibus & abſentibus poſſit verſari. Latinè præſertim calleat cùm ſcribere tum loqui: Quod quicunque neſcierit, quicquid aliàs jactet & ſibi arroget, fruſtra Litterati nomen ambiet. Quò enim multifaria lectio, & Authorum pervolutorum notitia, niſi indè limatior acquiratur ſtylus? Nequicquam cibis quantumvìs lautis veſcimur, niſi hinc melior fiat valetudo. Omnis à Bibliothecario abſit ſuperbia, faſtus, & frontis asperitas. Meminerit is Muſas Gratiis eſſe affines; ſéque gazis híſce litterariis præponi, non utì *Hesperidum* Hortis Draconem, qui adeuntes limine ſummoveat, vultûque ſeveriore arceat; ſed qui & inſpiciendi avidos admittat, & modeſtiores invitet. Hunc totum poſſideat Bibliotheca, nec ab hâc abſtrahat quodvis aliud negotium: Hunc ornet (ut paucis omnia complectar) conjuncta cum ſummâ humanitate & ſuavitate morum, exercitata multo uſu & conſummata ſtudiorum omnium liberalium doctrina.

Me neutiquam puto à meo propoſito abiiſſe, qui Bibliothecarium deſcripſerim; hujusmodi enim viris potiores nanciſci adminiſtros & adjutores Typographia non poteſt. Illius ſanè Artis negotium ſi vellemus rectè adminiſtrari, nec (utì nunc dierum in locis compluribus peſſima invaluit conſuetu-

 do)

do) perfunctoriè tranſigi, huic tractando manus admovere Correctores oporteret, in quibus non minor, quàm quæ requiritur in Bibliothecariis, eluceret doctrina. Sic olim Correctorem egit JOANNES ANDREAS Episcopus *Alerienſis* Apoſtolicæ Bibliothecæ Secretarius. Sed neceſſariis, neque quidem exiguis, ſumptibus ideóque patrocinio magno & regio opus eſt, quale aliquando ſuſcipere ſoliti ſunt viri Principes & Litterati. Res itaque anguſta, rarúmque patrocinium effecit, ut apud nos plerumque languescat Typographia, &, ob Scriptorum utilium penuriam, aut nugis aut peſtilentibus Libellis emancipetur.

Rem præterea rei librariæ amatoribus perquam gratam & utilem facerent inſignium Bibliothecarum Præfecti, ſi earum Catalogos emitti curarent. Illis hoc non modò haud indignum ſed & valde neceſſarium incumbit negotium, ut theſauri, quibus ſervandis præponuntur, orbem non omnino lateant litteratum; ut ab iis, quorum jus penès paucos ſitum eſt, ad omnes, quoad queat, uberrimus redundet fructus. Fateor ingentem paſſim in manibus verſari omnigenorum Catalogorum copiam: quoniam verò in plerisque perfecta & integra non habetur ſingulorum Librorum notitia, ex iis vix unus aut alter curioſorum votis ſatisfecit. In Catalogo conſcribendo (quod quidem non ita facile) Codicem unumquemque (quantum fieri poteſt) ſic repræſentari opus eſt & circumſtantiis requiſitis definiri, ut Lectori ſub ipſis oculis ſiſti coràm videatur. Quisquis autem hujusmodi Operis ſatagerit, ei non tantùm multum tædii & laboris devorandum, pertinax adhibenda induſtria, ſed minimè vulgaris conferenda ad hoc propoſitum in evolvendis Libris iíſque (quotquot huc ſpectant) omnibus examinandis exercitatio. Fruſtra id aggrediuntur, qui titulo tenus duntaxat ſapiunt; quoniam ſingulas in aliquibus paginas, ut quid complectantur (quod non ſemper ex impreſſo titulo patebit) ſcias, attentè percurriſſe intererit. Variæ contexendorum Catalogorum methodi ad tres commodè reduci poſſunt; 1. juxta annorum ſeriem: 2. juxta rerum in Scientias Artésque diſtributarum rationem:

3. juxta

3. juxta Authorum nomina alphabeticè dispoſita. Illam in meis *Annalibus*, utpote eorum inſtituto magìs convenientem malui: harum verò alterutram plerique Bibliothecarii ſecuti ſunt.

Ad Catalogum rite conſtruendum, præter ordinem certum quendam, qui in Codicum diſpoſitione ſervandus eſt, requiruntur alia compluria.

Unicuique Libro adſcribendus eſt is Titulus, ex quo dilucidè & compendiariò liqueat, de quo, quâ Linguâ, quo Authore, Interprete, Recognitore, & (ſi addita ſit) quotâ Editione, ibidem agatur. Nunquam oportet negligi, quâ impreſſionis formâ (fol.° 4.to 8.° 12.° &c.) quo characteris genere (*Romano*, *Italico*, *Gothico*, &c.) quo Typographo, aut Bibliopolâ, quo tempore, in quâ Urbe, prodierit. Multi occurrunt, imò ex inſignioribus, Catalogi, qui, quòd ex his nonnulla omiſerint, fiunt eò minùs utiles; Lectoríque ſcrupulum ſæpe injiciunt, qui non, niſi ex Librorum inſpectione, poſſit eximi. Novi equidem me, licèt labori minimè pepercerim, fuiſſe in pluribus nimis indiligentem; & Characteris genus (quod dolet) malè à me prætermiſſum. At utinam illud unum eſſet, in quo à me fuiſſet erratum!

Typographis quibusdam celebribus fuit haud infrequens conſuetudo Librorum in ſuis Officinis excuſorum venaliúmque Catalogos divulgare; quorum plurimos (inventu quippe raros) his *Annalibus* inſeram. In illis autem plerisque Impreſſionis annus, quem ſcire nunc maximè intereſt, ſiletur; pretium verò, cujus notitiâ ullo absque damno potuimus carere, ſingulis adnectitur. Iſtos enim ſuæ Officinæ Indices imprimendi non alia iis erat cauſa, quàm ut empturientibus, librariæ merces quales eſſent, & quanti proſtarent, innotesceret; ſuísque tantùm inpræſentiarum contemporaneis, nullâ interim poſterorum habitâ ratione, conſulebant. Illos tamen nolui à meis deſiderari Lectoribus, quibus, quid à tam illuſtribus Typographis excuſum fuerit, nôſſe (licet celentur tempus) non omnino ingratum fore arbitror.

Hujusmodi Librorum Indices nulli mihi ante annum 1500.

in primævis Typographiæ temporibus occurrerunt præter illum, quem Episcopus *Aleriensis* supplici ad XYST. IIII. (*) Epistolæ *Germanorum* Typographorum nomine subjecit, Ibi nullus Libris singulis adnotatur Impressionis annus; nisi quòd certum sit omnes ante 1472. quo data est Epistola, prodiisse. Exemplarium, quæ ex singulis excusa sunt, numerus (ut quantos sumptus fecerant, indè conjiciens Pontifex ad levandam ipsorum penuriam fieret proclivior) adnotatus est. Nobis certè Exemplarium (si numerum adjungere posterioribus Typographis libuisset) utilior foret quàm pretii notitia, quoniam ex Exemplarium aut copiâ aut paucitate conjectare licuit, quinam Libri aliis rariores & majoris æstimandi essent. In (**) nonnullis Indicibus (quod quidem ad deprehendendos Librorum defectus valde conducit) chartæ numerantur.

Antequam hanc Præfationem (longiorem sanè quàm volui, sed res alia aliam trahit) claudam, est non nihil, quod à me omissum nolim. Mihi (neque id injuriâ) gratulor, meísque Lectoribus ingentes habeo gratias, primum meorum *Annalium* Volumen, licèt erratis plurimis oneratum, non tamen malè acceptum fuisse. Gaudeo etiam Bibliopolis fratribus, *Paulo* & *Isaaco* VAILLANT, viris mei amantissimis & mihi meritò charissimis (quorum damno ab isto meo Opusculo impensè metuebam) rem non infeliciter cessisse. Alterum hoc, quod præ manibus habes, Volumen non priùs audebam prælo committere, quàm de prioris jam penè (ut audio) distracti fortunâ sollicitus esse desiissem. Non autem sum meorum debilium conatuum æstimator adeò cæcus ac prætumidus, ut non intelligam, eas lucubrationes non ob meriti, quod sibi arrogent, quicquam, sed materiæ, quam tractant, gratiâ unicè placuisse. Ea enim nunc ferè universa convaluit Librorum *ante-quingenorum* opinio, ut præ illis reliqui omnes contemnantur. Ex quo antiquariæ illæ Editionum merces requiri ubique & *Sosiis merere æra* cœperunt, tanta *transit mare* huc ad nos advecta eorum seges; adeo nullus vel intimus non penetratur angulus, nullæ non perreptantur tabernæ,

(*) *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 48. 49. 50.
(**) Vide GESNER. *Pandect.*

bernæ, plateæ, gymnaſia, latebræ; tot in lucem protrahuntur hactenus incognita Volumina, pleraque vermiculorum dentes paſſa, carioſa, interlinearibus gloſſis obliterata, ſolâ vetuſtate ſpectabilia; tot, inquam, quotidie confluunt, ut absque pretio eſſet, (quòd cùm & ratione & fide majus, nec modum, nec fines certos nôrit, emptores non niſi marſupiis bene nummatis onuſtos admittit) metuendi foret cauſa, ne rurſus evileſcerent, & ad antiquum pretium recidentes ad pauperiorum etiam Scholaſticorum forulos pervenirent. Non autem id ago, ut antiquitatem impotens oblatrem, méque opinioni receptæ, magiſtelli inſtar ineptientis, opponam; ac honorem vetuſtatis authoritati debitum elevem. Contendo nihilominus, his, ut & aliis rebus, pretii plus nimio ſtatui poſſe; ideóque id intrà quosdam limites eſſe coërcendum, nec arbitrio quorundam, qui nil aliud quàm lucrum ſpectant, Bibliopolarum permittendum. Inter Editiones quadringenas, varius eſt dignitatis delectus, neque omnes in eodem loco ſunt habendæ; in primo, quæ propiùs abſunt ab Artis inventæ temporibus; & ex his, quæ ex ipſis Manuſcriptis expreſſæ Manuſcriptorum vice fungi queunt. Inter primarios Typographos, aliæ alios commendant dotes. Faustum & Schoefferum veneramur, quòd reliquis præiverint. Sweynheim & Pannartz & Han & *Spirenſes* fratres ſuis Libris authoritatem addunt, quòd ad ipſorum plerumque Autographorum fidem ſint conformati. Nicolaum Jenson, licèt ſuas Editiones non ſemper ex Manuſcriptis, ſed aliquando ex Codicibus priùs apud *Romanos* illos impreſſis effingeret, ob characterum elegantiam, quâ cæteros omnes facilè ſuperat, ſuſpicimus. Typorum nitor ſolidæ laudis multum amittit, niſi adſit corrigendi cura, quæ ſub Typographiæ primordiis erat maximè neceſſaria, quòd Artifices nondum Artis magiſtratum adepti ad errata committenda proniores eſſent. In aliquibus primævis Libris Lectorem non raró offendit mendorum copia, in plerisque neglecta interpungendi ratio. Principes ergo verè mihi videntur Editiones ab Officinis profectæ, quibus Correctorum & Recognitorum non deerat diligen-

ligentia, eo tempore elucubratæ, quo Ars critica, cujus auxilium in erroribus eliminandis verâque Manuſcriptorum lectione eliciendâ præcipuum ſpectatur, penès doctos erat & modeſtos, necdum ab iſtâ homuncionum gente exercebatur, quorum imperitia major ſit neſcio an audacia; qui crudas ſuas conjecturas quodam magiſtrali (ut ita dicam) triſtis ſupercilii faſtu, poſthabito omnium eruditorum judicio, in textum obtrudunt; veterúmque Authorum Opera tot vocum monſtris contaminant, ut, ſi revivixerint, ſeſe ipſi & ſua vix agnoscerent.

Laus ea, quæ Typographis primævis & eorum Libris tribuitur, non debet eò aſſurgere, ut nulla poſterioribus ſit reliqua. Nemo inter eruditos veterum ante 1500.^{m} annum Editionum admiratione usque adeò inſaniet, ut multis, qui deinceps in variis *Europæ* partibus extiterunt, Typorúmque pompâ & correctionis ſtudio plerosque præeuntium vicerunt, famam deroget. Invenies, Lector, poſt 1500.^{m} annum Typographos, quorum gratiâ hoc alterum *Annalium* Volumen non minùs, quàm prius, gratum fore ſpem mihi, nec dubiam, facio. Vale itaque, & erratis, quæ per ignorantiam aut indiligentiam à me profecta ſunt, pro tuâ, quam ſenſi hactenus, benevolentiâ perge porrò ignoscere.

HANC *de primâ Typographiæ inventione* Epiſtolam, quam meis ut ANNALIBUS inſeram rogatus, ex Autographo, ut mihi in manus oblatum eſt, fideliter exſcriptam, ad prælum transmiſi, in alium locum rejicere maluiſſem, ſi æquè liberum in aliena ac in mea Opera jus fuiſſet. Multa à me paſſim deinceps in rem Typographicam animadverſa ad APPENDICEM híſce demum Voluminibus ſucceſſuram amandare ſtatui: nolui autem, quod ab alio ſcriptum meæ fidei mandatum eſt, procraſtinare. Hanc igitur Diſſertationem, licèt ad hujus ſecundi Voluminis inſtitutum minimè pertineat, ita tamen excudendam ſeorſim curavi, ut unà cum quolibet alio Volumine pro Lectoris arbitrio in quolibet loco compingi poſſit.

CONJECTURA VEROSIMILIS DE PRIMA TYPOGRAPHIÆ INVENTIONE.

Viro nobiliſſimo, tam antiquâ proſapiâ, quàm multiplici doctrinâ ſpectabili,

HUGONI WROTTESLEIO

Armigero, Hospitii *Lincolnienſis* Socio digniſſimo,

S. P. D.

JOHANNES TOLANDUS.

SI *minùs expectationi, tamen poſtulationi tuæ, quæ mihi pro imperio eſt, ſatis me hodie facturum ſpero. Locus itaque ad Artem Typographicam quoquo modò ſpectans, quem tibi dixi à me in* CICERONE *annotatum, ſic ſe habet in Capite viceſimo (ſicuti diſtinguunt recentiores) Libri ſecundi* de Natura Deorum; *ubi* BALBUS Stoïcus *contra* VELLEIUM Epicureum, *ſequentibus argumentatur verbis*: Hìc ego non mirer eſſe quemquam, qui ſibi perſuadeat, corpora quædam ſolida atque individua vi & gravitate ferri; Mundúmque effici ornatiſſimum, & pulcherrimum, ex eorum concurſione fortuita? Hoc qui exiſtimet fieri potuiſſe, non intelligo cur non idem putet, ſi innumerabiles unius & viginti formæ literarum (vel aureæ, vel quales libet) aliquò conjiciantur; poſſe ex his in terram excuſſis *An-*

nales ENNII, ut deinceps legi possint, effici: quod, nescio, anne in uno quidem versu possit tantùm valere fortuna. *Huic argumento neque veri hilum, neque solidi, ab* Epicureis *reponi poterit: Sed alia nunc res agitur.*

Conferamus igitur hanc Tullianam *pericopen cum usitatâ Imprimendi ratione, rebus utrinque & verbis breviter expensis. Typi illi, quibus Libri ab anno circiter* 1445. *excuduntur, metallici sunt & fusiles; ex mixtura nimirùm plumbi, stanni, & ferri vel æris, constantes. Vulgò vocantur* Formæ literarum, *ex hoc ipso* CICERONIS *loco captatâ procul dubio nominis occasione. Et quidni exinde (sicut ego quidem suspicor) res ipsa suggeri primùm potuisset vel* JOANNI GUTTEMBERGIO Argentoratensi, *vel* JOANNI FAUSTO Moguntino, *vel* LAURENTIO COSTERO Harlemensi; *vel, ut uno verbo dicam, cuivis alii viro sagaci, & experimentorum non incurioso? Nam de primo Inventore nihil ego definio, nec litem istam meam facio. Sermo mihi tecum est de prima idea, quæ huic Inventori sese obtulit, quamque è* CICERONE *haustam perquam probabile arbitror. Multò pressiùs & clariùs ad rem Typographicam faciunt* innumerabiles *illæ omnium Alphabeti* literarum formæ *metallicæ*, quales aureæ *sunt, vel adhuc cum* CICERONE *nostro* quales libet (*quasi ligneas insuper innueret*) *quàm locus ullus, qui ex antiquioribus citari possit, alius.*

Interea tamen, si non ab invicem separatæ exhiberentur hæ Ciceronianæ *formulæ metallicæ, more planè hodierno; ego cum nonnullis, inter quos* OSORIUS Lusitanus *&* JOVIUS Italus, *potiùs credidissem Typographiam per* PAULUM Venetum, *aut alium quemlibet, acceptam à* Sinis: *quorum tamen Imprimendi ratio, ut sanè antiquissima, sic à nostra tota aliena est. Diversitas (inquam) hæc, & illæ* formæ literarum innumerabiles, *me aliò trahunt; adeo ut* Sinarum *patroni re ipsâ, quod validissimum est argumenti genus, confutari videantur. Si hujusmodi quidpiam ab iis acceperunt Gentes Occidentales, illud Chalcographia, non Typographia, fuit.*

Ipsa denique locutio imprimendi literas *apud* TULLIUM *occurrit, in Capite decimo tertio Libri primi* de Divinatione. *Sed minimè timendum est, cum celeberrimo* PETRO LESCALOPERIO, *ne ex hujusmodi locis adolescentes sibi persuadeant, cognitam fuisse* (a) Romanis *Typographiam: cum indè solummodò concludendum sit, uti egomet nunc concludo; nimirum, quod si hujus Inventi suggestio ab ullo antiquorum manaverit, ea* CICERONI *imprimis tribuenda videatur.*

Ceterùm, ne Sinas *tam subitò dimittam, facilè potuissent in eorum Imprimendi modum incidere* Europæi, *si nullus unquam (quod de nullo mehercle*

(a) *In* CICER. *de Nat. Deor. Lib.* II. *Sect.* 93.

(b) Ori-

hercle constat) *eum in* Europam *advexisset. Ex usu quippe quotidiano idem aliquibus in mentem venire non res erat usque quaque insuperabilis*, *neque tam ardua: nam ab omni retro tempore*, *post literas repertas*, ferro calorato (*ut cum* (*b*) Isidoro *sic loquar*) notas pecoribus inurebant *eorum magistri*, *quod à* (*c*) Columella charactere signari *vocatur*; *quæ voces*, Notæ *scilicet*, Characteres, *&* Signa, *in sermone Typographico jamdudum usurpantur. Longo ante* Columellam *&* Isidorum *intervallo*, Virgiliani (*d*) *Pastores*,

Continuóque Notas, & Nomina gentis, inurunt.

Nomina verò, *nisi per literas*, *signari non video qua ratione fieri possit. Arator*, *apud eundem* (*e*) Virgilium,

Aut pecori Signum, aut Numeros impressit acervis:

Qui modus Imprimendi ex Anulis itidem signatoriis addisci potuisset; *quum*, *dicente* (*f*) Festo, signare significet modò scribere, modò Anulo signa imprimere, modò pecora signis notare. *Sed*, *ut verum cum Scholasticis barbarè dicam*, à posse ad esse non valet consequentia; *cujus effati tot extant demonstrationes*, *quot sunt Inventiones novæ.*

Verùm enimverò non omnino à Scopo nostro alienus est locus quidam, *in* Procopii Historia (*g*) Arcana, *insignis certè ac memorabilis*; *quem hîc integrum*, *è* Græco *in* Latinum *ab* Alemanno *versum*, *adducere libet.* Tempore deinde procedente (*inquit* Ἀνεκδότων *Scriptor*) magnam is [Justinus] consequitur potentiam, prætorianis militibus præfectus ab Anastasio Principe; qui, ubi fato concessit, eâ fretus Justinus præfectura capessivit Imperium, senex jam licet capularis: &, quod *Romanis* antehac non evenit, adeo literarum expers, &, quod scribitur, Analphabetus, ut cùm sui soleat Nominis apices libellis indere Princeps, cùm quid imperat faciendum; ipse neque imperare, neque compos esse posset rerum gerendarum, sed Proclus, qui officio Quæstoris fungebatur, eique assidebat, omnia faceret pro arbitrio Verùm, ut aliquod Imperatoris manus extaret argumentum, à Magistratu, qui id muneris habet, excogitatum hoc est. Tabellæ ligneæ perpolitæ formam quatuor literarum, quæ legi Latinè possint, incidendam curant; eâque libello impositâ, calamus (*h*) colore imbutus, quo scribere mos est Imperatoribus, huic Principi tradebatur in manum: quam alii præhensantes ducebant, circumagebántque calamum per quatuor illas literarum formas, nempe singu-

(*b*) *Origin. Lib* XX. *Cap. ult.*
(*c*) *De re Rustica*, *Lib.* XI. *Cap.* 12.
(*d*) *Georgic. Lib.* III. *vers.* 158.
(*e*) *Ibid. Lib.* I. *vers.* 263.
(*f*) *In voce* Signo.
(*g*) *Pag.* 23, *Edit.* Lugd.
(*h*) *Color iste non Atramentum*, *sed Purpuramentum fuit*; *sive Encaustum Imperatorium*, *ex Murice factum vel Cinnabari.*

gulas tabellæ incifuras; atque ita demum, iis ab Imperatore literis reportatis, recedebant.

Videas hîc quatuor literarum formas (nempe IVST.) colore aliquomodò imbutas, vel regendo potiùs calamo idoneas: non impressas autem chartæ, neque chartam iis superinductam aut superimpositam. Quòd si & hoc factum fingas, hodiernam tamen Imprimendi ideam neque expressisset neque suggessisset. Id liquidò præstant, & ipsis quasi oculis subjiciunt (ut satis indicavi superiùs) CICERONIS formæ literarum innumerabiles, metallicæ, fusiles, mobiles; *quod conjicere me, non verò affirmare, semper quæso memineris. At ne res per se clara nimiâ luce reddatur obscura, verbum super hoc argumento non addam amplius. Vale.*

ANNALES TYPOGRAPHICI.

EX quo antiquiſſimum litterarum uſum humana primùm excogitavit ſolertia, nil ferè deinceps repertum puto, quod vitæ commerciis faciliùs exercendis rebúsque quibuslibet citiùs & certiùs expediendis magìs conducat, quàm artificioſa litteras in plura quotvis Exemplaria per mobiles metallicos characteres transmittendi ratio. Inventi utriusque originem exquirenti occurrunt pleraque dubia & incerta: neque ſanè mirum eſt de primo litterarum effingendarum Authore ambigi, quarum notitia Mundi ipſius primordiis aut coæva aut non multò poſterior habetur; cùm de primo imprimendarum Inventore (ſæculis nondum adhuc tribus elapſis) omnia fidem habeant adhuc ambiguam, nec ſint fixa ſatìs & explorata. Typographiæ ortum, quantum licuit per tenebras illius incunabulis offuſas & à nullis Scriptoribus (quorum alii dubitanter ſcribunt, alii litibus & convitiis in alios intentandis indulgent, omnes aliquâ ex parte discrepant) penitus remotas, in primo horum *Annalium* Volumine disquirere magìs quàm definire conatus ſum. Ars ipſa ſub ſuis primordiis ſeſe omnium aſpectui ſubtrahere, ſuorúmque myſteriorum notitiam inter pauciſſimos eorum conſcios continere ſollicitè cupida, lucem penè refugiebat, nílque magìs cavebat, quàm neque emiſſarii in novi tentaminis ſuspicionem adducti Artificum primorum laudem & lucrum invaderent. Cura tamen illa omnis & diligens quantumvìs, quæ adhibebatur, cautio fruſtra fuit. Ars enim, quam Deus non paucorum ſed univerſi orbis litterati commodis naſci voluerat, non diu inter primos ipſius Magiſtros ſubſtitit concluſa. Arctos unius (quodcunque illud, de quo disceptatur, fuerit) Oppidi limites indignata, citò *Europam* pervaſit; ſéque à *Germanis Belgís*ve captivam teneri dolens, effracto quâſi carcere, cum *Italis*, *Britannis*, *Gallis*, ſua generoſè participavit beneficia: ſuámque, quæ Scientiis Artibúsque renascentibus alma affulgebat, lucem, minùs communem, quàm illam, quâ omnes fruimur, diurnam, noluit. Quot tum ſubitò ex antiquis optimæ notæ Scriptores ab inferis ad ſuperos revocati, face elatâ, ſpiſſam craſſæ ignorantiæ caliginem dimoverunt! Quot eruditæ vetuſtatis Opera; pulvere, quo ſquallebant cooperti, deterſo; ſcriniis, quibus abditi raris tantùm inſerviebant, locíſve aliis, ubi ignoti adibant pereundi discrimen, recluſis; mucidis & ſemeſis Membranarum manuſcriptarum involucris ligamentíſque excuſſis; publici jam juris facta, per chalcographicos typos litterariæ libertatis vindices & aſſertores, emicuerunt tandem è latebris educta, & in omnium ſtudioſorum ma-

nus venire geſtierunt! Tantos porrò progreſſus à 1457.° (quo primo Librum temporis notâ ſignatum è prælo prodiiſſe accepi) anno, intrà ſpatium vix quadragenario majus, fecit Typographia, ut ante exactam 15^am^ Centuriam Authores principes ex *Græcis* celebrioribus plurimos, ex *Latinis* omnes penè, & nonnullos ſæpius procuderit. Tot eâ in re labores illud ſæculum exhauſerat, ut videretur ſubſequentibus ferias indixiſſe, & nil ultrà reliquiſſe, niſi ut otio & partis fruerentur. Sed Ars illa vivida, & ignobile otium peroſa, reperiendi ſemper, in quo ſe usque utiliter exerceret, avida, ceſſare neſciebat, dum eſſent Libri, quos vel antea prolatos ſive emendandi ſeu augendi ſtudio ad iteratas præli curas vocaret, vel nunquam hactenus notos emitteret. Hanc itaque Editiones aut priscas repetendi aut novas edendi provinciam alacres ſusceperunt Typographi: inter quos pro virili manus impigras admoverunt FROBENIUS & ALDUS MANUTIUS; operi, quod jampridem occœperant, continuando minimè impares. De his agentem me intercepit, quem primo horum *Annalium* Volumini ſtatueram, finis. Commodum nunc duxi ſecundi hujus, quod aggredior, Voluminis initium ducere ab illis, quorum mentionem in primo illo inchoatam abrumpere coactus fui.

Reſumam itaque JOANNIS FROBENII jam antea in præcedenti Volumine commemorati mentionem, quam * ibi receperam me in hôc proſecuturum. FROBENIUS tanti ab ERASMO æſtimabatur, ut hic plerasque ſuas (a) lucubrationes illius prælo committeret. Nec minoris ſuâ intereſſe tunc putabant litterati, cui Typographo ſuorum laborum fœtus edendos commendarent, quàm Mercatores, cui collybiſtæ ſuos concrederent nummos. Inter ſtupenda hujus Theologi Opera, Novo Teſtamento *Græcè* cum *Latinâ* Verſione evulgato primas defero. Hæc Editio, cujus copiam ſibi fieri jampridem tantopere cupiebat (b) FROBENIUS, (c) quater ipſius

*Pag. 221.

(a) *Joan. Slechta* COSTELECIUS ERASMO in Epiſtol. datâ 1519. 10. Octob. *Omnes libros tuos, quoscunque ſcripſiſti, & Baſileæ Joanni* FROBENIO, *viro docto & in Arte chalcographicâ Dædaleo ingenio prædito, imprimendos dediſti, habeo.* —— Vid. Epiſtol. ERASM. (Edition. *Lugduno-Batav.* ann. 1706.) p. 502.

(b) RHENAN. in Epiſtolâ ad ERASMUM *Baſileâ* 17. *April.* 1515. datâ — *Petit* FROBENIUS *Novum abs te Teſtamentum habere, pro quo tantum ſe daturum pollicetur, quantum alius quisquam* —— & 30. *April.* 1515. Vid. pag. 1537., 1538.

(c) Ann. 1516. 1519. 1522. (1) 1527. ERASMUS in Epiſtolis ſecundam ſuam N. TESTAMENTI Editionem videtur primæ longè prætuliſſe. Sic ad *Bilibald.* PIRCKHEIMER. 2. *Nov.* Ann. 1517. (pag. 268.) *Novum Teſtamentum quod pridem* Baſileæ *præcipitatum fuit veriùs quàm editum, retexo, ac recudo, & ita recudo, ut aliud opus ſit futurum. Abſolvetur, ut ſpero, intrà quatuor menſes.* Et ad BARBIR. 2.

1 De hâc poſtrëma Editione ERASMUS ad CARONDILETUM ſcribens *Baſil.* 1526. --- FROBENIUS *rurſus orſus eſt Nov. Teſtamentum* ----- pag. 952.

ipſius prælo ſubjecta eſt ; (a) multiſque vigiliis ac ſudoribus ERASMO conſtitit (b). Caſtigandi munus obierunt (c) JOANNES OECOLAMPADIUS, (d) NICOLAUS GERBELIUS

2. Nov. 1517. *Novum Teſtamentum pulchre proceſſit, abſolvendum intrà tres menſes.* ERASM. in Apolog. 4. Editioni præfix. LAURENTIUS VALLA *ſeptem bonæ fidei Codices ſe ſecutum fuiſſe teſtatur. Nos in primâ recognitione quatuor Græcis adjuti ſumus, in ſecundâ quinque ; in tertiâ præter alia acceſſit Editio* Aſulana (*ſeu* Veneta 1518.); *in hâc quartâ præſto fuit &* Hiſpanienſis (*ſeu* Complutenſis).

(a) *Jo.* FROBENIUS Lectori. (in ſecund. Edition. 1519.) *Quemadmodum hanc poſteriorem Editionem accuratiùs multò recognovit & copioſiùs locupletavit* CAMILLUS *ille rei litterariæ tam ſacræ quàm prophanæ* DES. ERASMUS Roterodamus *Compater noſter, ita de bonis atque adeò Chriſtianis omnibus & omni poſteritate meritus, ut ille quondam de* Romanis *& ſuo ſæculo tantùm ; ſic & nos operam dedimus, ut caſtigatior & nitidior in lucem prodiret, ac quantum ad nos etiam attinet, priorem longè vinceret. Sed enim fuit illi ſoli quicquid laboris erat, exhauriendum ; inſpiciendi veterum Interpretum Codices, Exemplaria Græca conferenda, annotanda multa, mutanda quædam, adjicienda plurima, videndum quid hic ſecutus, eccur ab aliis ille diſſentiret, ad ſingulas denique ſyllabas ferè ſubſiſtendum, & in minutiis hæſitandum. Qui labor tantum habet moleſtiæ, tantum tædii,* &c. Editio 2. abſoluta fuerat anno 1519. menſe *Martio.* Eodem hoc anno 17. *Octob.* ad JOANNEM Epiſcopum *Roffenſem* ERASMUS *Lovanii* dedit Epiſtolam (Vide ERASM. Epiſtol. p. 511.) in quâ leguntur hæc. FROBENIUS *minatur ſe rurſus excuſurum typis Novum Teſtamentum* —— Hinc conjici poteſt, quàm vendibilis fuerit ſecunda illa Editio, cùm intrà ſemeſtre ſpatium Typographus tertiam meditaretur.

(b) Lege pag. 445. *Biblioth. Sacr.* R. P. *Jacobi* LE LONG, qui multus eſt & accuratus in quatuor his Novi Teſtamenti Editionibus deſcribendis.

(c) *Melchior.* ADAM. in *Vit. Theologor.* German. —— *Joannes* OECOLAMPADIUS *ſub idem tempus [anno milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, ætatis ſuæ trigeſimo quarto] ab* ERASMO, *cùm in Nov. Teſtam. Annotationes editurus* Baſileam *veniſſet, in partem laboris accitus fuit.* Lege & ZELTNER. de *Corrector. Typograph.* pag. 385. Anno 1516. *Melchior* ADAMUS, utì & ZELTNERUS, titulum Doctoris in OECOLAMPADIUM fuiſſe collatum ſcribunt. In *Lamberti* HOLLONII Epiſtolâ ad ERASMUM ann. 1518. 5. *Decemb.* datâ, ſic legimus : *Joannes* OECOLAMPADIUS *ſuperiore ſeptimanâ Theologiæ lauream meruit.* Vid. ERASM. Epiſtol. pag. 1689. De OECOLAMPADIO lege etiam ERASMI *Apologiam* ad *Jacobum* STUNICAM in Præfatione, & Not. in LUC. Cap. 3.

(d) De ejus vitâ conſule ZELTNER. in *Corrector. Typograph.* pag. 232. Habemus [inter ERASM. Epiſtol. pag. 1539. 1541. 1542.] quatuor Epiſtolas à GERBELIO ad ERASMUM *Argentorato* 1515. 8. *Aug.* 31. *Aug.* 9. *Sept.* 11. *Sept.* miſſas. In ſecundâ Teſtamenti Novi mentionem facit. In quartâ quid conſilii ERASMO dederit, ipſius verbis deſcribere non ingratum videbitur. —— *Retulit mihi miniſter tuus nonnulla de Opere tuo in lucem producendo, quâ formâ, quibus typis, quo ordine excudendum putaveritis, ſcilicet ut columna columnæ reſpondeat, ſintque intermixta omnia Græca Latinis & rurſum Latina Græcis. Vereor plurimùm,* ERASME *Doctiſſime, ne vobis quidem hæc figura tempore procedente non ſit placitura. — Erit hoc imprimis ingratum his, qui in Litteris Græcanicis nonnihil profuerunt, utpote qui Latinis ad id negotii nihil egeant : ſit præter hæc ea forma, ubi omnino Græca ſunt omnia, tum pulchrior, tum acceptior. Præterea ſi vel indoctis & rudibus laborem hunc deberi cenſes, & nonnihil accipient illi incommodi, ſi à dextrâ ſemper impendeat Latina tralatio; nam ille, qui parum doctus eſt, plùs oculos in id, quod novit, quod didicit, quod intelligit, conjicit, quàm in ea, quæ vel difficilia ſunt, vel prorſus incognita. Ad hoc omnino fieri videmus, ut ſeparata à Latinis Græca faciliùs percipiantur, & hæreant tenaciùs, videlicet in uno ſolo ingenio occupato. Nec admodum*

LIUS & (a) SIGISMUNDUS GELENIUS. (b) Opus quoque adjuverunt AMORBACHII *Bruno* & *Basilius*, ac JACOBUS NEPOS. Lucem primùm aspexit anno 1516. nec (c) antea unquam Novum Testamentum *Græcè* publicatum fuerat. Operis hujus venustas quò prodiret magìs conspicua; paginarum, quæ titulo & capitum exordiis destinabantur, marginem interiorem exteriorémque & oram tam inferam quàm superam, majusculas etiam initiales litteras (d) icunculis quibusdam, flosculis, variísque hujusmodi figuris

dum gravis est labor, siquis Latina Græcis conferre velit, vel tantillum vertere foliorum, cùm sæpe accidat gratiorem esse collationem, quæ labore facta feliciùs obvenerit. Jam vero si * *eâ formâ excudatur, quâ ab* ALDO GREGORIUS Nazianzenus, *quis uspiam erit eruditorum profecturus in* Italiam, *in* Gallias, *in* Britanniam, *qui non secum ferat Nov. Testam. Græcè, vel si fieri potest, sive comperiet idem ipsum Latinè in eodem Volumine, quod fieri nequit, si Codex prægmagnus fuerit, formáque angusta. Neque etiam tantum afferret gratiæ, quantum unum quodque suo repositum loco, suâ refulgens dignitate, suâ majestate decorum. Quid autem erit illo magnificentius, quàm quòd eruditi non offendantur ineruditorum adminiculo; & inerudití gaudeant, si adminiculo olim non sit opus. Possem multa objicere: unum tamen dispicio, quod tu possis obtrudere, scilicet ut faciliùs Latina Græcis conferantur; quod mihi melius probiúsque fieri posse videtur, si primùm Græca (atque ea separatim) probè didicerit quispiam; tum enim securiùs conferet, & intelliget clariùs. Verùm de his boni consulas* &c. *Saluta meo nomine* Joannem FROBENIUM &c. Forma autem, quam suadebat GERBELIUS, ERASMO non placuit, qui maluit suum Testamentum in fol. Latinâ versione Græco Textui in binis per singulas paginas columnis respondente excudi. Eâdem formâ *Complutense* Bibliorum Opus dispositum est. Latina Græcis adjungi cœperant, à latere anno 1481. seorsim seriùs anno 1499. in PROCLI *Sphærâ* ex *Aldino* prælo editâ. FROBENIO in iis, quæ Græcè & Latinè impressit, Libris Latinam interpretationem è regione & in eodem conspectu collocare fuit consuetudo. Aliam rationem alii quidam tenuerunt Typographi; de quibus suo loco. Quinimò ipse FROBENIUS, cùm *Theodori* GAZÆ Grammaticæ librum primum anno 1516. in 4to. excuderet, Latinam ejusdem Versionem initio, & deinceps seorsim Græcum Textum pro iis, qui jam aliquantulum profecerunt, adornavit.

(a) De quo sic ERASMUS in Epistol. ad PETRUM *Cracoviens.* Episcop. [pag. 1145.] —— Sigismundus GELENIUS *jam pridem in Officina* Frobenianâ *castigandi præfecturam gerit, vir citra omnem ostentationem exquisitè doctus, &, quod in eruditis quoque rarum est, emunctæ naris, exactíque judicii* —— De eo etiam consule ZELTNER. *Corrector. Typograph.*

(b) Sic FROBENIUS ad Lector. in 2. Edit. N. T. —— *Siquidem utrique* AMORBACHII, Bruno & Basilius, *viri doctissimi & nostri amantissimi bonâ fide nos adjuverunt. Id quod illis novum non est. Præterea* Jacobus NEPOS *utriusque litteraturæ non vulgariter peritus memorabilem in hôc Opere castigando diligentiam ostendit.*

(c) Sic *Thomas* MORUS *Martino* DORPIO [Vide pag. 1910. ERASM. Epistol.] in Epistolâ *Brugis* 21. *Octob.* 1515. datâ. —— *Neque enim te vereri puto, ne in Annotationibus in Scripturas* ERASMUS *impressis utatur libris, quum neque scriptorum Codicum desit copia, neque in eam rem impressis uti, etiam si velit, possit, cùm Novum Testamentum, in quod ejus desudat labor, nunquam hactenus, quod sciam, Græcè Chalcographorum typis excusum sit.* —— Novum enim Testamentum *Compluti* anno 1514. excusum ante annum 1522. non publicatum est; quod observat *Jacobus* LE LONG in *Biblioth. Sacr.* p. 441.

(d) Non forsan multum à vero aberrabo, si conjiciam typographica hæc ornamen-

* Scilicet in 4o. sed de hoc Opere agetur, cùm ad ALDI mentionem perveniam.

ris condecoravit FROBENIUS; quod & in aliis plurimis & (a) ipſe, & (b) nonnulli illius ætatis Typographi celebres uſurpârunt. FROBENII ſymbolum typographicum fuit Columba erecto baculo binis Serpentibus circumflexis cincto inſidens, (c) aliquando cum litteris utrinque ſui nominis initialibus [IO. FRO.] & his lemmatibus;

(d) הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם
(e) Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.
(f) Prudens ſimplicitas, (g) amórque recti.

☞ Antequam Novum Teſtamentum *Frobenianum* miſſum faciam, operæ pretium eſt notare Textum [I. JOH. C. V. 7. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, πατὴρ, λόγος, καὶ πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν] in Edi-

menta delineata fuiſſe à magno illo Artifice *Joanne* HOLBENIO, qui *Encomium Moriæ* ab ERASMO 1514. typis *Frobenianis* vulgatum tribus & octoginta picturis calamo juxta Libelli verba in margine notatis illuſtraverat; [lege Epiſtol. *Caroli* PATINI præfix. *Moriæ Encomio* 1676. *Baſileæ* recuſo:] cujus etiam manu pictum *Joannem* FROBENIUM vidi.

(a) ERASM. *Adag.* Chiliad. 1513. RHODIGIN. *Lection.* 1518. *Vell.* PATERCUL. 1520. ERASM. Epiſtol. 1521. TERTULLIAN. 1521. in *fol.* &c.

(b) *Argentinæ Joannes* SCHOTTUS in LUCIAN. *Dialog. Deor.* 1515. in 4to & *Matthias* SCHURERIUS in Q. CURT. 1518. in *fol.* &c.

(c) Vide ad calcem *Theod.* GAZ. *Gramm.* Lib. I. 1516. & ERASM. Chiliad. 1518.

(d) Pſalm. CXXV. 4.

(e) MATTH. X. 16.

(f) MARTIAL. Lib X. Epigr. 47.

(g) Ibid. Epig. 48. ERASMUS in *Adag.* [de Feſtination. præpoper.] hæc ſcripſit de Symbolo hôc *Frobeniano.* —— *Quod ſi Principes Cisalpini proſequerentur honeſta ſtudia cum* Italis, Frobeniani *Serpentes non tantùm abeſſent ab opibus Delphini* Aldini. *Ille lentè feſtinans non minus auri ſibi peperit, quàm nominis, utroque dignus:* FROBENIUS, *dum baculum ſemper erectum gerit, non aliò ſpectans quàm ad publicam utilitatem, dum à Columbinâ ſimplicitate non recedit, dum Serpentium prudentiam magìs inſigniis ſuis quàm factis, famâ potiùs dives eſt quàm re.* Neſcio an FROBENIUS hoc Symbolum ſibi delegerit, alluſione aliquâ ad ſuum nomen factâ; nam ex Φρόβενιος, per litterarum metatheſin & antiſtoichian μ pro β, facilis erit in vocem φρόνιμος deflexus. Notandum eſt enim, quod prior ſyllaba nominis *Frobeniani* per brevem vel longam pro libitu efferri ſoleret; utì ex Epigrammatibus in ipſum Epitaphiis ad calcem *Ciceronian.* ERASM. ann. 1530. conſtat. Adjiciam hic, quid ſcripſerit *Claud.* MINOS in ſuo de Symbolis ſyntagmate ad Emblem. ALCIAT. —— Apud *Germanos*, *Baſileæ*, FROBENIUS, *Artis typographicæ apud ſuos* ROSCIUS, *ſtemma Libris editis affixit erectum baculum* (1) *duabus arreptum manibus, in cujus apice avicula, & ex parte utrâque duo ſerpentes complicati,* (2) *ſed nullo addito vocali ſymbolo. Credibile eſt virum ſolertem his notis indicâſſe bene dicendi artem, quæ baculo innuitur, quaſi ſepiri ac colligari ſapientiâ, quæ apud veteres ſerpentis nomine ſignificaretur.* Commodior autem (utì ſuprà monui) ex lemmatibus, quæ *Claudius* MINOS non viderat, elicitur interpretatio. Porrò

(1) Sic in *Vell.* PATERC. 1520. TERTULLIAN. & ERASM. Epiſtol. 1521. & RHENAN. in PLIN. 1526. Aliquando dextrâ ſolâ, uti in RHODIGIN. *Lection.* 1518. aut lævâ ſolâ, utì in fronte *Theod.* GAZ. Lib. I. ann. 1516.

(2) Non igitur *Claudio* MINOI innotuerat Editio ERASMI Chiliad. *Frobeniana* 1518. ubi ſymbolis depictis adduntur etiam ſymbola vocalia, Hebraïcè, Græcè & Latinè modò citata.

(3) In

Editionibus primâ & ſecundâ abeſſe, in tertiâ & quartâ ex Codicis *Britannici* fide reponi. Textus ille omiſſus maximas ERASMO concivit turbas. Acerrimè in illum invehebantur (a) *Jacobus* STUNICA *Hispanus*; cui ERASMUS respondet (b) his verbis. —— *Verumtamen, ne quid diſſimulem, repertus eſt apud* Anglos *Græcus Codex unus, in quo habetur, quod in vulgatis deeſt. Scriptum eſt enim hunc ad modum :* ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, πατὴρ, λόγος καὶ πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν. Καὶ τρεῖς εἰσὶν μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ, πνεῦμα, ὕδωρ καὶ αἷμα. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων *& cætera. Quanquam haud ſcio, an caſu factum ſit, ut hôc loco non repetatur, quod eſt in Græcis noſtris. Ex hôc igitur Codice* Britannico (c) *repoſuimus, quod in noſtris dicebatur deeſſe; ne cui ſit cauſa calumniandi. Quanquam & hunc ſuſpicor ad Latinorum Codices fuiſſe caſtigatum. Poſteaquam enim Græci concordiam inierunt cum Eccleſiâ Romanâ, ſtuduerunt & in hâc parte cum Græcis conſentire.*

Hìc locus eſt à propoſito non alienus inſerendi, quid R. P. (d) JACOBUS LE LONG de Manuſcriptis, quæ ROBERTUS STEPHANUS contuliſſe fertur, tradiderit. „ ROBERT ESTIENNE a ramaſſé varieté de Leçons, en comparant ſeize Exemplaires, entre lesquels il y en avoit huit de la Bibliotheque du Roi, ſavoir le 3. le 4. le 5. le 6. le 7. le 8. le 10. & le 15 Je donnerai ici en paſſant une notice exacte de ces 16. Exemplaires, afin que les Lecteurs ne tombent pas dans les mêmes fautes, que pluſieurs grands hommes ont commiſes. Ils ont cru, que tous ces Exemplaires contenoient chacun tout le Nouveau Teſtament; d'où ils ont conclu, que, parce que le 7. verſet du Chapitre 5. de la 1. Epitre de S. JEAN ne ſe trouvoit point dans ſept de ces Exemplaires marquez à la marge avec un Obele, il étoit dans les neuf autres; il n'y a cependant que le 1. & le 15. qui contiennent les Epitres Canoniques, & qui aïent ce Verſet. Ce pre- „ mier

Porrò in (3) nonnullis FROBENII Editionibus aliud occurrit lemma ſcuto inſcriptum, viz. IO. FROB. TYPIS EXCVDEBAT. (4) ΜΩΜΗΣΕΤΑΙ ΤΙΣ ΘΑΣΣΟΝ Η ΜΙΜΗΣΕΤΑΙ : quo dicto æmulorum invidiam retundebat. Igitur in ſuâ *Cœlii* RHODIGINI Editione ſuum ad Lectorem ſic claudit Epiſtolium; *Opto valeas, qui leges, livore poſito.* ἄυτη γὰρ ἀντιπελάργωσις ἱκανή.

(a) Lege ejus Annotat. in ERASM. Tralat. N. Teſt.

(b) ERASM. *Apolog.* ad *Jacob.* STUNICAM.

(c) Hæc Apologia excuſa eſt *Lutet.* apud VIDOEUM 1522. quo anno prodiit tertia N. Teſt. ERASM. Editio.

(d) *Discours Hiſtorique ſur les Bibles Polyglottes, à* Paris. 1713. 8°. pag. 221.

(a) *Deux*

(3) In primâ paginâ RHODIG. *Lection.* 1518. & Nov. Teſt. 1519.

(4) Proverbialis ſenarius (quem BUDÆUS etiam ſuis *de Aſſe* libris præfixit) in *Diogeniani* Centuriis : & in PLIN. *Hiſtor.* lib. 35. cap. 9. APOLLODORUS *fecit* PENELOPEN, *adeóque ſibi placuit, ut verſum ſubſcriberet, celebrem ex eo, Inviſurum aliquem faciliùs quàm imitaturum.*

„ mier Exemplaire eſt l'Edition de XIMENES. Le 2. eſt un Ma-
„ nuſcrit d'*Italie* qui n'avoit que les quatre Evangiles & les Actes
„ des Apôtres. Le 4. le 5. le 7. le 9. le 11. & le 13. ſont ſix Ma-
„ nuſcrits du Nouveau Teſtament qui n'ont point le Livre de l'A-
„ pocalypſe. Le 3. le 6. le 8. le 12. & le 14. n'ont que les quatre
„ Evangiles. Le 10. & le 15. contiennent les Actes & les Epitres
„ des Apôtres; mais le 15. a encore l'Apocalypſe : de ſorte qu'il y
„ en a treize, où ſe trouvent les quatres Evangiles ; dix, où ſont
„ les Actes des Apôtres & les Epîtres de S. PAUL, mais ce ne
„ ſont pas les mêmes; neuf, où ROBERT ESTIENNE a trouvé
„ les Epitres Canoniques, quoi qu'il ne ſe ſoit pas ſervi du 15. qu'il
„ ne cite jamais ſur ces Epitres, & qu'il cite très-ſouvent dans l'A-
„ pocalypſe, & trois qui comprenoient ce dernier Livre.

His nuperrimis præſertim temporibus, cùm homunciones nequiſſimi, nullis argumentis ſed ſolâ impunitate freti, quicquid ſacræ eſt authoritatis, pro libitu conculcare, & effræni licentiæ impiè ſubjugare auſi ſunt; glorioſa iſta Criticorum cohors totas huc quaſi facto agmine intendit vires, ut hunc textum, quo, licèt non unico, grande illud Trinitatis myſterium fulcîtur, Bibliis prorſus eraderet. Furentes & violentos eorum impetus ſolidâ argumentorum vi clariſſ. MARTINUS contudit in ſuis (a) *Criticis Diſſertationibus*, ad quas Lectorem remitto. Interim id nolui prætermittere, quòd in *Frobenianâ* ſecundâ Novi Teſtamenti emiſſione, à quâ abeſt Textus de trium Teſtium cœleſtium unitate in dubium à dubiæ fidei hominibus vocatus, excudi in ipſâ Evangeliorum fronte (b) *Symbolum Nicænum* Græce cum Chriſtianæ fidei diagrammate, picturâque tres SS. Perſonas exprimente. Hanc quidem, ſi quod ſentiam liberè fateri liceat, tantum abeſt, ut probem, ut nequaquam par eſſe putem id humanis, quod intueri poſſumus fidei ſolius oculis, pingi myſterium. Diagramma verò ipſum, ſicut picturæ ſubjacet, pio & orthodoxo Lectori fortè non diſplicebit.

ΟΠΟΙΑ

(a) *Deux Diſſertations Critiques, la premiere ſur le 7. v. du Chap. V. de la I. Epit. de S. JEAN; la ſeconde, ſur le Paſſage de* JOSEPH *touchant* JESUS CHRIST. *à Utrecht*, 1717. 8°.

(b) Page 98. 99.

(a) Vide

ΟΠΟΙΑ Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΠΙΣΤΙΣ ΗΜΩΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ, ΗΓΟΥΝ Η ΘΕΟΤΗΣ.

πατὴρ - - ὑὸς - πνεῦμα ἅγιον.
Θεὸς εἷς - - Πρόσωπα τρία.
Οὐσία μία - - Ὑποςάσεις τρεῖς.
Φύσις μία - - - Ἰδιότητες τρεῖς.
Μορφὴ μία - - Χαρακτῆρες τρεῖς.
Βασιλεία μία - Ἀρχαὶ τρεῖς.
Δόξα μία - - Λαμπρότητες τρεῖς.
Δύναμις μία - Κυριότητες τρεῖς.
Βȣ́λησις μία - - Ἐνέργειαι τρεῖς.
Χάρις μία - - Ἐπιγνώσεις τρεῖς.
Πίςις μία - - Ὁμολογίαι τρεῖς.

Sic Erasmus, dum hæc ſuæ Editioni inſerere voluit, Chriſtianam Trinitatis & Unitatis fidem, quam in Textum, Manuſcriptorum (a) quatuor vel quinque ſilentio inductus non admiſerat, extra Textum veritate Catholicâ coactus diſſimulare non potuit. Hactenus de *Frobenianâ* Teſtamenti Novi impreſſione, cujus Operis dignitas mihi diutius immorato veniam impetrabit. Ad reliqua nunc transeundum.

Johannes Frobenius cum (b) *Joanne Petro* Langendorf anno 1506. Lyræ (c) *Gloſſam* emiſerat. Anno 1513. Erasmi *Chiliades* emiſit; ſed nullam adhuc cum earum Authore conflaverat familiaritatem. Ex Præfatione tamen, quam harum Editioni affixit, liquet, quanti illum fecerit.

En tibi, Lector, integram, ut Styli *Frobeniani* aliquod habeas ſpecimen, & ex ipſius verbis ejusdem induſtriam, ac modeſtiam comperias.

Joannes Frobenius *Studioſis* S. T. P.

„ Apud Græcos, Tarrhæus, Didymus, Clear-
„ chus & plerique alii, viri ingenio & doctrinâ nobiliſſimi, ſo-
„ lerti cùm ſtudio, tum induſtriâ, ex eloquentiſſimis & primæ
„ claſſis Autoribus, parœmias ſparſim & undequaque diffluentes in
„ juſta Volumina redigerunt. Quorum virorum lucubrationes (ne-
„ ſcio

(a) Vide Testam. 2. Edit. pag. 64. *Typogr.* pag. 221.
(b) Cujus mentio in Volum. I. *Annal.* (c) Caille, p. 34.

(a) Lege

„ ſcio quo fato) magnâ litterariæ rei jacturâ funditus interciderunt. „ Superſunt tamen recentiores, quorum è numero ſunt ZENOBIUS, „ DIOGENIANUS, APOSTOLUS BYZANTIUS, ſed conciſi adeò ac „ veriùs mutili, ut juxta Græcam parœmiam ἀκέφαλον μῦθον narrare „ videantur. Cæterum apud Latinos (quod equidem ſciam) tot ſæculis „ nullus repertus eſt, qui Parœmias collegerit. Neque enim modi- „ co labore id fieri potuit, quando omne Scriptorum genus utrius- „ que Linguæ evolvendum erat. At noſtrâ ætate ERASMUS *Rotero-* „ *damus*, cui dedit ore rotundo Muſa loqui, primus, nec infelici- „ ter, tantam provinciam capeſſere auſus, Parœmias, quæ apud „ utriusque Linguæ, Dialecticos, Sophiſtas, Oratores, Poetas, „ Theologos, habentur, Bone Deus, quantis laboribus, quantis „ vigiliis in unum Volumen conſarcinavit, quo nullum omnium „ eruditorum calculo abhinc mille annos luculentius in lucem pro- „ diiſſe conſtat, quod rite quis omnis elegantiæ ſeminarium appel- „ laverit, illud HOMERI (Imperatorio elogio omnis virtutis pa- „ rentis) de Oceano ei accommodans, dum canit,

Ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα μακρὰ νάουσιν.

„ In eo enim loca ſexcenta apud utriusque Linguæ Scriptores vel o- „ biter correxit, vel eruditè expoſuit. Præterea HOMERI tum „ aliorum Poetarum Græcorum eodem metro verſus circiter decem „ mille Latiniſſimè vertit. Porrò dum tanto Operi Colophonem „ (ut aiunt) imponeremus, increbuit rumor acerbior quàm ut cre- „ dere libeat, ſed conſtantior quàm ut vanus credi poſſit, ERAS- „ MUM noſtrum è vivis exceſſiſſe, proh dolor! quantâ bonarum „ literarum jacturâ, tantus vir terris ereptus eſt, qui unus, non „ modò *Germaniam* ſuam, ſed totam *Europam* illuſtrare potuiſſet. „ Quot nobiles Autores poſthac cum blattis & tineis pugnaturi, „ ſuâ operâ in lucem prodiiſſent! Sed ità naturâ comparatum eſt „ (juxta Poëtam) ut pauciſſimi egregio præditi ingenio ſenectæ li- „ men contingant, contrà homines prorſus inutiles *Tithoniam* non- „ nunquam vivant ætatem. Illud neutiquam ſilendum nobis vide- „ tur, qui id operis in gratiam Studioſorum excudimus, quin teſte- „ mur (& ſi id re ipſâ patescat) ſummâ nos diligentiâ in hoc Opere „ uſos, ut ne transverſum quidem unguem (quod aiunt) ab Exem- „ plari diſcederemus, niſi illuſtrium Autorum Græcis Exemplaribus „ ad hoc inducti, in quibus ſynceriorem lectionem nonnunquam „ comperimus. Hæc ratio, quare nonnulla immutaverimus. Quod „ ſi transverſiones inverſionésve literarum & cætera id genus levi- „ cula menda nonnunquam occurrerint, ut benevoli Lectores con- „ niveant, precamur; quando quidem ut eſt apud Græcos, Ἀλλ'

„ οὐ γάρ πως ἐστιν ἀύπνους ἔμμεναι αἰὲν Ἀνθρώπους. Valete *Basileæ*. Kalen.
„ *Sept.* Anno M. D. XIII.

Hoc (a) Adagiorum (b) *Opus* (c) ALDUM *æmulatus flagitantibus Studiosis* Joannes FROBENIUS *typis suis non infeliciter excuderat: quâ arridente Editione, simul Officinæ diligentioris celebritate motus* ERASMUS, *quum alterum* Proverbiorum *Exemplar cum accessione pridem* BADIO *promissum & destinatum, adjunctis aliquot* PLUTARCHI *Libellis recenter versis*, Francisci PIRCMANNI *consilio* Basileam *aberrâsse cognovisset, & illic omnes divi* HIERONYMI *lucubrationes sub* Frobenianis *prælis esse, ipse quoque eodem se contulit, simulans iter ad Urbem voti solvendi gratiâ. Nec fuerat vanus rumor. Pridem enim* Joannes (d) AMERBACHIUS, *absolutis* AMBROSII AUGUSTINÍque *Libris, totum se comparaverat ad castigationem Voluminum* HIERONYMI, *undique conquisitis vetustis Exemplaribus, & doctis viris conductis, qui Græcas dictiones passim restituerent: de quorum numero fuit* (e) Joannes REUCHLINUS *Jureconsultus, qui è Lexicis vacuas lacunas replere conabatur; cui successit felicior Castigator* Joannes (f) CONO Norimbergensis, *Instituti Dominicani, qui meliorem viam secutus, è vestigiis antiquorum Codicum ea, quæ vel deerant, vel depravata erant, diligenter reponebat. Idque poterat homo propemodum Græcè quàm Latinè doctior, versatus nimirum in optimis Auctoribus, aliquot annis excellentissimorum in* Italiâ *Professorum* MUSURI & SCIPIONIS, *quorum antè meminimus, atque* JOANNIS Cretensis *minimè pœnitendus auditor. Et jam defuncto patre,* Bruno & Basilius *filii, unà cum* Joanne FROBENIO, HIERONYMI *informationem aggressi erant, & in Prophetis aliquò usque progressi.* ERASMO *novo hospiti statim in ædes* Frobenianas *recepto placuit Editionis nitor: sed in primis incredibilis fratrum* AMERBACHIORUM *in castigando diligentia. Ipse ergo, si quando consulebatur, ubi judicio opus erat propter Exemplarium variationem, nusquam deerat. Ve-*

(a) Lege *Vit.* ERASM. per *Beat.* RHENAN. præfix. Operib. ERASM. 1540. & in *Moriâ* ERASM. *Basil.* 1676.

(b) *Adrianus* BARLANDUS ad *Cornelium* fratrem anno 1516. scribit *Chiliades & Centurias Proverbiorum bis à* FROBENIO Basileæ *excusas.* Lege pag. 1583. ERASM. *Epistol.*

(c) De Editione *Aldinâ* deinceps agetur, ubi ALDI fiet uberior mentio.

(d) Consule Vol. I. *Annal. Typograp.* p. 141. 142. & 144.

(e) Lege Vol. I. *Annal. Typ.* p. 141. Et *Melch.* ADAM. in *Vit. German. Philosoph.* Edit. *Haidelb.* 1615. p. 38. REUCHLINUS *ingressus annum vicesimum* Basileæ *Magistri philosophici gradu ornatus Linguam Latinam & Græcam docuit.* —— *Eodem tempore & fratres* AMERBACHII *Officinam typographicam instituerunt, qui cùm desiderari viderent Latinum* Ὀνομαστικὸν, CAPNIO *Librum collegit, cui Titulus est* BREVILOQUUS, *qui tunc, cùm nondum meliores Libri in hôc genere haberentur, & expetitus est, & Studiis profuit.*

(f) De eo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 290.

Verùm Epiſtolarum Volumina ſibi peculiariter vendicabat, partim abſolvendis Scholiis, quæ jam pridem cœperat, partim novis addendis & Argumentis adſcribendis occupatus. Hic labor non erat exiguus. Acceſſit longè major. Deſiderabant Studioſi Galliarum *&* Germaniarum *ſeorſim edi Novum Teſtamentum Græcè, quod cum veteri* (a) Venetiis *conjunxerant.*

ERASMUS ipſe in (b) Epiſtolâ *Bilibaldo* PIRCKHEIMERO 15. *Julii* 1529. *Friburgi* datâ tempus primæ ſuæ *Baſileam* profectionis indicat. —— *Ante annos quindecim*, [anno igitur 1514.] *cœpi cum eâ Civitate habere commercium, quam toties è* Brabantiâ *recurrens inviſi; denique annos ferme octo perpetuo illius hoſpitio ſum uſus, commodo ſanè bonóque.* *Ibi* Joannes FROBENIUS *obtigerat amicus, quo ſinceriorem ne optare quidem à Superis poteram. Nec alius erat in me totius familiæ animus, unde & mea erga liberos benevolentia nihil illius morte eſt imminuta. Proinde Civitatem illam propemodum adoptâram in Patriæ locum.* Hinc colligo ERASMUM ab anno 1514. arctam cum FROBENIO conſuetudinem tenuiſſe. Nec dubium eſt, quin ex (c) FROBENII Officinâ ad ERASMUM & ex crebro ERASMI hoſpitio ad rem FROBENII typographicam plurimum commodi & adjumenti acceſſerit. Hinc igitur *Ludovicus* (d) BERUS author eſt *frequentiùs ad ſe dixiſſe, ſe ad vitam ſuam* ERASMO *in annos ſingulos daturum centum aureos, ſi* Baſileam (tunc enim *Lovanii* agebat) *reverteretur, apud eum manſurus.* Ea erat FROBENII erga ERASMUM amicitia, ut hic apud (e) PIRCKHEIMERUM queratur, *ſe ob iſtam apud Typagraphos invidiâ gravari.* ERASMI tamen non usque adeò conſtans erat *Baſileæ* apud FROBENIUM commoratio, ut non ſubinde ad varias Regiones, & *Londinum* usque, peregrinaretur. Ubicunque autem locorum verſaretur, Litterarium erat inter illos juge commercium. En, Lector, Epiſtolam à FROBENIO ad ERASMUM miſſam.

(f) JO. FROBENIUS ERASMO *Rot.* S. D.

„ Quas à te Litteras proximis poſt diſceſſum tuum diebus accepi-„ mus

(a) At *Veneta* Bibliorum Editio prodiit anno 1518. *Frobeniana* Novi Teſtamenti, quam ERASMUS curavit, prior anno 1516. unde fit, quòd hæc RHENANI verba non ſatis intelligam.

(b) ERASM. Epiſt. pag. 1218.

(c) Id conſtat ERASMI verbis, quæ leguntur (pag. 1233.) in ejus Epiſtola ad *Gulielmum* MONTJOIUM ann. 1529. 8. *Sept.* miſſâ. —— *Commigravi* Friburgum; *omnia ſunt hîc cariſſima, ac multis commodis, quæ mihi ferebat Officina* FROBENII *nunc careo.*

(d) In Epiſtolâ ad ERASM. *Baſileæ* 1517. 11. *Maii* data. Vid. Epiſtol. ERASM. p. 1607.

(e) Lege Epiſtol. dat. *Baſileæ* 1524. 21. *Jul.* pag. 803.

(f) Epiſtol. ERASM. pag. 1539.

(a) Epiſtol.

" mus, Breve videl. LEONIS Pont. commendationis ad *Britanniæ* Regem Exemplum, cum aliis adjunctis, & REUCHLINI, PIRCKHEIMERíque *Norinbergensis* Epistolas nunc misimus. Libellus tuus *de Principis Institutione* unà cum aliis quibusdam in Officinâ nostrâ absolutus est. HIERONYMUS ad finem tendit. Laboravimus aliquamdiu chartariâ inopiâ, quòd *Lotharingiæ* ad nos clausus esset aditus: id quod tu non sinè damno fuisti expertus. Sed hæc res adeò nos non impediet: nam *Argentina* sat chartarum nobis suppeditabit, si modò pretium, quod paulo majus est, arriserit. *Commentarium* sub HIERONYMI Titulo, quod *Friburgi* describebatur, *in Cantica Canticorum*, omittere cogimur, mutilum enim est, nam desunt tum in medio, tum in calce nonnullæ pagellæ: excidimus igitur à spe nostrâ, quâ sperabamus nos quiddam novi prolaturos, quod hactenus paucissimis fuisset cognitum. Imprimam tantâ curâ *Moriam* tuam, ut in illa impressione meipsum vicisse meritò dici queam. Speramus hìc omnes tuum reditum, omnem tibi humanitatem exhibituri. Salutat te LACHNERUS socer, & uxor, GERTRUDIS uxor, ac tota Sodalitas nostra. Bene vale, Compater dilectissime. *Basileæ* ex Officinâ nostrâ 17. *Junii*, Anno 1515. JO. FROBENIUS, Chalcographus *Basiliensis*.

En partem Epistolæ ab ERASMO ad FROBENIUM missæ.

(a) ERASMUS *Roterodamus* JOANNI FROBENIO, *Compatri suo charissimo*, S. D.

" Misimus ad te MORI *Progymnasmata* & *Utopiam*, ut, si videtur, tuis excusa typis orbi posteritatíque commendentur; quando ea est tuæ Officinæ auctoritas, ut Liber vel hôc nomine placeat eruditis, si cognitum sit è *Frobenianis* ædibus prodiisse. Bene vale cum optimo Socero, conjuge suavissimâ, ac mellitissimis liberis. ERASMUM filiolum mihi tecum communem, inter litteras natum, fac optimis litteris instituendum cures. *Lovanio* 25. *Augusti*. An. 1517.

Non leve attulit momentum *Frobeniano* prælo familiaritas inter ERASMUM & RHENANUM inita. Hic enim cum (b) *Lutetiæ* litteris bonis operam dedisset, *Basileam* tandem profectus est; ubi

(a) *Johannis*

(a) Epistol. ERASM. p. 1626. 1627.

(b) *Lutetiæ* in *Henrici* STEPHANI Officinâ recognovit. Latinam ARISTOTEL. *Politic. OEconom.* Editionem anno 1506. utì in ipsius Editionis calce legitur. Ibidem domi ARISTOTELIS *OEconomica* explicuit; utì scribit *Melchior.* ADAM. in *Vit. German. Philos.* p. 134.

(a) De

(a) *Johannis* CONONIS auditor fuit, eodémque & vivente & defuncto apud AMERBACHIUM & FROBENIUM munus correctorium exercuit: & in *Frobenianâ* Officinâ (b) ERASMI *&* GELENII *consuetudinem familiarem adeptus est. Quorum posteriorem tandem etiam socium sibi adjunxit, teste ipso* GELENIO, *in ornando* LIVIO *ex Officinâ* Frobenianâ *prodeunte occupatus. Nec minus etiam illum, quippe in unâ familiâ secum degentem, συνεργὸν in corrigendo habuit.* Horum (c) aliorúmque eruditorum ἐργοδιωκτῶν subsidiis instructus, bonâque fautorum undecunque (d) clarorum gratiâ animatus, excudendis deinceps plurimis Ecclesiasticorum aliorúmque tum veterum tum recentium Scriptorum Operibus incubuit. Ei quoties opus id postulabat, prœla quatuor aut plura simul (e) fervebant. ERASMUS (f) *magnam utilium, quæ ab ipso Christianus orbis accepit, Scriptorum partem in ædibus* Frobenianis *in monte Divi* PETRI *sitis elucubravit; &* (g) *ejus prælo* RHENANIque *sui amici* (a) *curæ*

(a) De quo lege Vol. I. *Annal Typog.* pag. 290. & *Melch.* ADAM. in *Vit. German. Philosoph.* p. 135. & ZELTNER. *Correct. Typogr.* p. 466.

(b) Lege ZELTNER. in loco modò citato.

(c) Quorum mentio jam facta est in Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 292.

(d) ERASMI Epistolas legenti multa passim occurrent insignium virorum nomina, qui ejus honorificè meminerunt, séque ei Litteris voluerunt commendatos.

(e) Lege Epistol. ERASM. dat. ann. 1517. pag. 267. & pag. 1537. 1538. RHENANUS ann. 1515. 17. *April.* & 30. *April.* ad ERASMUM scribit SENECAM *bellè procedere, & duobus prælis imprimi*: & pag. 1613. Idem ann. 1517 8. *Jul.* ad eund. FROBENIUS *duobus prælis* CHRYSOSTOMUM *& alteris duobus* Elucidatorium Ecclesiasticum CLICTOVEI Neoportuensis *imprimit.* & pag. 1614. *Fabritius* CAPITO ann. 1515. 15. *Jul.* ad ERASM. *Nugamenta nostra in Hebræam Linguam jam nunc exscribit unus ex meis, quæ quidem secundis abhinc nundinis edere constitui, quando hâc æstate præla* FROBENII CHRYSOSTOMUS *ferme occupat.*

(f) Lege ERASMI *Vitam* Authore RHENANO antea citatam.

(g) RHENAN. ad ERASM. ann. 1515. 17. *April.* (pag. 1537.) —— *Ex* Moriæ *mille & octingentis Exemplaribus, non nisi sexaginta supersunt. Statim igitur denuo imprimetur, ubi poterunt addi (si voles)* Scarabeus SILENI, Gryllus PLUTARCHI, Parasitica & Muscæ Encomium LUCIANI. *Porrò lucubrationes tuas (hunc enim titulum Libellus in frontispicio præfert) è vestigio* FROBENIUS *excudet, simulac intellexerit non esse tibi integrum ei Libello quicquam adjicere, demerève.* GULIELMUS NESENUS in Epistolâ ad ERASMUM ann. 1516. *Francofordiæ* datâ (pag. 1588.) —— Moria *nondum est excusa, obstiterunt nebulones milites, qui te decedente in* Lotharingiam *irruperunt, quo minùs chartas* FROBENIUS *recipere potuit bonas; jam tamen sub incude est: negligentiam etiam majore diligentiâ resarcimus.* Et pag. 1589. Idem ad eund. anno eodem *Basileâ.* —— *Quod mihi tuæ* (1) Copiæ *Commentarios inscribendos putâsti, vix dici potest, quo gaudio* &c. *daboque operam strenuè ut* Copia *quàm ocyssimè simul & nitidissimè* Frobenianis *typis excusa in lucem exeat.* Moria *tua, quovis Theologo prudentior, jam propemodum est absoluta.* Beatus RHENANUS *eam sub incude aliquamdiu remoratus est cum suo* Gryllo *à se Latinitate donato, quem adjicere cupit.*

(1) Hanc antea anno 1512. *Joanni* COLETO ejúsque Scholæ *Paulinæ* nuncupaverat.

(a) *curæ commisit.*

Ade-

pit. ——— FROBENIUS *rogat te plurimum, si quid habeas, quod vel à te castigatum, vel de novo compositum sit, ut sibi mittas; & diligenti operâ, & pecuniis gratiam referet.* ERASMUS in Epistolâ suâ ad *Gulielmum* NESENUM huic *Copiæ* Editioni 1516. præfixâ ipsi gratias agit, quòd *suis illos Commentariolos prælegat. Tuæ* (ait) *erunt partes curare, ut* Frobenianis *formulis majusculis quàm emendatissimè simul & nitidissimè in publicum rursus exeant.*

RHENAN. ad ERASM. ex *Basileâ* 24. *April.* 1517. (pag. 1604. 1605.) — *Inter* FROBENIUM *& me propemodum bellum fuit, dum do operam, ut tuum* Bellum *seorsim typis excudatur. Venit in ædes meas anhelus* FROBENIUS, *rogans ac obsecrans, ut pauxillum illi præberem excudendum, ne jam* de Copiâ Commentariis *feriari cogeretur, dum redit ex* Francfordiâ (2) LACHNERUS. *Est autem hic mos ejus, tum demum Exemplar venire postulatum, cùm jam nihil superest, quod operentur Operæ. Protuli* Silenos *tuos, accepit. Veni in Officinam posterâ luce, Deum immortalem! quàm ibi indigna de se & me conquerentem audivi! Videre se ex istâ scilicet Typographorum notâ, qui vernaculas Cantiunculas imprimunt; non se curare id genus libellulos; in ipsum me parum amicè consulere, qui pagellas, non grandia Volumina præberem. Commovit me non mediocriter hâc suâ tragœdiâ* FROBENIUS ——— *& nunc precibus, nunc minis, nunc blanditiis vix tandem effeci, ut* Bellum *&* Scarabeus *itidem imprimerentur.* ——— Commentarii *tui* de Copiâ *sunt satis nitidè excusi; præfui illis meâ pomeridianâ deambulatione, quâ* Frobenianam *Officinam interdum inviso.* ——— *Edentur statim* Fabricii *nostri* CAPITONIS in Linguam Hebraicam Institutiones; *vel* Lucianica *tua hic edi, scribe istis te id cupere.* ——— Et pag. 1606. Idem ad eund. 10. *Maii*, eodem anno *Basileæ.* — *Imprimitur* CHRYSOSTOMUS *minutis illis formulis idque gemino prælo. Præterea* de Homine GALEOTTI Harmiensis *Opusculum, duobus itidem prælis cuditur.* ——— *Expectantur indies magni tuarum lucubrationum fasces, qui ut primùm allati fuerint, omnibus posthabitis, nihil nisi* Erasmicum Frobeniana *cudet Officina.* ——— Paraphrasis Apostolicarum Epistolarum *tua cupidissimè exspectatur; sed & de componendis Epistolis Opus, &* Antibarbaros, *nec non* Copiam *retextam & auctam omnes desiderant Studiosi.* Et pag. 954. ERASMUS ad *Christophor.* à SCHIIDLOVIETZ *Poloniæ* Cancellarium, cui *Linguam* suam dicaverat, ann. 1526. 9. *Sept. Basileæ* scribit hæc ——— *Tuis auspiciis* Lingua *nostra fuit felix;* FROBENIUS *felicissimè vendidit; quum jam ter excuderit.* Hic ERASMI Libellus unà cum PLUTARCHI Tractatu *de vitiosâ Verecundiâ*, eodem interprete, à FROBENIO anno 1526. bis excusus prodiit primùm mense *Februario* characteribus Italicis, paulò post mense *Julio* Romanis.

(a) ERASM. ad RHENAN. 1520. (pag. 552.) *Scis quàm non dextris avibus exierint Epistolæ, quas tu primùm edendas curâsti: at quanto pejoribus illa farrago, cujus Editionem partim extorsit amicorum flagitatio, partim ipsa necessitas: cùm viderem accinctos, qui quod habebant Epistolarum mearum vel invito me essent publicaturi. Atque id facturos sese jam palàm Literis ad me suis minitabantur. Quod ne fieret, fasciculo ad te misso, delectum atque etiam emendandi jus tibi credidi, si quid inesset, quod vel offecturum famæ meæ videretur, vel exacerbaturum vehementer cujusquam animum. Nec dubito, quin tu sedulò pro tuâ in nos benevolentiâ sis amici sinceri functus officio.* ——— *Scripseram diligenter* FROBENIO *nostro, ut hoc Operis mei perpetuò premeret, aut servaret in aliud tempus, aut certè in reditum meum proferret:* Paraphraseon *Opus acceleraret, quo neminem offendi adhuc comperissem. At ille, ut mihi quidem frequenter est, lævæ mentis, omnibus ut scribunt posthabitis,* Epistolarum *Opus adproperavit, jámque me inscio ad quadragesimum primum senionem pervenit, neque quicquam remoratur Editionem, præter Præfationem & coronidem. Negat autem se diutius*

(2) LACHNERUS forsan illos *Commentarios* Nundinis *Francfordiensibus* venum expositurus abierat. De eo antè dictum in Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 292. & postea plusculum dicetur.

(1) Hinc

Aderant FROBENIO (præter RHENANUM aliósque primi ordinis) (a) inſpectores, qui Codicum plagulas recens à prælo perlegerent, antequam ad illos poſtremâ curâ recognoscendæ deferrentur. Inter eos, qui curam præli *Frobeniani* præcipuam gerebant, neutiquam prætereundus eſt *Wolphangus* LACHNE-

tius preſſurum Opus, etiamſi ipſe fortaſſe graver aliquid addere, citiùs omiſſurus ἀκέφαλον *ac* μείουρον *Opus, quàm tantam impendii jacturam accepturus. Scilicet mos homini gerendus eſt, & ipſe fortaſſe famæ dispendium aliquod faciam, ut illius compendio conſulatur. At quando quod volui obtineri non poteſt, tui, mi* Beate, *candoris erit, advigilare ut Opus exeat quàm minimâ mei nominis invidiâ. Non ſatìs memini, quas Epiſtolas miſerim. Atque eâ gratiâ juſſi, ut per juvenem eum, per quem miſi priorem* Novi Teſtamenti *partem, remitteret, quod excuſum eſſet ex* Epiſtolis. *Quod quo conſilio gravatus ſit facere, non queo ſatìs conjectare. Hâc igitur in re, te per amicitiam noſtram obteſtor, eruditiſſime* Beate, *ut quod ego facturus eram ſi licuiſſet, tu facias, verè alter ego: atque omnibus modis ſic agas, ne iſthìc* ERASMUS *abfuiſſe videatur. Neque verò te moveat tantulum damni, quod erit in aliquod chartis mutandis ſuſcipiendum. Mihi totum iſtud quicquid erit dispendii volo imputari.* FROBENIUM *immunem eſſe jubeo. Ego lucrum eſſe deputo, quoties pecuniæ jacturâ famæ conſulitur. Pecuniolam illam facilè ſarciemus alicunde. Famæ laboranti non facilè ſuccurritur.* ——— *Habes totam conſilii mei rationem. Nihil ſupereſt, niſi ut primùm te rogem, ut in delectu animum illum verè amicum exeras.* &c. Et DORPIUS ad ERASM. 1518. (pag. 331.) —— RHENANI *inprimis ſedulâ in caſtigandis optimis Auctoribus vigilantiâ omnes ſeſe docti adjutos profitentur.* Nec mirum eſt, ERASMUM RHENANO, in quo ea erat cùm candida amici fides, tum acre Critici judicium, ſuas plerumque lucubrationes edendas commendâſſe, *Epiſtolas* præſertim, in quo ſcribendi genere, plus quàm in alio quoquam, Auctoris fama periclitatur.

(a) RHENAN. ad ERASM. (pag. 1605.) —— Frobeniana *Officina habet Caſtigatorem non indoctum, qui ſe & moneri patiatur, & quod minùs intelligit ex* (1) Fabricio [ſcil. CAPITONE], Brunone (ſcil. AMERBACHIO) *aut me non gravatim discere laborat.* —— Et idem ad eund. 1515. (pag. 1538.) —— *Lucubratiunculas tuas*, Enchiridium *videlicet tuum* Chriſtiani militis, *ut emendes & mittas*, FROBENIUS *rogat*; Moriæ Gryllum PLUTARCHI *addemus*, Paraſitica & Muscam LUCIANI, Scarabeum, & Silenos ALCIBIADEOS. SENECA *duobus prælis excuditur. Vellem Exemplar eſſe caſtigatius, & Recognitorem paulò diligentiorem. Sed nec is ſingula deprehendit errata, nec, ſi nonnunquam deprehendat,* (2) *is ego ſum, qui cuncta reſtituere poſſit, tum quòd eruditio contigit perquam exigua, tum quòd in alieno Libro nimis ingenioſum eſſe, ſtultitia non vacat.* Et ERASM. ad LACHNERUM 1517. (pag. 1656.) ——— *In* Proverbiis *non multum acceſſit ſcripturæ, ſed tamen non parum laboris. Hæc* FROBENIUS *tametſi vir optimus, mihique chariſſimus, non poteſt perpendere.* ——— *Scripſeram, ne* FROBENIUS *plura reciperet ab* Jacobo *famulo meo, quàm commodum eſſet excudere; recepit omnia.* ——— *Quicquid adhuc vobis commiſi, non paſſus ſum ab alio quoquam excudi, quantum in me fuit, nec patiar. Proximis Nundinis miſi ſecundum* Theodori GAZÆ *Librum à me verſum, &* Apologiam; *opinor tibi reddita. Admonebis tuum Caſtigatorem, ut magìs discat Græcè, & eruditioribus libenter auscultet. Non credas, quanta peſtis ſit Librorum ſibi plus ſatìs placens Emendator. Jam omnes probant Officinam veſtram: ea fama tuenda eſt. Opuscula* MORI *nolim à meis* Dialogis *ſeparari, ſed manere conjuncta, ſicut hactenus fuerunt.* Et pag. 1647. ERASM. ad RHENAN. 1517. ——— *Vereor, ne Caſtigator ſit parum felix aut diligens. Atque id imprimis curandum* FROBENIO. *Non poſſum ex ullius Litteris*

(1) Hinc colligo *Fabricium* CAPITONEM *Brunonis* AMERBACHII & RHENANI in FROBENII Officina dirigenda ſocium fuiſſe.

(2) Hæc ſic mirè depravata extare in M. S. adnotavit Editor Epiſtolarum ERASMI.

NERUS, *Joannis* FROBENII (a) focer. Verùm de Libris non idem femper erat (b) RHENANI, quod LACHNERI, aut FROBENII judicium; Et à LACHNERO (c) ERASMUS vifus eft aliquando alienior. Hìc inferere libet Epiftolam (d) ERASMI fubiratam.

ERASMUS LACHNERO & FROBENIO S. D.

„ Mitto primum Librum THEODORI caftigatum, & fecundum „ verfum: fi multos adhuc habes primæ Editionis, adde chartulam, „ in quâ notes errata, & adjunge fecundum. Mitto, quæ interim „ accefferunt *Proverbiis*. Cum *Francisco* nondum fum collocutus „ poft tuas Litteras acceptas; & in tuis Litteris non æftimas Ex- „ emplaria. Hìc nihil eft quæftûs, & fumtus graviffimi. Nolim

„ vos

Litteris intelligere, an FROBENIUS *fecundum* THEODORI *Librum receperit à me verfum, & primum caftigatum.*

(a) ERASM. ad WOLPHANG. *Augustan.* ann. 1517. (pag. 1625) —— *Age gratias optimæ commatri pro lineis miffis: &* FROBENIUM *compatrem chariffimum meis verbis faluta diligenter. Cætera fcripfi* Wolphango LACHNERO *illius focero.* De eo lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pagin. 292.

(b) RHENAN. ad ERASM. 24. *April.* 1517. (pag. 1605.) —— *Nihil aliud cogitat* LACHNERUS, *quàm* Summas, Gabrieles, Sejeras, Bruliferos. *Hâc æftate vult in Officinâ* Frobenianâ *folennem quandam (fic enim titulus eft) edi compilationem cujusdam* ALVARI, Hispani, *Pœnitentarii Pontificii*, de poteftate Papæ & Cardinalium; *nefcio quid fit futurum. Edetur &* CHRYSOSTOMUS, *fed minutis illis formulis, quibus* Hieronymianos *Commentarios impresserunt. O rem indignam! exerces hìc quoque ludum tuum, fortuna, quemadmodum in reliquis mortalium rebus; impoftorum, nebulonum, fucorum Libri feliciffimè excuduntur; eruditorum neglectiffimè* &c. &c. Idem ad eund. 10. *Mai.* 1517. (pag. 1606.) —— ALVARI *folennis compilatio (fic videtur) in fpongiam incubuit.* —— LACHNERUS fcilicet Pontificiorum, RHENANUS Proteftantium (quod ZELTNERUS de ipfo notavit pag. 468. *Correct. Typograph.*) partibus magìs favebat. RHENANO non conveniebat cum LACHNERO de Librorum materiâ, neque cum FROBENIO de eorum mole, utì ex Epiftolâ fuprà allata conftat. Grandi & eleganti volumine CŒLII RHODIGINI *Lectiones antiquas* anno 1517. *Martii* Die 18. ediderat FROBENIUS. Jam audiendum eft, quid fcribat RHENANUS (pag. 1605.) in Epiftolâ ad ERASMUM eodem anno 24. *April.* —— *Dici non poteft, quàm ament Volumina prægrandia: proinde facilè potuerunt adduci, ut* CŒLIUM *imprimerent. Commendaverat nondum vifum hìc* CŒLII *Opus* Jo. OECOLAMPADIUS; *pofteaquam oblatum fuit, paucis ego multiplicandum Exemplaribus fuafi. Illi meo fuum & fuorum confilium antepofuerunt. Placebat hôc nomine* CŒLIUS, *quia erat fummarius.* Et idem ad eund. 22. *Martii* 1517. (pag. 1595.) *Excudit hâc hyeme typis fuis* FROBENIUS *cujusdam* CŒLII Lectionum antiquarum *Libros* XVI. *in quibus fi quicquam eft eruditum, id Auctoribus, è quibus fublegit, acceptum referri debet: nam ipfe planè eft judicii infelicis, & quod ad ftylum attinet, neque maturus, neque multum fanus: oftendunt hoc ejus infantiffimæ Præfationes: nihil enim aliud ex eo degustavi. Vidifti tu hominem* Patavii: *nam illic diu privatim docuit, fed obfcuri tum nominis.*

(c) ERASM. ad ÆGID. 1518. (pag. 382.) —— *Si commodum eft, accerfe ad te* Franciscum; *& vide, utrùm velit facere, quod fcribit* LACHNERUS, *annon. fed verbis benignis, ut mihi, fi nolit, aliâ viâ perfpiciam: non enim finam, ut impune me luferint.*

(d) ERASM. Epift. pag. 1655.

(a) Hujus

„ vos onerare, ſed tamen *manus manum fricet* oportet. FROBENIUS, ubi videt Exemplar paratum, non ſatìs perpendit operam, ut qui tantum inſpicit, quantum ſit paginarum deſcriptum. „ Ego tuæ civilitati per omnia fido, quam hactenus ſum expertus. „ Jam ſcripſeram, HERMOGENIS *Rhetoricam* è *Francofordiâ* per „ te miſſam, mihi fuiſſe redditam. Vidi Opera GREGORII NAZIANZENI Græcè impreſſa, opinor, ab ALDO, non illa Poemata, ſed oratione ſolutâ in formâ *Enchiridii*. Fac ut his Nundinis ad me veniant; item STRABO Græcus, item ARISTIDES „ Græcus, item *Vitæ* PLUTARCHI Græcæ, item Biblia tota „ Græca, impreſſa ab ALDO, ſive ejus ſocero ASULANO: item „ Libellus GUOLPHANGI FABRI *de Annotationibus Hebræorum*. „ Æſtima Libros emtos, & æſtima Exemplaria, quæ miſimus; & „ quod ad te redibit, ſi quid redire voles, dabitur *Francisco*: nam „ juxta priſcam formulam, inter bonos bene agier oporteret. Vale. „ *Lovanio*. Anno 1517.

Priorem illam primi *Gramm.* GAZ. Libri Editionem, quæ (a) anno 1516. prodierat, clauſit RHENANUS hâc Epiſtolâ ad FROBENIUM datâ.

BEATUS RHENANUS JOANNI FROBENIO
Compatri ſuo S. D.

„ Rogas, ut, quamprimum THEODORI Librum Græcanicis „ typis impreſſurus es, non te celem, ſi quid in hôc poſt primam „ illam Editionem à doctis ſit adnotatum. Non enim ignoras, „ quàm infeliciter, Exemplaris vitio forſan, THEODORI quatuor „ *Grammaticæ Inſtitutionis* Libros ALDUS evulgârit. Porrò reliquis quidem in Libris crebriùs, in hôc primo minùs aberratum „ eſt, quòd illìc res difficilior ornatioribus etiam verbis tractetur, „ hìc verò prima Grammatices rudimenta ſuâpte luce facilè cognobilia. Quanquam ubique THEODORUS ARISTOTELEM feliciſſimè, quod ad ſtilum attinet, imitatur, brevis, acutus, & merè

(a) Hujus Editionis meminit RHENANUS in Epiſtolâ ad ERASMUM, ex *Baſileâ* 24. *April.* 1517. datâ (pag. 1604.) —— *Non eſt, cur ægre feras editum hìc* THEODORI *primum* [Librum]: *adtulerat id Libelli quidam Impreſſor* Lovanio *veniens, ut venderet, & niſi donato Novo Inſtrumento ſibi comparâſſet* FROBENIUS, *ab alio quopiam fuiſſet excuſus, nam ambiebant multi. Mitte tu, ſi quid præterea* THEODORICUM *habes, quod ſit verſum; imprimetur id quamprimum.* LACHERI *mentem* NESENUS *tibi ſcriptis ex* Francofordiâ *Litteris expoſuit. Quicquid miſeris ſive tuum, ſive alienum, elucubratum, caſtigatum, verſum, ſuscipient iſti, gratiſſimósque ſe demonſtrabunt.*

(a) ERASM.

„ merè *Atticus*. Sunt autem errata levicula quidem , & de quibus „ iftos monere, qui THEODORUM pueris Græcè prælegent, ju- „ verit fanè quàm pufillum, at nihil obfuerit. —— Hæc, ut tibi „ morem gererem, mi FROBENI , Codice meo curfim evoluto, „ obiter enotavi. Neque enim per occupationes, quibus nunc „ diftringor, curiofiùs infpicere licuit. Tuum fuerit de his Studio- „ fos commonere. Bene vale, & rem litterariam optimis Autori- „ bus emendatiffimè procudendis , ita ut cœpifti , juvare perge. „ *Bafileæ* , ex ædibus noftris. Sexto Calendas *Novembris*. AN. „ M. D. XVI.

Huic Operi attexuit RHENANUS Græco-Latinum *Colloquii Quotidiani* Libellum, in cujus initio ad LUCAM EDENBERGIUM *Auguftanum* fic præfatur.

„ Proximis fuperioribus diebus, cùm huc è *Seleftadio* revolâffem, „ THEODORI *Grammaticæ Inftitutionis* primum librum, ante men- „ feis aliquot , pauculis horis ferme totum à me verfum , commo- „ dùm in manus receperam , ut illi *Colophonem* , juxta Prover- „ bium, *adderem* , cùm ex amicis quispiam bonarum ftudiis litera- „ rum impenfè favens, me reducem è patriâ falutaturus, in Biblio- „ thecam meam penetravit, & poft dictam falutem , ac habitos de „ rebus noftris ultro citróque fermones, quid iftuc Libri eft, in- „ quit, (nam pagellas illas in manibus caftigaturiens tenebam) Græci „ cujuspiam , ni fallor ? Rectè divinâfti, inquam. THEODORI „ illius eft, unici fuo fæculo *Græcorum* decoris. Rem actam, inquit „ ille, mihi videris agere, fiquidem THEODORI primum vertis. „ Quî ifthuc inquam? Quandoquidem, inquit, ERASMUS ille „ tuus idem Libri tranftulit , & fimul è finu Codicem expromit. „ Ego, mi LUCA, quàm fuerim ibi gavifus , non facilè dixero. „ Statímque meæ tralatiunculæ fpongiam obducens, libellum planè „ mufteum adhuc, & ab ipfis (quod aiunt) follibus ad nos profec- „ tum, aperio, lego , ERASMUM video. Nusquam enim non „ fui fimilis ERASMUS, hoc eft, ubique doctus, diligens, acu- „ tus. Et qui in maximis ubique primas tenet , in minimis certè „ pofterioreis non tulerit. Porrò cùm JOANNES FROBENIUS „ *Lovanienfe* Exemplar fuis typis effet imitaturus , hoc familiaris „ colloquii συγγραμμάτιον adjiciundum putavi, &c.

Quoniam autem paulò antè *Francifci* cujusdam injecta eft men- tio, non abs re videtur, quis is fuerit, aperire. Erat FRANCIS- CUS BIRCKMAN Bibliopola *Antuerpienfis*, per quem inter ERAS- MUM & FROBENIUM aliquando transigebantur rationes quædam pecuniariæ; utì ex fubjecto (a) chirographo liquebit.

„ ERAS-

(a) ERASM. Epiftol. pag. 822.

„ ERASMUS *Roterodamus* hôc chirographo teſtor *Franciscum*
„ BIRCKMANNUM Bibliopolam mihi debere tredecim florenos,
„ quos detraxit mihi in ratione cum FROBENIO, pro Libris,
„ quos tradidiſſet *Guidoni* MORILLONO, quum charta non ſit
„ tradita; item TERTULLIANOS ſeptem, aut illorum precium,
„ quos acceptos à FROBENIO mihi non reddidit. Hæc ipſe apud
„ me confeſſus eſt, nec potuit negare, convincendus teſtimonio u-
„ triusque FROBENII, & Literarum MORILLONI, quas illi
„ exhibui, & Exemplar miſi NICOLAO *Busciducenſi.* Hujus de-
„ biti jus transfero in *Joannem* CAMPENSEM Profeſſorem Lin-
„ guæ Hebraicæ *Lovanii.* In ejus rei pleniorem fidem hæc meâ
„ manu ſcripſi, & annuli ſignum impreſſi. *Baſileâ* 4. *Octob.* An-
„ no 1524.

Sed de hoc *Francisco* plura dicendi erit locus. Redeo ad LACHNERUM qui (a) anno 1518. peſte obiit. Hôc audito, ERASMUS (b) cogitur *ob Novum Teſtamentum excudendum aliáque nonnulla, aut* Baſileam *adire, aut, quod magìs opinor futurum,* Venetias; *nam à* Baſileâ *partim deterret peſtis, partim* LACHNERI *mors, cujus impendiis res potiſſimùm agebatur.* Poſt LACHNERI obitum has ERASMUS FROBENIO (c) Epiſtolas miſit.

ERASMUS FROBENIO *Compatri ſuo chariſſimo.* S. D.

„ Etiam atque etiam te rogo, mi FROBENI, ut ſortem om-
„ nium hominum communem pro tuâ prudentiâ forti infractóque
„ feras animo: præſertim cùm noſtro luctu fata flecti non poſſint.
„ Ego, quid tuis commodis addere poſſim, non video: illud polli-
„ ceor, quicquid à ſincero amico poteſt amico præſtari, me dili-
„ gentiùs præſtaturum, quàm cuiquam antehac fecerim. In pretio
„ Exemplarium multo civilior fuiſſem, ni putâſſem eam pecuniam
„ à LACHNERO dari, tibi non obeſſe. Jam pridem à *Francisco*
„ receperam quatuordecim florenos aureos pro iis, quæ in *Jacobum*
„ impenderam, ídque juſſu LACHNERI. Ac deinde ejusdem
„ juſſu triginta florenos aureos: quicquid Librorum ab illo accepi,
„ meâ

(a) ERASM. Epiſtol. pag. 171. ERASMUS MORO *ſuo S. D.* ——— *Excuſant ſe* Baſilienſes *de tuâ* Utopiâ *dilatâ, ob elegantem Præfationem, quam addidit* BUDÆUS; *eam jam receperunt, & Opus aggreſſi ſunt.* LACHNERUS *tum,* FROBENII *ſocer, diem obiit. At nihilo ſecius* Frobeniana *Officina noſtris ſtudiis ſudabit.* ——— *Vidi tandem* Utopiam Pariſiis *excuſam, ſed mendoſe, ea jam* Baſileæ *ſub prælo eſt: nam denuntiâram inimicitias, ni diligentiores eſſent in eo negotio quàm in meis. Bene vale, amicorum ſinceriſſime.* Lovanio 5. Martii, *Anno* 1518.

(b) Lege Epiſtol. ERASMI ad COLETUM ann. 1518. pag. 1690.

(c) ERASM. Epiſtol. pag. 1674. 1692.

(a) De

„ meâ resolvi pecuniâ. Visam te hâc æstate, si licebit per latroci-„ nia. Misi tibi *Enchiridion*: id si tibi non est usui, mitte (a) Schu-„ rerio; est enim candidus amicus; si tibi est commodo, utere. „ Secundum Theodori Librum nuper excudit Theodori-„ cus, cùm planè crederem, tibi non esse redditum, quòd in tot „ ad me Litteris nulla ejus fieret mentio. Bene vale, charissime „ Frobeni, atque illud tibi persuade, Erasmum, quoad vi-„ vet, tibi verum compatrem futurum. *Lovanio* 12. *Martii*, An-„ no 1518.

Erasmus Jo. Frobenio *suo* S. D.

„ Mitto per hunc Menardum *Hornensem* reliquum Textum „ omnem Novi Testamenti: mitto & Argumenta singulis Epistolis „ præponenda, brevì reliqua missurus. Tu cura, ut Opus feliciter „ exeat. Facito me certiorem, si quid responsi fuerit allatum è „ *Româ* de his, quæ per Puccium scripseramus. Litteras tuas ac-„ cepi. De Libris silentium est apud *Franciscum*, cujus arbitrio „ malè commisisti æstimationem; & paucos *Græcos* emisti. Opi-„ nor, te indicem eorum, quos emi jusseram, perdidisse. Syn-„ grapham, quam Arnoldo reddi jusseram, remittas, oblitus, „ opinor, quid mandâssem; sic præstas amicum & compatrem? Si „ quid velis fieri de Lexico, cura transcribi, quæ sunt addita per „ Cononem, opinor, in Lexico veteris *Brunonis*. Deinde mit-„ tito Lexicum scriptum vocum rhetoricarum, item Lexicum ex „ (b) Impressione *Ferrariensi* Mazochii, quod hìc nusquam re-„ peritur. Adnitemur pro nostrâ virili in rem tuam. Tu vide, ut „ pro tuâ quoque portione connitaris. Fama tibi parta est, ea po-„ terit tibi magno emolumento esse, si curam de tuo adhibueris: „ sed mihi non placet domi tuæ regnum istud muliebre. Quid „ Mothoni cum remo? De *Parisiensibus* nihil est periculi, si tu „ sis homo. Accipe rem lætam, & para Evangelion: Cavillotus „ tuus dissolutus *Brugis* est *Minorita*, ingens Ecclesiæ lumen. Scribe „ ad hunc, si quid est, quod velis. Vale. *Lovanio*, Anno 1518.

Eodem hôc anno 1518. mens. *Januar.* Frobenius Æsopi *Fabellas* cum aliis quibusdam Græcè & Latinè impressit, in cujus Libelli Præfatione de (c) Typographis sibi æmulis, suóque ipsorum quæstui nimiùm studentibus gravissimè conqueritur. Erasmus hôc circiter tempore cum Frobenio de suis in Nov. Testam. *Anno-*

(a) De eo, utì & de *Theodorico* Martino postea dicetur.

(b) Edit. Ann. 1510.

(c) Lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 43.

(a) pag.

Annotationibus paciscitur; utì ex ſubjectâ conſtat (a) Epiſtolâ; in quâ occurrit asperior calami *Erasmiani* in FROBENIUM cum AMERBACHIIS laudatis collatum nota.

ERASMUS TONSTALLO *ſuo* S. D.

„ —— Serò mihi redditæ ſunt LATIMERI *Annotationes*, alio-
„ qui mihi longè gratiſſimæ, meis *Annotationibus* jam abſolutis, &
„ aliquantâ MARCI parte. Utinam idem feciſſet in Epiſtolas
„ Apoſtolorum. —— Hodie noſtro ſumptu miſimus quendam *Ba-*
„ *ſileam* cum reliquo Exemplari, & Argumentis noſtris in Epiſto-
„ las Apoſtolicas, quas ex tuo conſilio adjecimus, miſſuri mox
„ Præfationes & coronides. Opus excedit centenos terniones, cùm
„ ſingulæ paginæ, ob chartarum magnitudinem, decem verſibus a-
„ bundent præ ſuperiori Editione: juſſeram unum excudi membra-
„ nis; ille tria excudit; unum quamprimum ad te veniet: nam to-
„ tum abſolvetur ante *Januarium*. Volenti mecum paciſci FRO-
„ BENIO respondi, ut eam pecuniam, quam mihi dare deſtinâſſet,
„ in Operis curam inſumeret. AMERBACHIOS, hujus Artis pe-
„ ritiſſimos, inſtantiſſimis precibus devici, ut adeſſent in caſtigan-
„ do: nam in *Jacobo* famulo, quem in hoc *Baſileam* adduxeram,
„ ſenſi non multum fore præſidii; & FROBENIO nihil fingi po-
„ teſt ſtupidius. A menſariis per tuam ſyngrapham recepi ſexagin-
„ ta Francos *Lovanium* reverſus. Hôc labore extricatus, *Paraphra-*
„ *ſes* abſolvam, ſi CHRISTUS Opt. Max. aspiraverit. ——
„ —— Prodiit SUETONIUS non ſine majeſtate, item Q. CUR-
„ TIUS: *Inſtitutio Principis* rurſus excuſa: præterea *Enchiridion*,
„ adjectis aliis nonnullis; Auctarium Epiſtolarum, quas *Beatus* ex-
„ cerpſit. *Apologia* denuo eſt evulgata, non ſinè acceſſione, quam
„ ad te mitto. Bene vale, doctiſſime TONSTALLE, & tuo
„ ERASMO, ut ſoles, fave. *Lovanio* 22. *Octobris*, Anno 1518.

LACHNERO Officinæ *Frobenianæ* (b) principe defuncto, *Lambertus* (c) HOLLONIUS FROBENIO operam ſuam locavit.

Bea-

(a) Pag. 1683.
(b) Lege Epiſtol. ERASM. pag. 307.
(c) ERASM. Epiſtol. pag. 1688.
Litterarum ac litteratorum omnium decori, D. ERASMO Rot. *Præceptori ſuo longè chariſſimo*, LAMBERTUS HOLLONIUS *S. D.* —— *Locavimus operam noſtram* FROBENIO *Typographo*, *qui* RHENANI *inſtantiâ, ut loquuntur vulgò, lubens eam conduxit.* Jacobus *tuus novatum Teſtamentum curat: perductum eſt usque ad* Paulinas *Epiſtolas, quæ nunc excudun-tur.* MORI Utopia *ad umbilicum vergit.* &c.

Erat quidam HOLONIUS (non tamen, utì arbitror, idem, ac hic *Lambertus* HOL-LO-

Beatus RHENANUS in *Frobenianâ* Officinâ non folùm aliorum, ERASMI imprimis, Opera curabat, fed & fua quoque impreffa vulgabat. (a) Anno 1520. duos VELLEII PATERCULI Libros primus ab interitu vendicavit, proximo TERTULLIANI Opera; Illi Hiftoriæ profanæ, hæc facrarum Literarum ftudiis maximam faciebant acceffionem. PATERCULO *Jo. Albertus* BURERIUS adjecit recentis Codicis cum vetufto, quam à *Jo.* FROBENIO repetiverat, collationem. TERTULLIANUM Indice locupletavit *Conradus* PELLICANUS *Minorita*, quem correctorio munere multùm profuiffe *Bafileenfibus* Typographis (b) antea obfervatum eft. Quan-

LONIUS,) de cujus malâ fide (1) ERASMUS graviffimè queftus eft.

ERASMUS *amicis Lectoribus S. D.* —— *Atqui non omnia in hoc fcribuntur, ut evulgentur. Lufimus quædam adolescentes, ftyli exercendi gratiâ: quædam aliis dictavimus fic inambulantes, nihil minus cogitantes quàm de evulgando: nonnulla fcripfimus discipulis tardis. Hujus generis erant* Colloquia, *quæ* HOLONIUS *quidam, haud fcio unde nactus, (nam apud me nullum unquam fuit Exemplar) carè vendidit* Joanni FROBENIO *fimulans alios effe Typographos, qui empta cuperent. Hæc emendi orexis. Ejusdem funt* Paraphrafes Elegantiarum, *quæ fummâ cum admiratione meâ prodierunt, inepto Titulo, quum ego nullum titulum addideffem, & fingulis ad ordinem literarum digeftis, quæ res totum turbavit ordinem: poftremò, multis admixtis, non minùs ineptis quàm indoctis, quæ ego nec puer fuftinuiffem dictare puero. Nuper vidi Libellum* de componendis Epiftolis, Lugduni *excufum, hôc Titulo,* ERASMUS PETRO PALUDANO S. D. *Atqui ego neminem novi mortalem hujus nominis. Lecto Libello deprehendi fcurrile furtum. Olim cuidam* Anglo *discipulo intrà biduum fcripfi Librum* de componendis Epiftolis, *planè craffâ Minervâ craffo. Ex hôc ille quædam decerpfit, & fua quædam admiscuit. Adjecit prolixam Epiftolam, in quâ nullum eft verbum meum, infigniter infulfam, nec quicquam facientem ad præfens argumentum. Si fuo nomine edidiffet Opus incontaminatum, multò erat tolerabilius: verùm, ex meo nomine quæfivit lucrum.* ----- Bafileâ 20. Februar. 1536. Et ERASM. ad BERALD. in Epiftolâ fuo de Epiftolis confcribendis Operi præfixâ datâ 1522. —— *Pofteaquam* HOLONIUS *ille defierat effe apud fuperos, eruditiffimè* BERALDE, *non putabam mihi quenquam alium metuendum, qui nænias, quas juvenis vel exercendi Styli gratiâ, vel obfequundans amicorùm affectibus fcripfiffem, in vulgus ederet, in quidvis potiùs, quàm in hoc natas. Et ecce derepente apud* Britannos *exortus eft alter* HOLONIUS, *qui Librum* de componendis Epistolis *excudit, quem annis abhinc ferme triginta* Lutetiæ *fcripfere cœperam cuidam amico parum fincero, cui fimili munere gratificari volebam: videlicet ut haberent* fimiles labra lactucas. *Lectioni fimul & compofitioni non plus temporis tributum eft, quàm dies viginti. Atque adeò non erat tum animus hoc Opus abfolvere, ut Archetypum illi tradiderim auferendum (nam adornabat longinquam profectionem) nullo antigrapho apud me fervato, &c.*

Occurrunt fæpiffime litteraria hujus modi furta, quæ imperfecta & lacera fub virorum doctorum nominibus obtrufa eorum famæ injuriam haud levem inferunt.

(1) Epiftol. Pag. 1517.

(a) RHENANUS in Epiftolâ ad Lectorem VELL. PATERCULO fuffixâ —— *Nugatores adeò me non deterruerunt à propofito veteribus, quâ licet, fuccurrendi, ut nunc non folùm* WELLEIUM *ediderim femilacerum, fed &* TERTULLIANI *libros vetuftiffimi inter Chriftianos Scriptoris, mendofi tamen, meâ curâ è tenebris erutos, apud* FROBENIUM *excudendos curem, in ufum videlicet rei Theologicæ, & ad vetuftatem illuminandam, quantum ad rem Chriftianam attinet.*

(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 291.

(a) JOAN-

Quantum præterea in primâ veterum Latinorum Rhetorum Editione ann. 1521. FROBENIO RHENANUS profuerit, ex illius (a) Epistolâ eis præfixâ discimus. Anno 1526. RHENANUS Scholia edidit in PLINIANAM *Historiam* quibus (b) *adjuvatur diligentissima* FROBENIANÆ *Officinæ Editio* (quæ anno præcedente exierat) *quam ubique sequitur*, *cum quâ collationem quoque fieri vult à Lectoribus.*

ERASMUS FROBENIO suas non solùm tradebat, sed multorum etiam, quorum amicitias coluit, virorum, (c) *Ludovici* VIVIS,

(a) JOANNES FROBENIUS *Lectori S. Cùm more nostro fiat, optime Lector, ut commune magìs quàm privatum in promovendis bonis studiis commodum spectemus, vel hôc argumento, quòd nullâ rerum difficultate, nullâ laborum molestiâ, nullo denique sumptu, quæ res non paucos nostræ tempestatis Typographos solet avertere, ab instituto deterrear, visum est hâc quoque in parte tui rationem habere, ne quis usquam à nobis cessatum fuisse calumniari possit. Idque eâ in parte eruditionis, quæ eruditionis universæ facilè sit* sacra, *ut vocant*, anchora, *Ea est Rhetorica*, ——— *Nacti igitur nuper Exemplar quoddam, vetustum quidem illud, sed depravatum adeò, ut nemo à tam prodigiosis mendis, ut de industriâ potuerint inculcata videri, satìs ex dignitate potuerit vendicare Ne quam tamen juvandi occasionem subterfugisse videremur, Rhetores aliquot Latinos typis cudendos desumpsimus, ut Studioso saltem meliora quærendi ansam præberemus. Quod si quid hinc capies commodi, Lector, totum velim illud* Dn. BEATO RHENANO *acceptum feras. Qui hunc Codicem ex* Spirensi *Bibliothecâ obliteratum alioqui, velut ab inferis in vitam reduxit. Tuum erit, candide Lector, quicquid est nostræ industriæ, boni consulere. Nos tibi, quod potuimus, conatu non defuimus: nec cœpti admodum nos pœnitet, si quicquam ex nostro labore emolumenti ad te redierit: quod futurum haud dubiè confido.*

(b) Lege RHENANI *Præfat. in Schol.* PLIN.

(c) Epistol. ERASM. pag. 705. 707. VIVES ERASMO. ——— *Agebam de conducendo aliquo, quum commodè me* Franciscus *Bibliopola submonuit, missurum se quamprimum istuc ad te nescio quos Libros: si quid vellem perferri, adjuncturum se reliquæ sarcinæ; itaque jussum est illi committere septem Libros recognitos jam à me: incipiat excudere* FROBENIUS, *si sic tibi videtur, decem alios usque ad decimum quintum mittam haud dubiè ante Quadragesimam. Reliquum per* Franciscum *ipsum, quum ibit ad Mercatum* Francfordiensem. *Ex istis septem poteris cognoscere, si quid modò vacat legere alienum, quam rationem Commentariorum sum secutus; etiam si reliqui, præter octavum, nonum, decimum, & decimum octavum, minus habent & operis & operæ; quoniam non ita sunt varii, & magna pars eorum, quæ in illis tractat, passim est cuivis obvia. Cura, rogo te, ut excudantur aliquot centena Exemplarium istius Operis à reliquo* AUGUSTINI *corpore separata: nam multi erunt studiosi homines, qui* AUGUSTINUM *totum emere vel nolent, vel non poterunt, quia non egebunt, seu quia tantum pecuniæ non habebunt. Scis enim ferè à deditis studiis istis elegantioribus præter hoc* AUGUSTINI *Opus nullum ferè aliud legi ejusdem Auctoris. Vale iterum atque iterum, mi optime Præceptor.* Lovanio 19. Januarii, *Anno à* CHRISTO *nato* 1522. ——— Et pag. 720. VIVES ERASMO. *Absolvi tandem* XXII. *Libros* de Civitate Dei. ——— *De pecuniâ rem totam tui &* FROBENII *arbitrii facio; tu ipse scis, ut non sim ejus avidus, & mihi vivendum est iniquissimis temporibus, & in regione ubi sumptus magni, & quæstus nulli, duntaxat ingenio liberaliore digni; si quid miserit, curet per certum aliquem, & sinè dilatione reddendum.* ——— *Salvebunt à nobis istìc tui & eo nomine nostri quoque, ac inprimis* FROBENIUS *cum totâ familiâ. Vale.* Lovanio 14. Julii, *Anno* 1522. ——— Et pag.

pag. 709. VIVES ERASMO ——— De Civitate AUGUSTINI *gaudeo seorsim edi*, *& habeo tibi ingentem gratiam*, *qui hoc curâris*: *sed velim etiam*, *& cum reliquis* AUGUSTINI *Operibus excudatur*, *ne desit hoc membrum corpori suo*; *quod credo* FROBENIUM *facturum*, *ut & separatim aliquot*, *& conjunctim aliquot imprimat.* —— Brugis 1. April. 1522. ——— Et pag. 767. VIVES ERASMO. *De ratione ne fallatur* FROBENIUS, *res sic habet*: Franciscus *dederat*, *antequam Liber exiret*, XX. *aureos florenos*, *sub finem* Januarii *dedit sex*; *hanc summam ipse accepi*, *tum & tres Libros*: *aiebat jussum esse à* FROBENIO *dare mihi* XXXII. *florenos aureos*, *sed ex his detraxisse octo*, *qui debebantur tibi. Quæ ille de me ac meo nomine ad vos scripsit*, *nihil me movērunt*: *nemo magìs est*, *si qua est fides*, *imperitiæ meæ conscius meipso*, *nec minùs dissimulator*; *idcirco leviter angor gloriam non contingere*, *cùm non meruisse sciam.* ——— *Nemini facessam negotium ex istis*, *qui nomina nostra quæstibus suis metiuntur & censent.* *Et hæc quidem ut maximè verum* Franciscus *scripserit. Nam an ita sit*, *tempus*, *ut spero*, *declarabit*, *& potest* FROBENIUS *ab* HILARIO *sciscitari*: *De* AUGUSTINO *scio illum vendidisse plurima Exemplaria*, *& ipse novi*, *qui emerint*: *quis verò de* Londino *audet tam impudenter mentiri? Ubi ipse fassus mihi est se paucis diebus supra triginta* AUGUSTINI *Exemplaria distraxisse*; *certè* LUPSETUS *negabat se in* Angliâ *vidisse* AUGUSTINUM *ullum meum venalem*: *in eâdem* Angliâ *supra quadraginta mea* Somnia *affirmavit mihi vendidisse se. Forsan non vendibile putat nomen*, *quod confert cum tuo aut* BUDÆI. *Quid? nusquamne est alius*, *quem socium sibi* FROBENIUS *adjungat? O miseram ingeniorum gloriam*, *si aliter constatura non est*, *nisi ejusmodi nebulonibus libuerit!* ——— *Vellem scripsisses*, *an sit* FROBENIUS *illa Opuscula impressurus*; *alioqui significa per primas Literas*; *mittemus aliò. Neque verò tam me immodicè ipse amo*, *ut cum damno* FROBENII *velim ex ejus Officinâ prodire quicquam meum*: *non est sic ille de me meritus*; *itaque ne putet me sibi iratum fore*, *si mea non ediderit*; *faciat*, *quod maximè in rem suam esse credet.* ——— *Quum hæc descripsissem*, *factus Literis amicorum certior*, *Opuscula mea non esse à* FROBENIO *excusa*, *& N. dicere te auctore rejectum à* FROBENIO *Librum*; *quâ de re scripturum te mihi per famulum*, *quem paucis diebus huc mittes*; *& quanquam non magni tuâ refert*, *quid ipse de hôc facto credam*: *tamen*, *si qua est mihi apud te fides*, *velim existimes me illud non credere*, *non & si quis dixisset spectatissimæ fidei*, *quanto minùs à* N. *profectum*: *tantum adjeci*, *ut scires* N. *nondum mutâsse mores. Si dicam me non aliquantum doluisse*, *mentiar*; *sed minùs forsan quàm alii ejusmodi rebus soleant. Ex tuis Literis aliqua erat spes*; *nam scribebas* FROBENIUM *libentiùs mea impressurum*, *si* N. *acciperet societatem*, *quasi subsignificares impressurum*: *nunc intelligo*, *nec me*, *nec mea esse tanti*, *ut in tantâ Librorum varietate locus sit tam exiguo Libro ullus*, *nisi ad primam præconis vocem venditur*: *& si illum vendibiliorem fecisset* FROBENII *Officina*, *ut* Somnium *fecit.* ——— BEATUM *saluta mihi &* FROBENIUM. Brugis 10. Maii. 1523. Et pag. 841. 842. ERASMUS Rot. LUDOVICO VIVI *S. D.* ——— *De* N. *scripsi*, *non quantum ille meretur*, *omnibus* Eurybatis *ac* Phrynondis *sceleratior*, *sed quantum meæ modestiæ tuæque prudentiæ satìs esse judicavi. Hic sedulò dissuadet* FROBENIO, *ne quid tuorum excudat. Et* FROBENIUS, *duntaxat hâc in re*, *absque illius præsidio nihil potest. Nam apud* Germanos *vix quicquam vendibile est præter* Lutherana *ac* Anti-Lutherana. *Mea tamen adhuc satìs favorabilia sunt*, *vel hôc argumento*, *quod* FROBENIUS *tam multos habet æmulos magno suo dispendio.* CÆSARIS *Edictum*, *quod deterret æmulos*, *hujus non faciunt ipsi*, *qui nobis dant* CÆSAREM: *imo vendunt* CÆSARIS *nomen. Ego jam pridem gestio quopiam ab his figulis demigrare.* FROBENIUS *mihi seriò questus est*, *se ne unum quidem Opus* De Civitate Dei *vendere* Francfordiæ; *idque eo vultu dixit*, *ut planè credam hominem nihil fingere. Vides etiam in Musarum rebus regnare fortunam. Ego illìc nihil non suspicio*, *nisi quòd brevitas*, *quam tibi olim commendavi*, *reddidisset Librum vendibiliorem. Atque hoc negotium* FROBENIUS *suscepit à me non persuasus*, *sed compulsus. Et res est non exigui sumptûs. Miseret me boni viri*, *nimiùmque sinceri*, *cui pseudocheus ille miris technis imponit. Si* Civitatem *illam vel prælegendo*, *vel aliâ quapiam ratione*

Vivis, (a) Polydori Vergilii, (b) Cuthberti Tonstalli,

ratione posses vendibiliorem reddere, sublevares hominem. Ego nullam video viam, nisi ut totus AUGUSTINUS *emendatus prodeat. In hôc velim te adjutare, susceptâ aliquâ portione laboris. Nos tametsi jam lassi, non defuturi sumus officio nostro. Ex animo, mi* VIVES, *gaudeo tibi* Britanniam *esse prosperam, quod ut tibi proprium ac perpetuum sit precor. Bene vale.* Basileâ 27. Decembris, *Anno* 1524. Et pagin. 912. VIVES ERASMO. *De* Francisco *nimis multa: non est ille tanti. A* FROBENIO *iniquum esset postulare, quod foret ei damnosum. Mea Opera non distrahi, mirandum non est; quippe non solùm carent ingenio, sed etiam ingenio, & peritiâ, & nomine, denique iis rebus omnibus, quibus commendari Libri solent; quæremus alium, cui minùs doleamus nos imposuisse, quàm* FROBENIO, *excudendis monumentis tuis præclarè de literis merito.* Brugis 14. Febr. 1526. Et pag. 1646. ERASMUS RHENANO. —— *ne mihi cum* Francisco *multum sit negotii, qui linguâ multas habet pecunias mihi paratas &c. Libros optimos semper advehendo, ne à nobis advehendi curentur.* —— *anno* 1517. Et pag. 899. 900. VIVES ERASMO. (1) Franciscus BERCKMANNUS *rogârat me, ut Libellos meos recognoscerem, quos cuperet apud* FROBENIUM *imprimi: nunc scriptum est mihi, eum nescio quid causificari,* FROBENIO *non vacare. Miseret me tui, cui toties fuerit cum ejusmodi homine negotium.* καθ' ὃ εἶμαι ἔγραφας (2) *mendacium in* Colloquiis: *quærendus mihi erit alius, ne toties cogar huic homini succensere ab eo falsus. Si* FROBENIUS *vult recipere mea imprimenda, libens ad eum mittam, modò ne admisceat se* Franciscus *negotio: Sin secus invenies alium.* —— Londino 13. Novemb. 1525. Et quoniam hìc in malæ fidei exemplum incidi, aliud ejusdem addere non pigebit in SENECÆ Operibus antea à FROBENIO anno 1515. excusis, & à (3) RHENANO NESENÓque recognitis admissum. Sic ERASMUS (pag. 901.) in Epistolâ ad *Robertum* ALDRISIUM *Anglum, Basileæ* 25. *Decemb.* 1525. datâ scribit. *Si memor es nostræ pristinæ consuetudinis, & si mores antiquos obtines, unum officium mihi præstes velim, quod absque tuo sumtu præstare poteris. In Collegio Regali sunt Opera* SENECÆ *descripta in membranis. Ex his multa subnotâram in Codice meo. Editionem commendâram* Germano *cuidam, quem habebam pro amico fidissimo; is absente me pessimâ fide se gessit in excudendo Opere. Et ne deprehenderetur, optimam Exemplaris partem sustulit. Hoc dedecus mihi sarciendum est. Quare te rogo, charissime* ALDRISI, *sume Volumen Operum* SENECÆ *à* FROBENIO *excusi, & committe aliquibus bonæ fidei, qui denuo adscribant in margine, quæ discrepant. Eum Codicem sic notatum mittito ad* Thomam MORUM, *ut per eum ad me veniat. Libros* Naturalium Quæstionum *scio editos. Eam collationem ego peragam. Dignus est* SENECA *hôc studio, debes tu quoque nonnihil studiis publicis; mihi præter mutuum amorem debes nihil. Reponam, quicquid in hoc negotium impenderis, vel ad assem, & insuper dabo operam, ne prorsus in sterilem fundum istam officii sementem fecisse videaris. Magnopere velim istuc quamprimum fieri.*

(a) ERASM. Epistol. pag. 646. ERASMUS Rot. RICHARDO PACEO S. D. *Ex Officinâ* Frobenianâ *scribunt eruditi quidam* POLYDORI Proverbia *majusculis formulis excudi, chartâ tam insigni, ut non aliud Opus dignatus sit* FROBENIUS *majore vel honore vel curâ. Addet Opus* de rerum Inventoribus, *simili dignitate; idque facit hortatu, imò impulsu meo. Nam ille planè remiserat Opus* Anterpiam *per* Hieronymum *filium, nec ullis rationibus adduci potuit, ut aggrederetur.* Exi-

(1) Is est, cujus antea mentio quædam facta est, & in hunc locum uberior rejecta.

(2) Hoc Colloquium est PSEUDOCHEI & PHILETIMI, in quo ERASMUS *Franciscum* illum BERCKMANNUM prævaricatorem lucri turpis avidum sub PSEUDOCHEI personâ depingit.

(3) Lege (pag. 1539.) Epistolam RHENANI ad ERASMUM *Basileæ* 17. *April.* 1515. datam; in quâ NESENI in recognoscendo diligentiam & non obesam in olfaciendis erratis narem laudat. Nec igitur dubitabo iis, qui Prælo *Frobeniano* castigando aliquando præerant, NESENUM (de quo antea nonnulla diximus) adnumerare.

TALLI, (a) THOMÆ MORI (b) UDALRICI ZASII &c. commendabat lucubrationes; (c) semper interim, (quod amicum decebat) sollicitus, ne FROBENIUS, quem neque impensæ nec operæ parcere unquam cognoverat, detrimenti quicquam ex suâ in bonas litteras propensâ liberalitate acciperet; ideóque cùm sua in JOHANNIS Evangelium Paraphrasis excuderetur, conabatur eam (d) Imperatoris privilegio communire: ratus indignissimum fore,

Exibit utrunque proximo Mercatu Francfordiensi *bonis avibus. Eat nunc* POLYDORUS, *& credat susurronibus, qui jactitant me invidere illius gloriæ.* —— *Ex rure* Anderlaco. 11. Junii. 1521. Et pag. 777. ERASMUS Rot. POLYDORO S. D. —— *Primum scis Exemplar, quod miseras, non esse apud* FROBENIUM, *sed apud* Franciscum. *Egi cum* FROBENIO *de Editione Operis, vel Operum potiùs. Ait, si majusculis excudat, fore Volumen ingens, nec sexcentos aureos suffecturos in sumptus, & metuit aleam in vendendo. Nam* Germania *nunc insanit in ea, quæ sapiunt* Lutheranum *quiddam. Alioqui est pulchre animatus ad gratificandum utrique nostrûm, & ipse efficiam ut sit animatior. Est triplex excudendi ratio. Nonnunquam totum negotium* FROBENIUS *suscipit suo periculo: hoc aliquoties facit in minoribus Voluminibus, in quibus minùs periculosa est alea. Nonnunquam tota res agitur periculo alieno, ipse tantùm pro operâ suâ paciscitur mercedem. Nonnunquam res fit communi periculo sociorum. Jam in pactione operæ* Franciscus *mercedem offert oppidò quàm iniquam. Nunc agitur* Francfordiæ, *an res vel unius* Francisci, *vel sociorum communi periculo possit agi. Et quid actum sit, perscribam, ubi* FROBENIUS *è Mercatu redierit. Spero rem futuram ex animi tui sententiâ.* —— *Si nancisci possis negotiatorem, qui quinquaginta Volumina ad se reciperet, cætera facilè conficerem cum* FROBENIO. *Bene vale.* Basileâ. *Anno* 1523. Et pag. 934. Id. ad Eund. *In excudendis ingenii tui monumentis non esse satisfactum animo tuo, vehementer dolet tum mihi, tum* FROBENIO. *Id enim magnopere studebamus utrique. Literæ tuæ videbantur hoc præscribere, ne recederetur ab Exemplari. Itaque diligenter hortatus sum, ut summâ fide versarentur in eo negotio, ac subinde in ipso Operis progressu inculcavi eadem. Confirmabant id fieri, nisi sicubi manifestarius esset calami lapsus. Præerat castigationi* Sigismundus GELENIUS, *vir utriusque Linguæ non vulgariter doctus, probæque fidei. Tuum Exemplar asservari jussi. Mihi nihil mandâras: & religio erat in Opere alieno vindicare tantum juris. Alioqui non piguisset hanc operam pro tanto amico sumere, etiam si quid fuisset gravius.* —— Basileæ 30. April. 1526. Et pag. 971. ERASMUS POLYDORO VERGILIO S. D. —— *De Libello excudendo egi cum* FROBENIO, *respondet se paratissimum, eâ lege quâ excudit* Adagia. *Bene vale, patrone magne.* Basileâ 24. Martii, *Anno* 1527.

(b) ERASM. Epistol. pag. 813. ERASMUS Cuthberto TONSTALLO, *Episcopo* Londinensi *S. D.* —— *Si cupis tuum Opus excudi, agam cum* FROBENIO. *Nondum enim egi seriò. Bene vale, Præsulum optime. Datum* Basileâ 4. Septembris, *Anno* 1524.

(a) Lege Epistolam ERASMI ad FROBENIUM 1517. datam & suprà citatam.

(b) ERASM. Epistol. pag. 1625. ERASMUS BRUNONI *S. D.* —— *Admone* FROBENIUM, *ut excudat Libellum* ZASII de Origine Juris —— 24. *Augusti.* 1517. Et pag. 1689. ERASMO Lambertus HOLLONIUS S. D. —— *Succedet* FROBENIO Zasianum *Opus* —— Basileæ 5. Decemb. 1518.

(c) ERASM. Epistol. p. 1846. ERASMUS LECTORI S. D. —— *Bene vale; curáque ne* Joannem FROBENIUM *impensæ & operæ pœniteat, qui nihil detrectat, quod ornandis, provehendis, juvandisque bonis studiis conducat.*

(d) ERASM. Epistol. pag. 707. ERASMUS BILIBALDO suo S. D. —— *Nemo nescit, quantum bonæ literæ debeant* FROBENIO, *qui solus omnium suo damno*

fore, si FROBENIUS (a) communis omnium Studiosorum amicus, (b) qui attentè curabat, ut quicquid è suo prælo exiret, esset (quoad fieri poterat) inculpatissimum, nullúmque Opus à se, nisi usque melius, recuderetur, damnum ex eâ amicitiâ, eâ curâ ullum pateretur.

In

no nostris studet compendiis; sed ut sunt Κεραμεῖς, *plerique insidiantur homini propemodum conjurati, ut illum perdant. Ubi quid novi Operis prodit, quod putent fore vendibile, mox unus atque alter suffuratus ex ipsius Officinâ Exemplar, excudit ac venditat minimo. Interim* FROBENIUS *immensam pecuniam impendit in Castigatores, frequenter & in Exemplaria. Huic iniquitati facilè succurretur, si fiat Imperatorium Interdictum, ne quis Librum, primùm à* FROBENIO *excusum, aut cui sit aliquid ab Auctore additum, excudat intrà biennum. Tempus longum non est, & Officina* Frobeniana *vel ob hoc favore digna est, quòd nihil ex eâ prodit ineptum aut seditiosum. Excuditur nunc* Paraphrasis in Evangelium JOANNIS, FERDINANDO *dicata; cujus partem ad te mitto, ut ostendas, si videbitur commodum. Non dubito, quin res facilè possit impetrari. Referet tamen, si id fiat quàm primum. Si non est commodum, ut fiat per te, poteris aliis mandare. Adest enim, ut audio,* Jacobus SPIEGEL, *mihi cum primis amicus, homo candidus; adest Episcopus ac Princeps* Terammensis, *Nuncius Apostolicus, qui pro suâ humanitate mihi semper favit unicè. In hôc negotio, mi* BILIBALDE, *mihi nec seritur, nec metitur, & tamen* FROBENII *ac literarum causâ libenter & hic tibi debebo, qui multis aliis nominibus tibi sum obstrictissimus. Si Diploma Cæsareum non statim poterit expediri, saltem sciamus impetratum esse, ut in his Nundinis* FROBENIUS *possit uti titulo. Summus Pontifex ad me Diploma plenum honoris ac benevolentiæ misit. Jurat illius Secretarius, non esse vulgare, sed verè omnia ab ipso Pontifice dictata. Bene vale, vir hujus seculi decus.* Basileâ 27. Januarii. *Anno* 1522.

(a) Sic vocat GLAREANUS in Epistolâ ad ERASM. 1516. data. pag. 1577. 1578.

(b) Hoc antea notavit CHEVILLERIUS; cujus verba hìc adjiciam ex pag. 134. *Origin. de l'Inprim. de Par.* „ JEAN „ FROBEN, cet Imprimeur si exact & si „ correct, dans sa petite (1) Préface sur „ CŒLIUS RHODIGINUS de l'année „ 1517. blâma fort quelques Libraires de „ son tems, qui abandonnoient tout-à-„ fait la correction de leurs Impressions, „ & ne se mettoient point en peine qu'el-„ les fussent pleines de fautes, pourvû „ qu'elles leur coûtassent peu, & qu'ils „ les débitassent plus promptement, en „ les donnant à meilleur marché: en un „ mot, qui cherchoient uniquement le „ gain & le profit dans le noble exercice „ de la Librairie, même par la ruine des „ bonnes études. Il s'en prend aussi à „ ceux qui ont assez peu de jugement „ pour acheter ces Editions corrompuës „ & défigurées sous prétexte qu'elles coû-„ tent peu. Il prétend qu'ils se trompent, „ qu'ils les achetent très-cherement, qu'on „ n'a jamais bon marché d'un méchant „ Ouvrage d'Imprimerie rempli d'un „ grand nombre de fautes, à quelque prix „ qu'on l'achete; *Parvo emit, quisquis Li-„ brum emendatum etiam magno emit. Mag-„ no emit, quisquis Codicem mendosum e-„ tiam minimo emit.* Et dans l'Edition Grec-„ que-Latine du Nouveau Testament „ d'ERASME, qu'il avoit faite l'année „ précedente, il dit fort ingenieuse-„ ment, que celui qui achete une Edition „ pleine de fautes n'achete point un Li-„ vre, mais une peine & un tourment: „ *Qui Librum mendis undique scatentem ha-„ bet; certè non habet Librum, sed moles-„ tiam.* Idem CHEVILLERIUS pag. „ 129.

(1) In CŒLII RHODIGINI Editione ann. 1517. quam nunc in manibus habeo, neque ista verba, nec Præfationem hìc memoratam reperio.

(1) Lege

In FROBENIO nullibi moram sibi esse sentiebat unquam ERASMUS, quoties Opus aliquod nobile & arduum prælo procurabat,

129. „ JEAN FROBEN imprima la Concordance de la Sainte Bible en l'année 1496. & 1525." [De quibus Editionibus jam dictum est in Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 257.] Et pag. 131 —— „ Nous arrêterons un peu ici pour parler de ces Concordances de FROBEN, où il imprima les Chiffres si fidellement. Cet Imprimeur y ajoûta une seconde Partie, qui contient les particules indéclinables de la Bible, &c. Ouvrage commencé par *Gautier* JONAU *Ecossois*, Chapelain de JEAN *de Raguse*, achevé par deux autres de ses Chapelains, & reduit en ordre Alphabetique par un *Espagnol* JEAN DE SECUBIA. —— „ Les Envoyez des *Hussites* du Royaume de *Boheme* étoient venus à *Bâle*, & fondoient leur erreur de l'obligation indispensable pour tous les Chrétiens de communier sous les deux especes, sur ce passage de l'Evangile: *Nisi manducaveritis & biberitis.* Pour savoir donc les significations des particules *Ex*, *Per*, *Nisi*, *Et*, en combien de manieres elles étoient employées dans l'Ecriture Sainte, JEAN *de Raguse* forma le dessein de faire travailler à une Concordance des mots indéclinables de la Bible. SECUBIA y fit une Préface, & rendit l'Ouvrage public. *Sebastien* BRANT, *Allemand*, le fit imprimer l'année 1496. par FROBEN: & l'année 1525. ce même Imprimeur le remit sous la Presse, avec la Préface, dans laquelle on peut lire toute l'Histoire. —— „ Par ce recit on sait qui a fait la seconde Partie de la Concordance, qui comprend les mots indeclinables: on ne sait pas si seurement qui a fait la premiere, qui contient les mots déclinables; néantmoins je croi que c'est HUGUES *de Saint Cher*, Docteur de la Faculté de *Paris*, de l'Ordre de Saint *Dominique*, qui fut Cardinal en l'année 1245. —— La petite Préface *Cuilibet volenti*, qui parle de cette Concordance de S. *Jacques*, est dans l'Impression de *Nuremberg* par *Antoine* COBURGER 1485. dans les deux de *Bâle* par FROBEN 1496. & 1525. dans celle de *Jean* MARECHAL à *Lyon* 1526. & même *François* AROLA, qui retoucha la Concordance, & la fit imprimer à *Lyon* par GRYPHE l'année 1551. n'en retrancha point la petite Préface des Manuscrits. —— Or je trouve, que HUGUES *de Saint Cher* s'appelloit aussi HUGO *de Sancto Jacobo.*" Qui voluerit hæc fusiùs descripta legere CHEVILLERIUM adeat.

Idem CHEVILLER. p. 135.] „ Le chef d'œuvre de *Jean* FROBEN fût l'entreprise qu'il fit d'imprimer le St. AUGUSTIN fort correct. Il avoit un si grand desir de réüssir dans son dessein, & ce travail lui paroissoit si glorieux, qu'il (1) souhaitoit n'avoir point plus de vie, qu'autant qu'il en falloit pour le voir achevé. Sept Presses tout à la fois étoient occupées à cette Edition; mais il mourut aussi tôt après l'Impression des deux premiers Tomes. C'est le S. AUGUSTIN d'ERASME de l'année 1529. en dix Tomes, appellé ordinairement à longues lignes, qu'on tira autrefois de la Bibliotheque de *Sorbonne*, pour convaincre les Ministres au Colloque de *Poissy* par une Edition, qui ne leur fût point suspecte.

Gravissimo huic Operi Privilegium impetrandi cupidus ERASMUS scripsit ad *Nicolaum* VESUVIUM ann. 1528. 21. *Septemb.* — *Optârim, ut si fieri possit, saltem pro* AUGUSTINO *daretur Regium Privilegium. Ab hôc Opere pendent facultates liberorum* FROBENII. *Ego propemodum gratìs meam operam impendo, alioqui non sumturus tantum laboris pro bis mille florenis. Religio me coegit. Audio Cardinalem* Franciæ *hominem non nimis facilem, in cujus aures fortassis instillant aliquid inauspicati quidam, quo minùs æquum experiamur. In hôc Opere nihil erit meum, nisi quòd mendas, quantum licuit, submovi, notha subindicavi, & libros*

(1) Lege postea Epistolam ERASMI ad EMSTEDIUM ann. 1527. de morte FROBENII.
(2) ERASM. Epistol. pag. 1122.

rabat, licet Frobenii (a) socios cunctationis aliquando insimularet. Inter eruditos, qui sua Opera *Frobeniano* prælo commiserunt, viros fuit Leonardus Porcius *Vicentinus*, (b) *non minùs humanus quàm doctus*, Libelli *De ponderibus ac mensuris* Author, (c) *adeò consentientis cùm* Asse Budæi, *ut nemo dubitaret, quin alteruter alterum compilârit.* (d) *Nullum* Libellus *ipse nec* (e) *loci nec temporis indicem habebat, præter Insigne Officinæ* Frobenianæ: Budæo, *suorum* de Asse *librorum Editione tertiùm jam aut quartùm sub prælo repetitâ* [*abhinc* (f) *paulo minus biennium*] Lugduni *inter Aulicos agenti fortè oblatus est.* (g) Budæus *graviter exarsit, ac æmulo illi sempiternam notam ad ignominiam inussisset, nisi intercessissent amici. Hæc enim contentio ne latius serperet,* Jani Lascaris *authoritate perfectum est. Qui cum utrique amicissimus esset, haud æquum putavit inter honestissimos homines simultatem diutius ingravescere. Et cùm apud* Budæum *plurimum gratiâ polleret, impetravit, quanquam ægre, ut digressio in* Portium, *contumeliosa quidem illa, sed certè expressa à justâ indignatione, quam removendæ suspicionis, suíque purgandi causâ,* Budæus *Libris* de Asse *inseruerat,* (h) *eximeretur indè. Ac* Budæo *quidem tantæ contentionis causam attulit* Baptista Ægnatius Venetus, *omni liberali ingenuâque doctrinâ apud* Italos *id temporis florens, qui editis in* Suetonium *adnotationibus tam præclari inventi laudem modò* Budæo, *modò* Portio *tribuens, de eâdem fideliâ duos parietes dealbaverat, & utrique gratificari cupiens, ambos inter se commiserat. Cæterùm ut deferbuit ira, usque adeò pœnituit ejus criminationis, quâ usus erat in* Portium, *ut postea noluerit cujusquam injuriâ magnitudinem animi sui inflectere; quòd iracundiâ præceps in eum esset invectus, quem postea cùm Juris Civilis disciplinâ eruditissimum, tum morum probitate alioquin integerrimum intellexisset.*

Audiamus jam (i) Erasmum de Frobenio suo perorantem.

libros secundùm materiarum congruentias digessi. Præfatio nihil habebit, quod quenquam offendat. Si quid Præsul tuus valeat apud Regem, velim, ut pro hôc saltem Opere Regis Privilegium nobis impetret.

(a) Pag. 934. Erasmus Joanni *Episcopo* Lincoln. ——— *De* Ambrosio *nihil fiet hôc anno: res non stat per me sed per socios* Frobenii. ——— *anno* 1526.

(b) Lege (p. 987.) Epistol. Erasmi ad Budæum dat. *Basil.* 22. *Jun.* 1527.

(c) Pag. 1417. Epistol. Erasm. ad *Georg.* Agricol. 29. *August.* 1531.

(d) Lege Bud. *de Asse* Edit. *Colon.* 1528. 8°. pag. 555.

(e) De loco indicat Insigne *Frobenianum.* De tempore Epistola Erasmi ad Bud. modò citata docet id factum ante ann. 1527. 22. *Jun.*

(f) Anno igitur 1526. nam Editio Libri *de Asse Coloniensis* prodiit 1528.

(g) Lege *Vitam* Bud. *Paris.* 1540. 4°. pag. 23. 24.

(h) Tota ea digressio abest in Editione *Parisiensi* ann. 1542. fol.

(i) Epist. (pag. 957.) ad *Theobald.* Fettichium, dat. *Basil.* 5. *Decemb.* 1526.

(a) Auc-

tem. —— *Nemini poteſt obſcurum eſſe, quot jam annos* JOANNES FROBENIUS, *quantis vigiliis, laboribus, impendiis, ornârit* (a) *eximios Auctores, ídque longe majore ſuâ gloriâ quàm lucro. Habet domi* (b) *Virum utriusque literaturæ doctiſſimum, paríque fide præditum, quod ego ſanè non in poſtremis numero. Mihi præterea vel immori libebit huic negocio, tam utili, támque pio. Proinde meo judicio non alius dignior veſtro favore quàm* FROBENIUS, *nec per aliam Officinam meliùs conſultum fuerit præclaris Auctoribus; denique, vix in alium æquè gratum memorémque collocaveritis veſtrum officium. Porrò,* —— *ſi quid mea ſcripta valebunt, hactenus cum* VIRGILIO *licuit dicere, utinam & illud adjicere liceat*, Nulla dies unquam memori vos eximet ævo. *Certè dabitur opera pro viribus, ne poſteritas ignoret, cui debeat hanc litteraturæ vetuſtioris acceſſionem.*

Hinc æſtimare licet, quantus fuerit, qui ERASMUM meruerit præconem, FROBENIUS (c) *omnium Chalcographorum princeps,* (a) *vir*

(a) Auctorum, quos FROBENIUS impreſſit, plerosque ipſius hortatu ERASMUS recognoscebat & ſcholiis illuſtrabat. E. G. ERASM. Epiſtol. (pag. 1880.) ad *Joan.* ULATENUM. *Cùm* Joannes FROBENIUS, *vir ornatiſſime, adornaret ſuis typis excudere* Tusculanas Quæſtiones M. TULLII, *méque rogâſſet, ut hìc aliquid adderem opellæ meæ, quò Liber exiret aliquâ recentis utilitatis acceſſione commendatus: eò lubentiùs hanc ſuscepi provinciam, quòd pluribus jam annis mihi nihil aut perpuſillum commercii cum Muſis manſuetioribus fuiſſet. Itaque conferendorum Exemplarium negotio famulis delegato, judicandi partes mihi ſumſi: totóque Opere non oscitanter perlecto, digeſſi verſus carminum, quæ ille quidem non ſinè exemplo* PLATONIS & ARISTOTELIS, *ex Græcis Latinísque Poetis, ſed propemodum ad tædium usque congerit: ubi variabant Exemplaria, vel quod probabatur, amplexi ſumus; vel ſi videbatur anceps judicium, utramque lectionem ſervavimus, alteram in contextu, alteram in ſpatio marginis: nonnulla citra Codicum ſuffragium reſtituimus, ſed nec admodum multa, & ibi duntaxat ubi res homini docto & exercitato non eſſet obſcura: nonnihil etiam Scholiorum adjecimus.* FROBENIUM de TERENTIO cum Commentariis excudendo aliquando cogitâſſe legimus in Epiſtolâ ERASMI ad GOCLENIUM ann. 1517. datâ. pag. 268.

(b) Hunc virum (quod antè ego incautus credideram, Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 292.) fuiſſe LACHNERUM putant ZELTNERUS (pag. 207. *Corrector. Typograph.*) at CAVEUS (in *Prolegom. in Scriptor. Eccleſ.* n. XI.) alium quendam anonymum LACHNERI ſucceſſorem. Diu enim ante annum 1526. quo hæc data eſt Epiſtola, LACHNERUM obiiſſe, anno nempe 1518, ex ſupra-dictis conſtat. Virum autem, quem hìc ERASMUS laudat, *Beatum* RHENANUM eſſe nonnulla mihi eſt ſuſpicio. Hôc anno (1526.) RHENANUS *Baſileæ* apud FROBENIUM ſuas in PLINIUM Annotationes edidit. Porrò ERASMI animus (utì antea obſervatum eſt) in RHENANUM fuit ſemper proclivior, à LACHNERO aliquando (quia fortè Pontificiis impenſiùs, quàm RHENANUS favebat) alienior.

(c) ERASM. Epiſtol. pag. 332. DORPIUS ad ERASM. *Lovan.* 15. Jul. 1518. *Sed heus, præterieram ferme, quod minimè oportuit, FROBENIO omnium principi Chalcographorum (pace modo* * THEODORICI *noſtri dixerim) plurimam ex me ſalutem utì nuncies, cui omnes debemus Studioſi non vulgariter: Largiatur ei Dominus Deus annos vitæ & plurimos, & feliciſſimos, quò pulcherrimæ provinciæ, in quâ* ALDUM *quoque ipſum, meo judicio, poſt ſe relinquit, par eſſe queat. Quid enim is, niſi eximiè eruditum, & quantâ curâ excudit?*

(a) Pag.

* MARTINI *Typographi celebris* Lovanii.

(1) Lege

(a) *vir doctus & in Arte chalcographicâ Dædaleo ingenio præditus*; (b) *litteris illustrandis natus*; (c) *cujus typis nihil fieri potest nitidius, elegantius, amœnius*; (d) *cujus Officinâ non est alia vel accuratior, vel unde plus bonorum exeat Codicum, præsertim qui ad sacras pertineant litteras*; *tanta ei accedebat* (e) *majestas & nitor*: quam (f) ERASMUS nunquam patiebatur otiari; omnibus eruditorum virorum Libris, (g) exclusis tamen *Lutheranis*, patentem.

FROBENIUS ex uxore (h) GERTRUDE LACHNERI filiâ susceperat (i) HIERONYMUM, & (k) JOANNEM ERASMIUM filiámque

(a) Pag. 502. in Epistol. KOSTELECII ad ERASM.

(b) Pag. 851. in Epistolâ ERASM. ad *Olmutzens.* Episcop. PLINIO præfixâ 1525.

(c) Pag. 308. in Epistol. BERALD. ad ERASM. Typos habuit FROBENIUS non solùm *Græcos* & *Latinos*, sed *Hebræos* quoque, quibus in suis edendis *Sebastianus* MUNSTERUS, ann. 1527. usus est.

(d) Pag. 154. in ERASM. Epist. ad LEON. X. ann. 1515. & pag. 349. ad *Anton.* PUCCIUM ann. 1518.

(e) Pag. 851. in Epistolâ modò citatâ.

(f) Pag. 284. in Epistol. ERASMI ad BUD. 1517. ——— *cùm subitò periculum esset, ne omnia* FROBENII *prela cessarent, propterea quòd Chartarius ad diem præstitutum non adesset, passus sum, nec id admodum volens, ut* Beatus RHENANUS *è sarcinâ meâ, si quid inesset, deligeret.*

(g) Pag. 578. in Epistol. ERASM. ad LEON. X. ann. 1520. ——— *Minis etiam egi cum* Joanne FROBENIO *Typographo, nequid Operum* LUTHERI *excuderet.*

(h) Pag. 1539. in Epistol. RHENAN. ad ERASM. ann. 1515. ——— *salutant te & reducem exosculari cupiunt* FROBENIUS, GERTRUDIS *uxor*, AMERBACHII & NESENUS. Antea ubi LACHNERI mentio fiebat, FROBENII socer vocabatur. Et pag. 645. in Epistol. ERASMI ad GOCLEN. 1521. ——— *Accipe ab hôc* Stephano *camisiam imperfectam quam mihi misit uxor* FROBENII.

(i) Pag. 935. in Epist. ERASM. ad EGNAT. & ad CASIMBROTUM, 1526. ——— *Qui has reddit*, Hieronymus *est* FROBENIUS Joannis FROBENII *filius, juvenis modestus & candidus.*

(k) Ei nomen ERASMII ab ERASMO, qui FROBENIUM vocare (1) compatrem solebat, impositum credo, cùm eum à partu sacro fonte tingendum susciperet unà cum RHENANO, qui & ipse FROBENIUM compatris (2) nomine compellat. Hunc ERASMUS in Epistolâ ad *Hieronymum* (3) FROBENIUM ὑποκοριστικῶς salutat *Erasmiolum*; eidémque anno 1524. inscribit suum (4) *Colloquiorum* Librum. Perinde

(1) Lege priùs Epistol. ERASM. ad FROBEN.

(2) Vide Edition. Libri I. *Grammat.* GAZ. 1516.

(3) Pag. 659. ERASMUS Rot. Hieronymo FROBENIO. S. D. *Mihi gratias agis, mi* Hieronyme, *quòd ex Literis meis propensior in te factus sit patris animus. Sed in te situm est, ut sit propensissimus. Id fiet, si te verè filium esse declares, & ex animo rem patris adjuves. Non mirum, si quando cessant Operæ mercenariæ. At tu, dum patrem adjuvas, tuum ipsius agis negotium. Nunc ætas est laborum omnium patiens; ea est rebus honestis exercenda. Quod datur vacui temporis, hoc impende honestis Studiis, & evolvendis bonis Auctoribus. Fuge consortia nepotum & ociosorum, abduc te à juvenilibus voluptatibus, & veris dotibus temet instrue. Quod si facias, non deerit tibi neque gloria, neque pecunia: sin secus, & ego te frustra commendavero patri, & ipse tibi parum bene consulueris. Sed absit, ut hoc eveniat. Confido, mi* Hieronyme, *te talem futurum, qualem optamus utrique. Bene vale, & saluta* ERASMIOLUM *puerum, ut audio, spei optimæ.* Brugis 14. Augusti, *Anno* 1521.

(4) D. ERASMUS Rot. *optimæ spei puero* Joanni Erasmio FROBENIO *S. D. Vicit Libellus tibi dicatus expectationem nostram,* ERASMI *mellitissime: tuum erit videre, ne fallas expectationem nostram. Ille sic adamatur, sic rapitur, sic teritur manibus studiosæ juventutis, ut & patri tuo fuerit subinde typis excudendus, & mihi novis accessionibus identidem locupletandus, dicas & illum ἰδάριμον quempiam esse, deliciásque Musarum sacra colentium. Quò magis adnitendum erit, ut tu quoque sis, quod diceris, hoc est, ut literis &* morum

que (a) JUSTINAM, quæ NICOLAO EPISCOPIO nupſit. Ex Epitaphiis à (b) JOANNE LA CAILLE memoratis conſtat *Hieronymo* annum 1507. JUSTINÆ 1512. fuiſſe natalem ; & hujus cum EPISCOPIO nuptias in 1529. incidiſſe. Ille enim anno ætatis 56. CHRISTI 1563. Hæc anno ætatis 52. CHRISTI 1564. poſt ſeptem luſtra in conjugio exacta, è vivis deceſſit. Horum patrem FROBENIUM, fatis labores, quibus indefeſſus inſudabat, abrumpentibus anno 1527. (c) *amicum* ERASMI *incomparabilem paralyſis nobis ademit.*

Perinde hunc (1) curabat, ante & poſt FROBENII obitum, ac ſi ipſe genuiſſet.

(a) Pag. 1224. ERASMUS Rot. Nicolao EPISCOPIO S. —— *quum* Baſileam *relinquerem* —— *mihi inſcenſuro navem venit in mentem* EPISCOPIUS, *cum nová nuptâ* Juſtinâ, *cujus modeſtiſſimam indolem ab ipſius infantiâ ſemper amavi: porrò, cum ætate ſemper accrevit virginum præcipua dos, pudor ac verecundia morum, ut non ſinè cauſâ inter cæteras puellas eximium quoddam virgineæ pudicitiæ exemplum haberetur.* —— *Ex animo gratulatus ſum utrique veſtrûm, quòd ſacer ille matrimonii nexus tam aptum par hominum copulâſſet, caſtum caſtæ, candidum candidæ, probum probæ: ſpero futurum, ut brevì magìs etiam gratuler, ubi vobis parvulus in aulâ luſerit* Episcopiolus, *qui nobis eodem ore vos ambos referat, nec vos ſolùm, ſed amiciſſimum etiam virum* Joannem FROBENIUM: *ſolet enim Natura frequenter & in nepotibus avorum ſimulacrum depingere. Audio te ſucceſſurum in ædes, quas iſthìc meo diſceſſu feci vacuas; in eas, inquam, ædes, in quibus tantum annorum peregi, ut ab hôc exortu vitæ, ne in Civitate quidem ullâ vixerim diutius; in eas, quas ſoceri tui benignitas toties mihi conata eſt dono obtrudere.* — Friburgo. 7. Aug. 1529.

(b) *Hiſtoire de l'Imprimerie.* pag. 35. 36.

(c) Pag. 1057. ERASM. Epiſtol. ad *Joann. à* LASCO.

(a) Pag.

morum probitate ſis omnibus bonis chariſſimus. Vehementer autem pudendum fuerit, ſi, cùm tam multos hic Libellus, & Latiniores reddiderit, & meliores, tu commiſeris, ut ad te ipſum non redierit eadem utilitas, quæ per te pervenerit ad omnes. Cúmque tam multi ſint adoleſcentes, qui tibi nomine Colloquiorum *gr*[illegible]*as agunt; nónne meritò cenſeatur abſurdum, ſi tuâ culpâ factum videatur, quò minùs mihi poſſis eodem nomine gratias agere? Accrevit Libellus ad juſtam Voluminis magnitudinem; tibi quoque conandum eſt, ut quantum accreſcit ætas, tantum accedat & honeſtæ eruditioni & morum integritati. Suſtines non vulgarem expectationem, cui reſpondere neceſſarium, vincere pulcherrimum fuerit: certè fallere ſinè ſummo dedecore non potes. Nec hoc dico, quòd hactenus pœniteat profectûs tui, ſed ut currenti calcar addam, quò curras alacriùs; præſertim cùm eam ætatem ingreſſus ſis, quâ non alia continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis ſemina. Fac igitur, ut hæc* Colloquia *verè tua dici poſſint. Dominus* JESUS *ſervet iſtam ætatem tuam puram ab omnibus inquinamentis, ſempérque ad meliorem provehat. Vale.* Baſileæ *Kalend.* Auguſt. *Anno* M. C. XXIV.

(1) Pag. 733. ERASMUS Conrado HERESBACHIO S. *Nec te rogabo, ut* Eraſmiolum *nobis ſic inſtituas, ut & optimis parentibus & te præceptore dignus evadat, neque viam præſcribam, quâ id facere oporteat, ne vel de tuâ fide, vel de prudentiâ tuâ parum magnificè ſentire videar. Tantum illud dicam, te iſto officio non minorem gratiam initurum apud me, quàm apud ipſos parentes, quibus tamen, ut par eſt, unicè charus eſt puer, ac præter affectum, quem in te gerit uterque, nôſti quàm neuter ſit ſordidus aut illiberalis.* ----- Baſileæ 18. Octob. 1522. Et pag. 1240. ERASMUS Rot. Joanni Eraſmio FROBENIO. S. D. *Epiſtolium ad te meum, quod hìc per oblivionem, ut opinor, reliqueras, tibi remitto: dixeras enim hoc inter tibi chariſſima* Κειμήλια *reponendum eſſe. Mitto &* Colloquia *funiculis ornata, quæ ſi frequenter in manus ſumſeris, fiet, ut etiam abſentes inter nos miſceamus colloquium. Priuſquam relinquas* Baſileam, *fac ad me perſcribas, quàm tibi ſucceſſerit equitatio, quámque felicibus auſpiciis te tua patria reducem exceperit. Quòd ſi non pœnitet migrationis, nos tui deſiderium moderatiùs feremus. Sin & alacriùs & majore tuo bono vivis alibi quàm apud nos vixiſti, gratulamur etiam tuæ felicitati: neque enim aliâ conditione te dimiſimus, quàm ut alibi magìs ex animi tui ſententiâ, fructûque uberiore vitam ageres. Id ſi contingit, plus capiam voluptatis ex tuis commodis quàm ex abſentiâ moleſtiæ. Sin minus, non dimiſimus te, niſi huc rediturum, donec ſeſe offerat commodior occaſio. Proinde fac ſcribas & quàm primùm, & ex animo. Si non offertur alius certior, poteris per* Bonifacium AMERBACHIUM *tutò, quæ voles ſignificare. Scito nullas meas Literas ad te venturas inanes. Bene vale, ſuaviſſime* ERASMI. *Saluta tuos omnes verbis. Salutat te* HAJO: *nam* CANNIUS, *ut conjicio, ſcribet ipſe. Datum apud* Friburgum Briſgoiæ 2. Novembris, *Anno* 1529.

mit. Primùm dextri pedis talus graviſſimo cruciatu diu torquebatur, ſic ut nulla mors crudelior: eo per Medicum audacem magìs quàm eruditum conſopito veriùs quàm profligato, cœpit eſſe feroculus, & amicis admonentibus, ut domi ſe contineret, vitaret frigus, arriſit, non obtemperavit. Ita ex alto neſcio quid tollere parantem morbus obortus in humum dejecit. Caſus ipſe ad mortem ſatìs erat; poſt biduum ægre alterum oculum ſuſtulit, jam agens animam. Hujus viri deceſſus me non vulgariter affecit, præſertim quum AUGUSTINUS *totus ferveat ſub prælis non paucis.* (a) *Homo immortalitate dignus annos aliquot vivere poterat, niſi tantopere ægrotare puduiſſet.* Noli, Lector, indignari, ſi tibi ſubjiciam (b) Epiſtolam, quâ ERASMUS FROBENIO, non minore orationis quàm affectuum vehementiâ, parentavit: additis ad finem aliquot, quæ ERASMUS & alii ſcripſerunt, Epitaphiis.

ERASMUS Rot. JOANNI EMSTEDIO *Cartuſiano* S. D.

„ Quum huc ætatis pervenerim, Vir integerrime, tamen ipſâ „ re comperi, me mihi nondum ſatìs notum eſſe. Si quidem exiſ- „ timabam me tum Philoſophiæ præceptis, tum diutinâ penéque „ perpetuâ malorum ferendorum aſſuetudine, ſatìs inſtructum ad- „ verſùs iſtos vulgares, ac propè quotidianos caſus, quos à mulier- „ culis etiam videmus moderatè ferri. Cæterùm amici *Joannis* „ FROBENII mors inopinata ſic afflixit animum meum, ut mœ- „ rorem nullis avocamentis potuerim eximere præcordiis. Jam „ tempus, quod acerbiſſimis etiam doloribus mederi ſolet, adeò non „ leniit ægritudinem, ut paulatim magìs ac magìs increverit dolor, „ quemadmodum ſolet lentum & inſidioſum quoddam febris genus „ obrepere, quò non aliud aiunt immedicabilius eſſe. Exedebat „ me reluctantem cura, penitus medullis inſita. Tanto potentius „ eſt, quod conglutinavit animi inductio mutuáque benevolentia, „ quàm quod Natura conjunxit. Quàm hìc mecum litigavi, quibus „ conviciis meam mihi molliciem exprobravi? Ubi nunc eſt, in- „ quam, ille Rhetor, qui ſplendidis dictis ſolet aliorum mœrorem „ vel eximere vel objurgare? Ubi Philoſophus ille *Stoicus*, domi- „ tor humanorum affectuum? Ubi Theologus, qui docere conſue- „ vit piorum hominum mortem, non luctu lachrymíſque, ſed gra- „ tulationibus, plauſûque proſequendam eſſe? Quid multis? Nuſ- quam

(a) Pag. 1094. ERASM. Epiſtol. ad JUSTUM *Poloniæ* Secretarium 1528. & pag. 1046. ad ANTONIUM Medicum. *Baſileâ*, 9. *Decemb.* 1527. —— *reliquit nos nuper* Joannes FROBENIUS *paralyſi correptus. Dederat morbus quædam ſui præſagia; ſed puduit virum nimiùm fortem ægrotare.*

(b) Pag 1053. Et ad calcem Libri *de Pronunt.* & *Ciceronian.* ann. 1528.

,, quam me magìs puduit mei. Nunquam enim ante hac expertus
,, ſum, quantam vim haberet ſincera amicitia, ac mutuus animorum
,, nexus. Fratris germani mortem moderatiſſimè tuli, Frobe-
,, nii deſiderium ferre non poſſum. Non iraſcor dolori meo ni-
,, mirum juſtiſſimo, ſed immodicum nimíſque diuturnum eſſe in-
,, dignor. Porrò quemadmodum non erat ſimplex amor, quo vi-
,, vum proſequebar, ita nec erepti ſimplex me cruciat deſiderium.
,, Magìs enim amabam illum ob liberalia ſtudia, quibus ornandis
,, provehendíſque vir ille, fatorum providentiâ, datus videbatur,
,, quàm ob animum in me propenſum, moréſque candidiſſimos.
,, Quis enim tale non amet ingenium? Solus erat amico amicus,
,, tam ſimplex ac ſincerus, ut etiam ſi quid voluiſſet ſimulare aut
,, diſſimulare, non potuiſſet repugnante naturâ; tam promptus &
,, alacer ad bene merendum de omnibus, ut indignis etiam ex ipſo
,, beneficii quippiam acceſſiſſe gauderet. Unde & furacibus ac decoc-
,, toribus erat & gratus & idoneus. Ereptam furto, aut à malæ fi-
,, dei debitoribus interceptam pecuniam, eâ ſolet alacritate comme-
,, morare: quâ lucrum præter ſpem objectum alii. Fide tam in-
,, corruptâ, ut in neminem magìs congruat illud: *Dignus qui cum*
,, *in tenebris mices*: atque ut ipſe fraudem nemini machinabatur, ita
,, de nullo tale quicquam ſuſpicari poterat, tametſi non raró delu-
,, ſus. Quid eſſet invidiæ morbus, nihilo magìs imaginari potuit,
,, quàm ii qui cæci naſcuntur, animo fingere poſſint, quid ſit co-
,, lor. Offenſas quamvìs capitales priùs condonabat, quàm rogaret
,, is, qui offenderat. Nec ullius omnino injuriæ poterat meminiſ-
,, ſe, contrà nullius quamlibet vulgaris officii poterat obliviſci. At-
,, que hic ſanè, meâ ſententiâ, melior erat interdum, quàm expe-
,, diebat vigilanti patrifamilias. Admonebam interdum, ut in ſin-
,, ceros amicos eſſet, qualem eſſe deceret; in impoſtores verbis
,, duntaxat benignus eſſet, interim ſibi cavens, ne damnum cum
,, ludibrio lucrifaceret. Arridebat humaniter, ſed ſurdo canebam
,, fabulam. Vicit omnia monita naturæ candor. Mihi verò quas
,, non venabatur occaſiones, ut aliquid obtruderet muneris? Nec
,, unquam vidi lætiorem, quàm quum vel dolo perfeciſſet, vel pre-
,, cibus impetrâſſet, ut aliquid acciperem. Hìc adverſùs hominis
,, captiones erat opus cautione maximâ, nec uſquam magìs opus
,, erat meâ rhetoricâ, quàm ad excogitandum colorem, quo, citra
,, moleſtiam amici, recuſarem quod ingerebat. Triſtem enim il-
,, lum videre non ſuſtinebam. Si fortè pannus ad veſtem erat emptus
,, per famulos meos, ille ſubodoratus, me nihil ſuſpicante jam ſol-
,, verat. Nec ullis precibus adigi potuit, ut reciperet. Arte ſi-
,, mili fallendus erat, ſi voluiſſem illum eximere damno. Tale cer-

,, ta-

„ tamen inter nos fuit affiduè, longè diverfum à vulgi moribus,
„ dum alter hoc agit, ut abradat quàm plurimum; alter agit, ut
„ det quàm minimum. Ne quid omnino daret, efficere non potui;
„ certè moderatiffimè illius benignitate ufum effe me teftabitur, ut
„ arbitror, omnis illius familia. Mihi quicquid laborum fufcipieba-
„ tur, amore Studiorum fuscipiebatur. His cùm ille cohoneftan-
„ dis, illuftrandis, provehendísque natus videretur, nec ullum de-
„ fugeret laborem, nullas vigilias, fatìs magnum quæftum effe du-
„ cens, fi bonus Auctor cum dignitate prodiret in manus hominum,
„ quî potuiffem in hominem fic animatum prædonem agere? Si
„ quando nobis ac cæteris amicis oftendebat primas paginas magni
„ cujusdam Autoris, ut geftiebat gaudio, quæ vultûs alacritas,
„ qui triumphi? Diceres illum jam tum totius operæ fructum cu-
„ mulatiffimè percepiffe, nec aliud expectare præmium. Non hic
„ attollam FROBENII laudes aliorum vituperatione. Nimis no-
„ tum eft, quos Autores, quàm mendofè, quàm fordidè excufos
„ nobis Typographi, quidam etiam è *Venetiâ Româ*que miferint.
„ Ex hujus autem domo paucis annis, quæ Volumina, quantâ cum
„ dignitate prodierunt? Eóque fuam Officinam à contentiofis Li-
„ bellis, unde quæftum haud mediocrem fecerunt alii, femper im-
„ munem fervavit, ne literas ac difciplinas aliqua contaminaret invi-
„ dia. HIERONYMUM bis excuderat. Ab AUGUSTINO pari
„ cum dignitate rurfus excudendo, quum amici complures, in qui-
„ bus & ipfe, deterrerent, tamen totum animum fic huc appule-
„ rat, ut inter familiares fubinde dicere folitus fit, fe non optare
„ longius vitæ fpacium quàm quod abfolvendo fufficeret AUGUS-
„ TINO. Primum ac fecundum Tomos vidit abfolutos. Pium e-
„ rat hominis votum, & erat animus ille dignus immortalitate,
„ fed aliter vifum æterno Numini, cujus in abdito funt confilia;
„ quæ nobis fcrutari fas non eft, reprehendere nefas. Ætas erat
„ provectior, fed valetudo ita profpera, vegeta, ut per omnem
„ vitam nunquam morbo decubuerit. Ante annos fex è fummis
„ gradibus in folum lateritium decidit; cafus erat plus quàm letalis;
„ convaluit tamen, fed ut folet, mali reliquiis in corpore refidenti-
„ bus; utcunque diffimulabat ille. Tam erat animi generofi, ut
„ puderet dolere. Anno priusquam moreretur, corripuit illum
„ graviffimus cruciatus circa talum dextri pedis. Ibi præftò erant
„ Medicorum officia, quæ nihil aliud quàm exafperabant malum,
„ dum de morbi genere diffentientes, alii aliud admovent reme-
„ dium; nec deerant, qui Autores effent pedem refecandum effe.
„ Tandem aliunde venit Medicus, qui dolorem hactenus fedaret,
„ ut & tolerabilis effet, & fomni cibíque fumendi permitteret fa-

„ cultatem. Demum ita confirmatus eſt, ut bis equo proficiſcere-
„ tur *Francfordiam*, malo in dextri pedis digitos relegato, quos ſo-
„ los flectere non poterat, cætera valens. Tum à me tum à Medi-
„ co frequenter monitus, ut rariùs prodiret in publicum, aut veſti-
„ tu contra frigus munitior prodiret, non obtemperavit, puden-
„ dum eſſe ratus, ſi quicquam omnino priſtinæ conſuetudinis omit-
„ tens morbi ſpeciem præ ſe ferret. Jam & duos manûs dextræ
„ digitos ſtupor occupârat, morbi imminentis præludium. Diſſi-
„ mulavit & hoc, parum virile ducens quicquam morbo concedere.
„ Denique dum in ſublimi agit neſcio quid, correptus, ut eſt pro-
„ babile, vi morbi in pavimentum decidit pronus, non ſinè gravi
„ cranii vulnere. Delatus in lectum nec oculos attollebat, nec ul-
„ lum ſenſûs indicium dedit, nec ullam omnino vitæ ſignificatio-
„ nem, niſi quòd manum ſiniſtram movebat, nam dextrum latus
„ omne diſſimulata paralyſis ſtupefecerat. Ita biduum conſopitus
„ ſub mortem experrectus eſt, ægre paulùm diductis oculi ſiniſtri
„ genis, linguâ tamen immobili; nec ſupervixit ultra ſex horas.
„ Ita noſter FROBENIUS rebus humanis exemptus ad vitam
„ tranſiit feliciorem: uxori, liberis, amicis acerbo luctu; toti Ci-
„ vitati notíſque omnibus gravi ſui deſiderio relicto. Ob hujus
„ mortem decebat omnes, qui colunt bonas literas, pullatos, la-
„ crymas & luctum ſumere, apio, floſculíſque ſepulchrum ornare,
„ lymphas aſpergere, odores adolere, ſi quid talibus officiis profi-
„ ceretur. Certè illud erit gratitudinis, ut omnes defuncto bene
„ precemur, memoriámque laudibus debitis celebremus. Officinæ
„ *Frobenianæ* faveamus, quæ non ſolùm non ceſſabit ob heri ſui de-
„ ceſſum, ſed ſummâ vi adnitetur, ut, quod ille inſtituit, ſemper
„ in majus meliúſque provehatur.

Epitaphium JOANNIS FROBENII *per* ERASMUM *Roterod.*

Arida *Joannis* tegit hic lapis oſſa *Frobeni*,
Orbe viret totò, neſcia fama mori.
Moribus hanc niveis meruit ſtudiíſque juvandis:
Quæ nunc mœſta jacent orba parente ſuo.
Rettulit, ornavit veterum monumenta Sophorum,
Arte, manu, curis, ære, favore, fide.
Huic vitam in Cœlis date, Numina juſta, perennem;
Per nos in terris fama perennis erit.

Ejusdem in eundem Græcè.

Ὧ δ' Ἰωάννης καθεύδει τυπογράφος Φροβέννιος·
Οὐδ' ἐν ἄλλῳ πλέον ὀφείλει τῶν λόγων σπουδάσματα.

Μὴ

Μὴ νεκρὸν θρηνεῖτε, ζῇ γὰρ, καὶ πνέει, πνεύσων ἀεὶ,
Τῇτε ψυχῇ, τῇτε φήμῃ, τοῖς τε βίβλων λειψάνοις.

Poſt exequias FROBENIO redditas nos in *Italiam* ad ſe & ſua tempora reducit ALDUS, quem apud *Venetos* operibus ſtrenuè typographicis inſudantem (a) ſuperiori exeunte ſæculo reliquimus. Multos jam ex *Græcis* antiquis in vario eruditionis genere Scriptoribus luci reſtituerat, eósque typis, quorum pompa grande aliquid tanto artifice dignum exhibebat oculis, illuſtraverat. Provinciam tam feliciter inchoatam & hactenus promotam mirâ induſtriâ proſequitur: & cum novâ hâc annorum Centuriâ novum introducit Characterum genus; qui, licèt exiliores, ſuâ tamen (quæ parvis ineſſe ſolet) gratiâ grandiorum illorum magnificentiam æquarent, & (ferè dixeram) vincerent.

Anno 1501. ineunte minutulos *Italicos* Characteres, quibus Libros minore formâ vulgandos excuderet, comparavit; eorúmque ſpecimen primum in VIRGILIO menſe *Aprili* exhibuit, in quo Grammatoglyptæ hôc triſticho Hendecaſyllabo laudati nomen legimus.

In Grammatoglyptæ laudem.

Qui Graiis dedit ALDUS, *en Latinis*
Dat nunc Grammata ſcalpta Dædaleis
FRANCISCI *manibus* Bononienſis.

Græcis enim formæ hujus exilioris typis jam (b) antea uti cœperat. *Iisdem* (uti in VIRGILII initio Lectorem monet) *formulis erat animus poſthac dare optimos quosque Authores*: & nequis malâ fraude beneficium ipſius ingenio quæſitum interciperet, hôc Privilegio ſe munivit.

Juſſu mandatóve ILL. P. S. Q. V. Nobilis Literator, Plebeie, Impreſſor, Mercator, Mercenarie, quisquis es, id genus Characteres decennium ne attingito. Libros hujuscemodi litterulis excuſos neu impreſſito, néve vendito. Siquis hujusce juſſionis ergo adverſùs ierit, fecerítve, pœnas ſtatutas pendito; eæ que Magiſtratûs. Orphanotrophii. Delatoris ſunto. ALDUS. M. R.

Hâc itaque formâ emiſit primùm PUB. VIRG. MARONIS Bucolica,

(a) *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 255.

(b) Lege *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 252.

(a) Lege

colica, Georgica, Æneïda (a) *quàm emendata; cætera, quæ Poëta exercendi ſui gratiâ compoſuit, & obſcœna, quæ eidem adſcribuntur, Enchiridio digna non cenſuit.*

ALDUS Studioſis S.

Si quisquam eſt, qui accuſandi caſus in is *per* ei *diphthongum miratur excuſos typis noſtris, id à nobis conſulto factum ne ſit neſcius, tum quia facere ad eruditionem videbatur, tum etiam, ut imitaremur antiquos, qui dandi etiam, & auferendi caſus in* is, *nedum accuſandi per* ei *diphthongum ſcripſiſſe leguntur, ut* vieis, officieis, captiveis, *pro* viis, officiis, captivis, *ſed hi nunc penitus exoleverunt. Accuſativos autem eorum tantũ nominum, de quibus Priscianus meminit, ad recti, patriíque caſus differentiam per* ei *ſcribere operæ pretium ducimus. Præſertim in Poëtis, Plauto, Lucretio, Catullo, Vergilio, & antiquis cæteris. Nam in aliis nondum auſim propter Criticos. Præterea quia dictiones Græcas accentu Græco pronuntiandas Grammatici jubent; Idcirco Simóis, Cory'don, Amaryllída, Euryſtéa, Dáreta, A'donis, Aethéra, Didò, Mantûs, & id genus multa accentu Græco imprimenda curavimus. Quare Ariſtotéles etiam, Penelópe, Pentecoſtè, & ſimilia accentu Græco pronuntianda exiſtimem, alibi oſtendemus.*

Nunc autem quia tonis, cæteríſque accentibus uſi ſumus interdum differentiæ, & eruditionis gratia, libuit quædam ſubjungere non inutilia bonas litteras discere cupientibus. ea vero ſunt.

Mécum unà in ſylvis. O'ccidit ûna domus, Stoicus occîdit Baream. Virósque valentes contûdit crudelis hyems, Et cóntudit herbas. Ergò age care pater. I'llius ergô uénimus, Nunc uenîmus. Curro in círcum. maria omnia circúm. coràm, quem quæritis, adſum. uidi Córam, & álias uicinas urbes. Non aliâs cœlo ceciderunt plura ſereno fulgura. Penè interiit formidine pœ'næ. Ferè omnes, morſu féræ. Venêre ſubulci, abstinuit uénere, & baccho. Adversùm te gratum, ei loco exádverſum tonſtrina erat. Multos uérſus, Romám verſus. Dúntaxat dumtáxat lætatur. Dic alíquando aliquandò quis deſinat. Legêre fraga, quia légere placuit. Pône Tigillinum, ponè ſubit conjunx. Curribus Automédon, quid facis autómedon? Iò triumphe, Spectabat ad Ió. Mos eſt geſtare pharétram, ſuccinctam phàretram. Ac ueluti lentis Cyclópes fulmina maſſis. Infandi Cy'clopes, & altis montibus errant. A'rcades legimus cantores fuiſſe, Soli cantare periti Arcádes. Palàm omnibus pálam tulit. Amíci A'myci caſum gemit.

Vnîus ob iram, únius ob noxam. Hominéſne, feræ'ne, tu caue nê titubes, Nè pete connubiis. Indoctúsue pilæ, discíue, trochíue quiescit, Si ſenſero

(a) Lege ejus Præfatiunculam ad Studioſos omnes in primâ VIRGILII paginâ.

(a) *Champ*

ſenſero uæ tibi cauſidico. Sîc fatur lachrymans. Sìc tua cirnæas fugiant examina taxos. V'nde venis. genus undè Latinum.

Quándo erit ut condas inſtar Carthaginis urbem?
Quandò eram paruulus loquebar ut paruulus.

V'bi quæram Pamphilum ? ſæuus ubì Æacidæ telo iacet Hector. Contrà Dalmatas, ſtat contrà, ſtaríque jubet. Tu quoque littoribus, quóque magis faueas. I'taque fuit, itáque fecit. Neque ignari ſumus antemalorum. Quem ſimulac tali præſenſit peſte teneri.

Lutoſus ager. amica luto, ſus. Glandem. Pannum. panem peredunt ſus, tinea, mus. Suſtineamus labores omneis. Vitam dederītis in undis. non mi pretium. dederitis, & ſi dedéritis, bene erit. Obſtupui, ſtetērúntque comæ, cum ſtetérunt contra. Déinde, próinde. ſiquando, néquando. E'o die, eò ibimus. Tanton'me crimine dignum ? Phyrrhin' connubia ſervas? Talin' poſſum me opponere monſtro ? Poſterius res inuenta'ſt. Conceſſum'ſt legibus æquis. Non opus'ſt. Trop'æum. Triump'um. Pyrr'us. T'rax. Ac'illes. A'ena. Nil mi'i reſcribas. Tu ni'il inuita dices faciésque Minerva. Hæc placuit ſubiungere, tum quia multum profutura exiſtimamus iis, qui optime ſcire Latinam linguam deſiderant, tum etiam ut rudium acueremus ingenia. VALETE.

Hos Characteres, quos (a) *Aldinos*, aut (b) *Curſivos* ſeu *Cancellarios*

(a) *Champ Fleury de* GEOFROY TORY feuill. 72. ——— *Lettre ditte* Aldine *pource que* ALDE, *le noble Imprimeur Romain, demourant & imprimant n'agueres en* Veniſe *a mis en uſage. Elle eſt gratieuſe, pource qu'elle eſt meisgre, comme eſt la Lettre Grecque courant & non Majuscule.*

(b) CHEVILLER. p. 114. *Ce Caractère fut d'abord bien reçû, parce qu'il occupe peu de place, & approche fort de l'Ecriture à la main.* Idem pag. 115. *Cependant ce Caractère Italique, pour qui il obtint tant de Brefs, n'eſt point bon pour les gros Ouvrages d'Imprimerie. Que l'on compare l'Edition du* Cornucopiæ *de* GERING *en Lettres rondes, avec celle-ci de* MANUCE *en Italique, l'Edition de* GERING *eſt plus belle, & fatigue bien moins la vûë. Le Livre* De Harmoniâ Mundi *de* GEORGE Venitien *fut imprimé à* Paris *en* 1544. *par* André BERTHELIN *d'une Lettre Italique, mais groſſe, & des plus belles qui ayent paru. Celui qui voit cette Edition de* Paris, & *la compare avec celle qui fut faite auparavant à* Veniſe, *l'année* 1525. *par* BERNARDIN de VITALIBUS *en belles lettres rondes, s'il eſt de bon gout, ſe declare auſſitôt pour l'Edition de* Veniſe.

L'avantage que l'Imprimerie tire du Caractère Italique, c'eſt qu'il eſt propre à faire diſtinguer dans les Imprimez les Titres des Chapitres, les Citations, les Paſſages, les Epitres & les petites Pieces, qu'on y rapporte. On les détache par ce moyen de la Lettre courante de l'Ouvrage; auſſi ne l'employe-t-on guère préſentement que pour cet effet: & on ne voit plus d'Editions conſiderables faittes purement de lettre Italique. Encore y a-t-il des Auteurs, qui même pour ces petites Pieces, qu'on inſere dans les Traitez, & pour les Paſſages un peu longs, ne veulent point s'en ſervir; parce qu'elle fait toûjours plus de peine à lire; & n'employent pour les diſtinguer que la lettre courante marquée de Guillemets, c'eſt-à-dire de deux Virgules à côté de chaque ligne. On l'a ainſi pratiqué dans le Tome poſthume de RAYNALDUS, *ajoûté aux Annales du Cardinal* BARONIUS, & *imprimé à* Rome *en l'année* 1686. *où on a changé de methode, & reformé presqu'entierement la lettre Itali-*

larios vocant, in Libris ex ſuâ Officinâ prodeuntibus (a) deinceps ALDUS conſtanter adhibuit. Nec Privilegio, quod à Senatu *Veneto* impetraverat, contentus, Diplomata (b) tria à Pontificibus *Romanis* poſtea obtinuit; anno 1502. 17. *Decemb.* ab ALEXANDRO VI; anno 1513. 27. *Januar.* à JULIO; & 28. *Novemb.* à LEONE X. In his omnibus laudatur ALDUS, qui *utriusque Linguæ Librorum inſtaurator, tot jam annos pro virili de re litterariâ bene mereri non ceſſans, multis virtutum donis inſignitus, variíſque laboribus & excellenti doctrinâ, ad communem doctorum utilitatem novis excogitatis Characterum, quos vulgus* Curſivos *ſeu* Cancellarios *appellat, formis aſſiduam operam Libris tum exactè emendandis, tum omni curâ & ſtudio imprimendis tam pulchre, ut calamo conſcripti videantur, impendit; magnósque in eâ re ſumptus facit.* Privilegium primum in decem, ſecundum & tertium in quindecim, annos conceſſum eſt. Secundum huic (c) procuravit ALBERTUS PIUS de *Sabaudiâ Carporum* Comes MAXIMILIANI Imperatoris apud JULIUM II. Orator. Tertium his verbis concluditur: *Volumus autem, &* ALDUM *ipſum in Domino hortamur, ut Libros juſto pretio vendat, aut vendi faciat, ne his conceſſionibus noſtris ad aliam, quàm honeſtum eſt, partem utatur; quod tamen eum pro ſuâ integritate atque in nos obſervantiâ curaturum planè confidimus.*

Aldinam Officinam ejúsque (d) Characteres, viri tunc plerique doctiſſi-

que: ce qu'on imprimoit de ce Caractére dans les Tomes précedens, on le voit en lettres rondes dans ce dernier.

(a) Lege LITTER. *Illuſtrium ad* REUCHLIN. ubi Epiſtol. ALD. 18. *April.* 1502. dat. —— *Impreſſi ſunt literis parvis Virgilius, Horatius, Juvenalis, Perſius, Martialis, Lucanus, Catullus, Tibullus, Propertius, Epiſtolæ Familiares Marci Tullii. Iisdem Characteribus imprimuntur Ovidii Opera, Statius, Valerius Maximus.*

(b) Tria hæc impreſſa in Editione *Cornu-cop.* PEROTTI 1513. leguntur.

(c) Utì in ipſo Privilegio legitur.

(d) ERASM. Epiſtol. pag. 155.] Andr. AMMONIUS ERASMO —— *Ego* Aldina *malim Exemplaria, cùm ob Latinorum, tum ob* Ἑλληνικῶν Χαρακτήρων *χάριν* —— Londino 19. Maii 1515. Et pag. 194.] Germanus BRIXIUS ERASMO. —— *amicitiæ veteris, quæ nobiscum olim* Venetiis *interceſſit, dum ego ſub* Jano LASCARE —— *vixdum Latinis Litteris initiatus, Græcis operam navare auſpicarer: tu in ædibus* ALDI MANUTII, *ſingularis etiamdum eruditionis tuæ, tum Græcæ, tum Latinæ, egregia illa, atque inculpata ſpecimina Diis Hominibúsque plaudentibus præberes. Inter quæ extant* Proverbiorum *Chiliades quatuor.* —— Pariſiis 6. April. 1516. Et pag. 1529.] SERVATIO ERASMUS. —— Adagiorum *Opus ab* ALDO *impreſſum an videris neſcio. Eſt quidem profanum, ſed ad omnem doctrinam utiliſſimum. Mihi certè inæſtimabilibus conſtitit laboribus ac vigiliis* —— *Ex* Arce Hammenſi *juxta* Caletum. 9. Jul. 1514.

ERASMUS ALDUM ſuum hoſpitem vocat in Epiſtol. ad *Jodocum* GAVERUM pag. 788. Is, cùm ipſi à quibusdam dedecori verteretur *Aldinum* Hoſpitium, ſe hâc de re ſic purgavit in Epiſtolis (pag. 1754.) ad *Viglium* ZUICHEMUM *Phrygium* ann. 1532. & 1533. Friburgo Patavium *miſſis.* —— *Liber* SCALIGERI *tam eſt furioſus, ut* Oreſtes *non poſſet ſcribere inſaniora. Facilè crediderim aliquid veneni additum à* BEDDÂ: *nam id facit in omnibus, quæ in me ſcripta* Lu-

doctissimi, ERASMUS in primis, elegerunt, siquid vellent in lucem emittere: nec (a) etiam cuiquam alii poterant suas committere

Lutetiæ *excuduntur. Et fieri potest, ut in partem juverit* CAMILLUS. *Sed auctorem tam novi, quàm scio me vivere.* ——— *De* Julii CAMILLI *Libro miror istìc mussari, quum* Lutetiæ *excusus volitet per omnes regiones. Non perlegi totum, tantùm carptim degustavi: totus à capite usque ad calcem scatet impudentissimis mendaciis, & plusquan furiosis convitiis.* ——— *Ait me apud* ALDUM *servi hominis fuisse functum officio, hoc est, Lectoris, quum apud* ALDUM *nihil legerem præter penultimam formam, si quid vellem addere.* ALDUS *legebat post me, idque tantùm in meis* Adagiis, *quæ simul & à me scribebantur, & ab* ALDO *excudebantur. Ait vix temperatum à manibus, quòd in eâ mensâ sederem, quum sederem supra* ASULANUM & ALDUM, *quúmque summo studio hoc egerint, ut absolutis* Adagiis *me menses aliquot remorarentur.* ——— *Est* Lutetiæ BEDDA *tibi notus, qui sic furit odio, ut nihil sit tam insulsum aut insanum, quod non curet excudendum, modò malè tractet* ERASMUM. *Sed interim se præbet omnibus deridendum. Is quædam venena addidit Libello* JULII. *Titulus erat* Julii Cæsaris SCALIGERI. *Fingit se esse* Gallum, *& nominat locum quendam obscurum. Ex phrasi, ex ore & loquutione convictûs* Aldini, *aliísque compluribus mihi persuasi hoc Opus, maximâ saltem ex parte, esse* Hieronymi ALEANDRI: *nam mihi genius illius domestico convictu adeò cognitus perspectúsque est, ut ipse sibi non possit esse notior. Continuò per Literas cum illo expostulavi: verùm is ex* Ratisbonâ *Literis amanter scriptis sanctè dejerat se semper fuisse amicum & futurum.* Lege de hâc inter ERASMUM & SCALIGERUM contentione Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 292.

Pag. 807. ERASMUS in Epistolâ (in quâ de quibusdam Criticis & suorum Operum censoribus, *Angelo* COLICIO & CASALIO queritur) ad *Haionem* HERMANNUM *Frisium Basileæ* 31. *Aug.* 1524 datâ: ——— *De* PLAUTO *apud* ALDUM *castigato quadraginta aureis, ne iste modestè mentitus est: viginti duntaxat coronati numerati sunt, nec aliud susceperam quàm castigationem versuum confusorum, idque præstiti in his, in quibus carminis genus erat perpetuum. De mendis tollendis nihil receperam.*

Pag. 982. ERASMUS de loco GELLII quodam in *Aldinâ* Editione sic scribit ad *Leonardum* COXUM *Anglum* 21. *Maii.* 1527. ——— *De* Synere *quod quaris, sic habet res: Ante annos ferme viginti quum* Senæ *fingerem ingenium* ALEXANDRI *Archiepiscopi* S. Andreæ, *fratris hujus, qui nunc* Scotiæ *regnum tenet, nactus sum* AULUM GELLIUM *pervetustæ Editionis, & ni fallor, primæ. Mihi videbatur cæteris, quas videram, emendatior. Illìc & Græcè & Latinè habebatur* Synere. *Quanquam autem eæ interpretationes, quæ initium habent ab* Id est, *non sunt* A. GELLII, *tamen ejusmodi videntur, ut arbitrer ipsum nihilo meliùs fuisse sua redditurum. Nunc etiam in* Aldinâ *Editione video scripturam utranque mutatam, pro* Synere *repositum* σειρῆνων, *& metri quidem constat ratio; verùm an germana sit lectio, nescio. Ego suspicabar* Synar *talem esse vocem qualis est* piper. *Nihil tamen hactenus apud Auctores comperi, quod mihi satis arrideat.*

(a) Lege, quid ALDUS de se testetur in Epistolâ ad Lectorem *Cornu-Copiæ* anno 1517. præfixâ. *Omne inventum, quamvìs ingeniosum, & conducibile, adulterari longâ die, ac potiùs malitiâ hominum, qui se sibi solùm natos arbitrati, student semper, ex alienis incommodis sua ut comparent commoda, converti in malum constat: quemadmodum temporibus nostris accidisse videmus in miro hôc, & quàm laboriosiss. modo scribendorum Librorum, nam quantum quisque commodi ex eâ re futurum sperabat, nemo est, qui non perspiciat: quantum item indè incommodi, quanta bonorum Librorum pernicies, quanta ruina & jam sit, & futura (nisi Deus prohibeat) videatur, non queo dicere. Primùm enim in quorum artificum manus pervenerint sacra literarum monimenta, videmus. Deinde, quâ litteraturâ præditi quidam, Libros omneis enarrare, commen-*

mentari, corrigere audeant, ſcimus. Quamobrem periculum non mediocre eſt, ne beneficium hoc imprimendi Libros à Deo immortali Hominibus datum, ipſi, cùm liceat vel infantiſſimo cuique pro animi ſui libidine temere in quem vult Librum graſſari, in maximum maleficium convertamus, & interitum literarum. Sed de hôc aliàs: non enim brevi Epiſtolâ opus eſſet, ſi ſingillatim, & cumulatè tractare id velim. Illud nolo ſilentio præteriri, me, quod in me erit, pedibus, manibúsque (ut aiunt) facturum, ut laboranti rei literariæ conſulatur, quemadmodum hôc in Libro fecimus: in quo plurima vulnera ope, & labore noſtro ſanata ſunt: licèt multa ſint prætermiſſa conſultò, quod non eſſet ſatìs otii ad curandum: quis enim in tantâ operarum, ac potiùs inimicorum, (nam tot inimici, quot operæ) vel feſtinatione, vel ignorantiâ, vel malitiâ, aliquod mediocri etiam dignum laude queat efficere? Si diem unum, aut biduum, triduúmve ad ſummum mecum viveres, ſtudioſe Lector, mirum diceres, ſic dare, quæ damus, potuiſſe. Sed ſi, quò volo, tandem hoc ſaxum volvero, ſi potuero aliquando parere, quod jamdiu, & multos annos parturio, ſpero, volente Jesu *Deo optimo maximo, unde optimum quodque donum, bonúmque proficiſcitur, effecturum, quod cupio, ac Studioſis omnibus, hâc noſtrâ laborioſâ provinciâ, ſatìs abundéque facturum. Habes nunc, Lector amice, diligenter, ac miro ordine typis noſtris excuſum* Perotti Sypontini *Pontificis* Cornucopiæ: *in quo ſiquid vel à nobis, vel ab ipſo Authore erratum fuerit, ignoſcendum eſt.* &c.

Non tamen *Aldinæ* Editiones doctis quibusdam, neque ipſi quidem Erasmo, ſemper placuerunt. (Lege Vol. I. *Annal. Typographic.* pag. 236.) cùm autem ibi à Chevillerio (p. 126.) allata accuratiùs expendo, videntur mihi multa, non ad Aldum veterem (qui anno 1517. obiit) ſed ad eos, qui ei in Officinâ ſucceſſerunt, referri poſſe. Primùm enim Epiſtola ad Goclenium (*Vita* Erasm. *Lugd. Bat.* 1642. in 12. p. 173.) cùm nullo anno definiatur, poterat innuere Editionem Homeri, quæ poſt Aldi primi obitum ex *Aldino* prælo ann. 1524. aut 1528. prodierat (Fabric. *Biblioth. Gr.* lib. 2. p. 297.) & Ciceronis ann. 1519. —— 1522. (Fabric. *Biblioth. Latin.* p. 142.)

Quod autem ſpectat Plutarchi Opera (ſcil. *Moralia*, quæ Aldus excuderat ann. 1509.), & Festum Pompeium (quem Aldus ediderat 1513. cum Varron. *de Ling. Lat.* & Non. Marcel.), Erasmus culpam transfert ab Aldo in Exemplar Plutarchi depravatum, & in quendam Pædagogum (tales enim operas hujusmodi hominibus committere ſolebat) Pompeii recognitorem. Denique cùm Epiſtola illa, in quâ Erasmus de Pompeii Editione queritur, (pag. 1518.) ad amicos Lectores anno 1536. data ſit, non opus eſt in illâ notari Pompeii Editionem ann. 1513. potiùs quàm aliquam aliam poſt Aldi obitum ex *Aldina* Officinâ emiſſam. Ut verò *Aldinæ* Pompeii Festi ann. 1513. Editioni majorem gratiam conciliem, hìc integram Aldi ad Lectorem Epiſtolam illi præfixam adjiciam.

Aldus Lectori S.

Non poſſum non vehementer iraſci audaculis, ac temerariis quibusdam, etiam antiquis, qui diminuendis, & mutilandis alienis Libris delectati, totam in eo ſtudio curam, operámque poſuerunt: id quod, ſi feciſſent, ut ſibi indè eligerent, quæ magìs probarent, quæque faciliùs memoriæ mandare, & tenere tenaciùs poſſent, non improbarem eorum conſilium; ſed ob eam cauſam id feciſſe videntur, ut relictis, ac ſpretis tanquam verboſis, & nugacibus propriis Authoribus, ipſi laudarentur, ipſi legerentur, obliteratóque illorum nomine, ſuum ſubſtituerunt. Sic Trogi Pompeii Justinus; *Sic* T. Livii Lucius Florus; *Sic* Sexti Pompeii *neſcio quis* Paulus *abbreviatior factus eſt, qui utinam antè, quàm tam iniquum facinus aggrederentur, ipſi vel mutilati, vel diſcerpti occidiſſent. Eſſet enim in manibus* Trogus: *integri &* Livius, & Pompeius *haberentur, quanquam* Trogum *brevì me ſpero daturum in medium: extat enim, & penès amicum quendam meum frugi hominem, ac doctum, & fide plenum. Nec deſpero &* Livium *quoque, & cæteros bonos, vel meâ, vel aliorum curâ aliquando inventum iri. Faveat Deus cœptis noſtris. Cur autem* Paulus *is, cujus modò memini,* Sextum Pompeium *mutilaverit, cognoſces ex ejus Epiſtolâ, quam hic curavi imprimendam,*

non

re lucubrationes, qui rei literariæ magìs consuleret. Anno (a) 1504. suo cognomini & prænomini tertium de more *Romano* inseruit, & se appellavit ALDUM PIUM MANUTIUM ab ALBERTO PIO *Carporum* Principe, (b) qui in suam familiam eum collatis quoque opimis facultatibus cooptaverat.

Suarum Editionum calci suscribere solebat (c) *apud* ALDUM, aut (d) *ex ædibus* ALDI, aut (e) *in* ALDI *Romani Academiâ*, adjectis anno & mense, neglecto plerumque mensis die, quem alii etiam huic coetanei (f) Typographi sæpius omittebant. Insigne ALDI typographicum ante hujus sæculi (g) initium non vidi. Hoc erat (h) Delphinus anchoræ circumtortus, cum (a) rostro

non quòd digna lectu videretur (est enim indocta sanè, ac barbara) sed ut, qualiscunque ea est, pleniori testimonio foret, ab arroganti homine doctissimas POMPEII *lucubrationes indignè, ac iniquè diminutas, & laceratas fuisse. Vale.*

ERASMUS aliquando ALDI laborem culpavit tanquam inutilem. Is in (1) Epistolâ (pag. 802.) *Lexico Græco-Latino*, quod edebat, anno 1524. 1. *Jul.* præfixâ scribit hæc: *Veterem* (2) *Indicem, qui verso dictionum ordine ex Latinis indicabat Græcas, omisimus velut inutilem, ac nihil aliud, quàm onerantem Volumen. Primùm, ille, qualis qualis erat, mutilus erat, nimirum tantùm eas dictiones complectens, quas* ALDUS *primâ dedit Editione. Qui si perficiatur, duplicari Voluminis magnitudinem necesse est. Nec tamen hujus ullum usum video, nisi si quis meditetur Græcè scribere. Atqui ea facultas ex Auctoribus petenda est, quæ ex Dictionariis infeliciter peteretur.* ALDUS *ipse quondam à me rogatus, cur Indice tam operoso pariter & ocioso duxisset onerandum esse Codicem, nihil aliud respondit, quàm hâc difficultate deterritos fuisse Editionis æmulos. Proinde nemo minoris æstimet hoc Volumen, cujus sarcinæ nonnihil detractum est, utilitati multum accessit.*

(a) Lege Epistol. in DEMOSTH. ann. 1504.

(b) CHEVILLER. p. 234. & Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 241.

(c) HORAT. 1501.

(d) Ex ædibus ALDI *Romani* mense *Aprili*. M. D I. VIRGIL.

(e) SOPHOC. 1502. NAZIANZ. carm. 1504. Nescio an ALDUS illam velit Academiam, cujus mentionem fecisse eum notavi Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 241.

(f) Vide Editiones plurimas FROBENII. *Nov. Test.* apud FROBEN. M.D.XIX. mense *Martio*, & ERASM. aliq. Epistol. apud *Theodor.* MARTIN. *Lovan.* M.D. XVII. mense *Aprili.* & *Polydor.* VERG. *de Invent.* apud *Math.* SCHURER. *Argentor.* mense *Junio* M.D.XII. Et AUL. GELL. apud BAD. *Paris.* mense *Octobri* M.D.XIX. &c. Neque tamen diei notam semper negligebant; E. G. ALDUS in *Gramm.* LASCAR. *Gr.* 1494. *octavo Martii.* FROBENIUS in Epist. ERASM. 1521. *Prid. Cal. Sept.* Theodoric. MARTIN. in *Lucubratiunc.* ERASM. *Antwerp.* 1509. *Novemb.* VI. &c. Consule postea Editiones COLINÆI, & STEPHANORUM, &c.

(g) ULPIAN. in DEMOSTHEN. 1503.

(h) De suo Delphino & Anchorâ quid ALDUS antè scripserit, lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 254. Lege & *Claud.* MIN. *Syntagm. de Symbol.* (ALCIAT. *Emblem.* RAPHELENG. 1608.) pag. 43. & ejus Comment. ad Emblem. XX. pag. 148. & CHEVILLER. pag. 208. —— *Il avoit emprunté ce Hieroglyphe de l'Empereur* TITUS, *dont* Pierre BEMBE, *qui fut*

(1) De hâc plura, cùm istius *Lexici* à GORMONTIO excusi mentionem faciam.
(2) De hôc Alphabetico Indice, lege Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 248.

Ibi

(a) roſtro in dexteram anchoræ partem demiſſo; voce ALDUS vel

fut depuis Cardinal, lui donna la Médaille d'argent, frappée d'un côté du Portrait de ce Prince, & de l'autre du Dauphin entortillant une Ancre.

(a) CHEVILLER. pag. 208.] „ Quelques Libraires de *Florence*, voyant „ qu'ils ne pouvoient rien faire qui aprochât de la beauté & de l'exactitude des „ Impreſſions d'ALDE, ſe reſolûrent de les „ contrefaire, auſſi bien que la Marque de „ ſon Imprimerie: mais ils firent une faute par où on reconnut la fraude. Ils „ tournerent la tête du Dauphin au côté „ gauche de l'Ancre, au lieu que dans les „ Livres d'ALDE elle eſt tournée au côté „ droit. *François d'*AZOLO découvrit „ leur tromperie, & en avertit dans la „ Préface qu'il mit au TITE-LIVE in „ 8. de 1518. où il dit: *Extremum eſt*, „ *ut admoneamus* Florentinos *quosdam Impreſſores, cùm viderint diligentiam* „ *noſtram in caſtigando & imprimendo non* „ *poſſe aſſequi, ad artes confugiſſe ſolitas;* „ *hoc eſt* Grammaticis Inſtitutionibus AL„ DI *in ſuâ Officinâ formatis, notam Del-* „ *phini Anchoræ involuti noſtrum appoſuiſſe:* „ *ſed ita egerunt, ut quivis mediocriter ver-* „ *ſatus in Libris impreſſionis noſtræ animad-* „ *vertat illos imprudenter feciſſe. Nam ros-* „ *trum Delphini in partem ſiniſtram vergit,* „ *cùm tamen noſtrum in dexteram totam* „ *demittatur.*

Patere, Lector, ut excerpam ea, quantumvìs longiuſcula quæ ERASMUS de *Aldino* Symbolo ALDóque variíſque rebus typographicis & ſuis & alienis ſcripſerit in *Adagiorum* (Titul. *Feſtinatio Præpropera; Feſtina lentè*) Editione ex * *Hieronymi* FROBENII Officinâ ——— *Itaque dictum eſt* σπεῦδε βραδέως *ex ipſis usque priscæ Phi-*

* Ibi ſic ERASMUS in Præfatione ad Philologos. ----- *Quod non hanc exiguam coronidem adjecimus, magìs ne dolo dicam, datum eſt Typographorum efflagitationi, quàm animo meo. Facit enim* Pyladea *quædam amicitia, quæ mihi quondam cum optimo viro* Joanne FROBENIO, *nunc cum patris ſimillimo* Hieronymo FROBENIO *intercedit, & par utriusque in provehendis optimis ſtudiis induſtria mirabilis, ut quum interdum illis quædam negare noluerim, ac fortaſſe debuerim, pernegare quiverim nihil.* ----- *Illud modò Lectorem nolim oblivisci; ne quid miretur, ſi in hôc Opere quædam occurrent diverſis temporibus ſcripta. In causâ ſunt crebræ Editiones, non ſinè novis auctariis: primum enim hujus argumenti dedimus apud* Pariſiorum Lutetiam, *per Typographum* Joannem PHILIPPUM [de quo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 303. & 332.] *Natione* Germanum, *qui tum habebat Officinam in Vico divi* MARCI, *ad Inſigne* TRINITATIS. [at 1495. habebat Interſignium S. BARBARÆ. Lege Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 331.] *Anno* 1500. *Menſem non expreſſit Typographus, ſed Epiſtola quam præmiſit* Fauſtus ANDRELINUS, *habet ejusdem anni decimum quintum diem* Junii. *Hanc Editionem aliquanto pòſt æmulatus eſt* Jodocus BADIUS, *deinde* Matthias SCHURERIUS Argentorati: *poſt hæc Opus ad juſti Voluminis magnitudinem adauctum*, Venetiæ *edidimus apud* Aldum MANUTIUM *Anno* 1518. Aldinam *Editionem me inſcio æmulatus eſt* Baſileæ JOANNES FROBENIUS: *à quo plus ſepties excuſum eſt idem Opus, at nunquam ſine acceſſionibus. Quoniam autem hoc ſcripti genus conſtat induſtriâ hinc atque hinc decerpendi, non ita multum laudis tulerit, qui primus apud Latinos aggreſſus ſit* παροιμιολογεῖν: *niſi ſi quid promereatur judicandi tractandíque dexteritas. Si quis proferet Editionem vetuſtiorem eâ, quam oſtendi fuiſſe primam, ei lubens hoc laudis tribuero, quòd illi non illiberalis cogitatio ante alios venerit in mentem. Et ſanè mirum eſt, quum apud Græcos tot clariſſimi Scriptores ex profeſſo tractârint hoc genus, apud Latinos nullum extitiſſe vel è turbâ Grammaticorum, qui ſimile negocium ſusciperet.* ------ *Quisquis igitur hoc primus apud Latinos aggreſſus eſt, rem nec illiberalem nec infrugiferam aggreſſus eſt. Jam biennium exierat, ex quo* Lutetiæ *Operis hujus guſtum fueram auſpicatus: quum* Lovanii *agens, fortè ex* Hieronymo BUSLIDIO, *qui tum recens ex* Italiâ *venerat, nactus ſum Libellum, Adagia pollicentem: in eo comperi Proverbia ferè ſeptuaginta, è Latinorum, præſertim* Philippi BEROALDI, *Commentariis collecta: contuli annum ac diem: annus erat idem, ſed Editio mea tribus menſibus præceſſerat: & res ipſa ſatìs declarabat, neutrum alteri tum fuiſſe notum, ſed ambobus eandem cogitationem incidiſſe in mentem. Itaque ſi quid refert, quis primus hoc argumentum attentârit, uterque noſtrûm primus fuit: ſi primus eſt, qui neminem eſt ſequutus. De Latinis loquor. Quod ſi auxit Proverbia, qui plura edidit, ego nimirum auxi, qui primâ ſtatim Editione dedi plus quàm octingenta: quorum bonam partem hauſeram ex fragmentis* DIOGENIANI *Græcis. At poſteaquam emiſi tot Chiliadas, cuivis proclive fuit ſuis collectaneis aliquam acceſſionem adjungere, quam profiteatur ex bonis Authoribus eſſe decerptam, nec mentiatur tamen. Nos enim Chiliadas omnes ex optimis quibúsque Authoribus decerpſimus, diligenti nomenclaturâ, ſicuti par eſt, indicantes, quid cui feramus acceptum: adeò ut nec* APOSTOLIUM *debitâ laudis portione fraudaverimus: tantum abfuit, ut me plumis alienis venditare voluerim. Hæc indigna ducerem, quæ commemorentur, niſi viderem hoc à quibusdam agi ſeriò, ut primi hoc exemplum induxiſſe videantur, ab aliis, ne quid ex meis Chiliadibus videantur ſumpſiſſe mutuò, ſed rem totam ſuis auſpiciis, ſuóque Marte confeciſſe.*

vel ALDUS MA. RO. in mediâ utrinque anchorâ inscriptâ.

Anno

Philosophiæ mysteriis profectum apparet: unde ascitum est à duobus omnium laudatissimis Imperatoribus, ita ut alteri Adagionis esset loco, alteri Insignium vice; utriusque moribus ingenióque mirè quadrans. Nunc verò in ALDUM MANUTIUM Romanum, *ceu tertium hæredem devenit,*

Haud equidem sinè mente reor, sine numine Divûm.

Nam hujus eadem, quæ quondam TITO VESPASIANO *placuerunt, celebrantur Insignia non notissima modò, verùm etiam gratissima quibuscunque, ubivis terrarum bonæ literæ vel notæ sunt, vel charæ. Neque verò symbolum hoc tum illustrius fuisse crediderim, cùm inscalptum Imperatorio Nomismati, negociatorum manibus terendum circumferretur, quàm nunc, cùm ubique gentium, vel ultra Christiani Imperii terminos, unà cum omnigenis utriusque Linguæ Voluminibus propagatur, agnoscitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium studiorum colunt sacra: præsertim iis, qui fastiditâ barbarâ istâ pinguíque doctrinâ ad veram antiquam aspirant eruditionem: ad quam restituendam vir is quasi natus, & ab ipsis, ut ita dixerim, fatis factus, scalptúsque videtur, tam ardentibus votis unum hoc optat, tam infatigabili molitur studio, usque adeò nullum refugit laborem, ut literaria supellex & integra, & sincera, puráque bonis ingeniis restituatur. Quam quidem ad rem quantum jam attulerit momenti, tametsi fatis, penè dixerim, invitis, res ipsa nimirum indicat. Quòd si pulcherrimis, planéque regiis* ALDI *nostri votis Deus aliquis, bonis literis amicus, aspiraverit, & si quem numina læva sinant, intrà paucos annos illud futurum polliceor Studiosis, ut quicquid est bonorum Autorum in quatuor Linguis, Latinâ, Græcâ, Hebraicâ, Chaldaicâ, tum autem in omni genere Disciplinarum, id unius hujus operâ, & plenum habeant & emendatum, nullámque jam literariæ supellectilis partem quisquam desideret. Quod simul atque contigerit, tum verò palàm fiet, quantum adhuc bonorum Codicum in abdito sit, vel retrusum ob negligentiam, vel suppressum quorundam ambitione, quibus hoc unum cordi est, ut soli sapere videantur. Tum denique cognitum erit, quàm prodigiosis mendis scateant Auctores, etiam hi, qui nunc satìs emendati putantur. Cujus rei si cui libebit, velut ex degustatione conjecturam facere,* Plinianas *Epistolas, quæ propediem ex* Aldinâ *Officinâ prodibunt in lucem, cum vulgatis Exemplaribus conferat: quódque ibi deprehenderit, idem in aliis expectet Auctoribus.* Herculanum *mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum rem tam divinam, quasi funditus collapsam, orbi restituere, latentia pervestigare, eruere retrusa, revocare extincta, sarcire mutila, emendare tot modis depravata, præcipuè vulgarium istorum Excusorum vitio: quibus unius etiam aureoli lucellum antiquius est quàm vel universa res literaria. Adde iis, quod quantum libet exaggeres eorum laudem, qui Respublicas sua virtute vel tuentur, vel etiam augent, in re certè prophanâ, tum angustis circumscriptâ spaciis versantur. At qui literas collapsas vindicet, (nam id penè difficilius quàm genuisse) primùm rem sacram molitur & immortalem: tum non unius alicujus provinciæ, sed omnium ubique gentium, omnium seculorum negocium agit. Postremò quondam Principum hoc munus erat, inter quos præcipua* PTOLEMÆI *gloria. Quanquam hujus Bibliotheca domesticis & angustis parietibus continebatur:* ALDUS *Bibliothecam molitur, cujus non alia septa sint quàm ipsius Orbis.* ——— *A diverticulo repetetur fabula, si priùs exposuero querelam de Typographis quibusdam, pessimè de re literariâ merentibus. Non est nova querimonia, nunquam tamen justior quàm hisce temporibus, quibus hæc mihi quarta, ni fallor, parabatur Editio. Ea fuit anno* 1525. Venetorum *Urbs multis quidem nominibus celeberrima, per* Aldinam *tamen Officinam celebrior est; adeò ut quicquid Librorum isthinc adfertur ad exteras Nationes, ob Civitatis tantum titulum illico sit vendibilius. Atque ejus nominis lenocinio sordidi quidam Typographi sic abutuntur, ut vix ab ullâ Civitate nobis veniant Auctores impudentiùs depravati, nec ii sanè quilibet, sed omnium primi, velut* ARISTOTELES,

M.

Anno (a) 1501. socium nactus est ANDRÆAM (a) Mu-

M. TULLIUS, & QUINTILIANUS: *ne quid querar de sacris Voluminibus.* —— *Jam Typographorum innumerabilis turba confundit omnia, præsertim apud* Germanos. *Non licet cuivis pistorem esse: Typographia quæstus est nulli mortalium interdictus. Nec tutum est quidvis pingere aut loqui: at quamvis materiam excudere fas est.* —— *Quanta lux accederet sacris studiis, si tantus Doctor* [Divus Joannes Chrysostomus] *totus haberetur Græcus & emendatus: aut certè sic haberemus eum loquentem Latinè, quemadmodum loquitur Græcè.* —— ALDO *hæc molienti quis non favit eruditorum? Quis non suggessit aliquid, quod illum laboribus tantis imparem sublevaret? Quoties ad illum ab* Hungaris *ac* Polonis *missa sunt ultro vetusta Exemplaria, non sinè honorario munere, ut ea justâ curâ publicaret orbi? Quod* ALDUS *moliebatur apud* Italos (*nam ipse concessit in fata, quanquam gratiosi nominis titulo adhuc commendatur Officina*) *hoc* Joannes FROBENIUS *molitur apud Cisalpinos, non minore studio quàm* ALDUS, *nec prorsus infeliciter, sed & (quod negari non potest) impari lucro. Si causam requiras, ex multis hanc unam esse puto, quòd non est idem ingeniorum candor apud nos, qui est apud* Italos, *sanè quod ad rem attinet litterariam. Nec enim vereor prædicare, quod sum expertus, cùm apud* Italos *ederem* Proverbiorum *Opus, homo* Batavus, *quotquot illìc aderant eruditi, ultro suppeditabant Auctores nondum per Typographos evulgatos, quos mihi suspicabantur usui futuros:* ALDUS *nihil habebat in thesauro suo, quod non communicaret. Idem fecit* Joannes LASCARIS, Baptista EGNATIUS, Marcus MUSURUS, *Frater* URBANUS. *Quorundam officium sensi, quos nec de facie nec de nomine noveram.* Venetiam *nihil mecum apportabam, præter confusam & indigestam Operis futuri materiam: ídque ex evulgatis duntaxat Auctoribus. Magnâ meâ temeritate simul utrique sumus aggressi; ego scribere,* ALDUS *excudere. Summa negocii intrà menses plùs minùs novem confecta est, & interim mihi cum calculo malo nondum noto res erat. Hìc mihi, cogitate, quanta pars utilitatis absfutura fuerit, nisi docti Libros manu descriptos suppeditâssent. In his erant, Opera* PLATONIS *Græca,* PLUTARCHI Vitæ, *ejusdem* Moralia, *quæ sub finem Operis mei cœpta sunt excudi,* ATHENÆI Dipnosophistæ, APHTHONIUS, HERMOGENES, *cum Commentariis,* ARISTOTELIS Rhetorica *cum Scholiis* GREGORII Nazianzeni, ARISTIDES *totus cum Scholiis, Commentarioli in* HESIODUM *ac* THEOCRITUM, EUSTATHIUS *in totum* HOMERUM, PAUSANIAS, PINDARUS *cum accuratis Commentariis,* Proverbiorum *collectio titulo* PLUTARCHI, *rursus alia titulo* APOSTOLII, *cujus Libri nobis copiam fecit* Hieronymus ALEANDER. *Erant & alia minuta, quæ vel non succurrunt, vel non attinet referre. Horum nihil adhuc fuerat typis evulgatum. Nunc vicissim accipe candorem amici cujusdam Cisalpini, quem in præcipuis habebam, nec habere desii: quandoquidem amici mores nôsse oportet, non odisse. Cùm adornarem Editionem* Venetam, *fortè videram apud illum* SUIDAM, *cujus margines habebant parœmias annotatas. Opus erat ingens, & erant evolvenda plurima. Cupiens igitur hoc laboris lucrifacere, rogavi faceret ejus Voluminis copiam vel ad horas paucas, dum puer notulas in meum Codicem transcriberet. Iterum atque iterum roganti pernegavit. Cùm nullum obtestationis genus non admovissem, nec exorarem, rogabam, num ipse haberet in animo edere* Proverbia, *me cessurum perlubenter hoc opus feliciùs tractaturo. Dejerebat nihil esse tale. Quid igitur, inquam, te movet? Tandem veluti tormentis adactus, fassus est, hæc jam evulgari, per quæ docti hactenus fuissent vulgo mirandi. Hinc illæ lacrymæ. Latitant in Collegiis ac Monasteriis,* Germanorum, Gallorum & Anglorum *pervetusti Codices, quos, exceptis paucis, adeò non communicant ultro, ut rogati vel celent, vel pernegent, vel iniquo precio vendant usum decuplo æstimatorum Codicum. Tandem pulchre servatos vel caries tineæque corrumpunt, vel fures auferunt. Magnates autem adeò non adjuvant suâ benignitate rem literariam, ut existiment nullam pecuniam perire perditiùs, quàm quæ in tales usus consumitur: neque quicquam omnino placet illis, unde non vectigal aliquod tollitur.*

(a) JUVENAL. & PERS. in ædib. ALDI & ANDREÆ soceri.

(a) In

(a) MULANUM (b) *Asulanum*; cujus filiam duxerat.

Jam diu eſt, quum (c) ALDUS Bibliorum Græcè, Latinè & Hebraicè Editionem meditabatur; quam anno 1501. parturire eum comperio ex (d) Epiſtola ad CORRADUM CELTAM & VINCENTIUM LONGINUM datâ, nunquam autem partum adeò & nobilem & ſe dignum edidiſſe, non dubito, quin juxtà mecum omnes ſacrarum litterarum Studioſi graviſſimè doleant. In hâc Epiſtolâ mentio fit Rudimentorum Grammaticæ Latinæ, ex cujus Præfatio-

(a) In Librorum Editionibus vocatur tantum ANDREAS *Aſulanus.* Nomen autem MULANI legitur in Epiſtolâ ad ERASMUM anno 1517. miſſâ [ERASM. Epiſtol. pag. 1666.] ex quâ quæ ad ALDUM pertinent, hìc ſubjiciam. ANDREAS MULANUS ERASMO Rot. S. D. P. —— *nôſti, quantum temporis conſumſit in emendando* TERENTIO ALDUS, *gener meus ſuaviſſimus ac chariſſimus, quem, quæ illius virtus fuit mirifica, non poſſum non nominare ſinè multâ præfatione honorum, quem, inquam,* ERASME, *quæ illius humanitas fuit, non ſinè lacrymis ſemper nomino: tum in* PLAUTO, *quantâ uſus eſt induſtriâ, in quâ enim re tu multùm illum adjutâſti: uſus eſt enim te quaſi conglutinatore Latinæ Sirenis.*

(b) Antea anno 1486. (Vol. I. *Annal. Typog.* p. 196.) ANDREAS *de Aſulâ* memorabatur, & anno 1480. ANDREAS TORRESANUS *de Aſulâ* neſcio an idem, qui ALDI ſocer, ſed cognominis tantùm & ejus popularis.

(c) Legé Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 238. 239. 255.

(d) Vide GOLDAST. *Epiſtol. Philolog.* Epiſtol. XXII. —— Viennam. ALDUS MANUTIUS *R.* CORRADO CELTÆ, *&* VINCENTIO LONGINO *ſuis S. P. D.* —— *Agitur jam annus, ex quo accepi à vobis literas humanitatis, & amoris plenas. Erant meæ partes ſtatim reſcribere, niſi ſummæ occupationes noſtræ, ſummíque labores pro Rep. literariâ, eo usque procraſtinare me coegiſſent, ut jam annum diſtulerim ad vos reſcribere, & niſi ex Epiſtolis veſtris vos humaniſſimos eſſe facilè cognoviſſem, non potuiſſem ſinè ſummo pudore tam ſerò reſpondere, & præſertim quòd, cùm me de facie non cognoſcatis, nunquámque à me beneficio affecti ſitis, ametis me vehementer. Quapropter niſi ego vos plurimùm redamem, ſim planè ingratus. Sed & redamo, & colo, atque ita veſtrum me eſſe volo, ut poſſitis de me vobis omnia conſtantiſſimè polliceri. Tua verò carmina,* CORRADE *ſuaviſſime, legi libenter, quòd & culta ſint & docta, nec in mediâ barbarie (ut ais) nata præ ſe ferant, ſed in mediâ* Româ. *Quod pollicitus fueris te huc venturum, Librósque & Græcos, & Latinos à te nuper inventos allaturum, duplici afficior gaudio, quòd & te doctum virum, & mihi amiciſſimum ſpero videre, amplectíque, & Libris tam longo carcere à te tanquam ab* HERCULE *liberatis, coràm gratulari. Te igitur, quantum poſſum rogare, rogo, ut venias. Venies enim expectatus, Librósque ipſos feras. Hôc enim mihi gratius eſſe nihil poteſt. Tuam item Epiſtolam & Epigramma, ubi me amicè laudas,* VINCENTI *cariſſime, legi ſummâ cum delectatione, non quòd talem me eſſe cognoſcam, qualem tu facis, ſed quia placet me laudari à laudatis viris. Accepi præterea nuper literas & diſtichon, quod* LEONHARDO *Bibliopolæ ad me dediſti, ubi quod me etiam plurimùm laudes, eſt humanitatis tuæ.* Joannem BAPTISTAM Mantuanum *aiunt exceſſiſſe è vitâ, ſed ita eſſe nec ne, incertus ſum. Vetus & novum Inſtrumentum Græcè, Latinè, & Hebraicè nondum impreſſi, ſed parturio. Et ut cum utroque loquor, iſtos Libros, quos mitto vobis muneri εἰς μνημόσυνον & pignus amoris, accipite ſic libenter, ut mittimus. Hi verò ſunt duo* VIRGILII *& duo* HORATII, *duo item Volumina* (1) *Rudimentorum Gram-*

(1) Rudimenta igitur hæc oportet anno 1500. aut 1501. ex ALDI Officinâ prodiiſſe, quæ nunquam videre mihi contigit. Epiſtola *Aldinæ* Latinæ, quam vidi (non quidem ab ipſo, ſed *Pariſiis* à *Thomâ*

fatione nonnulla (a) priùs excerpſi. Neque in Latinis tantùm ſed etiam (b) in Græcis Grammaticæ peritiſſimum fuiſſe ſe ALDUS abunde teſtatus eſt.

Ipſe enim, cùm nôſſet, nullum Grammaticâ certius ad Disciplinarum Artiúmque omnium ſcientiam jaci poſſe fundamentum, jamdudum anno 1494. (c) CONSTANTINI LASCARIS *viri doctiſſimi Inſtitutiones Grammaticas introducendis in litteras Græcas adolescentulis quàm utiliſſimas quoddam* voluit *quaſi præludium eſſe ſummis ſuis laboribus & impendiis tantóque apparatui ad imprimenda Græca Volumina*, quæ Inſtitutiones à multis, *qui Græcis erudiri litteris concupiscebant (nullæ enim extabant impreſſæ venales) frequenter petebantur.* Præterea (d) cùm ei eſſet *animus nihil prætermittere, quod utile crederet futurum iis, qui Græcas litteras discere concupiscunt optiméque ſcire Latinè; Græcas litteras omnes ac diphthongos earúmque nomina & poteſtatem ac quem-*

Grammatices Latinæ Linguæ à nobis compoſita; quos Libros ſi putaveritis (1) *iſtic venditurum iri, non ſit grave ſcribere. Mittam enim quotquot juſſeritis. Valete, méque amate, ut facitis, commendatéque Studioſis, & doctis omnibus, quibuscum vobis iſtic familiaritas intercedit.* Venetiis. *Nonis* Julii M. D. I.

(a) Vide Vol. I. *Annal. Typograph.* pag. 229. 230. Ad calcem hujus Grammaticæ *Richardus* CROCUS *Anglicus* laudatur, qui *omnia, præſertim tamen Græca, quæ antea legentibus faſtidium, nunc vero plurimum ad Linguam Latinam præſidii ferent, ut primis jam habitis Rudimentis non parùm ex hôc Opere fructûs adolescens reportaverit.* (Hæc in ſuâ Editione omiſit *Robertus* STEPHANUS.) ALDUS ſuæ Grammatices fronti appoſuit hoc Tetraſtichon, ex quo ALDI genium in Poeſi non infelicem Lector æſtimabit.

Non mihi per ſcopulos aut devia parvus Iulus
Ducitur Aonias *ebibiturus aquas.*
Eſt via per placidos colles, per florea rura:
Hàc iter ad Muſas perbreve carpe, puer.

(b) De ALDI *Græca Grammaticâ* poſtea dicetur.

(c) Lege ipſius Præfationem. ——

Accipite interea Studioſi litterarum bonarum Conſtantini LASCAREOS *Rudimenta Grammatices: longè correctiora iis quæ impreſſa viſuntur. Nam ea* Conſtantinus *ipſe in locis circiter centum & quinquaginta emendavit: quod facilè cognoscet: ſi quis cum hisce illa conferet. Nam deleta quædam videbit: multa correcta: plurima addita. Ita verò emendatum manu ipſius* Conſtantini *Librum nobis dedere commodo* Petrus BEMBUS: & Angelus GABRIEL *Patritii* Veneti *adeò nobiles: præſtantique ingenio Juvenes. qui nuper in Inſulâ* Siciliâ *Græcas Litteras ab eo ipſo* LASCARI *didicerunt; & nunc* Patavii *incumbunt unà liberalibus disciplinis. Interpretationem verò Latinam è regione addidimus arbitratu noſtro: rati commodius: utiliúsque futurum Græcè discere incipientibus. parcant velim qui hæc ſinè interpretatione Latina deſiderant: nam rudibus: & ignaris penitus litterarum Græcarum* LASCARIS *Inſtitutiones imprimendas curavimus. mox eruditis & doctis optimi quique Græcorum Libri favente* CHRISTO JESU *imprimentur. Valete.*

(d) Lege ipſius Præfationem Alphabeto Græco 1495. Quod Alphabetum ſæpius, & ab ipſo ALDO (anno 1512.) & ab aliis (JUNT. 1519. SCHURER. 1515. &c.) recuſum eſt.

Thomâ WESALIE & *Roberto* poſtea STEPHANO impreſſam) Grammaticæ præfixa & ab ipſo ALDO ſcripta, *Venetiis* menſe *Octobri* M. D. VII. datur.

(1) Ad Marginem leguntur hæc: *Anno* 1500. *nullæ dum Tabernæ Librariæ* Francofurti.

quemadmodum in Latinum transferantur cum exemplis ad id accommodatis annotavit; addidit etiam abbreviationes scitu quidem pulcherrimas: & quia operæ pretium existimavit scire Græcè adolescentulos salutationem Angeli ad beatissimam Virginem: exulúmque filiorum Evæ *ad eandem, nec non Divi* Joannis (a) *Evangelium*, In principio erat Verbum: *Item Symbolum Apostolorum; hæc omnia Græcè curavit imprimenda: atque è regione Latinam Interpretationem. Addidit* Carmina Pythagoræ *cognomento* aurea *ob ipsorum excellentiam & divinas admonitiones. Item* Phocylidis *sapientissimi viri Moralia, docta quidem & plena præceptis sanctissimis & documentis; quæ si placuisse cognoverit, habere se* indicavit *longè meliora majoráque; omnémque vitam decrevisse ad Hominum utilitatem consumere* &c. Illis Constantini Lascaris Græcis Rudimentis Latinam Versionem (quam Joannes Monachus *Placentinus* adornaverat, & cum textu Græco ann. 1480. excudi curaverat) è regione adjunxit, adeò ut anterior folii pagina Latinam Interpretationem, posterior Græcum Textum semper occuparet. At verò postea Aldus ipse in quibusdam Editionibus excogitavit (b) aliam Latina Græcis adsociandi rationem; scilicet ut utramque folii unius paginam Græcus Textus, & alterius itidem utramque Latina Versio, ac sic deinceps, impleret; (c) quò facili-

(a) Hâc primâ vice pars aliqua Novi Testamenti Græcè imprimi cœpta. Ad calcem totius illius de litteris Græcis Dissertatiunculæ sic tyrunculos Aldus affatur; *Habetis, ingenui Adolescentes & studiosi bonarum litterarum, quæ vobis in fronte Libri sum pollicitus: superest ut nobis habeatis quàm plurimam gratiam, quam tum vel cumulatissimè relatam existimabo, si emeritis sine cunctatione lucubrationes nostras. Quod si (ut spero) facietis, erit vobis duplex bonum; quòd & nunc discetis rudimenta litterarum Græcarum, & facietis me posthac ad cætera his multo majora dignioráque edenda alacriorem. Valete.* Venetiis M.CCCC.LXXXXV. *Octavo Martii.* Denique quia *non fieri potuit, quin Impressores quædam (ut assolent) inverterint depravarintque; opus fuit, ut totum Librum percurreret, quæque alicujus esse momenti videbantur, errata annotaret. Id quidem fecit, ut exiret Liber in manus Studiosorum quàm emendatissimus. Sed ut faciliùs singuli quique emendari errores possent, scripsit Alphabeti litteram, quâ signatus est quaternus; atque ibidem chartarum numerum & in chartâ numerum versuum.* Et post Indicem Erratorum, ne charta, quæ supererat, periret, breve addidit Moschopuli de contracto Verbo χρυσόω fragmentum.

Index ille Erratorum primus mihi occurrit in Libris Græcè excusis; quem quoniam hactenus non videram, allucinatus sum in Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 255. lin. 10. Præterea *quoniam* Aldus *Hebraicam Linguam necessariam esse existimabat ad sacræ Scripturæ* (cujus Volumina triplici Linguâ aliquando excudere, utì priùs adnotavi, cogitabat) cognitionem, ad suam *Constantini* Lascaris anno 1412. Editionem adjecit *Hebraicum Alphabetum & litterarum combinationes, & alia quædam, quò legere Hebraicè* tyro *condiscat; deinceps Institutiones Grammaticas, Dictionarium, & sacros Libros, Deo volente, daturus.* Et utinam dedisset! sed vitam conatibus suis ingentibus & promissis breviorem habuit.

(b) Nazianzen. *Carm.* 1504. Æsop. *Fabul.* 1505. Lascar. *Gramm.* 1512.

(c) Lege, quid Aldus Lectorem mo-

licet tralatio & *addi*, & *amoveri posset pro arbitrio legentis*. En ipsamet (a) ALDI verba.

ALDUS LECTORI S.

Si fortè nescieris, studiose Lector, quonam modo, quæ Græcè imprimenda curavimus, cum interpretatione Latinâ ordinanda sint, ut pagina paginæ respondeat, & versus versui, utpote qui videas separatos quinterniones Græcos ab iis, qui Latinam ipsorum continent tralationem; sic accipe posse te pro arbitrio tuo Latinum Græco insertare, & ex duobus quinternioribus unum, & ex uno duos facere, si priùs tamen adverteris, ut Latina pagina semper Græcæ opponatur. Et quia binæ eæ, quæ in singulorum quinternionum medio sitæ sunt, paginæ abundabant, quoniam nullas habebant oppositas Græcas, quas Latinas ostenderent, operæ pretium duximus aliquid Græcè (b) *lectu dignum cum Latino è regione in ipsis, ne perirent, imprimendum curare; quod si evenerit, ut ibi esse non potuerit, quod Græcè imprimebatur, quærendum reliquum in sequentium quinternionum medio. Cur verò curavimus, ut Latinam à Græco separari queat, non te fugiat à nobis ob id factum, ut & doctis, qui nullo egent adjumento legendis Græcis, & Græcarum litterarum rudibus, qui, nisi Latinum è regione in Græcis Operibus viderint, à Græcorum Librorum lectione deterrentur, satisfaceremus. Vale.*

In

moneat in fine NAZIANZ. 1504. & ÆSOP. 1505. CHEVIL. pag. 237. *Il en fit aussi quelques-unes d'une maniere toute particuliere, que je n'ai vû pratiquée que de lui. Elles étoient faites de telle sorte, que chacun selon son inclination pouvoit faire relier une Impression ou toute Grecque ou toute Latine, ou Grecque & Latine ensemble, le Grec dans une partie du Volume, le Latin dans l'autre; ou le Grec & le Latin mêlé, si on vouloit en cette façon. Le Livre commençoit par le premier feuillet Grec, suivoit le premier feuillet Latin: ensuite le second feuillet Grec, puis le second feuillet Latin: le troisieme feuillet Grec, le troisieme feuillet Latin; ainsi alternativement, avec cette précaution, que le Grec du premier feuillet n'étoit imprimé que sur la seconde page, & la Version de tout ce Grec étoit vis-à-vis, qui remplissoit la premiere page du premier feuillet Latin: toute l'Edition étoit faite de cette maniere. Le Latin de la seconde page de ce premier feuillet étoit la Version du Grec qui étoit vis-à-vis dans la premiere page du second feuillet Grec, & tout le Grec qui étoit dans la seconde page de ce second feuillet avoit vis-à-vis toute sa traduction Latine dans la premiere page du second feuillet Latin. Cela étoit ainsi observé par tous les feuillets chacun ayant sa signature & sa reclame sans confusion. On a dans la Bibliotheque de* Sorbonne *imprimez de cette façon* ÆSOPI & GABRII Fabulæ *in fol.* 1505. & *la* Grammaire de CONSTANTIN LASCARIS 1512. *in* 4°. Bernard JUNTA *la remit sous la Presse quelques années après en Grec & en Latin aussi, & en même forme in* 4°. *ainsi que* Jean VATEL *à* Paris *en* 1521. & Theodore MARTIN *à* Louvain. *Mais ils n'userent pas de ce bel artifice, dont* ALDE *s'étoit servi. Tous les feuillets sont imprimez le Grec dans une page, le Latin dans l'autre: au lieu qu'*ALDE *avoit imprimé les siens, les uns tous Grecs les autres tous Latins.*

(a) In Editione *Constant.* LASCAR. Gramm.

(b) In fine Editionis NAZIANZEN. *Carm.* 1504. sic ALDUS: *In medio quaternionum totius Operis habetur historia Evangelii secundùm* JOANNEM *Græcè & Latinè.*

[usque

In fine *Gramm.* LASCAR. adjecit (ne quis error ex novo illo imprimendi instituto oreretur) *ordinem quaternionum, si separatum à Latino Græcum fore placuerit, & Latinum à Græco; & si Latinum Græco inserere quis voluerit.*

Præterea ALDO debetur non solùm imprimendi, sed etiam Græca Latinè interpretandi cura. Latinam NAZIANZENI Carminum tralationem à se non satìs emendatam excusat. (a) *Nam* (inquit) *mihi tantum assiduè negotii est; ut vix resistam laboribus. Arduam enim, nec æquam viribus, accepi provinciam. Quare nisi semper sperarem brevì, quod desidero, affuturum; desisterem ab incœptis: sed & spero, & sic mecum sæpe:*

Θαρσεῖν χρὴ φίλε ἄλδε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.
Cras melius fortassis erit: confide, MANUTI.
Viventes sperant: non est spes ulla sepultis.
Et quandoque pluit Deus: & quandoque serenat.

(b) *In* ÆSOPI *Fabellis traducendis multum* (ait) *certè elaboravimus, nam quæ antè tralata habebantur, infida admodum erant, quod facillimum erit conferenti cognoscere.*

(c) In CONSTANTINI LASCARIS Libris (d) Grammaticis traducendis, cùm *typicis litterariisque negotiis impeditus ac immersus potiùs esset, plurimum difficultatis laborisque* invenit. *Dum enim* (inquit) CONSTANTINI *Græcæ Linguæ Compendiarium facere Latinum*

[usque ad Cap. VI. vers. 58.] *Reliquum ejusdem historiæ, quod deest, prosecuturi sumus in* NONNI *Poetæ* Panopolitani *Latinâ tralatione.* ——— *Sunt verò carminum tria millia ac septem & quadraginta: quæ circiter ab hinc triennium imprimenda quidem curavimus, sed quia, propter summas occupationes nostras, non unquam ea potuimus in Latinum traducere, adhuc premuntur.* In Editione ÆSOP. *Fabul.* 1505. GABRII *Tetrasticha*, & in LASCAR. *Gramm.* 1512. CEBETIS *Tabula*, mediis quaternionibus injicitur.

(a) Lege ipsam Editionem in fine. Tres illos versus ALDUS mutuatus est ex THEOCRIT. Idyll. IV. vers. 42.

(b) Lege ipsius Libri initium.

(c) Lege ALDI Præfationem tertio LASCARIS *Grammaticæ* libro præfixam.

(d) ALDUS anno 1494. primum tantùm librum excuderat, antea à JOANNE *Placentino* Latinè versum; postea verò secundum & tertium cum suâ Versione addidit. Præterea excudit etiam anno 1512. (*Albert.* FABRIC. *Bibliothec. Græc.* Vol. 7. pag. 39.) CHRYSOLORÆ Erotemata *hortatu* Marci MUSURI, *qui tunc publicè* Venetiis *Litteras Græcas profitebatur,* CÆSARÍque *Aragonio* inscripsit Epistolâ quam *Federicus* TURRISANUS *sororius* Aldinæ *eruditionis memor illiúsque facundiâ illectus rursus* (anno 1549. quo CHRYSOLORAM recudebat) *imprimere voluit.*

(a) Lege

num studeo, adverti & Theodori GAZÆ *Introductionem Grammaticam, &* APOLLONII *cognomento difficilis, & cæterorum pleraque, à quibus* CONSTANTINUS *accepit, in Linguam nostram transferre me oportere. Adde, quòd & nostri Grammatici evolvendi fuerunt, &* PRISCIANUS *præcipuè, quem* Latinum *dicere* APOLLONIUM *possumus. Nam si cum* PRISCIANO APOLLONIUM *conferes, ubi de constructione tractavit (cætera enim* PRISCIANI *non poteris, quia non extat integer* APOLLONIUS) *ad verbum ferè tralatum à* PRISCIANO APOLLONIUM, *eleganter quidem & eruditè, cognosces. Quod, dum in Academiâ nostrâ* Scipio CARTEROMACHUS Pistoriensis, *homo & Græcè & Latinè doctiss. quibusdam* APOLLONIUM *interpretaretur,* Nicolaus ZUDECUS, *gravis Philosophus ac Medicus, & acuto vir ingenio, deprehendit. Habere igitur in manibus inter traducendum* PRISCIANUM *maximè oportuit, ut quibus nominibus Græcas quasdam dictiones Latinas ille dixisset, & ipse dicerem. Sed me nullius unquàm, dum prosim, pigebit laboris. Habes præterea* CEBETIS Thebani Tabulam *& Græcè & Latinè in singulorum quaternionum medio curâ nostrâ impressam, Opusculum lectu digniss. & perquam utile. Id verò addidimus, tum ut prodessem Studiosis, tum ne charta, quæ in singulorum quaternionum medio abundabat, periret. Vale.*

(a) *Incredibili quâdam lætitiâ omnes Litterati perfundebantur; cùm prospicerent futurum, ut in omni studiorum genere posteritas cum antiquitate certaret: dum ex* ALDI *Officinâ prodibant* antiqui Authores Græci & Latini, Philosophi, Historici, Oratores, Rhetores, Poetæ; nec non, inter recentiores, *Italos* præcipuè, melioris notæ plurimi. Et si (b) ALDINA *Officina præter prophanos Authores non ita multum nobis dederit*, non tamen eâ de causâ ALDO lis est intendenda, qui (utì ex supra-dictis liquet) jam dudum sacra Volumina sibi proposuerat imprimenda; propositísque, si vita ipsi obtigisset longior, quam aliquando (c) sperare & optare videbatur, stetisset.

Univer-

(a) Lege Epistolam TONSTALLI ad ERASM. ann. 1517. pag. 267.

(b) Quod notat ERASMUS in Epistol. ad *Laurentium* CAMPEGIUM Card. anno 1520. (pag. 595.) in quâ de magnâ sacrorum Voluminum Græcorum penuriâ conqueritur.

(c) ERASM. (pag. 507.) in Epistolâ ad *Ambrosium* LEONEM Medicum ann. 1519. 15. *Octob.* missâ hæc scribit. —— *Est apud Britannos vir undiquaque doctissimus* Thomas LINACRUS, *tibi jam olim ex* ALDI *nostrâque prædicatione cognitus, tuæ professionis ac, ni fallor, ætatis.* —— *Fac valetudinem tuam,* AMBROSI *doctissime, tueare diligenter, quò & diu prosis optimis studiis, & multis annis senex sene frui possim. Nam ipse præcurrentem te sum assequutus, totus ferme canus.* ALDUS *in familiaribus colloquiis non sinè voluptate solitus est imitari senis decrepiti balbutiem, quâ olim putaret futurum, ut alter alterum consalutaremus:* Quomodo vales, *inquit*, Domine ERASME? *Deinde voce æquè balbâ, sed exiliore me videlicet agens, respondebat:* Si vales, ego valeo. *Hæc jucundè quidem somniabat, præsertim si sermo accederet de extruendâ novâ Academiâ, sed fidem non præsti-*

Universa penè huic erat cum viris ubique & gradu & litteraturâ insignibus consuetudo ; neque igitur deesse poterat, quam in suorum (utì ipsi ferè mos erat perpetuus) Librorum singulorum fronte compellaret, suísque muneribus litterariis impensiùs demereretur.

(a) *Vir* ille tandem, *propter singularem utriusque Linguæ doctrinam, omnium memoriâ sæculorum dignissimus*, (b) anno 1515. decessit, (c) *haud multo minor annis septuaginta, sed tamen animo ad litteras mirè juvenili.* Dedi antea ERASMUM FROBENIO, dabo jam (d) MARCUM MUSURUM ALDO parentantem.

Refugit animus, & quodam inusitato torpore captus abhorrebat, sævæ illius ac damnosæ mortis mentionem, quæ nobis ALDUM *benevolum parentem, benignúmque fautorem eripuit: quæ bonis literis ac disciplinis in lucem paulatim emergentibus tenebras iterum offundere visa est. O inclementem, & immaturam mortem nulli viventium magìs, quàm mihi deplorandam! Quòd enim ego nunc in hâc almâ Civitate, in hôc totius* Italiæ *firmamento, singularíque Virtutum ac laudatarum Artium domicilio, Græciæ priscos Auctores enarrem illustri frequentíque auditorio juvenum nobilissimorum; quòd à probis omnibus diligar & commender: quòd denique mei voti compos effectus sim (nihil enim mihi fuit unquam optabilius, quàm ut Græcæ Linguæ propaginem, quæ* Turcarum *crudelibus lacertis excisa radicitus, solo in patrio miserè jacebat, apud* Italos *redivivo germine pullulare viderem) id totum non solùm illustrissimo Senatui* Veneto, *qui bonarum literarum cultores amplissimis præmiis semper fovit, ac liberaliter evexit: verùm etiam* ALDO MANUTIO, *qui Libros studiosæ juventuti suppeditavit, à me referri debet acceptum. Cùm enim admirandus ille Vir publicas rationes privatis anteponeret, nulli sumptui parcens, nullum prorsus laborem detrectans propriæ tam pecuniæ profusus, quàm vitæ prodigus extitit: ut communi studiosorum utilitati prospiceret. Quapropter sæpe-*

præstitit. Reliquit nos ante balbam illam ætatem: etiamsi me multo grandior erat ALDUS, *annis, ni fallor, plùs minùs viginti: nam ipse nunc annum quinquagesimum secundum, aut, ad summum, tertium ago.*

(a) Lege Epistolam *Adriani* BARLANDI ad *Cornelium* fratrem. ERASM. Epist. p. 1583. & audi (pag. 1608) *Baptistæ* EGNATII ad ERASMUM scribentis testimonium. ——— *Scribis te audiisse* ALDO *me in re litterariâ juvandâ successorem esse factum, tanto eo meliorem, ut ille per se optimus, mecum collatus, parum probari possit. Ego,* ERASME *charissime, nec eam agnosco laudem, qua cum alienæ famæ detrimento mihi tribuatur, nec tantum mihi unquam arrogem, ut* ALDO *me parem, nedum superiorem, esse putem. Nam ut alia taceam, quis* ALDI *industriam, patientiam, vigiliam æquet? quis ardorem litterariæ rei juvandæ æmuletur?*

(b) Quod constat ex anno, quo MUSURI Epistola data est.

(c) ERASM. Epistol. ad *Jodoc.* GAVER. pag. 788.

(d) Lege ejus Epistolam ad *Joannem* GROLIERIUM Idib. *Novembrib.* 1515. datam, & ALDI *Grammaticæ Græcæ* præfixam.

(a) Vol.

ſæpenumero calamum arripueram, ut hæc exararem, ſed calamus arreptus doloris ob amiſſum Aldum *concepti vulnus, quod nondum cicatricem obduxerat, refricabat. Veruntamen amici, quibus non poteram ſinè ſcelere poſtulantibus quicquam recuſare, me tandem cùm appellarent, promiſſique admonerent, quanquam diu reluctatum, expugnârunt. Rogitas, cuinam promiſſo meam fidem obſtrinxerim? Explicabo paucis.* Aldus *non modò Libris Antiquorum publicandis, verum etiam liberis progenerandis dabat operam. Procreabat autem liberos, partim è pudiciſſimâ ſusceptos uxore, partim ingenioſâ mente conceptos. Cùm igitur fatalem inſtare ſibi diem animadverteret, quam è fidiſſimâ conjuge ſuſtulerat, prolem* Andreæ Asulano *ſpectatæ viro probitatis commendavit: nec eum ſua fefellit opinio: quam de ſocio ſoceróque conceperat. Summâ enim ille charitate nepotes è filiâ pupillos curat educandos. Mihi verò filiolam parvulam, quam proximâ fœturâ mentis trans mare genuerat, tradidit expoliendam: ſic ut eam, poſtquam expoliviſſem, quibus poſſem modis, eleganti iſtæ tuæ Bibliothecæ dedicarem. Facilitas à naturâ nobis inſita, vitæ'que inſtitutum noſtræ non commiſit, ut, quem plurimis officiis mihi devinxeram, is extremo vitæ puncto repulſam apud me pateretur. Recepi igitur facturum: & quod promiſſum eſt, nunc exitu præſtatur. Itaque* Grammatica Græca, *(id enim filiolæ nomen eſt) quam* Aldus *immaturâ morte præventus plenioribus eruditionis alimentis nutrire non potuit, ad te mœſta, verecundâque noſtro impulſu proficiſcitur. Tu pro virtutis, & doctrinæ patrocinio, quod ſuscepiſſe diceris, próque eo, quòd noſter* Aldus *te ſemper obſervavit, & ſuſpexit, (qui nunc, ſi viveret, nullâ morâ interpoſitâ, libenter excurreret iſtò, victoriam Diis ſimillimi Regis, quâ nuper de robuſtiſſimis* Helvetiis *triumphavit, tibi gratulaturus) filiolam amici, clientíſque tui benigno ſusceptam hoſpitio, fove, protege, tutare. Quod ſi feceris, acrioribus ſtimulis* Asulanum *impelles, ut Officinam impreſſoriam ob interitum* Aldi *pullatam ſuíſque deformatam ornamentis priſtino nitori reſtituat: útque provinciâ multiplicandi celebrium, ac vetuſtorum Commentarios (quorum ſalutem tenui nimis, extremíque ſpei filo pendere conſtat) alacriter aſſumptâ, inducat animum formis excudere tam novi quam veteris oracula Teſtamenti, Poetarum, &* Aristotelis *Interpretes,* Galeni *Volumina,* Strabonem, Pausaniam, Dionem, Diodorum Siculum, Polybium, Plutarchi Parallela, *cæteráſque illuſtrium ingeniorum lucubrationes, quibus, niſi citò typi ſuccurrant, periculum eſt, ne ipſæ quoque bellorum incendio, quo terrarum orbis in hâc temporum atrocitate deflagrat, correptæ deleantur.*

Inter Typographos, qui Erasmi temporibus celebres, eíque amicitiæ propioris neceſſitudine conjuncti fuerunt, memorantur Theodoricus Martinus, Matthias Schurerius, Rutgerus Rescius, & eorum nemine inferior Jodocus Badius.

Theo-

THEODORICUS MARTINUS *Aluftenfis*, cujus (a) antea memini, ab anno usque 1474. Artem exercuerat, & adhuc (b) anno 1528. *Lovanii* exercebat. Eum ergo oportet (fi modò idem fuerit MARTINUS, nec ille hujus pater) Typographicæ annos 54 incubuiffe. Hujus mentio in ERASMI (c) Epiftolis non infrequens; neque finè (d) honore & laude. Ejusdem (e) prælo in aliquibus fuarum lucubrationum edendis, & (f) hospitio, dum *Bafileâ Lovanium* profectus ex ulcere quodam periculofo, quod Medici & Chirurgi curæ committere coactus fuit, convalesceret, per quatuor hebdomadas ufus eft.

(g) Lovanii *primus Typographus fuit* THEODORICUS MARTINUS Aloftanus, *vir doctus & fcriptis eruditis litterariæ famæ fuo tempore candidatus*, ERASMI *amicus*, *qui etiam ann.* 1533. *mortuo Carmen fepulchrale fecit. Hic, priusquam* Lovanium *concederet*, Alofti *in patriâ* (h) *anno* 1490. *hoc artificium exercuit.*

Iisdem circiter temporibus floruit THOMAS ANSHELMUS *Badenfis*, qui (i) anno 1503. apud *Phorcenfes*, poftea (k) *Tubingæ*, & (l) *Hagenoæ* typographicam habuit Officinam. Ejus prælum

(a) JOAN-

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 82. p. 201. p. 216.

(b) THEOCRIT. Græcè in 4to.

(c) Pag. 1652. in Epiftolâ *Lovanii* 1517. ad AFFINIUM miffâ.

(d) Pag. 1668. *Homo certiffimus.* in Epiftolâ ad Eund. *Lovan.* 1518. & pag. 790. in Epiftol. ad GAVERUM, *Bafileæ* 1524. *Salutabis diligenter veteres congerrones noftros*, Joannem PALUDANUM, THEODORICUM Aluftenfem, JOANNEM Armentherienfem, *&* Petrum CURTIUM, *qui in* NÆVII *vices fucceſſerunt, cúmque his totum fodalitium trilingue.* In initio hujus Epiftolæ NÆVIUM illum, amicum communem, nuper defunctum, laudat.

(e) ERASMI aliquot Epiftol. apud *Theodor.* MARTIN. 1517. in 4to. De hâc earum Editione habemus (pag. 1554 ERASM. Epiftol.) fequentem RESCII Epistolam. *Domino* ERASMO Rot. RUTGERUS RESCIUS S. P. D. *Eft in tuâ Epistolâ ad* Guolphangum FABRITIUM, *ERASME undecunque doctiffime, non procul à fine locus, nobis fanè omninò invius, fic incipiens*: Tum audio nonnullos alia quædam moliri, quæ ad CHRISTI cognitionem nihil adferant, fed fumos tantum offundant oculis hominum. *Quem quum* PALUDANO *&* NOVIOMAGO *oftendiffem, ipfi mecum in eodem hæfitantes luto, nihilque temere mutandum cenfentes, confuluerunt ipfum locum tibi, antequam imprimeretur, indicandum*: DORPIUS, fumos tantum offundant, *legendum conjectavit.* THEODORICUS *igitur, hac Epiftolæ parte excudenda relicta, in præfentia ad te ipfum Exemplar mittit, obnixe orans, ut fuper iftius loci lectione fibi quàm primùm fententiam tuam aperias. Præterea cupit, fi quid fit, quod Epiftolarum Præfationi fubjungi queat commodè, id ad fe dari: refervavit enim ei integram pagellam utrinque mundam, quum dimidiam vix partem occupabit. Bene vale*, τῆς κυκλοπαιδείας ταμίδιον. Lovanio 8. Martii, *Anno* 1516.

(f) Lege Epiftol. ERASMI ad RHENANUM, *Lovanii* ann. 1518. pag. 374.

(g) SWERT. in *Athen. Belg.* & ex eo MALLINKROT. p. 89.

(h) Imò priùs, anno fcil. 1474. utì modò dictum eft.

(i) CAILLE, pag. 50. RABAN. MAUR. *de laudib. S. Cruc.*

(k) Vide *Catalog.* ann. 1512. 1514.

(l) REUCHLIN. *de Accentib.* 1518. *Nov. Teftam.* Gr. 1521.

(a) a Vide

(a) JOANNI KNOBLOUCHO Librario & (b) JOANNI REUCHLINO *Phorcensi* & (c) KOBERGERIS *Norimbergensibus*, aliquando inserviebat, & (d) typi viris doctis satis placuerunt.

(e) MAT-

(a) Vide *Catalog.* anno 1519.

(b) ERASM. Epistol. p. 1598.] JO. REUCHLINUS ERASMO. ——— *Jussi* Thomæ ANSHELMO *è Nundinis istis* Martiis *ad te & Antistitem* Roffensem *cum his meis Litteris Cabalistica nostra dare.* —— 27. *Mart.* 1517. *Thomas* ANSHELMUS anno 1522. *Adversarias* DEMOSTHENIS & ÆSCHINIS *Orationes* Græcè excudit, cum REUCHLIN. Epistolâ his præfixa.

JOANNES REUCHLIN. Phorcensis, *Artium liberalium Magister, & Imperialium Legum Doctor*, THOMÆ ANSHELMO, *præstanti Librario* S. D. P. *Cùm è* Boiorum Angelopoli, *antiquâ divi* CLAUDII *coloniâ, quàm cognoscendarum principalium Linguarum documentis publicè illustrabam, vi sævæ pestilitatis essem redire coactus in patriam tandem bene pacatam;* ——— *constitui mecum ipse, me & fatigatum laboribus, & annis fessum, quid ætatis daretur reliquum, id in liberâ quiete consumere, ac* EPIMENIDIS *velle somnum dormire.* ——— *At verò ubi essent* Tubingenses *nostri politiorum literarum strenui milites adventum meum subodorati, misit Academia tota suos ad me legatos, certè viros & numero & dignitate spectabiles, atque summo in statu sublimes, qui Universitatis mecum nomine agerent, oraréntque ut quod in* Boiis *Hebraicè Græcéque nuper cœpissem, id deinceps inter* Suevos, *meos scilicet conterraneos, perficerem: propositâ simul de publico ærario Stipe honorificâ, mihi quotannis præstandâ.* ——— *Professus sum frequenti auditorio in Cathedrâ doctorum & de pulpito, doctissimum* Hebræorum *Grammaticum Rabi* MOSE KIMHI: *quod Volumen, quanquam à multis fuerat tam* Judæis *quàm* Latinis *antè visum, tamen cùm in meam incidit prælectionem, tot scatebat mendis, ut in castigando discipuli plus temporis dimidium perdere cogerentur. Nihil absimile nobis tunc de* CRYSOLORÂ *contigit, apto Græcè initiandis Grammatico, cujus scriptionis errata non parvo labore inter docendum castigavimus, ne indoctos abortarem filios. Restare nunc videtur, ut post nàvatam elementariis disciplinis operam in utrâque Linguâ &* Hebraicâ *&* Græcâ, *solidiore auditores meos pascam cibo.* ——— *Profitebor deinceps in Gymnasio* Tubingensi *Biblia Hebraica, insignem illum* XXIIII. *Voluminum Librum, quem nobis* Daniel BOMBERGUS, Judaicorum *Codicum artificiosus Impressor, nuper magno numero è* Venetiis *venalem misit, sinè quo eam Linguam nemo vel docere vel discere potest. Addam porrò, si adjutus per te fuero*, Thomas ANSHELME, *Typographorum ornatissime*, DEMOSTHENIS *&* ÆSCHINIS, *summorum* Græciæ *Oratorum prælectionem in Linguâ Græcâ: qui Autores splendidissimi* Latinis *plura ornamenta suppeditabunt, consuetudinem quandam eleganter jucundéque dicendi afferentes. Quare, pro veteri nostrâ inter nos amicitiâ, conjunctione, ac necessitudine, à te peto, integerrime amicorum, velis in omnium Græcè Studiosorum utilitatem & profectum, quin & in tui fructum non mediocrem, ambas* ÆSCHINIS *&* DEMOSTHENIS *Orationes adversùm se habitas, nobili tuo charactere Græco quàm emendatissimè & Græcissimè quanto ocyus fieri poterit, imprimere, atque sinè morâ* Tubingam *ad nos mittere Græcâ fide, hoc est receptâ mercedis loco paratâ pecuniâ: quam, si & pollicitis meis fidem habes, sequetur omnium Scholasticorum singularis erga te benevolentia, cum laudum tuarum immortalitate. Feliciter Vale*, Tubingæ *Idibus* Januariis *Anno Millesimo quingentesimo vigesimo secundo.*

Anshelmianam Editionem nondum vidi; sed REUCHLINI Epistolam in suâ Orationum illarum impressione recudit *Christianus* WECHELUS ann. 1531.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1520.

(d) ERASM. Epistol. p. 1617.] JO. *Juliacensis* Domino ERASMO suo S. ——— *Quod scribis de excusione Opusculi, id tuo committo arbitrio; tamen si cum Epistolâ tuâ simul misisses, curâssem his diebus, quoniam ante triduum ad* CAPNIONEM *nostrum scripsi etiam de te aliquid, ut* Thomæ ANSELMO, *cujus mihi formulæ satis placent, per ipsum* CAPNIONEM *committeretur imprimendum.* ——— Coloniæ 21. Julii 1517.

(a) GER-

(a) MATTHIAS SCHURERIUS *Sletstatinus*, (b) Artium Doctor, *Argentorati*, MARTINI FLACCI (de quo priùs anno 1475.) (c) consobrini sui Officinæ operam anno 1502. impendit; & (d) anno 1505. exercuit Recognitoris munus in JOHANNIS PRUS (de quo priùs 1488.) Officinâ. (e) Typis JOANNIS KNOBLOUCHI annis 1507. & 1517. utebatur. (f) Typographiam ann. 1509. ipse excolebat. (g) SEBASTIANUS MURRHO junior *Colmariensis* suam nonnunquam in Libris corrigendis operam SCHURERIO tradidit. (h) SCHURERIUS ipse, eruditus quidem, & Artium Magistri titulo ornatus, cùm in suorum Librorum nonnullos errata irrepsissent plurima, modestâ confessione culpam diluebat. Neque tamen id obstitit, quò minùs (i) ERASMUS

(a) GERSON. *Oper.* 1502.

(b) Vide *Catalog.* anno 1502. 1505. 1509. 1511. 1512.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1502. Lege MALLINKROT. pag. 85.

(d) Vita M. CATONIS &c. 1505. *Argentinæ* in ædibus *Thiergaten* JOANNES PRUS imprimebat. MATTHIAS SCHURER recognovit.

(e) Vide *Catalog.* ann. 1507. 1517.

(f) Vide *Catalog.* ann. 1509.

(g) Hic in Epistolâ ad *Thomam* ALBERTUM, CICERON. *Epistolis familiaribus* præfixâ sic scribit. ——— Familiares CICERONIS Epistolas *à me correctas*, *&* Schurerianis *Characteribus affabre excusas*, *tibi dedico.* ——— *Ad proximam Æstatem* CICERONIS *itidem* Officia SCHURERIUS *in lucem dabit*, *quemadmodum etiam superiori anno* Tusculanas Quæstiones *emisit.* ——— *Ex ædibus* MATTHIÆ SCHURERII M. D. XII.

Has Epistolas ex tertiâ recognitione anno 1519. recudit SCHURERIUS.

(h) Vol. I. *Annal. Typographic.* pag. 298. & CHEVILL. pag. 158.] *Les Ouvrages de* Jean François PIC, *Comte de* la Mirande, *furent mis sous la Presse pour la premiere fois à* Strasbourg *par un Imprimeur nommé* Jean KNOBLOUCH, *aux dépens de* Mathias SCHURER *l'année* 1507. *On laissa tant de fautes dans cette Edition, que l'Auteur se trouva obligé d'y faire ajouter l'*Errata; *qui occupe jusqu'à quinze pages in* fol. *Je ne me souviens point d'en avoir vû un plus fort pour un seul Volume assez petit.* Et pag. 164.] *Je n'ai rien lû de plus humble, ni de plus sincere que ce qu'a écrit* Mathias SCHURER, *Imprimeur de* Strasbourg, *qui n'étoit pas ignorant; puis qu'il prend la qualité de* Doctor Artium, *&* *qu'*ERASME, *dans sa derniere Lettre du* 28. *Livre, le loue de son Erudition. Il imprima l'année* 1510. *in* 4°. *le Traité* de Patientiâ, *composé par* BAPTISTE *de* Mantouë. *Et parce qu'il avoit abandonné à quelqu'un qui fut peu soigneux, la correction de ce Livre, il y resta une page & demie de fautes: il les remarque après avoir dit*, Maluimus potiùs pudore nostro fatendo plecti, quàm tacendo, Respublica literaria suo damno nostra peccata luat. *C'est lui à qui il étoit encore arrivé en l'année* 1507. *de voir un grand nombre de fautes dans l'Impression des Ouvrages de* Jean PIC *Comte de* la Mirande, *pour les avoir fait imprimer par* Jean KNOBLOUCH, *comme nous avons remarqué ci-dessus. Il en fit reparation publique à l'Auteur, dans une Epitre qu'il adresse au Lecteur à la fin du Volume*: Errores ——— Chalcographis non Autori adscribite. Fatemur ingenuè culpam nostram.

(i) Epistol. ERASM. pag. 1659.] ERASMUS Rot. JOANNI RUSERO Novientano *suo* S. D. ——— *Quòd* Matthiam SCHURERIUM *mihi tam studiosè commendas*, *prorsus*, *juxta proverbium*, actum agis: *est enim is homo mihi tum ob eximias ingenii dotes*, *tum ob officia in me non vulgaria*, *sic commendatus*, *ut commendatior.* ——— Basil. *ann.*

MUS (a) aliique hunc in magno habuerint pretio, ejúsque (b) præ-
lo

ann. 1517. Et pag. 354.] Id. ad GERBEL. ann. 1518. ——— *Utinam audiam* SCHURERIUM *meum revaluisse!* ERASM. Epistol. p. 1619.] MATTHIAS SCHURERIUS *Domino* ERASMO Roterodamo S. ——— *de meâ bonâ valetudine quid dicam? decem ferè menses laboravi ex præcordiis, adeò ut vix mihi æger spiritus remeet, sic coarctatâ suffocatâque aliquando arteriâ; etsi semper hâc in re consuluerim Medicum, non sinè magnâ meâ jacturâ, atque ægritudo hactenus improba non me deseruerit; sperandum tamen melius fore, ac olim in pristinam me restitutum iri valetudinem. Dedi Litteras à* Jacobo WIMPHELINGO, *à* Nicolao GERBELIO, *à* RUSERO, *alteras à quodam Jureconsulto ex* Italia *allatas.* ——— *Scias omnia apud nos esse turbulenta; timentur bella, caristia nostrum invasit forum, circumquaque miseriæ, calamitas; pacem magìs quàm cætera precamur. Cæterùm commendo me tibi, meáque omnia, quæ tuo præsidio, te fautore, tuta prosperáque semper procedent. Iccirco obsecro, ne ex albo obliteres tuo; intérque bonarum litterarum studiosos me connumeres; si minùs id contingat, sufficiat, ne totum tuo aliquando elabar pectore. Exinde dedissem Opus* Rudolphi AGRICOLÆ *hôc nuntio, nisi unam partem in domicilio meo mutando sic seposuissem, ut ubi acquiram incertus sim; totas quippe ædes investigandi ejus gratiâ perlustravi; acutioribus oculis in posterum, si aliubi possim reperire, ac olim ad te fido tabellione reddere, righmaturus. Est (crede mihi) Opus plerisque in locis adeò mendosum, ut* OEdipo *nonnunquam opus esse videatur, tuo tamen labore atque ingenio emaculari, quem nihil unquam fugiat, ac tandem in lucem castigato castigatius emergi facilè omnium assensu litteratorum mihi persuasi. Interim vale. Non pigeat aliquando mei meminisse parvo quopiam Libello, qui meo exeat prælo; de Emendatore non sis sollicitus, est mihi profectò jam Græcophilos. Iterum vale, ac vivas felix. Raptim* Argentorato 21. Julii, *Anno* 1517.

(a) Nicolaus GERBELIUS, *vir* (ut ZASIUS ad ERASMUM scribens anno 1515. hunc vocat: ERASM. *Epist.* p. 1544.) *lepidæ eruditionis & Doctor* (*Juris Pontificii*, Vide ERASM. Epist. p. 354.) *meritissimus*, *apud* SCHURERIUM Argentinensem *correctionibus operam impendit*, *& anno* 1515. *Opusculis quibusdam* ERASMI *edendis & emendandis adfuit.* MALLINKROT. *de Art. Typogr.* p. 96. & ZELTNER. *de Correct. Typ.* p. 235. Idem GERBELIUS suam etiam operam *Thomæ* ANSHELMO *Badensi* commodavit in Editione Nov. Testam. Græc. 1521. in 4.° præfixâ eidem Præfatione, in cujus calce (JACOB. LE LONG. *Biblioth. Sacr.* p. 452.) profitetur *nullam dictiunculam vel minimam, secundùm* FROBENII ALDIque *Editionem, in eâ Editione desiderari, quam sensûs necessitas postularet.* Nec ideo mirum est S. JOHANNIS de tribus testibus cœlestibus textum, qui in illis desideratur, in hâc etiam abesse. Inter ERASM. Epistol. p. 1548. habetur GERBELII Epistola ad ERASMUM, *Argentorato* 1515. ——— *Opus Lucubrationum fabresit modò curâ non admodum vulgari, cui negotio, quantum fieri potest, adsum viribus omnibus; placebit tibi (ut arbitror) labor noster, neque te morem gessisse nobis pœnitebit. Tu cura, ut reliqua quoque ad nos advolent: sunt enim quaterniones ferè quatuor absoluti; atque si quid apud te est farinæ ejusdem, quo magnitudo Libelli foret & justior atque vendibilior, fac, quæso, liberalitatem tuam & nos experiamur, & studium tuum in* CHRISTUM *sentiant studiosi Lectores. Annotavimus nos locos aliquot in* Enchiridio *à puerorum captu paululùm remotiores, quibus, ut vel hâc saltem nostrâ operâ gratificare possemus, aliqua in finem libelli, veluti scholia, adjicere statuimus. Hoc si tibi non displicet, rem prosequemur, sin secus, stet sententia tua. Vale felicissime, atque rescribe, si* GERBELIUM *amas. Salutat te vicibus mille* JO. RUDOLPHINGIUS *studiosissimus tui, simul &* Matthias SCHURERIUS, *qui plurimùm rogat* B. RHENANUM, *ut aliquando manus* RODOLPHO *adhibeat: nam si castigatus esset, non diutius Editionem ejus moraretur. Iterum vale.* Argentorato, *An.* 1515.

(b) Epistol. ERASM. pag. 1533.] DES. ERASMUS Rot. MATTHIÆ SCHURERIO Selatano S. *Bona pars istorum, qui formulis excudunt Libros*, Matthia SCHU-

RE-

lo in suis Libris edendis ille uteretur. Cùm ERASMUS ejúsque fami-

RERI, *vel inscitiâ literarum, inopiâque judicii, pessimos Auctores pro optimis suscipiunt, vel aviditate quæstûs, cùm Librum optimum esse ducunt, unde plurimum emolumenti rediturum sperent. Unde quod cæteris in rebus ferè solet, id in hâc quoque Arte videmus usu venire, ut quod ad summam studiorum utilitatem sit excogitatum, id abutentium vitio in gravem vergat perniciem. Quâ quidem in re tu mihi duplici nomine laudandus videris. Primùm, quòd pro tuâ non vulgari eruditione, próque acri judicio ea deligis, quæ ad veram Eruditionem conferant. Deinde quòd ingenuo quodam erga bonas literas amore, nostris studiis potiùs quàm tuis scriniis consulere gaudes, unum hoc agens, ut Libros quàm optimos, quàm emendatissimè excusos, in lucem emittas. Proinde* Copiam *nostram ad te misimus, à nobis diligentissimè recognitam, & emaculatam, ut pridem apud* Britannos *concepta, apud* Parisios *utcunque edita, nunc rursus velut abjectis exuviis, nitida prorsus, & expolita, in felicissimâ* Argentoratorum *Civitate, felicioribus auspiciis exeat in manus hominum, si modò videbitur non indigna tuo prælo; erit vel ob id ipsum omnibus bonarum literarum amatoribus commendatior, quòd è* Schurerianâ *prodierit Officinâ. Ex quâ jam persuasum est, nihil proficisci, quod non sit & Auctoris elaboratum ingenio, & tuâ curâ castigatissimum. Adjecimus & ὁμοιώτεων librum, nusquam adhuc editum, sed ab ipsis, quod aiunt, follibus ad te profectum. Lucubrationes* Rodolphi AGRICOLÆ, *hominis verè divini, jamdudum exspectamus, cujus ego scripta quoties lego, toties pectus illud sacrum ac cœleste mecum adoro, atque exosculor. Bene vale.* Basileâ 15. Octobris, *Anno* 1514. Et pag. 1589.] Domino ERASMO GULIELMUS NESENUS S. D. ——— SCHURERIUS Enchiridion *denuo impressit* ——— Basileâ *anno* 1516. Et pag. 1625.] ERASMUS JOANNI RUSERO suo S. D. *Scripseram, si quid esset, in quo possem gratum facere* SCHURERIO, *cupidissimè facturum me; tantum abest, ut eum è numero amicorum expunxerim. Novi hominis candorem. Est apud me* QUINTUS CURTIUS *nuper relectus, ob styli contractam rubiginem abstergendam, additæ annotatiunculæ, castigati loci nonnulli: addetur Præfatio: eum misissem, si scissem hoc illi gratum fore. Si mittet Opera* RODOLPHI, *fungar amici officio, licèt aliàs sim occupatissimus: aut si quid aliud in mentem venerit, impertiam. Hæc illi meis verbis dicito, admonens ut hasce litteras ad se quoque scriptas putet.* ——— Lovanio 24. Aug. *anno* 1517.

CURTII Editio, cujus hìc fit mentio, ex ædibus SCHURERII in fol. prodiit mense *Junio* 1518. De quâ ERASMUS (pag. 1638.) ad ipsum SCHURERIUM *Lovanio* 31. *Octob.* 1517. hanc scripsit Epistolam: *Mitto ad te* QUINTUM CURTIUM, *à me recognitum, unà cum Indice, & Præfatione: si placet Opus, fac ut tuo & meo consulas honori; sin minùs, redde Libellum ei qui adfert. Vale, optime* SCHURERI. ——— *Mitto ad te* Apologiam, *quâ* FABRO Stapulensi *respondeo; quam ego non optârim alio animo propagatam, nisi ne quis existimet inter nos inimicam contentionem; etiamsi ille parùm amicè lacessivit. Si placet, accipe, & tui similis esto.* Lege & Epistol. ERASMI eodem anno ad BERUM & FABRUM pag. 1645. 1646. & ad RHENAN. pag. 1647. ——— Apologiam *à me recognitam* Argentoratum *miseram* SCHURERIO, *sed hâc lege, ut si non placeret, mitteret* Basileam. *Misi eidem* Q. CURTIUM, *desperans illìc esse locum pluribus, cùm nihil omnino prodiret.* Et pag. 671.] ERASMUS Rot. POLYDORO VIRGILIO S. D. ——— *Quòd in primâ* Adagiorum *Editione, nulla sit facta* POLYDORI *mentio, mirum esse non debet, cùm id temporis nullus adhuc mihi notus esset* POLYDORUS, *præter eum quem in Tragœdiis* POLYMNESTOR *obtruncat, & auro vi potitur. Atqui hìc me putas ἀκκίζειν, negans esse verisimile, quod aio, cùm Præfatio* Matthiæ SCHURERII *testetur, antequam meum* Adagiorum *libellum excuderet, se tuum formulis expressisse. Quid scripserit* SCHURERIUS *nescio; illud negari non potest, libellum* Adagiorum *meum decem annis excusum fuisse* Lutetiæ, *per* Joannem PHILIPPUM, *prius-*

familiares frequenter in (a) Epiſtolis meminerint *Argentinenſis* litterariæ Sodalitatis, eam certè non decet me præterire, in quam nonnulli ex iis, quos modò laudavi, ſe cooptatos gaudebant. Hic igitur ſubjungam (b) duas Epiſtolas, unam à WIMPHELINGO ad ERASMUM, alteram ab ERASMO ad WIMPHELINGUM.

D. ERASMO *Rot.* JACOBUS WIMPHELINGUS *Seleſtadienſis*, nomine Sodalitatis literariæ *Argentinenſis*, S. D.

Jumento nonnunquam ineptiori manticæ & ſarcinæ imponuntur: ſic & mihi veterano, minúſque idoneo, Sodalitas literaria apud Argentoratum *id oneris impoſuit, ut te omnium nomine ſalvum jubeam, tibi bene eſſe exoptem; tuas literas, quæ ſtatûs tui certiores nos efficiant, ad nos propediem mittendas expoſtulem. Credimus te quoque à* Baſilienſi *Gymnaſio humaniter exceptum, atque perbenignè foveri inter doctos doctiſſimum. Præcipuè verò in convictu philoſophico nihil tibi, quod jucunditatem præſtare poſſit,* BEATUM RHENANUM, *qui te alioquin colit, amat, obſervat, ſperamus negaturum. Commendat ſeſe tibi univerſa noſtra Sodalitas literaria:* Sebaſtianus BRANTUS, Jacobus STURUS, Thomas RAPPIUS, Thomas AUCUPARIUS, Matthias SCHURERIUS, Joannes RUDALFINGIUS, Stephanus TIELERUS, Joannes GUIDA, Petrus HELDUNGUS, Hieronymus GEBUILERUS, Joannes RUSERIUS, OTOMARUS, *& cæteri, quorum nomina me fugiunt, & ego in primis. Vale. Ex* Argentorato, *prima* Septembris M. D. XIIII.

D. ERAS-

priusquam SCHURERII *nomen audiſſem* &c. Lovanii 23. Decemb. 1521. Pag. 1537. RHENANUS apud ERASMUM anno 1515. de SCHURERII negligentiâ queritur; —— *Doleo te litteras, quas mihi ſcripſiſti, non* LACHNERO *tradidiſſe. Si* SCHURERIO *dediſti, neſcio quando ſim recepturus: nôſti enim hominis miram negligentiam.*

(a) Pag. 371. ERASMUS RHENANO *ann.* 1518. —— Argentinam *appulimus ante prandium ad horam fermè nonam; illic commodiùs accepti ſumus, præſertim* SCHURERIO *ſuppeditante vinum. Aderat aliqua ſodalitatis pars, mox univerſi ſalutatum veniunt, ſed nemo officioſiùs* GERBELIO. GEBUILERIUS *&* RUDALPHINGIUS *me immunem eſſe voluerunt; quod jam illis novum non eſt.* Et p. 1619. SCHURERIUS ERASMO 1517. —— *Salutat te noſtra Sodalitas litteraria* —— Et p. 1625. ERASMUS RUSERO 1517. —— *Salutabis ſodalitatem totam,* STURMIUM, WIMPHELINGUM, *& candidiſſimum* RODULPHANGIUM, REBELERIUM, *& in primis Doctorem* GERBELIUM. Et p. 1639. ERASMUS SCHURERIO ſuo 1517. —— *Saluta amicos, hoc eſt totum ſodalitium litterarium.*

(b) Eæ excuduntur ad finem. ERASMI *de Cop. Verbor.* in Editione *Simonis* COLINÆI 1528.

D. ERASMUS *Rot.* JACOBO WIMPHELINGO, *Germanus Germano*, Theologus Theologo, litterarum ſcientiſſimo, litterarum ſitientiſſimus S. D.

Quid ais, mi WIMPHELINGE? *Itáne tu vocas iſtud, bovi clitellas, quòd tibi potiſſimum ad nos ſcribendi datum eſt negotium? At mihi planè videtur illud, quod* Græci *dicunt* παροιμιαζόμενοι, τὸν ἵππον ἐις πεδίον. *Nam cujus humeris aptiùs iſta ſediſſet ſarcina, aut cui rectiùs hoc muneris delegare poterat* Argentinenſis *illa Sodalitas* (*ſic enim tu vocas*) *non literatiſſima modò, ſed & humaniſſima, quàm* WIMPHELINGO, *cùm bonarum literarum apud ſuos facilè principi, tum omnis humanitatis antiſtiti?* —— *magnopere te rogo, ut elegantiſſimam iſtam Sodalitatem, hoc eſt, Muſarum & Gratiarum omnium Collegium, diligentiſſimè meis reſalutes verbis: nominatim incomparabilem illum juvenem* Jacobum STURMIUM, *qui majorum imagines morum illuſtrat integritate, juventutem ornat ſenili morum gravitate, doctrinam haud quaquam vulgarem incredibili modeſtiâ mirè condecorat: deinde* Thomam RAPPIUM, *ipſis oculis, ipſo vultu, ſuavitatem & candorem ingenii præ ſe ferentem:* Thomam *item* AUCUPARIUM, *quem ego ſanè vel ob hoc laureâ dignum exiſtimo, quòd ab omni faſtu longè ſit alieniſſimus, cui morbo ferè genus hoc hominum videmus obnoxium. Hunc cùm plurimi faciam, tamen quò parciùs laudem, ipſe fuit in causâ, qui me ſuo carmine laudavit, non dicam quàm verè, ſed prorſus amantiſſimè, ne quid illud in nos jaciat*, mutuum Muli ſcabunt. *Ad hæc* Matthiam SCHURERIUM, *virum cùm aliis multis nominibus egregiè charum mihi, tum hóc etiam chariorem, quòd hunc quoque fertiiis illa tot eruditorum hominum, tot felicium ingeniorum edidit* Seleſtadium, *cui &* Beatum RHENANUM *&* Joannem SAPIDUM *debeo, & ipſum denique* WIMPHELINGUM. Matthiam *igitur niſi vehementer amem, meritò dicar ferrum & adamantem geſtare in pectore; adeò me prior & officiis ſuis, & beneficiis ad amicitiam provocavit: neque committam, ut animo certè ſtudióque ſuperatus videar; etiam ſi ille priores occupavit, aſſequar aliquando & officiis, ſi modò non deſint animo vires. Ad hæc ſalutabis accuratiſſimè* Hieronymum GEBUILERIUM *unum omnium, quos adhuc viderim, humaniſſimum, qui me ſuis laudibus, doctiſſimis quidem illis, ſed planè, ut* Germanus *germanè dicam, vaniſſimis, ad cœlum usque vexit: & ſic orationis ſuæ præſtigiis mihi impoſuit, ut prorſus ipſi mihi viderer aliquid eſſe, víxque poſt biduum ad me redierim, quid eſſem agnoſcens. Præterea* Joannem RUDALPHINGIUM *planè* μȣσικώτατον *non arte ſolùm ſed & moribus: hoc eſt, feſtiviſſimum & compoſitiſſimum, qui me unà cum* Hieronymo *ad proximum diverſorium eſt proſecutus. Neque præteribis* OTOMARUM, *hominem citra oſtentationem* (*ut mihi videtur*) *eruditum: qui nos ſuis toties*

vocem imitantibus cannis, ut vel Lusciniam vincerent, adeò delectavit, ut divinâ quâdam voluptate rapti videremur. Eâdem operâ salutabis optimæ spei juvenem Joannem RUSERIUM, *nostri (ut visus est) studiosissimum. Item elegantissimos juvenes*, Stephanum TULERUM, Joannem GUIDAM, Petrum HELDUNGUM, *& (ut finiam) cæteros omneis, quorum etsi nomina me fugiunt, tamen memoria præcordiis intimis penitissimè insculpta est, ac semper erit. Nam* Sebastianum BRANT *(ut eximium) extra omnem & ordinem, & aleam pono: quem ego virum, mi* WIMPHELINGE, *tanti facio, sic amo, sic suspicio, sic veneror, ut magna quædam felicitatis pars accessisse mihi videatur, quòd illum coràm intueri, coràm alloqui & amplecti contigerit.* —— Joannes SAPIDUS, *tuus in literis alumnus, qui te moribus quoque mirè refert; quique te non secus ac patrem & amat & suspicit*, Basileam *usque nos est prosecutus. Illìc admonueram hominem ne me proderet: delectari me paucis amiculis, sed exquisitis ac delectis. Primùm itaque non aderant alii, quàm ii, quos maximè volebam.* Beatus RHENANUS, *cujus ego prudenti modestiâ, & acerrimo in literis judicio vehementer delector, nec est quicquam hujus quotidianâ consuetudine mihi jucundius. Item* Gerardus LISTRIUS *medicæ rei non vulgariter peritus, adhæc Latinæ, Græcæ & Hebraicæ litteraturæ pulchre gnarus, denique juvenis ad me amandum natus. Ad hæc* Bruno AMERBACHIUS *singulari doctrinâ trilinguis & hic.* Joanni FROBENIO *reddidi literas ab* ERASMO *missas, addens esse mihi cum eo familiaritatem arctissimam, ab eodem edendis illius lucubrationibus negotii summam mihi commissam, ut quicquid egissem, id perinde ut ab* ERASMO *gestum, ratum fore. Denique me illi adeò similem, ut qui me videret*, ERASMUM *videret. Is postea risit, intellectâ fraude. Socer* FROBENII *resolutis omnibus, quæ debebantur in diversorio, nos unà cum equis ac sarcinis, in suas ædes traduxit.* —— Basileæ XI. *Calend.* Octob. M.D.XIIII.

In his Epistolis discimus meritum SCHURERII, qui talibus viris adnumeraretur; & qualis primus fuerit ERASMI cum FROBENIO congressus. Præterea hinc non leve contra MENTELIUM *Argentinensibus* Typographiæ inventum deferentem argumentum duco, quòd de hâc re ERASMUS non tacuisset, quæ tantùm *Argentinæ* laudibus, quas hìc sibi celebrandas proposuerat, momentum attulisset, præsertim apud Litterariam ex ipsâ hâc Civitate Sodalitatem: Quódque WIMPHELINGUS & BRANTUS hujus Sodalitatis Socii, & hic etiam *Argentinensis*, *Argentinæ* arrogare, quod sciebant (a) *Moguntiæ* deberi, noluerint.

Anno

(a) Lege illorum pro *Moguntiâ* testimonium, MALLINKROT. p. 7. 10.

(a) Vide

Anno 1520. (a) *Seleſtadii* imprimebat LAZARUS SCHURERIUS; qui quâ cognatione MATTHIAM attigerit, nondum comperi.

(b) RUTGERUS RESCIUS *è* (b) Dryopoli *ſive* Maſeicâ Leodienſis *agri ad* Moſam *oppido ortus*, *primus* (c) *fuit in trilingui Gymnaſio* Lovanii (d) *à* BUSLIDIO ERASMI *hortatu inſtituto*, *Græcæ Linguæ Profeſſor*, *ac poſtmodum celebre illic Typographeum aperuit.* (e) Eum apud *Lovanienſes* contumelioſè habitum conſolatus eſt ERAS-

(a) Vide *Catalog.*

(b) MALLINKROT. pag. 93.

(c) ERASM. Epiſtol. pag. 1564.] ANTONIUS CLAVA ERASMO S. —— *Salutem meo nomine plurimam dicere velis* —— *amiciſſimo mihi* RUTGERO Dryopolitano *ſimul ac hoſpiti ſuo viro integerrimo.* —— *Ex* Gandavo. 3. Auguſt. 1516. Antea cùm fieret *Theodorici* MARTINI mentio, adducta eſt Epiſtola RESCII ad ERASMUM.

(c) Pag. 667.] ERASMUS *Rot.* BERNARDO BUCHONI *Friſio* S. D. (poſtquam multos *Lovanii* agentes enumeravit, *Jacobum* CERATINUM, & in Collegio *Lilienſi* HERMANUM *Weſtphalum*, ADRIANUMque *Sueſionium*) *Eſt* Rutgerus RESCIUS *Græcæ Linguæ Profeſſor in Collegio novo*, *quod inſtituit* Hieronymus BUSLIDIUS, *qui doctrinam non vulgarem incredibili quâdam modeſtiâ*, *planéque pudore quodam virgineo condecorat.* —— *Ex* Anderlaco. 24. Sept. 1521. Quo amicitiæ gradu RESCIUM ERASMUS habuerit, lege (p. 230.) Epiſtol. *Paſchaſii* BERSELII ad ERASM. —— *Saluta*, *ſi me amas*, *filium tuum ac meum fratrem* Rutgerum RESCIUM; *ſcribam illi*, *cùm per ocium licuerit.* —— *è cellulâ noſtrâ apud* Leodium, 7. Januar. 1517.

(d) *Hieronymus* BUSLIDIUS, Præpoſitus *Arienſis*, Regis Catholici Conſiliarius, *Franciſci* Archiepiſcopi quondam *Beſontini* frater, *Lovanii* magnis impendiis inſtituit Collegium, in quo publicè tres Linguæ doceantur, *Hebraica*, *Græca*, *Latina.* ERASM. *Epiſt.* p. 378. & 652. & 972. & 1638. In eo *Matthæus* ADRIANUS Hebraicæ Litteraturæ doctiſſimus ann. 1517. *pag.* 1538. 1655. Huic *Hieronymo* ERASMUS ann. 1506. LUCIANI *Dialogos* à ſe verſos dedicat. Hic Lovanii *Collegium inſtituit Teſtamento*, *nam in Itinere* Hiſpanico *periit.* Lege Epiſtol. ERASMI ad GLAREAN. anno 1517. pag. 1654.

(e) Et pag. 523.] ERASMUS *Rot.* JOANNI ROBINO, Decano *Mechlinienſi* S. D. —— PAULUS *gloriatur ſe vinctum eſſe* JESU CHRISTI; RUTGERUS *gloriari poteſt ſe vinctum eſſe Collegii trilinguis. Diſſimulent quantumlibet*, *hoc Collegium illos peſſimè habet. Atque hæc auguria mihi portendunt*, *olim florentiſſimum futurum. Sic natum eſt* Romanum *Imperium*; *ſic crevit* Hebræorum *gloria*; *ſic orta*, *ſic conſtabilita Chriſtiana Religio. Nulla res egregia*, *niſi difficilibus initiis nata eſt. Argumentum omne cognosces ex* BARPTOLOMÆO, *qui fuit non modò ſpectator*, *verùm etiam affinis periculo. Ut ſunt res humanæ non uſquequaque puræ*, *etiamſi quid commiſſum eſſet*, *tamen humanitatis veſtræ fuerat aliquousque favere Profeſſori. Nunc & tali*, *& innocentiſſimo*, *multo minùs debetis deeſſe. Doctior an inveniri poſſit*, *neſcio*; *certè diligentiorem*, *ac moribus puriorem*, *vix invenias. Utimur eâdem menſâ*; *& inter pocula quidvis garrimus. Ille tot modis fuit laceſſitus*: *hunc enim ſtudio expetunt*, *ne quid offendant magìs maſculos. Nec unquam tamen audivi illum quicquam impotentiùs loquentem. O pectus verè Chriſtianum! Modò cum* PAULO *contuli* RUTGERUM, *qui hâc certè parte vincit*, *quòd qui* PAULUM *affligebant*, *errabant*, *nimirum alieni à profeſſione Evangelicâ. Hi proceres Chriſtianæ doctrinæ*, *prudentes*, *de compoſito hæc deſignant. Inhibuerunt &* NESENUM, *aggreſſum* Geographiam POMPONII MELÆ. *Qui ſi domi ſuæ lupanar aliquod inſtituiſſet*, *tolerandus erat. O ſanctam Academiam*, *ſi cum aliis conferatur*, *ſed dignam aliis*, *quorum arbitrio temperetur! Mihi multis modis videtur hoc mereri* RUTGERUS, *ut illi ſalarium*, quod

Erasmus, (a) cui tamen non ſemper placuit, præſertim poſtquam (b) uxorem duxiſſet; quod ei nonnihil turbæ apud Collegii

quod jam aliquâ portione eſt auctum; augeatur usque ad octodecim libras. —— Lovanio 1. Dec. 1519. Et pag. 683.] Erasmus Rutgero Rescio ſuo S. D. *Ni tam atrox eſſet contumelia, mi* Resci *doctiſſime, prorſus auctor tibi futurus ſim, ut vel iniquis conditionibus pacem admitteres. Nunc cùm ejuſmodi ſit contumeliæ genus, ut nemo non deteſtaturus ſit, ſi quid ejusmodi commiſiſſet herus in ſuum mancipium, cujusmodi malitioſâ conſpiratione deſignârunt ii, quorum partes erant omnem injuriam à frugi Scholaſticis depellere, non auſim, ut facias, ſuadere, quod tamen tuo bono factum eſſe cuperem. Mira verò tyrannis: ipſi quum ne voculæ quidem ullius injuriam ferant, poſtulant, ut tu tam inſignem contumeliam muſſes, ac propemodum etiam ultro veniam poſtules, ne quid ſcilicet illorum decedat dignitati. Res erat digna, quæ poſteris innoteſceret. At ego puto generoſius eſſe vindictæ genus, ſi, queinadmodum hactenus feciſti, Græcæ literaturæ Profeſſionem quàm maximè cohoneſtes & integerrimis tuis moribus, & docendi vigilantiâ. Quòd ſi non impetras hoc ab animo tuo, ut litem remittas, id quod ego nolim abs te flagitare, quando famæ res agitur, fac ita litiges, quemadmodum hactenus eſt à vobis litigatum. Nam quum proximè eſſem* Lovanii, *ſic obeſulus, ſic rubicundulus & alacer eras, ut mihi lite non macerari, ſed ſaginari videaris. Et habes te dignum adverſarium* Joannem Calabrum *Medicum, qui te pallore maciéque refert, exceptâ ætate adeo tui non diſſimilis, ut periculum ſit, ne cui videaris litigare cum patre. Quanquam vir ille, meâ ſententiâ, non peccavit malitiâ, ſed obſequio. Bene vale,* Resci *chariſſime.* Anderlaco. *anno* 1521. Eum ſalutat Erasmus in Epiſtol. (p. 1069.) *Baſileæ* 19. *Mart.* 1528. ad Nicol. Varium datâ. Et p. 1479.] Erasmus Conrado Goclenio S. —— *Doleo Collegium iſtud tam citò frigeſcere, & periturum video, niſi Præſidis & Exſequutorum cura vigilet, ut Profeſſorum adſit diligentia.* Campenſis *abeſt. Tu litigas, quanquam cœlebs.* Rescius *varias perſonas ſuſtinet.* —— Friburgo 7. Nov. 1533.

Collegium hoc erat *Buslidianum*, cujus ſocii erant Rescius (utì ſuprà notatum eſt) & Goclenius; ille Græcæ, hic Latinæ (p. 822. Erasmi Epiſtol. ad Goclen. ann. 1524. & p. 569. ann. 1520.) Linguæ Profeſſor.

(a) Et p. 1522.] Erasmus Goclenio S. P. —— *Opinor tibi redditas litteras, quas per nundinas ſuperiores miſi, tibi,* Rutgero, Andreæ, Lypsio, & Scheto. —— *Quid neceſſe fuit,* Rutgerum *interpretari Græcas Inſtitutiones è Latino verſas? conducibilius erat interpretari* Demosthenem, Lucianum, *ſi quid habet caſti, Tragœdias gravibus ſententiis refertas, ac ſimiles Auctores, unde diſcitur Græci ſermonis elegantia. Sed ille totus ad quæſtum ſpectat, & graviter perdit iſtud Collegium. Vale.* Baſilea 28. Junii, *anno* 1536.

(b) Et p. 1017.] Erasmus Rot. Rutgero Rescio S. D. *Res erat levior quàm ut ejus gratiâ negotium faceſſeres exſecutoribus. Ab illis nihil erat perſcriptum, & bene tibi volebat, qui ſignificarât, nimirum hoc agens, ne loco movereris; quod quidem à me curatum eſt. Nec tamen ea cauſa tam nullius eſt momenti, quàm tu vis videri. Non admodum prolixa vox eſt* Uxorcula, *verùm ea vox multa ſecum trahit. Omitto affectus uxorios, curam liberorum, ſtudium augendæ rei, aliáque permulta, quæ profitendi intentionem remittunt ac refrigerant, etiamſi non exſtinguunt, certè à Collegii contubernio te ſemovet uxor; ad quod exemplum ſi cæteros item invitet quæſtus, quò proclives ſumus omnes, jam Collegium non erit Collegium ſed ſordida quæpiam Schola. Uxorem fortaſſe duxiſti inconſultis Exſecutoribus. Dices, Cur non protinus amoverunt? Non erat paratus, qui ſuccederet, & prudentes haud facilè novant, ubi res eſt tolerabilis. Hæc civilitas illorum benignitáſque, mi* Resci *chariſſime, magìs exſtimulare debet animum tuum, ut & ſuſceptæ Profeſſioni, & talium virorum judicio ſimul & exſpectationi reſpondeas. Habes, ut audio, frequens auditorium, hôc nomine tibi gratulamur; verùm & optamus, & ſperamus tuâ diligentiâ futurum, ut habeas multò frequentius. Offerun-*

gii Curatores excitavit. (a) Non mihi videtur professorii muneris officium deposuisse, cùm typographicum susciperet; quo non finè laude functus, postquam Libros (b) Græcos plerumque optimos suis & sæpius BARTHOLOMÆI GRAVII sub Sole aureo commorantis sumptibus excudisset, anno (c) 1545. diem supremum obiit.

At

runtur aliunde magnificæ conditiones. Quid, quòd isthuc ipsum quodammodò debes, non solum exsecutoribus, verùm etiam ipsi professioni, quæ te ornavit, quæ tibi clarum celebréque nomen peperit, & fortassis uxorem dedit? Nec hìc tantùm spectandus est quæstus, sed multo magìs honesta fama, quæ multa commoda, quamvìs non affectes, secum trahit. Quòd amplissimis promissis invitaris in Galliam, *scis qualia vulgò ferantur* Gallorum *promissa; nec ignoras, quid acciderit* Æsopico Cani. *Sed donemus conditiones non minùs certas esse quàm magnificas, memineris hujus etiam commodi portionem non minimam te isti debere Collegio. Quare te rogo, mi* RESCI, *literas, quæ te ornârunt, vicissim ornare contende diligentiâ dexteritatéque profitendi. Certa cum* GOCLENIO, *certa tecum. Id magìs tuâ refert quàm studiorum, sive perseveras isthìc, sive quò aliò te vocat aura fortunæ. Epistola tua sapiebat nescio quid* ἐριστικὸν καὶ δικανικόν. *Si delectat litigare, cùm improbis potiùs & Musarum hostibus litigandum censeo. Tibi cum humanissimis viris res est, quibuscum nemo potest litem suscipere, nisi difficilis & iniqui lucri faciat opinionem. Illi te non movebunt loco, nisi gravis aliqua causa urgeat, idque multo minùs facient, si non tantùm vigilantiâ docendi, verùm etiam morum integritate Professionem & Collegium honestes. Nec tu, quæ tua est probitas, deseres illos temere. Quòd si quid inciderit, quod meritò vos dirimat, id fiet & amicitiâ nostrâ & famâ tuâ incolumi. Quod ego sanè spero non futurum. Concordiâ mutuâ, studio profitendi & morum civilitate vincetis, quicquid est hostium, felicissime. Hæc ut ab amantissimo tui profecta, tu simili accipies animo. Dulcissimam conjugem tuam resalutabis ex me diligentèr, ac pubem honestissimorum studiorum alumnam. Bene vale. Datum* Basilea 7. Octobris, *Anno* 1527.

(a) Excudebat enim ann. 1531. & constat ex Epistolâ antè allatâ eum anno 1536. egisse adhuc Professorem.

(b) PLATONIS & LUCIANI quædam ann. 1531. HOMER. 1535. & nonnulla alia cum *Barthol.* GRAVIO; EURIPIDIS *Andromacham* suis solius sumptibus ann. 1537. impressit. PLATONIS Libros *de Legibus Francisco* CRANEVELDIO Cæs. Consiliario dedicavit, & in Epistolâ collata in se agnoscit ejus beneficia; affirmans hoc Opus *in locis non paucis esse cæteris Exemplaribus emendatius;* optátque *ei tantum contingat otii, ut quemadmodum anno superiore* (Epistola autem *Lovan.* Prid. Id. *Jan.* 1531. data est) *à se illi datos* XENOPHONTIS *Commentarios Latinos fecerat, ita hos quoque* PLATONIS *libros Latinitate donet.* De hôc CRANEVELDIO, Urbis *Brugensis* à Consiliis anno 1520. Lege ERASMI Epistol. pag. 615. 853. 875. Lege mutuas inter ipsum & ERASMUM Epistolas pag. 581. 602. *Joannes* VARENNIUS *Mechliniensis* suam RESCIO, non absque honorificâ ipsius mentione in præfixâ ad *Phil.* CLERICUM Epistolâ, imprimendam anno 1532. *Syntaxin Græcam* commisit.

(c) CAILLE p. 30.] „ *Reutger* RESCIUS savant dans les Langues Hebraïque & Grecque se vint établir à *Louvain*, il occupoit la premiere Chaire des Professeurs en Grec. Il s'appliqua à imprimer & à corriger les Auteurs qu'il imprima en grand nombre; (*quorum tamen paucos adhuc videre contigit*); Et quoi que ces Editions ne font pas des plus belles, elles ne laissent pas d'être estimées. Il mourut en 1545. " Et *Valer.* ANDR. in *Biblioth. Belgic.* p. 805.] Rutgerus RESCIUS, Dryopolitanus *sive* Maseicanus, *J. C. primus fuit in Collegio Trilingui* Buslidiano Lovanii *Linguæ Græcæ Doctor. Postea celebre ibidem Ty*-po-

At me sensim longiùs provectum ad Centuriæ hujus initia revocant Typographi his non incelebriores; inter quos locum primum tempore, & meritis ex virorum doctorum, Erasmi præsertim, suffragio non sanè postremum sibi vendicat Jodocus Badius *Ascensius*.

(a) Hic (b) *Ascæ* in agro *Bruxellensi* (c) anno 1462. natus, (d) *Gandavi* (e) sub Fratribus, quos *in communi viventes* appellat vulgus, prima litterarum rudimenta posuit, deinde *Bruxellæ*, postea *Ferrariæ* Baptistam Guarinum *litteras docentem audivit*. Indè in *Galliam* migravit, & *suâ eruditione exornavit* Lugdunum, *ubi Poetas publicè & privatim legebat, plures instruebat Magnatum filios, multa præclara carmine & prosâ scribebat* (f) *Opuscula, anno Christi* 1494., *ætatis suæ* 32.

Tantam de Badio Erasmus habuit opinionem, ut (g) in suâ

pographeium instituit, & Græcos potissimùm Scriptores, à se castigatos, evulgavit. Sunt in iis Institutiones Juris *Græca per* Theophilum, *à* Rescio *recognita*. 1536. 4. Hippocratis Aphorismi, *cum M.SS. collati*. 1533. 8. Plato de Legibus, *ab eodem recensitus*. —— *Moritur ann. Dom.* CIↃ. IↃ. XLV. *Professionis* XVII. VI. *Non.* Octobris.

(a) Lege Trithem. *de Scriptorib.* & *Val. Andrea* Dësselii *Biblioth. Belg.* & Caille, pag. 72.

(b) Unde ipse se constanter *Ascensium* appellavit.

(c) Id constat ex mox infra-dictis.

(d) Hinc est, quòd Trithemius eum *Gandensem* dicat. Judocus Badius Gandensis *natione* Teutonicus, *vir in sæcularibus litteris eruditissimus, & divinarum non ignarus; Philosophus, Rhetor, & Poeta clarissimus, ingenio excellens & eloquio disertus.*

(e) Ut ipse in Vitâ Thomæ *Kempensis* testatur; *Valer.* Andr. *Bibliothec. Belg.* p. 589.

(f) Trithemius inter ejus Opera memorat hæc; *Opus metricum insigne contra vitia, quod prænotavit*, Sylvam Moralem [excus. *Lugdun.* apud Trechsel. ann. 1492. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 316.]: *contra* Vincentium: *Psalterium* Mariæ, *Sapphicis*: *de Grammaticâ*: *Epigrammata plura*: *Epistolas varias*: *& alia complura.* His addit *Valerius* Andreas; *Naviculam stultarum mulierum*: *De conscribendis Epistolis*, Paris. 1512. 4. *cum* Augustini Dathi *Libello*, *de elegantiâ*, *cujus & Epitomen dedit. Vitam* Thomæ à Kempis, *Operibus illius præfixam. Commentarii verò sive Familiares Enarrationes circumferuntur*, *in* Horatium Flaccum: *in* Persii *Satyras*: *in* Terentii *Comœdias*: *in* Juvencum: *in* Theocriti *Idyllia &c. In Epist.* Ciceronis *ad familiares.* Mediolani. 1519. *In Philippicas Orationes ejusdem.* Paris. 1529. 4. *In Officia*, Lælium *sive de Amicitiâ*, *De Senectute & Paradoxa.* Lugd. 1514. *In Libros Rhetoric. ad* Herennium. Paris. *In* Salustium. *In* Valerium Maximum. *In* M. F. Quinctiliani *Institutiones Oratorias. In* A. Gellii *Noctes Atticas, ex Annotationibus* Ægidii Maserii. Paris. 1530. *fol.* *In* Laurentii Vallæ *Elegantias.* Argentorati, 1512. *In* Aug. Politiani *Epistolas & Miscellanea*, 1519. *In* Bapt. Mantuani *Bucolica, atque Opera pleraque. In* Phil. Beroaldi *Naniam de Passione Domini. In* Pet. Burri *Pæanas* V. *Festorum Virg. Dei-paræ*, 1508. 4. *In* Calphurnii *Eclogas*: Franc. Petrarchæ *Bucolica, &c.* *Sebastianus* Murrho in Epistolâ *Schureriana* Cicer. *Epistolar. famil.* Editioni præfixâ hanc Badii habet censuram: —— *Adjecta sunt singulis singula* Badii *argumenta, quæ tametsi puerilia sint, adjecimus tamen, ne si qui fortè (qui meâ sententiâ pauci erunt, aut nulli) ea desiderarent, voto suo frustrarentur.*

(g) Erasm. *Ciceronian.* Edit. ann. 1530. pag. 377.

Eras-

ſuâ Scriptorum quorundam cenſurâ, eum, coætaneis ejus (a) ROBERTO GAGUINO & (b) GUIDONE JUVENALE vix inter Latinè loquentes receptis, *in hoc laudis certamen citiùs admiſerit quàm* APULEIUM; *quod nec infeliciter omnino ceſſerit conatus* BADIO, *adſítque illi facilitas non indocta; feliciùs tamen ceſſiſſet, niſi curæ domeſticæ, reíque parandæ ſtudium interrupiſſent iſtud otium Muſis amicum, hujus laudis candidato neceſſarium.* Juge fuit inter ERASMUM & BADIUM (c) litterarum commercium, eámque de hujus fide

(a) ERASMUS multùm mutatus erat ab illo ERASMO qui in GAGUINI de Geſtis Francorum Hiſtoriâ *Sermonis puritatem, elegantiam* Saluſtianam, Livianam *felicitatem, ſummam luculentiam, varietatem jucundiſſimam* mirabatur. Lege ERASMI Epiſtolam illi Hiſtoriæ præfixam, & Epiſtolas quaſdam ante annum 1500. ſcriptas. ERASMI forſan amor in GAGUINUM refrixit, quòd (utì indicat Epiſtola illius ad BUDÆUM ann. 1516. ſcripta: lege p. 178.) ROBERTUS GAGUINUS *ei olim ſub alienâ perſonam ſuam indicans ſententiam retulerit in hôc ipſum à Criticis reprehenſum, quòd in primis illis* [ſcil. Chiliad.] *collectaneis oppidò quàm jejunus eſſet, & è tàm multis paucula modò recenſuiſſet.* Videmus quanta ſit Criticorum quorundam, neque ex claſſe infimâ, levitas; qui ſuum plerumque judicium deferunt, quò rapit partium ſtudium; déque aliis, non pro ipſorum meritis, ſed pro ſuis erga ipſos affectibus pronunciant.

(b) BADIUS (in Edit. TERENT. 1497. 4.°) ſic de *Guidonis* JUVENALIS familiaribus in TERENTIUM interpretationibus interrogatus, reſpondit *optimè quidem placere, quippe quibus plurimum facilis atque bonæ eruditionis* Gallicæ *juventuti partum intelligebat; non deeſſe tamen locos pauculos, quos ipſe aliter interpretatus fuiſſet.* Modeſtè à BADIO reſponſum.

(c) ERASM. Epiſtol. p. 1522.] JODOCUS BADIUS Aſcenſius DES. ERASMO Rot. S. D. *Enimvero, ERASME diſertiſſime, non poſſum candido tuo, atque gravi, de* VALLÂ *noſtro, judicio non ſubſcribere; ut enim nullius æquè cenſentis invidiam, ita ſtudioſorum omnium non infimam & gratiam & benevolentiam meruit: nam, ſicut in Doctrinâ Chriſtianâ rectè ſentit Divus* AUGUSTINUS, *in unâ Linguâ ſubobſcura ex alterius collatione fiunt illuſtria & aperta; quæ tandem invidia, ſi eos locos, in quibus* Latina *Exemplaria ab* Græco *Exemplari modò diſcrepant, modò etiam frigent, in medium afferat; niſi id illi forſan invidemus, quòd tanto nos labore levârit. Sed deſino ſtomachari; ſpero enim fore, ut Venatio* * *tua omnibus divinæ lectionis ſtudioſis, ut eſt gratiſſima, ita ſit & jucundiſſima. Vale,* Pariſiis 8. Martii, *Anno* 1505. Et pag. 1540.] JODOCUS BADIUS Domino ERASMO S. *Domine* ERASME, *amicorum præſtantiſſime, accepi Litteras tuas, ſolitæ in me benevolentiæ teſtes ampliſſimas; Deus faxit, ut commodis tuis honorificis aliquando ex ſententiâ inſerviam. Animus certè præſens eſt; & providentiæ facultatem fecerit, ſi admonueris.* Franciſcus *de* Adagiis *tuis magnis ſatìs probè mecum egit. Reliqua tua cum præconio tuo novo & inſtrumento in* Alemaniâ *impreſſa meo detrimento ſunt: ſi tamen ita è re tuâ, aut honore eſt, patiar, & quidem æquiori animo. Valent* COPUS & FABER, & *reliqui amici tui, quos excellentiſſimâ literaturâ & doctrinâ ſingulari non ſolùm tibi conciliâſti, ſed etiam demeruiſti.* BUDÆUS *Opus* de Aſſe *relambit.* A. RUELLA DIOSCORIDEM *impreſſioni aptat. Nos* QUINTILIANUM, *ut poſſumus, reponimus, freti Codice ſatìs fideli, à* LAURENTIO VALLENSI, *dum vivebat, poſſeſſo. Vale.* Pariſiis 20. Aug. *Anno* 1515. Et p. 1561.] JODOCUS BADIUS ERASMO S. ERASME *ſuaviſſime, accepi abs te nuper litteras binas, & cum prioribus Opus* Similitudinum *repoſitum, quod quanquam magìs ut pignus amici-*

* Alludit ad Epiſtolam (pag. 99.) in quâ ERASMUS agit de *Laurentii* VALLÆ Annotationibus in Nov. Teſtament. quas dicit ſe reperiſſe in pervetuſtâ quâdam Bibliothecâ, dum in eâ venaretur.

fide & curâ ſpem ille jam ab initio usque concepit, ut hunc in ſuorum

micitiæ, quàm ut Cerbero objectam offellam amplector, tamen quia abs Theodorico *noſtro* Aluſtenſi *his diebus impreſſum eſt, ne illi damno ſim, non auſim prælo noſtro committere: ſanctiùs enim amicitiam colo, quàm qui* Copiam verborum, *magno munere mihi miſſam non ſinè præfatione tuâ, labores noſtros non parum elevantes, impreſſerunt, ac qui* Adagia, *mihi tam ſanctè promiſſa, non minoris ac Philippeo vendiderunt ſingula, ſesquiannum antequam unum (nondum enim omnia recepi) reciperem, redemta. Quam injuriam conſtitueram, imprimendo Novo Teſtamento iisdem formulis, nihil ad hoc comparatis, ulciſci; ſed omnem,* Erasme *ſuaviſſime, amicitiæ tuæ & hoſpitis noſtri remitto atque condono; nihil ſint Impreſſores tui ſuper priore quidem Impreſſione ſolliciti, nihil illis nocuero, humaniter tamen egerint, ſi viciſſim parcant mihi. Sed hæc hactenus. Pertuli litteras tuas ad* Budæum, *qui has noſtris annexas ad te dedit, item ad* Fabrum, *qui te plurimùm colit & ſalvere cupit: aſſurgunt tibi boni omnes, & vix detrahere audent mali, malos dico, bonarum lucubrationum calumniatores. Jube, precor, hoſpites noſtros,* Jacobum *&* Petrum *cum uxorculis lepidiſſimis etiam verbis noſtris ſalvere: ac vale.* Pariſiis 6. Julii. *Anno* 1516. In eâ Epiſtolâ emicat Badii candor, qui inter ὁμοτέχνους rariſſimus; ejusdem etiam apparet apud Budæum gratia. Ab eodem ſatis (ut opinor) apertè notatur Frobenius, cui iſtorum Librorum impreſſionem invidebat & meritò; cùm ſibi antea promiſſa fuiſſet, & generosè, cùm ulciſci nollet. Hujusmodi querelam continet alia Epiſtola (p. 1571.) Jodocus Badius Domino Erasmo S. D. *Accepi* Similium *Opus tuum luculentum, quod licèt (quæ tua eſt modeſtia) per me ornatum iri optes, Officinam meam cum primis ſit ornaturum, niſi quod damnum mihi inferant plurimi, illis referre graver, quod ſi non intelligis, ejusmodi eſt. Ea de te eſt mortalium opinio, ut ſi recognitum quodvis Operum tuorum à te prædices, etiamſi nihil addideris, priùs impreſſum nihili æſtiment; quam jacturam in* Copiâ Linguæ Latinæ, *in* Panegyrico, *in* Moriâ, *in* Enchiridio, *(nam quingenta redemeram Volumina) & in* Adagiis, *quorum* 110. *emere facere coactus ſum. Itaque è re noſtrâ faceres, ſi uni unam operam addiceres, nec priùs, quàm illius Exemplaria diſtraxerit, immutes, quod in* Similium *Opere ſervâſti ex parte, ſi priorem Impreſſorem præmonuiſti, &* Theodoricum *ad id imprimendum non es hortatus. Miſeram te hortante bonam vim* Panegyricorum *tuorum* Alemanniam, *ubi quia impreſſi ſunt, quid niſi* Noctuam Athenas. *Quia tamen* Copiæ *congruunt* Similia, *primo quoque prælo expedito, iisdem formulis & ſimilibus chartis excudentur. Disquiro jampridem locum in fronte Libri non vulgaris, cui quanti ſapientem iſtam eloquentiam faciam, ut arundineto illi clamitem, nihil quidem novi facturus, aut vulgatæ opinioni additurus, ſed impatienti deſiderio meo, ne in rabiem vertatur, offellam objecturus; ad quam alludere memini, cùm ſuperioribus tuis latè reſponderem, &* Budæi *noſtri litteras accuratè ſcriptas genero* Jodoci *donarem, tabellionis dominorum à ſecretis* Gandavi *agentium ad te darem, quas receperis, néc-ne,* Budæus *ſcire percupit: ſcriptæ ſunt, poſtquam in* Brabantiam *veniſti abhinc forte dies quadraginta. Puer hic meus referendo reſponſo aptus fuerit. Vale.* Pariſiis 29. Septembr. 1516. Et pag. 1600.] Erasmus Badio ſuo S. D. *Utinam, mi* Badi, *fuiſſet tibi copia formularum Græcanicarum! Nunc capitis periculo* Baſileam *adire cogor: neque enim edi poteſt* Novum Teſtamentum, *niſi coràm adſim. Scribunt ad me optimi fratres* Amorbachii, Joannem, *cognomento* Parvum, *neſcio quid minari, ſeſe exeuſurum Opera* Hieronymi, *contemto ſummi Pontificis interdicto, imò neglectâ omni humanitate: videat etiam atque etiam, ne dum aliis ſtudio nocere parat, ſibi ipſi noxam accerſat. Non dubito, quin tibi ſit cum homine familiaritas; oro, ut à tam inhumano facto coerceas. Cura, ut* Budæus *&* Faber *ſuas recipiant litteras. Bene vale.* Lovanio 17. Aprilis. *Anno* 1517. Erasmus de Græcorum in Officinâ *Aſcenſianâ* characterum inopiâ conqueritur; quaſi per eam ſtaret, ne ibi ſuum Teſtamentum recuderetur; de cujus impreſſione Badius in Epiſtolâ ſuperiore injuriam ulciſci ſe conſtituiſſe dixerat. Et tamen poſtea typos Græcos non defuiſſe teſtantur Libri iis impreſſi, Budæi *Comment.* anno 1529. ac *Epiſtolæ* 1522. & *Græca Anthologia* 1531.

Et

rum postea Typographorum album receperit, huícque (a) multa ex suis edenda tradiderit Opuscula. Imò ERASMUM eò suæ in BADIUM amicitiæ vis abripuit, ut eum cum BUDÆO non dubitaret

Et pag. 1669.] ERASMUS Rot. JODOCO BADIO, optimo litterarum optimarum Professori S. D. *De* Similibus *nihil prorsus antehac intellexeram, sed tamen gaudeo. Nec est, cur huc mittas quicquam. Si* PETRUS ÆGIDIUS *habet, sat est; & tamen miror, si recepit: nam is, opinor, ad me missurus erat, vel ob tuum de me testimonium, nisi fortè premit in gratiam* THEODORICI. *A* DELOINO *nullas accepi litteras præter unicas illas, quibus me ad scribendum provocat. Quòd nos ornâris tuo testimonio, gratiam habeo, lætus laudari à viro laudato; curabóque pro virili respondere officio.* ÆMYLII Historiam *tandem huc allatam esse gaudeo. Cæterùm* Linacrica *non prodire demiror: rogâram* LUPSETUM, *ut unum Volumen ad me mitteret; verùm is, ut apparet*, Britannicâ *egit fide. Rogo mittas denuo qui Litteras exigat à* BUDÆO *ac* DELOINO. *Bene vale, humanissime* BADI, *cum tuis omnibus.* Lovanio 16. Januarii, *Anno* 1518. ÆMYLII *Historia* à BADII prælo prodierat; & hanc Editionem (ut puto) innuit ERASMUS (p. 184. 185.) in Epistolâ ad BUDÆUM 21. *Feb.* ann. 1516. datâ; in quâ se gaudere scribit THOMÆ LINACRI *lucubrationes ex Officinâ* Badianâ *propediem exituras.*

(a) ERASM. Epistol. p. 105.] ERASMUS Rot. ANDREÆ AMMONIO suo S. D. ——— *In negotio* Proverbiorum *pessimè sum acceptus ab istis Bibliopolis. Quidam ea formulis excudit* Tubingæ, *sed ita imitatus Editionem* Aldinam, *ut parum attentis eadem videri possit. Commiseram Exemplar emendatum ac locupletatum* Francisco, *qui Libros ferme omnes solitus est huc importare, ut vel* BADIO, *vel ex illius sententiâ committeret alii. Is bonus vir rectà* Basileam *deportavit, ei in manus dedit, qui jam excuderat, ut hæc tum demum edat, cùm sua divendiderit, hoc est, post decennium. Complures item Libellos, ex* PLUTARCHO *ac* LUCIANO *versos, commiseram* BADIO *tradendos, ut superioribus, quos habet, adjungeret; & hos illi, utì suspicor, tradidit; útque plures mittam, rogat.* ——— Cantabrigiæ 21. Dec. 1510. Et. p. 135.] ERASMUS PETRO ÆGIDIO S. D. ——— *Dabis operam, ut hæc quàm primùm ad* JODOCI BADII *manus perferantur. Paravi* Proverbiorum *Opus, & ita locupletavi, ut prorsus aliud reddiderim: at multo, nî fallor, melius, cùm esset non admodum malum. Quare nihil est, quòd aliorum timeat Editiones. Convenerat cum* Francisco *Bibliopolâ, ut illi Exemplar committerem, verùm insalutato me discessit. Precium, quod in suis Literis præscripsit, lubens accipio: nec enim magnopere commoveor lucello. Ipse paret omnia, ut Opus sic exeat ex ipsius Officinâ, ut non facile sit cuipiam æmulari. Absolvam castigationem novi Testamenti, absolvam Epistolas Divi* HIERONYMI, *& si dabitur ocium, emendabo &* SENECAM. *Fieri potest, ut ipse vos revisam à Paschâ: quod si non licebit, mittam in primis* Proverbia, *cùm certus aliquis dabitur, per quem mittam. Nonnihil sollicitus sum, ut Græcis formulis huic Operi satisfaciat, quod semi-Græcum est. Proindè quantâ potest curâ præparet omnia; atque ipse sese in Græcanicis literis nonnihil exerceat: id quod in alias quoque Librorum Editiones erit usui futurum. Non mittat pecuniam neque Libros, priusquam ad illum, quid velim, perscripsero.* Dialogos LUCIANI, *quos ad eum misi, nondum prodire video: video quosdam ex illis excusos* Lovanii: *quâ de re cupio certior fieri. Verti complusculos* PLUTARCHI *libros, quos emendatos remittimus. Accepi postremas* BADII *Literas per* Anglum *quendam, in quibus scribit* Moriam *à se formulis excusam, quam tamen hîc non vidimus. Bene vale.* Lovanio *Anno* 1514. Et pag. 808. in Epistol. ad HAIONEM HERMANNUM *Frisium Basil.* 31. *Aug.* 1524. ——— HECUBAM *&* IPHIGENIAM *à me versas jam* BADIUS *excuderat, antequam adirem* Italiam. Ex Officinâ autem *Badianâ* prodierunt anno 1506.

(a) MAL-

taret (a) conferre; cúmque ea res in contentionem veniret, & finiftrum id judicium graviter ferrent quidam, præfertim è *Gallis*, eru-

(a) MALLINKROTIUS (p. 93.) fcribit, quòd ERASMUS *in* Ciceroniano BADIUM *ipfi* BUDÆO, *quoad* Tullianæ *dictionis elegantiam, prætulerit; nec finè fremitu* Gallorum, *ut ex* GERMANI BRIXII *expoftulatoriâ* (de quâ mox) *ad* ERASMUM *Epiftolâ conftat.* Id tamen in *Ciceroniano* non affirmatur difertis verbis, nec nifi obliquè; ipfa igitur verba hìc fubjiciam (*Ciceronian.* p. 378.) Poftquam BADIUM (ut fuprà dixi) APULEIO prætulit, pergit fic ——— *BUL. Fortaffis hujus honorem tituli* (fcil. Latinè loqui) *tribues* Galliarum *decori* GUILHELMO BUDÆO. *NOS. Quî tribuam, quod ille nec ambit, nec agnosceret, fi tribuero! Quanquam is alioqui eximiis variísque dotibus fufpiciendus eft.* Neque diffiteor ab ERASMO hìc Latinum BUDÆI ftylum perftringi. Sed id apertiùs agit ERASMUS (p. 695.) in Epiftolâ ad *Joannem* CARONDILETUM Archiepiscop. *Panormitan.* 1522. fcriptâ. ——— GUILHELMUS BUDÆUS, *vir inter hujus ævi Scriptores celeberrimus; adeò fublimis, ut tubam fonare credas, non hominem; adeò feliciter elaboratus, ut eruditum lectorem nunquam fatiet, trivialiter literatos procul fubmoveat. Porrò fermonis obfcuritas, tametfi partim indè eft, quòd frequenter orationem diverfis è membris contextam, vix tandem longo circuitu abfolvit: tamen illud etiam officit orationis perfpicuitati, quòd in argumento, per fe fubtilitatibus involuto, laudem etiam affectavit argutiæ, nonnunquam & copiæ: quod idem in* Affe *fecit* BUDÆUS. Litis inter par hoc virorum eruditum originem tangit LUDOVICUS VIVES in Epiftol. ad ERASM. 1522. (pag. 687.) ——— *Quòd tecum Epiftolis lufit paulo, ut videbitur forfan iis, qui vos non nôrunt, acerbiùs; & contra id, quod veftram amicitiam decebat, multa, ut tum ex utroque veftrum, tum etiam ex re ipfâ intelligo, in caufâ fuerunt. Primùm quòd uterque occafionem quæritabat prolixè ad alterum fcribendi, nec femper de laudibus.* ——— *Quúmque Eloquentia ipfa finè aliquo velut antagoniftâ jaceat, libuit initio vos levibus quibusdam ftimulis invicem pungere.* ——— *Dúmque alter ab altero, cur quicque fecerit, rationem pofcit, ac uterque confilia fcriptionum explicat, leviter vel à fe avertit, vel in alterum rejecit, quod alter fi non improbabat, certè ita factum effe mirabatur. Hinc prima origo concertationum. Puduit utrunque non approbari alteri per omnia. Et dum longiùs repetitis confilia, & confiliorum caufas, prodiit tua ad* FABRUM Apologia, *quæ velitationem paulo magìs accendit, dum tu* BUDÆO *nimius videris, aut certè videri fingeris, ne pergas aliis fcriptis* FABRUM *impetere, tibi contra nimis quam paucus modicúsque exiftimare. Hinc progreffum eft ad illa, quæ quidam jam nimia, jam atrocia, & intolerabilia judicârunt, quum tibi, quod unum* BUDÆUS *fatìs fibi effe putat, nunquam amicitiæ clauftra videantur exceffiffe.* De acriori hâc inter ERASMUM & BUDÆUM velitatione qui cupiet plura, adeat ipforum Epiftolas. Satìs fupérque evagatum me fentio.

(b) ERASM. Epift. pag. 1091.] GERMANUS BRIXIUS ERASMO Rot. S. D. ——— *Equidem magnopere optârim,* ERASME *amiciffime, fanctius verbum ufurpare hìc non poffum, nullam nubeculam, hôc præfertim tempore, alioqui ftudiis humanioribus fatis infefto, fubortam fuiffe, per quam amicitiæ cum* BUDÆO *tuæ fplendor obfcurari poffet.* ——— *Talis eft* Gallis *fuis* BUDÆUS, *qualis* Germanis *fuis* ERASMUS: *quò major indignatio noftrorum omnium animos fubit, quòd hâc in opinione, juftâ de caufâ, quum fint, exiftiment illum abs te non tantùm* BADIO *collatum, fed & poftpofitum. Scio* BADIUM *non effe prorfus ἄμουσον. Verùm qualis qualis eft, talem fe certè hominibus noftris hactenus probavit, ut quoties de doctis fermo inter doctos incidit, de* BADIO *plane οὐδεὶς λόγ@. Illi, quod non inficiaris, quæftus tantùm, non eloquentia fcopus eft.* ——— *quum apud me plerique graviffimè quererentur, poft* Ciceroniani *Editionem, ob multa in eo Libello, quæ non omnibus arriderent; fed præfertim ob perftrictum, ita enim loquebantur,* BUDÆUM ——— *Equidem quòd tu mihi videaris ad collationem eam, quâ de agitur, paulo inconfideratiùs defcendiffe, optârim vel exiftimationis meæ detrimento aliquo redemtum effe, te, vel* BUDÆI *nomen* in

eruditi, (a) cogeretur se purgare, & nonnihil de nimiùm iniquâ, quam inter illos instituerat *Belga Belgæ* favens, collatione remittere cogeretur. Nec tamen velim solidæ, quam BADIUS meruit, laudis quicquam deminui, quòd cum BUDÆO collatus videatur paulò inferior. BUDÆUS certè de BADIO tam bene sentiebat, ut

in Ciceroniano *tuo prorsus suppressisse, vel de* BUDÆO *seorsum, quid sentires, enunciâsse, vel eundem cum alio quovis potiùs quàm cum* BADIO *commisisse: ea enim una commissura adeò nostris omnibus invidiosa est, ut multorum tibi benevolorum animos à tui studio abalienârit: ob id quod existimant* BUDÆUM *cum* BADIO *commissum perinde esse, ac si quis* ACHILLEM *cum* THERSITE *committeret. Tamen illi de* BUDÆO, *talem item de* BADIO *opinionem unanimes imbibere, quum tamen* BUDÆUS *ipse mihi visus sit totam hanc fabulam, quum de eâ primum inter nos sermo incidisset, súsque déque ferre: eâ est enim tum prudentiâ, tum animi magnitudine præditus* BUDÆUS, *ut sua omnia ad conscientiam, non ad ostentationem referat; studiorúmque suorum non ex illius, vel illius sermone mercedem, sed ex ipsismet studiis petat. Non desunt tamen, qui mihi narrant illius animum nunc hâc de causâ esse nonnihil offensum, sed quòd multis jam diebus hominem non viderim, id mihi planè compertum esse non potest.* &c. ——— *ex hortis nostris* Gentiliacis 12. Aug. 1528.

(a) ERASMUS in Epistolâ ad GERMANUM BRIXIUM (p. 1113.) *Basileæ* 6. *Septemb.* 1528. datâ: *Admonueras pridem, ornatissime* BRIXI, Ciceronianum *editum mihi nonnullam isthic invidiam conflâsse, quod ego facilè augurabar fore.* ——— * *Nec enim tam sum cæcus, ut non videam* M. TULLIUM *sic eloquentiæ Principem esse, ut cæteri, quamlibèt per se facundi, ad hunc compositi velut obmutescere videantur. Proinde non video, cur illos offendat argumentum, ad quod suscipiendum literis hortatus sum* Gulielmum BUDÆUM; *& ille significârat sibi in animo esse, per occasionem hoc genus hominum accipere. Quod si huic non displicuit argumentum, quid est, quod fremunt isti, qui* BUDÆI *valde studiosi videri volunt?* ——— *Verùm, illud prædicant crimen esse nullâ purgatione diluendum, quòd* BUDÆUM *cum* BADIO *contulerim. Primùm illic non jugatim commemorantur eruditorum nomina, quemadmodum* QUINTILIANUS Græcos *cum* Latinis *committit, sed juxta regiones.* BUDÆUS *autem &* BADIUS *fors simul occurrebant, quoniam uterque* Gallus, *uterque vivit* Lutetiæ. *Nisi forsitan hoc quoque putant non ferendum, si in eodem catalogo recenseantur* BUDÆUS *&* BADIUS. ——— *Nec aliter confero* BUDÆUM *cum* BADIO, *quàm* Leonardum ARETINUM *contuli cum* QUINTILIANO, PHILELPHUM *cum* PLINIO. *Sed anteponis, inquiunt, propemodum* BADIUM. *Nimirum in eo præfero, in quo præferendus est, in quo quamlibèt prælatus nihil officit gloriæ* Budaicæ. *Si quidem hoc illic agitur, celeberrimos quosque Scriptores fuisse* CICERONI *dissimiles. Proinde quo magis antecellit eruditione facundiáque* BUDÆUS, *quóque longiore intervallo à tergo relinquitur* BADIUS, *hoc exemplum est aptius ad id, quod illic molior. Demiror isthic esse doctos, qui hæc non videant, & si vident, magis etiam demiror esse, qui vociferentur, qui maledicis versiculis rem dignam existiment. Postremò, ne quis improbus arriperet ansam calumniandi, de collatione dispari, subjicio*, quanquam GULIELMUS BUDÆUS aliis multis eximiisque dotibus suspiciendus est. *Quod hìc verbum, quod non habeat emphasim eminentiæ?* ——— *Aliis liberum erit de* BADIO *judicare, quod volunt, ego semper illum habui in eorum numero, quorum nec eruditionem, nec ingenium, nec eloquentiam possis contemnere, tametsi non dissimulo illum longè majorem fuisse futu-*

* Pag. 1715.] ERASMO Rot. LEONARDUS CASPEROTUS S. ——— *Unum restat, perficiundum, quod à* FROBENIO *perceptum intellexi.* Italorum *nonnullorum ut nimirum demonstrentur orbi stultæ & φίλαυτα judicia, qui præter unum* CICERONEM *ne tantillum quidem permittant cuiquam laudis in dicendo. Multos hæc opinio in tui, tum cæterorum haud trivialium Auctorum, contemtum adduxit: præsertim* Bononiæ, *ubi* LAZARUS *quidam regnavit* Aristarchus, *non dicam* Erasmo-mastix. *Proinde exspecta à tuo* FROBENIO *cætera.* ——— Patavio 6. Jun. *ann.* 1526.

ut non alium mallet, per quem (a) suæ lucubrationes in publicum prodirent: huícque, donec vixit, eandem apud (b) litteratos omnes ſtetiſſe gratiam ſatìs compertum eſt.

BADIUS inprimis *Lugduni* (c) inclaruit *publicus Artium Doctor*, & apud Typographos *Lugdunenſes* (d) JOANNEM TRECHSELLIUM & (e) JOANNEM DE VINGLE Correctoris munere functus eſt; *in quo non ſinè incrementis & famæ ſuæ & divitiarum laudati* TRECHSELLII *deſudavit.*

BADIUS (f) *Thelifam* TRECHSELLI filiam duxit uxorem, ex quâ (g) filium *Conradum* (h) tréſque filias tribus poſtea Typographis celebribus, *Roberto* STEPHANO *Petronillam*, *Michaeli* VASCOSANO *Catharinam*, *Joanni* ROIGNY *Joannam* in matrimonium collocatas, ſuſcepit. Habuit fratrem (i) JOANNEM BADIUM,

futurum, ſi fortuna benignior ocium ac tranquillitatem ſtudiorum ſuppeditâſſet. Sed hæc ſufficient. Legat, cui vacet, reliquam Epiſtolam, quæ tota in eâdem materiâ verſatur; & p. 1158. Epiſtol. ERASMI ad EGNATIUM, in quâ ſe ob ſuum CICERONIANUM *maledicis Epigrammatiis à quibusdam lapidari, in quibus eſſe* LASCARIS *dicitur*, ſcribit. & p. 1178. Epiſtol. ERASM. ad *Ludovic.* BERUM. & p. 1310. ad BRIXIUM & p. 1330. ad EGNATIUM.

(a) BUDÆI *Commentar. in Ling. Græc.* 1529. *in Pandectas* 1524. &c. ex prælo *Aſcenſiano* prodierunt.

(b) Plurima *Thomæ* LINACRI (quorum antea mentio) aliorúmque, quæ in Catalogo recenſebuntur, Opera BADII Officina emiſit. —— ERASMUS (p. 1638.) LUPSETO —— *anno* 1517.] —— *Scripſi* BADIO, *ut te moneret, curares* GALENUM *à* LINACRO *verſum ad me mittendum, non dono, ſed ære meo redimendum.* —— *Et* CAROLUS OFHUYS ERASMO —— *ſcripſit* FABER *enarrationem in* PAULUM, *quam plerisque locis uti juſtè ſic item amicè carpis, ut ne* Stapulenſis *ipſe vel tantillum refragetur. Id quod à paucis diebus* BADIUS *noſter, dum unà jentaculum faceremus, fideliter retulit.*

(c) ZELTNER. *Centur. Correct. typogr.* pag. 76.

(d) CHEVILLER. p. 137.] ——
„ Il commença par faire l'office de Cor-
„ recteur à *Lyon* dans l'Imprimerie de *Jean*
„ TRECHSEL *Allemand: cujus ſtipendiis*
„ *alebatur*, dit *Robert* GAGUIN dans ſa
„ Lettre à *Durand* GERLIER; & en cet-
„ te qualité il fit pluſieurs Editions, com-
„ me celle du *Dialogue* d'OCHAM *in fol.*
„ 1494. celle du Commentaire de ce mê-
„ me Auteur ſur les Sentences *in fol.* 1495.
„ celle de *Jean de* TURRECREMATA,
„ *Summa de Eccleſiâ* in fol. 1496. celle de
„ l'HOLCOT ſur les Sentences *in fol.*
„ 1497. Il mit à cette derniere un Qua-
„ drain adreſſé au Pere MARC de *Bene-*
„ *vent*, ſavant Religieux *Celeſtin*, à qui
„ le Livre fut dedié :

„ Jam portum optatum per inhoſpita ſaxa ſecuti
„ Prendimus, ex alto proſpiciente Deo.
„ Si qua tamen laceræ portent inculta carinæ,
„ Humanè ignoſces, MARCE diſerte. Vale.

„ C'eſt une maniere élégante de deman-
„ der excuſe des fautes, qui ſont reſtées
„ dans une Impreſſion.

(e) BADIUS ad Lectores in TERENT. Edit. 1497. apud *Joannem de* VINGLE. —— *multa minùs diligenter ab Impreſſoribus animadverſa correximus.*

(f) Lege poſteà Epitaph. BADII & CHEVILL. p. 138. & CAILLE, p. 72.

(g) CAILLE p. 75. De illo poſtea.

(h) Lege *Hiſtor.* STEPHAN. & *Pariſienſ. Typograph.*

(i) De quo CAILLE p. 88.] „ Il fit im-
„ pri-

DIUM, & FABRUM *Stapulenſem* (a) compatrem.

Eo litterarum ſtudio, quo BADIUS, non tantùm ejus filius flagrabat, (b) ſed filiæ etiam haud leviter afficiebantur. (c) PETRONILLÆ *enim eorum, quæ Latinè dicebantur (niſi rariùs aliquod intermisceretur vocabulum) haud multò difficilior erat intellectus, quàm ſi dicta Gallico ſermone fuiſſent.* Nec eſt, ut ſuſpicer PETRONILLÆ ſorores illâ fuiſſe minùs litteratas. (d).

Defuncto ſocero (e) *Pariſios migravit Officinam inſtructurus*, (f) *ubi Typographiam multùm auxit* (g) *Librorum imprimendorum diligentiſſimus caſtigator*, (h) & anno ibi primùm 1500. RICHARDI DE BURI Episcopi *Dunelmenſis* Philobiblon, JOANNE PARVO Bibliopolâ unà

„ primer AULII GELLII *Noctes Atticæ* „ in folio en 1517. ALBERTI PII *Carporum* Comitis illuſtriſſimi tres & viginti „ Libri in locos lucubrationum variarum „ *Deſiderii* ERASMI, quos cenſet ad eos „ recognoſcendos & retractandos, in fo- „ lio en 1533." Et ERASM. Epiſt. (p. 1425. ad *Matthiam* KRETZERUM anno 1531. ——— ALBERTUS PIUS, *quondam* Carporum *Princeps*, *ante duos annos in hoc argumentum velitatus, nunc idem ſeriò tractat conductis operis, quæ ex omnibus meis lucubrationibus collegerunt, quicquid ad calumniam detorqueri poteſt. Idem Pontificis in me animum ſi minùs alienavit, certè refrigeravit. Opus excuditur à* BADIO. *Vetus eſt*, de Conſule fieri Rhetorem, *nunc videmus* è Principe fieri, *penè dixerim*, ſycophantam.

(a) HOMER. Iliad. ex Tralat. *Nic.* VALL. apud BAD. 1510. JODOCUS BADIUS Aſcenſius JACOBO FABRO Stapulen. *Philoſophiæ decori & compatri cum primis obſervando S. P.*

(b) ZELTNER. *Centur. Correct. Typograph.* pag. 78. ——— *filias ſuas tres ipſe Linguam Latinam docuit: in quibus una fuit, quæ* ROBERTO STEPHANO *nupſerat.*

(c) Lege Præfat. H. STEPH. ad AUL. GELL. ann. 1585. pag. 12. ubi non inficias eo, quin ex *Henrici* STEPHANI verbis poſſit æquè intelligi, eam in familiâ mariti, idque magis ex uſu quàm regulis, Latinè didiciſſe. En verba ipſa HENRICI ad PAULUM filium. ——— *De avi quidem certè tui* ROBERTI STEPHANI *familiâ non deſunt, qui teſtari poſſint, ſe in eâ, quod aliâ in nullâ, ad rem literariam quod attinet, vidiſſe: ipſas etiam famulas magnam Latinarum vocum partem intelligentes, multa etiam (ſed quaſdam depravatè) loquentes. Aviæ autem tuæ eorum, quæ Latinè dicebantur &c.* ——— *Quid de ſuperſtite ſorore meâ, amitâ autem tuâ, nomine* Katharinâ, *dicam? Illa quoque eorum, quæ Latinè dicuntur, interpretem non deſiderat: multa verò & ipſa eodem loqui ſermone poteſt, & quidem ita (licèt nonnunquam impingat) ut ab omnibus intelligatur. Unde illi hæc Latinæ Linguæ cognitio? Artem certè Grammaticam haud magiſtram habuit, nec alius illi hâc in re quàm uſus, præivit: eodem enim modo Latinam Linguam didicit, quo inter Gallos Gallica, inter Italos Italica, inter alios alia diſci ſolet.*

(d) CHEVILLER. p. 138. CAILLE; p. 73.

(e) ZELTNER. *Centur. Correct. Typogr.* p. 77.

(f) MALLINKROT. p. 93. ex MIRÆI *Elogiis Belgicis.*

(g) CHEVILLER. p. 138. ex GAGUINI Epiſtolâ ad GERLERIUM.

(h) CHEVILLER. p. 138. Et BADIUS in fine Epiſtolæ ad *Laurentium* BURELLUM *Carmelitam*, Confeſſorem Regium & *Ciſtarcenſium* Episcopum ——— *Vale & JOANNEM PARVUM Bibliopolam optimum, qui hoc munus nobiscum ſuſcepit nobiscum amore tuo proſequere. Ex* Lutetiâ Pariſiorum *ad Calendas* Majas *anno* M.D. CAILLE p. 73.] *Ce fut à lui, que le ſavant* ROBERT GAGUIN *vingtiéme General*

unà cum ipſo munus hoc ſuſcipiente, impreſſit. Ille enim (pro more & olim ſemper & nunc inter Librarios frequentato) ne unus ſumptibus faciendis non ſufficeret, aliorum ex ſuis ὁμοτέχνοις operam ſubſidiariam mutuatus, ſe illis aut illos ſibi in Operis ſocietatem ſolebat adjungere, (a) JOANNEM PARVUM frequentiſſimè, (b) ANDREAM BOCARDUM, (c) DIONYSIUM ROSE, (d) OLIVERIUM SENANT, (e) MARNESIOS, (f) HENRIC. STEPHANUM, (g) JOANNEM VATELLUM, & generum

ral de l'Ordre des Trinitaires, qui connoiſſoit ſon mérite & ſa capacité pour la Correction des Impreſſions, écrivit pour imprimer ſes Ouvrages, ainſi qu'on le voit par la Lettre, que ce General lui adreſſe, qui eſt à la tête de ſes Epîtres, in quarto 1498. *ce qui obligea* BADIUS *à venir à* Paris *vers l'an* 1499. *ou* 1500. *après la mort de ſon Beaupere, tant pour y enſeigner la Langue Grecque, que pour y rétablir l'Art de l'Imprimerie, qui commençoit à décliner, & qui étoit tombé dans le Gothique, comme on le peut voir par les Livres, qui avoient été imprimez quelque temps avant lui. Il le retablit donc, & imprima en très-beaux caractères ronds & parfaits*, Provinciales, ſeu Conſtitutiones *Angliæ* cum annotationibus *Guillelmi* LINDEWOD. in folio *deux Volumes en* 1501. *Ce Livre eſt extraordinairement rare, & neceſſaire pour l'intelligence des vieux mots Gaulois, dont on ſe ſervoit du temps de* GUILLAUME *le Conquerant.* At CHEVILLER. p. 108.] *Selon l'Idée, que donne le Pere* DU MOULINET *dans ſon Ecrit de la Fortune des Lettres Romaines cité* I. *Part. Chap.* III. *p.* 53. *il ſemble que ce ſoit* JOSSE BADE, *qui ait arrêté tout le cours de la Lettre Gothique. Et on dit nettement de lui dans l'Hiſtoire de l'Imprimerie pag.* 73. *qu'il étoit venu de* Lyon *à* Paris, *pour y retablir l'Art de l'Imprimerie, qui commençoit à décliner, & qui étoit tombé dans le Gothique* —— *il le retablit donc, & imprima en très-beaux Caractères; c'eſt dequoi nous ne ſommes point d'accord. L'Imprimerie de* Paris, *qui a été la premiere fondée en* France, *a toûjours été en état d'enſeigner l'art de bien imprimer aux autres Villes, plûtôt que d'en recevoir d'elles des préceptes. Elle n'a jamais eu beſoin, qu'il vint un homme de* Lyon *pour la redreſſer, puis qu'elle a toûjours eu des Maîtres aſſez ingenieux & aſſez habiles pour le faire. Et quand* JOSSE BADE *vint à* Paris, *ce qui fut environ l'année* 1500. ULRIC GERING *y vivoit encore: c'étoit le premier Maître de* France, *qui imprima, cette même année-là, le* NICOLAS PEROT *d'une très-belle lettre ronde.*

(a) CLEOPHIL. *de cœtu Poetar.* ann. 1503. LUCAN. 1506. LIV. & VALER. MAX. 1510. CICERON. *Orat.* & *Opuſcul.* POLITIAN. & BEROALD. 1511. MACROB. 1515.

(b) FR. PHILELF. *Carm. Bucol.* cum not. BADII. operâ BOCARDI. 1502.

(c) HORAT. operâ ipſius *Aſcenſii*; venundatur à *Dionyſio* ROCE, 1503.

(d) PLUTARCH. quæd. Opuſcul. Latinè in ædibus *Aſcenſianis*: pro *Oliverio* SENANT. 1505.

(e) *Grammatic.* SULPIT. venundatur, ubi impreſſa eſt, in ædibus ipſius *Aſcenſii*, *Joannis* PARVI, & Bibliopolarum DE MARNEF. 1508.

(f) EUSEB. *Chron.* 1512.

(g) *Theod.* GAZ. *Gramm. Gr. Lat.* 1521. VATELLI hujus Inſigne erat Coluber prono capite cauli Liliorum circumvolutus. Ipſum eruditiſſimum fuiſſe ex Epiſtolâ hâc, quam illius Grammaticæ Editioni præmiſit, conſtat.

„ JOANNES VATELLUS *doctiſſimo Viro*, FRANCISCO DELOINO, *Regio Conſiliario S.*

„ Comparatum aut fato aliquo, aut naturâ eſt, *Franciſce* DELOINE, ut quo quiſque minùs valet juxta proverbium, eò intendat magis, nitatúrque in vetitum ſemper. Quemadmodum contrà videmus, ut qui præſtare ex ſe quicquam poſſunt (cujuſmodi rara avis) ii præter cæteros nihil navent egregiè, iniqui, invidi, alieni operis ſtudioſi reprehenſores. Quòd ſi omnes fungeremur, ſuo quiſque „ offi-

„ officio, nos tacendi, illi aut scribendi, „ aut docendi, non tam perditè laborarent ingenia, constarétque res literaria „ undique sibi absoluta, integra, candida. „ Id quod sæculo expectandum nostro „ non est, in quo maxima studiorum labes „ avaritia corda hominum ita occupat, ita „ tenet venenis imbuta lucri, ut publica „ habeatur contemptui, privata impune „ quæratur utilitas. Tacendum itaque no„ bis, relinquendúsque doctis labor erat „ hujusmodi traducendi, nisi tanto jam „ tempore, id quod studuimus hìc præsta„ re, illi invidissent Græcè discentibus. „ Sed ad rem propiùs. Studium in hôc „ nostrum fuit, ALDUM ipsum ut posse„ mus imitari, qui Latinam in Gramma„ ticam *Constantini* LASCARIS interpre„ tationem αὐτολεξεὶ è regione edidit. „ Verùm dispar ingenium, dispárque & „ phrasis & character effecere, quòd id „ minùs procederet. Paravimus tamen „ utcunque hæc, concinnavimúsque ex „ multis doctorum virorum exemplaribus; „ sed ex tempore, & urgente prælo, ut „ electioni nullus esset, nec judicio ulli „ locus, sinè quo legendus GAZA non est. „ Quâ in re quantum in duobus primis „ ERASMO debemus, à quo discedere, „ nisi in paucissimis, non licuit, tantum & „ *Jacobo* TUSANO in tertio omnes mecum „ literati debent, viro secundùm BUDÆUM „ in *Galliâ*, ut nôsti, Græcè doctissimo, „ qui ex lectione Operum THEODORI „ quàm plurima illustravit; atque in com„ mune hoc negotium benignè, ac studio„ sè contulit. Nam in quarto ut *Ricardus* „ CROCUS, homo alioquin non spernen„ dus, satìs nobis non faceret, in causâ „ fragmenta quædam fuere stilum refe„ rentia sive ERASMI, sive COPPI, aut „ alterius cujuspiam hujus farinæ. Nam „ legisse & hæc CROCUS ipse videbatur, „ pugnabat in multis tamen. Quamob„ rem in illius luto interdum hæsi; inter„ dum in his, atque id magìs, ut ansam „ aliis exhiberem *Theodoricæ* eruendæ lec„ tionis. Cæterum in exemplis non plu„ rimùm adjuvârunt cùm alia Exemplaria, „ quæ undique in hoc ab *Henrico* GLAREA„ NO, *Petro* DANESIO, MUSTELLIO, „ alisque Græcè doctis nactus eram, tum „ Codex D. *Augustini* JUSTINIANI Epis„ copi *Nebiensis*, diligenter ab eodem „ lecti: ad quem (quia *Aldinus* & fidelis) „ multa, secus quàm legantur in vulgatis, „ immutanda, addendáque censuimus. „ Viderit, an probè, lector. Videris & „ tu, doctissime DELOINE, non tam „ quòd nuncupamus nostrum hunc labo„ rem tibi, quàm quòd BERALDI tui „ nomine. Memineris itaque te patronum „ hujus. Vale *Parrhisiis* Mense *Octobri* „ M.D.XXI.

Idem VATELLUS *Cœniliensis* in Latinam, quam *Gulielmus de* MARA metricè fecit, MUSÆI versionem commentarium scripsit familiarem, quem *Joanni* FABRO Cantori *Regineo* (Parisiis *ex Academiâ* Haricurianâ, *quindecimo Calen.* Apriles, *anno sesquimillesimo decimo quarto*) inscripsit. Ex anno, quo data est Epistola, conjici potest prodiisse ann. 1514. Nullam tamen anno 1538. apud WECHELUM priorem Editionem vidi, nec ipse FABRICIUS (in *Biblioth. Gr.* L. I. c. 16. p. 105.) agnoscit. Non gravabor hìc integram VATELLI Epistolam & bina ejusdem carmina ex MUSÆI Græcis versa transcribere; quò meliùs de illius in utroque sermone peritiâ lector judicet.

„ JOANNES VATELLUS Cœniliensis,
„ JOANNI FABRO *Cantori* Regineo
„ Cartonensi*que Ecclesiæ*
„ *Canonico benemerito* S.

„ Accuratissimam illam priscorum so„ lertiam mecum ipse recogitans, quâ in „ inveniendis Artibus, atque Disciplinis „ uni non sinè ingenti suâ laude, & gloriâ „ circunquaque memorantur, nostram „ non possum non mirari ignaviam, qui „ in eis tanto labore olim, tantâque dili„ gentiâ comparatis, veluti agris fertilibus „ excolendis, nullum studium adjungimus: „ sed inerti torpescentes otio, vitam sinè „ ullâ liberali curâ, de illorum more tra„ ducimus, qui suorum parentum succes„ sione ditati amplissimâ, & sibi infeliciter „ & ventri obediunt, nullámque navant „ nanciscendis operam. Et quemadmo„ dum interim ruere, ipsorum quicquid „ est,

„ est, & in casum trahi pro rerum mutabili, & evanidâ conditione, est necessum: sic & ipsæ Artes, & quæ longo labore ac exercitio paratæ sunt, Scientiæ, nedum manere in precio, & gloriâ, verum etiam elabi turpiter, atque obliterari, nisi assiduo cultu eniteant, inspectantur. Quòd si igitur, ut decet, quod nostro & honori in primis, & officio incumbit, exigere concupimus, nobis est (si rectè inspicio) pro viribus enitendum, ut tam multiplex, támque fœlix Disciplinarum possessio, nobis olim à majoribus veluti testamento, & ultimâ (ut ita loquar) voluntate legata, non minuatur modò & decidat, sed si, fieri pro conatu & studio potest, suum sumat incrementum. Quanquam tamen plerosque esse non ambigam, qui (juré-ne, an injuriâ, nescio) quæcunque hâc ætate fiunt, vel augentur adinventa, tanquam superflua, nullíque usui accommoda insimulent. Sed sua est, meo quidem arbitratu, quæ eos fallat veluti intestino quodam livore subornata opinio, propter quam (si quid est, quod nostra possit industria, potest autem, si volumus) quod in rem est, & aliquâ ex parte profuturum, nequaquam sit declinandum. Quâ revera ego sententiâ tum demum adductus (ut qui etiam jam antea fecissem eâdem in re periculum) quendam tumultuarium, ac planè familiarem Commentarium subjunxi ad hujusce vetustissimi Authoris Musæi Leandrum, quem *Gulielmus de Mara*, vir utique doctissimus, superioribus hísce annis, dum per legalia munera, suúmque à secretis officium liceret, è Græco Latinum fecit, atque ita traduxit fideliter, ut qui esset ætate propemodum sterilis, ille idem, delineamentis omnibus quàm optimè servatis, Æsonis *Ovidiani* more juvenis ac ævo florens effectus nuper esse videatur. Quâ in re quantum ipse laboraverit, fueritque laudis & gloriæ consecutus, ipsi quidem soli dignoscere possunt, qui traductionis artem, Græcæ'que ac Latinæ elocutionis diversitatem noverint. Quarum cùm alteri magis adhæserit, pro debitâ in Musæum fide ac reverentiâ; se tamen vir modestus non interpretem, qui revera est, si rectè perspexeris, sed paraphrasten; & ad sensum locutorem appellavit. Hic igitur ille est vetus Author, atque inclytus Heros, qui Græco pallio circumamictus, in hanc diem, his nostris cisalpinis partibus fuerat incognitus. Nunc autem Latiali togâ, Romanóque plectro insignitus, hilaris insilit, ac lætabundus prodit in medium. Proinde hunc tu, si me amas, excolito, tu protege, ac tutator, & si quid id est, quod tibi nuncupatum adjecimus, cum veniâ & æquanimitate relege, & pensita. Vale. *Parrhisiis*, ex Academiâ nostrâ *Haricurianâ*, quindecimo Calend. *Apriles*, anno ab incarnati Verbi mysterio, sesquimillesimo decimo quarto.

Μάρκȣ Μȣσȣ́ρȣ τȣ̃ Κρητός.

Νηὸς ἔην ἀνὰ Σηςὸν, ἀγίνεον ἦχι θυηλὰς
Κυπρογένει σπεύδοντες ἐτήσιον, αὐτὰρ ὁ τόξον
Οὖλος ἔρως βάςαζε, διοιςεῦσαι δὲ μεμηνὼς,
Ὀξέα δενδίλλεσκε, πικρὸν δ' ἴθυνεν ὀϊςὸν
Μητρὸς ἐπ' ἀρήτειραν, ἐπισπέρχων δ' ἐπελάσθη
Ἤπυτι Λειάνδροιο, κόρης φρένας αἶψα πηρήσας.
Ἀμφότεροι δὲ πόθȣ, αὐτῷ πεφορημένοι οἴςρῳ,
Ἀλλήλων ἀπόναντο, γάμων δὲ συνίςορα λύχνον
Λαθριδίων θήκαντο, σιδήρειον δὲ λελογχὼς
Αἶμα, πολυπλάγκτης πρȣ̈́δωκε ποθεῦντας ἀέλλαις.
Καὶ σφε φάȣς μὲν ἄμερσεν, ἄμερσε δὲ καὶ φιλοτήτων.

Τȣ̃ αὐτȣ̃ εἰς Μȣσαῖον.

Καὶ φρένας ἀδρήςεια θεῶν ἕλε· δὴ γὰρ ἀοιδαῖς
Στεῦτο λαχεῖν Ἄρης μȣ̃νος ἄποινα πόνων.
Τȣ̃το κλύων νεμέσησ' ὅθ' ἑοῖς ἐπενήνοθεν ἔργοις
Ἀχλὺς ἄδην, Ἄρευς τ' ȣ̓ χάδεν ὕβριν Ἔρως.
Μȣσαίῳ δ' ἐπέτελλεν· ὁ δ' ἐκλήϊζε ποθεύντων
Οἶςρον ἀποδρέψαι παρθενίης κάλυκας.
Αἰνείσθω δὲ μικρῇσιν ἐπιςίξας σελίδεσσιν,
Ὅσσ' ὀλίγαις παίζων χερσὶν ἔοργεν Ἔρως.

rum suum suum (a) JOANNEM ROIGNY. (b) JOANNIS *Confluentini* (c) aliquando impensis prælum locavit. (d) *Artis suæ* (e) *imagini in Libri frontispicio carmen hoc ferè adscribebat* :

(f) Ære meret *Badius* laude auctorem, arte legentem.

(a) JA-VATELLI *Carmen dodecastichon ex* MARCO MUSURO.

Templum erat in *Sesto*, libamina porriciebant
Annua tunc *Veneri* properantes undique: at arcum
Fortè gerebat Amor jaculandi captus amore.
Qui circumspiciens, telum contorsit amarum
Matris in ancillam, jecori quod deinde *Leandri*
Protinus hæsit, ubi præcordia transcidit Herûs.
Sícque *Cupidineo* correptus uterque furore,
Convenere simul; clandestiníque hymenæi,
Conscia quæ fieret; claram posuere lucernam.
Illa autem infelix nimiùm, fortitáque fatum
Sanguineum, tumidis ambos malè prodidit undis,
Privavítque animâ, dulci quoque *Cypridis* usu.

Ejusdem Elegum ex eodem.

Et Superûm livor tetigit præcordia. nam *Mars*
Præmia (ait) numeris digno labore fero.
Invidus ac tristis (quod adhuc sua gesta laterent)
Gradivi fastus non tulit acer Amor,
Musaúmque adiit. Tunc is celebravit amantum
Virgineos flores carpat ut igne furor.
Ergo laudetur parvo panxisse libello,
Quæ gessit parvâ dante *Cupido* manu.

(a) CICER. Epistol. 1551. & CÆS. Comment. 1533.

(b) Ejus mentio antea ann. 1499.

(c) Vide *Catalog.* anno 1509.

(d) *Valer.* ANDR. *Biblioth. Belg.* pag. 589. Et CHEVILLER. p. 208.] *Le docte Imprimeur de* Paris JOSSE BADE *fit en l'année* 1516. *quelques Corrections*, *& quelques Augmentations au* Calepin. *Il donne avis dans le titre du Livre*, *qu'on prenne garde à l'Estampe qui contient sa marque, si on veut n'être point trompé; que par un mensonge public on mettoit son nom à des Editions*, *qui n'étoient jamais sorties de son Imprimerie*: Oratum faciens Lectorem, ut Signum inspiciat. Nam sunt qui titulum noménque *Badianum* mentiantur, & laborem suffurentur.

(e) Imago hæc erat figura præli typographici, impressore hinc, illinc typothetâ opus suum urgentibus: & his verbis [PRÆLUM ASCENSIANUM] torculari inscriptis. Observavi non omnino (1) eandem in omnibus describi præli figuram; & aliquando insigne (2) negligi. Mos erat Librariis creberrimus, quoties aliqui inter se artis societatem inibant, hujus modò socii, modò illius symbolum aut nomen (3) omnibus aut (4) diversis ejusdem Editionis exemplaribus apponere.

(f) DESPAUTER. *Ars versific.* 1532. Hujus versus pars desumitur ex HORAT. *Art. Poetic.* vers. 345. BADIUS aliquandò sic variat;

Æra meret BADIO *tersa atque impressa per ipsum.*

Prima pars *Gramm.* DESPAUT. 1521. Aut sic;

Æra meret BADIO *noménque decúsque parenti.*

Syntax. DESPAUT. 1521. Aut tantùm, *Æra*

(1) Comparentur AUL. GELL. 1519. & MOSELLAN. in GELL. 1534. Nota insuper titulum AUL. GELL. 1519. rubris & nigris characteribus imprimi: ut & in aliis quibusdam.

(2) HORAT. 1505. LONGOL. *Epistol.* 1526.

(3) CLEOPHIL. 1503. *Joannis* PARVI, GAZ. *Grammat.* 1521. VATELLI symbolum affigitur.

(4) AUL. GELL. ann. 1536 Exemplaria quædam PARVI, alia VASCOSANI, alia ROIGNY nomen gerunt. Et CICER. *Epistol. ad Famil.* 1534. quædam PARVI nomen & symbolum, alia VASCOSANI.

(a) JACOBUM TUSANUM ei nonnunquam in Libris corrigendis adfuiſſe videtur mihi veriſimile.

(b) BADIUS Gothico charactere, donec vixit, plurimùm uſus eſt; nec tamen pauci Libri reperiuntur nitidioribus & elegantioribus typis ab eo excuſi.

(a) AL-

Æra meret Badio. EGNATII *Panegyric. in* FRANCISC. I. 1515.

(a) TUSANUS Epiſtolam ad Lectorem, ſuis annotationibus in BUDÆI Epiſtolas præfixam, Lutetiæ *in ædibus Aſcenſianis* pridie Id. *Februar.* anno 1526. ſcripſit. Eod. anno, 16. *Maii* ERASMUS (p. 938.) ad TUSANUM ſcribens jubet, BADIUM à ſe ſalutari. Eodem certè tempore TUSANUS BADII liberos inſtituebat. Quod probat Epiſtola Libris BUDÆI *de contemptu fortuit. rerum* ab *Aſcenſio* excuſis præfixa.

JODOCUS BADIUS *Aſcenſius*
JACOBO TUSANO *&* JOANN. GYO
CASLETANO D. GULIELMI BUDÆI
domeſticis auditoribus, amicíſque
primariis & Græcæ & Latinæ
inter primos doctis. S.

Et officiosè & ſolerter feciſtis, viri optimi & de literis præclarè meriti, qui flosculos quosdam elegantiarum ſermonis Latini in excultiſſimis D. GULIELMI BUDÆI de rerum fortuitarum contemptu *libris, qui earum refertiſſimi ſunt, dum eos aut liberis prælegeret, aut amicis ſciscitantibus (ut eſt humanus) exponeret: aut ipſe in eosdem hortos fortè incidentes, ſic colligendos curâſtis ut etiam liberis nostris veſtræ eruditionis ſtudioſis exſcribendos concrederetis. Quo nomine neſciam, privatimne an publicè plus vobis debeam: utroque enim modo debeo quàm plurimum. Privatim quidem, quod iſtâ eruditione meos dignati eſtis liberos, quâ nulla ad interiorum literarum traditionem efficacior; publicè verò &c.*

Ne tamen qui Opus ipſum emerunt, ſe juſtè querantur hôc commento ad idem redimendum compelli: priùs ſeorſum imprimendas, mox tamen unà cum ipſo Opere redimprimendas curabo. Valete, viri humaniſſimi, & inſtituti noſtri rationem qualemcunque benevoli probate, ſimiléмque operam (ſi ſacris iſtis ſtudiis tantum temporis ſublegere poteritis) reliquis BUDÆI *Operibus explicandis impendite. Ex Typographiâ noſtrâ ad decimum Calendas* Maias. M. D. XXVI.

(b) CHEVILLER. p. 108.] *Quoique* JOSSE BADE *étant venu à* Paris, *y ait fait un grand nombre d'Editions en bonnes lettres, il eſt pourtant vrai qu'il en a fait auſſi pluſieurs en Gothique, & qu'il n'a pas tout-à-fait banni ce méchant Caractére de ſon Imprimerie. Il a perſeveré long-temps dans ce defaut, & presque jusqu'à la fin de ſa vie; tant s'en faut qu'il fût venu pour en corriger les autres. On voit qu'il a imprimé de cette lettre Gothique en* 1506. *le* Jacques PEREZ de Valence *ſur les Pſeaumes* in fol. *Et la même année le Vocabulaire* Catholicon Joannis Januenſis *in fol. En* 1507. *le* Navis ſtultifera *in* 4. *En* 1508. *le* Durand *ſur les Sentences in fol. En* 1510. *le Traité* De Oppoſitis *de* Robert CAUBRAIS Ecoſſois *in fol. En* 1513. *le* Biblia aurea *in* 4. *d'*Antoine Ampigollus *Religieux Auguſtin Italien, ou peut-être* Rampegolus, *qui aſſiſta au Concile de* Conſtance, *& donna* Figuræ Bibliorum. ——— *En* 1516. *la Phyſique d'*Albert de Saxe. *En* 1517. *le Traité des Syllogismes d'*Antoine Coronel *Eſpagnol. En* 1518. *le* Guillel. de Rubione *ſur les Sentences. En* 1519. *le* Scot *ſur les Sentences, & le* François Mayron *ſur le Décalogue. En* 1520. *la Phyſique & Metaphyſique de* Paul Venitien. *En* 1521. *le Tome* 2. Doctrinalis fidei THOMÆ *Waldenſis. En* 1530. *le* Jean Major *ſur le premier des Sentences. Tous Livres* in fol. *qu'on peut voir dans la Bibliotheque de* Sorbonne. *Et c'eſt particuliérement de* Joſſe Bade, *comme je crois, que ſe plaint le nommé* Aſtenſis *dans ſa Préface au* Gregoire *de* Rimini *de* Chevalon, *quand il dit, qu'il y avoit des Imprimeurs, qui n'employoient que de méchans Caractéres pour les Livres de Théologie; au lieu que pour les Livres d'Humanitez, & l'Impreſſion des Poëtes, ils n'épargoient rien.* Lynceis utuntur oculis & Herculeo labore, ſi quando Ethnicorum aliquis, aut nugax Poëta, aut verboſus Orator eſt imprimendus; ſacris quosvis typos quamvìs tritos & confuſaneos adhibent: ZELTNER. *Centur. Corrector. Typogr.* p. 77.] ——— *Non niſi optima quæque doctorum virorum ſcripta eáque bene & eleganter procudiſſe fertur. Quod tametſi de pleris-*

que

(a) ALDI MANUTII *Romani* imitatorem se profitebatur ; cujus certè, si non eandem famam, laborem tamen & industriam æquavit.

que affirmari possit, de cunctis tamen non ausim asseveranter defendere. Quidam enim mihi visi sunt Codices ab eo exscripti, qui si delectâsse oculorum aciem dixero, à vero me ipsum aberrare crediderim. BADII tamen character, si Editionem HORATII 1505. JUVENALIS 1512. VALERII MAX. 1510. & CICERON. Oration. multar. ann. 1531. usque ad 1535. inspiciamus, paucorum eo tempore typis cedere videbitur.

(a) BADIUS in Epistolâ ad KOBERGERUM datâ (de quâ Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 79.) sic scribit ——— *Illius* (JOANNIS AMERBACHII) *gratiâ* (*& nos ejusdem, licèt longo intervallo, & miratores & imitatores sumus*) *hanc opellam eò lubentiùs suscepimus: quòd & ipse* (*ut audio*) *soleat meas esse aliquid putare nugas ; & tua in omneis mortaleis clementia, non minimo* Badianum *nomen pendere. Cujus rei cùm fidelissimi negotiatores tui, quos hîc sæpe convenio, tum verò* ——— *Dominus* Johannes TRITEMIUS Spanhemensium *Abbas certissimam abhinc* (*si rite recolo*) *triennium mihi significationem* * *fecit.* ——— *Cæterum ne in hujus Operis expunctione sciolus quispiam vigilias ac lucubrationes nostras invertat, vitiòque det, quòd* neglego, intellego, omneis *& alia quædam præter nunc scribentium consuetudinem Auctorum ipsorum censuram secutus posuero, legat Epistolas, quibus* POLITIANUS *sic scribendum contendit, ac se scripsisse fatetur. Curavimus igitur, quod ipse in* LXXV. *Epistolâ precatur, ut quam minimum scripta quasi degenerent ab origine: imitantes sanè non tacendi, immo semper laudandi,* ALDI MANUTII Romani *diligentiam. Græcos tamen characteras vel nos ipsi tornaciusculos ac magìs fabrefactos desideraremus, si aliorum habendi facultas esset.* ——— *Vale, probitatis ac Mercurialis negotii decus ac columen:* BADIUMque *amato, vel ob hanc rem libentiùs. Ex Officinâ nostrâ litterariâ, ad Idus* Februarias, *anno à natali Christiano* M.CCCC.XCIX.

Audiamus præterea BADIUM in HORATII 1505. & JUVENALIS 1512. Editionibus in 8. JODOCUS BADIUS *Ascensius* HALLERO, adolescenti adeò nobili & cum primis studioso, salutem. *Quemadmodum* ALDUS MANUTIUS *Chalcographorum facilè diligentissimus operas suas in imprimendo* HORATIO SANNUTO *suo nuncupat: ita & meas in eodem reimprimendo atque adnotatiunculis illustrando tibi,* HALLER *suavissime, pro ingenuâ cùm Præceptoris tui Magistri* Petri DOTZLER *tum tuâ comitate & in me benificentia lubens & nuncupo & dedico: rogans in partem eas bonam accipias: ut quàm illustria sint mei in te amoris argumenta. Vale & me, quod facis, ama. Ex Officinâ meâ litterariâ. Ad nonas* Januarias *anni ad calculum* Romanum M.D.VI. ——— *Ut priùs ab* ALDO MANUTIO, *ita nunc quoque ultimo loco posita sunt Satyræ: ut reliquorum continuæ possent insequi. Constituimus enim* PERSII *&* JUVENALIS *Satyras post* Horatianas *coimprimere: & in Enchiridion non sanè turgidum colligere.* JODOCUS BADIUS Ascensius LUCÆ RITTERO adolescenti studiosissimo & identidem dilecto S. *Totidem verbis quot* SCIPIONI *suo* ALDUS *suas nuncupavit & addixit operas ; ego meas tibi,* PAULE *mi suavissime, & nuncupo & dedico: dissimili tamen ratione susceptas. Non enim idcirco quòd* omne in præcipiti vitium stetit, *hoc Opus rursus imprimendum aut ab ingenuis legendum duximus: sed quò tandem stare desinat: & notum jampridem prudentissimus quisque devitet: quod tibi & cœlitum favore, & genii inspiratione & pædonomi tui magistri* Petri DOTZLERI *ductu, quàm facillimum fore & spero & confido. Vale. Ex Officinâ nostrâ pridie Calendas* Martias. M.D.VI. Cùm verò BADIUS hîc sibi in Exemplar *Aldinas* Epistolas proposuisse se profiteatur, necesse est & illas etiam adjicere. ALDUS Romanus MARINO SANNUTO patritio *Veneto* LEONARDI Filio S. *Cùm celeberrimos quosque Poetas brevissimâ formâ excusos publicare statuerim, impressis nuper* Virgilianis *Operibus: mox* HORATIUM FLACCUM *aggressi sumus: ut sicut post* MARONEM

* Antea dictum est BADIUM à TRITHEMIO in Libr. *de Ecclesiastic. Scriptorib.* laudari.
† Scil. *Epist. Illustr. Viror.*

vit. Neque enim sola Authorum ipsorum Opera (a) edebat in lucem, sed eos insuper cùm veteres tum recentiores, (b) CICERONEM, (c) VIRGILIUM, (d) HORATIUM, (e) SALLUSTIUM (f) VALERIUM MAXIMUM, (g) LUCANUM, (h) JUVENALEM, (i) AULUM GELLIUM, &c. (k) LAURENTIUM VALLAM, (l) POLITIANUM, (m) BAPTISTAM *Mantuanum*, &c. notis suis illustrabat. De litteris tam bene mereri semper studuit, ut litterati complures, (n) ERASMUS, Bu-

NEM *cultu & doctrinâ facilè secundus est; ita secundus exeat in manus hominum factus curâ nostrâ Enchiridium. Eum igitur ad te dono mittimus*, MARINE SANNUTE *vir omnium humanissime, ut libris, quorum plenam tibi esse Bibliothecam vidimus, &* FLACCUS *brevissimâ hâc formâ excusus adidatur: quò te suâ parvitate ad se legendum; cùm vel à muneribus publicis vel à* Venetarum *rerum componendâ Historiâ cessare potes, invitet. Sed in* Veronensi *Quæsturâ in quâ nunc* Veneti *Senatûs suffragiis electus es; satìs ocii ad hæc cultioria studia evolvenda futurum tibi existimamus. Vale.* ALDUS SCIPIONI CARTEROMACHO suo S. J. JUVENALIS *Satyras: ut commodiùs teneri manibus & edisci: nedum legi ab omnibus queant: minimâ formâ excusas publicamus: atque eo tempore quo omne vitium magìs stat in præcipiti: quàm stabat, cùm conderentur: non enim dubito: ne non cognoscat mores vita: legátque suos. Eas ad te mittimus*, SCIPIO *suavissime, ut tibi iterum familiares suâ brevitate fiant: ut olim fuerant: cùm &* Romæ *adulescens continebas, quando eas non minùs tenebas memoriâ: quàm digitos unguésque tuos. Vale.*

(a) CHEVILLER. p. 138.] *Il fit un très-grand nombre d'Impressions, qu'il ornoit souvent de Préfaces & d'Epîtres dédicatoires addressées à quelque personne illustre par sa naissance, par sa pieté, ou par sa doctrine. Il en fit une au Pape* CLEMENT VII. *à qui il dédia l'année* 1532. *le* I. *Tome de* THOMAS Waldensis. *Il imprima si correctement en* 1516. *le* JEAN MAJOR, in quartum Sentent. *que l'*Errata *n'est que de cinq fautes. Il remit l'année* 1519. *sous la Presse cette Edition revûë par l'Auteur, & dit*, quæ rursùs erratulis tersa est.

(b) Ann. 1511.

(c) Ann. 1527. *Lugduni* apud *Jacob*. MARESCHAL.

(d) Ann. 1502.

(e) Ann. 1504.

(f) Ann. 1510.

(g) Ann. 1506.

(h) Ann. 1512.

(i) Ann. 1519.

(k) BADIUS scripsit Epitomen in sex *Latinæ Linguæ Elegantiarum* libros *Laurentii* VALLÆ sæpius excusam apud *Sim.* COLIN. 1524. 1529. 1532. 1538. &c. apud *Rob.* STEPH. 1533. &c.

(l) Ann. 1520.

(m) Ann. 1499. Ad cujus Editionis calcem BIBACII THILETANI Epistola & Carmina leguntur. BIBACIUS THILETANUS JODOCO BADIO *Ascensio* suo Salutem. *Fama est* BADIUM *nostrum commisisse quidem facinus: sed egregium, sed perpetuâ laude dignum. Commentaria videlicet in* BAPTISTAM Mantuanum *excudisse sane quàm utilia: quæ ad Bibliopolas nostros propediem affutura speramus. Sed inter scribendum concepi nescio quid: & Epigramma peperi: quòd partum subitò tibi, ad quem lallat, mitto: ne dicam papandum: sed tuo cibo enutriendum: & uterinis fecibus abluendum.*

Quòd tua doctiloqui per Commentaria Vatis
Parthenio versu quæ latuere patent:
Quódque vaporatâ lector nunc ferveat aure,
Quò priùs erubuit cœtus adire rudis:
Multa, JODOCE, *tibi debet* Carmelicus Ordo:
Plura tamen numeris plebs minùs apta bonis.
Proinde tibi meritos optamus NESTORIS *annos*
Thespia *quem casto turba liquore fovet.*
Vale.

(n) De ERASMO & BUDÆO priùs.

(a) *Fran-*

BUDÆUS, & (a) SYLVIUS aliíque, ſuas lucubrationes evulgaturi, ad *Aſcenſianum* prælum confluerent.

BADIUS (b) in vico *Divi Jacobi* commorabatur (c) ſub tribus Lupis, Librarius Academiæ *Pariſienſis* juratus, eam ob cauſam ſolebat ſic ſuſcribere, (d) *Accuratione Aſcenſii in nobiliſſimo Pariſiorum Gymnaſio* : (e) *Ex ædibus noſtris in Pariſiorum Academiâ* : (f) *Ex Officinâ noſtrâ litterariâ in Academiâ Pariſienſi* : (g) *E Chalcographiâ noſtra in Academiâ Pariſiorum.* &c. (h) Decreta publica & Cenſuras Academiæ aliquando imprimebat.

De-

(a) *Franciſcus* SYLVIUS *Ambianus* BADIO Commentarios ſuos commiſit, tradito illi Diplomate ſignato manu C. V. *Par.* Præpoſiti. Lege ad calcem Orat. pro CLUENT. 1535.

(b) HORAT. 1516.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1510.

(d) HORAT. 1516.

(e) CHEVILLER. p. 316.] Comment. in CICER. *Rhetoric.* 1508.

(f) Ibid.] Epiſtol. præfix. SABELLIO. 1509.

(g) Ibid.] Epiſtol. præfix. ORIGEN. 1519.

(h) CHEVILLER. p. 351.] „ En l'an-„ née 1521. la Faculté de Théologie, a-„ près pluſieurs aſſemblées tenues en *Sor-„ bonne*, fit la Cenſure des Héreſies de „ LUTHER, qui fut publiée ſolennelle-„ ment aux *Mathurins*, dans une Aſſem-„ blée générale le 15. *Avril*, où le Rec-„ teur ordonna à JOSSE BADE Libraire „ Juré, en vertu du Serment d'obéïſſance „ qu'il avoit fait, de l'imprimer fidelle-„ ment, & défendit à tous autres Librai-„ res de le faire, ſous peine de perdre „ leur Office. La Cenſure fut imprimée „ *in* 4. cette même année-là par *Joſſe* BA-„ DE. On lit à la fin de ſon Imprimé ce „ qui ſuit: *Nos præfati Decanus & Facul-„ tas, præmiſſa hæc omnia tempore multo „ examinavimus* ——— *Acta fuerunt „ hæc anno ab Incarnat. Domini* 1521. *die* „ 15. Aprilis. *In quorum teſtimonium iis „ inſtrumentis, quæ in Archivis & ſcriniis „ noſtris ad perpetuam rei memoriam reſer-„ vamus, Sigillum noſtrum duximus appo-„ nendùm. Ad quorum Exemplar de man-„ dato noſtro Præſentes fuiſſe fideliter Im-„ preſſas teſtamur.* C'eſt la Faculté de „ Théologie, qui parle. Voici comme „ parle le Recteur en ſuite. *Nósque* Joan-„ nes LE COINCTE, *Rector Univerſitatis* „ Pariſienſ., *Mandavimus* Jodoco BA-„ DIO Aſcenſio *Librario noſtro Jurato*, „ *in virtute fidei nobis præſtitæ, ut hanc De-„ finitionem ſedulò imprimat, prohibemúſque „ cæteris omnibus tam Juratis, quàm non „ Juratis, ſub pœnâ amittendi Officii, ſi „ quod à nobis habent, & ſub præjudicio „ numquam habendi, ſi nullum habent, & „ ſummæ indignationis Univerſitatis, ne bien-„ nio proximo ſinè noſtrâ auctoritate im-„ primant, aut alibi impreſſam vendant*, „ *háncque cautionem nominis noſtri ſubſcrip-„ tione, quod Sigilli inſtar eſſe volumus*, „ *duximus muniendam.* Auſſi-tôt que le „ Parti *Lutherien* eut lû cette Cenſure dans „ quelques Copies, qui furent envoyées „ promptement en *Allemagne*, on vit pa-„ roître pluſieurs Libelles, & ſur tout un, „ qui étoit fort emporté contre la Faculté „ de Théologie.

BADIUS etiam excudit illas Determinationes, de quibus *Gerardus* MORRHIUS ad ERASMUM ſcripſit (p. 1751 Epiſt. ERASM.) ——— *Habes hìc in Collegio* Sorbonico, *qui tibi optimè volunt, ſed quod ſentiunt, muſſare coguntur veriùs quàm proferre : nam eò quorundam tyrannis progreſſa eſt. Tertius jam annus agitur, ex quo cum Theologis verſor frequentiſſimè, nimirum qui in ædibus illorum habitem. Gaudent plurimùm, qui nominis tui ſtudioſi ſunt, quòd tam modeſtè reſponderis ad Determinationes illas à* BADIO *excuſas*: *verebantur enim, ut univerſæ Facultati notam apud poſteros inureres, id quod tuo jure facere potuiſſes. Plura de hâc re ſcri-*

Denique post (a) annos 41. rei litterariæ & typographicæ impensos, anno vitæ (b) 73. Christianæ Æræ (c) 1535. post (d) Nonas *Novembres* & ante exactum (e) *Decembrem* obiit. In JODOCI BADII & CONRADI etiam BADII mortem Epitaphia Græcè & Latinè scripsit (f) HENRICUS STEPHANUS, in quibus filium patri prætulit; hanc nempe ob causam, quòd ille ad *Genevenses Calvinistas* defecerit, hic Pontificiis, quibus HENRICUS erat infensissimus, ad ultimum usque vitæ momentum adhæserit.

Ἰοδώκε Βαδίε Ἐπιτάφιον.

Κεῖνος ὁ καὶ Μέσαις καὶ Ἄρηϊ περισσὰ πονήσας
Παρισίῳ Βάδιος κεύθεται ἐν δαπέδῳ·
Βίβλες μὲν Μέσαισιν, Ἄρηϊ δὲ ἄρσενας ὑὲς,
Ἔργανα εἰρήνης, ἔργανα καὶ * πολέμε.
Καὶ τάχα δ᾽ ἔσκε πατὴρ ἴσων παίδωντε βίβλωντε,
Εἰ, ὅτε βιβλοτοκεῖν, ἦρξατο παιδοτοκεῖν.

JODOCI BADII EPITAPHIUM.

„ Hic, liberorum plurimorum qui parens,
„ Parens librorum plurimorum qui fuit,

„ Situs

scriberem, sed temerarium me judicares, sat scio, qui litteris committerem, quæ possent & me & illos gravare invidiâ. —— Paris. *ex Vico* Sorbonico 30. Martii, *Anno* 1532.

(a) Anno enim 1494. cœpit innotescere. CHEVILLER. p. 137.

(b) Natus est 1462. Vide priùs.

(c) ZELTNER. *Centur. Correct. Typogr.* habet 1534.

(d) Nam excudit CICER. *Orat. pro* CLUENT. ann. 1535. ad Nonas *Novembres.*

(e) CICER. CATO *Maj.* excudebatur in ædibus *Ascensianis* apud VASCOSANUM 1535. (sic enim in fine Libri legitur) At nullam adhuc vidi VASCOSANI Editionem, quæ ante hunc annum ex Ædibus *Ascensianis* prodierit: nam post soceri mortem ejus prælo usus est. Vide VASCOS. *Vit.* in *Histor.* Paris. *Typograph.* Et CHEVILLER. p. 138.] *On a en* Sorbonne *ses deux dernieres Editions, par où on apprend l'année de sa mort, savoir l'*ALPHONSUS contra Hæreses, *qu'il imprima* in fol. *l'année* 1534. *& le* Pierre LOMBARD *in* Epistolas PAULI in fol. *où* (Josse BADE *étant mort avant que le Livre fût en état d'être distribué*) *on mit à la premiere page :* Pro Hæredibus *Jodoci* BADII 1535. mense *Decembri.* Et CAILLE p. 74.] *Quelques-uns tiennent qu'il mourut en* 1526. *mais cela ne peut pas être, puis qu'il avoit imprimé en* 1534, *comme nous le voyons à la premiere Page de* ALPHONSI DE CASTRO Zamorensis Ord. Minorum lib. in folio, *qu'il imprima avec* Jean de ROIGNY. ALMELOVENIUS in *Vit.* STEPHAN. p. 28. scribit sic : *Jodocum* BADIUM *anno* 1528. *adhuc dum vixisse constat*; quasi ignoraverit eum multa post annum 1528. excudisse.

(f) Vide H. STEPH. *Epitaph. Typogr.* 1560.

* Hinc comperio BADIO filios plures fuisse, & ex iis forsan omnes (excepto *Conrado*) armis operam dedisse; nisi voluerit *Henricus* in vocibus Ἄρης & ἄρσην solùm ludere.

(a) *Dio-*

„ Situs *Jodocus* BADIUS eſt *Aſcenſius.*
„ Plures fuerunt liberis tamen libri,
„ Quòd jam ſeneſcens cœpit illos gignere,
„ Ætate florens cœpit hos quòd edere.

EJUSDEM ALIUD.

„ Hâc tumulatus humo, ſibi qui jam feſſus ab annis
„ Sponte typographicum congeminavit onus:
„ Luci dum libros, librîſque ferentia lucem
„ Scripta ſui fœtus tradidit ingenii.
„ Quæ digna eſſe ſuâ nobis eſt laude fatendum,
„ Digna ſuo ut ſeclo nemo negare poteſt.

Κονράδου Βαδίου Ἐπιτάφιον.

Ἐνθάδε Κονρᾶδον Βάδιον κατὰ γαῖα καλύπτει,
Χαλκογράφον, Μουσῶν καὶ θεράποντα μέγαν.
Ἔπλετο γὰρ Μούσαις πεφιλημένος ἔξοχα πατρὸς,
Ἔξοχα καὶ δώροις τῶν δ᾽ ἐκέκαστο πατρός.
Ἀλλ᾽ ὅσσῳ δώρων ὅγε πλείονος ἔλλαχε μέτρου
Ἥττονα ἡ γενετὴρ ἔλλαχε μέτρα βίου.

CONRADI BADII EPITAPHIUM.

„ Quod patri haud dederant rudioris tempora ſecli,
„ Addiderant largè tempora noſtra tibi.
„ Doctrinæ hæredi tibi nam, CONRADE, paternæ
„ Acceſſit cultûs gratia magna novi.
„ Sed Superi dotes tibi quantùm auxere paternas,
„ Tantùm ævi fines diminuere tui.

A JODOCO BADIO defuncto, ad Librarios, quos ei aſſociatos fuiſſe antea notavi, revertor. ANDREÆ BOCARD, DIONYSII (a) ROCE, MARNEFIORUM, & JOANNIS PETIT in præce-

(a) *Dionyſium* ROCE Academiæ *Pariſiorum* Bibliopolam juratum in vico *Sti. Jacobi* ſub Divi *Martini* effigie habitâſſe comperio ex LUCAN. ann. 1512. quem ejus expenſis excudit *Gulielmus* LE ROUGE eximius Chalcographus, utì & eodem circiter tempore (nam annus non adſcribitur) PLAUTUM ex *Simonis* CARPENTARII recognitione; quod indicat in Libri calce ipſius *Dionyſii* ROCII ad Lectores Epiſtola. Italicus & profectò ſingularis eſt utriusque character, utì & SALLUSTII, cui præfixa eſt BADII Epiſtola ann. 1512. data, quíque ad Codicem *Aldinum* excuſus dicitur.

Monendum hìc Lectorem cenſeo, quòd in

cedente *Annalium Typographicorum* Volumine (a) mentionem feci; at de horum ultimo plura promiseram.

JOANNES PARVUS (b) Universitatis Typographus & in Librariorum juratorum numerum 22. *Maii* 1530. adscitus, (c) *Wilhelminam* DE LA VIGNE uxorem duxit. (d) GASPARIS PHILIPPI, (e) JOANNIS KERBRIANT & JOANNIS ADAM, (f) MICHAELIS LESCLANCHER, (g) NICOLAI DE PRATIS, (h) JOANNIS BARBERII, (i) JOANNIS LAMBERTI, THOMÆ GUERNERII; (k) THOMÆ KEES,

(a) Gui-

in Libris non Signum suæ Tabernæ appensum, sed gentilium fortè Scutum (sicut olim SCHOEFFERUS), suâ aliquando symbolicâ epigraphâ (sicut *Dionysius* ROCE) cinctum Librarii quidam affigant. *Dionysius* ROCE, *Joannes* PETIT & *Henricus* STEPHANUS Socii fuerunt anno 1504. in imprimendo *Tho.* BRICOT in *Physic.* ARISTOTEL.

(a) Pag. 305. pag. 303. pag. 191. pag. 305.

(b) CAILLE p. 71.

(c) *Guillemette.*

(d) Ann. 1506. CAILLE p. 77.] *Gaspard* PHILIPPE *mettoit à la fin de ses Livres ces Vers* :

Gasparus hic reliquis Delphin insigne coronam
Pergerit: hæc tantâ nobilitate virens,
Ærea constituit crebris dare signa libellis,
Quos relegant & ament pectora docta, monet.

(e) CAILLE p. 88.] Jean KERBRIANT, *&* Jean ADAM *imprimerent*, *pour* Jean PETIT, Englebert de MARNEF, *&* Pierre VIART *Libraires*, Decretum aureum cum Canonibus pœnitentialibus, & Vitâ ejusdem GRATIANI, in octavo *en* 1517. *rouge & noir. Ce Livre fut aussi imprimé au nom seul de* Jean KERBRIANT *en* 1517.

(f) Anno 1519. CAILLE p. 90. Habitabat in plateâ *Mauberti*: ubi anno 1520. VIRGILIUM impressit.

(g) Anno 1513. CAILLE p. 84.

(h) Ann. 1506. CAILLE p. 71. & 79.] Jean BARBIER *Libraire Juré imprima pour* Denis ROSSE *en* 1505., *& pour* Pierre BACQUELIER *natif de* Grenoble *en* 1506. *Il étoit un des plus habiles Imprimeurs de son temps & très-entendu en son Art. Il avoit pour marque une Epée avec ces mots*, tout par honneur. *Petrus* BACQUELIER *Gratianopolitanus* aliquando subscribebat hoc Distichon :

Est *Gratianopolis* inter fecundior Urbes,
Quas *Delphinatus* continet orbe suo.

Vide Edition. MACR. *de Herb.* 1522.

(i) CAILLE p. 72. De LAMBERTO vide Vol. I. *Annal. Typ.* p. 302.

(k) MARTIN. Arithmetic. Practic. 1513. *Liber editus in honestissimâ* Belvacorum *palæstrâ impressus à Chalcographorum expertissimo* Thomâ KEES Wesaliense *impensis* Joannis PARVI *&* Joannis LAMBERT. Idem KEES eodem anno excudit PAUL. Venet. *Lib.* de composit. mundi; *qui venundatur à* Joanne LAMBERTO Parisiens. *Bibliopolâ sub divo* CLAUDIO *sedem. juxta Collegium* CO. *Impress. à* Thomâ KEES *Chalcographo expertissimo in plateâ* Carmelitarum *commoran. in domo rubeâ sic vocatâ.* Gothicus tamen exilis & incultus Librorum character tam magnifico Typographi titulo vix respondet. CAILLE p. 82.] „ *Thomas* KEES imprima *Sermones* Guillelmi PEPINI *Ord. Prædicat. in octavo* en 1511. & pour *Denis* ROCE, „ *Tractatus brevis de animâ & accidentibus ejus per* Petrum *de* ALLIACO, *in octavo* en 1513. Il mettoit ordinairement au bas, ou à la fin de ses Livres, ces deux Vers :

„ Hæc, ô Lector, habes, quæ KEES venalia *Thomas*
„ Italicæ pressit è regione domus.

Sus-

(a) Guidonis Mercatoris & (b) Antonii Aussurdi operâ aliquando usus est. (c) Librariorum Syndicus constitutus ea, quæ Ludovicus XII. illis concesserat, privilegia fieri rata 20. *Octob.* 1516. curavit. (d) Habitabat in Vico Sancti Jacobi sub signo *Lilii aurei*; alludens ad suum nomen Lemmate hôc *Petit à Petit.* (e) Signum etiam habuit *Leonem argenteum*, aut *binos Leones* Scutum Litteris I. P. vel Lilio cum iisdem litteris inscriptum sustinentes, adjecto subtus suo nomine IEHAN PETIT. (f) Quin etiam aliquando Signo proprio Insignia Regis, Urbis & Universitatis *Parisiensis* (quod diu apud Typographos usu venerat) ad-

Suspicor *Joannem* la Caille allucinatum fuisse, cùm (p. 84.) adduxerit *Thomam Rees*; quem puto ipsum eundem esse cum *Thomâ Kees* modò memorato: sed errore à Gothico litterarum R & K characteтere ferè simili manavit.

(a) Faust: *de secund Victor.* Neap. 1502. De *Guidone* Mercatore vide Vol. I. *Ann. Typ.* p. 189. Vidi Diogenem Laertium Latinè, absque anni notâ, in 8. impressum pro *Joanne* Parvo, gerentem Insignia typographica *Joannis* Parvi in principio, *Guidonis* Mercatoris in fine.

(b) Justin. *Histor.* 1519. ex recognitione *Petri* Danesii, cujus Epistolam ad hunc Typographum adjiciam, ex quâ Aussurdi diligentiam intelliget Lector.

„ Petrus Danesius
„ Antonio Aussurdo *Typographo* S.

„ Facies tu quidem pro tuo officio, „ prudentissime mi *Antoni*, qui Libros, „ nisi castigatissimos, è tuâ Officinâ exire „ non pateris. Neque enim pluribus est „ agendum. Id scilicet testimonio, vel „ locupletissimo, esse potest quòd excusurus typis tui Justini in Trogum „ Pompeium Epitomen sanè luculentam, „ me rogâsti magnâ etiam propositâ mercede, ut operâ nostrâ quàm emendatissimè reponeretur. Parui ego quidem „ libens, in re præsertim feriâ, & in quâ „ meus honos, res omnium ageretur. „ Quàm autem feliciter istuc sim assecutus, viderint, qui hanc novam Editionem cum cæteris contulerint. Unum „ ausim, meóque id jure affirmare, doctissimos Justini labores tam integros, „ & synceros nunc esse, quàm antea „ manci, & mutili circumferebantur. Atque id beneficio vetustissimi Exemplaris, „ quod annos abhinc plùs minùs trecentos „ in membranâ literis propè exesis apud „ Gymnasium nostrum *Lexoviense*, perinde ac quædam Apellis tabula, & „ venerandæ vetustatis monumentum asservatur. Porrò, quantum nobis è lectionibus quotidianis otii datum est, id „ omne reponendo Justino impendi, „ fore sperans, ut & juventuti utilitatis, „ & nomini tuo laudis aliquid afferrem. „ Nec verò id laboris propterea adii, quia „ nescirem quosdam esse, qui multo id feliciùs, quàm ego, præstare potuissent, „ sed victus honestissimis tuis precibus verecundiâ negandi, impudentiam fortasse „ recognoscendi suscepi. Sed ut ut acciderit, bene habebit, si noster hic labor „ studiosis, quibus paratus est, probabitur. „ Tu verò, mi *Antoni*, perge rem literariam suppeditandis optimis Libris, iisdémque castigatis juvare. Ego sanè, „ quantum in me erit, tibi non deero. „ Vale. *Lutetiæ*, Nonis *Quintilibus*. „ M.D.XIX.

(c) Caille p. 72.

(d) Vide Mantuan. *de calamitat.* ann. 1499. & Cicer. *Epistol. Fam.* ann. 1534. Et Cleophil. *de cœtu Poetar.* 1503. *Venundatur è regione Collegii Italici sub leunculis aureis & in Vico Sancti* Jacobi *sub Leone argenteo.*

(e) Cicer. *Epistol. fam.* 1534.

(f) Ibid.

(a) Bo-

adjunxit. Hunc (a) HENRICI STEPHANI primi, (b) JOANNIS SCABELER vel CABILLER aliàs WETTENSCHIRE, (c) MICHAELIS LE NOIR, (d) JOANNIS BIENAISE & JACOBI FERREBOUE (e) MICHAELIS VASCOSANI & PETRI GAUDOUL, (f) JOANNIS ROIGNY, (g) ANDREÆ BOCARDI & (h) GALEOTI A' PRATO, ſocium fuiſſe conſtat. JOANNES PARVUS cum JOANNE ROIGNY (utì poſtea probabitur) anno 1539. imprimebat. Ultra hoc tempus nihil ab illo excuſum vidi. Illum de Sti. HIERONYMI Operibus imprimendis cogitâſſe ex ERASMI Epiſtolâ ad BADIUM antea allatâ comperimus. Illius (i) gentilem fuiſſe GULIELMUM PARVUM BUDÆUS arbitratur. JOANNI (k) PARVO frater fuit PETRUS, quibus ſuam operam (l) SIMON VOSTRE legitur collocâſſe.

OLIVERIUS SENANT (m) *Pariſiis* habitavit in Vico divi JACOBI ſub ſigno beatæ BARBARÆ: in cujus Libris (n) nonnullis legi hoc Lemma [*En ce Monde faut bien tirer, Qui en Paradis veut monter*]. ROBERTUS (o) GOURMONT & JOANNES (p) MARCHAND ei operam typographicam præſtabant.

HENRICUS STEPHANUS hujus familiæ, ex quâ tot Typographi celebres orti ſuam per bina ſæcula patriam arte & doc-

(a) BOVILL. *Oper.* 1510.

(b) CAILLE p. 82.] „ Il fit imprimer „ par *Joſſe* BADE, *Exercit. Spiritual.* 1510. At mox eundem Librum repetit ann. 1510. à *Thielman.* KERVER impreſſum. Hìc itaque erratum ſuſpicor.

(c) De quo antea Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 189. CAILLE p. 83.] „ *Jean de* „ *la* ROCHE imprima pour *Jean* PETIT „ & *Michel* LE NOIR en l'année 1513.

(d) CAILLE p. 86.] en l'année 1514.

(e) In Editione CICER. *Epiſtol. famil.* 1534.

(f) AUL. GELL. 1536. in quo operâ *Jo. Lod.* TILETANI uſus eſt.

(g) VIRGIL. 1531.

(h) PLIN. *Nat. Hiſtor.* 1532. in quâ uſi ſunt prælo *Antonii* AUGERELLI; qui *Simonis* COLINÆI ſocius fuit ann. 1534. in EUSEB. *Præparat.*

(i) Lege BUD. Epiſtol. ad ERASM. ann. 1516. (ERASM. Epiſt. pag. 168.) ——— *Ad* Joannis PARVI *tabernam nobilis Bibliopolæ offendi* Guilielmum PARVUM, *illi, ut arbitror, gentilem: virum eundem magnum in primis, Theologúmque eximium: eorum ſodalium decus, quos* Dominicales *appellant, cognomento* Prædicatores, *qui nunc eſt à ſacro-ſanctis confeſſionibus Regi.*

(k) *Tractat. corpor.* CHRISTI anno 1513. *Il s'en trouve auſſi au nom de* Pierre VIART. Vide CAILLE p. 67. at p. 83. pro *Simone* VOSTRE ſubſtituit *Joannem* BARBIER.

(l) De eo lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 301. Et CAILLE p. 67.] Simon VOSTRE *imprima encore pour* Pierre VIDOÜE Expoſition ſur la Regle de S. BENOIST, par le R. P. Thibaud ARTHAUD, Celeſtin *de* Paris, in folio *en* 1510. *Ce Livre eſt rare & recherché des Curieux.*

(m) PLUTARCH. Quæd. Latin. cum Epiſtol. FABRI ad BUD. 1505, & PRISCIAN. ann. 1517.

(n) LIVIA FAUSTI Poetæ, ſinè anno; ſed in fine, *Impreſſ. per* Robertum GOURMONT.

(o) Vide notam præcedentem. Et de eo poſtea dicentur plura.

(p) CAILLE p. 78.] Non. MARCELL. ann. 1511.

(a) *Et*

doctrinâ ornaverunt, parens, (a) anno 1502. Typographiam cum (b) WOLFANGO HOPYLO *Alemano* (c) diu jam claro exercuit. Sæculo superiore *Germani* inventum illud nobile *Gallos Parisiis* docuerunt; proximo hôc ineunte, *Galli* cum (d) *Germanis* (e) *Belgísque* societate aut affinitate primùm conjuncti, deinde soli, ostenderunt, Arti inventæ perfecta quid præstaret, magistro discipulus quid interesset.

HENRICUS (f) è regione Scholæ Decretorum sibi sedem posuerat; juxta quam sita erat (g) cuniculorum Officina, ubi nonnulli illius (h) Libri venales prostabant.

Habuit socios aliquando (i) JOANNEM PARVUM, & DIONYSIUM ROCE (k) JOANNEM *Briensem*, ac (l) JOANNEM HONGOTUM, & forsan (m) REGINALDUM CALDERIUM; sumptibúsque (n) fratrum ENGELBERTI & GODEFREDI DE MARNEF quædam edidit. (o) Insigne typographicum nullum sibi proprium delegit; sed (p) quod tunc erat apud *Parisienses* Typographos consuetum) suarum plerumque Editionum fronti Universitatis Arma cum aliis marginalibus ornamentis, suo nomine aut initialibus ejusdem litteris, apponere solebat. (q) Symbolicæ figuræ, quas DIONYSII *Areopagitæ* Operibus affixit, eædem omnino sunt, quas

(a) *Ethic.* ARISTOT. cum Comm.

(b) De quo Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 190.

(c) Anno 1489.

(d) HOPYLUS & STEPHANUS.

(e) BADIUS socer *Roberti* STEPHANI, VASCOSANI, & *Joannis* ROIGNY.

(f) Lege *Histor.* STEPHAN. p. 8. 9.

(g) Cuniculorum Insigne pertinebat ad *Sim.* COLINÆUM, inter quem & *Henricum* STEPHANUM, cujus postea viduam duxit, aliquam consuetudinem fuisse conflatam est verisimillimum.

(h) *Ethic.* ARISTOT. cum Comment. 1502.

(i) *Tho.* BRICOT. in *Phys.* ARISTOT. 1506.

(k) Lib. *trium Virorum & trium Virginum Spiritualium.* 1513.

(l) PII *Cosmograph.* 1509.

(m) TEXTOR. *Epithet.* 1518. ex Officinâ *Henrici* STEPHANI. Venal. in ædibus *Reginaldi* CALDERII.

(n) MANDAGOT. *Pratic. Electio*n. 1506. Hujus Libri fronti præfigitur typographicum Insigne *Marnefiorum* in Vico divi JACOBI ad signum Pellicani habitantium (de quibus lege Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 191.) cum Correctoris (cujus ibi nomen siletur) Hexasticho, & Præfatione, in quâ hæc leguntur: —— *Opusculum hoc insigne editum* MANDAGOTUS, *cùm adhuc in Ecclesiâ* Nemausen. *Archidiaconatûs gereret officium, ad* BERENGARIUM Beterensis *Ecclesiæ Succentorem postea Episcopum direxit anno Salutis millesimo trecentesimo: quod quidem Opusculum sub opacis turpiter delitere tenebris non passi viri honesti* Engelbertus *&* Godefridus DE MARNEF, *ut in lucem prodiret, suis imprimendum impensis curârunt. Libellum autem ipsum imprimis nostrâ pro virili castigare (præfatis Dominis fraterno fune ligatis maximè id fieri orantibus) statuimus.*

(o) Interdum eorum, quorum sumptibus aut consortio Liber imprimebatur, signa affigebat; e. g. MARNEFIORUM in Libro modò citato, & *Joannis* PARVI in *Chronic.* SIGEBERT. *Gemblac.* 1513.

(p) Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 194.

(q) De his lege *Histor.* STEPH. p. 10.

(a) An-

quas iisdem antea (a) JOANNES HIGMANUS & WOLPHANGUS HOPYLUS affixerant. (b) In HENRICI Officinâ frequenter versabantur, & Libros excudendos recognoscebant (c) PETRUS PORTA, BEATUS RHENANUS, JOANNES SOLIDUS *Cracoviensis*, & VOLGACIUS *Pratensis*. HENRICUS typis utebatur (d) Gothicis compendiariis, & Romanis non sanè inelegantibus, (e) Græcis rarissimè; quippe quorum usum non valde requirebant Libri, quales ex ejus prælo exibant, Theologici, Philosophici maximè, Medici, Mathematicísque Latinè versi. Non possum hìc illaudatas præterire admodum pulchras (f) *Itinerarii* ANTONINI, & THEODORITI *de Curatione Græcarum affectionum* Editiones; quarum

(a) Anno 1498.

(b) De his recognitoribus lege *Histor.* STEPH. p. 9. In *Henrici* STEPHANI Officinâ viri plurimi eruditi diversabanrur; hunc suum hospitem appellabant. Lege Epistolam VOLGACII *Pratensis* ad *Joannem* SOLIDUM *Cracoviensem*, *OEconomico* XENOPHONTIS, quod Opus ex *Henr.* STEPHANI prælo ann. 1508. publicavit, præfixam.

Antonius RUFUS in Epistolâ ad *Gul.* PARVUM Reg. Majestati ascitum Confessorem, *Chronico* SIGEBERT. *Gemblac.* 1513. præfixâ, scribit sic: *Superioribus diebus cultor tui nominis & litteris Achademiæ nostræ* Parisiensis, *utcunque potest*, *inserviens* Jacobus FABER *tuo nomine &* Joannis PARVI *insignis Bibliopolæ ejusdem studii*, *colendissime pater*, *tradidit mihi Historiam* SIGEBERTI Gemblacensis *Monachi.* —— *Quare*, *celeberrime pater*, *arbitraturus nostram operam haud tibi displicituram*: *aggressus sum domesticæ Officinæ* Henrici STEPHANI, *apud quem diversor*, *committere opus* &c.

(c) Vir Clariss. ZELTNERUS (in *Corrector. Typogr. Centur.* p. 443.) putavit *nomen* Philippi *nonnisi litterâ primâ* P. *scriptum à* me *in* Petrum *transmutatum esse potuisse.* Adeat vir Doctissimus Editionem *Politic.* ARISTOTEL. ex Officin. *Henr.* STEPHAN. 1506. ibi leget hæc: *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro (cujus nomen non ibi primâ tantùm, sed omnibus suis litteris expressum comparet) PORTÂ & Beato RHENANO.

(d) His, inter alia multa, MANDAGOTI *Practica* imprimitur. Sed hujusmodi characteres Theologicis, Juridicis & Philosophicis Libris jam diu assignatos notavi in Vol. I. *Annal. Typograph* p. 40.

(e) Aliquot lineæ Græcè excusæ repe-riuntur in Editionibus *Moral.* ARISTOTEL. 1505. pag. 51. 83. Et *Politic.* 1506. pag. 8, 71, 128. Et *Psalter. Quinc.* 1509. pag. 18, 30, 45, 47, 151. & sæpius passim in hôc Psalterio; At verò vocabula ubique * accentuum & spirituum notis destituuntur, & mendosissimè plerumque imprimuntur. In THEODORITI autem Editione ann. 1519. non plura tantùm sed & emendatiora & accentibus spiritibúsque notata legimus in singulis ferè paginis; vide p. 17, 18, 45, 54, 56, 87, 89, 112. &c. Nam in hôc Opere multa ex antiquis Scriptoribus Græcis afferuntur testimonia.

(f) Hanc Editionem *Ger. Jo.* VOSSIUS (in lib. *de Scient. Mathemat.* Edit. ann. 1660. p. 417.) vocat *Editionum priorum omnium optimam.* Prodiit ann. 1512.

(a) Ann.

* CHEVILLER. p. 246.] „ Nous pouvons dire, qu'en l'année 1505. en laquelle JOSSE BADE „ imprima *in fol.* les Notes de *Laurens* VALLE sur le Nouveau Testament, il y avoit à *Paris* peu de „ Caractéres Grecs, puisque ce Docte Imprimeur demande exeuse dans cette Edition, si quelques ac- „ cens ne se trouvent point placez, comme ils devroient être, par la raison qu'il n'avoit pas tous les „ Caractéres, qui lui étoient nécessaires: *Chalcographorum Erratis præsertim in accentibus Græcanicis ob* „ *penuriam Characterum humaniter ignosces.*

rum illa ex LONGOLII Exemplari (a) GODEFRIDO TORINO recognitore elaborata (b) rubricis ubique distinguitur; hæc multa ex Græcis Scriptoribus Græcè exarata Latino textui intermiscet: illa Errorum (c) recognitionem satìs prolixam sed accuratam calci adjicit, in Libello & brevi & exiguâ formâ impresso, hæc in Libro & multò longiore & *in fol°.* excuso tria tantùm errata subnotat.

HEN-

(a) Huic (quam recognovit) Editioni *Godefredus* TORINUS duas Præfationes præfixit; in quibus aperit, quam rationem in hôc Libro ornando & & rubricis distinguendo secutus sit. De hôc TORINO, inter Typographos famam haud minimam merito, postea dicetur.

(b) Alios quoque Libros rubricis ornavit *Henricus* STEPHANUS; *Chronica* SIGEBERTI & EUSEBII, *Psalterium quincuplex*, initialem MAN D'AGOT. *Practicæ* paginam.

(c) Recognitio illa sex hujus Libelli pagellas continet. TORINUS *Lectori felicitatem. Hasce plusculas recognitiones, Lector optime, oro, non admirare, sic eas ab Exemplari vetere diversas collegi; ut tibi non pigrâ manu Librum emendare possis. Errores Chalcographis imponerem; sed Ars ipsa prelaria suopte more hoc in se habet, ut ne Libellus quidem sinè aliquâ mendâ prorsus imprimi possit. Vale.* Et ut Lector poeseos, quam calluit TORINUS, specimen habeat, en ejus Epigramma:

Ad studiosum Epigramma per TORINUM.

Oppida si centum, centum si sedulus Urbes
Certo cum spatio, Lector, adire paras;
Centênâ portus si cum statione marinos
Excupis, & rectâ doctior ire viâ;
Hunc tibi cum primis habilem, studiose, Libellum
In dextrâ gratus semper habeto manum.

Idem TORINUS *Cosmographiæ* PII Papæ apud *Henr.* STEPH. 1509. excusæ curam gessit, eámque dedicavit *Germano* GANNAIO *Cathurcensium* Episcopo designato, cui in Epistolâ indicat Librum hunc *jam tersiorem & emendatiorem quàm antea legebatur, ex Chalcotypeâ Officinâ exire.* Lectorem ibidem docet, quam Orthographiæ rationem adhibuit.

„ *Godofredus* TORINUS Bituricus
„ *ad Lectorem.*

„ Quod *eruęre contendęre misęre* & hujusmodi multa per tale ę in penultimâ scripta leges, factum est, ut Indicativi præterita, quæ regulariter penultimam habent longam, à præsenti & præterito imperfecto Modi infinitivi, quæ in tertiâ Conjugatione semper corripiunt, penultimam suam quantitatem & quam inter legendum proferre debes tibi ostendant. Illam *Psalterii Quincuplicis* nuper in lucem dati perelegantem & absolutam scripturam libenter sum imitatus & insecutus. Invenies etiam ipsum ę in aliquibus dictionibus similiter in genitivis & dativis singularibus, nominativis & vocativis pluralibus primæ Declinationis nonnunquam more quorundam pro *æ* Diphthongo poni; sed rariùs. Insuper hæc consultò scripsi; *mistum* per *s*, & non per *x.* nam *misceo* facit *miscui* in præterito; unde & *mistum* analogicè: *Intellego, toties, quoties, litus, opidum, litera, tralatum* & id genus alia secundùm ὀρθογραφίαν id est rectam scripturam observanda. *Turcam* etiam in primâ Declinatione, quod multi in secundâ proferunt, scripsi. *Michael Tarchaniota* MARULUS *Constantinopolitanus* ad CAROLUM Regem *Franciæ* plausibiliter author est mihi. Ejus sunt hæc verba:

„ Invicte magni Rex CAROLI genus
„ Quem tot virorum tot superûm piæ
„ Sortes jacentis Vindicémque
„ Justi-

Henricum Stephanum usque ad (a) ann. 1520. 24. *Jul.* vixisse & arti diligenter incubuisse constat ; (b) eique ante diem *Aprilis* ann. 1521. ultimum defuncto successisse Simonem Colinæum, (c) qui cùm Henrici viventis laboribus non impiger adfuisset, defuncti viduam duxit, Officinámque feriari non passus, rei typographicæ curam cum Roberto Franciscóque Stephano (nam Carolus ipsorum frater Medicinæ inprimis operam dabat) Henrici filiis magnâ cum laude administravit.

Parisiis

„ Justiciæ fideique poscunt
„ Quem mesta tellus Ausonis hinc vocat.
„ Illinc solutis Grecia crinibus
„ Et quicquid immanis profanat
„ Turca Asiæ Siriæ'que pinguis &c.

„ Quòd etiam *plureis*, *parteis*, *omneis*, „ *monteis* accusativos in *eis* protuli gram- „ maticè quidem & Latinè, Authore „ Prisciano Lib. 7. cap. *de accusativis* „ *plural. tertia Declin.*, facere visus sum. „ Ea est pulchra ad accusativum à nomi- „ nativo discriminandum differentia, & „ quâ mille sunt usi Authores; de quibus „ multis Salustium, Vergilium & „ Plautum hìc testes habere sat erit. „ Salustius, qui quidem primo etiam „ verbo est usus sic ait in *Catilinario* bello: „ *Omneis homines qui sese* &c. Verg. in „ primo Eneidos: *Hic fessas non vincu-* „ *la naveis Ulla tenent.* Plaut. in Au- „ lularia. *Quid est? quid ridetis novi* „ *omneis? scio fures hic esse complureis.* „ Hoc lubens annotare volui,ut (bone Lec- „ tor) non tantùm dicendi puritatem in- „ tellegas, sed & tanquam digitos inter „ & legendum & dicendum pura verba „ festiviter in promptu habeas, & dicas. „ Vale.

Torinum liquet studuisse apud Collegium *Plesseiacum*, unde ejus Epistola ad Gannaium ann. 1509. data est. E- pistola ejusdem ad *Philibertum* Baboum Antonini *Itinerario* præposita,è regione Collegii *Cocqueretici* ann. 1512. dabatur. In illâ *Itinerarii* Editione legitur hoc *Gerardi* Versellani *Burgundi* Carmen hendecasyllabum in malos Impressores, & laudem Torini, qui Pii *Cosmographiam* & Antonini *Itinerarium* restituerat.

Ergo hinc ergo procul manus profanæ.
Vulgi Chalcographon inauspicati
Impuræ'que operæ procul facessant.
Ne interdicto aditu improbâque fronte
Res spurcetur & inquinetur alma.
Ne quis nesciat: hoc sacrum est volumen.
Heu Chalcographi mali & misellì
Nullas ne scholicas quidem aut aniles
Nugellas dare formulis periti,
Quid sanctas male taminatis artes?
Inceftâque manu novem Sororum
Funestatis opes laboriosas?
Quid non promitis istâ ab Officinâ
Illuc projicier, fodíque dignum,
Quo ventris retrimenta deferuntur?
Ergo hinc ergo procul profani abite,
Vos ô Chalcographi mali & misellì.
Sit dictum satis: hoc sacrum est volumen.
Quod noster *Godofredus*, ille noster,
Ille, inquam, *Biturix* Pii misertus,
Letheâ carie eruit sepultum
Ductu *Longuolii* sui atque ope usus.

(a) Aristotelis *Logicam* tunc Latinè excudit.

(b) *Elucidatorium Ecclesiasticum* emissum est per *Sim.* Colinæum *Henrici* Stephani *in Officinâ successorem* anno 1520. *April.* ultim.

(c) Lege *Histor.* Paris. *Typograph.* pag. 4. & *Histor.* Stephan. p. 14. 160. 164.

(a) Faus-

Parisiis Librariam exercuerunt

Anno 1501. (a) RADULPHUS LALISEAU; JOANNES (b) PRATENSIS:

1502. (c) ROGERUS AUGRAIN, & FRANCISCUS BIGNER:

1503. (d) FRANCISCUS REGNAULT:

1505. (e) GULIELMUS ANABAT; (f) EUSTACHIUS DE BRY:

1506. (g) JOANNES GRANJON:

1507. (h) GULIELMUS EUSTACHE Librarius Regius:

1508. (i) ANTONIUS BONNEMERE:

1511. (k) GEORGIUS BIERMANT:

1512. (l) JOANNES PHILIPPI, (m) LUDOVICI HORNKEN & (n) GODOFRIDI HITTOR-

(a) FAUSTI Epithalam. de *Claud.* & *Franc.* VALES. & ejusd. *Bucolic. Venales reperiuntur in vico clausi brunelli in domo* RADULPHI LALISEAU. Et in fine, JOHANNES ANTONIUS Venetus *Libelli Impressor Lectori S. Habes, studiose Lector,* FAUSTI *Poëtæ regii Bucolica, quæ adeò exculto venustóque carmine composita sunt, ut neque* VIRGILII *neque* CALPHURNII *Eclogis meâ quidem sententiâ cedant. Sum brevì & alia ejus Opera Latinis castigatísque characteribus impressurus; ne tam divini Poëtæ monumentis careas.* JOANNEM ANTONIUM Venetum *pulcherrima hæc Poëmata impressoriâ arte suâ divulgantem etiam atque etiam ames. Vale.*

Ex Gymnasio Parisiensi *quinto Nonas* Martias.

Impensis RODULPHI LALISEAU *de vico Sancti* HYLARII.

(b) POMPON. LÆT. *Compend. Histor. Rom.* Libri hujus recognitioni adfuit (ut puto) *Faustus* ANDRELINUS Poëta Regius. Idem enim, quod ejus *Bucolicis*, huic etiam *Compendio* præfigitur distichon:

Laurea serta gerens, Musisque excultus amœnis
Gymnasium FAUSTUS Parisiense *polit.*

(c) CAILLE, p. 77.

(d) *Joannis* SEURRE operâ usus est. CAILLE p. 77. de *Francisco* REGNAULT dicetur postea.

(e) Id. p. 78.] *Guillaume* ANABAT imprima pour *Guillaume* HARDOUIN Libraire juré en 1515. (*reposui* 1505. *ductus ordine annorum in Historiâ* Joannis LA CAILLE) & pour *Jean* GRANJON en 1510.

(f) CAILLE p. 78.

(g) CAILLE p. 79.] Il avoit pour marque un Marais dans lequel croissent de grands joncs pour faire allusion à son nom.

(h) Id. p. 81.] Il fit imprimer par *André* BOCARD.

(i) Pro *Dionysio* ROCE. CAILLE p. 81.] Il avoit pour marque un Palmier avec ces mots, *Nosce te ipsum.*

(k) Pro *Joanne* GRANJON. CAILLE p. 82.

(l) De hôc lege priùs Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 303.

(m) Habitabat in vico divi JACOBI sub intersignio trium Coronarum, quæ erant *Coloniæ Agrippinensis* arma; cum hôc lemmate, *O Felix Colonia. Ludovicus* HORNKEM cum *Berthold.* REMBOLT anno 1512. ALBERT. *de re ædificat.* impressit.

(n) Vidi *Elegant. Vocabulor.* ex VALL. &c. *Alphabet.* ann. 1525. & MACROB. 1526. ab *Euchario* CERVICORNO excus. *Coloniæ*, impensis & ære *Godefridi* HYDORPII, quem igitur oportet *Parisiis Coloniam* migrâsse.

(a) Im-

TORPII impensis; (a) JOANNES *Argentoratensis*:

Anno 1513. (b) NICOLAUS ROUSSET; (c) JOANNES FRELLON; (d) CLAUDIUS CHEVALLON, (e) FRANCISCUS BRICKMAN *Coloniensis*; (f) CONSTANS FRADIN:

1514. (g) JOANNES DE LA GARDE; (h) CAROLUS DUDE & NICOLAUS WAULTIER:

1515. (i) JOANNES LALISEAU; (k) TOUSSANUS DENYS:

1516. (l) JOANNES DE LA PORTE; (m) JOANNES SEVERIN:

1517. (n) PETRUS LE ROY; (o) JACOBUS MARESCHAL; (p) PASCASIUS LAMBERT & BERNARDUS AUBRY:

1518. (q) ALANUS LOTRIAN; (r) JOANNES REAL;

(a) RE-

(a) Impensis JOANNIS BRIENSIS & JOANNIS HONGOTI. CAILLE p. 83.

(b) Id. ibid.

(c) Id. p. 84.] „ JEAN FRELLON fit „ imprimer *Historia Ecclesiastica* PETRI „ COMESTORIS, in *quarto* en 1513, „ BASTOLIS *in Sententias*, in *folio* en „ 1516. & quelque temps après il alla s'é- „ tablir à *Lyon*, où il imprima quantité „ d'Ouvrages considerables.

(d) Id. p. 84.] „ *Claude* CHEVAL- „ LON imprima *S.* THOMÆ *in quodlibet* „ &c. in *octavo* en 1513. Quelques an- „ nées après ayant épousé *Charlotte* GUIL- „ LARD, veuve de *Barthelemy* RAMBOLT, „ il imprima en la maison dudit RAM- „ BOLT, *Corpus Juris Canonici*, &c. in „ *folio* trois Volumes rouge & noir, en „ 1520. &c. PETRI LONGOBARDI „ *Liber Sententiarum*, &c. in *fol.* en 1537. „ & autres. CHEVALLON étoit un des „ plus habiles Imprimeurs de son temps, „ comme on le peut voir par la grande „ quantité de Livres qu'il a imprimez en „ leur perfection, tous lesquels Livres ci- „ dessus sont les premieres Editions. Il a- „ voit pour marque un Soleil, qui étoit „ celle d'*Ulric* GERING premier Impri- „ meur, laquelle passa à *Barthelemy* RAM- „ BOLT son associé, & depuis à CHE- „ VALLON, qui la mettoit au dessus de „ ses armes soûtenues par deux Chevaux „ debout, faisant allusion à son nom de „ *Cheval-long*. " Obiit anno 1538. quo ex Officinâ ejus viduæ *Vocabularius Juris* prodiit. Et puto *Nicolaum* BUFFET excudisse anno 1538. quo *Bellum grammaticale* cum *Cl.* CHEVALLONI insignibus typographicis prodiit.

(e) Usus est operâ *Wolfgangi* HOPYL. CAILLE p. 84.] Quelques années après avoir exercé la Librairie à *Paris*, il s'en retourna à *Cologne*, où il imprima plusieurs Ouvrages considerables. Il avoit pour marque les armes de *Cologne* avec ces mots, *Ima permutat brevis hora summis.*

(f) (g) Id. p. 85.

(h) (i) (k) Id. p. 86. *Joannes* LALISEAU fuit fortè frater aut filius *Radulphi*, qui anno 1501. Artem exercebat.

(l) (m) (n) (o) (p) Id. p. 88. *Jacobus* MARESCHAL impressit etiam *Lugduni* VIRGIL. cum Comment. ann. 1528. erat forsan aut frater aut filius *Petri* MARESCHAL de quo Vol. I. *Annal. Typ.* p. 191.

(q) Id. p. 89.

(r) Pro *Gulielmo* LE BRET. *Gul.* LE BRET habitabat in clauso brunello sub intersigni cornu cervini. Vide ann. 1543. CAILLE p. 89.] LE BRET avoit pour marque un Arbre, dont les fruits étoient verds & tendres, avec ces mots, *Spes mea Deus.*

(a) Id.

(a) REGINALDUS CHAUDIERE:

1519. (b) ÆGIDIUS COUTEAU; (c) DESIDERIUS MAHEU ſumptu GODEFRIDI HITTORPII.

Anno 1518. vitâ (d) deceſſit (e) BERTHOLDUS REMBOLTUS, (f) qui pridem per (g) multos annos cum UDALRICO GERING rem Typicam tractaverat. (h) Triennio ante UDALRICI (i) mortem REMBOLTUS, (k) poſtquam ſecum CAROLAM GUILLARD matrimonio junxiſſet, in Vico *Jacobæo* domum pacto cum *Sorbonæ* patribus annuo in ſuam & uxoris vitam pretio conduxit.

FRAN-

(a) Id. p. 89.] „ Il avoit pour marque „ le Temps avec ces paroles, *Virtus ſola aciem retundit iſtam* “: Idem Inſigne à *Reginaldo* CALDERIO mutuatus eſt, & Libris cœpit affigere anno 1528. *Simon* COLINÆUS. Lege *Hiſtor. Pariſ. Typogr.* pag. 6. *Reginaldus* CALDERIUS anno 1518. quo in ejus ædibus venale erat *Specimen* TEXTOR. *Epithet.* ex Officinâ *Henrici* STEPHANI emiſſum; habitabat ad Inſigne Hominis Sylveſtris in Vico *Jacobæo*, & anno 1524. quo hunc eundem Librum typis VIDOEI edidit.

(b) De hôc lege Vol. I. *Annal. Typog.* pag. 302.

(c) Vide *Catalog.* ann. 1519. Idem anno 1530. *Nicolai* COUTEAU operâ uſus eſt. Lege CAILLE p. 101.

(d) CHEVILL. p. 97.

(e) Hunc *Joannes* LA CAILLE p. 82. 84. vocat *Barthelemy* & p. 75. *Berthault*, quaſi non unum fuiſſe putaverit: is error forſan ex voce *Berthol.* abbreviatâ & pro *Bartholomæo* acceptâ ortus eſt.

(f) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 223.

(g) Ferè viginti.

(h) Ann. 1507.

(i) Ann. 1510. Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 227.

(k) CHEVILLER. p. 97.] „ Trois ans „ après la mort de GERING, ſon Aſſo„ cié REMBOLT, qui s'étoit marié avec „ *Charlotte* GUILLARD, loua des Doc„ teurs de la Societé de *Sorbonne* une Mai„ ſon dans la ruë S. *Jacques* vis-à-vis la „ petite ruë *Frementel*, où pendoient pour „ Enſeigne le Coq & la Pie. Le Bail lui „ en fut fait l'année 1507. pour ſa vie & „ celle de ſa femme, à la charge de payer „ tous les ans douze livres, & d'y faire un „ bâtiment de ſix cens livres, ce qui fut „ executé. Il porta avec lui l'Enſeigne „ du Soleil d'Or, qu'il avoit euë commu„ ne dans la ruë de *Sorbonne* avec *Ulric* „ GERING & commença l'année 1509. „ à imprimer en ſon nom* ſeul, ſous cet„ te Enſeigne, le S. BRUNO ſur les Epi„ tres de S. PAUL, & le LUDOLPHE de „ *Saxe*, *De Vitâ* CHRISTI, & y fit plu„ ſieurs autres Impreſſions juſqu'en l'année „ 1518, en laquelle il mourut.

(a) CAIL-

* Id (ut puto) non ita accipiendum eſt, quaſi neminem poſt *Vdalrici* obitum in ſocietatem aſſumpſerit. Teſte enim *Joanne* LA CAILLE (p. 82. 83.) ſocios habuit ann. 1510. *Joannem* VATERLOES, & ann. 1512. *Ludovicum* HORNKEN; & cum illo *Richardi* HAMPOLE *Lectiones* B. JOB. *in* 4. cum hoc ALBERTUM *de re ædificat. in* 4. impreſſit. CHEVILLERIUS (p. 101. 102.) in Catalogo Librorum à REMBOLTO poſt *Vdalrici* mortem impreſſorum nullam *Richardi* HAMPOLE mentionem facit, *Albertum* quidem recenſet, ſed ſinè *Ludovici* HORNKEN nomine. CHEVILLERIUS (p. 101. ex pag. 52. Catal. *Tellerian.*) & *Joannes* LA CAILLE (p. 77.) *Michaelis* LOCHMAYER *Parochiale* 1509. *in* 4. memorant: ſed ille tribuit Editionem REMBOLTO, hic *Nicolao* DE LA BARRE; qui in hâc procurandâ ſocii eſſe potuerunt. Hujus *Nicolai* operâ uſus eſt anno 1509. *Petrus* LE DRU. CAILLE p. 77.] „ *Nicolas* DE LA BARRE avoit pour marque un Cœur percé d'une flêche, deux têtes „ de mort aux deux côtez, & deux os de mort, avec ces mots: *Mors omnibus æqua.*

FRANCISCUS REGNAULT (a) Typographus & Librarius juratus duxit uxorem MAGDALENAM (b) BOUCHETT & cœpit Artem exercere anno 1506. (c) Communicavit impensas cum JOANNE GRANJON, ÆGIDIO GOURMONT & PONCIO PROBO [PONCET vel PONSET LE PREUX] in quorundam Librorum Editionibus; THOMÆ aliquando *Wesaliensis*, aliquando Nicomâ *Wesaliense*, ejúsque Interſignium fuiſſe Speculum, utì conſtat ex *Epiſtol. Illuſtr. Viror.* quas pro *Francisco* REGNAULT absque anni notâ excudit. Anni etiam indicio carent Editio BEROALDI *Oration.* & *Opusculor.* quam dedit *Franciscus* REGNAULT, & ſuo Elephante ſigno prænotavit: & EUSEBII *Hiſtoria Eccleſiaſtica* (quæ *venundabatur* Pariſiis *à* Francisco REGNAULT *in Vico Sancti* JACOBI *ſub ſigno Divi* CLAUDII) Elephante etiam turrigero prænotata.

(a) CAILLE p. 79.] „ Il imprima „ pour *Durand* GERLIER [de quo Vol. „ I. *Annal. Typogr.* p. 189.], *Concordata* „ *inter Sanctiſſ. Papam* LEONEM *Decimum*, „ *&* FRANCISCUM *Primum* Gall. *Regem*, „ in octavo. Item *Defenſorium Con-* „ *cordatorum per* HELIAM *Turon. Ar-* „ *chiepisc.* in octavo. Ce Livre eſt extré- „ mement rare & curieux. Il mettoit or- „ dinairement au bas de ſes Livres, *Pari-* „ *ſiis, ex Officinâ honeſti viri Francisci* „ REGNAULT, & avoit pour Deviſe au- „ tour de ſa marque, qui étoit un Elephant, „ *En Dieu eſt mon eſperance.* Il s'eſt diſtin- „ gué par la grande quantité de Livres „ qu'il a fait imprimer. Il avoit deux „ freres, dont le premier fut nommé *Jac-* „ *ques*, qui épouſa *Marguerite* DU PRE'; „ le ſecond, nommé *Robert*, qui épouſa „ *Marguerite* MORIN, tous Libraires.

(b) *Jacobi* BOUCHET mentio fit anno 1522. CAILLE p. 93.

(c) ALD. MANUT. *Gramm. Lat.* impreſſ. *Parrhiſiis per fideliſſimum Impreſſorem* THOMAM Weſaliæ (eundem, qui antea *Thomas* KEES Weſalienſis) *commorantem è regione Collegii* Italorum, *impenſis verò honeſtiſſimorum virorum* Joannis GRANJON *&* Francisci REGNAULT. Et in fronte, *Venum exponuntur in ædibus* Franciſci REGNAULT *moram gerentis in Vico divi* JACOBI *ſub* Mathurinis *in interſignio Sancti* CLAUDII. Nullam anni notam reperio, niſi quæ in fine Epiſtolæ *Aldinæ* legitur M. D. VII. Et forſan non diu abeſt ab illo tempore hæc Editio, in quâ plurima illa, quæ Græcè impreſſa ſunt, nullis accentibus aut ſpiritibus notantur.

PLINII Epiſtol. *impreſſæ* Pariſius *è regione Collegii* Italorum *in interſignio Speculi*; *expenſis honeſtorum virorum* Francisci REGNAULT *&* Ægidii GOURMONT. M. D X. Et in fronte, *Venundantur* Pariſius *in Vico divi* JACOBI *in interſignio Sancti* CLAUDII. Has etiam impreſſas puto à THO-

SIL. ITALIC. cum Comment. *Parrhiſiis ex ædibus* Nicolai DE PRATIS 1512. *impenſis honeſtiſſimorum virorum* Poncii PROBI *&* Francisci REGNAULT *Bibliopolarum.* Et in fronte, *Veneunt ab honeſtiſſimo Bibliopolâ* Poncio PROBO *viâ divi* JACOBI *è regione* Mathurinorum *ad Lupi quadrupedis interſignium.* CICER. *Offic. Amic. Senect. Paradox.* cum Comm. in cujus Editionis fronte (nam Liber, quem aſpexi, fine erat mancus) *Venundatur apud* Poncetum LE PREUX *fidelem Bibliopolam in Vico divi* JACOBI *ad Interſignium poti ſtagnei.* Harum quatuor Editionum frontiſpicia rubricis decorantur. Notandum eſt etiam duplex *Ponceti* PROBI Interſignium. Præterea Inſigne, quod binis prioribus præfigitur, typographicum eſt Scutum litteris F. R. inſcriptum, quod hinc ôpilio, illinc caprarius, cum ſuis unà gregibus, ſuſtinent; ſubſcripto nomine FRANÇOIS REGNAULT, ambiente epigraphâ, *En Dieu eſt mon eſperance.* Alluſio forſan facta eſt inter vocem propriam REGNAULT & Hebræam רעה, quæ *paſtorem* ſignificat.

In binis poſterioribus, Scutum litteris P. P. inſcriptum Arbori appenſum, duobus utrinque quadrupedibus alatis Serpentibus id ſuſtentantibus, ſubſcriptóque nomine PONSET LE PREUX.

CAILLE p. 82.] „ *Poncet* LE PREUX, „ qui s'eſt fait diſtinguer par la grande „ quantité de Livres qu'il a fait imprimer, épou-

NICOLAI DE PRATIS prælo usus.

(a) Ante annum 1500. de *Græcæ* Typographiæ originibus, incrementis & præcipuis cultoribus disserui. Hîc quo pacto quorúmque adjumentis deinceps, & ubi ignorabatur, instituta; & ubi jam innotuerat, propagata fuerit, disquirendum restat.

Lutetiæ, in *Latinis* litteris Typographi multum profecerant, nec ullibi ferè in majorem excreverant numerum. *Græcæ* autem, dum in plurimis *Italiæ* locis, æquatâ cum sumptibus diligentiâ, incredibili successu jam diu colebantur, in illâ adhuc *Galliæ* Metropoli jacebant paucissimis Typographis satìs intellectæ, & ab iis, quos harum aliquod specimen dare oportebat ob loca ex Scriptoribus *Græcis* proferenda, tam malè effictæ, tam mendosè dispositæ, ut vestigia magìs litterarum quàm litteræ, & conjectore priùs quàm lectore egerent; plerumque destitutæ suis prosodiis, accentibus scilicet & spiritibus; qui utcunque à nonnullis explosi, non tantùm ex usu esse, sed cultûs etiam non parum vocibus addere mihi videntur.

BADIUM habemus anno (b) 1505. orantem, ut *Chalcographorum erratis præsertim in accentibus* Græcanicis *ob penuriam Characterum humaniter ignoscatur.* FRANCISCUS TISSARDUS anno (c) 1507. quo Librum *Græcè* edere parabat, difficulter voto potiri valuit; cùm *incussorum sibi hoc munus, hanc provinciam assumere vellet nemo, nullus non id laboris subterfugeret; Characteres præterea* Græci *hactenus deessent; ad eorum quoque aliquot scalpendos, & postmodum liquefaciendos, & denique ad eos impressioni aptandos tradendósque magnis (ut aiebant) sumptibus opus esset; ad hæc ea non intelligere, ne legere quidem ejúsque insolentes faterentur.* Idem (d) TISSARDUS affirmabat apud *Italos* id in dedecus *Parisiensi* Academiæ verti, quòd *ei* Græcæ *deessent litteræ.*

(e) FRANCISCUS TISSARDUS *Ambacæus* (cui quantum debeat suscitatum *Græcæ* Linguæ studium, mox exponam) litteris humanioribus ac Philosophiâ *Parisiis* primùm imbutus, deinde *Aureliâ*, quam

„ époufa *Annette* DUPUY, & commença
„ à faire imprimer par *Jean* BARBIER,
„ DIONYSII Cisterciensis *in Sentent. &c.*
„ in folio en 1511. MARCI FABII
„ QUINTILIANI *Oratoriarum Institutio-*
„ *num lib. XII.* in folio imprimé pour le
„ dit par *Pierre* VIDOÜE en 1527. Il a-
„ voit pour marque un Loup qui empor-
„ te une Brebis, avec ce vers en Latin:

„ *Quicquid agas, sapienter agas, & respice*
„ *finem.*

Habetur Epistola *Jod.* BADII *Ascensii* data *Ponceto* LE PREUX *Bibliopolæ optimo, litterarum amantissimo & inter amicos honesto loco habendo*; præfixa Editioni CICER. *Offic.* &c. *cum not.* 1509. *honesti* Antonii BONNEMERE *quàm maximâ industriâ, sumptu liberalissimi* Ponceti LE PREUX.

(a) Vol. I. *Annal. Typog.* p. 46. 83. 146. 182. 183. 228. 229. &c.

(b) Quo *Laur.* VALL. not. in Nov. Test. impressit. Lege CHEVILL. p. 246. 247.

(c) CHEVILL. p. 250. 251.

(d) CHEVILL. p. 247. 248.

(e) CHEVILL. 247. 248. 249. 250.

(a) Act.

quam Juri discendo operam daturus petierat, discedere ob indomitam ibidem Scholarium licentiam coactus, in *Italiam* demum se recepit; trienniúmque in studiis perficiendis posuit. Magnos fecit profectus in Linguis perdiscendis, sub GUARINO *Veronensi Ferrariæ*, PHILIPPO BERALDO *Bononiæ*, CALPHURNIO *Paduæ*; in *Hebræâ* præsertim audivit *Judæum Ferrariensis* Synagogæ Sacerdotem, in *Græcâ* DEMETRIUM *Spartiatam*; tandem in Academiâ *Bononiensi* Juris utriusque, quod sub JOANNE CAMPEIO Civile, Canonicum sub ANTONIO *Burgensi*, celebribus ibi Professoribus, didicerat, Doctor creatus est. His litterariis opibus locupletatus remeavit *Lutetiam*; ubi nactus est patronos Principem FRANCISCUM VALESIUM & JOANNEM DE AURELIÂ Archiepiscopum *Tolosanum*, amicos JOANNEM CALLUELLUM & FRANCISCUM MOLLINUM, Principis Consiliarium illum, hunc Præceptorem, & JOANNEM MORELETUM LUDOVICI XII. Secretarium.

Sub horum auspiciis & nominibus anno 1507. quatuor Libros *Græcè* publicavit; primum (βίβλον γνωμαγυρικὴν) pridie Idus *Augusti* edidit Principi VALESIO & Archiepiscopo *Tolosano* (a) dedicatum, cum paraclesi ad *Græcarum* litterarum studium; (b) secundum (βατραχομυομαχίαν) 18. *Septemb.* Archiepiscopo *Tolosano*; tertium (Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέρας) 28. *Octob.* JOANNI MORELETO; (c) quartum (χρυσολορᾶ ἐρωτήματα) 25. *Nov.* Archiepiscopo *Tolosano*. Hi Libri *Græcè* (d) primi *Parisiis* impressi sunt. Hactenus magna fuerat penuria & grande pretium *Græcorum* Librorum, quos è *Venetiâ* studiosi coemere solebant.

TIS-

(a) Ad finem Octastichon *Græcè Latinámque* ejusdem versionem addidit; cujus quatuor versus sunt hi,

Tu tamen ante alios salve, ô meus inclyte Princeps,
Angolisme, *chori signifer* Aonii &c.
Sisque Tolosanus *fautor, qui numina servas*
Musarum, & votis ambo favete meis.

(b) Huic inter *Petrum* TISSARDUM & *Franciscum* fratres Dialogus Hexastichos adscribitur.

P. *En tibi summus honos, sublimis gloria, laudes*
Immensæ, & patrium te petit omne decus,
Te duce, si Gallis *palàm opuscula* Græca *legantur,*
Perdita ne patriæ littera sit Danaæ.
F. *Frater es, & fratris non parva suasio; sed quid?*
Méque Tolosanus *suscitat & patria.*

(c) Cum hôc Epigrammate *Caroli* ROUSSEAU:

Primus Parrhisiâ Graiæ *nova gloria Linguæ*
AMBACUS Argivum *concinit urbe melos:*
Quo duce morales Sophiæ amplexabere leges.
Hoc igitur stabili pectore fige memor.

(d) Quod liquet ex verbis his Epistolæ ad MORELETUM: ——— *Tum quòd* Parrhisiis *primis* Græcis Galliarum *Characteribus impressum est.* &c.
CHEVILL. p. 247.] „ On commença „ à

Tissardus nequa sua in rem litterariam opera cessaret, introducto apud populares *Græcarum* Impressionum usu, *Hebræas* etiam litteras typis effingendi *Parisiis* primus author fuit; annóque 1508. Alphabetum & Grammaticam *Hebræam* cum *Græco* ad calcem Alphabeto & nonnullis Orationibus ac Hymnis *Græco-Latinis* aliísque in studiosorum manus emisit. (a) Huic Libro præfixit Epistolam ad

„ à graver des poinçons, à frapper des „ matrices & à fondre des lettres *Grecques* „ à *Paris*, autant qu'il en falloit pour avoir „ des Editions entieres en cette Langue, „ l'année 1507. Ce fut *François* Tissard „ qui en prit le soin.

(a) Qui liber quoniam non cuivis est notus, & rarissimè occurrit, visum est ex Epistolâ, Dialogo & Compendio ea excerpere, quæ ad præsens institutum pertinent, confirmántque, quicquid modò de Tissardo tradidi.

[Ex Epistolâ.] ——— *Nuperrimè visus es jubere, uti hôc primo tuo ad* Parrhisios *accessu aliquid (quod tuo nomini ascriberetur) ex Officinâ nostrâ foras exiret.* ——— *At verò nihil, quod dignum foret, apparebat: nî tandem* Biblia Hebraïca *præ oculis sese ipsa fortè cellulâ in Bibliothecariâ antea reconditam obtulisset.* ——— *extempore venit in mentem, jam ad illam tam antiquam (quæ nobis diu præclusa fuit) paginam aperire. Et ita demum sicuti ad* Græcam *& cætera id genus* Græca *Volumina tramites in divinum tuum honorem hactenus in hâc inclytâ* Parrhisiorum *Academiâ demonstravimus; nunc verò itidem ad* Hebraïca *pateant necessum est: adeò ut illas tris Linguas, ut pote vel* Latina *cum* Græcis *vel* Græca *cum* Hebraïcis, *conjungere, vel illa omnia in unum liceat convenire. Ea propter elementa in primis tradere, eorúmque, quàm commodiùs potui, pronunciationes explicare; nec-non Grammaticam subinde paucissimis nec eis quidem difficilibus enodare institui. Quibus Dialogum sanè ac breve de* Judæorum *ritibus Compendium, veluti præludia his primis rudimentis, præponere non indignum fore existimavi.*

Ex Dialogo] Sic Phronimus ad Prothymopatrin. *Quid memorare opus est, quo patriam Rege donâsti?* ——— *cui & conjugem æquatæ dotis dicâsti.* ——— *Quid eorum sobolem* ——— *quæ tanto Principi* Valesiorum *Duci atque* Angolismorum *Comiti pacta est* ——— Ganeium *in supremâ Justitiæ sede, &* Prattum *in subsellio continuo subsequente collocâsti.* ——— Georgium Ambosium *Cardinalem ac* Rhotomagi *Archiepiscopum* ——— *hujus nepotem* Ludovicum Ambosium Albiaci *Episcopum advocâsti* ——— Ludovicum Insulanum Belvacorum *Episcopum* ——— Brissonetum Lu-doveñ. *Episcopum* ——— Jacobum Fabrum ——— *curâsti semper ut sint qui patriam litteris ornent.* ——— *Agedum, ô* Prothymopatris, *quod cœpisti, perage.* ——— PROTHYM. *Jam teneo. Vis & alia* Græcorum *Volumina jamjam impressioni commendari, & palàm protinus optas edi.* PHRON. *Optóne? atqui vehementer desidero, ô* Prothymopatris. *Sed ad hæc quid* Hebraïcum *velim; ut ita demum tris attigerimus Linguas.* ——— PROTHYM. *Qui potest hoc fieri, ô* Phronime? *cùm non qui tradat solùm, verùm etiam qui edat, desit. Non sunt characteres, non litteræ, & denique neque litterati* ——— PHRON. ——— *Num & probè is (quem* Franciscum Tissardum Ambacæum *aiunt) hujusce provinciam sumet?* — PROTHYM. — *at gravioribus ac magìs arduis jugiter invigilat.* PHRON. *Quibus? Princépsne* Angolismorum *ejus Dominus jam ex* Parrhisiis *in domum suam evocavit?* PROTHYM. ——— *Nondum, ô* Phronime; *sed juribus nunc is sedulò vacat.* ——— *Rem intelligas velim. Ab ineunte ætate eum inprimis amavi* ——— *Egi itaque ad* Parrhisios *primùm ex* Ambacis *eum comitatus, ubi & Litteris humanis & dialecticis insudavit; deinde* Aureliam, *ubi Pontificum institutis simul ac Imperatorum imbui eum contendebam. Sed ubi primùm eum, quas voluptates* Aurelianas *(ludum pilæ, tripudia, convivia & comessa-*

ad FRANCISCUM VALESIUM; & Dialogum inter PROTHYMO-

meſſationes frequentes) *priùs ad ea tempora deſpexerat*, *ſubolfacere intellexi*, *continuò ad tertium* (*ſi memini*) Septembrem *agentem illìc vitam abigere cœpi* ——— *illinc protinus in oras* Italiæ *transalpinas eum transvolare ſuſcitavi*. *Quem* Ferrariæ *ſub* GUARINO Veronenſi *ne dixerim* Philippi BEROALDI *pace* (*quem ipſe quoque nonnunquam poſtea in* Bononienſi *Auditorio ſucciſivis horis auscultaret perſuaſi*) *nec non &* CALPHURNII Patavii *publicè tum humanitatis artem in dicendo quàm maximè profitentis*, *& cæterorum aliorum virorum diſertorum eloquentiſſimo annum militare*, *mihi in animo ſedit*, *juxtà* Græca *cum* Latinis *conjungere*. *Eum enim* DEMETRIO Spartiati Helenæ *quidem civi & viro tum doctiſſimo tum diſertiſſimo facilè commiſi*. *Poſtremò Jura ſubinde proſequeretur & Pontificia & Cæſarea inſtitui*, *ubi his disciplinis triennium degit*. *Qui ſimulac demum* Ferrarienſe *Gymnaſium peſtem labefactare cerneret*, Felſineum *verò* (*cui* Bononia *nomen eſt*) *præ cæteris quibúsque optimis florere audiret*, *illuc protinus ſeſe contulit*. ——— *ibi* ——— *Jus Canonicum profitebatur* ——— Antonius SOLLERIUS. *Is* Francisci *familiaris erat & quondam* Bononiæ *condiscipulus*; *quandoquidem eum in* Gallias *proficiſci*, *ut* Gallis *aliquid eruditionis traderet*, *interprete* Franciſco (*quo utebatur familiariter*) *perſuaſi* ——— Franciſcus, *ubi* Bononiam *pervenit* ——— *in Jure Civili ſub* Joanne CAMPEIO Bononiæ *palàm ab annis quadraginta profitente*, *at in Jure Canonico ſub* Antonio BURGO Hispano, *viris quidem ne dixerim cæteris propè omnibus* Italiæ *Jureperitis ſcientiâ ac doctrinâ præſtantiſſimis fortiter ac ſtrenuè meruit*; *bravium conſecutus eſt* : *& illinc demum in* Gallias *reportavit triumphum*, *laureâ coronatus utrâque doctoreâ*. ——— *Illi ſuum partiebar ſtudium*, *& temporibus accommodabam*. *Ubi enim lectiones inſtituiſſem illi & matutinas & pomeridianas* ——— *quod ſupererat temporis ſtrenuè humanitati applicandum exiſtimabam*. ——— *Jureperiti multi*, *quibus uti* Gallia *poſſit perfacile* : *ii verò pauci*, *qui &* Græcas *&* Hebræas *litteras docere queant*. *Non ergo eas deperire ſinendum eſt*. ——— PHRON. Ambacæum *illum convenias operæ pretium eſt*. *Adi*; *alloquere*; *perſuade*; *exora*. ——— PROTHYM. *Bene habet*. *Ad eum jam me conferam*. *Et quin perſuadeam*, *non ambigo*. ——— *Veruntamen is ſi forte difficilem præſtet*, *amicos invocabo ad ſuppetias*. ——— *Duos ejus amicos perquam familiares* Bononiæ *jam dudum novi & doctiſſimos & diſertiſſimos*, Auguſtinum GRIMALDUM Gracenſem, MARTINUM Dolenſem *Episcopum*. — *At hos miſſos faciamus*; *hinc etenim abſunt*. *Sed quidſi* Joannem PIVUM *virum quidem tum litteraliſſimum tum diſertiſſimum implorem*? *Illum enim vehementer amat*. *Habeo & aliam perſuadendi viam*. *Enimvero cùm duobus illuſtriſſimi* Angolismorum *Principis illi conſuetudo eſt non parva*, *quin amicitia profectò intima*. *Quos*, *alterum* (*cui* Johannes CALUELUS *nomen eſt*) Parrhiſiis *ad tempus pro re ejusdem Principis ac conſilio degentem*, *alterum* (*cujus* Franciſcus MOLLINUS *nomen eſt*) *Principem bonis litteris imbuentem*, *ſuſcitabo*, *ſi opus eſt*.

Ex Compendio ad Principem VALESIUM] ——— Græcas *jam dudum litteras*, *quarum primitias noſtras habes*, *me primum apud* Galloſ *palàm impreſſioni tradidiſſe*; *núncque apud* Parrhiſios *vulgatas haberi*; *eóque nec in illis animum ſiſtere duxi*. ——— *Litteræ quoque* Hebraïcæ *mentem ſubiere*: *quibus neminem hactenus gentium manum appoſuiſſe in his ſaltem* Gallicanis *oris habeo exploratum* ——— *Vetus Teſtamentum* Hebræum *cum* Latino *ac* Græco *ſi libet* (*viam enim*, *quæ antea præcluſa erat nobis*, *jam in* Græcis *patentem reddidimus*) *conferre Theologiam profitentibus non erit inutile*. ——— *Quocirca hæc ubi in mentem ſubiere*, *aliqua protinus primordia ab elementis facere*, *& deinde rudimenta*, *utpote compendioſam ac ſuccinctam Grammaticam tradere inſtitui*. ——— *utì* Hebraïca *Lingua*, *diu licèt intermortua*, *exſuſcitetur nonnunquam*; *ut* Judæis *eâ Linguâ utentibus à* Gallis *jam diu pulſis fugatisque* ——— *apud nos vel ſpolia veluti trophea remaneant ad ſtudioſorum virorum armaria triumphanter appenſa*. — *Nam cùm ex* Galliâ *profugarentur*; *Libros ſecum exportaverunt*. ——— Ferrariæ *Penta-*

MOPATRIN PHRONIMÚMque; ac de *Judæorum* ritibus Compendium.

Poſt FRANCISCUM TISSARDUM, cujus (a) nulla ulterior anno 1508. mihi occurrit mentio, ad excolendum promovendúmque *Græcæ* disciplinæ ſtudium animum appulit (b) HIERONYMUS

tateuchon ductili calamo eleganter latis quidem ac ſpatioſis characteribus à centum annis citrà Parrhiſiis *in grandi proceróque Volumine ſcriptum in eorum Templo ac Synagogâ ornatiſſimè repoſitum vidi.* —— *Enimvero eorum Synagogam adire, quòd Præceptor meus ejus magnus Sacerdos erat ludíque litterarii eorum Magiſter, Ritus ſpectare, Cantica audire, Myſteria cernere avidè cupiebam.* —— *Sacerdote pingui ſatis ſtipendio ac mercede pellecto utebar ut Præceptore familiariter.* —— *Planè uti apud* Hebræos *ſit legendum, tradere mihi viſum fuit imprimis neceſſarium, eóque elementa prætexere, & ſubinde eorum pronunciationes annectere. Ad praxim cujus aſſequendam, Orationem Domini* Hebraïcis *unà cum aliis pauculis ac ejus Genitricis genealogiâ ſubtexere in animo duxi: poſtremò compendiosè ſuccinctéque ad eorundem Grammaticam divertere.*

TISSARDUS in illo *Hebraïcorum* Rudimentorum Libro ALDI meminit. —— *Circa horum omnium elementorum prolationem, rationem pronuntiandi, quam in quibusdam* ALDI MANUTII *viri quidem tum doctiſſimi tum magnificentiſſimi (qualem eum* Venetiis *novi, & ſuis ſcriptis percepi)* (1) *annotatiunculis comperi* &c. —— Scribit ibidem ſe *lectionibus jam diu palàm interpretatum* CHRYSOLORÆ *Grammaticam.* Ibidem memorat (2) *Biblia calamo* ESDRÆ *pulcherrimo quidem ac optimo charactere conſcripta, &* Bononiæ *in Sacrario Ædis Divi* DOMINICI *recondita. Quod quidem Opus ſæpenumero vidi, nam mihi nonnunquam committebatur: neque id tamen cum parvâ ſolemnitate. Quóque ſæpius videbam, eò magis admirabar. Enimvero viri ſanctitatem, religionem, excellentiam contemplabar, ejus prophetias ceu vatis venerabar, ſcripturam tam elegantem tam inſignem ac immaculatam laudabam nullâ nec tineâ nec labe viciatam. Quid mundius dicam? quid incorruptius? quid denique perfectius? Incudem profectò noviſſimè diceres exire, quod ex tot annis ab eo veluti futura intuente, eáque ſingula depingente adjectis punctis fuerit conſcripta. Quod longè profectò à Divi* THOMÆ *ſcriptis alienum eſt cenſendum. Cujus, quanquam is Fidei ſit Columna, Libelli tamen aliqui proprio calamo ſcripti (quos in Æde Divi* FRANCISCI Bergomi *magnificè repoſitos auctoritate antiſtitum vidi) ſunt vetuſtate penè aut papyri fragilitate corroſi & difficultate ſcripturæ haud lectu faciles, cùm tcredinoſam ob antiquitatem, tum quòd neque literas veluti obletas mundè ducebat, neque debito eas modo debitâve ratione effigiabat. Sed quod fidem hominum atque memoriam ſuperabat, ea* ESDRA *non vitulinis in pellibus ſed corio (cujusmodi cothurnos hâc tempeſtate roſaceos cerdones efficiunt) in voluminis modum obtorto involutóque ceu depicta infrà cernitur ſervatúrque ſicuti theſaurus divarum reliquiarum ſacratiſſimus religiosè, atque obſervanter ad refellendos* Hebræorum *errores, ſiquando aut impreſſione ſuâ aut ſcripturâ labefactare corrumperéve contenderint. Quandoquidem, ſi niſi fuerint viciare, errores ab eorundem auctore perfacilè venient reprimendi.*

Hanc ſpero Lectori non ingratam fore de TISSARDO digreſſionem, ſi digreſſio vocanda ſit, quæ ad primum *Græcæ* & *Hebrææ* impreſſionis Authorem ſpectat, ideóque ad meorum Annalium inſtitutum non poteſt non proximè pertinere.

(a) CHEVILL. p. 251.

(b) Idem p. 251, 252, 253, 254.

(a) ERASM.

(1) Lege ALDI perbrevem ad *Hebraïcam* Linguam Introductionem, quam ad calcem CONSTANT. LASCARIS *Græc. Gram.* adtexuit.

(2) Clariſſ. *Jac.* LE LONG Codicem hunc habet inter ſuppoſitos ſeu non tantæ antiquitatis, quantam illis tribuunt quidam Scriptores. Lege *Biblioth. Sacr.* Vol. I. p. 62. 63.

MUS ALEANDER Mottenfis, (a) *trium Linguarum fatìs peritus*, (b) *humanus & fuaviffimis vir moribus*, Papæ (c) pòft Bibliothecarius, deinde (d) Archiepifcopus *Brundufinus*, (e) Nuncius Apostolicus, (f) in *Germaniâ* adversùs LUTHERUM, & in *Galliâ* apud FRANCISCUM I. (quîcum in prœlio captus eft) demum à CLEMENTE VII. Cardinalis creatus. (g) ALEANDER in Virorum, qui *Venetiis* apud ALDUM conveniebant, Academiâ clarus, ERASMO olim in ALDI ædibus diverfanti, & anno 1508. fuum *Adagiorum* Opus augere cogitanti (h) APOSTOLII *Proverbiorum* copiam fecerat; eidémque in illo Opere illuftrando fuam aliquando operam (quod (i) ERASMUS ipfe non inficiatur) præftiterat.

(k) ALEANDRUM *Italiâ* LUDOVICUS XII. evocaverat *Lutetiam*, (l) annuâ quingentorum aureorum coronatorum penfione donatum, & ((m) antequam annum à gradu Doctoris in Artibus fuscepto exegiffet) anno 1512. ad *Lombardorum* Collegii Recturam promotum. *Parifiis* (n) publicè Prælectiones *Græcas* in PLATONEM, GAZAM aliósque, horis matutinis, *Latinas* in CICERONEM pomeridianis habebat in magnâ (o) eruditorum & nobilium viro-

(a) ERASM. in Epiftol. ad *Jodoc.* JONAM ann. 1520. pag. 592.

(b) Et pag. 636. MARLIAN. ad ERASM. ann. 1521.

(c) CHEVILL. p. 253.

(d) Ad quem ERASMUS dedit Epiftol. ann. 1524. pag. 810.

(e) ERASM. Epiftol. ad MONTJOI. ann. 1521. pag. 681. ERASMUS vocat hunc, *hominem apprime doctum, fibique vetere ac jucundiffimâ neceffitudine conjunctum*, eundem tamen *ipfius famâ, tametfi diffimularet, uri* fcribit in Epiftol. ad VLATTEN. ann. 1525. pag. 1705. Eum anno 1517. fuiffe Ecclefiæ *Leodienfis* Canonicum, Cancellarium Antiftitis *Leodienfis*, & Præpofitum apud Divum *Petrum* anno 1517. discimus ex Epiftolâ *Andreæ* HOECHSTRATENSIS ad ERASM. Epiftol. p. 1590.

(f) CHEVILL. p. 253.

(g) CHEVILL. p. 254.

(h) Lege ERASM. *Chiliad.* ad Titul. *Feftina lentè.*

(i) Et ad Titul. *In ftupidos: ranâ gyrinâ fapientior.*

(k) CHEVILL. p. 251. 252.

(l) Id. p. 253.

(m) CHEVILL. p. 253.] *Mox contra legem Annarium*, (dit BADE), *in hâc Urbe obfervatum, quod paucis conceffum videmus, nullâ ambitione, nullo diffidio, nullâ armorum vi, ut plerumque aliàs accidit, fed fummis votis, omnibus punctis, plenis fuffragiis, plaufibilibúsque acclamationibus, ad illuftriffimam* Parifienfis *Academiæ Recturam fis accitus, fummum & maximè expetitum, maximéque venerandum Magiftratum.*

(n) CHEVILL. p. 251. & 252.] ,, Voici ,, comme en parle *Joffe* BADE dans l'Epître dédicatoire du PLUTARQUE Latin ,, qu'il lui dédia l'année 1514. *Tu magni nominis & magnæ dignationis, & cujuslibet* ,, *profeffionis viros innumero numero ad Subfellia tua*, Orpheiâ *quadam, & Amphionicâ felicitate & gloriâ, devocafti; tamque ferè quamvìs populofiffimam* Parifinam *Academiam ex tuo narrantis ore* ,, *fufpenfam detinuifti.*

(o) Id. p. 252.] ,, Le célébre VATABLE étoit auffi de fes Ecoliers. Il aida ,, fon Maître dans la feconde Edition qu'il ,, entreprit de la Grammaire de CHRYSOLORAS. Car étant tombé malade ,, en 1511. VATABLE prit foin de l'Impreffion, & mit une Préface au Livre; ,, où il dit, que les Lettres Grecques, qui ,, avoient demeuré dans l'obfcurité à *Paris*, ,, y étoient devenues en honneur par les ,, Leçons

virorum frequentiâ, qui (a) undecunque ad eum audiendum confluebant. *Parisiis* postea pestilentiâ sæviente (b) *Aureliam* profectus *Græcas* ibi litteras profitebatur.

Diu in TISSARDI & ALEANDRI notitiâ hæsi; nec immeritò: par enim erat nôsse, per quos *Græci* & *Hebraïci* apud *Gallos* primùm innotuerunt, in Libris imprimendis, charaćteres. Nunc dicendum est, quis Typographus (c) *Græcè* & *Latinè* doćtus, illos primùm charaćteres typis ibi haćtenus ignotis expressit.

Is fuit ÆGIDIUS GOURMONTIUS, qui anno 1507. quatuor Libros antè memoratos, & anno (d) 1508. Grammaticam *Hebræam* cum *Græco* Alphabeto torculari typographico subjecit: Huic

„ Leçons d'ALEANDRE. *Cum* Hieron. „ ALEANDER, *vir quidem omnibus doctrinæ numeris & morum integritate cumulatissimus, & Præceptor mihi semper observandus, quem nemo satis unquam laudaverit, in* Galliam *sese contulit; quam nunc suis doctissimis, cùm privatis tum publicis, utriusque Linguæ prælectionibus reddere curat illustriorem, hôc vel anno maximè studiosos, quibus splendida non arridet fortuna, juvare voluit; quòd Libellos Græcos, quorum maxima nos aliorum qui urgeret penuria, typis excudendos tentaverit, tali profectò in his usus sedulitate, ut posthac possit* Gallia *nostra bonas Literas* Italiæ *non invidere.* Cette même année „ un Savant nommé *Michel* HUMELBERGE entreprit de travailler sur l'AUSONE, „ qu'il fit imprimer *in* 4 par *Josse* BADE, après l'avoir revû & corrigé sur plusieurs „ Manuscrits, il avoüa qu'il restoit encore „ dans ce Poëte plusieurs endroits obscurs, „ qui avoient bien besoin d'être éclaircis & „ expliquez par quelque homme. ALEANDRE promit de le faire publiquement „ dans ses Leçons: *Non inficiamur non pauca in omnibus* AUSONII *Codicibus menda inveniri magno digna vindice: quæ* „ Hieron. ALEANDER *vir omni laudum Præfatione major, dum hæc imprimerentur, alibi occupatus, sibi in publico reservat auditorio discutienda.* CHRISTOPHE DE „ BRILLAC Evêque d'*Orleans*, & ensuite „ Archevêque de *Tours*, lui donna son neveu *Claude de* BRILLAC pour l'instruire „ dans les Sciences & dans les Langues. „ Il y avoit déja deux ans qu'il étoit „ son Précepteur, quand il fit imprimer le „ *Gnomologia* de 1512. Il dédia cette Edition à cet Ecolier.

(a) Id. p. 252.] „ On venoit d'*Allemagne* „ pour l'entendre, & l'Electeur Palatin „ lui envoya son frere VOLFGANG DE „ BAVIERE, qui ne manquoit pas une „ de ses Leçons, non-plus que *Jacques* „ SIMLER Précepteur de ce Prince. Ce „ fut à cet illuste Ecolier qu'ALEANDRE „ dédia le *Lexicon* de 1512. que six de ses „ Disciples firent imprimer, le Maître „ voyant seulement les dernieres Epreuves. „ Il dit, dans l'Epître dédicatoire, que ce „ Prince lui faisoit l'honneur de le visiter „ souvent, & qu'il prenoit bien la peine „ de frapper lui-même à sa porte.

(b) Id. p. 253.] „ La Peste faisant de „ grands ravages à *Paris*, il s'en alla à „ *Orleans* continuer ses Leçons Grecques. „ Alors un de ses Amis, avec qui il avoit „ demeuré à *Padouë*, lui dédia l'Impression des Idylles de THEOCRITE avec „ ce Titre: HIERONYMO ALEANDRO „ Mo'tensi, *trium Linguarum doctissimo*, „ *Græcas* Aureliæ *Literas profitenti*, CELSUS „ HUGO DISSUTUS CAVILLONUS Celta, *earumdem, nec non Hebraïcarum apud* „ Parrhisios *interpres S.*

(c) CAILLE p. 80.

(d) Ut Lećtor poëteos illis temporibus adhuc satis impolitæ aliquod specimen habeat, hìc bina adjiciam CORDERII & TISSARDI Epigrammata.

„ Ad

Huic ſubſcripſit hæc verba : *Operoſo huic Opuſculo extremam impoſuit manum* ÆGIDIUS GOURMONTIUS *integerrimus ac fideliſſimus primus, duce* FRANCISCO TISSARDO Ambacæo, *Græcarum & Hebræarum litterarum* Parrhiſiis *Impreſſor. Anno à nativitate Domini* MCCCCCVIII. *Quarto Calen. Februa.* & fronti adſcripſit : *Venales reperiuntur in vico Sancti* JOANNIS Lateranenſis *è regione* Cameracenſis *Collegii apud* EGIDIUM GOURMONT *diligentiſſimum & fideliſſimum Bibliopolam.* Ad finem Abbreviationum Græcarum leguntur hæc : *Erratula ſi fortè nonnulla inter legendum offendantur, aut litterarum ſuperantium, aut aliarum vice poſitarum, aut deficientium, atramento tenaci & veluti piceo Impreſſorum incuriâ extractarum, Lectores velim exoratos æquo animo ferant, haud mihi quicquam horum aſcribentes. Reliqua verò ſiquidem ſuperflua, benevolè expungant. Quæ verò deeſſe videbuntur, haud*

„ *Ad Dominum*
„ TISSARDUM Ambaceum
„ *Juris utriusque Doctorem, Græcæ Hebraï-*
„ *cæ & Latinæ trium Linguarum*
„ *callentiſſimum*
„ PETRI CORDERII Parrhiſini
„ *σχέδιον & expromptuarium δυοδεκάστιχον.*

„ *Gallia*, te ſolo, *Demoſthenis*, atque *Jo-*
„ *ſephi*,
„ Et ſimul *Andini* verba *Maronis* habet.
„ Græca tibi jam ſunt communia, & ora
„ *Joſephi*
„ Calles : *Vergilii* verba canora gerens.
„ Nempe triſulca tibi Lingua eſt, quâ tri-
„ nus haberis,
„ Tres quia ſub ſolo pectore condis
„ avos.
„ Id ſupereſt quo fama tibi eſt præſtantior
„ illis :
„ Doctores, & Juris dogmata ſacra
„ capis,
„ Hinc tua ſcripta docent, quantum tibi
„ *Galla* Juventus
„ Debeat ; hâc cauſâ gloria ſumma tibi
„ eſt.
„ Quare agedum optatis avibus tua ſcripta
„ manebunt
„ Fixa diu tenero Principis ore. Vale.

„ *Parrhiſiis* Pridie Idus *Januarias*. 1508.

„ *Ad præſtantem ac eximium*
„ *Decretorum Doctorem* Parrhiſium
„ PETRUM CORDERIUM,
„ *cùm variâ ac multiplici litterarum erudi-*
„ *tione ac doctrinâ tum omnigenâ &*
„ *virtutis & laudis decore ornatiſſi-*
„ *mum Amœbæum Epigramma*.

„ Non *Demoſtheneus*, vel non (ut ais)
„ *Maro*, nec ſum
„ Nec *Joſephus* ero : falleris, unde cave.
„ Invigil (eſto) fui his ac juribus, ergo
„ ſupremos
„ Sic referam, aut (ut ais) jura tenere
„ putem ?
„ Sed tibi cum placeant hæc, laudas : quí-
„ que ſequuntur
„ Par ſtudium, aſſeclas tollis ad aſtra
„ viros.
„ Namque humana ferunt ſtudia hæc pri-
„ moribus annis
„ Te cepiſſe, hilarésque hos tenuiſſe
„ jocos :
„ Et legiſſe palam. At non his contentus
„ abire
„ Ad majora animus, ſic tibi cura, fuit.
„ Juribus indulſiſſe vacat, quòd lector in
„ almis
„ Ad ſacra *Parrhiſiis* jura ſtatutus eras.
„ Perpetua hinc conceſſa tibi eſt (ſcio)
„ laurea Juris.
„ Ipſe equidem vidi teſtis, adeſſe juvat.
„ Quid plura ? ad praxim tandem ventum
„ eſt, quod & ore
„ Ingenióque vales, iſte Senatus habet.
„ Non igitur memorem ulterius, ſed
„ præbeat opto
„ *Gallia* pro meritis munera grata tuis.

„ Idibus *Januariis*.

Ora-

haud indignanter addant ac ſuppleant. Aliquando tamen in GOURMONTII Editionibus (a) erratorum Indicem invenimus.

GOURMONTIUS Editionibus (b) ſua gentilitia ſæpius Inſignia ad (c) initium aut ad (d) finem aut (e) utrobique appendebat ; aliquando cum his Epigraphis Gallicè (f) *Toſt ou tard*, *près ou loing*, *A le fort du foible beſoing*, aut (g) Græcè, (h) ἀγαθὴ καὶ μάζα μετ' ἄρτον, (i) σπεῦδε βραδέως, (k) νόει, καὶ τότε πράττε, (l) Ἀγαμεμνόνεια φρέατα ; (m) vel (n) σὺν ταῖς μούσαις, (o) σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει, (p) τέχνη τύχην ἔστερχε καὶ τύχη τέχνην. Scuto Inſignium ſuorum ſubſcribebat ſuum nomen [(q) GILLES DE GOURMONT, vel (r) EGIDIUS GORMONTIUS.] Pro (s) Inſigni typographico etiam utebatur (t) tribus Coronis *Colonienſibus*, nonnunquam cum hôc textu ex (u) ſacrâ paginâ, (x) Hebraïcè & Græcè :

נער הייתי גם זקנתי
ולא ראיתי צדיק נעזב
וזרעו מבקש לחם:

Νεώτερος ἐγενόμην, καὶ γὰρ ἐγήρασα·
Καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον,
Οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους.

(a) Nul-

Orationem quoque ſolutam metricâ politiorem non fuiſſe ex locis ſuprà allatis conſtat. Sed aliud eſt Linguam intelligere, aliud eadem uti ; optimus ille eſt & rarus, qui utrumque callet.

(a) Vide ERASMI *Moriam*; CHÆREDAMI *Alphabet. Ling. Sanct.* &c.

(b) Scutum argenteum tribus roſis centricis, ſubjectâ Lunâ falcatâ, inſcriptum ; Scuto additi telamones, Cervi duo coronati & alati ; impoſita galea cum Angelo, cujus dextra ſupra caput extenſa armatur gladio, ſiniſtra parmam pectori oppoſitam gerit.

(c) *Heb. Gramm.* 1508.

(d) SABELLIC. *Orat.* 1509.

(e) ARISTOPH. 1528.

(f) HOM. *Iliad.* α. β. 1523.

(g) *Hebr. Gramm.* 1508.

(h) ZENOB. *Proverb.* ἐπὶ τῶν τὰ δευτερεῖα τισι διδόντων.

(i) De hôc Adagio ſæpe priùs.

(k) Cogitationem actioni præire oportet.

(l) ZENOB. *Proverb.* ἐπὶ τῶν μεγάλων ἔργων.

(m) *Encom. Moriæ*, finè anno.

(n) *Cum Muſis*, formula bene ominandi. Lege ERASM. *Adag.* ſub Titul. *Ominandi.*

(o) SUID. ἐπὶ τοῦ μὴ χρῆναι ἐπὶ ταῖς τῶν θεῶν ἐλπίσι καθημένους ἀργεῖν.

(p) Legere oportet ἔστερξε. Inter metrica Proverbia, τέχνη τέχνην ἔστερξε, καὶ τύχη τύχην. vel invertendo, τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τέχνην τύχη. Conſule SCHOTTI Editionem *Proverb. Græc.*

(q) *Hebr. Gramm.* 1508.

(r) ARISTOPH. 1528.

(s) ARISTOPH. 1528.

(t) Subſcribebat ergo aliquando *Sub Scuto Colonienſi* (Alphabet. Ling. Sanct. 1532) aut *ſub inſigni trium Coronarum* Colonienſium (Lexic. Gr. 1523.) *in viâ Jacobæâ.*

(u) Pſalm. XXXVII. 25.

(x) ARISTOPH. 1528.

(a) PLA-

(a) Nullum aliquando Insigne & nullam epigrapham adhibuit.

Græcos GOURMONTIO characteres duplicis fuisse formæ, utì & *Hebraïcos*, (b) majoris primum, deinde etiam (c) minoris, observo. Libros aliquot ab eo excusos vidi anni indicio destitutos quales (d) GEORGII Trapezantii *Artem Rhetoricam*, (e) ERASMI *Moriam*, (f) *Alphabetum Hebraïcum & Græcum*, (g) CHRYSOLORÆ *Grammaticam*.

Inter eruditos, quorum auxilium in difficili illâ *Græcarum* Editionum curâ expertus est GOURMONTIUS, viros non prætereundi sunt MELCHIOR VOLMARIUS *Erythropolitanus*, & JOANNES

(a) PLATON. *Cratyl.* 1527.

(b) *Hebr. Gramm.* & *Alphab. Græc.* 1508. GAZ. *Gramm.* 1518. CHRYSOLOR. *Gramm.* 1525. ARISTOPH. 1528.

(c) *Alphabet. Ling. Sanct.* 2532. HOMER. *Iliad.* α. β. 1523. PLATON. *Cratyl.* 1527. *Lexic.* 1523.

(d) Nunc primùm in *Gallia* impressum fuisse docet Libri titulus. In eâ Editione multa passim ex Græcis Scriptoribus loca Græcè citata reperio, quorum longè plura accentibus destituuntur, unde conjicio fuisse priorem ann. 1507. & 1508. Accentus enim postea nunquam ab eo neglectos comperio.

(e) In eâ accentus Græci, quoties opus est, adnotantur; & character proximè accedit ad eum, quo usus est anno 1508.

(f) Eodem forsan tempore, quo *Gramm. Hebr.* & *Alphabet. Gr.* 1508. Eadem est utrobique errata excusandi formula, quam priùs attuli.

(g) Græco charactere minore excusa prodiit & longè quàm antea emendatior. Antea prodierat anno 1507. (CHEVILL. p. 250.) CHEVILLERIUS (p. 251.) CHRYSOLORÆ Editionem secundam anno 1511. memorat; illius autem, quam modò citavi, posterioris exemplar nullibi annum indicat.

GOURMONTIUS (in Libris quos adhuc contigit mihi consulere) Ciphras paginis primùm anno 1512. (Vide *Lexic. Gr. Lat.* 1512) affixit, quas tamen postea sæpe (ARISTOPH. 1523. PLATON. *Cratyl.* 1527. &c.) neglexit. Signaturas semper adhibuit, Reclamantes ann. 1527. (PLATON. *Cratyl.*) at nullas in quibusdam posterioribus (*Alphabet. Ling. Sanct.* 1512) Virgulâ distinctionis notâ ante ann. 1512 (*Lexic. Græc.* 1512.) vix aut rarò usus est, quæ cum in Epistolâ CHRYSOLOR. *Grammat.* sinè anno præfixâ occurrat, illius Grammaticæ Editio anno 1512. priorem non fuisse arbitror. In primis illius virgulæ locum supplebat transversa inter voces lineola, quæ in vetustioribus Libris frequens invenitur.

Alphabeto Hebraïco & *Græco* (fine anni notâ) adtexuit aliquot versus, quibus emptores invitantur; quod in Libris primævis fieri (*Annal. Typogr.* Vol. I. p. 193.) animadverti.

PETRI ANTO. CAGIANIGI ᾠδή.

Ære qui Græcus cupit esse parvo,
Hunc emat parvum properè Libellum,
Græca nam nostris elementa servat
Mixta figuris.

PAULINI CARNEVALI ἑξάστιχον *ad Juvenes.*

Ingenui Juvenes, quorum acceptabile virtus
Delphica vult duplici cingere fronde caput,
Currite, nam Græci refluunt ad nostra liquores
Flumina, quæ mixtis mixta fuere vadis:
Parvo petit: nummos vult: non vult quinque trientes:
Ut faciat lucri Bibliopola parum.

JO. FRANCISCI CRUCI. ἑνδεκασύλλαβον.

Quisquis Græculus esse vult: & optat
Ferre in pectore Græca cum Latinis:
Hunc hunc (si sapit) hunc emat Libellum.

(a) Lege

NES præcipuè CHÆREDAMUS. VOLMARIUS (a) *operam suam honesto viro* EGIDIO GORMUNTIO, *inter Chalcographos hujus Civitatis longè diligentissimo & primi nominis*, *aliquot dies addixit*, *curavítque*, *ut duæ primæ* HOMERI Iliados *Rhapsodiæ*, *ad quas enarrandas* P. ROSSETUS *accinctus erat*, *collatis aliquot Exemplaribus in manus eorum*, *qui in hôc Authore operam* ROSSETO *daturi erant*, *quàm emendatissimè exirent*. Idem porrò sub GORMONTII prælo edidit CHRYSOLORÆ *Grammaticam*, (b) collato Exemplari, quod ei PETRUS DANESIUS dederat. Hìc obiter VOLMARII (c) censuram de Latinâ CONSTANTINI LASCARIS versione (apud ALDUM excusâ) adjicere visum est. —— *Quòd si* LASCARIM *objicias*, *tantum effecit è regione Græci Sermonis vulgaris & ad verbum*, *penè dixerim*, *inepta tralatio ista*, *ut huic adhærentes Lectorem pariter & Authorem cum magno ipsorum dispendio auditores fastidiant*.

GOURMONTIUS anno 1512. HIERONYMI (d) ALEANDRI curâ adjutus *Lexicon Græco-Latinum* (quod anno 1497. ALDUS ediderat) recudit, at valde auctum & locupletatum. Accesserunt enim vocabula Latina & Græca, Græca & Latina ex Libris ARISTOTELIS *de Animalibus*, & THEOPHRASTI *de Plantis*, THEODORO GAZÂ interprete, juxta litterarum ordinem; Elenchus deinde annotationum, quæ in toto Opere inveniuntur; denique Opus claudit Index vocum Latinarum, non verò solarum (quod (e) ERASMO non placuisse antea notavi) sed Græcis conjunctarum; quo pacto Index ille utilitatis plus, minus tædii & laboris affert Lectori. Licèt enim Latinis ALDUS adjecerit numeros Arithmeticos, quibus Græca in Lexico Græco-Latino investigentur, non tamen quod quæris, æquè in promptu est, ac si statim adjiciatur. Præterea in Lexico Græco-Latino *Aldino* notis Arithmeticis sive ciphris (quas ideo ALDUS in Libri extremitate ut scribat, Lectorem monet) carent paginæ; in *Gormontiano*, singulæ non modò paginæ sed & voces numeris impressis exhibitæ sese oculis obvias absque ullo operæ ac temporis dispendio offerunt.

Anno

(a) Lege VOLMARII Epistol. ad P. ROSSETUM Poëtam Laureatum, *è Collegio nostro* Turonensi 1523.

(b) Lege ejusd. Epist. ad Discipulum suum *Pet.* XYLOTECTUM; *ex ædibus* BERALDI 1525. BERALDUM Præceptorem suum agnoscit VOLMARIUS in fine HOMER. *Iliad.* α β. 1523.

(c) Lege ejus Epistolam, in quâ de GAZÆ, APOLLONII, LASCARIS, & URBANI Grammaticis fert sententiam; *Petríque* DANESII testimonio confirmat *non ullum esse Græcè initiandis Authorem perinde accommodum ac* CHRYSOLORAM.

(d) Cujus antea mentio facta est.

(e) ERASM. Epistol. pag. 802. B. C.

(f) Lege titulum ipsius Lexici.

Anno 1523. GORMONTIUS rursus emisit (f) *Lexicon Græcum, cæteris omnibus aut in* Italiâ, *aut* Galliâ Germaniâve *antehac excusis multo locupletius, utpote supra ter mille additiones* Basiliensi *Lexico An.* M.D.XXII. *apud* CURIONEM *impresso adjectas, ampliùs quinque recentiorum additionum millibus auctum: quibus ex receptissimo quoque Scriptore seligendis plurimum desudârunt, partim* GULIELMUS MAINUS *liberorum* D. BUDÆI *Præceptor ut doctissimus ita diligentissimus, partim* JOANNES CHÆRADAMUS (a) HYPOCRATES *Matheseos & Græcæ Linguæ Professor non pœnitendus.*

Huic GULIELMUS (b) MAINUS unam ad FRANCISCUM PON-

(a) En *Joannis* CHÆRADAMI HYPOCRATIS de suo nomine Epigramma, quod in Lexici initio legitur.

Chæradamus *vocor, & (siqua est in nomine virtus)*
Hypocrates, *parvum vox nihil ista sonat.*
Sic mihi, sic patribus nomen, quod fortè ferendo
Ingentis stimulos vincimus invidiæ.

(b) Hæc MAINUS in Epistol. ——— *Non dubitavi primam ingenii mei fœturam tibi mittere. Ea est sylva Græcarum dictionum, quam rudem & inchoatam edere me coegit* Egidius GORMONTIUS, *qui cum* (1) *alteram Lexici Græci Editionem adornans sciret mihi permulta esse in Dictionarium meum congesta, quæ partim prælegente mihi* BUDÆO *excepissem, partim adnotâssem, ex Auctorum Græcorum lectione, evicit quotidiano penè convicio, ut ea Lexico suo adjuncta publicæ studiosorum utilitati evulgarem.* ——— *Lexicon dictionibus supra* Germaniæ *annotationes, plus ter mille atque adeo fueram pluribus aucturus, si mihi aut in urbe aut certè valenti esse licuisset. Sed valetudinis nostræ damnum sarciit* Joannes CHÆRADAMUS HYPOCRATES *ingeniosus planè juvenis ac triplici Linguâ, ut nemo non novit, doctissimus, qui* Homericâ *lectione exercitus* Homericis *dictionibus aliisque ex* HIPPOCRATE *excerptis Lexicon reddidit multò illustrius locupletiúsque, & in castigando toto Opere præcipuam quandam operam adhibuit.* ——— *Si quid perplacebit, adscribant* BUDÆO, *cui quantum in studio Græcorum profeci (siquid profeci) ut Præceptori omnium clarissimo totum acceptum referam necesse est: sin secus, nostræ condonet ignorantiæ & quartanæ, si videbitur, in cujus carnificinâ dum ego multos jam menses tormenta* Ixione *graviora perfero, Impressoribus non modò operam præstare ullam non potui, sed ne Opus quidem absolutum perlegere; usque adeò inhospitalem atque intractabilem se mihi exhibuit.*

Quoniam vero (2) ERASMUS Epistolam scripsit, quæ huc spectat, ex illâ plurima libuit huc transcribere.

IN LEXICON.

ERASMUS Roterod.
Græcæ litteraturæ candidatis S. D.

——— *Facit felicissimus Græcarum literarum profectus, ut Lexicon jam toties auctum nobis prodierit, nec désinat tamen efflagitari. Debetur omnibus gratia, qui pro suâ quisque portione nonnihil contulerunt. Quanquam nulli minus deberi puto, quam ei, qui quo crescerent paginæ, multa hujus generis adjecit,* (3) Ἀκρὼν nomen proprium & (4) Κύπρος nomen insulæ. *Utinam* Guilhelmo BUDÆO *vel libuisset, vel vacâsset huic negotio nonnullam temporis portionem decidere, præsertim in annotandis* Græcorum *tropis & idiomatibus. Nec enim est alius* Græcanicæ *supellectilis doctior.* MAINO *non parum debemus, ac malè precamur invidæ febri, quæ studiosis eam utilitatem*

(1) De primâ ann. 1512. dixi priùs.
(2) ERASM. Epistol. pag. 802.
(3) Vox illa in Lexico notam gerit, quâ suas ab aliis distinxit MAINUS.
(4) Vocem hanc in Lexico non reperio.

PONCHERIUM Episcopum *Parisiensem* ; JOANNES CHÆRADAMUS duas Epistolas, ad FRANCISCUM *Galliarum* Regem alteram, (a) alteram ad GULIELMUM PARVUM Episcopum *Trecensem* præmisit. CHÆRADAMUS etiam ad finem adjecit de notis arithmeticis Tractatum JOANNI NERVET Episcopo *Magarensi* inscriptum.

CHÆRADAMUS in PLATONIS *Cratylo*, quem GORMONTIUS anno 1527. Græcè edidit, JOANNEM CLERICUM *Bathoniensem* Episcopum *Angliæ* Regis Oratorem *Græco* salutat Epigrammate, quod quicunque legerit, fatebitur non leviter dormitâsse aut Typographum aut Poëtam. Ne autem utrumque falsò accusâsse videar, en tria ex illis septemdecim, quibus constat Epigramma, carmina.

℣. 3. ἢ ἔπι πολλὰ μογεῖς τε πολὺν χρόνον, κ' ἤματα πάντα
14. θεῖος ἐρευγόμενός σοι (b) πλάτων πέμπεται αὐτῷ
17. εἴποτε σεῖο λάθοιτο κέαρ (c) μὸν, μοῖο λαθοίμην

Ecce

tem reddiderit maligniorem. Habes, Lector, in hôc Volumine quicquid diversis locis ac temporibus ab aliis fuerat additum, ne his quidem prætermissis, quæ nescio quis ociosè, ut diximus, adjecerat. Ad summam autem priùs editorum accessit ingens vocabulorum numerus, ex optimis Auctoribus selectus per Jacobum CERATINUM, *qui, quod est rarissimum, exactam utriusque literaturæ peritiam cum incredibili modestiâ copulavit. Hujus accessionem cùm conferrem cum aliorum auctariis, quæ in proximâ* GURMUNTII *Editione fuerant addita (nam hanc* CERATINUS *noster non viderat) miro modo vix ullam vocem ab hôc annotatam comperi, quam illi priores occupâssent.* —— CERATINUS *impulsu nostro laboris hoc susceperat, alioquin à nullo magìs abhorrens. Qui nisi tam procul abesset, haberes Præfationem aliquanto minùs jejunam. Quanquam & ipsi dictiones adjecimus nonnullas, adjecturi permultas, si vel paucorum dierum ocium contigisset. Scimus hoc laboris genus esse minimè gloriosum, præsertim quum pauci reputent, quot Auctores sunt excutiendi, ut voces aliquot ab aliis præteritas seligas. Verùm, hoc plus debetur illis gratiæ, qui publicæ utilitatis gratiâ non detrectant ingloriam ac molestiæ plenam industriam. Veterem Indicem, qui verso dictionum ordine ex Latinis indicabat Græcas, omisimus velut inutilem, ac nihil aliud quàm onerantem Volumen. Primùm, ille, qualis qualis erat, mutilus erat, nimirum tantùm eas dictiones complectens, quas* ALDUS *primâ dedit Editione. Qui si perficiatur, duplicari Voluminis magnitudinem necesse est. Nec tamen hujus ullum usum video, nisi si quis meditetur Græcè scribere. Atqui ea facultas ex Auctoribus petenda est, quæ ex Dictionariis infeliciter peteretur.* ALDUS *ipse quondam à me rogatus, cur Indice tam operoso pariter & ocioso duxisset onerandum esse Codicem, nihil aliud respondit, quàm hâc difficultate deterritos fuisse Editionis æmulos. Proinde nemo minoris æstimet hoc Volumen, cujus sarcinæ nonnihil detractum est, utilitati multum accessit. Bene valete.* Basileâ 1. Julii *Anno* 1524.

(a) CHÆREDAMUS in hâc Epistolâ scribit se *juvenili ætate concitum multos & elegantes* Authores Græcos *publicè professum, & id sex annos. Mox succedentibus annis cœptum à se studium* ἐν θεραπευτικῇ Γαληνοῦ, *& Hebræis litteris penitus fuisse intermissum.*

(b) Hujus vocis primam productam nullibi adhuc legi, sed sæpius correptam.

(c) Ubi has voces [μὸν & μοῖο] legerit, nescio. Facilè restituentur, si reposueris μου, ἐμεῖο.

(a) In

Ecce etiam unum ex Decafticho ad RAULINUM SEGUERIUM (ῥαυλίνῳ σηγουερήῳ Κυρίῳ μεγαλλύλης) Epigrammate, quo CHÆRADAMUS hoc PLATONIS Opusculum conclufit:

ỳ. 8. Καὶ πᾶσα πρᾶξις ἀληθάνδρῳ θεῷ ἄνδανε θυμῷ

Eidem SEGUERIO (& eodem forfan tempore, eâdem certè characterum formâ, (quamvìs annus non indicetur) CHÆRADAMUS dedicavit CHRYSOLORÆ *Grammaticam* ex Officinâ GORMONTII prodeuntem.

Anno 1532. ex GORMONTII prælo exivit JOANNIS CHÆRADAMI *Alphabetum Linguæ fanctæ, myftico intellectu refertum*, PAULO CARRETO *Cadurcenfi* Epifcopo ac Comiti nùncupatum. Hanc Differtationem (a) PAULUS PARADISUS *Venetus* Hebraïcarum litterarum Regius Interpres laudavit.

GORMONTIUS multos in Arte fibi adfcivit diverfis temporibus focios; anno 1509. (b) NICOLAUM DE PRATIS; 1510. (c) FRANCISCUM REGNAULT; 1511. (d) HEYMONEM LE FEBVRE; anno 1512. (e) MATTHÆUM BOLSECUM; anno 1517. (f) JOANNEM DE PRATO ac JACOBUM LE MES-

(a) In Dialogo fuo *de modo legendi Hebraïcè* ann. 1534. p. 18. ——— *In* REUCHLINUM *incidifti de arte Cabbaliftica* ——— *Nemo alius noftrâ tempeftate fcripfit de litterarum interpretatione, præter hos quos jam recenfebo.* ——— *Unus eft* Francifcus GEORGIUS *Patricius* Venetus, *vir nobiliffimus atque religiofiffimus, qui in fuâ* Harmoniâ Mundi *litterarum nomina exponit. Alter eft* GALATINUS, *in eo Libro, quem contra* Judæos *infcripfit, ampliffimè de litteris difceptavit. Tertius ac poftremus* CHÆRADAMUS *nofter, vir fanè nobilis, in Libello, quem* Alphabetum myfticum *appellat, Scriptores omnes veteres utriusque Linguæ peritos in eo fcribendi genere adæquavit.*

(b) *Præclariffimum* Antonii SABELLICI *Orationum opus non fegni accuratione à mendis terfum impreffit diligens ac peritus Chalcographus* Nicolaus DE PRATIS *in inclyto* Parrhifiorum *Gymnafio; quod venale reperies apud* Egidium GORMONTIUM.

De eo LA CAILLE p. 84.] „ *Nicolas* „ DES PREZ imprima pour *Jean* PETIT, „ VALERIUS MAXIMUS &c. *in octavo* en „ 1513. NYDER *Confeffionale*, feu *Manuale Confeff. in octavo* & pour *Pierre* „ GAUDOUL PLUTARCHI *Vitæ Lat. in* „ *fol.* en 1521. BARTHOLIS *in Sentent.* „ *in folio* en 1516. imprimé pour *Jean* „ FRELLON.

(c) PLIN. *Epiftol.* de quo Libro antea dictum eft, ubi fit mentio *Francifci* REGNAULT.

(d) PLIN. *Epiftol. Panegyr. & de Vir. Illuftr.* cum CROCI Epiftolâ præfixâ. Lege CAILLE p. 83.] „ *Emond* LE FEVRE fit imprimer la Vie des Peres re- „ nommez en plufieurs terres & païs, *in* „ *folio* en 1517. *le Siecle doré, contenant le* „ *temps de paix, amour & concorde,* in „ quarto en 1521.

(e) *Præclaro huic & laboriofo Operi* [Lexici fcil. de quo priùs] *fuprema impofita eft manus induftriâ & impendio proborum virorum* Egidii GOURMONT & Matthæi BOLSECI *Bibliopolarum* Parifienfium. BOLSECI hujus non meminit *Joannes* LA CAILLE.

(f) *Benedictina* Parifius *per* Joannem DE PRATO *ac* Jacobum LE MESSIER *in vi-*

MESSIER; anno 1518. (a) JOANNEM DE GORMONT fratrem. Inter ÆGIDII GOURMONTII socios emicuerunt (b) PETRUS VIDŒUS & GODOFRIDUS (c) TORINUS.

PETRUS VIDŒUS *Vernoliensis* (d) Artium Magister anno 1519. inclaruit: & Typographiam usque ad annum (e) 1543. exercuit. Labores suos typographicos communicavit cum plurimis aliis; (f) CONRADO RESCH anno 1519, & (g) 1522.; GALIOTO PRATENSI anno 1519; (h) JOANNE KERVER & CON-

co Olearum sub Intersignio Sancti SEBASTIANI *prope Collegium* Cluniaceñ. *eorúmque expen. nec non* Egidii DE GOURMONT *in vico Sancti* JOANNIS Lateraneñ. *è regione Collegii* Cameraceñ. *impressa, per eósque pro modico ære communicanda, summâque curâ ac diligentiâ exarata.*

CAILLE p. 93.] „ *Jacques* LE MES„ SIER imprima, pour *Jean* PETIT, „ JOANN. MAJOR. *in Sententias, in folio* 1521. Ce Livre est fort estimé entre les Savans, & est la seule édition. „ QUINTE CURCE, *Histoire d'*ALEXANDRE *in folio* en 1530. le VIRGILE traduit en François *in folio* en 1532.

Joannis DU PRE mentionem feci in Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 189. Quâ cognatione (si modò ullâ) se invicem attigerint Typographi illi, qui à *prato* nomen duxerunt, *Joannes*, *Nicolaus*, & (de quo deinceps) *Galiotus* nondum compertum habui.

(a) CAILLE p. 89.] *Utriusque Juris Introductorium.* GOURMONTII tres fuere fratres, *Ægidius*, *Joannes* & *Robertus*. *Robertum* cum *Ægidio* quosdam Libros impressisse affirmat LA CAILLE p. 77. qui eum Artem exercuisse anno 1502. scribit. Anno 1508. ex ædibus *Gourmontianis* prodiere *Fausti* ANDRELINI *de* BALBI *fugâ*, *Ecloga & Epistolæ*: quibus præfiguntur *Gormontiorum* gentilitia Insignia subscripto nomine ROBERT GOURMONT.

Anno 1518. FR. PHILELPHI *Satyræ centum per* Robertum & Joannem GOURMONT *fratres, in almo Gymnasio* Parrhisiorum.

CAILLE p. 89.] „ *Jean* GOURMONT „ frere de *Gilles* & de *Robert*, avoit pour „ marque ses armes, qui étoient trois Ro„ ses, deux en chef, & une en pointe; „ au dessus, *Spes mea Deus*, & au tour, „ *Qui n'a suffisance n'a rien. Chacun soit* „ *content de ses biens.* " *Ægidius* autem GOURMONTIUS & frater *Robertus* tribus Rosis supponebant Lunam falcatam. Præterea tres Rosas non eodem situ, sed ille *ἐνθυγράμμῳ*, hic *τριγώνῳ* schemate disponebat.

Ægidio fuere duo filii, *Joannes* & *Franciscus*. CAILLE p. 81. Sed de his & *Hieronymo* GORMONTIO postea suo loco.

(b) Ann. 1528.

(c) Ann. 1529. ubi de TORINO dicetur.

(d) CAILLE p. 90.] „ VIDOUVE „ prenoit la qualité de Maitre és Arts, en „ mettant à la fin de ses Livres, *Artium* „ *Magister*, comme on le voit à la fin de „ LEOBINI DALLERII *de Mandatis* „ *Apostolicis in octavo* en 1521. En effet il „ étoit habile homme & savant, comme „ il paroit par plusieurs Epitres dédicatoi„ res, qui se voyent au devant des Livres „ qu'il a imprimez.

(e) CAILLE p. 90.] „ Il est mort „ vers l'an 1543." At vidi Primum Librum *Petri* ALITIS apud *P.* VIDOVÆUM ante Collegium *Remense* 1543.

(f) BECICHEM. *in* C. PLIN. *in Officinâ impressoriâ* Petri VIDOVE *chalcographiæ artis peritissimi, impendio & ære* Conrardi RESCH Alemani *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ*.

(g) FR. PATRITII *Enneas de regno, operâ* Petri VIDOVE *chalcographiariæ artis peritissimi, impensis* GALIOTI à PRATO *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ*.

(h) CAILLE p. 90] ECHII *de primatu* PETRI.

CAIL-

CONRADO RESCH 1521; (a) REGINALDO CALDERINO 1524; (b) ÆGIDIO GOURMONT 1528. & (c) 1529; (d) PONCETO LE PREUX & GALIOTO PRATENSE 1530; DIO-

CAILLE p. 90. 91.] „ *John* KERVER „ fils de *Thielman* (*de quo Vol. I. Annal.* „ *Typog. p.* 305.) fit imprimer par *Emond* „ LE FEBVRE en 1521. Il avoit deux „ freres *Jacques* & *Thielman*. Il avoit pour „ marque la Licorne.

(a) JAC. STUNIC. *adverſ.* ERASM. *apud* P. VIDOUÆUM, *ſumptibus* Conradi RESCH, *ubi væneunt ſub Scuto* Baſilienſi.

(b) TEXTOR. *Epithet. Typis* Petri VIDOUÆI *&* *impenſis* Reginaldi CHALDERINI.

(c) ARISTOPHAN. *Comœd. Græcè.* *ἐτυπώθη ἐν Λευκετίᾳ Παῤῥησίων ἀναλώμασιν Ἐγιδίου Γορμοντίου διὰ παραινέσεως καὶ ἐπιμελείας Ἰωάννου Χεραδάμου, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Πέτρου Ὀυιδουαίου.* Hæ Comœdiæ eodem quidem anno omnes, ſed ſingulæ ſeorſim excuduntur. Singulas CHÆRADAMUS Epiſtolis Græcis dedicavit, PLUTUM *Joanni* CLERICO, NUBES *Thomæ* WINTERO, RANAS *Petro* DANESIO, EQUITES *Joanni* VIOLLEIO, ACHARNENSES *Joanni* TARTASSO, VESPAS *Antonio* LAPITHEO, AVES *Nicolao* BERALDO, PACEM *Joanni* RUELLIO, CONCIONANTES *Gulielmo* COVINO.

(d) *Vidua Chriſtiana* ERASM. *&* LACTANT. *de Opific. impenſis* Ægidii GOURMONTII *ſub prælo* Vidouæo. Titulus Libri præfert ann. M.D.XIX, ſed ad finem *Viduæ* legitur M.D.XXIX.

(e) STEPH. AQUÆI *Comment. in* PLIN. *Hiſtor. Apud* Galliotum PRATENSEM *ſub primo pilari Aulæ Regiæ. Typis ac characteribus* Petri VIDOUÆI *impreſſa*, *impenſis honeſtorum virorum* Ponceti LE PREUX (de quo priùs) *&* Galioti à PRATO *Univerſitatis* Pariſienſis *Bibliopol.*

PETRI VIDOUÆI
Chalcographi de Commentariis
in PLINIUM *à* STEPHANO ÆQUÆO
editis Epigramma.

Dum facere *Hermoleos* medicinam *Barbarus* optat
Non paucis lacero vulneribus *Plinio*:
Perlæſum, graviùs conjectâ vulnerat arte,
Nec minùs incautâ plurima turba manu:
In tantum ut Latio jam deploratus, abiret:
Ob multa in ſtygias vulnera feſſus aquas.
Sed deploratus, renovato corpore, vivit:
Huícque cicatricum jam periere notæ.
Namque hic *Aſclepius*, nullis non artibus ingens,
Cuncta ſalutiferâ vulnera lenit aquâ.
Quâ, inquis Lector, aquâ? medicâ, planéque ſalubri:
Unde & cognomen fata dedere viro.

Vix patietur Etymologia vocis (*Aſclepius* Ἀσκλήπιος) ſyllabam antepenultimam corripi.

Et ad Libri calcem:

PETRUS VIDOUÆUS Vernolieñ.
Lectoribus S.

Oblatum mihi eſt Exemplar manu exaratum Viri cordatiſſimi, Exemplar inquam præclaræ quidem lectionis, à STEPHANO AQUÆO *Equite eruditiſſimo, in omnes* PLINII *libros concinnatum, typis tam raptim ac ſaltuatim ſcriptis, ut nemo ſit tam lynceus, qui non in his cæcutiat. Unde conjicere licet ſtrenuum illum virum partim bellicis in rebus, partim domeſticis rebus (ut is mihi retulit) id operis condidiſſe. Quod impreſſum contuli Exemplari, ac inſigniores mendas, quas putavi maximè ingenerare poſſe nauſeam Lectoribus excerpſi eâ, quâ potui, diligentiâ, adeò ut nullæ ſuperſint, quæ non facillimè à mediocriter eruditis videri poſſint. Non admirandum profectò eſt, ſi quæ nobis ex hôc novitio & nusquam viſo Opere ſeſe ſuggeſſerint, quando multa ſint Opera pluries excuſa, plena tamen erratorum, quare boni exoro conſulatis.*

* *Par ſit fortuna labori.*

Ga-

* Hoc lemma Latinè & Græcè [τῷ πόνῳ ἀποκρίνηται τύχη] affixit ad calcem PAULI OROSII Hiſtoriarum, quas anno 1524. impendio JOANNIS PARVI excudit.

(a) DIONYSIO L'ESCUIER & PETRO GROMORS 1538; (b) JOHANNE PARVO & JOHANNE ROIGNY 1539; & (c) VIVANT. GAULTHEROT 1542.

VIDOEUM fuisse diligentissimum liquet ex (d) ipsius verbis : *Duo sunt, candide Lector, quibus in primis insistendum habeat fidelis Typographus, ut ejusmodi Libros in lucem emittat, qui voluptati, atque usui legentibus esse possint; ut eosdem Libros, nisi castigatos, & emaculatos à se exire non patiatur, ne frequens hæsitatio lectorem malè afficiat. Utrumque quâ potuimus diligentiâ curavimus. Quum enim viderim permultos Græcis*

Galiotus à PRATO *Parisiensis*, Librarius juratus, inclaruit primùm anno circiter 1514. *Simonis* COLINÆI operâ ann. 1541. in Bibliis Vulgat. excudendis usus est.

CAILLE p. 85.] „ *Galiot* DU PRE' a „ composé plusieurs Ouvrages, Préfaces, „ Avis & Epitres dédicatoires, qui se „ voyent au devant des Livres qu'il nous „ a laissez. Il fit imprimer *le grand Coûtumier de* France, & *l'Instruction & maniere de proceder és Cours de Parlement* „ par BOUTILIER, *in folio* en 1524. On „ voit dans le commencement de ce Livre ce plaisant Dicton:

Le Baillif vandange, le Prevost grappe,
Le Procureur prend, le Sergent happe,
Le Seigneur n'a rien, s'il ne leur échappe.

„ Il a été un des Libraires qui a le plus „ fait imprimer de son temps, en quoi il „ s'est fait distinguer des autres Libraires. „ Il avoit pour marque une Galiote, faisant allusion à son nom, avec ces mots: „ *Vogue la Galere.* Il laissa deux fils, nommez *Pierre* & *Galiot.*

(a) GUL. POSTEL. *Linguar. duodec. Alphabet.* &c. prostant *Parisiis* apud *Dionysium* LESCUIER sub Porcelli signo, vico *Hilario*, è regione Divi HILARII. Excudebat P. VIDOVÆUS *Vernoliensis*, typis ac characteribus suis. GUL. POSTELL. *Grammatic. Arabic.* Venæunt *Parisiis* apud *Petrum* GROMORSUM, sub Phœnicis signo, prope Collegium *Remensē*. GUL. POSTELL. *de Hebr. Antiquitat.* prostant *Paris.* apud *Dion.* LESCUIER. excud. P. VIDOVÆUS.

Hic Liber primus cum tot Linguarum Orientalium varietate *Lutetiæ* excusus est. Præter enim *Hebraïcos*, habemus etiam *Syriacos*, *Samaritanos*, *Arabicos*, *Æthiopicos*, *Servianos*, *Illyricos*, & *Armenos* characteres. Hoc Opus POSTELLUS, *quod aut in senium servare aut omnino supprimere volebat*, edidit suasu * Michaelis SCUTARII, qui *repugnantem compulit ad editionem, & ipse* in eâ *aliquam diligentiæ & sedulitatis partem habuit.*

Petrus GROMORSUS cum viduâ REMBOLTI ann. 1519. artem exercuit, (CAILLE p. 90.) suámque operam *Joanni* PARVO & *Francisco* REGNAULT ann. 1520. accommodavit. Anno 1523. (in *Bello* ERASMI excudendo) socium habuit PARVUM. & 1529. *Petrum* GAUDOUL (de quo postea) in *Græcâ* GAZÆ *Grammaticâ*: quæ in minore formâ (12°. ut vocant) characteribus minutis sub utriusque nomine exivit; cum brevi ad Lectorem Præfatione. ——— GAZÆ *Libros, quò sæpius ab omnibus legerentur, excudi magnâ operâ curavimus, ut res litteraria auctior fieret & familiarior.*

(b) *Paraphras. Philosoph. Natural.* apud Joannem ROIGNY (de quo postea) *typis ac characteribus* Petri VIDOUÆI. Quamvìs in eo, quod vidi, Libri hujus Exemplari *Joannis* PARVI nomen disertis verbis non exprimatur, in fronte tamen ejus Insigne & Lemma apparent, nempe *Lilium* cum Litteris *I. P.* & adagio *Petit à petit.*

(c) *Psalmi Pœnitent. cum not.* JO. PICI. excudebat P. VIDOUÆUS *Vernoliensis* sibi & *Vivant.* GAULTHEROT.

(d) Lege ejus Epistol. ad Lector. in ORI APOLLINIS *Hieroglyphicis.* 1521.

(a) *Alexan-*

* Lege ejus Epistolam huic Libro præfixam. Forsan *Michael* SCUTARIUS *Dionysii* LESCUIER (i. e. Scutarii) affinis fuit.

Græcis disciplinis addictos voluntate ipsâ, Librorum tamen penuriâ, vel caritate potiùs ab eisdem ipsis deficientes, nullâ rerum difficultate, nullâ laborum molestiâ, nullo denique sumptu (quæ res non paucos nostræ tempestatis Typographos solet avertere) commoveri potui, quò minùs commune magìs, quàm privatum in promovendis bonis studiis commodum spectarem.

VIDOEI Insigne typographicum erat Fortuna, cum his Epigraphis [*Audentes juvo* & *Par sit Fortuna labori*] suóque nomine subscripto P. VIDOVÆ.

Rei Typographicæ in Græcis & Orientalibus Linguis progressum *Parisiis* vidimus. Aliæ quoque adeundæ sunt Urbes, ubi feliciter excultæ fuerunt.

Ferrariæ anno 1510. JOANNES MACIOCHUS (a) BONDENUS Lexicon Græco-Latinum, *copiosum quantum nunquam antea*, unà cum variis annotationibus, & Dictionario Latino-Græco, ope Jo MARIÆ TRICÆLII excudit. Quò autem utriusque meritum & industriam Lector meliùs intelligat, ipsorum verba hìc inseruisse non pigebit.

(b) Jo. MACIOCHUS *Reveren. Patri*
NICOLAO SIGNORELLO *Priori* Carmelitarum Ferra.

Nihil est, Pater observan. quod minùs putem ad hominem liberum pertinere quàm otio, ac desidiâ tempus traducere, neque ullum habere vitæ argumentum præter annos. Quæ ratio fecit, ut vel ab ineunte ætate, id quod LIVIUS DRUSUS *olim dixit, ferias mihi nunquam indixerim, & mecum ipse semper cogitaverim, quo maximè possem modo cives & populares meos promereri. Cujus voti facultas nusquam se uberiùs ostendit quàm in hâc arte exprimendi æreis notis ingeniorum monumenta. Hæc enim facilè potest omnes ætates, non minùs ante actas quàm præsentes, & pòst futuras singulari quodam beneficio obligare, dum veterum memoriam propagat, nostrorúmque hominum, & ipsius posteritatis animos instituit. Hanc ego itaque occasionem utrâque manu (quod aiunt) arripui. Quúmque antehac aliquot ex hôc litterario penore Volumina expresserim minimè pœnitenda, & quæ plurimùm (nisi me amici fallunt) ab iis, qui Romanas Musas amant, expetuntur; statui hâc in re omnem ætatem transigere, nec profectò à Dîs immortalibus annorum amplius mihi dare velim, quàm dum ad hanc provinciam obeundam idoneus deprehendar. Molior enim animo, quantum erit in me, studiosis magna præsidia comparare. Atque utinam votis fortuna respondeat. Spero enim fore aliquando, ut bene litterati homines nostris conatibus gratias agant. Neque hoc desiderium nostrum debet cuipiam invidiosum videri: quandoquidem in medio posuit Deus omnia campo.*

(a) *Alexandri* BONDINI mentio facta est Vol. I. *Ann. Typ.* p. 239. cui an hic BONDENUS fuerit affinis, nescio.

(b) Libro hæc præfigitur Epistola.

(a) In

campo. Certè nos minimè iis invidemus, qui ante nos hanc operam præripuerunt, neque odio habituri sumus, si qui post nos arripient. Nullus enim tum demum ad metam niteretur, si sequenti cedere, aut præcurrentem liceret odisse. Et profectò hæc ejus generis sunt, quæ si etiam minimè assequaris, abunde tamen magnificum sit, voluisse. Nos certè neque studio neque impendio huic rei deerimus. Habemus etiam viros clarissimos, & splendidissimos Professores, qui nobis operam, & lucubrationes suas pollicentur. Habemus & Jo. Mariam Tricoelium *Juvenem doctiorem nescio, an diligentiorem, qui perpetuò ac domesticè quasi pro hujus militiæ nostræ statione excubat. Cujus ego laudes parciùs prosequor, quòd tu eas faciliùs legendo possis agnoscere, quàm ego scribendo explicare; nec tamen ita mea verba velim intelligi, quasi nulla labes toto opere deprehendatur. Divini enim propè hominis hoc præstare. Optimúmque illum Librum semper existimavi, non in quo nihil erroris, sed perquam pauxillum posset inveniri. Nullius aut patrocinium magìs arrisit, sub quo hic dictionum thesaurus prodiret, quàm tuum, vel ob magnitudinem tuorum in me meritorum, vel quòd nemo promptiùs, aut sæpius me ad hoc negocium excitavit: his accedit, quòd nullus potest locupletiùs hoc desiderium nostrum adjuvare, propter instructissimam Bibliothecam vestri Ordinis. Tum vero ea est vitæ, ac morum sanctitas, id acumen ingenii, ea humanitas, ut si minùs hæc nuncupatio tuis beneficiis virtutibus certè debeatur. Post sacras igitur lectiones si quid otii nancisceris, hæc nostratia attinges. In quibus vel si aliud nihil te oblectaverit, novitatem certè ipsius rei (nos enim primi in hanc Urbem Græcam expressionem attulimus) plurimum gratiæ allaturum confidimus. Bene vale.* Ferr. *Tertio Nonas* Aprilis. MDX.

(a) Jo. Maria Tricoelius Æquinas.

Non potui diu otiosus esse, viri studiosi, tametsi homuntio, animadvertens quantùm reliquis omnibus humanum genus suâpte naturâ præstans inscitiâ miserrimum premeretur. &c. Servato Græcarum litterarum ordine Græcam expositionem Latinis, nos sanè non fecimus, sed inventam curavimus. —— multa conspersimus —— non vulgaria, miniméque aspernanda —— licèt antiqui Scriptores nobis multam opem suppeditare potuissent, non tamen piguit & nostrorum temporum uti testimoniis, nec gloriæ posteritatis invidimus, quando nos maximè ex eâ hominum cohorte sumus, qui naturam effœtam putant, nec ea nunc ingenia educare posse, quæ olim veteres admirabantur. —— Quotidie clarissimum aliquod ingenium subolescit, qualia multa in hâc Urbe conspicimus. Quis enim, rogo, gravitate & disciplinarum ferme omnium, quæ ad hominem liberum pertinent, cognitione Nicolao Leoniceno *præstantior? Quis* Ludovico Bonaciolo *acutior, aut consultior in omni Naturæ indagine? Quis* Coelio Cal-

(a) In initio *Diction. Lat. Gr.*

(a) In

CALCAGNINO *in utrâque humanitate eminentior? Quis occurrit admirabilior, seu prorsam seu vorsam condat, quis copiosior? Quis totius Antiquitatis observantior? cujus consuetudine tam libenter perfruor, ut quoties unà in re litterariâ versamur (versamur autem frequenter) ad summam voluptatis nihil omnino putem deesse, adeò ut dixeris cœlitus* TRICŒLIUM COELIO *conciliatum. Postremò igitur nostro Marte Opus hoc, aureum puto, nobis sanè laboriosissimum confecimus, ubi non defuit* BAPTISTA PISO, *Juvenis utroque nomine dignissimus, & MATTHEUS* BROCARDUS *adolescens ingenuus, qui suam & sedulitatem, & diligentiam hâc in re accuratè admodum præstiterunt. Sed ad rem parumper redeamus. Scitis alios Libros Græcæ Linguæ expositores, vel universim Græci, vel quia à Græcis litteris exordiuntur, tantùm illis conducere, qui Græcos Autores possunt jam jam legere. Hic noster & his, qui sciunt Græcas, faciet, & illorum, qui vel solùm etiam elementa Græcorum dignoscunt, maximè intererit, eò plùs sanè, cùm omnes, qui Græcas litteras apud nos aggrediuntur, Latinarum haud sint ignari.* &c.

(a) Jo. MACIOCHUS Lectori S.

Cùm huic Dictionario summam manum imponerem, studiose Lector, contigit id, quod minime sperabam, ut patriam hostis utrinque diris, ferróque oppugnaret, intrà Barbari præsidii nomine acciti vexarent, pestilentia perstringeret, aquarum inopía, frangendíque fruges difficultas annonam allideret. Quæ res ab hôc impressionis munere paulisper animum deterruere. Et licèt satìs compertum habeam propediem τοῦτο καλῶς ἔσεσθαι, *hâc unâ spe nisus, quòd nulla unquam nimia calamitas diuturna esse potuit, faciam tamen cum his laboribus paucorum mensium inducias, secedámque interea ab his castris, non transfuga, sed causarius, rediturus mox, cùm Deorum benignitate fortunæ litatum intellexero, instauratis auspiciis, & longè fortiùs impressionem in barbariem facturus; nec enim huic unquam militiæ nuntium mittam, cui perpetuò nomen adscripsi. Vale.* Ferrariæ, *Quinto Calendas* Octob. M.D.X.

Ferrariæ *per* JOANNEM MACIOCHUM Bondenum *ad Quintum Calendas* Octobris M.D.X.

TRICŒLIUS.

Habetis Expositionem qualemcunque perproperam, tamen ut vix suffecerimus tantumdem verborum conquirere, quantum perproperi artifices presserint. Ipsos enim pressores appellari scitis. Ignoscetis igitur si quidquam ineruditum vobis occurrerit; profectò enim, nisi tempus, diligentia (ut reor) minimè nobis defuisset. Poteritis vos hoc non excusare solùm (doctis loquor) sed laudare extremâ vocali litterâ perlecta. At quin hoc tam perproperâ festinatione conficeretur, non fuit in nostro arbitrio. Quid plura? alibi quantus sit TRICŒLIUS, *spero, cognoscetis. Valete: ac expectationem*

(a) In fine.

(a) Mr-

tionem unà cum noſtrâ operâ ſiſtite. Quænam nunc ſint temporum conditiones, videtis. Bella furiunt. Divinis interdixit Pontifex. Vagatur contagio. Verùm interim conquiremus Libros. Spero poſt has ingentes turbas, exautoratis rebus Martiis, Scriptoris alicujus veterani, ut ſic dixerim, ſpectatæ virtutis, vel recentioris probæ indolis, ac ſtrenuoſiſſimi, facto delectu, litteraria ſigna pandemus. Iterum Valete.

ANGELUS FANUCIUS Sacerdos *Lucenſis*
TRICŒLIO TORQUATO S.

Compulſus amore ampliſſimæ virtutis tuæ, eximiæ'que humanitatis, clariſſime mi TRICŒLI TORQUATE, *profectò quin tui ampliſſimi nominis laudem aliquid prædicarem, continere me minimè potui, cùm ſcilicet tot, & tantos labores in hiſce corrigendis, tum Græcis, tum Latinis Operibus, quæ nunc* JOANNI MACIOCHIO *conficiuntur, videam perpeti, maximâ quidem diligentiâ (ut vix dici queat) adhibitâ. Sed in eo potiſſimùm es admirandus, inveniendarum ſcilicet aptiſſimè Græcarum dictionum modo, perſpicaci ſolertiâ, miróque ordine abs te invento. Quo cùm Græcis cupientibus nihil melius, nihil jucundius, nihil denique amabilius afferri queat, moriar niſi de humano genere, quod totum poſſit hic tuus labor honeſtare, ſatìs ſupérque bene mereris. Contemptis his igitur omnibus, qui livore ac malevolentiâ compulſi gloriæ tuæ detrectare ſtudent enitere veluti cœpiſti, contende, & effice; ex quo profectò tuum tuorúmque poſterorum nomen celeberrimum immortalitati jure merito commendabitur. Vale, nec tui* ANGELI FANUCII *immemor.*

Clari hujus Typographi Inſigne erat Corona, ſub ſcriptis litteris I. M.

Anno poſtea 1517. LIBANII Sophiſtæ (a) Exercitamenta Rhe-

(a) Μελέται: de filio exhæredato, de DEMOSTHENE ab arâ miſericordiæ abstracto; de patre filium occidente; de avaro theſauri inventore; Judicium NEPTUNI adverſus MARTEM, & MARTIS adverſùs NEPTUNUM; de divite ſe naviter gerente; de paupere divitem accuſante; de Rhetore obſidionem amoliente; de reditu LAIDIS; de ARCHIDAMO accuſato; de fratre egregiè ſe gerente; de fratre Philadelpho; de condemnato exilium petente; de avaro filium exhæredante: de TIMONE ALCIBIADEM accuſante; de patre generum & filium occidente; de præfecto advenam interficiente; de moroſo; de paraſito; de MENELAO apud *Trojanos* pro HELENÂ perorante.

Λόγοι: de ſuâ fortunâ; ad juvenes; de DIANÂ; de inſatiabilitate; de ARISTOPHANE; ad JULIANUM. Monodia ad NICOMEDIAM; ad JULIANUM; contra LUCIANUM; Vituperatio iræ; Laudatio Bovis; Comparatio urbis & ruris. Ecphraſis curſûs heroum, calendarum, ebrietatis, belli, alterius tabulæ in curiâ: quòd diteſcere injuſtè quàm inopem fieri infelicius; & de amicis.

De LIBANII editione *Ferrarienſi* FEDERICUS MORELLUS in ſuâ habet hæc; —*eccum* LIBANIUM *Sophiſtam agnoſcis? Non hunc, inquis, tantæ molis, tam craſſum, ac numeroſum; ſed* Ferrarienſem *macrum, μονόγλωττον, typorum maculis πιναρὸν, operarum mendis ſcatentem. Vah! dolent adhuc oculi*

Rhetorica Græcè primum excudit idem MACCIOCHUS; cum CŒLII CALCAGNINI ad SOTERIANUM CAPSALEM Epistolâ. Hic SOTERIANUS (a) *nuper in* Italiam *proficiscens ex mediâ (ut aiunt) flammâ* LIBANIUM *extulit*; *& nusquam judicavit honorificentiùs excipi posse, quàm apud* HIPPOLYTUM *Cardinalem* Estensem.

Anno 1518. *Basileæ* ANDRÆAS CRATANDER cum SERVATIO CRUFT Jo. (b) OECOLAMPADII (c) *Dragmata Græcæ litteraturæ*; ORPHEI *Argonautica* Græcè cum metricâ Latinâ interpretatione solus anno 1523 impressit. In ejus typographicâ Officinâ operam navaverunt (d) JOANNES SICHARDUS, (e) HIERONYMUS GEMUSÆUS, & (f) JOANNES OECOLAMPA-

oculi ex tristi illius inamœna, cara tamen, Editionis lectione.

(a) Lege CALCAGNINI Epistolam.

(b) Hic in Epistolâ ad HARTMANNERUM HALLUVILERUM præfixâ de CRATANDRO sic scribit. ——— *Dragmata hæc* Andreæ CRATANDRO, *novo Typographo, miræ diligentiæ & ardoris, in promovendis literatæ literaturæ studiis tantopere pro nostrâ veteri consuetudine expostulanti, edenda tradidi.* ———

(c) Hæc accuratiùs recognita ad prelum anno 1523 revocavit CRATANDER cum brevi ad studiosos præfatione; quam ita concludit ——— *Hujusmodi rationem studiorum amplectere, & paruisse monenti nunquam pœnitebit, qui cupio non solùm ut Libros, sed ut modum fruendi litteris à me compares.*

(d) Ejus Epistola ad *Matthiam à* SACRÆCASTRO Officialem *Trevirensem* habetur ISYCHIO in *Levit.* apud CRATANDRUM ann. 1527. excuso præfixa; cujus id est principium; *Dum tu istic exscribendis, ego verò hìc excudendis Libris, pro se uterque nostrûm strenuè operam navat, nescio, an nos gratia, non dico jam digna, sed ulla sequatur. Ad me quamvis hoc parum attinet, qui hoc mihi duco lucrum vigiliarum mearum abunde magnum, si aliquâ modò parte nostri sæculi hominibus profuero; id tamen quod ingenii dotibus, quæ scio quàm mihi sint exiguæ, haudquaquam sumpserim, sed quum nihil non tento, ne quidem rei familiari satis consulens, ut à situ, quo erant occupati fœdissimè, optimi quique Authores asserantur, ut sint, vel posteris, posteaquam de iis, qui nunc vivunt, propemodum desperatum est, animi erga hoc sæculum bene affecti testes. &c.*

(e) MELCHIOR ADAM. in *Vit. Philos. Germ.* p. 129. & ZELTNER. *Correct. Typ.* p. 229.] „ GEMUSÆUS *Mulhusii*, oppido superioris *Alsatiæ*, editus anno quinto supra mille quingentos ——— ad *Basileensem* se contulit Scholam, ubi urgebat operas scholasticas *Henricus* GLAREANUS —— anno vigesimo quinto Philosophiæ Doctor renunciatus ——— & anno trigesimo tertio Medicinæ, *Basileam* rediit; ibíque ei Philosophiæ naturalis publicè docendæ provincia fuit demandata. Paulò pòst *Andreæ* CATANDRI Typographi filiam uxorem duxit; útque ex soceri Officinâ Auctores optimi optimè excusi prodirent, diligenter curavit. Ductore *Sebastiano* MUNSTERO Hebraïcam addidicit Linguam, cui occasio erat labor ipse typographicus, cùm sæpius in paginis lustrandis Hebraïca occurrerent. Præfationes prolixas GALENO & *Almagesto*, PTOLOMÆI *Latino* præmisit, quæ opera sibi à Typographo ad corrigendum exhibita erant. Obiit anno 1545.

(f) Lege Vol. I. *Annal. Typ.* p. 292. *Melchior.* ADAM. in *Vit. German. Theologor.* p. 45. & ZELTNER. *Correct. Typ.* p. 384.] „ OECOLAMPADIUS vernaculâ HAUSSCHEIN, *Winsbergæ*, oppidulo *Cheruscorum*, anno 1482. natus ——— *Basileam* ann. 1515. à *Cristophoro* UTENHEIM Episcopo Urbis vocatus, ann. 1516. Theologiæ doctoratu auctus, „ deinde

PADIUS. CRATANDRO Imago Occasionis erat Præli Insigne. (a) Anno 1532. in ARISTOPHANIS Comœdiis Græcè excudendis habuit JOANNIS BEBELII consortium: & ad earum calcem affixit Palmam Insigne *Bebelianum*.

Argen-

„ deinde *Augustam Vindelicorum* à Canonicis accitus, ibi Monasterium ingressus; tandem *Basileam* (1) anno 1522. revisit, ubi, ne tempus otio tereret inani, ab *Andreâ* CRATANDRO, Typographo laudatæ Urbis optimè merito ad sustentandam vitam in Officinam publicam typographicam receptus largiter, unde viveret, accepit, eâ conditione, ut sedulam in corrigendis Codicibus exscribendísque navaret operam. Obiit anno 1531.

(a) In hac Editione *Andreas* CRATANDER Lectorem monet *duas Comœdias in calce adjunctas nimirum* Sacrificantes Fæminas, Atticamque LYSISTRATEN; *in quibus siquid desiderabitur, in Exemplar mutilum & corruptum culpam transferri oportet*: *se illas, ut invenit, minùs expolitas, quàm nullas tradere maluisse.*

(2) Tunc primùm undecim ARISTOPHANIS Comœdiæ junctim prodierunt. Hæc igitur Editio omnium, quæ præcesserunt, est integerrima. (3) ALDUS in suâ omnium primâ ann. 1498. LYSISTRATEN, quam non nisi dimidiatam habere poterat, prætermisit. (4) In secundâ (scil. *Juntinâ*) ann. 1515. *Bernardus* JUNTA novem Comœdias à se castigatas *Philippi* JUNTÆ typis excusas *Francisco* ACCOLTO designato Episcopo *Anconitano* dedicavit, eísque duas nondum impressas promisit, *ni forsan* (inquit) *Euphronymi* BONINI *Præceptoris tui promissæ in leves abibunt auras*: illas autem, ex *Urbinate* Bibliothecâ antiquissimum Exemplar nactus seorsim anno eodem, iisdemque typis ac formâ edidit. In tertiâ ann. 1525 apud hæredes *Philippi* JUNTÆ, ab *Antonio* FRACINO *Varchiensi* ope ARSENII *Cretensis* uso recognitâ & sexaginta in IRENÂ versibus auctâ; utì & in quartâ scil. *Gormontianâ* ann. 1528. duæ illæ desiderantur. Hæc autem quinta (de quâ nunc agimus) (5) *Basileensis* per CRATANDRUM & BEBELIUM ann. 1532. undecim Fabulas cum (6) *Symonis* GRYNÆI Præfatione Latinâ complectitur.

De BEBELIO deinceps plura suo loco dicentur.

(a) Vi-

(1) Eum tamen quadriennio antè *Basileam* reversum constat ex Epistolâ suis *Dragmatibus* præfixâ *Basileæ* prid. Cal. *Sept.* 1518. datâ. In quâ scribit *se in* Heydelbergensi *Gymnasio agentem*, *susceptâ Præceptoris provinciâ, ad illa consarcinanda à* Petro SCYBENARDO *Theologo incitatum.* In eâdem *Wolfgangum* CAPITONEM laudat. De OECOLAMPADII *Dragmatibus*, quæ *Heidelbergæ* composuit, multísque aliis ad eundem pertinentibus consulendus est *Melchior* ADAMUS in ejus Vitâ.

(2) De variis ARISTOPHANIS Editionibus agit MENAG. in *Anti-bail.* Cap. 113.

(3) GESNERUS (utì observat FABRIC. in *Biblioth. Gr.*) in suâ Biblioth. anno 1502. malè attribuit, legens MCCCCCII. pro MCCCCIIC. aut potius MDII. pro MIID; nam sic numerus in illâ Editione exprimitur.

(4) In hâc etiam erravit GESNERI Editio, in quâ hæc habuisse scholia dicitur.

(5) FABRICIUS in *Bibliothec. Gr.* scribit hanc Editionem *Francofurti* fuisse factam, in errorem ductus à MENAGIO (quo *se in recensendis* ARISTOPHANIS *Editionibus usum fuisse* profitetur p. 116.) cujus (in *Anti-baill.* c. 113.) hæc sunt verba ----- *En* 1532. André CRATANDRE *&* Jean BEBELIUS *Imprimeurs de* Francfort, *imprimerent à* Francfort *in* 4. *les Comédies Grecques d'*ARISTOPHANE &c. En ut cespitat graviter ipse MENAGIUS, dum BALIETI ignorantiam acerrimè traducit.

(6) Hic in suâ Præfatione *magistris puerorum dat consilium*, *quomodo per prata* Aristophanica, *inducto puerorum grege*, *tutus faciat iter*, *ne inter speciosissimos flores in exitiale maximè venenum incurrant.*

„ *Symon* GRYNÆUS natus est 1493. circa Oppidum *Veringam* in Comitatu *Mohenzollerensi* —— anno 1523. *Heidelbergæ* litteras Græcas docuit. —— anno 1529. OECOLAMPADIO authore *Basileam* invitatur ad docendum. —— anno 1534. *Tubingam* vocatur —— Biennio pòst *Basileam* reversus ERASMO morienti adfuit —— anno 1541. ex vitâ migravit ætat. 48. *Melchior* ADAM. *de Vit. Germ. Philosoph. pag.* 118. ubi de ejus scriptis. CRATANDRO, BEBELIO, WINTERO, CURIONE, HERVAGIO, Typographis *Basileensibus* usus est. *Lege* GESNER. *Biblioth.*

Argentinæ innotuit anno 1515. JOANNES SCHOTTUS, qui LUCIANI *Deorum Dialogos* Græcè cum Latinâ è regione interpretatione vulgavit; nec solum titulum rubricis ornavit, sed Græci Textûs exteriores singulos margines florentibus limbulis decoravit. His Dialogis præmisit Epistolam NACHTGALLUS, ex quâ pauca excerpsi.

OTHOMARUS NACHTGALL *Argentinus*,
JOANNI SCHOTTO municipi suo S.

Quum in hâc Urbe nostrâ Argentinensi, *cui ambo vitæ hujus initia debemus, omnis eruditorum cœtus ad Graiam eloquentiam, veluti* πρὸς τῆς ἀμαλθείας κέρας *adspiret: conductóque aliunde Præceptore* CONRADO Mellissipolitano, ERASMI Rotterodami *discipulo, Græcæ Linguæ non indocto, avidè admodum* THEODORI *Grammatica perdiscat; visus sum mihi operæ precium facturus, si Deorum* LUCIANI Samosatensis *Dialogos, ductu clarissimi viri* ALEANDRI Mottensis *Præceptoris mei*, Lutetiæ *publicatos Græcè sub tuâ impressoriâ incude, Græco-Latinos fieri curarem: quò Græcitatis adhuc rudes, quasi ex mutis (ut aiunt) magistris, Græci aliquando evadere possent.* —— *Tu vale, mi* Joannes: *boníque literis, ut cœpisti, arte tuâ impressoriâ succurre: boníque consule hæc minutula, memor hujus* Hesiodici,

Ἐι γὰρ κεν τὸ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θάμα τοῦτ᾽ ἔρδοις, ταχὰ κεν μέγα καί τι γένοιτο.

Iterum vale. Ex Viridario S. JOANNIS Argentineñ.

Et ad calcem, sic ad Lectorem.

Statueram quidem, candide Lector, in hôc Opere voculis Græcis, exanuissim è regione adjicere Latinas: ut fieri assolet in hôc tralationis genere: quo verbum verbo redditur, quemadmodum ab initio à nobis in paucis Dialogis vides observatum. —— *In rem tuam magìs futurum ratus: si Latiuis pusillum quoddam verbum adjicerem, quod in Græco non habetur: aut rursus Græcum supprimerem in Latinis, etiam inverso nonnunquam dictionum ordine: tibíque quisquis es, qui delicatissimas hasce nugas legeris, Authoris sententiam aperirem: quàm si secus agam, à* FLACCI *instituto totâ (ut aiunt) viâ errem. Id infit:*

Non verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres. - - - - - -

Quod idcirco admonui: ne quis Græcitatis leporem me Latinè arbitretur reddere tentâsse, quum hoc paucis admodum nostrâ ætate sit concessum. &c.

Editionis fronti Typographus subscripsit hæc: JOANNES SCHOT-

SCHOTTUS Argentinæ *ſtudioſiùs elaboravit, ſed relectos judica* : fini adjecit erratorum in Græcis Indicem. Hic SCHOTTUS anno 1510. impenſis GEORGII MAXILLI imprimebat.

Anno 1516. *Genuæ, Pſalterium Hebræum, Græcum, Arabicum & Chaldæum cum tribus Latinis interpretationibus & gloſſis, impreſſit miro ingenio* PETRUS PAULUS PORRUS *in ædibus* NICOLAI JUSTINIANI PAULI, *præſidente Reip.* Genuenſi *pro ſereniſſimo* FRANCISCO *Rege præſtanti viro* OCTAVIANO FULGOSO.

Hic Typographus ad ſuum nomen alludens pro Inſigni porrum, cum duplici littera P. P. adſumebat; erat (a) *Mediolanenſis*, & degebat *Taurini*.

Liber hic primus typis *Arabicis* excuſus eſt; hactenus nulla Bibliorum pars Linguâ multiplici expreſſa lucem aſpexerat. Hujus Operis curam geſſit AUGUSTINUS (b) JUSTINIANUS *Genuenſis* Ordinis Prædicat. *Nebienſis* (c) Episcopus, quem jam diu hanc rem agitâſſe ex JACOBI ANTIQUARII ad ipſum (d) Epiſtolâ, *Mediolani* VIII. Cal. *April.* M.D.VI. datâ, comperimus. *Admirari non deſino* (ſcribit ANTIQUARIUS) *quo pacto ſuccisivi temporis ratio, eò abs te fuerit producta, ut occupationibus maximis implicitus, Græcam, Hebræam, Chaldæam, Arabicámque Linguam repentè adeptus videare, & ne ſinè teſtibus res acta credatur, nuper eas ad novum, quod aiunt, inſtrumentum contuliſti. Ut quod Latinis politum literis habebatur, nunc adjunctis ipſarum quoque Gentium Linguis appareat Evangelium in omnem creaturam, juxta Domini mandatum olim exiiſſe.*

Legimus etiam in JUSTINIANI ad LEON. X. Præfatione in ſuum Pſalterii Octaplum, *Latine, Græcè, Hebraïcè, Arabicè, Chaldaicè* ſcriptâ *Genuæ* Calend. *Aug.* 1516. datâ; ipſum *jam diu laborâſſe, quò utrumque ſacræ Legis Inſtrumentum quinque præcipuis Linguis, Hebræâ, Chaldæâ, Græcâ, Latinâ, & Arabicâ, in unum redactum corpus, conſpicuâ verborum ſibi invicem reſpondentium ſtructurâ ederet.* Et ſic pergit; *Hujusmodi autem ſacræ interpretamenta Scripturæ, olim tentata ſunt & à Græcis, & à Latinis, quin etiam Hebræi, Chaldæi, & Arabes, ejus conatûs indicia poſteris reliquere; quorum venerandæ vetuſtatis & fidei apud me adhuc extant monimenta. Græci quidem unâ interpretatione*

(a) Vide ad *Pſalter.* finem.

(b) De eo & ejus Opere lege P. LE LONG *Discours ſur les Bibles Polyglot.* p. 32.

(c) Anno 1514. evectus ad Epiſcopatum.

(d) Quæ ipſius *Pſalterio* præfigitur. Lege GESNER. *Bibliothec.*] *Ad eundem modum univerſum Vetus Teſtamentum ac Novum paravit, ubi præter quintuplicem ordinem Hebrææ, Latinæ, Græcæ & Arabicæ Linguæ, addidit etiam Chaldæam figuris tamen Hebraïcis, unáque ejus interpretationem cum columnâ Scholiorum. Teſtatur hoc idem* AUGUSTINUS *in Epiſtol.ad* BENDINELLUM *Cardinalem.*

(a) In

tatione minimè contenti, sex edidere, quas postmodum diligentissimus ORIGENES *in unum collegit, appellavítque ex re Hexapla, quòd sex Editiones unâ tamen duntaxat Linguâ in eodem folio continerentur. Nos verò non solum hexapla, verùm octapla, perficere contendimus, nec unâ solùm Linguâ, verùm omnibus illis, quibus perdiscendis, haud sinè magnâ causâ, impendi operam, sacri Canones jubent. Accesserunt (qui fuit præcipuus labor) novæ ex Hebræo & Chaldæo interpretationes. Sed & scholia quædam, in maximè necessariis locis addidimus, quibus omnibus si lepor & elegantia verborum desiderabitur, cogitet quilibet æquus rei arbiter contendisse nos, non tam ut eleganter, quàm ut ex fide, verba responderent verbis, sensáque sensibus. Ipsæ enim barbaræ figuræ, incisáque & circuitus, quæ omnia nostri hujus Latii candor respuit, fœta sunt mysteriis & sacramentis. An vero noster hic labor fructum aliquem sit pariturus, in Catholica Matre, cui ipse dignè præsides, libuit periculum facere hôc* Davidico *Psalterio, quod ex toto opere nunc quasi delibamus tuo dicatum nomini. Quòd si tu, cujus authoritate nihil inter humana sublimius, rem ipsam probaveris, & dignam editione duxeris, in promptu erit nobis universo operi manum extremam imponere, & tam novum quàm vetus Instrumentum, iisdem distinctum Linguis, eâdemque serie & structura, tradere Impressoribus formandum. Sit ergo tibi hoc quasi primitiæ quædam totius Operis.* &c.

Ad *Psalterii* calcem adtexitur BAPTISTÆ FLISEI ad *Nebiens.* Episcopum Epistola.

Reverendo AUGUSTINO Episcopo *Nebiens.*

BAPTISTA FLISEUS Iu. V. D. S. D.

Nescio, AUGUSTINE *pater, quid potissimum mirer in tuo hôc* Psalterio *téne unquam cogitâsse, tam multifariam Linguarum seriem in re universis Gentibus necessariâ, an adgressum fuisse cogitatam. Perfecisse tam immanes ausus, an incepisse, secreta tot Linguarum indagâsse, an indagata non pro te modò didicisse sed universis discenda, esse impertitum, denique voluisse an valuisse, rem tot seculis desideratam, sed à nullo vel tentatam vel præstitam, & perficere & perfectam tanto labore & sumptu cunctis præbere inspiciendam, & ad cujúsque volentis usum & profectum accommodandam. Tot curis monasticis addictum hominem, & ipsam paupertatem ac alienis nutibus obnoxiam vitam, solenni voto professum, tum omnium Linguarum unâ Latinâ exceptâ ignarum, potuisse tam brevi temporis spatio, & tot Linguarum peritiam comparare, & comparatam omnibus percipiendam proponere & exarare nimirum fuit nedum difficile & arduum, sed penè impossibile & vires humanas excedens. Adde quòd in tantâ Linguarum mixturâ & tam multijugâ connexione vix credibile est non sæpissime fuisse erratum, non mendosam creberrimè impressionem evasisse; Dum & ministri hujuscemodi Artis impressoriæ, quam vocant, ignari sunt*

ſunt bonarum literarum, & tu omnia unus corrigere & emendare non ſufficis: & tamen ego, quantum quidem valui revolvere & excutere, quæ ad Latinam pertinent Linguam, præter pauca admodum, quæ ſubjeci huic Epiſtolæ, nihil ferè offendi aliud, in quo inſignis menda appareat: videant reliqua, qui cæteras Linguas callent, nam mihi vel earum Linguarum ignorantia vel moles ipſa curarum forenſium, adimit facultatem tot varietates vocum, & literarum ſcrutandi. Tu verò perge divinum complere negocium, & quod Pſalterio Davidico *tribuiſti, confer cæteris quoque Sacræ Scripturæ partibus, ut eâ tot Nationum auribus accommodatâ, invitetur univerſus Orbis ad tantarum rerum noticiam; neque enim deerit Spiritus Domini bonus, qui difficilia & dura emolliat, & involuta & clauſa reſeret, & aſpera & confragoſa complanet. Tum* Leo *ipſe Pontifex maximus, cui tu* Opus *ipſum dicâſti, pro ſuâ erga omnes benignitate & munificentiâ, non deerit tibi quoque in cunctis Operi neceſſariis præſertim adeò utiliter navanti operam ei, cujus vices gerit in terris. Ego verò quicquid valeo, quicquid ſum, ero itidem paratus tibi in multo, ſicut fui in modico. Vale.*

Quamvis tamen Fliseus *nihil præter Latinum revolvere valuerit*, ſubſequitur tamen ejus Epiſtolam accurata in *Hebraïcis*, *Latinis*, *Græcis*, *Arabicis*, & Scholiis (a) recognitio.

(b) Aſſervantur in *Genoenſi* Bibliothecâ & *Pſalterium* hoc & *Novum Teſtamentum* totidem Linguis deſcriptum, cui Justinianus in ſuis Reipublicæ illius Annalibus anno 1535. editis ſe *Vetus Teſtamentum* eâdem formâ additurum fore promiſerat, ſed Episcopi doctiſſimi labores triſte, cùm *Corſicam* peteret, naufragium proximo anno intercepit.

Non eſt hìc omittendum Doctiſſimi (c) Huetii de Justiniano teſtimonium. *Primus poſtremis hîsce temporibus nomen ſuum duplici*

(a) In illo Indice voces perperam excuſæ numeralibus litteris Chartarum & Linearam Indicibus notantur. Ipſe tamen chartæ litteris numeralibus vacant. Quod quidem Lectori, qui errata reſtituere voluerit, laborem pariet & tædium. Ciphrarum uſum nil magis quàm Index erratorum arguit. Id antea obſervatum eſt Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 267.

(b) Lege Jacob le Long, *Discours ſur les Bibles Polygl.* p. 34.

(c) *De Clar. Interpret.* ann. 1661. p. 113. Et *Jacob* le Long ſur les Bibles Polyglot. p. 36.] „ Il fit tirer deux mil- „ le Exemplaires de ce Pſautier, parce „ qu'il croyoit que cet Ouvrage lui acque- „ reroit une grande gloire, & qu'il en au- „ roit en même temps beaucoup de pro- „ fit, lequel il deſtinoit pour aider quel- „ ques perſonnes de ſa famille qui étoient „ dans le beſoin. Il s'imaginoit que ce „ Livre devoit être bien reçû, & que „ tous les Prélats riches, & même les „ Princes devoient ſe donner bien du „ mouvement, & l'aider de leurs mo- „ yens pour faire les frais de l'Impreſ- „ ſion des autres Volumes. Mais, *ajoûte-* „ *t-il*, ma trop grande credulité fut bien „ trompée; chacun loua l'Ouvrage, mais „ on ne paſſa pas outre; à peine la qua- „ trié-

duplici facrorum Librorum Interpretatione, alterâ ex Ebræis, *è* Chaldæis *alterâ celebravit* AUGUSTINUS *ille* JUSTINIANUS, *de quo mentio modò à nobis injecta eft: verba verbis totidem, iisque felectis, nec impuris in utrâque retulit, fidémque fuam, ac diligentiam doctis omnibus approbavit. Id adeò ex Pfalterio ejus* πολυγλώττῳ, *quod unum ex immenfo hôc Opere, typographico labore excufum eft, ftatuere licet. Id fi indocta illa ætas majori favore excepiffet, & nobiles eruditi hominis labores adjumento aliquo & opibus promoviffet, univerfam Scripturam fimili ornatu decoratam, & pari Interpretationum numero ab eo ditatam haberemus.*

Jam pridem Editio Bibliorum πολύγλωττος cogitata fuerat & inftituta, fed nondum tentata. (a) ALDUS enim MANUCIUS diu (b) ante annum 1500 Opus hujusmodi meditabatur, & FRANCISCUS TISSARDUS fibi id in animo fuiffe anno 1508. (c) teftatus eft. Sed ante JUSTINIANUM nihil tale cœptum comperio, ante (d) Cardinalem *Toletanum* nihil perfectum.

Biennio poft editum JUSTINIANI *Pfalterium*, fuum etiam ann. 1518. *Hebraïcè*, *Græcè*, *Latinè*, & *Chaldaicè* (i. e. (e) *Æthiopicè*) publicavit *Coloniæ* JOANNES POTKEN Ecclefiæ S. GEORGII *Colo-*

„ triéme partie de ce que j'avois fait tirer „ fut-elle enlevée. Il dit enfuite, que „ comme ce Pfautier n'étoit à l'ufage que „ des Perfonnes favantes & d'un efprit au-„ deffus du commun, dont le nombre „ n'eft pas grand, il ne pût fe dédomma-„ ger des avances qu'il avoit faites, par-„ ce qu'outre les deux mille Exemplaires „ tirez en papier; il y en avoit une cin-„ quantaine en velin, dont il fit préfent à „ tous les Rois de la terre, foit Chrétiens, „ foit Infidèles.

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 237, 238, 255.

(b) Reverendus & doctiffimus *Jacobus* LE LONG (in Differtat. de Polyglott. p. 2.) fcribit hæc: *Le projet d'*ALDE *fut encore pofterieur* [à celui de *François* TISSARD]; *car quoique* Juftin DECADYUS *ne nous informe de ce deffein que dans la Préface d'un Pfautier Grec, qu'*ALDE *imprimoit, & dont il n'a pas marqué le temps de l'impreffion: cependant on a fujet de croire, que ce n'a été que peu de temps avant fa mort, qui arriva dès le commencement de l'année* 1516. DECADYUS Grec *de la domination de* Venife *y félicite ceux de fa Nation de ce que ce fameux Imprimeur avoit entrepis de donner au public une Bible en trois Langues.* Mihi tamen aliter fentiendi veniam det Vir clariffimus cujus amicitiâ gaudeo, induftriam & eruditionem fufpicio, fcriptis me multum debere lubens agnosco. Pfalterium illud *Juftini* DECADYI cur longè antiquius credam, probare (Vol. I. *Ann. Typ.* p. 237. 238.) conatus fum. Sed quoniam Editionis tempus nullo certi anni indicio definitur, ne in re dubiâ videar folâ niti conjecturâ, produxi (p. 255.) GROCINI ad ALDUM ann. 1499. Epiftolam, in quâ legimus ALDUM *jam ftatutum habuiffe, ut Opus illud arduum & Chriftiano viro digniffimum* ederet.

(c) Id clariff. *Jacob* LE LONG. probat ex TISSARDI Epiftolâ *Hebraïcæ* ipfius Grammaticæ ann. 1508. præfixâ. Hanc equidem perlegi; nec tamen id à TISSARDO difertis verbis affirmatum, fed dubiis tantùm & ambiguis, potui deprehendere.

(d) De ejus Polyglott. poftea dicetur.

(e) Linguam *Æthiopicam* à quibusdam vocari *Chaldæam* annotatum eft in Præfatione Introduct. ad lection. Linguar. Orient. *Londin.* 1655. *Indicam* appellat POSTELLUS in fuo duodec. Linguar. Alphabeto. *Parif.* 1538.

(a) AL-

Colonienfis Præpofitus, cum Præfatione ad peregrinarum litterarum ftudiofos; ex quâ defcripfi, quæ fequuntur.

Dudum Romæ *animo revolvens cognitionem peregrinarum & externarum literarum fore pro fidei Catholicæ propagatione , & obedientiæ Sedis Apoftolicæ (cujus ab eâ tempeftate, quâ adolescens vix effe defii, fui alumnus) dilatatione pernecefſariam.* —— *Statui jam fenex Linguas externas aliquas discere, & per Artem impreffioriam, quam adolescens didici, edere: ut modico ære Libri in diverfis Linguis , formis æneis excufi , emi poffint. Cúmque maximam* Indiæ *majoris, quæ &* Æthiopia *fub* Ægypto *eft, Regis (quem vulgo* Presbyterum JOHANNEM *appellamus) à puero audiiffem potentiam.* —— *cúmque omnes in tot Regnorum Ecclefiis , Monafteriis, & aliis piis Locis* Chaldeâ (imò Æthiopicâ) *in eorum facris uterentur Linguâ: magno defyderio dictorum Regnorum diverforum Monachos & Fratres mendicantes, qui tum* Romæ *peregrinationis caufâ erant , adii: affiduóque labore non finè temporis jacturâ , quod idoneum Interpretem reperirem minimè , Linguam ipfam* Chaldæam (Æthiopicam) *ab eis ad tantam fufficientiam didici, ut mihi perfuaderem me poffe* Pfalterium DAVID *Arte impreffioriâ edere , ut quinquennio vix exacto* (i. e. anno 1513.) Romæ *edidi. Sed cùm homo* Germanus *in patriam poft multa luftra reverfus, patriæ meæ fatear debitorem;* Pfalterium *ipfum non modò in hâc* Chaldæâ, *per me in* Europam *importari cœptâ ; fed &* Hebræâ *&* Græcâ *&* Latinâ, *Linguis imprimi curavi ; vos interim admonens , quòd in verficulorum divifione* Chaldæorum *morem fum imitatus : annotando tamen per ciphras quotusquisque cujuslibet Pfalmi more* Latino *fit verfus, quæque prima primæ & ultima ultimæ lineæ lineis ; & fic de aliis lineis mediis in quatuor Linguis* Pfalterii *ipfius folium quodlibet volvendo in fententiâ quantum ingenio noftro fieri potuit , correspondent , retegens etiam quæ* Græca, Latina *&* Chaldæa, *translationes , ex Septuaginta Interpretibus, non ex* Hebraïcâ *veritate , defcenderunt. Adjutorem in his habui* Johannem SOTER, *alias* HEYL *affinem meum chariffimum harum quatuor Linguarum ftudiofum : cujus etiam auxilio me curaturum fpero; ut literæ* Arabicæ, *quibus & non aliâ quàm* Arabicâ *Linguâ* Turcæ *& alii* Mahumetanâ *Sectâ decepti jam ferè per noningentos in eorum Templis feu* Mosquitis *ufi funt annos , in vulgus edantur : fi ingenuos adolescentes & juvenes , externarum Linguarum cupidos & ftudiofos comperero. Bene valete.*

Pfalterium *hoc Quadrilingue abfolutum* Coloniæ Agrippinæ *anno Domini* M.D.XVIII. III. *Idus* Junii.

A' JOANNE igitur POTKENIO Linguæ *Æthiopicæ*, utì ab AUGUSTINO JUSTINIANO (a) *Arabicæ* characteres in Typographiam

(a) ALDUS quidem anno 1499. in *Hypnerotomachiâ* nonnihil exhibuit *Arabicè*, fed incifum, non excufum. Vol. I. *Annal. Typogr.* pag. 239.

(a) *Bru-*

phiam primùm introducti.

Eodem anno, quo JUSTINIANUS suum *Psalterium Pentaglotton* edidit, *Basileæ* ab (a) AMORBACHIO *Psalterium triglotton* inter D. HIERONYMI Opera; à FROBENIO *diglotton* ERASMI (b) *Testamentum Novum* excusum est. Illis prima debemus Bibliorum

(a) *Brunonis* AMORBACHII ea est ad pium Lectorem Epistola.

„ BRUNO AMORBACHIUS

„ *Basileensis*, *pio Lectori* S. D.

„ Dici non potest quàm gratulemur rem „ Latinam ab interitu penè superiori seculo revocatam, *Laurentii* VALLÆ primùm operâ, deinde proximis annis mirum in modum studio POLITIANI *Hermolaíque* BARBARI coillustratam. Sed est „ quur non minus aggaudere debeamus, „ nempe quòd hôc tempore veteri probatæ'que Theologiæ plurimum lucis accessurum speramus, ex hâc castigatissimâ *Hieronymianorum* Operum æditione, „ quam in primis ERASMO, nonnihil etiam nobis studiosi ferre debent acceptam. Emerserunt abhinc pauculos annos literæ Græcæ, & nunc quod animo „ gestienti referimus, quum in *Galliis*, „ tum in *Germaniis* permulti fèlicissimè „ græcantur, quod, haud ita diu, vel in „ ipsâ *Italiâ* rarum erat. Sed & Hebraïcæ „ illæ sacratissimæ, quibus bona pars arcanæ scientiæ, hoc est, propheticorum „ mysteriorum nobis tradita est, doceri „ cœperunt, sed quas non perinde multi „ complectantur, nimirum quod Exemplaria non sint obvia typis Hebraïcis excusa. Quapropter in rem studiosorum „ hujus Linguæ, simul quod Divus HIERONYMUS, dum Psalmos exponit, aut „ illorum utitur testimonio, lectionem „ Hebraïcam, & Græcam, quæ est Interpretum Septuaginta, frequentissimè „ citat: nos huic octavo Tomo corollarii vice quadruplex Psalterium adjecimus videlicet Hebraïcum, & huic oppositam Divi HIERONYMI versionem, „ quam vulgò Hebræam veritatem appellant; Græcum item, cui respondet è „ regione translatio quæ passim legitur „ ἄδηλος, hoc est, Autore incerto, nonnunquam (ut dicam id quod res est) „ δὶς διὰ πασῶν ab Exemplari Græco dissidens, cujus rei culpa in Interpretis oscitantiam, an in Librariorum incuriam, „ aut quod verisimilius sit, alicujus nebulonis audacem imperitiam rejici debeat, „ nolo excutere in præsentiâ. Quid quòd „ Hebraicam veritatem ut vocant, in *Judæorum* nostri temporis, sic suspicamur, „ gratiam (nam illorum expositionibus „ admodum favet) nonnihil immutatam „ comperimus, ab aliquo Hebraicè docto, „ siquidem Exemplari *Veneto*, cum vetustissimis HIERONYMI Codicibus, „ multis locis non conveniebat. At enim „ nos pro virili in hoc incubuimus, ut, „ quemadmodum cætera nostra, sic hæc „ in manus hominum quàm emendatissima venirent. Et in Hebraïcis præcipuè „ curavimus ut quàm minimùm ab archetypis & his antiquissimis discederemus. „ Quòd si somnus obrepsit nobis alicubi, „ facilè veniam dabit æquus Lector, qui „ quum ipsam provinciæ difficultatem, „ tum angustiam temporis, quo hæc festinantes absolvere coacti sumus, secum „ perpenderit. Porrò fatemur ingenuè „ hoc negocii οὐκ ἄνευ Θησέως, quod aiunt, „ nos confecisse: sed adjutos operâ doctissimi pariter & humanissimi patris „ *Chonradi* PELICANI *Rubeaquensis*, ex „ familiâ divi FRANCISCI, cujus auspicio potissimùm hæc res peracta est. Adjecimus ad ipsum *Psalterii* calcem, instar „ coronidis, Institutiunculam in literas „ Hebraïcas, videlicet legendi modum „ ostendentes, ídque oppidò perquàm „ paucis. Neque enim is locus pati videbatur, ut regularum quadrigas illuc inveheremus. Quòd si cui illa non satisfaciunt, Opus undecunque doctissimi „ viri *Joannis* REUCHLINI adeat, cui „ Rudimentorum Hebraïcorum titulum „ præfixit.

„ Bene vale, & AMORBACHIIS faus„ ta precator. *Basileæ*, octavo Calendas „ *Septembreis*. Anno millesimo quingentesimo decimo sexto.

(b) De eo priùs dictum est.

(a) Testa-

rum in (a) multiplici characterum formâ tentamenta : His verò (AMORBACHIIS scilicet & FROBENIO) præcesserat ARNOLDUS (b) GULIELMUS DE BROCARIO, quo Typographo Cardinalis XIMENIUS Archiep. *Toletan.* in suis Bibliis imprimendis usus est; quæ, cùm nihil in eo genere antè exierit magis perfectum, attentiùs examinanda censeo. *Psalteria* quidem, JUSTINIANI *Pentaglotton* & POTKENII *Tetraglotton* quatuor characterum (c) formas; *Complutensia* Biblia, *Tetraglotta* licèt sint, (d) tres tantùm exhibent. At verò Editiones illæ unum Librum, hæc omnes complectitur.

Opus hoc insigne sex Voluminibus inclusum sub prælo plures annos sudavit. Novo Testamento anno 1514. *Januar*, 10. Hebræo Dictionario, ann. 1515. *Maii* ult. quatuor Testamenti Veteris Voluminibus ann. 1517. *Jul.* 10. finis impositus. Sex demum Volumina anno 1520. *Mart.* 22. publicata. In toto hôc Opere Latinus character Bibliorùm Gothicus, reliquorum omnium Romanus: Latinæ Versiones Textui Novi Testamenti Græco, Veteris Hebraïco LXX-viralis etiam Hebraïco, ut aptè responderent, columnis singularum è regione collocatis, curatum est. Quoniam verò sæpe eveniret dictiones in Versione aut plures aut pauciores, quàm in Textu, poni oportere, ideóque lineis utrinque paribus, & æqualibus intervallis non posse imprimi; necubi spatium malè hiaret vacuum, lineam lineásve, ubicunque sic vacabant, (e) circinulis invicem junctis expleri placuit. Præterea singulæ dictiones litterulis juxta ordinem Alphabeticum Latinis notantur, ut eâdem litterulâ vocem alteram in Textu, alteram ei in Versione respondentem afficiente, nullus superfit, vel tyronibus, errandi locus.

Character, quo Novum Testamentum *Complutense* exaratur, prorsus peculiaris est; largus, planus, & æquabilis; nullis litterarum nexibus aut compendiis involutus; cujus rationem cùm reddat Præfatio, eam integram hìc subtexere volui.

No-

(a) Testamentum tamen ERASMI, utì neque Psalterium *Mediolanense* anno 1481. Græco-Latinum, Polyglottis non adnumero. Vox enim πολύγλωττος Linguas plures duabus postulat. Id observavit *Jac.* LE LONG, in Præfat. ad *Dissertat. de Polyglott.*

(b) Hic anno 1514. imprimebat *Vallisoleti.* Vide Catalog.

(c) Illud Hebraïcam (cui & Chaldaica similis est) Arabicam, Græcam, Latinam, hoc Hebraïcam, Æthiopicam, Græcam, Latinam, exhibet.

(d) Hebraïcam (quæ eadem cum Chaldaïcâ) Græcam, Latinam.

(e) Otiantes hosce & solius supplementi gratiâ injectos characteres non probat CHEVILLERIUS, *Origin. de l'Imprim.* p. 107. Lege & *Jac.* LE LONG *sur les Polyglot.* p. 16. 17.

(a) Con-

NOVUM TESTAMENTUM *Græcè & Latinè in Academiâ* Complutensi *noviter impressum.*

EPISTOLA πρὸς τὸς ἐντευξομένους, *Græca & Latinè versa.*

AD LECTOREM.

„ Ne mireris aut vitio vertas, ô studiose Lector, quòd in hâc „ Novi Testamenti Editione Græcâ aliter quàm in veteri, nudæ „ tantum litteræ sinè ullis aut spirituum aut tonorum notis impres- „ sæ publicentur; operæ pretium visum est hujus tibi rei rationem „ assignare. Ea enim hujusmodi est. Antiquissimos Græcos abs- „ que hísce fatigiis litterarum scriptitâsse notius est, quàm ut sit „ multis argumentis comprobandum. Docent enim id apertè anti- „ qua non pauca Exemplaria; ut CALLIMACHI Poemata, nec „ non Sybillina carmina; ac præterea etiam marmorea Monumenta „ vetustissima, quæ *Romæ* adhuc visuntur nudis solùm characteribus „ incisa. Ut liquidò constet hujusmodi virgularum apicúmque su- „ prascriptiones non in illâ primævâ Græcæ Linguæ origine fuisse „ excogitatas, nec ad ejus integritatem usquequaque pertinuisse. „ Cùm igitur universum Novum Testamentum, præter Evange- „ lium MATTHÆI, & Epistolam ad *Hebræos*, Græcè primùm, „ sicut à Spiritu Sancto dictatum est, scriptum esse constet; visum „ est priscam in eo Linguæ illius vetustatem majestatémque intac- „ tam retinere; ac Opus ipsum prætermissis etiam ipsis quibusvis „ minimis appendiculis excussum ad imaginem antiquarum scriptura- „ rum publicare: ne rei tam sanctæ authoritati ac venerandæ majestati „ adjectitiis novitiísque rebus detrimentum afferri videretur. Acce- „ dit, quòd si verum fateri volumus, hic spirituum tonorúmque „ defectus nullum prorsus impedimentum ad rectam intelligentiam „ afferre valet his, qui aliquantum in Græcâ eruditione promove- „ runt. Cæterùm ne alicui dubium aliquod possit occurrere, in „ quâ videlicet syllabâ accentum oporteat collocari, simplex tan- „ tùm apex in polysyllabis dictionibus adjectus est; & is quidem „ non tanquam Græcus accentus, sed tanquam notula signúmque, „ quo dirigi possit Lector, ne in prolatione modulationéve dictio- „ num aliquando labatur. In veteris autem Testamenti Editione „ Græca, cùm ea solùm translatio sit, non originalis textus; non „ fuit consilium quicquam ex vulgari scribendi modo tollere „ aut immutare. Et quia non doctis solùm, sed omnibus in uni- „ versum sacrarum litterarum studiosis hôc opere consulendum est; „ appositæ sunt dictioni cuique litterulæ Latinæ ordine Alphabeti „ indicantes, quæ dictio dictioni è regione respondeat; ne sit no-

„ vi-

„ vitiis & nondum adhuc in Græcis litteris provectis errandi locus.
„ Rurſus cùm nonnullæ dictiones Græcæ multiplices ſive æquivo-
„ cas aut alias ambiguas ſignificationes aliquando habere videantur ,
„ libuit hoc etiam annotare puncto ſuppoſito litterulæ Latinæ ſupra
„ dictionem Græcam collocatæ. Et ut Præfatiunculæ tandem huic
„ modus imponatur; illud lectorem non lateat, non quævis Exem-
„ plaria impreſſioni huic archetypa fuiſſe: ſed antiquiſſima emenda-
„ tiſſimáque, ac tantæ præterea vetuſtatis, ut fidem eis abrogare
„ nefas videatur. Quæ ſanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus
„ noſter LEO Decimus Pontifex maximus huic inſtituto favere cu-
„ piens ex Apoſtolicâ Bibliothecâ educta miſit ad Reverendiſſimum
„ Dominum Cardinalem *Hiſpaniæ*: de cujus authoritate & mandato
„ hoc Opus imprimi fecimus. Vos autem, litterarum ſtudioſi, hoc
„ divinum Opus noviter excuſſum alacri animo ſuscipite ; & ſi
„ CHRISTI Opt. Max. ſectarores videri vultis & eſſe , nil jam
„ reſtat, quod cauſemini , quò minùs ſacram Scripturam adeatis.
„ Non mendoſa Exemplaria, non ſuſpectæ translationes, non inopia
„ textûs originalis , ſolùm animus & propenſio veſtra expectatur.
„ Quæ ſi non defuerit , fiet procul dubio , ut litterarum Divina-
„ rum ſuavitatem deguſtantes reliqua ſtudia omnia contemnatis. Va-
„ lete & omnia boni conſulite.

Et ad finem ,

„ Induſtriâ & ſolertiâ honorablis viri ARNALDI GUILIELMI
„ DE BROCARIO Artis impreſſoriæ Magiſtri. Anno Domini Mil-
„ leſimo quingenteſimo decimo quarto Menſis *Januarii* die decimo.

Denique ,

„ Græcum Tetraſtichon Δημητρίου Δουκᾶ τοῦ Κρητὸς, & Decaſtichon
„ Νικήτου τοῦ Φαύστου :

„ Latina Epigrammata tria; primum (in Dialogi modum) JO-
„ ANNIS VERGARÆ *Toletani* Artium Magiſtri, ſecundum FRE-
„ DENANDI PINCIANI Commendatarii Divi JACOBI, tertium
„ Magiſtri BARTOLI DE CASTRO BURGENSIS.

„ Interpretationes Hæbræorum , Chaldæorum , Græcorúmque
„ nominum.

„ Introductio quàm breviſſima ad Græcas Litteras.

„ Lexicon Græco-Latinum.

Voluminibus ſingulis præfigitur hoc Tetraſtichon; quod ad In-
ſigne Cardinalitium ſubtus poſitum alludit.

„ Hæc

„ Hæc tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
„ Hoſpitium *Petri* & *Pauli* ter quinque dierum.
„ Namque Inſtrumentum vetus hebdoas innuit; octo
„ Lex nova ſignatur: ter quinque receptat utrumque.

Ad Voluminis ultimi finem apponitur Crux cum reliquis Paſſionis inſignibus; Monacho genua flectente, pictis à dextris PETRI, à ſiniſtris PAULI capitibus; addito infrà hôc lemmate, IN HOC SIGNO VINCES; AGB. litteris Typographi nomen indicantibus in ciphram μονόγραμμον convolutis.

Soli, quo Pentateuchus continetur, Volumini recognitio eorum, quæ perperam impreſſa ſunt, ſubjicitur.

Grande hoc *Complutenſium* Bibliorum Opus ut ab ipſo initio ad finem usque productum fuerit, ex Prologis variis Editioni præfixis, & ex iis, quæ eruditiſſ. P. JACOBUS LE LONG plenè & accuratè, ut omnia ſolet, (a) tractavit, deſcribam.

„ (b) XIMENIUS *Toleti*, ubi anno 1502. *Maii* 7. PHILIPPUM & JOANNAM ejus uxorem exceperat, quinque ferme menſes moratus, intentionem ad ea convertit, quæ jam diu animo meditabatur. Magni ORIGENIS diligentiam imitatus, editionem Bibliorum faciendam curavit. In eâ Veteris Teſtamenti libri ternis columnis per ſingulas paginas ſunt diſtincti. Prima Hebraïcam lectionem tenet, media vulgarem, quâ nunc utimur, tertia Verſionem Græcam LXX. Interpretum translatione etiam Latinâ illuſtratam. In margine verò inferiori, ne quid deſideraretur, Chaldaïca, quam vocant, Paraphraſis ſubjecta eſt, Latinâ verſione à regione appoſitâ. At Novum Teſtamentum Græcam lectionem quàm emendatiſſimam, & vulgarem translationem habet. Additum eſt poſtremum Volumen Hebraïcarum dictionum eruditum & copioſum Onomaſticon, ab ejus Linguæ peritis valde laudatum. Id in aliquot Bibliorum hujusmodi libris, quorumdam incuriâ, qui eos aſſervandos ſuſceperant, non ſinè gravi jacturâ, deſideratur. Res fuit cumprimis operoſa & magnifica, & quæ non modò tam ingentem Principem, ſed etiam ingentis animi virum, ad difficultates omnes evincendas rem tam arduam comitantes, requireret.

„ Accerſivit continuò ad ſe homines utriusque literaturæ peritis-
„ ſimos

(a) Conſule ejus *Bibliothec. Sacr.* edit. 1709. Vol. I. pag. 13. usque ad p. 20. & *Differt. ſur les Polyglott.* C. I.

(b) Lege *Alvar.* GOMET. lib. 2. *de geſt.* Franc. XIMEN. Edit. *Francof.* p. 41. &c.

(a) LONG,

„ fimos (a) DEMETRIUM *Cretenſem* natione Græcum,
„ (b) ANTONIUM *Nebriſſenſem*, (c) LOPIDEM *Aſtunigam*, &
„ (d) FERNANDUM *Pincianum* Græcarum litterarum Profeſſo-
„ res;

(a) LONG, ſur les Polyglott. p. 24.] *Demetrius* DUCAS (qui Editionem hanc *Complutenſem* Græco Epigrammate laudavit) anno 1528. D. CHRYSOSTOMI Liturgiam *Venetiis* Græcè & Latinè edidit.

(b) ANTONIUS *de Lebrixâ*, Latinè *Nebriſſenſis*, Linguarum trium eruditarum peritus, *Salamanticæ* in Univerſitate Profeſſor anno 1522. obiit.

(c) *Didacus* LOPEZ *Aſtuniga* [*Jacques* LOPEZ *de Zuniga*] Notis in ERASMI Verſionem Nov. Teſtament. & FABRI *Stapul.* Schol. ad S. PAUL. Epiſtol. criticis notus, *Neapoli* anno circiter 1530, obiit. In illis Notis vocatur *Jacobus* LOPIDES *Stunica*. De quo ERASMUS (Epiſtol. ad BARBIRIUM anno 1521. *Junii* 26. datâ. pag. 649. 650. ERASM. Epiſtol.) ſic —— *Tandem nactus ſum Librum, quem in me ſcripſit* Jacobus LOPIS Stunica, *ut non paulò doctior, ita minùs virulentus, ſi ad* LEI *calumnias conferatur; cujus ego laudibus adeò nihil detraham, ut velim etiam conduplicatum, quod ſibi liberaliſſimè tribuit, quanquam in me tam malignus, ut nihil non adimat, ingenium, memoriam, judicium, eruditionem, lectionem ſacrorum Voluminum, peritiam Linguarum, denique & Grammatices, horum omnium beatiſſimum quoddam cornu ſibi ſuaviſſimè vendicans.* —— *Ceterùm demiror, quæ res ſic exacerbârit hominis animum in me, à quo ne verbo quidem unquam fuerit læſus: neque enim mihi perſuadere poſſum, tantum odium concipere bene natos animos, (quando, ut audio, gentis claritudinem cum eruditione conjunxit) niſi adſit improbus aliquis inſtigator. Nunc audio felicis memoriæ Cardinalem* Toletanum, *cui noſter heu jam iterum ſucceſſit* CROJUS, *illi fuiſſe auctorem, ut priùs Opus ad me mitteret, quàm evulgaret; quòd ſi reſponſione ſatisfacerem, magis è re ipſius eſſe premi Librum quàm edi. Sin aut non reſponderem, aut protervè & indoctè reſponderem, publicaret ſuos labores bonis avibus. At ille ſtatim à morte Cardinalis Typographis tradidit Opus, cùm illum id temporis latere non poſſet, alteram Editionem Novi Teſtamenti, aut exiiſſe jam, aut mox exituram. Hæc utcunque habent, mihi certè voluptati eſt, etiam apud* Hiſpanos *efflorescere Linguas ac bonas literas: ac de* STUNICÆ *ingenio mihi ſatìs ampliter promitto, ſed vereor ne apud cordatos & eruditos ex hôc labore, quo famam auſpicari voluit, non tam optimam gloriam retulerit, quam ipſe ſibi polliceri videtur.* Lege ERASMI Præfationem *Apologiæ* ipſius præmiſſam, quæ unà cum *Stunicæ* annotationibus in ERASM. & FABR. prodiit *Lutetiæ* ann. 1522.

(d) Hic Epigrammate Latino hanc Editionem Bibliorum ornavit. Hujus meminit THUANUS (Hiſtor. ann. 1552.) *Abſtulit & idem annus* (ſcil. 1552.) *magnum* Hiſpaniæ *lumen* Ferdinandum NONIUM (Ferdinand NUGNEZ). Pinciâ Vaccæorum *oppido* (*Pincia* etiam vulgò *Valliſoletom* ſive *Valladolid* dicitur) *natum, atque indè nomen vulgò ſortitum, è nobiliſſimâ* GUSMANORUM *gente oriundum, qui cùm ſub* Ælio ANTONIO Nebriſſenſi *in patriâ, in* Italiâ Bononiæ *ſub* Philippo BEROALDO *litteris humanioribus operam dediſſet, & Græcam Linguam, ad quam eo ſeculo ferè incognitam incredibili ſtudio ferebatur, inibi didiciſſet; indè comparatis magno pretio Exemplaribus Græcis domum reverſus, primus Linguæ illius, quâ omnis ferè eruditio continetur, uſum in* Hiſpaniam *intulit, &* FERDINANDI *Regis, qui patri ipſius in ærarii præfecturâ ſedulò adminiſtratâ fidem probâſſet, favore ſubnixus, cùm ad honores virtutis viâ graſſari poſſet, ſtudia litterarum vitæ civili prætulit, &* Franciſco XIMENIO *Cardinali, cujus pietati & animi magnitudini tantum* Hiſpania *debet, operam ſuam & induſtriam in procudendâ illâ ad omne ævum duraturâ Bibliorum Editione addixit, & poſtea* Demetrio DUCÆ, Cretenſi, *quem Cardinalis ille, ut litteras Græcas in novâ Academiâ à ſe ingentibus ſumptibus* Compluti *in* Carpetanis *paulò antè inſtitutâ profiteretur, ex* Italiâ *evocaverat, in eo munere ſucceſſit. Dein,* Salmanticam di-

„ res; (a) ALPHONSUM Medicum *Complutensem*, (b) PAULUM
„ CORONELLUM, & (c) ALPHONSUM ZAMORAM He-
„ bræarum rerum consultissimos, olim inter suos publicas Scholas
„ moderatos, tunc Christianæ fidei sacris susceptis Ecclesiæ Ortho-
„ doxæ domesticos & alumnos.

„ His liberalissimè impensas promisit, singulos invitavit præmiis „ propositis; & omnes ante omnia festinare hortatus est. Conqui- „ siti sunt undique utriusque Testamenti vetustissimi Codices, ad „ quorum fidem castigatio excudendorum fieret, & vitiata loca sa- „ narentur, & quæ dubia & obscura essent, illustrata colluce- „ rent. Sed potissimùm adjumento fuerunt Bibliothecæ *Vaticanæ* „ venerandæ antiquitatis Apographi, quorum copia per LEONEM „ X. Pont. Max. benignissimè XIMENIO facta est, cujus jam „ tum magnificentiam demiratus, cœpit hominem in magno pretio „ habere: & ejus consilium, quamvìs in ultimis terris positi, quo- „ ties Reip. Christianæ negotia postulabant, in rebus arduis requi- „ rere. Facta est LXX. tamen Translationis explicatio partim ab „ aliquot Academiæ *Complutensis* eruditis hominibus, qui jam tunc „ sub DEMETRIO & PINCIANO Præceptoribus in Græcis lite- „ ris non vulgariter profecerant, partim à DEMETRIO, PINCIANO & „ ASTUNIGÂ, adeò feliciter confecta fuit, ut nihil à LXX. Interpre- „ tibus juxta Græcam eruditionem sit dictum; qualia permulta apud „ eos habentur, quod à nostris in tantâ brevitate fuerit prætermissum.

„ Fuit inter hos ad hoc munus vocatus JOANNES (d) VER- „ GARA, cui Libri, quos vulgò *Sapientiales* vocant (ut ab eo sæ- „ pius

divertit alteram totâ Hispaniâ *maximè famosam Academiam, in quâ & literas Græcas ac Latinas profitendo consenuit, editis* Hermolai BARBARI *æmulatione in* PLINIUM, MELAM, & SENECAM *popularis suos Commentariis. Quod ad mores, vir pius & verax, sed dicax & aliorum acerrimus censor, de cætero fastûs omnis ac gloriæ contemptor. Vixit cælebs & abstemius, frugali, sed citra sordeis mensâ amicos ac discipulos excipiens, tandémque octogenario major legatâ Scholæ Bibliothecâ, quam instructissimam habebat, & erogatis in pauperum usum facultatibus, placidè in Deo obdormivit, ad* B. SUSANNÆ *humili Sacello juxta Portam* Rivalem *quâ ad* Tormim *fluvium itur, sepultus, ubi & ejus tumulo quatuor, nec plura (sic enim extremis tabulis mandaverat) verba inscripta sunt,* MAXIMUM VITÆ BONUM MORS. De eodem lege etiam TEISSIER, *Eloges des Savans.*

(a) Neque hujus ALPHONSI neque *Demetrii* DUCÆ meminit in suâ Bibliothecâ *Nicolaus* ANTONIUS, quòd scilicet nihil scripserint.

(b) Judaïsmum ejuravit, quo tempore (ann. 1492.) *Judæi Hispaniâ* pulsi sunt. *Segoviæ* anno 1534. decessit.

(c) LONG sur les Polyglott. p. 30.] „ Outre les peines qu'il prit pour la cor- „ rection & pour l'impression des textes, „ il fournit non seulement une version des „ Paraphrases Chaldaïques, mais aussi plu- „ sieurs Traittez qui regardent la Gram- „ maire Hebraïque, avec un Vocabulaire en „ cette Langue, lesquels sont dans le der- „ nier Volume de cette Bible. Il mou- „ rut en 1530.

(d) Hujus Latinum Epigramma ad *Complut.* Bibliot. calcem legitur. LONG, sur-

„ pius audivi) explicandi ſunt commiſſi: in quibus multa, quæ in „ Vulgatâ Translatione difficilia eſſe videbantur, in antiquam lec- „ tionem reſtituit: nihílque magìs ſeni, cùm otio fruebatur, ſibi „ dicebat in votis eſſe, quàm Librum *Eccleſiaſtici* (quem *Panaretum* „ vocant) Scholiis aliquot illuſtrare: ſed retardavit præclarum ins- „ titutum incommodiſſima valetudo.

„ Duravit ab hôc anno, qui M.D.II. CHRISTI nati fuit, an- „ nos continuos plùs minùs quindecim de ſacris Bibliis edendis cu- „ ra; ut penè cum XIMENII vitâ, finem quoque Editio ſusce- „ perit. Ubi ſi per partes narrandum eſſet, quantum laboris ex- „ hauſtum ſit, quantum tædii & faſtidii devoratum à viris illis Ope- „ ri præfectis, in Exemplaribus excutiendis, quámque multiplici „ & arduâ negotiorum mole XIMENIUS interim aliò evocaretur, „ nimiùm profectò in iis dicendis immoraremur. At illud unum, „ quod ad impenſas à XIMENIO in eâ re abſolvendâ factas perti- „ net, reticendum nequaquam eſt. Septem Hebræa Exemplaria „ quæ nunc *Compluti* habentur, quatuor millibus aureorum ex diver- „ ſis Regionibus ſibi comparâſſe, ALPHONSUS ZAMORA, He- „ bræarum literarum Profeſſor, ſæpenumero referebat; ut interim „ de Græcis & Latinis taceam, quorum illa ab urbe *Româ*, hæc „ tum ex variis in *Hiſpaniâ* Bibliothecis, ab octogintis ferme annis „ characteribus Gothicis ſcripta, magnis ſumptibus *Complutum* ſunt „ delata.

„ Jam verò Chalcographorum & Scribarum ſalaria, doctorum „ hominum non vulgaria præmia, mercedes internuntiis propoſi- „ tas, quibus ad Codices vetuſtos adipiscendos utebatur, aſſiduam „ denique miniſtrantium catervam, quam ad res quæ inſperatò e- „ mergebant, expediendas ſuſtentabat, & mille alia, quæ longum „ eſſet referre, ſi bene quis ratione ſubductâ numeret, quinquagin- „ ta millium aureorum & ampliùs ſummam conficiet: quod & ma- „ jores natu frequenter dicere audivi. —— Audivi (*ait* GOME- „ CIUS) JOANNEM BROCARIUM *Complutenſem* excuſorem, „ ARNOLDI GUILLELMI BROCARII filium, ſæpe numero „ ad

ſur les Polyglott. p. 30. & TEISSIER, *E-log.*] „ *Jean de* VERGARA né à *Tolede* „ fut reçû Docteur dans l'Univerſité de „ *Salamanque*. Le Cardinal XIMENES „ lui donna en 1517. un Canonicat de ſa „ Cathedrale, & le fit ſon Secretaire: „ poſte qu'il ne remplit pas longtemps, le „ Cardinal étant mort la même année. Il „ mourut à *Tolede*, agé de plus de ſoixan- „ te & quatre ans, ayant fait le même „ mois, treize ans auparavant, enterrer „ *François* ſon frere, fort ſavant en Grec & „ en Latin. L'un & l'autre travailla beau- „ coup pour l'Edition de la Bible de *Com-plute*, avec FERDINAND de *Valladolid* „ & ANTOINE de *Nebrija*.

(a) Lege

„ ad æquales dixiſſe, eo ipſo die, quo ultima manus à patre operis
„ excuſioni impoſita fuit, ſe puerum eleganter veſtitum cum ulti-
„ mo Bibliorum Volumine ad XIMENIUM veniſſe: qui impendiò
„ lætatus ita cœlum ſuſpiciens acclamavit: *Grates tibi ago, ſumme*
„ CHRISTE, *quòd rem magnopere à me curatam ad optatum finem*
„ *perduxeris.* Et ad familiares continuò converſus, *Equidem* (inquit)
„ *cùm multa ardua & difficilia reipub. cauſâ hactenus geſſerim, nihil eſt,*
„ *amici, de quo mihi magìs gratulari debeatis, quàm de hâc Bibliorum*
„ *Editione.* (a) XIMENIUS affirmat maximam laboris ſui partem
„ in eo fuiſſe verſatam, ut caſtigatiſſima omni ex parte vetuſtiſſi-
„ máque Exemplaria pro archetypis haberentur. (b) Illud eſt
„ conſiderandum, quod in Hebraïcs characteribus ſcienter omiſi-
„ mus apices illos: quibus nunc utuntur Hebræi pro accentibus.
„ Nam hi cum ad nullam vel ſignificati vel pronuntiationis diffe-
„ rentiam pertineant, ſed ad ſolam cantûs ipſorum modulationem;
„ meritò à veteribus Hebræis rejecti ſunt: quos in hôc imitari ma-
„ luimus. Quod autem ad Græcam attinet, illud te non latere
„ volumus: non vulgaria ſeu temere oblata Exemplaria fuiſſe huic
„ noſtræ impreſſioni archetypa: ſed vetuſtiſſima ſimul & emenda-
„ tiſſima: quæ Sanctiſſimus Dominus noſter LEO X. Pont. Max.
„ cœptis noſtris aſpirans ex ipſâ Apoſtolicâ Bibliothecâ ad nos mi-
„ ſit: tantæ integritatis; ut niſi eis plena fides adhibeatur, nulli
„ reliqui eſſe videantur, quibus meritò ſit adhibenda. Quibus e-
„ tiam adjunximus alia non pauca: quorum partem ex BESSARIO-
„ NIS caſtigatiſſimo Codice ſummâ diligentiâ tranſcriptam Illuſtris
„ *Venetorum* Senatus ad nos miſit: partem ipſi magnis laboribus &
„ expenſis undique conquiſivimus: ut copia emendatorum Codi-
„ cum abunde ſupereſſet. Latinam itidem beati HIERONYMI
„ translationem contulimus cum quàm plurimis Exemplaribus vene-
„ randæ vetuſtatis: ſed his maximè, quæ in publicâ *Complutenſi*
„ noſtræ Univerſitatis Bibliothecâ reconduntur: quæ ſupra octin-
„ genteſimum abhinc annum literis Gothicis conſcripta: eâ ſunt
„ ſinceritate: ut nec apicis lapſus poſſit in eis deprehendi. Demum
„ in Libro Pſalmorum illud eſt admonendum; communem transla-
„ tionem Latinam, quâ utimur, poſitam eſſe pro interlineari ſupra
„ Græcam Septuaginta Interpretum Editionem: quia ei de verbo
„ ad verbum ferè correſpondet. Eam autem, quam beatus HIE-
„ RONYMUS juxta Hebraïcam tranſtulit veritatem, in medio
„ duarum columnarum fuiſſe locatam. (c) Opus integrum Cardi-
„ na-

(a) Lege XIMENII Præfationem ad LEON. X.

(b) Ex Prolog. ad Lector.

(c) Ex Diplomat. LEON. X. & Præfa-tion.

„ nalis XIMENIUS, antequam ab humanis excederet, abſolvit; & „ usque ad ſexcenta Volumina vel ampliùs impenſâ ejusdem Car- „ dinalis impreſſa. Qui cùm poſt impreſſionem morte eſſet abla- „ tus, & ad publicationem conſenſus Papæ petitus non eſſet, ne- „ quivit (a) hactenus (*Datum eſt Diploma* XXII. Mart. M.D.XX.) „ Opus ipſorum ad doctorum manus advenire. Diplomate Pontifi- „ cio impetrato, FRANCISCUS Episcopus *Abulenſis* & FRAN- „ CISCUS DE MENDOZA Archidiaconus *de Pedroche*, qui ex „ Cardinalis executoribus erant, curaverunt terniones in Volumina „ & ea ipſa Volumina in ſex totius Operis partes redigere. Et non „ habitâ impenſarum ratione, quæ fuerunt propemodum infinitæ, „ taxaverunt totum Opus Ducalium aureorum numerorum pretio „ ſex cum dimidio aut aliquanto pluris, prout diſtrahendorum Li- „ brorum ratio exegerit, habitâ pro vecturâ impenſarum æſtima- „ tione.

(b) *Complutenſis* LXX. Interpretum Editio non ſatis omnibus placuit; quæ quòd ad Hebraïcum textum propiùs multò, quàm aut *Veneta*, aut *Romana*, (quæ ad Manuſcriptorum fidem dicuntur fuiſſe conformatæ) accedat, ſuspicantur nonnulli in eâ illius magìs quàm horum authoritatem valuiſſe: alii putant ex Manuſcriptis, in quibus LXX. Verſioni aliæ quoque Hexaplorum interpretationes miscebantur, deſumptam, imò aliquando ex Vulgatâ potiùs quàm Hebraico textu confectam. Certè (ſi quod ſentiam, afferre liceat) mihi (poſt multos annos in his ſtudiis poſitos) obſervatum fuit Græcam *Complutenſem Romanâ* & *Venetâ* Hebræo textui eſſe (c) propiorem.

Græca Bibliorum Veteris & Novi Teſtamenti Editio ab ALDO MANUTIO *Romano* excudi (fòrſan) cœpta, ANDREÆ ASULANI operâ ad finem perducta anno 1518. Menſe *Februario* in ædibus ALDI (qui anno 1515. obierat) & ANDREÆ ſoceri prodiit.

Hanc ÆGIDIO *Viterbienſi* Cardinali inſcripſit ANDREAS ASULANUS. *Quoties* (ait ASULANUS) *mihi in mentem venit, quanta tibi cum genero meo* ALDO *fuerit conſuetudo, nul-* *lâ*

tion. Episcopi *Abuleñ.* & Archidiacon. *de Pedroch.* ad Lector.

(a) LONG, ſur les Polyglot. p. 19.] „ Il ſemble qu'il ſurvint encore quelqu'au- „ tre empêchement qui en retarda la pu- „ blication; car il eſt hors de doute, que „ ſi ERASME avoit eu connoiſſance de „ cette Edition en 1522., il s'en ſeroit „ ſervi dans la troiſiéme Edition du Nou- „ veau Teſtament Grec, qu'il publia cette „ année, comme il le fit dans la qua- „ triéme, qui parut en 1527, où il cite „ très-ſouvent la Bible d'*Alcala.*

(b) LONG, ſur les Polyglot. p. 21.

(c) Lege WALTON. Prolegom. IX. C. 28.

(a) *Jac.*

lâ aliâ de causâ magìs quàm ob admirabilem illam animi tui cupiditatem juvandæ rei litterariæ, quam nescio an ille potiùs æquaverit quàm superare potuerit, nullum arbitror esse amicitiæ genus, quod tu sanctiùs colas, quàm quod mecum olim auspice (ut ita dicam) ALDO *contraxeris.* —— *Ego multis vetustissimis Exemplaribus collatis, adhibitâ etiam quorundam doctissimorum virorum curâ* Biblia (*ut vulgò appellant*) *Græcè cuncta descripsi, atque in unum Volumen reponenda curavi tui nominis æternitati dicata. &c.*

Veneta (a) Editio *interdum* LXX *non sequitur, sed* AQUILÆ *Lectiones & varia glossemata* admittit. *Plerunque tamen* (b) Complutensi *purior est, & proximè ad* Romanam *accedit.*

Hujus Editor ANDREAS ASULANUS ALDI socer post generi obitum in ejus ædibus eóque neutiquam segnior labores obibat typographicos; & de (c) viris eruditis, quibus ipsius industria admodum probabatur, bonísque litteris, & Linguis, cùm Latinâ tum (d) Græcâ optimè mereri studebat.

(a) Mu-

(a) *Jac.* USSER. in *Syntagm. de* LXX. *Interpr.* Cap. 8.

(b) MORIN. *Exercitat. Bibl.* & WALTON. in *Prolegomen.* Lege LONG, *Biblioth. Sacr.* p. 403. 404. 405.

(c) ERASM. Epistol. p. 1624.] „ ERASMUS BEATO *suo* S. D.
„ De FROBENIO nihil miror: novi ho-
„ minis ingenium; de LACHNERO mi-
„ ror; cur nolit tuo uti consilio, præser-
„ tim cùm id diligenter mandârim. Quan-
„ quam is, per quem mihi respondent,
„ scribit te in consilium adhibitum iri,
„ cùm adornabunt Editionem. Quos
„ Auctores excudant, mi BEATE, nos-
„ trâ non magni refert, modò nobis fa-
„ ciant satìs. Quod si illos nostri pigeat,
„ jam ad me scripsit ASULANUS, ALDI
„ socer, quicquid potest Officina sua, id
„ mihi paratissimum fore. —— an-
„ no 1517.

(d) Ibid. p. 1627.] „ ERASMUS TONS-
„ TALLO. —— ASULANUS utrum-
„ que *Testamentum* excudit *Græcè*, *Opera*
„ NAZIANZENI nobis ostendit; excusus
„ est STRABO *Græcus*; *Vitæ* PLUTAR-
„ CHI, PINDARUS cum commentariis,
„ aliáque permulta; quæ in præsentiâ non
„ succurrunt. O si liceat rejuvenescere!

Et p. 1666.] „ ANDREAS MULA-
„ NUS (*de quo nomine & de quâ Epistolâ nonnihil priùs*) „ ERASMO S. D. P. Mi-
„ rabiliter gavisus sum tuis litteris ad EG-
„ NATIUM scriptis, quòd ex his animad-
„ verterem cùm bonam tuam valetudi-
„ nem, tum tuam erga me benevolen-
„ tiam; multùm me delectavit tibi gra-
„ tum fuisse, quod edidimus LUCIANI
„ *Dialogos*, quos tu vertisti Latinè, non
„ minùs accuratè quàm eleganter, atque
„ adeò MORIAM, inventum tuum dig-
„ nissimum virtutis ac ingenii ERASMI,
„ quam audio mirificè probari à nostris
„ clarissimis & summis Oratoribus; nam
„ ut inventa sunt acutè omnia, ita absolu-
„ ta sunt bene, ac confecta adeò accuratè,
„ ut nihil possit supra. Equidem, suavis-
„ sime ERASME, non possum non te a-
„ mare vehementer tuis in his virtutibus:
„ tum tibi persuadeas velim, nihil esse,
„ quod ego magìs optem, quàm posse pro
„ dignitate tuâ nonnihil honorificè vel di-
„ cere, vel facere: nec enim clam te est,
„ quòd nihil præclarius mecum agi un-
„ quam duxerim antehac, tum cùm mu-
„ niti eramus vestris studiis, quàm mereri
„ de vobis omnibus summis viris; hôc au-
„ tem tempore nihil est quod æquè labo-
„ ro. Eóque factum est, ut tecum per
„ Litteras rem agere voluerim; quam ti-
„ bi fore spero non injucundam, cùm ti-
„ bi esse non possit non honorifica. Nôs-
„ ti,

(a) MUSURUS inter alios ASULANO impensè favebat; quod constat ex ipsius Epistolâ ad GROLIERUM scriptâ; ejus (b) prelo, si quid edere meditaretur, usus. (c) DONATUS *Veronensis* ei PRISCIANI, quam anno 1527. curavit, Editionem commisit; ejus insuper Exemplaribus in Grammatico illo restituendo valde adjutus.

In ANDREÆ ASULANI Officinâ operam bonam navabat FRANCISCUS ASULANUS, (d) ERASMO familiariter notus. Is DIOSCORIDEM Græcè in ædibus ALDI & ANDREÆ soceri

„ ti, ut opinor, atque certè scio te scire, „ atque adeò animadvertisse cùm ex multorum Litteris, tum ex sermone, M. „ MUSURUM cooptatum in Collegium „ Pontificum. ——— De *Proverbiis* „ quod scribis, gratum est, tum de aliis „ tuis monumentis; quòd sint tantopere „ expolita, est & hoc vehementissimè „ gratum: nam ut ERASMUS ait in Proverbiis, *Semper* Africa *aliquid novi affert*: „ mittito ad nos, ubi primùm habueris, „ cui rectè dare possis. Curabo, ut ita edantur, ut non minorem rationem videar habuisse auctoritatis nostræ Officinæ, quàm gloriæ semper amplissimi ERASMI. Vale, ERASME; ego omnia „ mea studia tibi defero. Vale. *Venetiis*, „ Anno 1517. ——— *multum* temporis consumpsit in emendando TERENTIO ALDUS gener meus, tum PLAUTO; hos vellem edere studiosis omnibus. „ Patere igitur me uti hôc tuo beneficio: „ oro te per majestatem Latini nominis, „ cujus tu semper fuisti studiosissimus, ad „ me mittas, si quicquam est, qui sit „ Codex antiquus, quo possimus uti nostri Codicis quasi magistro, aut si quicquam est aliud apud te, quod possit „ nostrum munus expolire: nihil omittere „ volumus ad conficiendam cùm accuratè, „ tum eleganter, quo bonorum omnium „ in nos studia augeantur. Vale.

„ Filii ALDI mei te multâ salute impertiunt, quibus tuo nomine salutem „ plurimam dixi, item MANUTIUS primogenitus, ac *Antonius*, & *Paulus*, „ ALDI filii, tibi salutem dicunt.

(a) Lege MUSURI ad GROLIERIUM Epistolam *Græcæ* ALDI *Grammaticæ* ann. 1515. præfixam, cujus antea mentionem feci.

(b) NAZIANZEN. *Oration. Gr.* 1516.

(c) In Præfatione ad PRISCIANUM sic scribit ——— „ Magnam mihi Exemplarium veterum, quæ conferre „ possem, copiam fecit *Andreas* ASULANUS, cujus Officina Librorum satìs „ jam diu studiosis omnibus nota est. Ita „ illis conferendis, nullum mihi majori „ adjumento fuit, quàm quod olim è „ *Galliâ* ALDUS MANUTIUS magno pretio redemptum attulerat.

(d) Epistol. p. 508.] „ ERASMUS „ AMBROSIO LEONI ——— meo nomine salutato ASULANUM cum suâ familiâ, nominatim *Manutiolum*, qui nobis isthìc puellus ludebat, cùm adessem. „ Bene vale. *Lovanio*. 15. *Octob.* ann. „ 1519. *Sed quia hæc verba ad Andræam æquè ac* Franciscum *possunt referri*, lege p. 894.] „ ERASMUS EGNATIO „ ——— Non eram anxius de excudendis *Adagiis*, quum hìc haberem FROBENIUM semper paratum. FRANCISCUS per literas crebrò questus fuerat me „ nihil mittere lucubrationum mearum. „ *Adagiorum* Opus, quoniam apud ASULANUM primùm erat natum, misi ut inibi „ renasceretur, si modò ipsi commodum „ esset. Sin minùs, per eundem, qui attulerat, remitteret Codicem. ——— „ 3. *Octob.* ann. 1525. Et p. 952.] ERASMUS FRANCISCO ASULANO S. D. „ Nihil jam diu nobis accidit, *Francisce* „ charissime, jucundius, quàm quòd tus GALENUS ad nos venit, ex tuâ „ magnificentiâ. Auctor per se gratiosus „ est, mihi verò peculiari quodam vel „ sensu vel judicio adamatus: nec omnino falsum est, quod Philosophus ille „ dixit, *Dulcissimam esse rem, accipere*: „ tamen hic mihi plus voluptatis attulit animus

ceri ann. 1518. excusum HIERONYMO ROSCIO *Patavino* Medico nuncupavit, in cujus Epistolâ leguntur hæc: —— *Nos autem eo consilio, HIERONYME clarissime, hæreditatem* ALDI, *quem loco patris habebamus, adire voluimus; ut illam integram filiis ejus, qui ex* (a) *sorore nostrâ suscepti essent, conservaremus: atque ea omnia curare, quæ non minùs ad nomen ejus illustrandum pertinerent, quàm ad amicos, quos complureis nobis reliquit, colendos, & omni officiorum genere amplectendos. Quod quanquam in omnibus aliis facere soleo, explicare tamen non satìs possum, quanto desiderio quotidie magìs flagrem, ut intellegas officia, & studia, quæ à me tibi præstantur, non jure veteris amicitiæ, summæque necessitudinis inter domum nostram, ac te jam pridem constitutæ præstari, sed incredibili opinione doctrinæ & judicii* &c. Idem in Editione PRISCIANI ann. 1527. Indici Erratorum præfixit hæc: FRANCISCUS ASULANUS Studiosis S. D. *Sedulo dedimus operam, studiose Lector, ut* PRISCIANUM *tam emendatum haberes, quàm & tu optabas, & operâ illius effectum est, quem huic rei præfecimus. Sed nôsti probè, nos quoque homines esse, hoc est, imbecillitati naturæ subjectos: nemo unus naturâ tam solers, nemo arte & industriâ tam cautus, ut non in aliquibus aliquando labatur; ergo post absolutam Impressionem aliquot errores adnotavimus: Quòd si qui alii tibi occurrunt, illos planè scito nullius momenti futuros, quicquid igitur, & qualecunque est, quod offerimus, boni consule, & vale.*

Præter *Aldinam*, cui ALDUS ipse, dum in vivis esset, & ALDI socer vitam suam impenderunt, Officinam, aliæ erant iis temporibus in *Italiâ* celeberrimæ.

Romæ, in *Quirinalis* Collis Gymnasio fervebat Prælum nobilissimum apud ANGELUM COLLOTIUM; ex quo (b) HOMERI *Græcus*

„ nimus in me tuus, etiamnum memor „ veteris amicitiæ, quàm vel donum ipsum, vel Auctoris gratia. Aut me fallit animi præsagium; aut hæc Editio „ conciliabit tibi non parum & nominis & „ compendii. Æmulos non est quòd vereraris, ut fit hic qui velit, non est qui „ possit. Utinam detur occasio referendæ „ gratiæ, nam reponere malim quàm agere. Interim adnitar, ut quicquid è „ tuâ prodit Officinâ, quanquam nihil „ non est gratiosum apud viros eruditos, „ fiat gratiosius. Felix juventus, quæ in „ hoc sæculum incidit: nam repubescendi „ votum mihi fit ἀνεμώλιον. Potes & „ meum nomen isthìc reddere vendibilius, „ si lucubrationes meas aliquot, pias, præsertim, tuâ digneris Officinâ: Quales „ sunt: *De misericordiâ Domini, De modo orandi, Commentarioli in quatuor Psalmos, Paraphrases in Novum Testamentum.* „ *Paraphrases* tamen te nolim attingere, „ nisi misero quædam loca castigata. Mittam autem, simulatque cognovero „ tuum animum. Patri, Fratri, reliquæque Familiæ multam ex me salutem „ dices. Bene vale. *Basileâ* 3. *Septembris*, Anno 1526.

(a) Ergo, si *Francisci* ASULANI soror ALDO nupserit, *Andreæ* ASULANI, qui ALDI fuit socer, filius erat *Franciscus*.

(b) In cujus Editionis initio:

LECTORI. HOMERI Interpres pervetustus. *Infinitis propemodum malignitate tempo-*

Græcus Interpres vetustus anno 1517. proximo (a) SOPHOCLIS *Scholiastes*, Opera exactissima & elegantissima, prodierunt, nec sinè (b) JOANNIS LASCARIS recognitione.

Florentiæ, Typographicam in Græcis & Latinis magnâ cum laude excolebat (c) PHILIPPUS JUNTA unà cum (d) BERNARDO JUNTÂ. (e) PHILIPPUS vitâ functus est anno circiter 1518. Lilium erat Insigne JUNTARUM typographicum, cum hôc aliquando lemmate [*Nil candidius*]. Subscribebat nonnunquam PHILIPPUS [F. G.] litteras initiales sui nominis [(f) FILIPPUS GIUN-

temporum laceratus plagis Mediceum, *olim* Quirinalis *jam* Caballini *Montis*, *Gymnasium adii: ibique haud parvo negocio in integrum restitutus: purus nitidúsque ac mille fratribus auctus matris fœcundissimæ Chalcographorum artis beneficio: in lucem prodeo: parentis generosæ studiorum professionis penetralia reserans. Debes id quoque, Lector candide,* LEONI *decimo Pontifici maximo, cujus providentiâ ac benignitate Gymnasium nuper institutum viget, frugísque bonæ testimonium perhibens bona sua studiosis perquam liberaliter impertit. Vale.*

Et in fine

LEO P. P. X. ——— *Cùm dilecti filii adolescentes Gymnasii nostri in* Quirinali *Colle per nos constituti Græcis artibus incumbentes hanc antiquissimorum & nunquam antehac impressorum* HOMERI *Auctorum interpretationem formis excudendam curaverint: Nos consideratâ Operis utilitate: & fructu maximo: Qui ex tanti támque illustris Poëtæ expositione ad studiosos perventurus est: & simul habitâ ratione laborum & impensarum, quas Chalcographi in excudendum Librum contulere: operæ pretium facere visi sumus: si ad eam rem juvandam favorem & auctoritatem nostram adjiceremus. Ne quid igitur in præjudicium Gymnasii fraudémque & detrimentum dictorum Impressorum committatur: volumus & mandamus: ne quis eos ipsos Auctores decennio proximè futuro imprimere, aut imprimi facere: aut impressos venundare: venundandósve dare ullis in locis audeat sinè licentiâ Gymnasii præfati: aut ejus curam gerentium.* &c.

Ἐτυπώθη ἐν Ῥώμῃ, παρὰ τὸν Κυρίνου λόφον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐυγενοῦς καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς, προξένουτε τῶν λογίων καὶ κηδεμόνος ἀρίστου Ἀγγέλου τοῦ Κολλωτίου τῶν ἀποῤῥητῶν γραμματέως τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ. τῆς δὲ ἀναῤῥήσεως τοῦ παναγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου Λέοντος πάπα δεκάτου ἔτει πέμπτῳ.

(a) In initio; *Commentarii in septem Tragœdias* SOPHOCLIS: *quæ ex aliis ejus compluribus injuriâ temporum amissis, solæ superfuerunt*: *Opus exactissimum*: *rarissimúmque in Gymnasio* Mediceo Caballini *Montis*, *à* LEONE *Decimo Pont. Max. constituto recognitum: repurgatúmque: atque ad communem studiosorum utilitatem in plurima Exemplaria editum, non sinè privilegio: ut in cæteris.*

In fine; Ἐτυπώθη ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ παρὰ τὸν Κυρίνου λόφον γυμνασίῳ οὐκ ἄνευ προνομίου. ἔτει ἕκτῳ τῆς ἀναῤῥήσεως Λέοντος δεκάτου τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. τῆς δὲ ἐνσάρκου οἰκονομίας Χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ.

(b) Lege Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 268. lin. 11. & pag. 287. lin. 6.

(c) Inclaruit anno 1497. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 256.

Jugement des Savans sur les Imprimeurs p. 11.] „ Les JUNTES étoient venus de „ *Lyon*, & tenoient le second rang dans „ l'*Italie* après les MANUCES.

(d) Anno 1515. ARISTOPH. *Comœd.* operâ *Philippi* JUNTÆ; & THESMOPH. & LYSISTRAT. operâ *Bernardi* JUNTÆ.

(e) Ann. 1517. 20. *Maii.* sumptu *Philippi* JUNTÆ; & ann. 1519. ALDI *Gramm.* per hæredes *Philippi* JUNTÆ mense *Januario.*

(f) Pro PH, sive Φ, apud Veteres frequenter usurpabatur. Lege DAUSQ. *Orthograph.* ann. 1632. pag. 43.

(a) Ἐτυ-

GIUNTA], utì in illâ elegantissimâ, quæ ARISTIDIS prima & princeps fuit ann. 1517. Editione. Huic EUPHROSYNUS BONINUS Physicus *Florentinus* Epistolam ad BERNARDUM MICHELOTIUM Episcopum *Forolivienſem* præmisit in Typographi laudem. *Quamobrem* (ait) *ut facilè quivis & legere & legendo seipso melior reddi possit*, PHILIPPUS JUNTA *Bibliopola tuæ reverentiæ observantissimus multa & Latinorum & Græcorum Authorum Volumina cudere hactenus pulcherrimis curavit typis; núncque Græci* ARISTIDIS *Operibus summam Diis concedentibus imposuit manum.* Et Diploma Pontificium sic se habet. LEO *P. P. X. Dilectis filiis* PHILIPPO DE GIUNTIS *& ejus filiis Bibliopolis* Florentinis. —— *cùm vos* PLATONEM *Latinum & alios quàmplurimos Libros tam Latinos quàm Græcos longè meliores illis, qui passim circumferuntur, habeatis, eósque imprimere* —— *cupiatis, dubitetísque ne alii eosdem Libros* &c. *nos* —— *omnibus* —— *ne* —— *intra decennium* —— *reimprimere* —— *audeant* —— *mandamus* &c. Et ad calcem Libri, *Impressum bonis avibus optatam contigit metam hoc* ARISTIDIS *Opus* Florentiæ *sumptibus nobilis viri* PHILIPPI JUNTÆ *Bibliopolæ.*

Cùm de Typographis, qui Græcis Editionibus decus meruerunt, sermo hìc inciderit; meritò inter illos suus erit locus (a) EUCHARIO CERVICORNO, qui anno 1517. *Coloniæ Horas* VIRGINIS septémque *Psalmos Pœnitentiales*; annóque eodem MUSÆUM Græcis characteribus non illepidis impressit. Idem postea anno 1521, mense *Augusto*, MACROBII Opera, in quibus ex HOMERO plurima loca Græcè citantur; & eodem anno, mense *Martio* HERONE (b) FUCHS, apud sanctam *Coloniam* vulgavit. In illis edendis laboravit ARNOLDUS *Vesaliensis*, præmissis Epigrammatibus binis, Græco & Latino, cum Præfatione ad Lectorem; in his (c) GODOFRIDUS HITTORPIUS, qui Epistolam ad PHILIPPUM MELANCHTHONEM præfixit, eundem laudans, quòd *nondum triginta annos natus, in omni humanitatis studio adeò sit provectus. Curavit* (inquit) *summâ cum diligentiâ excudi Libros* QUINTILIANI; *quo viro nemo quicquam accuratiùs, nemo melius scripsit. Nisi*

(a) Ἐτυπώθη Κολωνίας παρ' Εὐχαρίῳ τῷ Ἐλαφοκέρωτι. *Impressum* Coloniæ *apud* EUCHARIUM CERVICORNUM.

(b) Hic FUCHS anno 1522. excudit CICERONIS *Libros Rhetoric. ad* HERENN. & *de Inventione*; ubi vocatur HERO ALOPECIUS, nomine *Germanico* in *Græcum* converso; nam ἀλώπηξ apud *Germanos* FUCHS, apud *Anglos* FOX. In hujus Libri fronte Vulpes uvam captans affingitur.

(c) Hic antea (ut dictum est) anno 1512. cum LUDOVICO HORKEN *Johanni* PHILIPPO *Parisiis* artem exercenti impensas præbuerunt. Non novum tunc erat, Typographum munus Correctoris aliquando obire. Vide Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 294.

(a) Vol.

Nisi fortè PHILELFUS *aliquis è Cœlo nobis descendat, quem in hôc viro nescio quæ offendat Hispanitas; quíque ex oratore (si Diis placet) repentè faciat aratorem. Danda fortassis homini venia, qui ne cum* LAURENTIO ὁμοψηφεῖν *ullâ in re videretur, maluit in hanc peccare partem.* —— *Ego quicquid operæ à nobis in hos Libros impensum est, tuo nomini dedico.* &c.

Italiæ meritò gratulandum est, quòd illìc primùm & *Græca* & *Hebræa*, utì (a) ortum habuit, ita deinceps maximè inclaruerit Typographia.

Soncinum, *Mediolanensis* Ducatûs oppidulum, sui nominis obscuritatem Artis ibi excultæ celebritate dispulit. Ibi enim *Judæi* sua præla instituere & Typographiam exercere cœperant, indè per totam se paulatim sparserant *Italiam*. At Christiani, *Judæis* licèt in typis *Hebraïcis* tractandis tempore cesserint, labore tamen & industriâ cedere noluerunt.

Inter Christianos primus *Hebraïcos* characteres (b) tentavit ALDUS; & eâ Linguâ Opus ingens, quod nunquam ipsi licuit eniti, animo diu conceperat. (c) *Parisiis* postea, FRANCISCO TISSARDO duce GORMONTIUS *Hebraïcam* dedit *Grammaticam*; *Psalterium* deinde *Genuæ* PETRUS PORRUS, & *Coloniæ* JOANNES POTKENIUS; Biblia *Compluti* ARNALDUS GULIELMUS DE BROCARIO. De his antea prolixè satìs egimus. Psalterium Hebræum *Basileæ* (d) Anno 1516. in 24.° CONRADI PELLICANI & SEBASTIANI MUNSTERI curâ emisit JOANNES FROBENIUS; & anno 1518, inter D. HIERONYMI Opera (e) AMERBACHIUS. Anno etiam 1518. *quinto decimo Calendas* Martias *summâ cum diligentiâ impressum est* in fol. PETRI GALATINI (f) *Opus de arcanis*

(a) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 83. 182.

(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 239.

(c) Vide priùs, ubi TISSARDI facta est mentio.

(d) LONG, *Biblioth. Sacr.* Tom I. p. 132. & Tom II. p. 461.

(e) De hôc priùs.

(f) *Peractum est atque* MAXIMILIANO *Cæsari dedicatum*, Barii *anno* M.D.XVI. *pridie Nonas* Septembris; *Pontificatûs* LEONIS X. *anno quarto, regnantibus utriusque* Hesperiæ *Regibus*, JOANNÂ *&* CAROLO *ejus filio; auspiciis* LAURENTII PUCII *Cardinalis; favente* ISABELLÂ DE ARAGONIÂ, Mediolani *ac* Barii *Duce*: *impressum verò* Orthonæ maris *anno* M.D.XVIII. (& ibi adduntur hæc) *Ubi sacratissimæ Reliquiæ Divi* THOMÆ *Apostoli, in pretiosissimo monumento, ex lapide onychino exciso, honorificentissimè reconditæ, integræ atque indivisæ quiescunt. Ut sancta* BRIGIDA *in revelationibus sibi divinitus factis attestatur. Quas ego reliquias & oculis videre & manibus attrectare merui. Ubi & inter cætera miracula, meritis beatissimi* THOMÆ *coruscantia, in cacumine turris sive campanilis Basilicæ illius Apostoli, quoddam mirabile lumen instar facis accensæ apparere solet. Quod etsi frequentiùs nocturno tempore, ac tempestate validâ ingruente, videatur, (sicut ipse bis jam vidi) in signum quod ilico tempestas illa cessatura sit; quandoque*

nis Catholicæ veritatis ex Judaïcis *Codicibus excerptum*; Orthonæ maris *per* HIERONYMUM SUNCINUM. Ad calcem adjiciuntur correctiones dictionum perperam impressarum tribus paginis comprehensæ.

Lectorem etiam Author ibidem monuit; *mendosè scripta Impressoribus imputentur. Solent enim sæpenumero hujus generis viri cuncta ferè congruenter scripta usque adeò pervertere, vitiare, corrumpere; ut vix omnino eorum mendæ castigari queant.*

Hactenus apud cùm *Judæos* tum Christianos *Hebraïca* feliciter processerat Typographia; in quâ excolendâ omnes facilè superavit, (a) *noménque suum omnium sæculorum memoriæ sempiternæ consecravit* DANIEL BOMBERGUS *Antuerpianus*, (b) multis Hebræorum Bibliorum Rabbinicorúmque Voluminum Editionibus, earundem accuratâ (c) correctione, eleganti typorum formâ, nitore solidæ chartæ purissimo, per annorum ferè quadraginta spatium, omnium iis temporibus Artificum princeps; nec minus famæ in Hebraïcis, quàm ALDUS in Græcis, consecutus. In ejus laudem quædam (d) Epigrammata conscripserunt FRANCISCUS ROSETUS *Veronensis*, & PETRUS ROSETUS.

FRAN-

doque tamen in die, Sole in nostro hemisphærio existente, cœlóque sereno illud quoque (ut ab iis, qui viderunt, accepi) videri contigit. Quæ quidem res non est inter postrema miracula computanda; quibus Deus ipse Sanctos suos, ad gloriam sui nominis, & ad nostræ fidei confirmationem, ad nostrámque utilitatem, honorare nunquam desistit. LAUS DEO. Nova hæc certè est, & mira prorsus ac inusitata, quam suo Libro operoso sanè & erudito *Petrus* GALATINUS adtexere voluit, coronis.

(a) VALER. AND. *Biblioth. Belgic.* p. 169.

(b) CHEVILLER. p. 268.

(c) Id. p. 268.] „ *Joseph* SCALIGER „ en parle de cette maniere: BOMBERGUE ——— a si bien imprimé les Livres Hébreux. Les *Juifs* corrigeoient „ & présidoient à l'Imprimerie. Il a imprimé des Livres pour plus de quatre „ millions d'or. Il a imprimé tant de bel- „ les Bibles; avec les Rabbins trois fois. „ *Scaligerana* pag. 174. Et BARTOLOCCI „ dans le premier Tome de sa *Bibliotheque* „ *Rabbinique*, p. 34. DANIEL BOMBERGUS *Antuerpiensis* de Literis Hebraïcis optimè meritus, qui *Venetiis*, ex „ *Ganz*, omnium primus in eâ Urbe cœpit Libros Hebraïcos cudere, magnâ & „ fere incredibili diligentiâ, tam in correctionibus, quàm in qualitate characterum & chartæ: ita-ut post illum semper in deterius Hebraïca Typographia „ abierit.

Quod addit BARTOLOCCIUS de Hebraïcâ Typographiâ post BOMBERGUM semper in deterius abeunte, ægre admittetur, cùm multi postea Typographi & (1) *Venetiis* & (2) *Parisiis* multísque aliis in locis extiterint in hôc typorum genere celeberrimi.

(d) Hæc leguntur præfixa *Grammat. Heb.* in ædib. BOMBERG. 1523.

(a) CHE-

(1) CHEVILL. p. 269.] „ Après BOMBERGUE les plus célèbres Imprimeurs de *Venise* en Hebreu, sont les JUSTINIANI, ZANETTI, DE GARA, DE BRAGADINIS, & autres. C'est „ *Venise* où on a le plus imprimé de Livres Hébreux. De tous ceux qui paroissent dans les Bibliothe- „ ques de *Paris*, près de la moitié se trouvent imprimez dans cette Ville-là.

(2) *Robertus* STEPHANUS, *Gulielmus* MORELIUS, *Christianus* WECHELUS, *Martinus* JUVENIS, &c.

FRANCISCUS ROSETUS *Veronen.* P. A. F.
DANIELI BOMBERGO, S. D.

Devinxit tua me, *Daniel*, tibi maxima virtus :
  Devinxit ſtudium, relligióque ſimul.
Sæcula dum noſtra hæc libris melioribus auctas,
  Nec divina finis ſcripta perire ſitu.
Dum ſacrum in lucem eloquium, & *Samaritida* Linguam
  Cornigeri & profers enthea verba ſenis. &c.

PETRUS ROSETUS. F. F. *ad Lectorem.*

En tibi *Bombergus*, lector ſtudioſe, leporis
Judaïci excudit *Daniel* primordia, certum
Unde iter ad ſacri Divina Volumina *Moſis*
Carpere mox valeas, & vera ediſcere poſſis.

Idem ad eundem.

Gittai ſermonis habes elementa libellum
  Unde brevi doctus tempore lector eas.
Hunc tibi *Bombergus* recutito Dogmate pollens,
  Pro cunctis *Daniel* dat bene Grammaticis.

Vocalis *a* (*Kametz*) in *Daniel* malè corripitur.

Prima apud BOMBERGUM Bibliorum Editio à quibusdam (a) anno 1511. veriùs autem (b) 1518. aſſignatur : BOMBERGUS in

(a) CHEVILLER. p. 268.] „ BARTOLOCCI dans le premier Tome de ſa „ *Bibliotheque Rabbinique* p. 434. BOMBERGUS *ſub* FELICE PRATENSI *in Hebraïcis bene inſtructus*, *Chalcographiam* „ *pro Libris Hebraïcis imprimendis multis* „ *ſumptibus & incredibili labore officinam a-* „ *peruit*, *& anno Mundi minoris ſupputa-* „ *tionis* 271. CHRISTI 1511. *primum* „ *Codicem Sacrorum Bibliorum cudere cœpit* „ *in* 4. *poſteà ſubſecuti ſunt infiniti propemodum Libri Hebraïci ab eo impreſſi ſummâ* „ *diligentiâ*, *ita-ut nullus alius eum vicerit.* „ C'eſt lui qui commença l'Impreſſion du „ *Talmud* l'année 1520, qu'il n'acheva que quelques années après. Elle „ eſt dans la Bibliotheque de *Sorbonne* „ en onze Volumes *in fol.* C'eſt le plus „ grand Ouvrage en Hebreu qui ait paru. Et BUXTORF. in *Biblioth. Rabbinic.*] *Biblia Hebraïca in* 4. *excudere cœpit primò* Venetiis DANIEL BOMBERGUS, *anno* 1511. At verò neque hanc, neque aliam 1491. (in Lib. 3. *de Bibl. Text. Origin.*) memoratam unquam extitiſſe *Jacobus* LE LONG evicit.

(b) LONG, *Biblioth. Sacr.* Tom. I. p. 99. & WALTON. in *Prolegomen.* CIV. 14. & BUXTORF. in *Biblioth. Rabbin.*] „ Biblia Hebræa in folio imprimi cœpta *Venetiis* ann. 1515. & edita (רצח 278. „ i. e. juxta æram Chriſtianam) 1528, ſtudio imprimis FELICIS PRATENSIS, cujus „ ductu & auſpiciis BOMBERGUS litteras „ He-

in priore illâ FELICIS PRATENSIS, in proximis plerisque (a) R. JACOBI *Ben* CHAIIM operam adhibuit. De Bibliorum (quæ BOMBERGUS edidit) tempore & numero viri multi eruditi (b) erraverunt; utrumque nemo mihi videtur certiùs & accuratiùs, (c) quàm doctiss. Vir P. JACOBUS LE LONG, definiisse.

Præ-

„ Hebraïcas (nonnisi post ann. 1515.) „ primùm didicit, & per typographiam „ mirificè propagavit. Continet ista Editio textum Biblicum, Targum & variorum Rabbinorum Commentaria. Ea „ LEONI X. à FELICE PRATENSI „ nuncupata est cum Latinâ Præfatione, „ in quâ leguntur hæc: ——— DANIEL BOMBERGUS *neque labori neque sumptibus parcens, publicæ utilitatis gratiâ, plurimis collatis Exemplaribus hosce libros studio nostro, fide & diligentiâ castigandos, imprimendos curavit: rem equidem perdifficilem, nec ob id ab aliis hactenus tentatam.* ——— Venet. *ann.* 1517. „ Resecuit „ ex Rabbinorum Libris ea, quæ Religioni Christianæ erant adversa; quod etiam præstiterunt, qui sequentes hujusmodi Bibliorum Editiones procurârunt. „ Hanc Editionem vehementer reprehendit ELIAS LEVITA in Præfatione Libri III. *Hassoreth* propter notas *Masorethicas* isti Editioni ad marginem adjectas, suadens, ut nullus ad eas animum „ ponat. *Nam*, inquit, qui *apposuit eas non potuit discernere inter dextram & sinistram suam, quia non fuit* Judæus, „ (ELIAS nescivit, quòd FELIX PRATENSIS, qui notas istas adjecit, Judaismo „ relicto Christianam fidem susceperat) „ & *in* Masorâ *nil quicquam intellexit.* „ &c.

(a) SIMON *Hist. Critiq. du Vieux Testam.* edit. 1680. p. 574.] „ Pour ce qui „ est des Bibles imprimées, il y en a un „ très-grand nombre, & de toutes les façons. On doit préferer celles qui ont „ été imprimées par les *Juifs* à celles qui „ ont été imprimées par les Chrétiens. Il „ y a tant de minuties à observer, soit pour „ les Points-Voyelles, soit pour les Accens, dans l'Impression des Bibles Hebraïques, qu'il est difficile que les Chrétiens puissent réüssir dans ces sortes „ d'Ouvrages.

„ BOMBERGUE a imprimé un grand „ nombre de Bibles Hebraïques à *Venise* „ dans toutes sortes de formes; mais l'Edition la plus correcte de toutes est celle qu'il a donnée *in folio* avec les Paraphrases Chaldaïques & les Commentaires de plusieurs Rabbins sur le Texte „ de l'Ecriture, en y joignant aussi la „ grande & la petite *Massore* avec une „ Préface de R. JACOB HAIIM Autheur „ du Recueil de la *Massore.* Avant cette „ Edition, BOMBERGUE en avoit donné une autre *in folio* en 1517. qui est dédiée au Pape LEON X. où l'on trouve „ aussi les *Targums* ou Paraphrases Chaldaïques avec les Commentaires de plusieurs Rabbins: Mais ELIAS LEVITA „ & les plus savans Juifs n'estiment point „ cette Edition à cause de la confusion qui „ se trouve dans la petite *Massore*, laquelle est aux marges. FELIX PRATENSIS qui en a pris le soin n'ayant pas eu „ une connoissance assez parfaite de la „ *Massore*, n'a pu réüssir dans son Recueil „ des diverses leçons. Si l'on veut donc „ avoir une Bible Hebraïque plus exacte; „ il faut avoir recours à l'Edition de BOMBERGUE *in folio*, où l'on trouve au „ commencement la Préface de R. JACOB HAIIM qui a compilé le premier „ tout ce qu'il a pu recueillir de *Massore.*

(b) BARTOLOCCIUS, & BUXTORFIUS in locis suprà citatis.

(c) *Biblioth. Sacr.* T. I. p. 101, 102, 103, 104, 105.] „ Editiones *Danielis* „ BOMBERGI in fol. cum Comment. „ Rabbin. ann. 1518. operâ FELICIS „ PRATENSIS; & ann. 1526. studio R. „ JACOB. F. HHAIIM. Et in 4. ann. „ 1518. & ann. 1521. operâ fratrum filiorum BARUC, mense *Alul.* & ann. 1525. „ (quæ Editio continet duntaxat Pentateuchum & quinque *Megilloth.*) & ann. „ 1528. mense *Adar*, operâ *Cornelii* „ BARUC, & ann. 1533. & ann. 1544. „ operâ *Cornelii* ADELKIND.

Scali-

Præter Typographos jamjam memoratos multi alii in variis *Europæ* partibus artem exercebant. Inter quos emicuit JOHANNES SCHOEFFER patre PETRO SCHOEFFER & avo JOHANNE FUST prototypographis haud indignus: qui *Moguntiæ* excudit anno 1503. (a) TRISMEGISTUM Latinè; 1515. (b) *Trithemiarum* Hiftoriarum Breviarium; 1516. (c) *Mendenfis* Ecclefiæ Breviarium; 1517. (d) ÆNEÆ SYLVII Libellum *de aulicorum miferiis*; 1519. (e) TITUM LIVIUM; 1522. (f) ERASMI *Enchiridion*

Scaligeran. Pofter. p. 34. 35.] BOMBERGUS *edidit ter Thalmud. Nunquam edidit, quin conftiterit* 100 *millibus coronatorum: edidit libros pro* 3 *millionibus, & funt correctiffimi. Debent corrigi à* Judæis; *alioquin femper erunt menda.*

Ifaacus VOSSIUS (in Epiftol. Dedicat. *de Sybill. Oracul.*) fcribit BOMBERGUM omnes fuas ampliffimas opes impendiffe in ftipendia aliquot *Judæorum*, qui punctis vocalibus recognoscendis operam darent, centuriis folvenda; & ex ejus Officinâ puncta illa originem duxiffe. At verò ignorabat & Biblia & Libros Hebraïcos ante annum 1515. (quo BOMBERGUS fuam primam Bibliorum inchoavit editionem) cum punctis illis fuiffe excufos. E. G. Pentateuch. *Ulyffipone* 1491. (LONG, *Biblioth. Sac.* T. I. p. 125.) TISSARD. Gramm. Hebr. *Parif.* 1508.

(a) Cum hâc infcriptione: *Defideratiffimo* CHRISTI JESU *optimi Maximi aufpicio vel maximè fretus, extremam fanè quam lepido huic Opusculo manum impofuit fpectatiffimus ille vir*, Joannes *cognomento* OPILIONIS, *primarius civis Metropolitanæ Urbis* Moguntinæ: *feliciffimâ eorum propagine fatus, qui divinam ferè Chalcographiæ artem propitiis fatis invenerant*: *Anno Virginei partûs* M. D. III. *Octavo eid.* Aprilis. *Proinde, Lector, vale, fiquidem lecta boni æquique confulueris; fin minùs, efficiat pientiffimus indulgentiffimúsque Parens ille Deus è veftigio refipiscas. Iterum atque iterum vale, humaniffime Lector. Impreffum atque expletum eft divinum præfens Opusculum, in nobili Urbe* Moguntinâ *Artis impreffориæ inventrice illuminatricéque primâ. Per* Joannem SCHOEFFER, *Anno Domini* M.D.III. *in vigiliâ Palmarum.*

(b) *Impreffum & completum eft præfens Chronicarum Opus an. Domini* M. D. XV. *in vigiliâ* MARGARETHÆ *virginis, in nobili famofâque Urbe* Moguntinâ *hujus artis impreffориæ inventrice primâ, per* Joannem SCOEFFER *nepotem quondam honefti viri* JOAN. FUST *civis* Moguntini, *memoratæ artis primarii auctoris, Qui tandem imprimendi artem proprio ingenio excogitare fpecularíque cœpit an. Do. incarnat.* M. CCCC. L. *Indictione decimâ tertiâ, regnante illuftriffimo Imperatore* FREDERICO III. *præfidente Sanctæ* Moguntinæ *fedi Reverendiffimo in* CHRISTO *Patre Domino* THEODORICO PINCERNÂ DE ERBACH *Principe Electore. Anno autem* M. CCCC. LII. *perfecit, deduxitque eam (Divinâ favente gratiâ) in Opus imprimendi (operâ tamen ac multis neceffariis adinventionibus* Petri SCHOEFFER *de* Gernsheim *miniftri fuíque filii adoptivi) cui etiam filiam fuam* Chriftinam FUSTIN *pro dignâ laborum multarúmque adinventionum remuneratione nuptui dedit. Retinuerunt autem hi duo jam prænominati*, Joannes FUST *&* Petrus SCHOEFFER, *hanc artem in fecreto (omnibus miniftris ac familiaribus eorum, ne illam quoquo modo manifeftarent, jurejurando adftrictis) quæ tandem anno Domini* M. CCCC. LXII. *per eosdem familiares in diverfas terrarum provincias divulgata haud parvum fumpfit incrementum.*

(c) Cum eâdem infcriptione.

(d) *Ex Officinâ littterariâ* Joannis SCHŒFFER Moguntini. Et in fine; *per* Joannem SCHŒFFER *Typographum fanè quàm accuratum* Moguntiaci, *ubi divinum inventum ftanneis typis excudendi Libros primò natum. Pridie Nonas* Julias M. D. XVII.

(e) De quo Libro confule Catalogum fequentem.

(f) *Ex ædibus* Joannis SCHŒFFER *menfe* Decembri M. D. XXII.

(a) Mo-

chiridion militis Christiani ; 1523. (a) PROSPERI Libellum *de gratiâ Dei & libero arbitrio* &c. patriis Insignibus in plerisque editionum suarum affixis.

Anno 1501. *Noribergæ* ; HIERONYMUS HOLCELIUS civis *Nurembergensis*, AMBROSIUS NUEBER:

Rhegii ; BENEDICTUS (b) MANZIUS *Carpensis* impensis SIMONIS BOMBASII & Sociorum PONTICI VIRUNII & Presbyteri (c) DIONYSII BERTOCHI:

1502. *Argentinæ* ; MARTINUS (d) FLACCUS junior MATHIÆ SCHURER consobrini sui operâ usus:

Spiræ ; (e) PETRUS DRACH pro BERNARDO DE BREYDENBACH:

Venetiis ; BERNARDINUS GUERRALDUS *Vercellensis* :

Cadomi ; MICHAEL ANGIER:

Rothomagi ; JOANNES RICHARD:

. . . . . JACOBUS PFORTZHEMIUS civis *Basiliensis* :

1503. *Venetiis* ; (f) PETRUS LIECHTENSTEIN *Coloniensis* :

Phorcæ ; THOMAS ANSHELMUS *Badensis* :

Lugduni ; JACOBUS SACON:

1504. *Noribergæ* ; JOANNES WEISSENBURGER (g) Sacerdos ductu JOANNIS STABII:

Neapoli ; SIGISMUNDUS MAYR:

Mediolani ; JOANNES (h) ANGELUS SCINZENZER impensis JOANNIS JACOBI & fratrum DE LIGNANO:

Lugduni ; CLAUDIUS DAVOST aliàs DE TROYS pro JACOBO HUGUETAN:

Lon-

(a) Moguntiæ *in ædibus* Joannis SCHŒFFER *mense* Decembri M.D.XXIII. Joannes SCHŒFFER *Chalcographus Lectori.* — *ne à materno avo meo* Joanne FAUST , *&* *carissimo mihi patre* Petro SCHŒFFER , Moguntinensibus *civibus, degenerarem , qui Chalcographicen primi omnium in hâc Urbe invenerunt & exercuerunt.* &c.

(b) De quo Vol. I. *Annal. Typogr.* p 256.

(c) Hic antea imprimebat anno 1496.

(d) Forsan filius *Martini* FLACHEN, qui imprimebat *Argentinæ* 1475.

(e) De quo vide ann. 1497.

(f) Hujus operâ usus est *Daniel* BOMBERGUS. Affinis forsan fuit *Hermanni* LIECHTENSTEIN , cujus mentio antea ann. 1475. 1477.

(g) Vide Catalogum sequentem ann. 1511.

(h) Affinis (ut conjicio) *Ulderici* SCINZENZELER, de quo ann. 1479.

(a) CAILLE

Anno 1504. *Londini*; GULIELMUS FANQUE regius Impressor:
1505. *Lipsiæ*; MELCHIOR LOTTER:
Burgi; (a) PETRUS DE SARTIERES:
1506. *Romæ*; JOANNES BESICKEM *Alemanus* impensâ JACOBI MAZZOCHII *Romanæ* Academiæ Bibliopolæ:
Mediolani: JOANNES DE CASTELLIONO:
Londini; WILHELMUS BRETTON:
1507. *Florentiæ*; FRANCISCUS CARTOLAIUS:
Basileæ; MICHAEL FURTER:
Lugduni; VINCENTIUS (b) *de Portonariis de Tridino de Monteferrato*:
: . . . . ERHARDUS OEGLIN civis *Augustensis* & JOANNES (c) RYMANUS Librarius & Bibliopola:
1508. *Pisauri*; (d) HIERONYMUS DE SONCINO:
Venetiis; MANFREDUS DE BONO:
Antuerpiæ; HADRIANUS DE GERGIS:
Lugduni; JOANNES CABILLER:
1509. *Mediolani*; JACOBUS FERRARIUS; PETRUS MARTYR MONTEGATIUS:
Vicetiæ; HENRICUS & JOANNES MARIA:
1510. *Augustæ Vindelicorum*; JOANNES OTHMAR:
Parmæ; OCTAVIANUS SALADIUS & (e) FRANCISCUS UGOLETUS:
Lugduni; STEPHANUS BALAND:
1511. *Pisauri*; GERSOMUS *Soncinas*:
Lipsiæ; WOLFGANGUS *Monacensis* expensis GEORGII RELNER:
Venetiis; (f) AUGUSTINUS *de Zannis de Portesio*:
Rothomagi; PETRUS (g) OLIVIER:

Anno

(a) CAILLE p. 50.] „ A' *Bourges* „ environ l'an 1500. il y avoit un Libraire „ nommé *Pierre de* SARTIERES, qui fit „ imprimer à *Paris* par *Berthold* REMBOLT „ *Lectura* LUCÆ DE PENNA *Doctoris Galli* „ *in tres posteriores Libros Codicis* in fol. „ en 1505.

Hujus Libri, sed in *Italiâ* impressi, mentio fit in *Biblioth.* SIMLERI.

(b) Qui (ut puto) imprimebat anno 1536; cujusque Insigne Angelus *Gabriel*, cum his Angelicæ Salutationis verbis; *Ave gratiâ plenâ, Dominus tecum.*

(c) Hic antè imprimebat *Hagenoæ* ann. 1497. & postea 1514.

(d) Hic anno 1516 imprimebat *Fani.* & anno 1518. *Orthonæ maris.*

(e) Affinis forsan ANGELI UGOLETI; de quo 1493.

(f) Affinis forsan *Bartholomæi*, de quo Vol. I. *Ann. Typogr.* p. 187.

(g) Hic anno 1515. imprimebat *Cadomi.*

(a) Hic

Anno 1512. *Noribergæ*; FREDERICUS PEYPUS:
Wittenburgii; JOANNES *Viridimontanus*:
Mediolani; LUDOVICUS *de Bebulco*:
Papiæ; JACOBUS *de Burgofranco* sumptibus ALOYSII *de Castello Comensis* ac BARTHOLOMÆI *de Morandis Bergomensis* sociorum:
Venetiis; GEORGIUS DE RUSCONIBUS *Mediolanensis*:
Lugduni; (a) NICOLAUS DE BENEDICTIS, GILBERTUS DE VILLIERS *Borbonnius* impensis VINCENTII *de Porthonariis* & CONSTANTINI FRADIN:

1513. *Metis*; . . . . .
Forosempronii; OCTAVIANUS PETRUTIUS:

1514. *Hagenoæ*; HENRICUS GRAN impensis JOANNIS RYNMAN *de Oringau*:
Wittenburgi; GRUNENBERGUS:
Viennæ; (b) HIERONYMUS VIETOR & JOANNES (c) SINGRENIUS socii sumptibus LEONARDI & LUCÆ ALANTSEE fratrum civium *Viennensium*:
Venetiis; (d) SIMON DE LUERE sumptibus LAURENTII ORII *de Portesio*:
Ulyssipone; JOANNES PETRUS BONHOMINI:
Vallisoleti; . . . .

1515. *Bononiæ*; (e) HIERONYMUS DE BENEDICTIS *Bononiensis*:
Romæ; STEPHANUS GUILLERETUS *de Lotharingiâ*:
Augustæ Vindelicorum; JOANNES MILLER:
Argentinæ; MATHIAS HUPFUF:
Mantuæ; FRANCISCUS BRUSCHUS:
Valentiæ; LUDOVICUS OLIVELLUS:
Londini; JULIANUS NOTARY:
Thessalonicæ; . . . . .

1516. *Salmanticæ*; (f) JOANNES DE PORRIS:

Anno

(a) Hic (aut alius vel affinis vel cognominis) imprimebat *Taurini* anno 1492.

(b) Hic anno 1515. imprimebat impensis *Joannis* VUIDEMAN. & anno 1518. *Cracoviæ*.

(c) Hic anno 1515. imprimebat impensis *Joannis* MECZKER.

(d) Hic imprimebat anno 1489.

(e) Hic anno 1517. *Genuæ* impressit. Erat (ut suspicor) affinis PLATONIS *de* BENEDICTIS; cujus mentio Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 188.

(f) Affinis forsan *Pauli* PORRI, qui eodem anno *Genuæ* imprimebat.

(a) Idem

Anno 1516. *Romæ*; BARTHOLOMÆUS ZANETUS:
Venetiis; JOANNES TAURINUS *de Trivio*:
Mediolani; (a) GOTARDUS PONTICUS:
Daventriæ; THEODORICUS DE BORNE:
Basileæ; NICOLAUS LAMPERTER:
Lipsiæ; VALENTINUS SCHUMAN:
Lugduni; JOANNES MOYLIN, STEPHANUS DE BASIGNANA, GORGONUS CARMELITA in Officinâ BERNARDI (b) LESCUYER, JACOBUS MYT expensis BARTHOLOMÆI (c) TROT:

1517. *Tridini*; JOANNES *de Ferrariis*:
Venetiis: ALEXANDER *de Bindonis*:
Lugduni; (d) JACOBUS SACON impensis CIRIACI HOCHPERG:

1518. *Augustæ Vindelicorum*; (e) SILVANUS OTMAR:
Parmæ; ANTONIUS DE VIOTTIS:
Oppenheim; JACOBUS KOBEL:
Argentinæ; RENATUS BECK:
Lotharingiæ; PETRUS JACOBI Presbyter:
Cremonæ; FRANCISCUS RICARDUS *de Luere*:
Basileæ; PAMPHILUS G——
Tholosæ; JOANNES *magni Joannis* sumptibus JACOBI MOLNIER & JOANNIS DE CLAUSO & JOANNIS MACÈ:

1519. *Augustæ Vindelicorum*: SIGISMUNDUS GRIM Medicus & MARCUS WIRSUNG, ERHARDUS SAMPACHIUS:
Erphurdiæ; MATTHÆUS MALER:
Florentiæ; JOANNES STEPHANUS *di Carlo da Pavia*:
Basileæ; (f) THOMAS WOLF:
Perusiæ; LEO operâ COSMI BLANCHINI *Veronensis*:
Stekelderkam; . . . .

BIBLIA

(a) Idem (ut puto) qui GOTARDUS PONTANUS ann. 1518.

(b) Eo cognomento multi alii fuere; de quibus deinceps.

(c) De quo mentio facta est anno 1500.

(d) Qui imprimebat anno 1503.

(e) Affinis forsan *Joannis* OTHMAR; qui ibidem imprimebat anno 1510.

(f) Eo cognomento fuere *Georgius* & *Nicolaus*; de quibus Vol. I. *Annal.* p. 303.

BIBLIA Latina, cum Summariis, Concordantiis, Divisionibus, & tribus Repertoriis præpositis, tersè & fideliter impressa: *venundatur ab* JOHANNE PARVO *sub Leone argenteo Vico Sancti* JACOBI. (a) fol. in Parrhisiorum	Lutetiâ.	1501.
Eadem, correcta per ANGELUM DE MONTE ULMI: *apud* PAGANINUM DE PAGANINIS. (b) 8.°	Venetiis.	1501.
Eadem Divi HIERONYMI cum Concordantiis: *per* ANTON. KOBURGER. (c) fol.	Nuremb.	1501.
BOET. Consolat. Philosoph. 4.to . . .	Argent.	1501.
POETÆ CHRISTIANI, cum *Homerocentron*. Græcè & Latinè; & SULPIT. *de S*to. MARTINO; & Vita NICOLAI *Myrensis* Episcopi è Græco in Latinum translata per LEONARD. JUSTINIANUM: *apud* ALDUM. (d) 4.to	Venet.	1501.
ARISTOTEL. Philosoph. Natural. Paraphrases & Introduct. Metaphys. Latinè per FABR. *Stapul.* cum Comment. JUDOC. CLICTOVEI: *Impress. per* WOLFFGANGUM HOPYLIUM *in Vico divi* JACOBI *ad Insigne S*ti. GEORGII. (e) fol. in almâ Achademiâ	Parisiorum.	1501.

APU-

(a) *Impress. in inclyto* Parrhysiorum *Gymnasio; anno Legis novæ millesimo quingentesimo primo. die* XXVIII. *mensis* Julii.

JACOB. LE LONG, in *Biblioth. Sacr.* p. 584. habet *Bibl. Latin. curâ* GABRIELIS BRUNI *ex Ordine Min. in folio Parisiis, Joannis Petit.* 1501.

(b) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(c) 24. *Mart.*

(d) *Mense Januario.* In hôc Codice continentur PRUDENTII Opera, PROSPERI *Aquitanici* Epigrammata super Divi *Aurel.* AUGUSTINI sententias quasdam; Hymni JOAN. *Dasmasceni*, MARCI Episcopi *Idrontis*, COSMÆ *Hierosolymitani*, THEOPHANIS, Græcè & Latinè; SEDULII, JUVENCI, ARATORIS libri; PROBÆ FALCONIÆ CENTRONIS (*Desalso hôc nomine dictum est priùs*) clarissimæ fœminæ excerptum è MARONIS carminibus Opusculum; LACTANT. *de Resurrect. & Passione*; CYPRIAN. *de ligno crucis*; TIPHERNI *Deprecatio ad Virginem* & Orationes duæ; DAMASI quædam; SULPIT. *de Vitâ S.* MARTINI; *Vita S.* NICOLAI *Myrensis* antistitis è Græco in Latinum à *Leonardo* JUSTINIANO translata; *Homerocentra* Græcè & Latinè.

(e) *Vicesimâ quinta die* Martii.

(a) XXIX,

APULEIUS cum Comment. BEROALD. *per* SIMONEM *Papienſem dictum* BEVILAQUA. (a) fol.	Venet.	1501.
RAYMUND. SEBAUD. Dialog. de naturâ Hominis: *per* HENRICUM QUENTEL. (b)	Colon.	1501.
GULIELMI LYNDEWODE Provinciale: *accuratione* ANDREÆ BOCARDI. fol.° in inclitâ Academiâ	Pariſianâ.	1501.
Abbatis *Panormitani* Practica aurea: *per* LEONARDUM PACHEL. (c) fol.° . .	Mediolani.	1501.
Europæ PII Pontificis Deſcriptio: *per* OTINUM *Papienſem de Lunâ.* (d) 4.to . .	Venet.	1501.
Romanæ Hiſtoriæ Compendium per POMPONIUM LÆTUM: *impenſis* JOANNIS PRATENSIS. 4.to	Pariſ.	1501.
CRATETIS *Thebani* Epiſtolæ Latinè interprete ATHANASIO *Conſtantinopolitano Archienſi* Abbate: impreſſæ *per* AMBROSIUM NUEBER. 4.to	Nuremberg.	1501.
PLIN. Epiſtol. per PHILIP. BEROALD. emendat. & ejuſd. Panegyricus: *impreſſ. per* ALBERTINUM *Vercellenſem.* (e) 4.to .	Venet.	1501.
ARISTOPHAN. *Plutus* Latinè. (f) 4.to	Parmæ.	1501.
VIRGILIUS: *ex ædibus* ALDI *Romani.* (g) 8.°	Venet.	1501.

Ho-

(a) XXIX. *April.*
(b) CAILLE p. 27.
(c) XV. *Octob.*
(d) Januarii *die decimo nono.*
(e) XX. *Aprilis.*
(f) Catalog. Biblioth. JO. DE WIT. p. 233.
(g) Menſe *Aprili.* Vidi VIRGILII Editionem, cum eâdem *Aldi* MANUTII ad calcem Epiſtolâ de ſuæ orthographiæ ratione, ſinè ullâ loci, anni, Typographi mentione, in 8. Italico charactere; quam conjicio fuiſſe *Bartholomæi* TROT; is enim fuit *Aldinorum* typorum egregius imitator.

(a) *Men-*

HORATIUS : *apud* ALDUM *Romanum*. (a) 8°. . . . . Venet. 1501.

JUVENALIS & PERSIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *Soceri*. (b) 8.° . . Venet. 1501.

JUVENALIS cum not. JOAN. BRITANNICI: *impress. ab* ANGELO & JACOBO BRITANNICIS *fratribus*. fol.° . . . . Brixiæ. 1501.

JUVENAL. cum quatuor Comment. MANCIN. CALDERIN. MERUL. & GEORG. VALL. *per* JOAN. DE CERETO *aliàs* TACUINUM DE TRIDINO. (c) fol.° . Venet. 1501.

OVID. Heroid. cum Comment. ANTON. VOLSCI, & UBERTINI CLERICI *Crescentinatis* : *per* JOANNEM ALUYSIUM *de Varisio Mediolanens*. (d) fol°. . . . Venet. 1501.

MARTIALIS Epigramm. *in ædibus* ALDI. (e) 8.° . . . . . . Venet. 1501.

VAL. FLACC. impress: *per* CHRISTOPHORUM *de Pensis de Mandello* (f) 4.to . Venet. 1501.

CORNELII GALLI fragmenta : *per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus*. (g) 4.to . . . . . . Venet. 1501.

MA-

(a) *Mense* Maio. *Id genus characteres decennium ne attingito. Libros hujuscemodi litterulis excusos neu impressito neu vendito.*

ALDUS Romanus MARINO SANNUTO *patritio* Veneto LEONARDI filio. S. *Cùm celebres quosque Poëtas breviss. formâ excusos publicare statuissem, impressis nuper* Virgilianis *Operibus* &c.

(b) *Mense* Augusto.

(c) *Die* x. Decemb.

(d) 20. *Kal.* Jul.

(e) *Mense* Decembri. *Quisquis es qui quoquomodo hujusce excusionis ergo adversus ieris, damnatus esto & reus ILL. S. V. Ne dicas tibi non prædictum, cave.*

(f) *Die* IX Julii.

(g) *Menagian.* Vol. III. p. 241. usque ad 251.] ——— „ Personne n'ignore „ que les Poësies attribuées à *Gallus* sont „ d'un Ecrivain demi-barbare appellé „ *Maximien.* C'est le nom que lui don„ nent les Manuscrits. *Goldast* dans son „ Edition des *Catalecta* OVIDII, fondé „ sur ce vers de la troisiéme Elégie ;

Solus Boethi *fers miseratus opem* ;

„ Et sur cette Inscription: THEODO„ RICUS REX MAXIMILIANO „ V. ILL. ET ANDREÆ V. SE„ NATORI, présume que ce *Maxi*„ *mien*, contemporain de *Boëce*, n'est autre „ que

„ que l'Auteur des Elégies. *Saumaise* pag.
„ 131. de la 1. Edit. de ses Commentaires
„ sur l'Histoire d'*Auguste*, est de même o-
„ pinion. Mais outre que les Exemplai-
„ res varient sur le mot *Boethi*, la plûpart
„ ayant *Bobeti*, il n'y a nulle apparence
„ qu'un aussi habile homme, aussi sage,
„ &c, puisqu'il s'agit ici de Poësie, aussi
„ bon Poëte que *Boëce*, ait jamais pû a-
„ voir de liaison avec un miserable faiseur de
„ vers, ignorant & fat au point que l'étoit
„ celui-là. L'Inscription prétenduë qu'al-
„ légue *Goldast* n'est purement & simple-
„ ment que l'adresse de la 21. Lettre de
„ *Théodoric* dans le I. Livre de *Cassiodore*.
„ C'est ce que, dans une Epitre à *Daumius*,
„ a fort bien observé *Reinesius*, qui néan-
„ moins s'est trompé en ce que, contre
„ toute sorte de vraisemblance, il a pris
„ un *Maximien* Abbé, depuis Evêque
„ de *Syracuse*, ami du Pape *Gregoire* le
„ Grand, pour le Poëte *Maximien*. Il est
„ difficile de marquer l'époque précise de
„ cet Auteur. J'inclinerois à la croire
„ postérieure de quelques années au dixié-
„ me, & peut-être à l'onziéme siécle. Ce
„ qui me le persuade, est qu'avant l'an
„ 1240. je ne trouve nulle mention de cet
„ Ecrivain. Le premier que je sâche qui
„ en ait parlé est le Grammairien *Alexan-*
„ *dre de Ville Dieu*, qui, indigné qu'en ce
„ tems-là un Auteur si impertinent fût
„ expliqué dans les Ecoles, entreprît,
„ quoique plus impertinent lui-même mil-
„ le fois, de composer une Grammaire
„ en vers Léonins, intitulée *Doctrinal*,
„ pour l'instruction de la jeunesse. En
„ voici les premiers vers:

„ *Scribere clericulis paro Doctrinale novellis*
„ *Puráque Doctorum sociabo scripta meorum,*
„ *Jámque legent pueri pro nugis* Maximiani.

„ Et un peu après,

„ *Quamvis hæc non sit doctrina satis gene-*
„ *ralis*,
„ *Proderit ipsa tamen plus nugis* Maximiani.

„ Il parvint à ce qu'il souhaitoit. Les
„ Régens cessérent d'enseigner *Maximien*
„ à leurs Ecoliers. Mais à quelque tems
„ de là les beaux Esprits & les Savans,
„ tels qu'il pouvoit y en avoir alors, les
„ Compilateurs sur tout, en firent leur
„ étude domestique. Un *Augustin* nom-
„ mé *Jaques le Grand*, Auteur du *Sopho-*
„ *logium*, enrichit son Livre des Senten-
„ ces de ce Poëte. *Albert d'Eyb* en don-
„ na des extraits dans sa *Marguerite Poëti-*
„ *tique*. Peu de temps même après l'in-
„ vention de l'Imprimerie, on fit diverses
„ Editions des six Elégies, à la tête des-
„ quelles fut toûjours mis le nom de
„ *Maximien*. On en voit à la Bibliothe-
„ que *Mazarine* un Exemplaire Gothique
„ *in* 4. dont le titre est d'une naïveté trop
„ divertissante pour ne le pas répresenter
„ ici tout-au-long. Le voici exactement
„ copié. *Perjucundus* (*juvenum quoque*
„ *mirum in modum demulcens animos*)
„ *Libellus quem nugarum* Maximiani *im-*
„ *mitis* Alexander *intitulat*, *impressus* Pa-
„ risii, *opera*, *exactissimáque diligentia* Ste-
„ phani Johannot *&* Petri le Dru *Ar-*
„ *tium Magistrorum*, *& vigilantissimorum*
„ *Impressorum*. *Hunc si parvo nummismate*
„ *comparare cupis*, *venalem in vico sancti*
„ Jacobi *reperies in domo quadam ante* Ma-
„ thurinos *sita*, *juxta Carnificem sanissimas*
„ (*humano pro corpore*) *carnes venden-*
„ *tem*. *Maximien* se maintint de la sorte
„ pendant l'espace de deux cens soixante
„ ans, jusqu'au commencement du seizié-
„ me siécle, que *Pompone Gauric* Hu-
„ maniste, frere du fameux Astrologue
„ judiciaire *Luc Gauric*, s'avisa, fort jeu-
„ ne encore, de publier pour la premiere
„ fois les six Elegies, avec une espece
„ d'Ode informe, sous le titre de CORNELII GALLI *Fragmenta*. Ce fut en 1501.
„ que l'Edition en parut *in* 4. à *Venise* le 12.
„ *Janvier per* BERNARDINUM *Venetum de*
„ *Vitalibus*. On lit à la fin du Volume,
„ l'Avertissement qui suit: JO. BAP. RHAMNUSIUS *Lectori*. *Lector*,
„ *quod has* CORN. GALLI *Poëtæ relli-*
„ *quias legeris*, POMPONIO GAURICO *adolescenti optimo gratias habeto*. A
„ quoi ce *Jean Baptiste Ramusio*, âgé tout
„ au plus alors de quatorze à quinze ans,
„ ajoûte cette Epigramme qui, aussi
„ bien que l'Avertissement, m'a bien la
„ mine d'être de *Pompone Gauric* lui-même.

„ *Si quis sensus inest*, *si qua est mens ulla*
sepultis,
„ Pomponi, *pietas hæc tua grata satis.*

„ Qu;

„ *Qui ſparſos cineres proprio componis acervo.*
„ *Qui titulum proprio reſtituis tumulo.*
„ *Ipſe tuo tandem* Gallus *nunc munere gaudet*
„ *Se penitus dextra non cecidiſſe ſua.*

„ Tout cela n'empêcha point les con- „ noiſſeurs de s'appercevoir de l'impoſtu- „ re. *Pietro Riccio*, plus connu par ſon „ nom Latin *Petrus Crinitus*, fut des pre- „ miers à s'inſcrire en faux contre cette „ Edition. *Leguntur*, dit-il Chap. 42. de „ ſon Ouvrage des Poëtes Latins, publié en „ 1505. *ætate noſtrâ Elegiarum libri ſub no-* „ *mine* Cornelii Galli, *quâ in re facile* „ *eſt imponere imperitis hominibus. Qui au-* „ *tem paulò diligentiùs antiquitatem obſer-* „ *vârunt, nihil minùs cenſebunt quàm ut* „ *hæc referenda ſint ad Poëtam* Gallum. „ Paroles que je transcris d'autant plus vo- „ lontiers qu'elles ſervent à faire voir com- „ bien précipitamment & injuſtement *Yvo* „ *Villiomarus*, c'eſt-à-dire *Joſeph Scaliger*, „ l'accuſe d'avoir le premier voulu faire „ paſſer *Maximien* pour *Cornelius* Gal- „ lus. *Sed* Crinitus, dit-il pag. 22. „ de ſes *Animadverſa* contre *Robert* Ti- „ tius, *de* Maximiano Cornelium „ Gallum *fecit.* Ce qui l'a trompé eſt „ qu'il a cru que la Vie de *Gallus*, impri- „ mée au devant des Elegies de *Maximien*, „ étoit de *Crinitus*, au lieu qu'elle eſt de „ *Gauric. Gérard Voſſius*, pag. 25. *de* „ *Poëtis Latinis*, a ſuivi cette bévue de „ *Scaliger*, ſur laquelle *Baillet*, Article „ 1147. de ſes *Jugemens des Savans*, a ſo- „ lennellement enchéri, lorsqu'il s'eſt ima- „ giné que ce paſſage de *Lilius Gyraldus* „ Dialog. 4. *de Poëtar. Hiſtor.* regardoit „ principalement Crinitus. *Miratus* „ *ſum quorundam imprudentiam, ne dicam* „ *amentiam, qui tralatitios quosdam & e-* „ *mentitos verſus ſub* Galli *Poëtæ nomine e-* „ *diderunt, cum in iis neque phraſis nec* „ *tempus* Gallo *conveniant, &c.* Comment „ *Gyraldus* y auroit-il eu en vûë *Crinitus*, „ puisque ce dernier rejettoit abſolument „ tout ce qui avoit paru de ſon temps „ ſous le nom de *Cornelius Gallus* ? En „ quoi il marquoit plus de délicateſſe que „ *Gyraldus*, qui des ſix Elégies en excep- „ toit au moins une ou deux de ſa cenſu- „ re. *Jean Albert Fabrice* croit que cette „ indulgence de *Gyraldus* étoit peut-être „ pour cette Elégie qui commence:

„ *Non fuit* Arſacidum *tanti expugnare* Seleucen;

„ imprimée ſéparément avec trois Epi- „ grammes d'un prétendu *Aſinius Corne-* „ *lius Gallus*, à *Florence* par les ſoins d'*Al-* „ *de Manuce* fils de *Paul.* Mais *Gyraldus* „ étant mort dès 1552. trente-huit ans a- „ vant l'Impreſſion & de l'Elégie, & des „ Epigrammes; cette conjecture ne peut „ avoir lieu. C'eſt dommage que de tant „ de Poëſies de *Gallus* il ne nous reſte „ qu'un ſeul Pentamètre qu'on puiſſe aſſû- „ rer être de lui. Un petit Auteur ancien „ peu celèbre, nommé *Vibius Sequeſter*, „ nous l'a conſervé dans ſa Liſte alphabe- „ tique des Rivieres, au mot *Hypanis*; „ en ces termes: *Hypanis Scythiæ, qui, ut* „ *ait* Gallus,

„ *Unò tellures dividit amne duas.*

„ Aſiam *enim ab* Europâ *ſeparat. Denys* „ *Neſtor*, Cordelier de *Novare*, dont nous „ avons un Dictionaire *in fol.* imprimé à „ *Strasbourg* l'an 1507. cite, feuillet 113. „ de ſon Livre, cet autre Pentamètre „ comme de *Cornelius Gallus*:

„ Praxitelis *manibus vivo iterum* Niobe.

„ Ce vers remet d'abord en memoire „ l'Epigramme Grecque tant vantée qui „ ſe lit au Chap. 9. du l. 4. de l'Antho- „ logie.

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
Ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

„ Si on ſuppoſe en effet un Hexametre „ Latin, tel à peu près que celui-ci,

„ *Ex viva in lapidem manibus converſa* „ *Deorum*,

„ Et qu'on y joigne ce Pentametre,

„ Praxitelis *manibus vivo iterum* Niobe;

„ les deux vers joints enſemble compoſe- „ ront un Diſtique Latin très-conforme „ au Grec pour le tour; & pour la pen-

„ ſée

MACROBIUS : *per* ANGELUM BRITANNICUM. (a) fol.° . . . . Brix. 1501.

PONTANI Opera : *per* BERNARDINUM *Vercellensem*. (b) fol.° . . . . Venet. 1501.

PUBL. FAUST. ANDRELINI Epithalamium de CLAUDIÂ LUDOVICI XII. filiâ & FRANCISCO *Valesiorum* Duce ; Ejusd. Bucolica : *per* JOANNEM ANTONIUM Venetum *impensis* RODULPHI LALISEAU. 4.to Paris. 1501.

RHOSWITÆ Monialis *Gandershemensis* Poëmata. (c) . . . . . Norimb. 1501.

GEORGII VALLÆ *Placentini* de expetendis & fugiendis Opus : *in ædibus* ALDI Romani , *impensâ ac studio* JOANNIS PETRI VALLÆ *filii pientiss.* (d) fol.° . . . Venet. 1501.

Ludus DIANÆ in modum Comœdiæ coram MAXIMILIANO *Romanorum* Rege : *ab* HIERONYMO HOLCELIO *cive* Nurembergensi. (e) 4.to . . . . . Nuremberg. 1501.

FRANC.

„ sée ; d'où il s'ensuivra que si le Pentamétre étoit véritablement d'un Poëte „ aussi ancien que l'est *Gallus*, l'Epigramme Latine pourroit bien avoir été l'original de la Grecque. *Nestor* ne marquant point d'où il a tiré le Pentamétre „ qu'il allegue, j'estime que c'est apparemment de quelqu'une de ces Epigrammes „ anciennes que vers le milieu du 15. siécle recueilloit *Cyriaque* d'*Ancone*. Ce „ Collecteur, connu par les Epitres de „ *Philelphe* son contemporain, débitoit „ pour vrayes, comme *Antoine Augustin* „ l'a remarqué, beaucoup de fausses inscriptions.

(a) *Die* XVIII. Januarii.

(b) *Die primo Kal.* Martii.

(c) FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 720. vocat hanc *Editionem rarò obviam* CONRADI CELTIS *Norimberg.* 1501.

(d) *Mense* Decembri M.D.I. *In quo continentur libri tres de Arithmeticâ, quinque de Musicâ, sex de Geometriâ, quatuor de Astrologiâ, quatuor de Physiologiâ, septem de Medicinâ, unus Problematum, quatuor de Grammaticâ, tres de Dialecticâ, unus de Poëticâ, duo de Rhetoricâ, unus de Morali Philosophiâ, tres de OEconomicâ, unus de Politicâ, tres de corporis commodis & incommodis, unus de rebus externis.*

MENAGIAN. Vol. III. pag. 450. *Je me souviens avoir autrefois écrit ces six vers sur mon Exemplaire du gros Livre de* GEORGE VALLA.

Quem de expetendis atque fugiendis Librum,
Valla, *edidisti rebus, ingentem Librum,*
Non otiosâ pervolutavi manu;
Quid ergo posthac expetiturus siem,
Quidve fugiturus? si rogas, verbo accipe:
Libros ego bonos expetam, fugiam tuum.

(e) M.CCCCC. & *primo novi culi Idibus* Maiis.

(a) Mai

FRANC. MAR. GRAPALDUS *Parmens.* de partibus ædium. (a) 4.to . . . . . 1501.

Erotemata GUARINI cum LIBANII Opusculo de modo Epistolarum, Græcè: *impensis nobilis* SIMONIS BOMBASII *& sociorum* PONTICI VIRUNII *& Presbyteri* DIONYSII BERTOCHI, BENEDICTUS MANZIUS Carpensis *impressit.* (b) 8.° Regii Lingobardiæ 1501.

Opera ANTONII MANCINELLI *Veliterni* in Grammaticam: *per* NICOLAUM KESLER *charactere nitido & correcturâ exactissimâ elaborata.* 4.to . . . . . Basil. 1501.

Biblia Latina: *ex Officinâ Frobenianâ.* (c) fol.° . . . . Basil. 1502.

Biblia Italica MALERMI: *typis* BARTHOLOMÆI DE ZANNI. (d) fol.° . . Venet. 1502.

Psalter. Latin. (e) 4.to . . . Basil. 1502.

LACTANTII Opera; CHRYSOSTOMI enarratio particulæ Epist. PAUL. ad *Corinth.* quæ legitur in cœnâ Domini, interprete HIERONYMO DONATO Patritio *Veneto*; Sermo LAUR. VALLÆ de Eucharistiâ: *mirâ arte ac diligentiâ* JOANNIS DE TRIDINO *cognominati* TACUINUS. (f) fol°. . . . . Venet. 1502.

TER-

(a) Mai. *Kal.* Hæc Editio ubi facta sit, & à quo, me adhuc latet, quoniam hujus Exemplar (quod consului) folium primum non habet, licèt ad calcem annus & mensis indicentur. At in repetitâ anni 1508. Editione sic præfatur GRAPALDUS. Antonio QUINTIANO *primi in hâc Urbe nominis Bibliopolæ, compluribúsque aliis, qui sturnatim (ut ita loquar) huc convolabant, annum abhinc septimum libellos nostros dedimus disseminandos.*

(b) x. *Julii.* Cum Epistolâ *Pontici* VIRUNII ad litterarum Græcarum studiosum. ——— *Compendiolum à* GUARINO *ex* CHRYSOLORÆ *libello majusculo extractum* ——— *sæpius impressum* ——— *semper mendosum* &c. PONTICUS VIRUNIUS Lectori de Impressoribus ——— *talis est impressoriæ Artis natura, & nescio quod occulti, ut si* Argus *terræ filius esset corrector iterúmque iterúmque rediterans, cæcus nonnunquam videretur, & quandoque erraret* Mercurius *forsan vel* Apollo. *Liber enim non est, qui non habeat aliquod erratum.* ——— *Taceant isti detrahentes, qui correctores mordent, lacerant; qui vires, diligentiam humanam non metiuntur, litterarum difficultatem præsertim Græcarum* &c.

(c) Vide *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 349.

(d,e) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(f) *Die* III. Januarii, *dominante* Leonardo LAUREDANO.

(a) 152.

TERTULLIANI Apologeticus, & Sermo de vitâ æternâ: *arte & impensis* JOANNIS TACUINI. (a) fol°. . . . . Venet. 1502.

Missale ad usum celebris Ecclesiæ *Helforden.* *impressum per* JOANNEM RICHARD MERCATOREM. fol°. . . . . Rothom. 1502.

JOANNIS GERSONI Tractatus de virtutibus & vitiis &c: *per* MICHAELEM ANGIER. (b) fol°. . . . Cadomi. 1502.

Quarta pars Operum JOHANNIS GERSON, quæ priùs non fuere impressa: *jam verò prodeunt feliciter ex Officinâ* MARTINI FLACCI *Junior. exactissimâ* MATHIE SCHURER Sletstatini *consobrini ejus operâ.* (c) fol°. . Argent. 1502.

S.ti DIONYSII Areopagitæ Opera cum Epistol. POLYCARP. & IGNAT. (d) fol°. Argent. 1502.

Ejusd. Opusculum de Mystic. Theolog. & de Divinis nominibus, MARSILIO FICINO interprete, impressionéque novâ luculentum. (e) fol°. . . . . Argent. 1502.

PASCASII RATPERTI Abbatis *Corbiensis* Ordinis S.ti BENEDICTI Commentariorum in Lamentationibus JEREMIÆ Prophetæ libri quinque: *impressi opere & expensis providi viri Magistri* JACOBI PFORTZHEMII *civis* Basiliensis. 4.to . . . . . 1502.

Omelie

(a) 152. *Nono* Februarii. Nota 152. pro 1502.

(b) CAILLE, p. 49. *A* Caen *par* Michel Angier *pour* Jean Macé *Libraire demeurant à* Rennes, *& pour* Richard Macé *Libraire en l'Université de* Caen *demeurant à* Rouen.

Vidi *Mantuani* Carmen in Poëtas impudicè loquentes cum commentariis: in 4. *imprimé à* Rouen *pour* Richard MACE' *demourant pres le portail Notre Dame, a l'enseigne des Chapeletz, & a* Caen *ches* MICHEL *& a* Rennes *ches* Jehan MACE' *a l'enseigne Saint* JEHAN *l'Evangeliste.* Nescio, an anni indicium ullum fuerit in tituli folio, quod illo exemplari deerat.

(c) III. *Kal.* Martii.

(d) *Anno dñi* M. V°. II. *finit. in die* VITALIS *martyris.* Cum eodem frontispicio, quo ornatur DIONYSII Editio per *Henr.* STEPHANUM 1515.

(e) *Anno* M. V°. II. *finit. in die sanctorum Martyrum* VITI *&* MODESTI.

(a) Ita

(a) Omelie divi GREGORII super EZECHIELEM: *impress. in sole aureo vici* Sorbonici *operâ* UDALRICI GERING & *magistri* BERTHOLDI REMBOLT *sociorum* (b) 4.to	Paris.	1502.
Artificialis Introductio JACOB. FABRI cum Comment. CLICTOVEI per modum Epitomatoris in decem libr. Ethic. ARISTOTEL. *per* WOLFFGANGUM & HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ literarum arte socios.* (c) fol. in almâ Academiâ	Parhisiorum.	1502.
JO. PIC. MIRANDUL. adversùs Astrologos: *per* RICHARDUM PAFRAET. 4.to	Daventriæ.	1502.
Transmarina Peregrinatio: *per* PETRUM DRACH *pro* BERNARDO DE BREYDEMBACH. (d) fol.	Spiræ.	1502.
HERODOTUS Græcè: *in domo* ALDI. (e) fol.	Venet.	1502.
THUCYDIDES Græcè: *in domo* ALDI. fol°.	Venet.	1502.
QUINT. CURTIUS: *per* JOAN. DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. fol.	Venet.	1502.
JUSTIN. Epitom. TROG. *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (f) fol.	Mediol.	1502.
VALER. MAXIMI dictorum & factorum memorabilium libri novem: *in ædibus* ALDI Romani (g) 8.o	Venet.	1502.

AP-

(a) Ita impressum lego.
(b) *Die* VIII. Aprilis.
(c) *Invenitur venalis in officinâ cuniculorum juxta scholas decretorum.*
(d) CAILLE, p. 28.
(e) *Mense* Septembri. ALDUS Roman. JOANNI CALPHURNIO Brixiano —— *Patavini Gymnasii decus, in quo profiteris Græcas & Latinas litteras* —— *à te* TULLII *Epistolas ad* ATTICUM PAUSANIÂMque *Græcum, quos accuratè castigatos enarras, petiissem &c. has novem Musas* HERODOTI *tibi dono damus.* —— *quæ multis exemplaribus castigatæ emittuntur ex Academiâ nostrâ in manus studiosorum* &c.
(f) *Id.* Jan.
(g) Octobri *mense.* ALDUS RO. JOANNI LUDBRANCIO Polono *Jurisperito*

APPIANO ALEXANDRINO de Bello *Carthaginensi*, *Syro*, *Parthico* & *Mythridatico*, di S. ALEXANDRO BRACCIO Secretario *Fiorentino*: *stampato in campo di Fiore per lo venerabile viro maestro* EUCHARIO SILBER *aliàs* FRANCK ALAMANO. (a) fol. . . Rom. 1502.

PLINII ad TRAJANUM & TRAJANI ad PLINIUM Epistolæ ; PLINII Panegyricus: BENEDICTUS HECTORIS Bononiensis *impressit*. (b) 4.to 1502

CICER. Epistol. Familiar. cum Comment. UBERTINI CLERICI, MARTINI PHILETICI, GEORGII MERULÆ & POLITIANI: *per* ALBERTINUM DE LISONÂ Vercellensem. (c) fol. . . . Venet. 1502.

SOPHOCLIS Tragœdiæ septem Græcè, μετ' ἐξηγήσεων cum Commentariis: *in* ALDI Romani *Academiâ*. (d) 8.° . . . Venet. 1502.

HOMER. Ilias per LAURENTIUM VALLENSEM è Græco in Latinum translata, & per Jo. PETR. VALERIAN. recognita: *dexteritate & impensâ* JOANNIS TACUINI DE TRIDINO. fol. . . . Venet. 1502.

OVID.

perito ac Posnaniensi *Episcopo Regníque* Poloniæ *à consiliis* S. P. D. ——— *typis emittere ex Academiâ nostrâ* ——— *in hemicyclo* Patavii *in cubiculo tuo sedens, cùm & ego unà essem & * Raphael REGIUS *noster, pollicitus es tuâ impensâ ad* Dacas *usque mittere Librorum inveniendorum gratiâ, quòd ibi antiquorum Librorum plena turris esse dicatur.* ——— *addidisti te ipsum eò, si opus fuerit, profecturum.*

(a) *Nel anno Mille* CCCCC.II. *A di* XXII. *de* Aprile *sedente* ALEXANDRO VI. *Pont. Maximo. Anno ejus* X.

(b) *Anno* M.D.II. XXIIII. Januarii.

(c) *Die* IIII. Maii.

(d) *Mense* Augusto. Μαιμακτηριῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. Cur scholia in titulo promissa unà non prodierint, lege Epistolam sequentem.

ALD. RO. JOANNI LASCARI *viro præclaro ac doctiss.* S. D. *Sedentib. nobis his brumæ frigorib. in hemicyclo ad ignem cum Neacademicis nostris, fortéque esset unà* Marcus MUSURUS *noster* ——— *studiosiss. tui ac perquam gratus discipulus* ——— *cùm multa de te narrâsset, te proximis* Julio *&* Augusto *mensibus &* Mediolani *&* Ticini *vidisse addidit téque* ——— *mirum in modum* ——— *laudare labores nostros. Quamobrem* ——— *septem Tragœdias* SOPHOCLIS *parvâ formâ* ——— *Sub tuo nomine volui ex Neacademiâ nostrâ prodire in publicum.*

OVID. Fasti cum Comment. ANTONII DE FANO, & PAULI MARSI, censore BARTHOLOMÆO MERULÂ: *operâ & impensâ* JOANNIS TACUINI DE TRIDINO. fol.	Venet.	1502.
Ejusd. Metamorph. & Amatoria: *apud* ALDUM. (a) 8.°	Venet.	1502.
CATULL. TIBULL. PROPERT. *in ædibus* ALDI. (b) 8.°	Venet.	1502.
LUCAN. *apud* ALDUM (c) 8.° . .	Venet.	1502.
STATIUS. *in ædibus* ALDI. (d) 8°. . .	Venet.	1502.
FRANC. PHILELFI Satyrarum Hecatostichon Decades decem. (e) 4.to . . .	Venet.	1502.
FRANC. PETRARCHÆ Carmin. Bucolic. cum notis BADII: *operâ* ANDREÆ		

Bo-

blicum. ——— Τὰ δὲ εἰς αὐτὰς εὑρισκόμενα σχόλια οὔπω μὲν ἐτυπώθη. Τυπωθήσεται δὲ Θεοῦ σώζοντος ὅσον οὐκ ἤδη. πρὸς δὲ καὶ ὅσα ἐς ἀνάπτυξιν μέτρων ἥκει. *Atque utinam id antè habuissem! Nam, & si res est quàm laboriosiss. tamen singulos quosque versus in choris præsertim, si qui perperam digesti sunt, curâssem in suum locum restituendos. Quod quia non licuit, id sibi quisque curato, si placuerit.* &c.

(a) Exemplum privilegii ALDO Ro. concessi Libro Metamorphos. præfixum datur *die* XIIII. Novemb. *Indiction. sextâ.* M.D.II. Amatoria opera; *Mense* Decembri. M.D.II.

(b) *Mense* Januario.

(c) *Mense* Aprili.

ALDUS Ro.
MARCO ANTONIO MAUROCENO
Veneto & *Equiti clariss.* S. P. D.

Omnes Libros, qui industriâ nostrâ excusi exeunt in manus hominum, aliquâ Epistolâ, quæ sit tanquam eorum argumentum, amicis usque doctiss. nuncupare statuimus. Quare ANNEUM LUCANUM *hisce characteribus nostris in tuo nomine publicamus, Eques inclyte, tum quia tuum mihi* LUCANUM *& antiquum & correctum, ut eo Exemplari uterer, & benignè & humaniter commodâsti. Tum etiam quòd cùm* LUCANUS *bella terrâ marique à* Romanis *inter se gesta sic scripserit, ut Oratoribus magìs quàm Poëtis adnumerandus videatur, & tu exercitibus S. V. unà cum Imperatoribus summâ laude olim præfueris, Oratórque doctrinâ & eloquentiâ singulari à Senatu tuo sapientiss. ad summos Christianorum missus fueris, hæc tibi maximè convenire existimavimus. Adde, quòd* LUCANUM *propter ejus orationes sublimes & concitatas esse tibi scimus valde familiarem. Munusculum verò hoc nostrum gratum tibi fore putamus, & quia tu es humaniss. & quia ipse Liber dignus cùm propter plurima tum etiam quia commodiùs in manibus suâ parvitate haberi poterit. Vale.*

(d) *Mense* Augusto.

(e) MENAG. Vol. IV. p. 232.] „ Vous aurez peine à trouver ailleurs „ qu'à *Venise* PHILELPHE *in fol.* de l'an 1502.

(a) VI.

BOCARDI. (a) 4.to . . .	Parif.	1502.
FAUST. de fecundâ victoriâ *Neapolitanâ* : *per* GUIDONEM MERCATOREM *pro* JOANNE PETIT. 4.to . . .	Parif.	1502.
BAPTISTÆ MANTUANI Opera: *apud* BENEDICTUM HECTORIS Bononienfem. (b) fol.	Bonon.	1502.
ANTONII CODRI URCEI Orationes, Epiftolæ, Sylvæ, Satyræ, Eclogæ, Epigrammata: *impreff. per* Jo. ANTONIUM PLATONIDEM BENEDICTORUM *Bibliopolam necnon civem* Bononienfem. (c) fol. . .	Bonon.	1502.
CAMPANI Opera : *per* BERNARDINUM Vercellenfem *juffu Domini* ANDREÆ TORRESANO DE ASSULA. (d) fol. .	Venet.	1502.
PET. PAUL. VERGERII Libellus de ingenuis moribus cum Comment. JOAN. BONARDI *Veronenfis.* (e) 4.to . .	Venet.	1502.

ALEX-

(a) VI. *Id.* April.

(b) *Die* XI. Junii.

(c) *Regeftum carminum* CODRI. *A B C D E F G H I. Primus quatermus, ultimus binus, cæteri terni. Sub anno* M.CCCCC.II. VII. Martii. JOANNE BENTIVOLO II. *patre patriæ feliciter rem publ. adminiftrante.*

(d) *Die primo* Julii.

(e) MENAGIAN. Vol. IV. p. 22.] „ *Anno à nativitate Domini* 1493. VII. *Kalend.* Decembris, *ad honorem Omnipotentis Dei, & Virginis gloriofæ matris Dei, & Sanctæ* KATHERINÆ *Virginis, & Martyris, Advocatricis noftræ, cujus hodie folemnia celebramus, & totius Curiæ Cœleftis. Et ad honorem & augmentum noftræ illuftriffimæ dominationis* Venetiarum, *cui Dominus totum terrarum orbem fibi fubjiciat. Ad decorem magnifici Domini* Joannis MALIPETRI *Patricii digniffimi, cui hoc breve Opufculum tradidi, Ad honorem* Veronenfium, *eorúmque qui me hortati funt, & meorum fcholarium, qui me rogaverunt, ad utilitatem, novum Opufculum inchoo ego* JOANNES BONARDUS *Presbyter* Veronenfis *indignus, Grammaticas & Poëtas legens* Liniaci, *quod amore Patriæ, cujus fum, volo hôc nomine nominari, expofiturus dictum Opufculum* PETRI PAULI VERGERII, *in nomine fanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* „ L'Ouvrage fut imprimé in 4. à *Venife* 1502. VOSSIUS p. 553. de fes *Hiftoriens Latins* a fait mention du Commentaire de *Jean* BONARD, fans rien dire pourtant de ce prélude ridicule. Le refte ne l'eft pas moins. On y trouve que les canons font appellez en Latin *tormenta*, parce que *tormentant muros*; que LYCURGUS *Legislator* fignifie *le Docteur* LYCURGUE, prenant *legislator* pour *Docteur és Loix.* Que *calculos & conchulas in littoribus maris lectitare*, comme faifoient SCIPION & LELIUS „ quand

ALEXANDRI BENEDICTI *Veronensis* Historia corporis humani : *impressa à* BERNARDINO GUERRALDO *Vercellensi.* (a) 4.to . . . . . . Venet. 1502.

M. ANTON. SABELLICI Opera : *per* ALBERTINUM DE LISONÂ *Vercellensem.* (b) fol. Venet. 1502.

JOH. BADII ASCENSII stultiferæ naviculæ stultarum mulierum : *Impressit honestus* JOANNES PRUSS *civis* Argentinensis. 4.to . . . 1502.

STEPHAN. de URBIB. Græcè : *apud* ALDUM Romanum. (c) fol. . . Venet. 1502.

JUL. POLLUC. ONOMASTIC. Græcè : *apud* ALDUM (d) fol. . . . Venet. 1502.

Psalter. Latin. & German. (e) 4.to . Basil. 1503.

Opera S.ti DIONYSII *Areopagitæ*, veteris & novæ translationis, etiam novissimæ ipsius MARSILII FICINI, cum Commentariis HUGONIS, ALBERTI, THOMÆ, AM-

BRO-

„ quand ils étoient de loisir, c'est lire des „ Livres qui traitent des échets ; ou des „ tabliers à jouer, parce que *calculi*, dit-„ il, *sunt libri qui tractant de Scacis*, & de „ même *Conchulæ, sunt libri tractantes de* „ *tabulis ad ludendum.* Que l'Empereur „ TITUS *devicit* Jerusalem *quæ* CHRIS-„ TUM *crucificavit.* Que C. MARIUS „ *erat filius porcarii.* Que JULE CÆSAR „ *in* Hispania *&* Gallia *stetit* CXI *annos an-* „ *tequam potuerit subjugare*, qu'il étoit „ très-grand Orateur, très-Philosophe, & „ que *fecit* Commentarios, *qui nunc vocan-* „ *tur* Commentaria CÆSARIS, *de quibus* „ *fertur quòd magnus Turcus quotidie facit* „ *legere talia opera.* Il définit l'horloge de „ sable, *granellas pulveris quæ descendunt*, „ *& nunquam revertuntur.*

(a) v. *Calen.* Decemb.

(b) XXIIII. Decemb.

(c) *Mense* Januario. ALDUS Ro. *Salutem dicit* JOANNI TABERIO Brixiensi. —— *Quantum, voluptatis ceperim, quum*, TABERI, *in istâ Urbe populosissimâ nobilissimâque* Brixiâ *plurimos incumbere litteris Græcis te magistro accepi* —— *eodem anno, quo vexari bello cœpit* Italia, *imprimendorum Librorum provinciam accepi* —— *Non in* Italiâ *solùm sed in* Germaniâ, Galliâ, Pannoniâ, Britanniâ, Hispaniâ, *& ubique ferè, ubi Romana Lingua legitur, ab adolescentibus, juvenibus, senibus quoque studetur litteris Græcis* —— *etsi penè opprimor laboribus mirificè tamen illis delector. Expecta brevì* JUL. POLLUCEM *&* THUCYDIDEM μετὰ τῶν παραλειπομένων Ξενοφῶντος *& alios quosdam.* Vene. XV. *Cal.* April. M.D.II.

(d) *Mense* Aprili. ALDUS *Ma.* Ro. HELIÆ CAPREOLO Brixiano S. &c. *Ven.* III. Id. *Apr.* M.D.II.

(e) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) An-

BROSII Oratoris *Linconienſis* & *Vercellenſis*; cum undecim Epiſtolis IGNATII. (a) fol. Argent. 1503.

RABAN. MAUR. de laudibus S.^{tæ} Crucis: *per* THOMAM ANSHELMUM *Badenſem.* (b) fol. . . . . . . PORCHEIM. 1503.

A Treatyſe of the imytacion of our Savyoure compyled in Laten by JOHN GERSON and translated into Englyshe the yere M.D.II. by WYLLYAM ATKYSON D.^r of Divinité: *emprynted by* RICHARD PYNSON *in Fleteſtrete at the ſign of the* GEORGE (c) 4.to at London. 1503.

MERCURII TRISMEGISTI Opuscul. de poteſtate ac potentiâ Dei, *Interprete* MARSILIO FICINO: *manum extremam impoſuit ſpectatiſſimus ille vir* JOHANNES *cognomento* OPILIONIS *primarius civis Metropolitanæ Urbis* Moguntinæ, *fauſtiſſimâ eorum propagine ſatus, qui Divinam fermè Typographiæ Artem propitiis fatis invenerunt.* (d) 4.to . . . Mogunt. 1503.

BESSARIONIS in Calumniatorem PLATONIS libri quatuor, Ejusd. Correctio libror. PLATONIS *de legibus* GEORGIO TRAPEZUNTIO interprete; ejusd. de naturâ & arte adverſùs TRAPEZUNTIUM: *in ædibus* ALDI Romani. (e) fol. . . Venet. 1503.

AMMONII HERMEI & MAGENTINI Archiepisc. *Mitylenenſ.* Commentarii in librum *Perihermenias* Græcè: *apud* ALDUM. (f) fol. . . . . . Venet. 1503.

ALBO-

(a) *Anno Salutis noſtræ milleſimo quingenteſimo tertio*, VIII. *Kal.* Februa.

(b) CAILLE, p. 50.

(c) *The Yere* M. D. III. XXVII. *of* June.

(d) VIII. *Id.* April. *Impreſſum & expletum eſt Diviniſſimum præſens Opusculum in nobili Urbe* Mogunt. *Artis impreſſoriæ inventrice illuminatricéque primâ, per* JOANNEM SCHŒFFER *anno milleſimo quingenteſimo tertio, in vigiliâ Palmarum.* Hìc appoſita ſunt SCHŒFFERI inſignia gentilitia.

(e) Julio *menſe.*

(f) *Menſe* Junio.

ALBOHAZEN HALY filii ABENRAGEL in judiciis astrorum: *Impress. arte & impensis* p. JO. BAPT. SESSA. (a) fol. . . . 1503.

SENECÆ Opera omnia: *per* BARTHOLOMÆUM DE ZANIS DE PORTESIO. (b) fol. . . . . . Venet. 1503.

Tabulæ Astronomicæ ELIZABETH. Reginæ *Hispaniæ* & *Siciliæ*: *operâ & expensis* PETRI LIECHTENSTEIN Coloniensis Germani (c) 4.to . . . . Venet. 1503.

Opus BONIFACII DE VITALINIS *de Mantuâ* super maleficiis: *per* LEONARDUM PACCHEL (d) fol. . . . Mediol. 1503.

Decisiones CAPELLÆ *Tholosanæ*: *per* JACOBUM SACON. (e) . . . . Lugdun. 1503.

ALCHABITIUS cum Commento: *per* JOHANNEM & GREGORIUM DE GREGORIIS *fratres.* (f) 4.to . . . Venet. 1503.

CAR. BOVILLI Introduct. in Geometr. & Astronomic. JACOBI FABRI: *impresserunt* WOLPHGANGUS HOPILIUS & HENRICUS STEPHANUS. (g) fol. in almo studio . . . . . Parisiorum. 1503.

APIC. CŒL. de re coquinariâ: *per* JOHANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM (h) 4.to . . Venet. 1503.

XENOPHONT. HELLENIC. GEORG. GEMIST. HERODIAN. Histor. & Schol. in THUCYDID. Græcè: *in* ALDI *Neacademiâ.* (i) fol.o . . . . Venet. 1503.

POLY-

(a) IIII. *April.*
(b) VII. *Novemb.*
(c) 28. *Decemb.*
(d) V. *Januarii*
(e) MALLINKROT. *de Art. Typogr.* p. 83.
(f) 10. August.
(g) *Anno* CHRISTI *celorum totiúsque nature conditoris* 1503. *Die vicesimâ septima* Junii.
(h) *Die tertio* Augusti.
(i) *Mense* Octobri.

(a) XVI.

POLYDOR. VERGIL. de Inventorib. rerum: *per* JOHANNEM DE CERETO DE TRIDINO, *aliàs* TACUINUM. 4.to . . Venet. 1503.

Bohemicæ Hiſtoriæ Papæ PII libri V. ad ALPHONSUM Regem : quo anno ÆNEAS SYLVIUS PICCOLOMINEUS *Senenſis* S.tæ SABINÆ Cardinalis hanc Hiſtoriam edidit, aſſumptus eſt ad ſummum Pontificatum, & nominatus eſt PIUS ſecundus; POGGII Epiſtola ad LEONARDUM ARETINUM de morte HIERONYMI HUS Bohemi: *impreſſ. per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (a) 4.to . . . . . Venet. 1503.

BERNARDI CORII *Mediolanenſis* patria Hiſtoria ; Ejusd. Vitæ Cæſarum continenter deſcriptæ à JULIO ad FEDERICUM ÆNOBARBUM; Italicè : *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (b) fol. . . Mediol. 1503.

ULPIAN. Comment. in DEMOSTHEN. & HARPOCRATIONIS Lexicon, Græcè: *apud* ALDUM (c) fol. . . . Venet. 1503.

LUCIANI Opera ; Icones PHILOSTRATI, & Vitæ Sophiſtar. Icones CALLISTRATI & Deſcriptiones Græcè : *in ædibus* ALDI. (d) fol. . . . . Venet. 1503.

HOMERI Opera Græcè duobus Voluminibus: (e) 8.o . . . .

EU-

(a) XVI. Decemb. *regnante* LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Principe.*
(b) *Idibus* Juliis.
(c) *Menſe* Octob.
(d) *Menſe* Junio.
(e) Nullum huic Editioni additum annum reperi ; ſed utrumque Volumen ALDUS PIUS MANUTIUS *Romanus* HIERONYMO ALEANDRO *Motenſi* inſcribit. In Epiſtolâ Volumini primo præfixâ leguntur hæc : —— *cum renaſci quodammodo videantur Libri ſummâ curâ, ſummis laboribus informati in ædibus noſtris, licere mihi arbitror* διὰ τὴν τοιαύτην παλιγγενεσίαν *eos, cui libuerit, dedicare. Quare* HOMERI Iliadem Ulyſſeámque *cum cæteris ejusdem Poetæ ſub tuo nomine exire ex Neacademiâ noſtrâ voluimus* —— *Tu enim nondum quartum & vigeſimum annum agens es humanorum ſtudiorum utriusque Linguæ doctiſſ.*

EURIPIDIS *Tragœdiæ* ſeptendecim Græcè: *apud* ALDUM. (a) 8.° . . . . . Venet. 1503.

FLORILEGIUM Epigrammatum, Græcè: *in ædibus* ALDI (b) 8.° . . . . Venet. 1503.

PLAUTUS diligenter recognitus per PHILIPPUM BEROALDUM: *Impreſſum* Bononiæ *per* BENEDICTUM HECTORIS *Bibliopolam Impreſſorémque diligentiſſimum. Recognitum repartinatúmque à* PHILIPPO BEROALDO *curiosè ac vigilanter* (c) fol. . . . Bononiæ. 1503.

HORAT. Sermon. & Epiſtol. cum explicatione ASCENSII; Od. Epod. & Carm. ſæcul. cum explicatione MANCINELLI & ASCENSII: *operâ ipſius* ASCENSII: *venundantur à* DIONYSIO ROCE. fol. . . . Pariſ. 1503.

OVID. Heroid. & in Ibin, cum Comment. ANTON. VOLSCI, HUBERT. CLERICI, & ASCENSII: *impenſis* STEPHANI GUAY-

tiſſ. nec minùs Hebraïcam *calles, núntque & Chaldææ & Arabicæ tanto incumbis ſtudio &c.* Hunc Librum conjicio prodiiſſe anno 1503. nam *Hier.* ALEANDER natus eſt 1480. Vide RICCIOL. *Chronolog.*

(a) *Menſe* Februario. ALDUS Ro. DEMETRIO CHALCONDYLÆ *viro clariſſimo S. P. D.* —— *mille & ampliùs boni alicujus Autoris Volumina ſingulo quoque menſe emittimus ex Academiâ noſtrâ. Et nunc decem & octo* EURIPIDIS *Tragœdias tibi, qui es* Græcorum *omnium ætatis noſtræ facilè princeps, nuncupatas damus non multò poſt in ſeptem primas daturi & Commentarios.* (In titulo Libri ſeptendecim tantùm nominantur Tragœdiæ, nulla *Herculis furentis* mentione factâ, quæ tamen Tragœdia in fine Voluminis II. addita legitur) —— *ut taceam citra annos ſexaginta & libros in totâ* Græciâ *καὶ αὐτὴν τὴν* Ἑλλάδα *deperditam* —— *conſultum eſt optimè à Deo ſtudioſis omnibus excudendi Librorum invento & laboribus noſtris* &c.

Volum. I. Venetiis *apud* ALDUM *menſe* Februario. M.D.III.

Volum. II. Venetiis *apud* ALDUM *menſe* Februario. M.D.III.

(b) *Menſe* Novembri.

(c) *Anno Salutis* M.D. *tertio Cal.* Decembr. —— *Ad clariſſimum Diſcipulum* LADISLAUM Vartimbergenſem PHILIPPI BEROALDI Bononienſis *Epiſtola* —— VALERIUS PROBUS *primæ notæ Grammaticus Exemplaria Antiquorum emendare atque adnotare avorum ſæculo curavit, ſoli huic nec ulli præterea Grammatices parti deditus. Ego quadantenus* PROBUM *æmulatus Scriptores claſſicos emaculare & pro virili parte mendis repurgare contendo. Quod cùm in plerisque aliis jam pridem, tum nuper in* PLAUTO *feci, cujus cùm fabulas hoc eſt Latinæ Linguæ delicias enarrarem, operam dedi & quidem operoſam, ut ab Impreſſore noſtro* BENEDICTO *formatus veniret in manus ſtudioſorum emaculatior, ſinceriórque, quàm antehac aliubi, ſit formis excuſus. Hanc autem noviſſimam recognitionem* Plautinam *ut ſub tuo nomine publicarem —— hortamenta non pauca invitarunt* &c. *Fieri non potuit, quin labeculæ quædam minus-*

GUAYNARDI, *operâ verò & artificio* JOHANNIS DE VINGLE. (a) 4.to . . . . 1503.

Ejusd. Faft. Trift. Pont. *in Academiâ* ALDI. (b) 8.o . . . . Venet. 1503.

VALER. FLACC. *apud* PHILIPPUM JUNTAM. (c) 8.o . . . . Florent. 1503.

TERENTIANUS de litteris, fyllabis & metris: *impreff. per* JOANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (d) 4.to . . . . Venet. 1503.

ALBERTI DE EYB Margarita Poëtica: *per* JOHANNEM DE AMORBACH, JOANNEM PETRI & JOHANNEM FROBEN *confocios.* fol. . . . . Bafil. 1503.

OCTAV. CLEOPHIL. de Cœtu Poëtarum cum not. BADII: *ex ædibus* Afcenfianis. 4.to . . . . Parif. 1503.

LAURENT. VALL. Elegant. & Lima MANCINELL. *per* BARTHOLOMÆUM *de Zanis de Portefio.* (e) fol. . . . . Venet. 1503.

PRISCIANI Opera: *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (f) fol. . . Mediol. 1503.

BIBLIA Latina cum poftillis HUGONIS DE SANCTO CHARO tituli *Sabinæ* Cardinalis primi de ordine Divi DOMINICI: *per* JOANNEM AMERBACHIUM. 6 Vol. fol. Bafil. 1504.

BIBLIA Latina Gothicè cum pleno apparatu fummariorum, concordantiarum &c. 2. Editio: THIELMAN KERVER *pro* JOANNE

minutilique errores per incuriam miniftri excuforis irreperent. Talia præftare nec volo nec debeo nec poffum.

(a) *Menfe* Februario.

(b) *Non.* April.

(c) 12. *Cal.* Dec.

(d) *Die decimo* Junii.

(e) XVIII. *Decemb.*

(f) *Octav. Cal.* Nov.

(a, b) LONG.

NE PETIT. (a) in fol. minori . . Parif. 1504.

PSALTER. Germanic. cum poftillis *de* LYRâ. (b) 4.to . . . . . Spiræ. 1504.

PSALTERIUM ex mandato victoriofiffimi *Angliæ* Regis HENRICI Septimi: *per* GULIELMUM FANQUE *regium Impreſſorem.* (c) 8.°. . . . in London. 1504.

GREGOR. NAZIANZENI Carmina Græc. Lat. *ex* ALDI *Academiâ.* (d) 4.to . . . Venet. 1504.

TRIUMPHUS CRUCIS; de veritate fidei, fra. HIERONYMI *de Ferrariâ* Prædicatoris: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (e) 12.° . . . . . Venet. 1504.

CONSTITUTIONES legitimæ Ecclefiæ totiúsque Regionis *Anglicanæ* ab Legatis à latere fummorum Pontificum collectæ, & à Do. JOHANNE DE ATON explanatæ; necnon & Conftitutiones Provinciales ab Archiepiscopis *Cantuarienſibus* editæ, præmiffis Summariis *Aſcenſianis*, ex recognitione JOANNIS CHAPPUIZ: *compreſſæ ſolerti accuratione & arte* WOLFGANGI HOPILII *impenſis ejusdem & probiſſimi Bibliopolæ* JOANNIS CONFLUENTINI (f) fol. in inclytâ Academiâ Parif. 1504.

JOAN. REUCHLIN. Liber congeftorum de arte prædicandi (g) 4.to impreffus Phorcæ. 1504.

ARISTOTEL. Ethic. interprete LEONARDO ARETINO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. fol. . . . . . Parif. 1504.

Ejusd. Phyfic. & Metaphyfic. cum Comment. & Dialog. JACOBI FABRI: *per* HENRICUM STEPHANUM *in vico clauſi Brunelli*

è re-

(a,b) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(c) *Anno* M.D.IIII. *Septimo* Februarii.
(d) *Menſe* Junio.
(e) *Die* IIII. Januarii.
(f) *Milleſimo quinquageſimo quarto, ad Idus* Septembres.
(g) *Editus Prid. Id.* Sept. M.D.II.

(a) CAIL-

è regione Scholarum Decretorum. 4.to in almâ Academiâ Parisiorum. 1504.

Textus abbreviatus ARISTOTELIS super octo lib. Physicorum à THOMÂ BRICOT, unà cum quæstione textûs Magistri GEORGII, & quæstionibus ejusdem de recenti ab eodem THOMÂ BRICOT : *apud* HENRICUM STEPHANUM, JOANNEM PARVUM *&* DIONYSIUM ROSSE (a) fol. . Paris. 1504.

ARISTOTEL. Poëtic. interprete GEORG. VALLÂ *Placentino*; Rhetoric. interpr. FRANC. PHILELFO; Ethic. *Nicom.* interpr. JOAN. ARGYROPYLO *Byzantino*; OEconomic. & Politic. interpr. LEONARDO ARETINO; Moral. Magn. interpr. GEORG. VALLÂ; Introductorius de moribus authore LEONARDO ARETINO; HERMOGENIS Rhetorices Compendium interpr. HILARIONE *Veronensi* Monacho: *per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (b) fol. Venet. 1504.

JOANNIS GRAMMATICI dicti *Philoponi* COMMENT. in Posterior. Analyt. ARISTOTEL. Græcè: *apud* ALDUM. (c) fol. Venet. 1504.

GEORGII *Bruxellensis* in Logicam ARISTOTELIS expositio, per omnes organi partes, sermone barbaro, cum additionibus quibusdam THOMÆ BRICOTI : *apud* STEPHANUM GUEYNARD. (d) 4.to . . . Lugduni. 1504.

Asinus aureus LUCII APULEII : cum Commentariis à PHILIPPO BEROALDO conditis : *per* BARTHOLOMEUM *de Zanis de Portesio.* (e) fol. . . . . Venet. 1504.

MESSUHALAH de scientiâ motûs Orbis : *omni cum diligentiâ per* JOANNEM VEISSEN-

BUR-

(a) CAILLE, p. 78.
(b) *Decimo sexto* Maii.
(c) *Mense* Martio.
(d) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*
(e) XI. *Novemb.*

(a) III.

BURGER. *impressus* (a) 4.to . . Nuremb. 1504.

JOANNIS DE REGIO MONTE Tabulæ directionum in nativitatibus multùm utiles unà cum tabellâ sinûs recti : *ingenio & impensâ* PETRI LIECHTENSTEIN *Coloniensis.* (b) 4.to . . . . Venet. 1504.

Consilia criminalia BARTHOLOMEI CEPOLLE Veronensis : *in ædibus* ANDREÆ *de Toresanis de Asulâ.* (c) fol. . . Venet. 1504.

Opera Agricolationum cum annotat. PHILIPPI BEROALDI & Commentariis, quæ in aliis impressionibus non extant : *impensis* BENEDICTI HECTORIS *Bononiensis.* (d) fol. . . . . . Bonon. 1504.

XENOPHONT. Pædia; de Venatione; de Repub. *Laced.* de AGESIL. Laudib. Apolog. pro SOCRAT. de Tyrannid. Latinè. POMPON. GAURIC. *Neapolitan.* de Sculpturâ. (e) 8.o . . . . . Florent. 1504.

PHILOSTRAT. de Vitâ APOLLONII, & EUSEB. contra HIEROCLEM (f) Græcè; PHILOSTRAT. Latinè, interprete ALEMANO RINUCCINO, & EUSEB. Latinè, interprete ZENOBIO ACCIAOLO *Florentino* (g) *apud* ALDUM. (h) fol. . Venet. 1504.

Com-

(a) III. *April.* In Libri initio, TENENT MEDIA OMNIA SYLVÆ. *Ductu* JOAN. STABII cum symbolicâ STABII nominis figurâ.

(b) *Idibus* Februarii.

(c) *Mense* Januario.

(d) X. *Calend.* Sept. In hâc Editione, nonnulla sunt Exemplaria, quæ (in VARRON. lib. 2. de equis & equabus. cap. VII.) folio uno destituuntur. Defectus ille oritur ex repetitâ ejusdem ciphræ notatione (scil. 233. 233. 234.) Quam cùm conglutinatores minimè attenderent, binorum foliorum posterius eâdem, quâ prius, ciphrâ notatum omittitur : omissióque illa facilè eos fallit, qui in Librorum collatione solas ciphras observant. Vir clariss. *Samuel* MEAD mihi indicavit se in uno istius Editionis Exemplari legisse hæc manu libro adscripta, *Vide ignaviam conglutinatorum, inter quos* Jacobus MAZOCHIUS *decoctorum antesignanus.*

(e) VIII. *Cal.* Januar.

(f) *Venetiis apud* ALDUM *mense* Martio M.D.I.

(g) Venetiis *in ædibus* ALDI, *mense* Februario. M.D.II.

(h) ALDUS P. M. *Ro.* ZENOBIO Floren-

Commentarii CÆSARIS recogniti per PHILIPPUM BEROALDUM: *impressit* BENEDICTUS HECTORIS *Bibliopola Impressórque diligentissimus recognitos repastinatosque à* PHILIPPO BEROALDO *curiosè ac vigilanter.* (a) fol. . . . . Bonon. 1504.

AUREL. VICTOR. Compendium de Vitis Imperatorum: *impressum impensâ & accuratione* Ascensianâ. (b) 8.° . . . Paris. 1504.

SALLUST. ab ASCENSIO familiariter explicatus. (c) fol. . . . Paris. 1504.

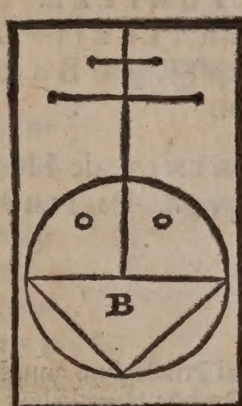
DEMOSTHEN. cum ULPIAN. Schol. Græcè: *in ædibus* ALDI. fol. . . Venet. 1504.

Epistolæ ex Registro Sancti GREGORII Papæ: *per* LAZARUM SOARDUM. (d) fol. . . . . 1504.

OVID.

rentino *Ordinis Prædicatorum* S. —— SCIPIO CARTEROMACHUS *noster hôc anno* Venetiis, *cùm* DEMOSTHENIS *Orationes publicè enarraret, quantùm literæ Græcæ necessariæ sint, pulcherrimâ Oratione ostendit, quam ad studiosorum utilitatem cusam typis nostris nuper edidimus* &c. ZENOBI *doctissime*, —— EUSEBII *Libellum doctè & Latinè traduxisti, & ipsius Opusculum* PHILOSTRATI *mendaciis opposuisti. &c.* Venetiis *mense* Maio. M.D.IIII.

(a) *Cal.* April. BENEDICTUS *Bibliopola ad emptorem. Emptor, attende. Quando emere vis Libros excussos in Officinâ meâ excussoriâ, inspice Signum, quod in calce semper est. Ita nunquam falleris. Nam quidam malevoli Impressores suis Libris inemendatis ac maculosis apponunt nomen meum, ut ita fiant vendibiliores: quo pacto & mihi & nomini doctissimi nostri* PHILIPPI BEROALDI *derogant, vel potiùs derogare contendunt.* Hoc, cujus in Libri initio mentionem facit, Signum ad Libri finem apponitur.

(b) *Ad tertium Calend.* Decemb.

(c) IEHAN PETIT. *Quæ omnia venundantur* Parrhisiis *in vico Sancti* JACOBI *sub Leone argenteo: & in monte divi* HILARII *ex adverso Collegii* Itali. *Anno Salutis Christianæ* M.D.IIII. *Tertio Calē.* Novemb.

(d) *Die* XVIII. Decemb. SOARDUS *Vene-*

OVID. Metamorph. cum Comment. RAPHAEL. REGII: *Liber impressus per Magistrum* CLAUDIUM DAVOST *aliàs* DE TROYS. (a) 4.to . . . . Lugduni 1504.

DIOMEDIS GUIDALOTI *Bononiensis* Commentarii in Æglogas CALPHURNII & NEMESIANI. (b) 4.to . . . Bonon. 1504.

PROBI Grammatici Instituta artium; MAXIMI VICTORINI Commentarium secundum de finalibus metrorum; DONATI Ars prima; SERVIUS de naturis ultimarum; SERGIUS in DONATI Artem primam; ATILII FORTUNATIANI Ars; CÆSIUS BASSUS de metris; TERENTIANUS MAURUS de metris; BEDÆ Liber de metricâ ratione: *impress. per* JOANNEM ANGELUM SCINZENZELER *sub impensis* JOANNIS JACOBI *& fratrum* DE LIGNANO. (c) fol. . . . Mediolan. 1504.

JOAN. TORTELL. de Orthograph. & ejusd. TORTELLII Lima per GEORG. VALL. *impress. per* BARTHOL. *de Zanis de Portesio.* fol. . . . Venet. 1504.

PET. CRINIT. de Honest. Disciplinâ: *operâ & impensâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ. (d) fol. . . . . Florent. 1504.

JOAN-

Veneti Dominii Privilegium ann. M.D.III. obtinuit. Cum hôc Hexasticho.

Excusatio LAZARI.

Si quid forte tuos offendat, lector, ocellos,
Quòd mihi mendoso grammate versus eat;
Emendare velis: nam non me Lazarus *istis*
Confecit mendis Bibliopola tuus;
Sed turbata magis pressoris inertia, quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

(a) XXII. Octob. *Venundatur* Lugduni *ab* JACOBO HUGUETANO *ejusd. civitatis Bibliopola & cive in vico Mercuriali, vulgò* à la rue merchiere, *ad angiportum qui in* Ararim *ducit: &* Parisiis *in vico S.* Jacobi *sub diva Virgine prope S.* Benedictum.

(b) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(c) *Die* XXII. Decemb. Insigne typographicum est Angelus; cum his vocibus [IO. IACOMO E FRATEL DE LEGNANO] in circuli figuram flexis.

(d) *Calendis* Decembris.

(a) Cum

JOANNIS PICI MIRANDULÆ Opera. (a) fol. . . . . Argent. 1504.

ARCADIA di Meſſer JACOBO SANNAZARO Gentilhomo *Napolitano* : *impreſſa per maeſtro* SIGISMUNDO MAYR *cum ſumma & aſſidua diligentia di* PETRO SUMMONTIO. (b) 4.to . . . . . in Napoli. 1504.

BIBLIA Latina Gothicè : *per* CLAUDIUM DAVOST *aliàs* DE TROYES. (c) fol. Lugdun. 1505.

LAUR. VALLÆ. Annotat. in Nov. Teſtam. *apud* BADIUM. (d) fol. . . Pariſ. 1505.

LIBER eruditionis Religioſorum à S.to BONAVENTURÂ editus : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) 8.° . . . Pariſ. 1505.

HORÆ in laudem beatiſſ. Virginis ſecundùm conſuetudinem *Romanæ* Curiæ , Græcè : *apud* ALDUM. 16.° . . Venet. 1505.

MATTHÆI *Vindocinenſis* Metaphraſis elegiaca Libri TOBIÆ. (f) 4.to . . Lugdun. 1505.

MERCUR. TRIMEGIST. Latinè, MARSIL. FICINO interprete , ex recognitione JACOBI FABRI; & LUDOVICI LAZARELI *Septempedani* Poetæ Chriſtiani *Crater* HERMETIS ad FERDINANDUM Regem: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI, *recognitoribus mendáſque ex officinâ eluentibus* JOANNE SOLIDO Cracovienſi *&* VOLGACIO Pratenſi. (g) 4.to . . . . . Pariſ. 1505.

EPY-

(a) Cum ipſius Vitâ per *Jo. Franc.* PICUM ejus ex fratre nepotem. Vide GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(b) *Nel anno* M.D.IIII. *del menſe di* Marzo. *con privilegio del illuſtriſſimo Vicere per* X. *anni. Errori de la ſtampa.* OPHELIA ELENCHO ET MONTANO.

(c) LONG, *Biblioth. ſacr.*

(d) CHEVILLER. p. 246.

(e) CAILLE, p. 78.

(f) FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 717.

(g) *Calendis Aprilis.* Huic Editioni præfixit *Petrus* PORTA *Monſterolenſis* Dodecaſtichon , quod (quia is PORTA in STE-

Epytoma Sapientie, five Compendium moralium notabilium compofitum per Hieremiam Judicem *de Montagnone* civem *Paduanum*: *impreffum impenfis* Petri Liechtenstein Colonienfis. (a) 4.to . Venet. 1505.

Albertus Magnus de fecretis mulierum & virorum: *impreffus per* Melchiorem Lotter. 4.to . . . Liptzic. 1505.

Pauli *Soncinatis* Quæftiones Metaphyficæ: *impreffæ mandato & fumptibus hæredum nob. viri D.* Octaviani Scoti *civis* Modoetienfis *per* Bonetum Locatellum *Presbyterum* Bergom. (b) . . . Venet. 1505.

Plutarch. de fortun. *Roman.* & Alexand. & de tranquillit. animi; & Basil. *Mag.* Epiftol. de Vit. Solitar. Budæo interprete: *apud* Oliverium Senant, *ex ædibus* Afcenfianis. (c) 4.to . . . Parif. 1505.

Plutarch. de placitis Philofophorum, Latinè, Budæo interprete: *venundant.r* in *vico*

Stephani Officinâ erat aliquando corrector) hìc adjiciam.

Accipe de Superis dantem documenta libellum:
Sume Hermen, priscâ relligione virum.
Hermen, Thraicius quem non æquaverit Orpheus:
Et quem non proles Calliopea Linus.
Zamolxin fuperat cum Cecropio Eumolpo,
Quos diviniloquos phama vetufta probat.
Utilis hic liber eft mundi fugientibus umbram:
Vera quibus lucis lumina vera placent.
Hic quid fit disces fapientia, fumma poteftas:
Hìc poteris fummi discere velle Dei.
Infuper invenies plenum cratera liquore
Nectareo: minimi quæ tibi, lector, emes.

(a) *Anno* M.D.V. *Tertio Kal. Maias.* Cum Epiftolâ *Petri.* Trecii Jurisconfulti ad piè & religiofè viventes: in quâ, —— Petro (ait) Liechtenstein Colonienfi Germano *archetypo folertiffimo*, *ut divinum hoc Opusculum imprimeret*, *fuafi* &c.

(b) *Cremon.* Litterat. p. 371. cujus Operis Tomus prior prodiit fol. typis *Alberti* Pazzoni *& Pauli* Montii, *Parmæ* M.DCC.II. pofterior M.DCC.V. authore *Francisco* Arisio, cujus induftriam fi dignâ laude fraudarem, haberi certè mererer injuftiffimus.

(c) *Impreff.* Parifii *pro* Oliverio Senant *commorantem in vico divi* Jacobi *ad Interfignium S.tæ* Barbaræ. Error typographicus in voce *commorantem* eft prorfus indignus Badio, qui hunc Librum excudit, féque in Dodecafticho ad *Stapulenfem* Epigrammate hujus Editioni præfixo mille ejusdem Volumina exfcripfiffe (quâ voce pro *excudiffe* & ipfe & alii ufi funt) indicat.

(a) xv.

vico S.ti JACOBI Afcenfianâ *accuratione impreff.* (a) 4.to . . . . Parif. 1505.

TIT. LIV. Hiftoria: *apud* ALEXANDRUM MINUTIANUM. (b) fol. . . . . .

Romifche Hiftorie uk TITO LIVIO: JOHAN SCHOFFER *buch trucker.* (c) fol. Mentz. 1505.

Vita M. CATONIS; SEXT. AUREL. de Vitis Cæfarum; BENEVENUTUS de iisdem; PHIL. BEROALDI & THOMÆ VUOLPHII junioris Disputatio de nomine imperatorio; Epitoma rerum Germanicarum usque ad noftra tempora: *per* JOANNEM PRUS. (d) 4.to . . . . . Argentinæ. 1505.

Romanæ Vetuftatis fragmenta in *Auguftâ Vindelicorum* & ejus Diœcefi: ERHARDUS RATOLDUS Auguftenfis *impreffit.* (e) fol. . . 1505.

GEORGII SIBUTI DARIPINI Poetæ laureati Panegyricus de MAXIMILIANI Cæfaris in *Coloniam* adventu cum variis Epigrammatibus: *in ædibus* QUENTEL. (f) 4.to Colon. 1505.

PLATINÆ hyftoria de vitis Pontificum perjucunda diligenter recognita, & nunc tantùm integre impreffa; SIXTI IIII. INNOCENTII VIII. ALEXANDRI VI. ac PII III.

(a) XV. *Cal.* April. M.D.V. IEHAN PETIT. *venundantur* Parifiis *in vico Sancti* JACOBI *fub Leone argenteo*, *& in monte divi* HILARII *è regione Collegii* Italorum *fub fpeculo.*

(b) *Nonis Quintilib. menfis* Julii. Epistola data eft Idib. *Sept.* 1505.

(c) *Sechfte tagk des Monedts* Martii *nach Chrifti unfers herenn geburth Taufent funft hunderth und in funffte Jar.* Et in Germanicâ *Johannis* SCHŒFFERI Præfatione leguntur hæc ——— JOHAN GUTEMBERGH *do man zalt nach Chrifti unfers heren geburth Taufent vier hunderth und funffzig jar erfunden undarnach mit uleyk koft und arbeyt* JOHN FAUSTEN *und* PETER SCHOFFERS *zu.*o Mentz.

(d) JOANNES PRUS *in ædibus Thiergatten* Argentinæ *imprimebat.* MATHIAS SCHURER *recognovit.* M.D.V. *quint. Id.* Martii. *Conrado* DUNTZENHEMIO *Dictatore* Argentinen. In fine, MATHIAS SCHURER *Artium Doctor ftudiofo Lectori* S. P. D. ——— Argentinæ *ex Officinâ litteratoriâ* JOANNIS PRUS. *quint. Id.* Martii. M.CCCCC.V.

(e) VIII. KLS. OCTOBR.

(f) *Anno* M.D. *quinto poft principium* Sextilis *aliàs* Augufti.

(â) VIII.

III. Vita huic PLATINÆ annexa jamjam in lucem prodiens: *impensis honesti viri* FRANCISCI REGNAULT *Bibliopolæ jurati Universitatis* Parisiensis *commorantis in vico divi* JACOBI *sub intersignio Sancti* CLAUDII. (a) 8.° . . . Paris. 1505.

FRONTIN. & VEGET. de re militari; ÆLIAN. de instruend. aciebus; MODEST. de vocabul. militar. *per* JOANNEM ANTONIUM DE BENEDICTIS *civem* Bononiensem. (b) fol. . . . . Bonon. 1505.

LUCIANI Opus Parasiticum interprete FRANCISCO BELLAFINO: *per* JOANNEM ANTONIUM Platonidem BENEDICTORUM *civem* Bononiensem. (c) 4.to Bonon. 1505.

CICERON. Epistol. Familiar. cum Commento UBERTINI *Crescentinatis*, MARTINI PHILETICI, & GEORGII VALLÆ Alexandrini: *per Magistrum* JACOBUM ZACHON Pedemontanum *de Romano.* fol. Lugdun. 1505.

ÆSOPI Vita & Fabulæ Græcè & Latinè; GABRIÆ Fabellæ Græcè cum Latinâ interpretatione; (d) PHURNUT. sive CORNUT. de natur. Deor. & PALÆPHAT. de Allegor. apud HOMER. & ORI APOLLIN. Hieroglyph. & Proverb. ex TARRHÆO, DIDYMO, & SUIDÂ, Græcè. &c. *apud* ALDUM. (e) fol. . . . . . Venet. 1505.

HORATII Opera *Ascensianis* asteriscis illustrata: *in ædibus* Ascensianis. (f) 8.° . Paris. 1505.

TRA-

(a) VIII. *Idus Octobres.* Ad finem adjiciuntur ejusdem PLATINÆ *Libri tres de falso & vero bono; Dialogus contra amores, de verâ nobilitate; Libri duo de optimo cive; Panegyricus in* BESSARIONEM; *Oratio de pace* Italiæ *confirmandâ* & *bello* Turcis *indicendo.*
(b) *Ultim.* Maii.
(c) *Die* XVI. Martii.

(d) Epistol. ad Lector. præfix. Opuscul. Mythologic. &c. *Cantab.* 1671.] „ ALDUS (ut erat summâ in scriptis „ codd. exprimendis fide) vocat eum „ in fronte *Phurnutum*, in calce libri „ *Cornutum.*
(e) *Mense* Octobri.
(f) *Ad tertium Idus* Januar.

(a) *Men-*

TRAGŒDIÆ SENECÆ cum duobus Commentariis, videlicet BERNARDINI MARMITÆ & DANIELIS GALETANI [seu GAIETANI, nam utroque modo imprimitur] *Cremonensis* poe. cla. (a) fol.	Venet.	1505.
CLAUDIAN. de raptu PROSERPIN. cum Comment. A. JANI PARRHASII: *per* JOHANNEM ANGELUM SCINZENZELER *sub impensis* JOANNIS JACOBI *&* *fratrum* DE LEGNANO. (b) fol. .	Mediol.	1505.
J. AURELII AUGURELLI Poemata: *in ædibus* ALDI. 8.° . . .	Venet.	1505.
AUGUSTINI DATI Elegantiæ cum notis ASCENSII; Regulæ 30. FRANC. NIGRI cum Commentariis; Nomina Magistratuum *Romanorum* cum Comment. CLICHTOVEI: *ex offic.* BADII. (c) 4.to . .	Paris.	1505.
BIBLIA Latina cum pleno apparatu tersissimè & nitidissimè impressa. *Ad calcem.* Hoc Opus per præstantissimum S. Theologiæ Professorem ALBERTUM CASTELLANUM emendatum: *atque impressum characteribus* Venetis *per* JACOBUM SACON. (d) fol. .	Lugdun.	1506.
Eadem: *apud* JUNTAS. (e) fol. .	Venet.	1506.
BIBLIA *Bohemica* à *Thaboritis* translata & edita: *per* PETRUM LICHTENSTEIN (f)	Venet.	1506.
GLOSSA Ordinaria in Bibl. auct. DE LYRA: *per* JOANNEM FROBENIUM *&* JOANNEM PETRUM LANGENDORF. (g) fol.	Basil.	1506.

HU-

(a) *Mensis* Septembris *septimo. Laus Deo & beatissimæ Virgini* MARIÆ. Ad calcem registri leguntur hæc [Quin. 14. Car. 4.] quæ quid significent, nondum intelligo.

(b) XXVIII. *August.*

(c) Cum Epistolâ BADII datâ —— *ex Officinâ nostrâ in* Parisiorum Lutetiâ: *ad octavum Kalendas* Martias, *anno millesimo quingentesimo primo.*

(d, e, f) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(g) CAILLE, p. 34.

(a) XII.

HUGON. DE S.to VICTORE Opuscula, PETRO PORTÂ ipsius Operis recognitore sedulo: *per* HENRICUM STEPHANUM (a) 4.to . . . . . . Paris. 1506.

S. AUGUSTINI Opera: *apud* JOANNEM AMERBACHIUM. (b) fol. . Basil. 1506.

Opus WILHELMI LYNDEWODE super Constitutiones Provinciales *Angliæ*: *ex officinâ* BADII. (c) fol. . . Paris. 1506.

LEGATINÆ seu Constitutiones Legitimæ: *ex officinâ* BADII. (d) fol. . . Paris. 1506.

PRAC-

(a) XII. *Octob.*

(b) *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 142. Lege etiam TRITHEMII Epistolam ad *Jacobum* KYMOLANUM, quæ postea anno 1510. citabitur.

(c) *Summâ curâ atque diligentiâ* WOLFFGANGI HOPYLII *revisum*, *emendatum*, *atque in inclytâ* Parisiorum *Academiâ impressum*, *unà cum annotationibus debitis*, *cúmque summariis suis locis præpositis. Impensis verò & sumptibus honesti mercatoris* London. WILHELMI BRETTON. *anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo quinto*: XXIII. Marcii.

In Libri initio; *Venales habentur* London. *apud Bibliopolas in cimiterio Sancti* PAULI *in Signo Sanctissimæ Trinitatis & Sanctæ* ANNÆ *matris* MARIÆ. Ibi imprimitur Triangulare Trinitatis signum, cum hâc oratiunculâ; *Sancta Trinitas, unus Deus, miserere nobis*: & his sententiis; *Fortuna opes auferre animum non potest. Nosce teipsum.* Hinc indè apponuntur figuræ Evangelistarum quatuor; & SS. HIERONYMI *Cantuariensis*, AUGUSTINI, AMBROSII, venerabilis BEDÆ, GREGORII: cum nomine Bibliopolæ *Londinensis* designato per litteras initiales W. B.

In Libri fine: binæ aquilæ, quod erat consuetum HOPYLII Signum. Cum tabulâ alphabeticâ *Jodoci* BADII ASCENSII, qui eidem tabulæ præmisit Epistolam ad studiosissimum & probissimum majoris *Britanniæ* seu Ecclesiæ *Anglicanæ* Clerum. —— *Accessit* (inquit) *exactissima* Wolffgangi HOPYLII *Impressoris in expungendis enumeris ferme viciis*, *in annotandis notatu dignis*, *in literarum superiorum distinctionibus*, *in nitidissimis characteribus*; *in tersissimâ impressione*, *in titulis in fronte ponendis*, *in chartis seu foliis numero distinguendis*, *in rubro discernendo*, *ínque aliis multis*, *diligentia. Quamobrem optimorum Bibliopolarum vestrorum*, *qui hoc Opus suo impendio suâque solicitudine ad archetypum* i. *primarium exemplar corrigendum curaverunt*, *nostróque nomine*, *veneranda literarum columina*, *vos supplices rogamus*, *ut memores gratique hos tantos conatus in partem accipiatis bonam. Valete. Ex Officinâ nostrâ* Parisiens. *ad Idus* Mayas *anni hujus millesimi quingentesimi sexti.*

(d) *Cum summariis atque justis annotationibus summâque accuratione rursum revisæ atque impressæ.* Idem hujus, quod libri præcedentis, frontispicium. *Cum glosis* JO. DE ATHON. *cum tabulis tribus*: quibus ASCENSIUS præmisit Epistolam ad WILHELMUM WARHAM *Cantuar.* Archiep. Eccles. Primat. & Regn. Cancellar. —— *Posteaquam* (inquit) *Constitutiones* Angliæ —— *recognovissemus*, & *Legitimas Epitomatis* —— *decorassemus* —— *diligentissimíque Bibliopolæ* WULFGANGUS HOPIL & JOHANNES CONFLUENTINUS, *quorum ære Opus excusum est*, *etiam peritissimo Juris utriusque viro*, *magistro* JOHANNI CHAPPUSO *redintegran-*

PRACTICA Electionum & Poftulationum GUILLERMI MANDAGOTI: *per* HENRICUM STEPHANUM *fumptibus fratrum* ENGELBERTI & GODEFRIDI DE MARNEF. (a) 4.to . . . . Parif. 1506.

FELINI SANDEI *Ferrarienfis* Commentaria in fecundum librum Decretalium: *per* LEONARDUM PACHEL *impenfis* JOANNIS JACOBI DE LEGNANO *cum fratribus fuis.* fol. . . . . . . Mediolani. 1506.

CONRADI PEUTINGERI Juris utriusque Doctoris Sermones convivales, in quibus multa de mirandis *Germaniæ* antiquitatibus referun-

grandas & adnotandas commififfent, nósque illis triplicem Indicem feu Fabellam addidiffemus, Opúsque jam belliffimum proceffiffet, folummodo defiderabaris, Pater optime, tanti muneris emittendi & dux & aufpex: neque verò erat michi hujusmodi tantillo & ignoto præfertim tantæ fublimitatis adhuc compellandæ fatìs ampla fiducia, ——— donec ——— vir nobis amiciffimus ——— Dominus ROBERTUS AYSCHECUM *natione* Anglicus *humanitatis atque beneficentiæ tuæ certiffimum exhiberet teftimonium.* &c. *Ex officinâ noftrâ litterariâ in* Parhifiorum *Academiâ ad Idus* Septembris *anni hujus falutis noftræ millefimi quingentefimi fexti.*

(a) *Practica electionum & poftulationum Magiftri* GUILLERMI MANDAGOTI *Archydiaconi* Nemaufen. *& poftmodum* Ebredunenfis *Archiepiscopi, ac facrofanctæ Ecclefiæ Romanæ demum* Cardinalis. *Per quam fide docetur oculata modus* (repone *methodus*) *eligendi & poftulandi Prelatos: quinque & viginti formas ponens inftrumentorum in hujusmodi expeditionibus neceffariorum: elimatiffimè impreffa* Parifiis *per* HENRICUM STEPHANUM *è regione Scholæ Decretorum fumptibus & impenfis honeftorum virorum & fratrum* ENGELBERTI & GODEFRIDI DE MARNEF, *habitantium in Vico divi* JACOBI *ad fignum Pellicani. Anno Salutis* M.CCCCC.VI. *Die* XXV. *Decembris.* Huic Editioni præfiguntur Correctoris Hexaftichon & Epiftola. Quicunque is fuerit, fuam Profodiæ ignorantiam prodidit his verfibus:

Mandagote, *breves per famam crederis annos*
Extendiffe: Levi dans bona multa Libro.
Pigmeum poterit magnum virtute Volumen
Ac hyperioneum vincere luce jubar.
Sphynx nova non potis eft tot enigmata precogitare:
Quod valet Oedipus hic folvere dedaleus.

Epiftola lectorem docet hoc *Opusculum* ab Authore *cum adhuc in Ecclefiâ* Nemaufen. *archidiaconatûs gereret officium, editum fuiffe, & ad* BERENGARIUM Beterenfis *Ecclefiæ Succentorem poftea Episcopum, directum anno Salutis millefimo trecentefimo. Quod fub opacis turpiter delitere tenebris non paffi viri honefti* ENGELBERTUS & GODEFRIDUS DE MARNEF, *ut in lucem prodiret, fuis imprimendum impenfis non mediocriter publicæ utilitati confulentes curârunt. Libellum autem ipfum imprimis* (corrector ait) *noftrâ pro virili caftigare* (*præfatis Dominis fraterno fune ligatis maximè id fieri orantibus*) *ftatuimus.*

(a) GES-

feruntur. (a) 4.to . . . Argentin. 1506.

ARISTOTEL. Politic. & OEconomic. LEONARDO ARETINO interprete, recognitore & explanatore JACOBO FABRO: & libri Hecatonomiarum; & OEconomiarum publicarum cum ARETINI explanationibus: *Hæc primaria superiorum Operum Editio typis absoluta prodiit ex officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (b) fol. *apud* Parisios. 1506.

Artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum ARISTOTELIS, JACOBO FABRO authore cum CLICTOVEI Commentariis; ex secundâ recognitione: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte opificem.* (c) fol. in almâ Academiâ Parisiorum. 1506.

Le Pelerin de vie humaine composé en rime par GUILLAUME DE GUILLEVILLE, & après a été mis dernierement en prose, en la forme, qui s'ensuit: *imprimé par* MICHEL LE NOIR *Libraire juré en l'Université de* Paris *demourant a l'Imaige nostre Dame, devant S.* DENYS *de la Charité.* (d) 4.to à Paris. 1506.

SUETON. cum Comment. BEROALDI, & SABELLICI: *per* JOANNEM RUBEUM Vercellensem. fol. . . Venet. 1506.

SALUSTIANA Opera cum ASCENSII familiari interpretatione: *à* JOHANNE DE VINGLE *compress. venundantur à* STEPHANO GUEYNARD Lugdunensi *Bibliopolâ & cive.* (e) 4.to . . . . Lugduni. 1506.

ÆMIL.

(a) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(b) *Anno* CHRISTI *cuncta gubernantis* M.D.VI. *Nonis* Augusti. *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro PORTÂ *&* Beato RHENANO; quorum hic Hexasticho Librum claudit.

(c) *Vicesimâ tertiâ* Februarii. cum *Beati* RHENANI Tetrasticho ad Lectorem.

(d) *Le* XV. *de* May, *l'an mil cinq cens & six.*

(e) M.CCCCC. *sexto. Sexto Calend.* Novemb.

(a) XII.

ÆMIL. PROBI Vitæ; POMP. ATTIC. Vita; PLUTARCH. de illuſtr. mulierum virtutib. Ejusdem Paralilia: *in ædibus* SCHURERIANIS. (a) 4.to . . . Argentor. 1506.

PROCOPIUS de Bello *Gothorum* CHRISTOPHOR. PERSONâ interprete: *per* JOANNEM BESICKEM Alemanum *impenſâ* JACOBI MAZZOCHII Romanæ *Academiæ Bibliopolæ.* (b) fol. . . . Romæ. 1506.

CHRISTOPHORI SCHEURLI Libellus de laudibus *Germaniæ*: *per* BENEDICTUM HECTORIS. (c) 4.to . . Venet. 1506.

CANTALYCII Episcopi *Pinnenſis* atque *Adrienſis* de bis receptâ PARTHENOPE GONSALVIA: *per* GISMUNDUM (i.e. SIGISMUNDUM) MAIR. (d) fol. . . Neapol. 1506.

Clariſſimi Senatoris & Jurisconſulti MICHAELIS RITTII de Regibus *Neapolitanis* Hiſtoria: *Impreſſ. per* JOANNEM DE CASTELLIONO. (e) 8.° . . Mediol. 1506.

CICER. Offic. cum geminâ MARSI & BADII explanatione; & Libri de Amicit. Senectut. & Paradox. cum ejusd. BADII longè diligentiſſimâ interpretatione jampridem editâ: *venundantur* Lugduni *à* STEPHANO GUEYNARD *præfatæ Civitatis Bibliopolâ & cive*; *in vico Mercuriali*, *vulgariter* en la rue Mer-

(a) XII. *Cal.* April.

(b) XX. *Junii.* cum Epiſtolâ *Jacobi* MAZZOCHII.

(c) 13. *Cal.* Feb. In quo Libro leguntur hæc: ——— *Sive* PETRUS *ſive* GUTENBERGUS *anno ſexageſimo ſupra milleſimum quadringenteſimum novam ſcribendi artem novum atramenti genus excogitavit.* Ante tamen hunc annum artem fuiſſe excogitatam in primo horum Annalium Volumine probatum eſt.

(d) *Mille & quingentis junctâ trieteride binâ*
Parthenope *impreſſit hoc tibi*, *Lector*, *opus.*
Stygmata Gismundus *fecit* Gonſalvia Mair,
Frigora Teutonicæ *quem genuere plagæ.*
Die XX. Julii.

(e) *Die* XII. *menſis* Julii.

(a) *Im-*

Merciere, *prope* S. ANTHONIUM; *noviter correcta & impressa per* NICOLAUM WOLF *artis impressoriæ magistrum.* 4.to . . Lugdun. 1506.

QUINTILIANI Institutiones, cum enarrationibus RAPHAËLIS REGII. (a) fol. . . 1506.

EURIPID. HECUBA & IPHIGENIA in *Aulide*, Latinæ factæ ERASMO *Roterodamo* Interprete; & Prosopopœia *Angliæ* sibi de Regis HENRICI virtute & regiæ sobolis indole gratulantis, eodem ERASMO Authore: *ex Officinâ* ASCENSIANÂ. (b) fol. . Parif. 1506.

PLAUTI Comœdiæ viginti; ex quibus PYLADES BUCCARDUS duodeviginti correxit, atque ex iis quinque elegantissimè interpretatus est: *per* JOANNEM BRITANNICUM. (c) fol. . : . Brixiæ. 1506.

LUCAN. cum Comment. SULPICII VERULANI, & BADII ASCENSII: *in ædibus* Ascensianis & JO. PARVI. fol. . . Parif. 1506.

Tragœdiæ SENECÆ; *studio & impensâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ. (d) 8.° . Florent. 1506.

ANTON. CODRI URCEI Sermones, Epistolæ, Sylvæ, Satyræ, Eglogæ, Epigrammata: *mandato & impensis* PETRI LIECHTENSTEYN Coloniensis Germani. (e) fol. . . . . Venet. 1506.

L'Opera di misser GIOVANNI BOCCACIO de mulieribus claris Italicè: *stampado per maistro* ZUANNE DE TRINO, *chimato*

TA-

(a) *Impress. die* XII. Maii. Sinè Loci & Typographi nomine.

(b) *Ad Idus* Septemb. De harum Tragœdiarum versione sic præfatur ASCENSIUS:

Loqui Latinè nesciebat antea
Tragœdiarum Scriptor excultissimus:
Qui nunc camœnis eloquens Erasmicis,
Varronianæ *certat eloquentiæ.*

(c) *Tertio Calendas* Decembres.

(d) *Tertio Non.* April.

(e) *Kalendis* Septemb.

(a) *Dek*

TACUINO (a) 4.to . . .	Venet.	1506.
VOLATERRANI Opera: *per* JOANNEM BESICKEN Alemanum. (b) fol. .	Romæ.	1506.
Jo. REUCHLINI Rudimenta Hebraica. (c) fol.	Phorcæ.	1506.
BIBLIA Latina: *per* PHILIPPUM PIGOUCHET. (d) fol. . .	Parif.	1507.
BIBLIA Italica MALERMI: *typis* BARTH. DE ZANNIS, *rogatu* LUCÆ ANTONII JUNTÆ. (e) fol. . . .	Venet.	1507.
BIBLIA Germanica. (f) . .	Auguftæ.	1507.
NOV. TESTAMENT. Lat. *per* JOANNEM BARBIER. (g) 8.° . . .	Parif.	1507.
EPISTOLÆ Apoftol. & Apocalypf. Lat. *per* HENRICUM STEPHANUM. (h) 8.°	Parif.	1507.
EPISTOLÆ S. PAULI Gallicè, ex verfione GUIARTI DES MOULINS cum gloffis cujusdam Theologi Ordinis S. AUGUSTINI: *apud* ANTONIUM VERARD. (i) fol.	Parif.	1507.
THEOLOGIA S. JOHANNIS *Damasceni*, FABRO interprete: *per* HENRICUM STEPHANUM. (k) 4.to	Parif.	1507.
JOHAN. GERSON. Cancellar. *Parif.* de imitatione Chrifti Opusculum: *explicitum exaratúmque pro* JOHANNE PARVO *commorante in Vico almi* JACOBI (l) 12.° . .	Parif.	1507.

CON-

(a) *Del anno* m.d.VI. *a di* VI *de* Marzo. *regnante inclito Principe* LEONARDO LAUREDANO.

(b) XIII. *Cal.* Mart.

(c) *Catalog. Biblioth.* GUDIAN. p. 308. & GESNER. & SIMLER. *Biblioth.* Ibi REUCHLINUS in Præfatione fcribit fe anno ætatis 20. Dictionarium collegiffe.

(d, e, f, g, h, i) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(k) 15. *April.*

(l) 21. *Julii.*

(a) *A di*

CONFESSIONALE Volgare del ANTONINO Archivescovo di *Firenze* ricorrecto per ANTONIO TUBINI. (a) 4.to . . in Firenze. 1507.

MARSIL. FICINI de Religione Christianâ Opusculum; unà cum XENOCRATE de morte, MARSILIO interprete: *per* Joã. KNOBLOUCH. (b) 4.to . . . Argentinæ. 1507.

PRAGMATICA SANCTIO; cum Commentario: *apud* ANDR. BOCARD. (c) Paris. 1507.

BOETII Consolatio philosophica: *operâ & impensâ* PHILIPPI GIUNTÆ. (d) 8.° Florent. 1507.

THEOBALDI ANGUILBERTI *Hybernienfis* Artium & Medicinæ Doctoris Mensa philosophica, Gothico charactere: *apud* FRANCISCUM REGNAULT. (e) 8.° . Paris. 1507.

PLIN. Natur. Histor. *per* JOAN. RUBEUM & BERNARDINUM *fratrésque* Vercellenses. (f) fol. . . . . Venet. 1507.

ABRAHÆ AVENARIS *Judæi* Astrologi Opera à PETRO DE ALBANO in Latinum traducta: *ex Officinâ* PETRI LIECHTENSTEIN. 4.to . . . Venet. 1507.

Q. CURTIUS: *sumptibus* PHILIPPI GIUNTÆ. (g) 8.° . . . . . Florent. 1507.

JOAN. STELLÆ liber de vitâ ac moribus summorum Pontificum: *per* MICHAELEM FURTER. (h) 4.to . . Basil. 1507.

GUN-

(a) *A di* 28. *di* Febraio 1507. *ad instantia di* FRANCESCO CARTOLAIO.

(b) *Anno* M.d.VII. *Nonas* Decembris.

(c) Cum his versibus:

Stet liber hic, donec fluctus formica marinos
Ebibat, & totum testudo perambulet orbem.

Lege *Mélanges d'Histoire & de Litterature recueillis par Mr.* DE VIGNEUL MARVILLE. in 8. *à* Rouën *chez* Antoine MAURRY *Imprimeur ordinaire du Roi derriere le Palais, à l'Imprimerie du Louvre.* M.DCXCIX. pag. 38.

(d) *Mense* Decembri.

(e) MENAGIAN. Vol. IV. p. 50.

(f) *Die* XVI. Januarii.

(g) *Mense* Decembri.

(h) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Anno*

GUNTHERI LIGURINI Poetæ de geſtis divi FRID. pri. decem libri : *impreſſi per induſtrium & ingenioſum* ERHARDUM OEGLIN *civem* Auguſtenſem. (a) fol. . . . . . 1507.

Hiſtoire des nobles & vaillans Chevaliers nommez MILLES & AMY: *par* MICHEL LE NOIR *à l'enſeigne de la roſe blanche couronnée.* 4.to . . . . . Paris. 1507.

GULIELMI BRICONNETI *Lodovienſis* Antiſtitis coram JULIO II. & Cardinalib. pro LUDOVICO XII. Apologia : *impenſis* VINCENTII DE PORTONARIIS *de Tridino de Monteferrato.* (b) 4.to . . Lugdun. 1507.

PLUTARCHI Regum & Imperatorum Apophthegmata, RAPHAELE REGIO interprete: *Vænales habentur in ædibus* NICOLAI CRISPINI *è regione Collegii* Coquereti *ſub ſigno divi* SEBASTIANI (c) 4.to . . Pariſ. . . .

NI-

(a) *Anno ſesquimilleſimo & ſeptimo menſe* Aprilio. *Epigramma ad* JOANNEM RYMANUM *per univerſam* Germaniam *Librarium & Bibliopolam* C. C. *Car.*

In noſtras terras Latius Græcúsque character
Jam venit ſtudio, culte Rymane, *tuo.*
Pro quo condignas tibi dat Germania *grates,*
Et referet laudes hìc & ubique tuas.

Felici fine completus LIGURINUS *& juventuti* Germanicæ *ad legendum prabitus primò* Viennæ *per* C. C. Friburgi *per* Hieronymum BALDUNG. Dubingi *per* Henricum BEBELIUM. Ingolſtadi *per* Jacobum PHILOMUSUM. Lipſi *per* Hermannum BOSTIUM; *qui in prædictis Gymnaſiis publico ſtipendio Romanas litteras feliciter profitentur.*

(b) XII. *Octobris.*

(c) *Raphaëlis* REGII ad *Joannem* LUBRANCIUM *Poznanienſem* Episcopum Regis *Poloniæ* Conſiliarium data eſt *ex Academiâ* Patavinâ. III. *Kalendas* Septembres. M.D.VII. —— *Cùm* PLUTARCHI *Apophthegmata inter prandendum legenda curares; multáque viderentur & perceptu difficiliora, & ſenſibus ineptiora, quàm ut* PLUTARCHO *ipſi convenirent; mirabaris, unde id accidiſſet, cùm præſertim paucis antè annis è Græcâ Linguâ in Latinam à* Franciſco PHILELFO *viro noſtrâ ætate cum primis facundo translata fuiſſent : ut ex archetypis & manu ipſius ſcriptis Exemplaribus Librarii iſti, qui Impreſſores vocari cœperunt, illa forſitan deſcripſerint. Sed cùm ego omnem culpam in Librarios ipſos rejicerem, à me petiiſti, ut cum Latino Græcum Exemplar conferrem, & tibi caſtigarem. Ego verò ex accuratâ utriusque Exemplaris collatione facilè perſpexi multa quidem imperitiâ Librariorum fuiſſe depravata; ſed Interpretis incuriâ pleraque videri & ineptiora & obſcuriora, quæ* PLUTARCHUS *elegantiſſimè lucidiſſiméque deſcripſiſſet. Ea verò cùm emendari citra multas non poſſent lituras atque mutationes,* Apophthegmata *ipſa ex integro ſic in Latinum Sermonem verti, ut iis, quæ jampridem interpretata fuerant, multò perceptu faciliora eſſe videantur.* —— *Unà cum illis lepidiſſimum*

Nicolai Lud novus elegánsque conficiendarum Epistolarum, ac aliàs de arte dicendi modus. (a) 4.to . . . . . 1507.

Βίβλος ἡ γνωμαγυρική; in hôc Volumine contenta; Alphabetum Græcum. Regulæ pronuntiandi Græcum. Sententiæ septem Sapientum. Opusculum de invidiâ. Aurea carmina Pythagoræ. Phocylidæ Poema admonitorium. Carmina Sibyllæ *Erythreæ* de judicio Christi venturo. Differentiæ vocum succincta traditio: *per* Ægidium Gormontium. (b) 4.to . . Paris. 1507.

Βατραχομυομαχία: *per eundem.* (c) 4.to Paris. 1507.

Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι: *per eundem* (d) 4.to Paris. 1507.

Ἐρωτήματα Χρυσολωρᾶ: *per eundem.* (e) 4.to Paris. 1507.

Euripidis Hecub. & Iphigen. in *Aul.* Erasmo interprete, cum ejusd. Odis de laudib. *Britanniæ* & senectutis incommodis, *in ædibus* Aldi. (f) 8.° . . Venet. 1507.

Virgilii Opera cum Commentar. varior. doctorum: *ex Officinâ* Ascensianâ *impendio* Joannis Parvi. (g) fol. . ; Paris. 1507.

Ovid. de Ponto cum Comment. Bar-

Tho-

dissimum quoque Plutarchi *ipsius Dialogum, quem* Joannes Regius *mihi frater castissimus utriusque Linguæ cum primis doctus paucis antè annis, quàm in flore ætatis suæ (Nondum enim duodetriginta annos excesserat) dirâ peste in Romanâ aulâ raperetur, Latinitate donavit, curavi describendum* (de *Gryllo Circes* veneficiis in suem mutato pro brutarum animantium ratione disputante). Accedit *& Apologia mea, in quâ* Pliniani *Prologi quidam loci & corriguntur & exponuntur* &c.

(a) *De impressorii libelli loco* Joannis Basini Sendacurii *Distichon.*

Urbs Deodatensi *retinens à nomine nomen*
Hoc in Vosagica *valle paravit opus.*
Anno supra sesquimillesimum septimo.

(b) *Pridie Idus* Augusti. Vide Cheviller, p. 248. 249.

(c) 18. *Sept.* Cheviller. p. 249.

(d) *Per* Egidium Gourmontium *duce* Francisco Tissardo Ambacæo *Græcarum literarum* Parisiis *Impressorem.* M.CCCCC. VII. *quinto Cal.* Nov.

(e) 25. *Novemb.* Cheviller. p. 249. 250. De his quatuor prædictis Libris fusiùs antea actum est, ubi *Ægidii* Gourmontii data fuit notitia.

(f) *Mense* Decembri.

(g) *Sexto Idus* Novembres.

(a) *Nonô*

THOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM DE CERETO *aliàs* TACUINUM (a) fol. Venet. 1507.

HIERONYMI AVANTII *Veronensis* Artium Doctoris emendationes in SENECÆ Tragœdias: *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO (b) 4.to . . . . . Venet. 1507.

NICOLAI HORII *Remensis* Poemata, & Libelli 15 Dialogorum: *per* JACOBUM SACON Pedemontanum. (c) fol. . . Lugdun. 1507.

JOANNIS ÆSTICAMPIANI Epigrammata: *per* MELCHIOREM LOTTER *civem* Lypsiensem. 4.to . . . Lipf. 1507.

Viridarium illustrium Poetarum: *per* BERNARDINUM de Vitalibus *Venetum.* (d) 4.to Venet. 1507.

PETRARCHA con doi Commenti sopra li Sonetti e Canzone, el primo del ingeniosissimo FRANCESCO PHILELPHO, laltro del sapientissimo ANTONIO DA TEMPO; con lo Commento del eximio NICOLO PERANZONE sopra li Triumphi: *per* JOANNE ANGELO SCINZENZELER. (e) fol. . . . in Milano. 1507.

DANTE cum Comment. *per* ZANES DE PORTESE. (f) fol. . . Venet. 1507.

JO. PICI *Mirandul.* OPERA: *per* JOANNEM KNOBLOUCHUM *impensis* MATHIÆ SCHURERII. (g) fol. . . Argent. 1507.

ALDI MANUTII *Romani* Grammat. Latin. *per* (h) THOMAM WESALIE *impensis*

JO-

(a) *Nono* Octobris.
(b) *Die* VII. April.
(c) XXVII. *Septemb.*
(d) 20. *Nov.*
(e) *A di* xx. *di* Agosto.
(f) *A di* XVII. *de* Zugno.
(g) CHEVILLER. p. 158. 164.
(h) Is est THOMAS KEES *Wesaliensis* qui impressit Epistolas illustriorum virorum, finè anni indicio.

(a) *Abso-*

JOHANNIS GRANJON & FRANCISCI REGNAULT. (a) 8.° . . . Parif.

BIBLIA Latina cum gloffâ ordinariâ &c. 7. Vol. *ex Arta Valle ultra Birfam Bafileanam.* (b) fol. . . . . . 1506. 1508.

PSALTER. Latin. (c) 4.to . . Argent. 1508.

S. HIERONYMI Epiftolæ in tres partes tributæ : *per* JACOBUM SACCON. fol. Lugdun. 1508.

BASIL. Magn. de legendis antiquorum libris Latinè, interprete LEONARDO ARETINO: *in ædibus* Afcenfianis. 4.to . . Parif. 1508.

GREGOR. NAZIANZ. Sermones 8. RUFINO interprete. (d) 4.to . . . Argent. 1508.

HUGONIS Cardinalis Expofitio in quatuor Evangelia : *expenfis* UDALRICI GERING *&* *mri* BERCHTOLDI REMBOLT *fociorum in Sole aureo Vici* Sorbonici. (e) fol. . Parif. 1508.

JOANNIS FRANC. DE PAVINIS Baculus

(a) *Abfolutum eft Opus* Parrhifiis *in Officinâ* Thomæ WESALIÆ *è regione Collegii* Italorum *commorantis.* Ad calcem Latinæ Grammaticæ in eodem Volumine additur Libellus de Græcis litteris & earum poteftate, cum Oratione Dominicâ, duplici ad Virginem falutatione, Symbolo Apoftolico, initio Evangelii Divi JOANNIS, Carminibus aureis PYTHAGORÆ, & PHOCYLIDIS Poemate ; Græcè omnia hæc cum interpretatione Latinâ. Notandum eft obiter Græcas voces nullis accentuum aut fpirituum profodiis affici. Ad finem fic; *Finem hìc capit* ALDI MANUTII Romani *Grammatica, quæ rejectis erratis omnibus ufui effe jam poterit. Impreffa* Parrhifiis *per fideliffimum Imprefforem* THOMAM WESALIE *commorantem è regione Collegii* Italorum, *impenfis verò honeftorum virorum* Joannis GRANJON *&* Francisci REGNAULT. Nulla anni nota adjecta eft ; utì neque in Libri principio, ubi hæc legimus: *Habetis, adolescentes ftudiofi*, Aldinam *Grammaticam non minùs utilem quàm doctam: quippe quæ vobis (quod magnis alioqui Libris negatum eft) utriusque Linguæ rudimenta paucis abfolvat. Habet præterea Græca non modò accuratiùs (quàm antehac fuerant) impreffa, verùm etiam ad verbum traducta. Venum exponuntur in ædibus* Francisci REGNAULT *morum gerentis in vico divi* JACOBI *fub* Mathurinis *in Interfignio Sancti* CLAUDII. Huic Editioni præmittitur ALDI Epiftola *Venetiis menfe* Octobri M.D.VII. data. Unde conjicio eo anno ex ALDI Officinâ (licèt nondum viderim) hanc Latinæ Grammaticæ inftitutionem ab ipfo elaboratam prodiiffe ; at verò eodem anno *Parifiis* excufam non adeò verifimile eft. Huic ergo *Parifienfi* Editioni nullum annum adtexui.

(b, c) LONG., *Biblioth. Sacr.*

(d) GESNER. *Bibliothec.*

(e) *Die* XX. Octob.

(a) *Die*

lus Paſtoralis, ſeu Tractatus de Viſitationibus: *operâ* Udalrici Gering & *mag.* Berthol. Rembolt *ſociorum.* (a) 4.to Pariſ. 1508.

Petri Suberti Episcopi S. *Papuli* liber de cultu vineæ Domini, ſeu de viſitatione episcopali: *impreſſerunt* Udalricus Gering & *mag.* Bertholdus Rembolt *in Sole aureo vici* Sorbon. (b) fol. . . Pariſ. 1508.

Decretum aureum divi Gratiani, cujus titulus talis eſt; incipit Concordantia discordantium canonum: *operâ* Johannis Petit & Thielmanni Kerver & Joannis Cabiller. (c) fol. . . . . 1508.

Bud. in Libros Pandectarum: *in Officinâ* Aſcenſianâ. fol. . . . . Pariſ. 1508.

Uberrimum Sphæræ mundi Commentum inſertis quæſtionibus Petri de Aliaco: *in Bellloviſu impenſis* Joannis Petit *commorante* [repone *commorantis*] *in vico Divi* Jacobi *ad interſignium Leonis argentei.* (d) fol. . . . . . . Pariſ. 1508.

Jac. Fabri Introductio in Politic. Ariſtot. & OEconomic. Xenophont. Raphaele Volaterrano interprete: *ex Officinâ* Henrici Stephani *è regione Scholarum Decretorum.* (e) fol. . . Pariſ. 1508.

Ma-

(a) *Die* 20. Januarii. Cheviller. p. 101.

(b) *Die* 8. Martii. Cheviller. p. 101.

(c) In fine Libri hæc leguntur: *In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Tripartitum Decreti aurei Opus inſigne atque laudabile fideliter . ut lectio ipſa indicabit, elimatum multis admodum aptis & utilibus adjunctis, finem accepit in almâ* Pariſienſi *Achademiâ expenſis & operâ* Johannis Petit & Thielmanni Kerver *Bibliopolarum* Pariſienſium *in Vico divi* Jacobi *ſejunctis hoſpitiis commorantium, &* Johannis Cabiller *mercatoris benemeriti* Lugduni *moram trahentis, anno Salutis milleſimo quingenteſimo octavo, die* viii. Februarii. Lege *Anton.* Augustin. Dialog. de emendatione Gratiani; 8. *Paris.* 1672. Præfat. xxviii.

(d) *In menſe* Auguſti.

(e) *Quarto Calendas* Octobris.

(a) *Die*

MACRI Philosophi de viribus herbarum, qualitatibus & speciebus Liber: *impressus per* BERNARDINUM *Venetum de Vitalibus.* (a) 4.to . . . . . Venet. 1508.

ARRIANUS de rebus gestis ALEXANDRI Latinè; BARTHOLOMÆO FACIO interprete: *impressus est operâ & impensâ* HIERONYMI DE SONCINO. (b) fol. . . PISAURI. 1508.

Com-

(a) *Die* x. Junii.

(b) *Die* IX. Junii. JOANNE SFORTIÂ *regnante.* Huic Editioni *Bartholomæus* FACIUS Epistolam ad ALPHONSUM Regem *Aragonum* præmisit, in quâ hæc legimus: ——— *Cùm in manus meas pervenisset* ARRIANI *ipsius traductio quædam non satìs Latina neque* ALEXANDRI *nomine gloriâque digna, novæ compositionis laborem assumere libuit. Nec verò est, quòd* Petrum Paulum VERGERIUM *ejus traductionis authorem vituperem, quem unum ex doctis & eloquentibus viris ætatis nostræ fuisse satìs scio. Nam pro suâ eloquentiâ, ut puto, si voluisset, & ornatè & commodè hanc Historiam, quemadmodum cætera, quæ Latinè composuit, interpretari ac tractare potuisset; cæterùm, ut à* SIGISMUNDO *Imperatore Romano, qui parum doctus erat, sinè cujuspiam adjumento posset intelligi, (sic enim ab eo scriptum repperi) hanc Historiam ita inculté de industriâ traduxit. Sed ut ille* SIGISMUNDI *voluntati, qui exiguam Grammaticæ, nullam eloquentiæ cognitionem haberet, gerere morem studuit: sic ego tentare volui, an hic noster labor* ALPHONSO *Regi omni doctrinâ prædito probari posset: atque ut illa prior æditio* Germanis *incultioribus relinqueretur, hæc nostratium politiorum esset.* ——— *Hoc tibi* ALEXANDER *meritò debebit, quòd* ARRIANUS *suus, qui priùs tantummodo Græcus erat, nunc etiam tuo hortatu Latinus factus est.* Subsequitur deinde *Sigismundi* GOLPHI *Pergulani* FRANCISCI Marchionis *Mantuæ* Secretarii ad *Alouisium* GONZAGAM Epistola: in quâ hæc; ——— *ut litterarum studiosis oblectamenti meâ curâ,* Hieronymi SONCINATIS *faberrimi ac diligentis Impressoris industriâ, & suasu atque consilio tuo (quippe qui, cùm doctus sis, doctos colis ac venéraris) aliquid afferatur: Historiam ab* ARRIANO *inter Græcos Historicos primario de* ALEXANDRI *Magni gestis accuratè æditam, à* Bartholomeo FACIO *in Latinum traductam, & demum à* Ludovico QDAXIO *emendatam, non invitus* HIERONYMO *in Hebraïcâ & Chaldæâ Linguâ nemini cedenti & in Latinâ minimè rudi tradidi imprimendam.* ——— *Vale. ex villulâ* Pestanarii. *Nonis* Aprilis M.D.VII. Ad calcem Libri binæ adduntur Epistolæ; prior *Jacobi* CURULI *Genuensis* ad *Arnaldum* FENOLEDAM equitem *Hispanum*; posterior *Alexandri* GABUARDI *Turcellani* ad *Thomam* PLOVATARIUM patritium *Constantinopolitanum* Jurisconsultum. Ex utrâque subjiciam hìc, quæ scire Lectoris interest. Ex CURULI epistolâ ——— Bartholomæus FACIUS *conterraneus meus & familiaris tuus his temporibus nostris claruit apud divum* ALPHONSUM *Regem nostrum: cujus Historiam & complura insuper Opera elegantissimè scripsit* &c. ÆNEAS Senensis, *qui postea* PIUS *summus Pontifex effectus est, cùm apud Regem legationis munere fungeretur, viderétque Regem tantopere Libris affectum, in* Germaniam *rediens, misit ad eum traductionem quandam* ARRIANI *rerum gestarum* ALEXANDRI *scriptoris verissimi, quam* Paulus VERGERIUS *vir doctissimus & alioqui eloquentissimus in Latinum verterat, sed barbarè* &c. *Rex sapientissimus cognito Libri vitio continuò* FACIUM *voluit negotium sumere ex barbaro Latinum faciendi* &c. *Ille autem tanto studio susceptum amplexus est, ut in eo annis circiter tribus dies & noctes incubuerit, summâque diligentiâ elaborarit.*

Affui.

Commentarii CÆSARIS, recognoscente LUCÂ ROBIÂ, cum ejus Epistolâ ad NICOLAUM VALERIUM: *operâ & impensâ* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8°. . . . . Florent. 1508.

SALLUST. de bello Jugurthino: *impressum* Hantwerpiæ *in foro frumentario post Curiam Civitatis haud longè à rubeo scuto per me* HADRIANUM *de* GERGIS. 4.to . . . Antwerp. 1508.

Britanniæ utriusque Regum & Principum origo & gesta insignia ab GALFRIDO *Monumetensi* ex antiquissimis Britannici Sermonis monumentis in Latinum sermonem traducta; & ab ASCENSIO curâ & impendio magistri IVONIS CAVELLATI in lucem edita: *prostant in ejusdem ædibus.* (b) 8.° . . Paris. . .

CICER.

Affui ego unà sæpius, cùm NICOLAUM Sagondinum *&* THEODORUM Thessalonicensem *viros summos & Græcarum & Latinarum Litterarum eruditissimos conveniret, & ab illis multarum rerum explanationem exquireret* &c. *Itaque Historiam ipsam Latinam & suavissimam reddidit* FACIUS *noster. Cujus tamen cùm quartam vix partem pressisset, reliquis tribus nondum satìs elimatis, morte præventus Opus multis lituris abolitum & vulneribus penè confossum reliquit. Quod vivens* ALPHONSUS *Rex haud multò antequam & ipse mortem obiret, recuperavit, ut aliquando aliqualiter restitueretur. Nunc autem Rege vitâ functo, non passus sum hanc tantam Historiam simúlque hominis amicissimi ingentes labores & vigilias deperire. Itaque — librum penè extinctum in tui gratiam restituere curavi, &, ut potui, emendatum exscripsi, ut historiam notione dignissimam cognoscere possis.* &c. *Vale.* Ex Epistolâ GABUARDI. ——— *Multum debebunt bonarum litterarum indagatores* Sigismundo GOLPHO Pergolano *viro doctrinâ multiplici totiúsque antiquitatis curioso, qui extinctam penè* ARRIANI *Historiam in lucem prodire enixissimè curaverit* &c. *Hic* ALEXANDRI *Historiam libris septem Græcè complexus est. Octavum his adjecit, in quo res* Indicas *pertractat.* ——— *Quos industriâ & labore* Bartholomæi FACII *Latinos habemus.* Thadæus *ille* UGOLETUS Parmensis *vir in utrâque paginâ doctissimus me suis Litteris admonuit se legisse interpretationem* ARRIANI *à* NICOLAO Sagundino *factitatam fuisse.* &c. *Leges igitur* ARRIANUM ——— *quia fortasse in aliquibus poterit tibi manum præbere in Historiâ, quam jam* Pisauri *condidisti* ——— *Tu quàm primùm ad metas tui Operis percurre, illúdque quàm primùm Chalcographis imprimendum tradas* &c. *Vale.* &c. *Subsignatum* Pisauri. M.D.VIII. *eid.* Jun. Dubitat *Jo. Albert.* FABRICIUS (*Biblioth. Græc.* lib. 4. cap. 8. pag. 273.) *an lucem viderit hæc* VERGERII *translatio* (*non minùs quàm altera* Thaddæo UGOLETO Parmensi *memorata*) *quia nec Bibliothecarum Scriptores editam memorant, neque illam se usquam reperire potuisse testantur, qui* ARRIANUM *postea edidere,* VULCANIUS, BLANCARDUS, GRONOVIUS.

(a) *Anno D. octavo supra mille. Mense* Aprili.

(b) IVO CAVELLATUS HERVEO KAERQUIFFINENNO, S. D. ———

Cùm

CICER. Rhetoricor. ad HERENN. libri 4. cum

Cùm me in Bibliothecam Collegii Corisopitensis Parrhisiis *siti contulissem, Libellum quendam, Historiam Regum* Britanniæ, *nuncupatum, situ & pedore squalentem atque horridum repperi.* ——— *tamen molestè ferens, quòd tam præclarus Liber tot mendis atque erratis contaminatus fuerit, ut vix ipsum quispiam intelligere quiverit* ——— *huc & illuc per multas hujus Gymnasii* Parrhisiensis *discurrens Bibliothecas, tres alios Commentarios superiori nomine nuncupatos inveni* ——— *alterum in Cœnobii S.* VICTORIS *Bibliothecâ vetustissimis characteribus scriptum; alterum penès Abbatem dicti Cœnobii, quem pro seipso scribi fecerat; tertium apud* Carmelitarum *dictæ Urbis Cœnobium, & in eorundem Bibliothecâ catenâ ferreâ inter Chronica affixum. Hos simul inventos sibi invicem contuli, collatos (utcunque) castigavi, castigatos imprimendos curavi.* ——— *ipsum consummatum virum* Jodocum BADIUM ASCENSIUM *oratum ire decrevi; quòd si aliqua scabra nimis atque inculta in dictâ Historiâ offendat (præsertim quæ ad sententiam intelligendam difficultatem adderent) ut suos & quidem pios obeliscos in eam mittat, nihil addendo nihilque abjiciendo, quod sententiam variet aut pervertat.* ——— *quod ut ab ipso* ASCENSIO *copiosiùs impetrarem, ipsum hôc Epigrammate comprecatorio duxi conveniendum. Vale. Ex Collegio nostro* Corisopitensi *ad Idus* Julias *anni salutiferi.* M.D. VIII.

IVO CAVELLATUS
IODOCO BADIO ASCENSIO. S. D.

Hanc, pie, mitto tuas, Ascensi, *pronus ad ædes*
Historiam, veterem ponat ut illa situm:
Cúmque diu lacerâ latuit jam squallida veste,
Prodeat, atque tuâ vadat amicta manu.
Prodeat, & lucem spectet, quâ tempore longo
Orba nimis (tunicâ deficiente) fuit.

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS
IVONI CAVELLATO. S. D.

Ivo, *lubens veterum legi monumenta virorum,*
In quibus historiæ est gloria prima fides.
Atque ea doctorum mittenda sub ora per orbem
Curavi prælo multiplicata meo:
Sed majore fide, quàm qui tersere Maronem;
Ut quibus addidimus sustulimúsque nihil.
Argumenta quidem tua sunt, stellísque notata:
Sed tamen indicium dixeris esse meum.
Et quæ Pieridum puer iste ad munera natus
Edidit antiquo carmina digna viro,
Propterea tua sunt; pueri quòd pollice gnaro
Formâsti in ludo cerea corda tuo.

Hic puer, de quo BADIUS, fuit nomine ALANUS AUREUS, cujus habemus & Carmen ad *Alanum* BONNEZGATUM Jurisperitum & Canonicum *Pictavensem* de hâc Historiâ, & Epistolam ad suum Præceptorem *Ivonem* CAVELLATUM. En aliquot speciminis loco versus ex illius Carmine excerpti.

Exemplo si nôsse cupis, dux impiger armis
Quid valet, invictíque animi sapientia, quid vis,
Quid probitas innata potest; fatalia passim
Acris perspicito Bruti *discrimina; quótque*
Vicerit in terris accessa pericla marique.
Quæ bene si noscas, ex paucis omnia pensans
Brutum *comperies cauto nil cedere* Ulyssi. &c.

Et sic concludit:

——— —— *totum lege denique librum*
Qui tibi perlectus; quàm longo stemmate ducta est
Gentis origo tibi, quando primordia sumpsit
Bonnezgata *domus; quid demum est utile, quid non;*
Plenius & meliùs Chrysippo & Crantore *dicet.*

Idem in Epistolâ profert, cur credat *Historiam hanc, si minùs cultè, veraciter tamen ab* GALFRIDO *traductam.* Quod conjicit ex nonnullis, quæ ex *Britannico* sermone & *Saxonum* verbis inseruit. Ad calcem Libri, Lector sic affatur BADIUS. *Habes itaque, lector bone, novem libros de origine*

4. cum elucidationibus FRANC. MATURANTII & ANT. MANCINELLI, & JOD. BADII explanatione; & libri duo de Invent. cum not. VICTORINI: *ab* JOANNE PARVO *&* ASCENSIO. fol. . . . Parif. 1508.

PLIN. Epiftol. & Panegyric. & de Viris illuftribus; SUETON. de Grammaticis; JUL. OBSEQ. de Prodigiis: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ ASULANI *foceri.* (a) 8.° Venet. 1508.

RHETORES Veteres Græcè: *apud* ALDUM. (b) fol. . . . . . Venet. 1508.

NICO-

origine & geftis Regum utriusque Britanniæ, *potiùs antiquâ fide (quæ prima virtus Hiftoriæ eft) quàm verborum lepore fuffultos: in quibus, fi diligenter legeris, agnosces aut miram antiquitatis integritatem; aut admirandam illius fæculi, cùm in nominibus & rebus fingendis, tum verò in temporibus fupputandis, calliditatem. Utcunque cenfueris, penès authorem fit fides. Nos, ne rerum quicquam immutâffe incufemur, verba fubinde minùs fpeciofa mutare noluimus. Boni igitur confule; & antiquiffimam Hiftoriam è fitu multo labore erutam precio fuo redime, ac vale. Ex ædibus noftris. Ad Idus* Julias *anni* M.D.VIII.

(a) *Menfe* Novembri.

ALDUS PIUS MANUCIUS *Romanus*
ALOISO MOCENICO
Equiti & Senatori *Veneto* S. P. D.

Solebam fuperiorib. annis, cùm aut LIVII *Decades, quæ non extare creduntur, aut* SALLUSTII *aut* TROGI *Hiftorias aut quemvis ex antiquis inventum effe audiebam, nugas dicere ac fabulas; fed ex quo ex* Galliâ, *ubi legatum agebas, has* PLINII *Epiftolas in* Italiam *reportâfti in membranâ fcriptas & diverfis à noftris characteribus, cœpi fperare fore &c.* —— *libellos de Viris Illuftribus* Jo. Bapt. EGNATIUS *recognovit* —— Venet. *menfe* Novembri M.D.VIII.

(b) *Menfe* Novembri. In hôc Volumine continentur APHTHONII *Sophyftæ Progymnasmata.* HERMOGENIS *Ars Rhetorica.* ARISTOTELIS *Rhetoricorum ad* THEODECTEN *libri tres. Ejusdem Rhetorice ad* ALEXANDRUM. *Ejusdem Ars Poëtica.* [Hæc *Aristotelis* Opera in *Aldinâ Ariftotelis* Editione ante ann. 1500. non habentur] SOPATRI *Rhetoris quæstiones de componendis declamationibus in caufis præcipuè judicialibus.* CYRI *Sophyftæ differentiæ ftatuum.* DIONYSII Halicarnaffei *Ars Rhetorica.* DEMETRII PHALEREI *de interpretatione.* ALEXANDRI *Sophiftæ de figuris fensûs & dictionis. Adnotationes innominati de figuris Rhetoricis.* MENANDRI *Rhetoris divifio caufarum in genere demonftrativo.* ARISTIDIS *de civili Oratione. Ejusdem de fimplici Oratione.* APSINI *de arte Rhetoricâ præcepta.* MINUCIANI, *in aliis* NICAGORÆ, *de Enchirematibus.*

ALDUS PIUS MANUTIUS
Jo. LASCARI Oratori Regio S. P. D.

Non fum nefcius, inclyte ac doctiff. LASCARIS, *capturum te incredibilem voluptatem videndis hisce rhetoricis libris excufis editísque curâ noftrâ in manus hominum.* &c. *nihil magìs defyderas, quàm quod in commune omnibus profit: cujus rei fum vel ipfe teftis, à te in hâc meâ durâ curarúmque & laborum plenâ provinciâ vel confilio vel re femper adjutus, & olim alibi, & nunc* Venetiis *jam quinquennium, ubi pro Chriftianiffimo* Galliarum *Rege integerrimè fimul & prudentiffimè legatum agis. Nam non folùm facis mihi copiam librorum tuorum, quorum plena tibi Bibliotheca, fed me etiam hortaris* affi-

NICOLAI LUCARI *Cremonensis* Sermones funebres in BEATRIC. & LUDOVIC. SFORTIAM, cum aliis, editi per FR. GREGORIUM BRITANNICUM Sacr. Ord. præd. *per* MANFREDUM DE BONO (a) Venet. 1508.

TERENTII Comœdiæ cum GUIDONIS JUVENALIS familiari explanatione ab JODOCO BADIO ASCENSIO recognita : *impressæ quàm diligentissimè rursus* Parrhisiis *per* NICOLAUM DE PRATIS. (b) fol. . Paris. 1508.

OVID.

assiduè, ut maturem optimos quosque Libros excusos publicare. Quamobrem placuit eos sub tuo nomine emittere ex ædibus nostris. Atque eò magis, quòd SOPATRI *præcepta quæ hisce libris inserta visuntur, è* Græciâ *in* Italiam *advexisti ; quemadmodum & plerosque alios dignissimos : è quorum numero sunt* ANTIPHO, DENARCHUS, ANDOCIDES, LYCURGUS, ISÆUS. —— *His adduntur* SYRIANUS, MARCELLINUS, SOPATRUS *diligentissimi doctissimique interpretes rhetoricorum* HERMOGENIS, *quos mihi, ut imprimendos curarem, tradidisti. Necnon &* * NONNI *Poetæ duodequinquaginta libri heroico carmine de gestis* LIBERI *patris in* Indiâ, *quæ* Διονυσιακὰ *Græcè inscribuntur.* —— *Ipse interea, quantum in me fuerit, non desistam unquam ab incœptis, sed* JESU *Deo opt. Max. annuente, pergam in dies alacrior nullo incommodo evitato, nullis laboribus. Quòd si non pergimus interdum, ut cœpimus, sit vel aliquâ justâ causâ, vel quia majus quiddam movemus, impensiùs vacaturi illustrandis bonis litteris, eruendisque è situ & tenebris antiquis Autoribus, more saltantium, cùm multis passibus retrocedunt, fortiùs saltaturi. Vale.* Mecænas *atatis nostræ*, Mecænas *atavis edite regibus.* Venetiis *mense* Novembri. M.D.VIII. Paulò post subsequitur Græca *Demetrii* DUCÆ Epistola. Δημήτριος Δουκᾶς ὁ Κρὴς Μάρκῳ Μουσούρῳ τῷ Κρητὶ εὖ πράττειν. Ἄλδος μὲν, ὦ πολλὴν εἰδέναι χάριν ἅπαντες ὀφείλουσιν οἱ σπουδαῖοι, τὰ ναυάγια τῶν Ἑλληνικῶν βίβλων κινδυνεύοντα πάντως ἀπολέσθαι καὶ καταποντισθῆναι, πολλαπλασιάζων ἑκάστοτε, καὶ ἀνθ' ἑνὸς ἀντιγράφου, καὶ τούτου σπανίως εὑρισκομένου, χίλια τοῖς φιλολόγοις ἐπιδίδους· συναιρομένου τοῦ γονιμωτάτου τῶν τύπων σοφίσματος, οὓς εἴπερ οἱ θεοὶ τοῖς παλαιοῖς ἐδωρήσαντο χρόνοις, οὐδενὸς ἂν τόγε νῦν ἔχον ἦμεν ἐστερημένοι τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ θαυμαστῶν βιβλίων &c. σὺ δὲ ἐν τῇ περιφανεστάτῃ τοῦ πανσόφου τῶν Παταβιαίων ἄστεος ἀκαδημίᾳ παιδεύων —— τοσοῦτον ὠφελεῖς, ὡς καθ' ἕκαστον ἔτος ἐκ τῆς σῆς σχολῆς, ὥσπερ ἔκ τινος ἵππου δουρείου, προϊέναι πολλοὺς καὶ γενναίους μαθητὰς &c. Τὴν Ἑρμογένους ῥητορικὴν, ἣν ἐγὼ παρ' Ἄλδῳ τυπωθεῖσαν τῷ ἡμετέρῳ μετ' Ἄλδου τοῦ σοφοῦ καὶ φιλέλληνος καὶ σοῦ φίλου διώρθωσα, τοῖς σοῖς ἑρμήνευε γνωρίμοις τε καὶ φοιτηταῖς —— Προστέθειται τοῖς Ἑρμογένους ῥητορικοῖς καὶ τὰ τοῦ δαιμονίου Ἀριστοτέλους —— ἐκδέξεταί σε Σωπάτρου ζητημάτων διαίρεσις, βιβλίον σπανιώτατον καὶ δυσευρετώτατον, ὃ πρὸς πολλοῖς ἄλλοις χρησίμοις τε καὶ βιωφελέσι πρῶτος ἐς Ἰταλίαν ἤνεγκεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος Ἰανὸς ὁ Λάσκαρις —— ἑξῆς ἐντεύξῃ ταῖς Διονυσίου τοῦ κριτικωτάτου μεθόδοις, ἃς πρότερον οἱ κεκτημένοι, ὥσπερ τι κειμήλιον τιμαλφέστατον, ἐθησαύριζον. —— Ἡμεῖς μὲν οὖν ταύτην τὴν βίβλον οἱονεί τινα πάντων τῆς ῥητορικῆς ῥείθρων εὐρυχωροτάτην δεξαμένην πολλὰ πονήσαντες καὶ μοχθήσαντες ἐπὶ τοῖς ἀντιγράφοις, οἷς ἐνετύχομεν, τοῖς φιλολόγοις διωρθώσαμεν &c.

(a) *Cremon.* Litterat. p 357.

(b) *Anno Domini millesimo quingentesimo*

* Hunc tamen ALDUS nunquam edidit.

OVID. Fast. cum Comment. ANTONII CONSTANTII *Fanensis* & PAULI MARSI, censore BARTHOLOMÆO MERULÂ; *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO. (a) fol. . . . . . Venet. 1508.

LUCANUS cum comment. JO. SULPICII VERULANI & OMNIBONI *Vicentini*: *impress.* *per* LEONARDUM PACHEL. (b) fol. . . . . . Mediol. 1508.

JO. CAPNIONIS Progymnasmata iambis trimetris scripta cum Commentario GEORGII SIMLER: *apud* THOMAM ANSHELMUM. . . . . . . Phorcæ. 1508.

CHRISTOPHORI LANDINI libri quatuor, primus de Vitâ activâ & contemplativâ; secun-

mo octavo, tercio Calendas Augusti. In Libri initio M. DURAND GERLIER (cujus prima mentio *Annal. Typogr.* Vol I. pag. 169.) cum VALERANDI DE VARANIS ad SIMONEM NATALIUM & TRISTANUM SCELERIUM liberalis studii Præceptores Epistolâ datâ *ex domo nostrâ* Choleteâ *apud* Parisios *sexto Idus* Maias *anno quingentesimo octavo supra millesimum.* ——— *Quis extra fidem esse non crederet* ISOCRATIS *Orationem* unam (*referente* PLINIO *Natur. Histor. lib.* 7. cap. 30. Lege etiam AUL. GELL. lib. 3. cap. 17. de Librorum PHILOLAI & SPEUSIPPI pretio) *viginti talentis esse venundatam, quam nostris temporibus exiguo nummo turono vix licitaremur.* ——— *Per hanc novam scribendi inventionem tam abunde propagantur in dies optima doctorum monumenta, ut nichil sit (quatenus ad rem pertinet literariam) quod vel maximè inops desideret.*

(a) IIII. Junii.

(b) Die I. *Decembris.* HYACINTHUS *Arpinas* recensuit: cujus Epistola Editioni præfigitur ad MARC. ANTON. CUSANUM Mediolanensem *Patritium.* ——— *Quum viderem te* ANNEI LUCANI *Poetæ imò Historici diligentissimi bella civilia avidissimè lectitare consuevisse; quúmque pudendæ labes atque innumera offensacula, quæ Librariorum incuriâ ultro citróque invaluerant, nauseam atque indignationem tibi parerent;* ——— *succisivis temporibus clarissimum Poetam tibi, sicuti multa alia, recognovimus; deluxatas delumbésque voces, adulterina verba, structuræ discordes modulos, præposterósque versus ex antiquorum Codicum fide concinnè aptéque (ut nobis videmur) curavimus* &c.

OTHONIS LUPANI Ἐνδεκασύλλαβον.

Quicquid Bacchicus attulit Cytheron
Phocaïque jugi madens crepido,
Unda Castalia, & novem Sorores
(Quas inter residet canens Apollo)
Lucano, abstulerat gravis vetustas.
Ergo non poterat legi; nec ullus
Splendor, gratia, honos, nitor manebat.
Æquâ mente Hyacinthus hunc egentem
Cernens non tulit; & suo nitori
Vatem restituit: magísque debes,
Lector candide, qui juvat Poëtam
(Si fas dicere) quàm tuo Poëtæ.
Versus perdiderat dies iniqua:
Amissos Hyacinthus hos reponit.

(a) XXVI.

ſecundus de ſummo bono; tertius & quartus in VIRGILII allegorias: *Has* Camaldulenſes *Disputationes in Officinâ ſuâ litteratoriâ pulchrioribus typis excuſſit* MATHIAS SCHURERIUS *Artium Doctor.* (a) fol. . . . Argentor. 1508.

CRINIT. de Honeſt. Disciplinâ; de Poëtis Latinis, & ejusd. Poëmata: *venundantur ab* JOHANNE PARVO *ex ædibus* Aſcenſianis. fol. . . . . Pariſ. 1508.

BEBELIANA Opuscula: *impreſſit* JOANNES GRUNINGER. 4.to . . . Argentin. 1508.

Margarita Facetiarum ex variis Scriptoribus collecta: *impreſſit* JOHANNES GRUNINGER. 4.to . . . Argentin. 1508.

AULII GELII Noctium Atticarum Commenrarii ad unguem levigati: *in* Bellovifu *pro* JOANNE PETIT *fideliſſimo Impreſſore exarati.* (b) 4.to . . . . Pariſ. 1508.

VALER. PROB. de litteris *Roman.* Opusculum cum aliis quibusdam: *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (c) 4.to Venet. 1508.

FRANCISCI MARII GRAPALDI de partibus ædium Dictionarius: *impreſſ. per induſtrium* JOANNEM PRYSS *in ædibus* Luſtri *vulgò* Zum thiergarttem. (d) 4.to in Urbe Argentinâ. 1508.

Quinta Recognitio atque Additio ad Grammaticen *Sulpitianam*, cum textu *Aſcenſiano*; & ANTONII MANCINELLI *Veliterni* de figuris Opusculum; & BAD. ASCENS. de rectè ſcribendi ratione; & GUARIN. *Veronenſ.* de ratione diphtongandi: *in ædibus ipſius* ASCENSII; JOANNIS PARVI & *Biblio-*

polâ-

(a) XXVI. *Auguſt.*
(b) *Die* XXII. *menſis* Martii.
(c) M.CCCC. IC. VIIII. *die* XX. Aprilis; *regnante* AUGUSTINO BARBADICO.
(d) Hanc Editionem ſeptimo poſt primam anno prodire monet GRAPALDUS.

(a) *Im-*

polarum DE MARNEF, *in viâ ad divum* JACOBUM. (a) 4.to . . . . Parif. 1508.

FAUSTI LIVIA; de fugâ BALBI; Epistolæ, cum aliis: *apud* ROBERTUM GOURMONT. (b) 4.to . . . . Parif. 1508.

Alphabetum Hebraïcum & Græcum : *apud* ÆGID. GOURMONT. (c) 4.to . . Parif. . . .

ERASMI Encomium Moriæ : *apud* ÆGIDIUM GOURMONT. (d) 4.to . . Parif. . . .

Fratris URBANI *Bellunenfis* Ordinis Minorum Inftitutiones Græcæ Grammatices : *veneunt in ædibus* ÆGIDII GOURMONTII *è regione Collegii* Cameracenfis. (e) fol. Parif. . .

ERASMI Adagiorum Chiliades tres ; charactere Romano: *in ædibus* ALDI. (f) fol. Venet. 1508.

BIBLIA Latina: *per* JACOBUM SACHON. (g) fol. . . . . . Lugdun. 1509.

Eadem. (h) fol. . . . . Bafil. 1509.

PSALTERIUM Quincuplex, Gallicum, Romanum, Hebræum, Vetus, Conciliatum; cum notis Editore FABRO : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (i) fol. . . Parif. 1509. Nov.

(a) *Impreffum eft jam quinto loco exactéque recognitum & rurfus auctum hoc Opus aureum* Afcenfianâ *accuratione in clariffimo* Parrhifiorum *Gymnafio, anno Salutis Chriftianæ* M.D.VIII. *ad* xv. *Calendas* Januarias. Huic Operi BADIUS præmifit Epiftolam ad DAVIDEM LAUXIUM *Atrebatenfium* Ludimagiftrum datam; in quâ geftit SULPITIUM *meruiffe Sociis æra, indemnésque Bibliopolas omnes reddidiffe; quocirca rurfus fe Chalcographiæ noftræ* (ait BADIUS) *credidit; eâ tamen lege, ut major, lucidior, veraciórque exeat* &c.

Hi Bibliopolæ DE MARNEF erant *Engelbertus* & *Godefridus*, quorum impenfis prodiit in 4. (fed anno non indicato) JUSTINI Hiftoria, FLORUS, & SEXT. RUFI Hiftoria Romana, nam in titulo cernitur pelicani infigne, adjectis nominibus E. G. DE MARNEF.

(b) *Ex ædibus* Gourmontianis, *ad Idus* Maias, *qui* Mercurio *natalis eft*, *Anno Salutis noftræ* M.D.VIII.

(c, d, e) Hi tres Libri nullum anni indicium gerunt.

(f) *Menfe* Septembri.

(g, h) LONG. *Biblioth. Sacr.*

(i) *Abfolutum fuit hoc Quincuplicis Pfalterii*

Nov. Testam. Latino-Germanic. (a) 4.to Antuerp. 1509.

PROBÆ VALERIÆ præclarissimum Centonum Opus, accuratissimè nuper recognitum: *pro* JOANNE PETIT. (b) 4.to Paris. 1509.

RICOLDI Ord. Prædicat. contra Sectam *Mahumetic.* Libellus; & cujusdam diu captivi *Turcorum* provinciæ septem castrensis de vitâ & moribus eorundem Libellus: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (c) 4.to Paris. 1509.

MA-

terii opus in Cœnobio sancti Germani *prope muros* Parisienses *anno à natali* CHRISTI *Domini* 1508. *Et in clarissimo* Parisiorum *Gymnasio ex chalcotypâ* Henrici STEPHANI *Officinâ è regione Scholarum Decretorum emissum anno ejusdem* CHRISTI *Salvatoris omnium* 1509. *pridie Calendas* Augusti. *Illi igitur, qui absolvere & absolutum in publicum emittere dedit, laus & gratiarum actio in sæcula sæculorum. Amen.* De quo Opere sic FABER *Stapulensis* in suâ ad *Gulielmum* BRICONNETUM Cardinal. Epm. *Tusculan.* Archiepm. *Narbon.* Epistola: —— *In unum corpus quinque Psalteria redegimus, Gallicum, Romanum, Hebraïcum, Vetus, & Conciliatum: ut ex eorum mutuâ invicem collatione juventur ii, quos similis indaginis cura mordebit; & ob id præterea ut multi cantus Ecclesiastici, unde sumpti sint, agnoscantur.* —— *Crediderim* Romanum *dici, quòd* Romæ *emendatum à* HIERONYMO *in Ecclesiâ caneretur* Romanâ, *id est*, Galliâ *transalpinâ.* Gallicum, *quòd eo Ecclesia* Gallica, *id est cisalpina uteretur* —— *quod ad preces* PAULÆ *&* EUSTOCHII, *secundò correxit* HIERONYMUS. —— Hebraïcum *verò, quòd nullâ mediâ intercedente Linguâ ex* Hebræo *ad* SOPHRONII *preces Latinâ illud donârit coloniâ. Quæ tria Psalteria tribus columnis altrinsecus è regione positis descripta majores nostri magnâ diligentiâ describi curârunt, & descripta custodiri, ut in vetustioribus Bibliothecis licet adhuc intueri. Et ad hoc emittendum Opus pii & religiosi viri* Cartusii *&* Celestini *hunc in modum descriptis Exemplaribus humanissimè nos juvârunt* &c. Vetus, *quod eo vel maximè ante Editiones à* HIERONYMO *emendatas uterentur Ecclesiæ.* Conciliatum, *quòd pauca addat aut mutet ad* Gallicum; *quò magis veritati & Hebraïco concordet Psalterio; & quandoque ut aptior & accommodatior habeatur sermo.* —— *Quæ omnia* Guillermus BRICONNETUS *Episcopus* Lodovensis *voluit tibi offerrem; quòd hoc Opus in cœnobio tuo divi* Germani, *quod ei superiore anno cessisti, elaboratum agnoverat.* &c.

(a) LONG. *Biblioth. Sacr.*

(b) *Impressus* Parisius *in campo* Gallardo *pro* JOANNE PETIT *commorante in vico divi* Jacobi *sub Leone argenteo. Anno Domini millesimo quingentesimo nono.* Vidi aliam hujus Operis Editionem, at sinè anni indicio, sed superiori simillimam —— *summâ diligentiâ impressum Opus pro* JOHANNE NICOLLE Parrhisiensi *Bibliopolâ:* in 4. & *Venalis invenitur hic Liber in monte sanctæ* Genovefæ *è regione Collegii* Remensis *sub interfignio divi* STEPHANI. Libri autem hujus fronti pro insigni præfigitur Cor spinis coronatum à cruce pendens, & JESU nomine inscriptum.

(c) Hos tractatus *Jacobus* FABER *Guillelmo* PARVO Confessori Regio dedicat; scribítque se *Libellum* RICOLDI *contra Sectæ* Mahumetanæ *sceleratam impietatem, quem* Barptolomæus PICERNUS de Monte arduo *è Græco Latinum fecit, unà cum Libello de vitâ & moribus* Turcarum *Officinæ librariæ procudendum tradidisse.* Impressi sunt *Parisiis in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum sitâ anno* CHRISTI *Dei per sanguinem Testamenti*

MACARIUS MUTIUS eques Camers de triumpho Chrifti; MATTHÆI BOSSI *Veronenfis* de paffione Chrifti Sermo; LAUR. VALL. de Eucharift. *in ædibus* MATTHIÆ SCHURERII Helvetenfis *artium doctoris*. (a) 4.to . . . . . Argentorati. 1509.

LUDOVICI BIGI PICTORII *Ferrarienfis* Opufculorum Chriftianorum metricorum libri tres; PONTII PAULINI Carmen Iambicum Chriftianam pietatem commendans; edente BEATO RHENANO *Helvetenfi ex Officinâ* Schurerianâ. (b) 4.to . . . Argent. 1509.

BONIFACII SYMONETÆ Opus de Chriftianæ fidei perfecutionibus: *per* NICODAUM KESLER. (c) fol. . . Bafil. 1509.

Collectorium Medicinæ BERTRUCII *Bononienfis*: *impreffum per* CLAUDIUM DAVOST *aliàs*

tamenti fui & Evangelium æternum ubique credendum & venerandum Salutaris noftri M.D.VIII. *quarto Cal.* Dec. Hoc moris erat Typographis antiquis, hujusmodi fübfcriptionibus quandam fuæ fidei Chriftianæ confeffionem & gratæ pro opere feliciter finito pietatis argumentum edere. Huic Libro Typographus non tantùm piam coronidem adjecit, fed & hujus initialem paginam ornavit Doxologiâ in crucis effigiem excufâ ad hunc modum.

S O
L I
REGNUM ET CHRI. IMPERIUM
S T O
D O
M I
N O
C V M
P. E T.
S. S.
I N
S E
C V L A.

In GESNERI Bibliothecâ per SIMLERUM 1574. editâ legimus *Bartholomæum* PICENUM RICHARDI *Confutationem* MAHOMETIS *è Latino in Græcum converfam rurfus Latinitate donaviffe; eámque* OPORINUM Bafileæ *cum Alcorano impreffiffe*. Et mox additur *Bartholomæum* PICERNUM *de Monte arduo* CONSTANTINI *Donationis privilegium Latinitate donaviffe*. Hìc obfervo & RICHARDI nomen pro RICOLDO ufurpatum; & ex uno (nifi fallar) *Bartholomæo* duos factos, *Picenum* & *Picernum*; aut certè faltem *Piceno* attributam, quæ ad *Picernum* pertinebat, hujus Confutationis verfionem.

(a) *Menfe* Junio: *regnante* MAXIMILIANO Auftrio.
(b) 16. *Cal.* Feb.
(c) *Menfe* Decemb.

(a) Ter-

aliàs DE TROYE *impensis* BARTHOLOMEI TROTE. (a) 4.to . . . Lugdun. 1509.

Continens RASIS ordinatus & correctus per clarissimum artium & medicinæ doctorem magistrum HIERONYMUM SURIANUM; nunc in *Camaldulensi* Ordine Deo dicatus: *ultimò impressus per* BERNARDINUM BENALIUM. (b) fol. . . . Venet. 1509.

Astronomiæ PTOLOMÆI liber diversarum rerum, quas scripsit ad HERISTHONEM filium suum: *in ædibus* PETRI LIECHTENSTEIN. (c) 4.to . . . Venet. 1509.

Hortulus animæ: *per* JOHANNEM KNOBLOUCH. 12.° . . finitum Argentinæ. 1509.

BAPTISTÆ FULGOSI de dictis factísque memorabilibus collectanea à CAMILLO GILINO Latina facta: JACOBUS FERRARIUS *impressit*. (d) fol. . . Mediolani. 1509.

Croniques des Royaulmes d'*Austrasie*, par SYMPHORIEN CHAMPIER: *in Officinâ* DE PORTUNARIIS DE TRIDINO. fol. Lugdun. 1509.

Cosmographia PII Papæ in *Asiæ* & *Europæ* eleganti Descriptione: *impressa per* HENRICUM STEPHANUM *Impressorem diligentiss. è regione scholæ Decretorum sumptibus ejusdem* HENRICI & JOANNIS HONGŌTI (e) 4.to . . . . Parif. 1509.

Rhapsodiæ Historiarum Enneadum MARCI ANTONII COCCII SABELLICI ab orbe

(a) *Tertio Cal.* Nov.

(b) v. *Cal.* April.

(c) *Tertio* Aprilis.

(d) X. KL. Julias. *Regnante* LUDOVICO XII. Gallorum *Rege*, *quo tempore accisis* Venetorum *rebus*, *quod* Adduâ, Pado, Mincio, Benacóque *atque* Alpibus *continetur*, *ab eis de Vicecomitum* Sfortianorúm*que Principum manu dolo magìs quàm virtute extortum*, *ipse uno magnóque prœlio* Mediolanensi *Ducatui restituit*: *qui huic impressioni privilegium in decennium concessit.*

(e) VI. *Idus* Octobris. Hanc Editionem curavit *Godofredus* TORINUS, cujus suprà mentionem feci.

(a) *Pri-*

orbe condito; pars prima complectens quinque Enneades, [*falsò, nam complectitur tantùm quatuor*] secunda tres, tertia quatuor; usque ad annum 1504.; præmissis earundem repertoriis auctis & recognitis ab ASCENSIO cum authoris Epitomis: *Vænundantur in* Parrhisiorum *Academiâ ab* JOHANNE PARVO *& ipso, qui impressit*, ASCENSIO. (a) fol. . Paris. 1509.

PROCOPII de Bello *Persico* Libri quatuor Latinè per RAPHAELEM VOLATERRANUM conversi: *per* EUCHARIUM SILBER *aliàs* FRANCK. (b) fol. . . Rom. 1509.

SALLUST. *in ædib.* ALDI *&* AND. *Soceri.* (c) 8.° . . . Venet. 1509.

SUETON: *impensis* EGIDII GOURMONT, DIONYSII ROCE, *&* PONSETI LE PREUX. (d) 8.° . . . Paris. 1509.

PLUTARCHI Moralia Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ ASULANI *soceri.* (e) fol. . . . . Venet. 1509.

CICER.

(a) *Pridie Natalis Dominici.*

(b) Hanc Editionem *Jacobi* MAZOCHII sumptibus procuratam patet ex Privilegio Pontificio, quod ad calcem legitur. JULIUS II. *Pont. Max. edicto vetuit, nequis hunc Librum imprimat, néve imprimi permittat. Si quis contrà ad* XXV. *an. fecerit, anathema sit: noxámque* Jacobo MAZOCHIO *Bibliopolæ pendat. Impressum* Romæ *per magistrum* Eucharium SILBER *aliàs* FRANCK. *Castigatum per* Andream NUCIUM *Or. Hu. Ro Academiæ Capellanum. Sedente* JULIO II. *Pont. Max. Anno ejus sexto. de Repub. litterariâ opt. merito. Anno Salutis* M.D.IX. *Nonis* Martiis.

(c) *Mense* Aprili. Cum *Aldii Pii* MAN. epistolâ ad *Bartholomæum* LIVIANUM *Venetarum* copiarum gubernatorem.

(d) *Venundatur* Parisius *in vico divi* Jacobi *sub Intersignio poti stanni juxta sanctum* Yvonem. *Impressum Opus* Parrhisius *è regione Collegii* Italorum *impensis gravissimorum virorum* Egidii GOURMONT, Dionysii ROCE, *&* Ponseti LE PREUX: *Anno Domini millesimo quingentesimo nono.* Hæc Editio correcta est per *Guidonem* MORILETUM, qui in Epistolâ ad *Franciscum* DE CAMPOGIRAULDO Legum Doctorem queritur *seu temporum iniquitate seu Chalcographorum imperitiâ* SUETONIO *malè cessisse. Tantis enim mendis imo monstris monstrabilibus scatebat, ut tam arduum non molitus esset negocium, nisi in vetus & ob id emendatum incidisset Exemplar, quod ab antiquâ S.* VICTORIS *Bibliothecâ extraxit authore* Jacobo de CURIÂ CAMPANO *viro litteratissimo. Dispersit pro Juvenum facilitate quasdam in marginibus annotatiunculas; &* Angeli POLITIANI *Præfationem præmisit.*

(e) *Mense* Martio. Cum ALDI PII M. R. ad *Jacobum* ANTIQUARIUM *Peru-*

CICER. de Fato, cum explanat. GEORGII VALLÆ: *ad vicum citharæ in ædibus* JOANNIS CONFLUENTINI (a) 4.to Parif. 1509.

CICER. Tusculan. Quæft. cum Comment. PHIL. BEROALDI: *impreff. in* Bellovifu *pro* JOANNE PETIT *commorante in vico divi* JACOBI *ad Interfignium Leonis argentei.* (b) 4.to . . . Parif. 1509.

CICER. Offic. Amicit. Senect. Paradox. cum notis BADII, MATURANTII &c. *Venundantur apud* PONCETUM LE PREUX; *honefti* ANTONII BONNEMERE *quàm maximâ induftriâ, fumptu liberaliffimi* PONCETI LE PREUX. (c) fol. . . Parif. 1509.

In APTHONII Progymnasmata Comment. Anonymi. SYRIANI, SOPATRI, MARCELLINI Comment. in HERMOGEN. Rhetoric. Græcè: *in ædibus* ALDI. (d) fol. Venet. 1509.

QUIN-

rufinum Epiftolâ datâ *Venetiis menfe* Martio. M. D. IX. ——— *Libuit* (inquit in fine Epiftolæ) *hìc fubjungere Hendecafyllabos, quos, cùm veni ad te* Mediolanum, *lufifti extempore præ fummo gaudio adventûs noftri, ut faciant & hi fidem mutuam amoris noftri.*

Aldus *venit en*, Aldus *ecce venit*,
Noftrum finciput occipútque noftrum,
Mel, fal, lac quoque, corculúmque folus;
Graios alterâ & alterâ Latinos
Qui apprendendo manu reduxit omnes
In verum modò limitem, fuperbos
Victores fuperans Olympiorum.
Nunc ò nunc juvenes, ubique in orbe
Flores fpargite; vere namque primo
Aldus *venit en*, Aldus *ecce venit.*

(a) *Prid. Id.* Sept. *ex ædibus* Afcenfianis, *impenfis* Joannis CONFLUENTINI.

(b) *Anno Domini* M. CCCCC. IX. *menfis* Januarii. Fini imprimitur duarum muficarum notarum (*fol*, *la*,) infigne; & lemma, *Fides fola fufficit*; cum litteris I. M. quibus innuitur nomen JOANNIS MARCHAND (an GUIDONIS, de quo Vol. I. *Annal. Typograph.* p. 189. fuerit filius fratérve, nefcio) qui impreffit pro JOANNE PARVO *Regulam mandatorum per* JOAN. GERSON. *Cancellar. Parif.* ann. 1505. & pro OLIVERIO SENANT, NONIUM MARCELLUM in fol. 1511. (Lege CAILLE, p. 78.) Siquis contendat hanc Editionem ad annum 1500. referri oportere, & numero IX. defignari menfis diem, neutiquam refragabor; quamvìs maluerim fub anno 1509. collocare, ut magis accedat ad tempus imprimendi *Joanni* MARCHAND apud *Jo. de la* CAILLE affignatum. Præterea hæc locutio [*anno menfis*] in typographicis fubfcriptionibus non eft infrequens, licèt alia Syntaxis [fcil. *anni menfe*] magis propria videatur.

(c) *Ad* 10. *Calendas* Martias. Cum *Jod.* BADII Epiftolâ *ad* PONCETUM LE PREUX *Bibliopolam optimum, litterarum amantiffimum, & inter amicos honefto loco habendum.*

(d) *Menfe* Maio.

(a) 21.

QUINTILIANI Declamationes 136. *pro* JOHANNE PETIT *fidelissimo Impressore in* Bellovisu. (a) 4.to . . . . Paris. 1509.

MARCI ANTONII SABELLICI duodecim Orationes: *per* NICOLAUM DE PRATIS *apud* EGIDIUM GOURMONT. (b) 4.to . . . . . . Paris. 1509.

Orationes & Actiones maximorum aliquot nostri temporis ingeniorum in *Galliâ*, prout à singulis habitæ fuerunt: *apud* ÆGIDIUM ROBINOT. (c) . . . . Paris. 1509.

CALLIMACHI *Cyrenæi* Hymni à JACOBO CRUCIO *Bononiensi* Latinitate metricâ donati, cum ejusdem notis: *impress. per* BENEDICTUM HECTORIS. 4.to . Bonon. 1509.

OVID. de Art. & Remed. amandi cum Comment. BARTHOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM TACUINUM DE TRIDINO. (d) fol. . . . . Venet. 1509.

Elegidia JOANNIS BAPTISTÆ PII *Bononiensis* libri quinque: *impressa per* JO. ANTONIUM DE BENEDICTIS *civem* Bononiensem. (e) 4.to . . Bonon. 1509.

MARULLI Epigrammata & Hymni: *in ædibus* MATTHIÆ SCHURERII *Artium Doctoris.* (f) 4.to . . . Argent. 1509.

MANTUANI Carmen de Fortunâ: *per* Jo. AN-

(a) 21. *Feb.*

(b) *Præclarissimum hoc Orationum opus non segni accuratione à mendis tersum impressit diligens ac peritus Calcographus* NICOLAUS DE PRATIS *in inclyto* Parrhisiorum *Gymnasio, quod venale repperies apud* Egidium GORMONTIUM *è regione Collegii* Cameracensis *commorantem, anno à natali Cristiano* M. *quingentesimo nono, septimo Kalandas* Junias. Nota, Lector, quàm non paucis mendis scateat hæc brevis subscriptio.

(c) *Catalog. Biblioth. Lugd. Bat.* ann. 1640. pag. 139.

(d) XIX. *Septemb.*

(e) *Die* XX. Decembris. *Sedente* JULIO Ligure quercenti II. *Pont. Max.*

(f) Julio *mense.*

(a) *Men-*

ANTONIUM PLATONIDEM DE BENEDICTIS. 4.to . . . . Bonon. 1509.

ERASMI Lucubratiunculæ aliquot; Enchirid. Milit. Chriſtiani, cum Odis ſacris nonnullis: *operâ* THEODERICI MARTINI. (a) 4.to . . . Hantwerp. 1509.

AUL. GELL. *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. fol. . . Venet. 1509.

P. GREGORII TIPHERNI Poetæ Opuſcula; FRANCISCI OCTAVII Elegiæ & Epiſtolæ amorum; SULPITIÆ Carmina LXX. nuper GEORG. MERULÆ operâ in lucem edita; CORNEL. GALLI Elegiarum fragmenta; POMPONII GAURICI Elegiac. *ex Officinâ* Schurerianâ. (b) 4.to Argentorati. 1509.

The Ship of Fooles translated out of Laten, French & Doche into Englyſh by ALEXANDER BARCLAY Preſte: *Imprinted in Fletſtreet the ſigne of S.* GEORGE *by* RICHARD PYNSON *Printer to the Kyng's moſt noble grace, to his coſt & charge.* (c) fol. . in London. 1509.

Erotemata CHRYSOLORÆ cum Vitâ ejuſdem per PONTICUM VIRUNIUM: *apud JOANNEM MAZOCHUM.* (d) 8°. Ferrariæ. 1509.

PRIS-

(a) *Menſis* Novembris VI.

(b) *Menſe* Julio. Cum ſcuto & hôc lemmate, ἐρεύνα σαυτὸν πλεῖον ἢ τὰ ἔ πέλας.

(c) XIIII. *of December.*

(d) „ L'Exemplaire, qui ſe trouve à „ la Bibliotheque *Mazarine*, eſt peut-être „ le ſeul qui ſoit à Paris. " *Lege* MENAGIAN. *Vol.* III. p. 38. Hujus Editionis meminit *Henricus* STEPHANUS in ſuo Dialogo *de bene inſtituendis Græcæ Linguæ ſtudiis.* p. 110. COR. *Titulum habet Editio quædam* Ferrarienſis *in frontiſpicio*, Erotemata GUARINI cum multis additamentis, & cum Commentariis Latinis. *Sed quamvìs ibi ſit* GUARINI *nomen, nihilominus alius eſt titulus præfixus ipſius tractationis* Erotematum *principio, in quo non jam* GUARINO *ſed* CHRYSOLORÆ *tribuuntur. Ibi enim legitur,* Ἐρωτήματα τῦ Χρυσολωρᾶ. *Eſt autem interjecta inter hunc titulum & illum tantummodo Epiſtola.* PH. *Quî fieri poteſt, ut vera ſit utraque Epigraphe? Nónne eſt is* CHRYSOLORAS, *cujus* Erotemata ALDUS *excudit; & quem in præfixâ* * *Epiſtolâ teſtatur primum juniorum* repor-

* Vide Edition. ALDI 1512. 8. Hanc Epiſtolam rurſus impreſſit *Federicus* TURRISANUS ALDI Sororius in ſuâ CHRYSOLORÆ &c. Editione 1549. 8.

PRISCIAN. cum expositione JOANNIS DE AINGRE & DANIEL. CAIETANI: *impress.* *per* PHILIPPUM PINCIUM Mantuanum. (a) fol. . . . Venet. 1509.

CANTALYTII Canones brevissimi Grammatices & Metrices: *impress.* *in campo Floræ per magistrum* EUCHARIUM SILBER *dictus* [repone *dictum*] FRANCK. (b) 4.to . Romæ. 1509.

PRO-

reportâsse in Italiam *litteras Gracas*; *eásque* Florentiæ *multos annos professum fuisse*? *Quin etiam de his* Erotematibus *scribit esse rudimenta Grammatices & doctè & breviter composita*: *quæ imprimenda curaverit hortatu* Marci MUSURI Cretensis, *tunc litteras Gracas* Venetiis *publicè profitentis*. COR. *Ille ipse est* CHRYSOLORAS: *sed didici ex quodam* Pontico VIRUNIO *in Vitâ ipsius* CHRYSOLORÆ, *eum* Erotemata *scripsisse*, *sed majuscula*, *per terminationes*; *postea autem* GUARINUM *reduxisse in minusculam brevitatem*, FRANCISCI *cujusdam adolescentis gratiâ*, *quem erudiebat*. *Hinc* Compendiolum *ex* CHRYSOLORÂ *vocat in Præfatione ad quendam* ANTONIUM. *Quin etiam alibi* GUARINUM CHRYSOLORÆ breviatorem *appellat*. *Narratiunculam de illius* GUARINI *casu ex eodem* VIRUNIO *addam*. [GUARINUS Veronâ *oriundus*, *concivis* CATULLI, *ex nobili familiâ* Guarinâ *ortus*, *ætate jam grandiore*, *à nobili* Veneto Byzantium *conductus*, *cœpit ibi* CHRYSOLORAM *Gracè per quinquennium audire*. *Reversurus in* Italiam *capsas duas Librorum*, *quorum exempla non erant*, *in duabus navibus locavit*. *Cum alterâ venit*: *sed demersam alteram*, *perditis tantis thesauris librorum*, *audiens*, *nocte unâ canus totus factus est præ dolore intolerabili*.] *Audi & de* Manuelis *sive potiùs* Emanuelis CHRYSOLORÆ *vitâ paucula*. Manuelem CHRYSOLORAM, *Philosophum*, *patriâ* Byzantium *fuisse scribit*, *Consiliarium* CONSTANTINI *Imperatoris* Constantinopolis *habitum*: *sed captâ Urbe à* Turcis *anno* 1453. *venisse in* Italiam *profugum*: GUARINÍque *usum adminiculo*, *quem* Constantinopoli *erudierat*, Florentiam *se contulisse*, *litteras Græcas profiteri deliberantem*. Paulus JOVIUS *eum primum Gracas litteras*, *variis barbarorum irruptionibus expulsas*, *post septingentos annos in* Italiam *reportâsse scribit*: *&* Byzantio *emissum ab* JOANNE *Imperatore*, *ut totius* Europæ *Reges adeundo pereunti* Græciæ *maturam opem imploraret*; *officium quidem laboriosâ peregrinatione ita implevisse*, *ut in* Italiâ *subsisteret*, Græciâ *scilicet præsenti metu liberatâ*, *quum* TAMERLANES BAJAZETEM Othomannum *vivum cepisset*. CHRYSOLORAM Venetiis *primùm*, *& mox* Florentiæ, Romæ*que ac demum* Ticini, *evocante ingentibus præmiis* JOANNE GALEACIO *Principe*, *Gracarum litterarum studium excitâsse tantâ felicitate*, *ut ex ejus scholâ summæ laudis ingenia prodierint*: *in quibus fuere* Leonardus ARETINUS, Franciscus BARBARUS, PHILELPHUS, GUARINUS *&* POGIUS.

(a) *Die* XVI. Septembris. LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Duce serenissimo imperante*.

(b) *Die* XV. *mensis* Martii. *sedente* JULIO II. *Pontifice Maximo*. *Pontificatûs sui anno sexto*. Huic Editioni præfiguntur Carmina, quibus CANTALYTIUM laudaverunt LÆLIUS *Viterbiensis* Poeta, & PETRUS ANTONIUS *Populonius*, & ANTONIUS FABER *Amiterminus*; ac AUGUSTINUS ALMADIANUS *Viterbiensis*, PYRRHUS JACOBINUS, JOANNES PAULUS, & JACOBUS CANTALYCUS, ipsius CANTALYCII discipuli; & JOANNES BAPTISTA *Connexanus*, ex cujus versibus constat hanc Editionem primam non fuisse.

„ Mi-

PROBI Instituta artium & Catholica: CORNEL. FRONTON. de nominum & verborum Differentiis; PHOCÆ Libellus de aspiratione: *per* HENRICUM & JOANNEM MARIAM *ejus* F. *Librarios.* (a) fol. Veicetiæ. 1509.

Insti-

" Miraris forsan, Lector placidissime, vatem
" *Cantalycum* Latio notum nostrúmque magistrum,
" Ediderit rursus cur hoc Opus: ecce fatebor;
" Sed breviter, quæ causa fuit, tamen ipse docebo.
" Bibliopola solet pervertere sæpe figuras,
" Postquam cum *Cerere* & *Baccho* sua prœlia fecit.
" O quot tunc veniunt errores! Somnia quótque
" Dicant Lectores, sic cùm legere Poëtas!
" *Cantalycus* nitidus, tersúsque & nobilis ergò
" Hanc operi statuit meliorem reddere formam.
" Hoc igitur mercare, puer, si grammata nôsse
" Affectas: aperit, quod mille volumina narrant.

Idem constat ex ipsius CANTALYTII ad AUGUSTINUM ALMADIANUM Epistolâ. *Avaritia fecit, mi* ALMADIANE, *quòd Grammatices canones, quos jampridem condideram, ab Impressoribus hujus nostri temporis mendosè imprimerentur. Nam cum ego Opusculum illis sæpius denegâssem, idque scholastici pueri instantissimè imprimendum efflagitarent; ex Impressoribus quidam* Fulginiæ *à puero nescio quo exemplar illius clanculùm mercatus est: curavítque sinè morâ* Florentiæ *absque aliquâ libelli recognitione imprimendum. Quod ego non potui non molestissimè ferre: non enim mendosa impressio exire potest sinè Auctoris infamiâ. Sic tamen non mediocre in tam parvo Libello lucrum fecit* Florentinus *ille mihi amicissimus Bibliopola. Sed cùm ego vigilias meas tam mendosè in manibus puerorum esse perspicerem; visum est illis emendatione succurrere, & nomen ab iniquo malignorum judicio redimere diligentiùs. Descriptum itaque exemplar idem manu propriâ* Venetiis *aliis Impressoribus tradidi limatiùs imprimendum: additis quoque metricis brevissimis regulis, quas tu tantopere & præ cæteris comprobâsti: tibíque Opusculum dedicatur, qui meorum studiorum judex & patronus es studiosissimus. Vale.* Ex hâc Epistolâ disco huic Editioni *Romanæ* binas præivisse; alteram priorem *Florentinam* & mendosam, clam Authore, solos Grammatices canones complectentem; alteram posteriorem *Venetam* ab Authore recognitam & metricis regulis auctam, quæ quo tempore prodierit, dubitare non licuisset, si Author Epistolæ annum, quo data est, subscripsisset.

(a) XII. *Februarii.* Hos Grammaticos Tractatus nunc primùm editos *Janus* PARRHASIUS Senatui *Veicetino* dedicavit: ex cujus Epistolâ libuit excerpere, quæ sequuntur. *Quanta apud antiquos* VALERII PROBI *fuerit authoritas* A. GELLIUS *in* Noctibus Atticis, ÆLIUS*que* DONATUS *indicat &* SERVIUS HONORATUS, *ac (siquid inter hos habet loci)* PRISCIANUS; *qui testimoniis ejus ut oraculis utuntur. Is inter alia monimenta frugiferi sui laboris* Instituta artium *reliquit* & Catholica, *quæ rationem totius emendati sermonis amplectuntur. Eâ sexcentis & ampliùs annis in altissimo pulvere jacuerunt incognita; donec à situ* GEORGIUS *primùm* MERULA *vindicavit in usum tantummodò suum. Mox eo defuncto, quidam proprii juris exemplaria fecerant: indignúmque videbatur ambitioni paucorum servire, quæ Latinæ Linguæ diligentissimus indagator in hominum lucubrârat utilitatem. Quare nos iisdem, quibus antè* MERULA, *vestigiis ad interceptæ prædæ cubile deducti Libros ætate jam putres exscripsimus; incredibile quanto labore propter obsoletas* ve-

Institutiones Latinæ Grammaticæ JOANNIS BRASSICANI *Tubingensis* pædotribæ studiosiùs denuo exaratæ : *denuo transcriptus est hic Codex operâ* JOANNIS PRUS *Chalcographi* Argentini *in Officinâ ZUM THIERGATEN.* (a) 4.to . . . . Argent. 1509.

AM-

veterum litterarum notas , & jam temporis injuriâ vanescentium. Sed , ne quod in aliis accusamus imitari videar , hæc edere constitui , PROBI *Manibus ingratum fore non ratus, si (cui scripta sunt) ingenua studiosáque Juventus indè proficiat , inprimisque vestra; quam mihi (qui maximus honor est) instituendam tradidistis annuis ex ærario ducentis ; quanti (præter me) nemini.* &c. *Philosophiæ , Medicinæ , Eloquentiæ'que & Grammaticæ Professores à vobis ad hanc diem conducti, vel in patriam neglecto reditu apud vos in summis rerum omnium commodis ocióque tranquillissimo consenuerunt , vel exacto docendi munere domum gravissimis ornati decretis & donis aucti redierunt. In iis ut nomen ponatur etiam meum , pro virili parte contendam.* &c. *Hæc opera* PROBI *vestro nomine publicavi , paulò pòst emissurus & alia vigiliarúmque nostrarum maturos fructus , si vobis hæc intellexero placuisse.* Veicetiæ. VIII. *Eid.* Febr. Idem PARRHASIUS *Cornelii* FRONTONIS & PHOCÆ Opusculis præmisit Epistolam ad LUDOVICUM MICHAELEM patritium *Venetum : Cùm tuo nomine futurus esses mihi valde charus , ut animi corporísque dotibus adolescens ornatissimus, ac frater uxoris Equ. & Poëtæ Comitisque clarissimi* Hieronymi NOGAROLÆ; *accessit etiam commendatio avunculorum tuorum* Francisci DONATI *Prætoris ejus Civitatis , ejúsque patruelis* Hieronymi DONATI &c. *Dum mecum cogitarem , quo pacto posses evadere dignus eorum necessitudine , inprimísque* Petro *parente tuo optimo Senatore ; venit in m.ntem* COR. FRONTONIS *Opusculum de nominum verborúmque differentiis ad te mittere ,* PHOCÆ'*que brevissimam sed auream de fla-tili notâ præceptionem : quæ cum* PROBI *Commentariis è postliminio mortis in lucem revocavimus.* &c *Adhibebis ad hæc* Aloysium DONATUM Francisci F. *hilaris & amœni ingenii puerum. Nam paulò pòst ipse te suo munusculo, quod adhuc apud me sub incude est , impartiet. Vale , & nos ama.* Veicetiæ. VIII. *Eid.* Febr. Horum Operum Editionem recognovit *Antonius* LUSCUS junior *Veicetinus* ; qui erratorum Indici in calce addito sic præfatur ad Lectorem. *Cùm mihi* PARRHASIUS *injunxisset officium recognoscendi , quas Impressorum negligentia mendas effudit Operibus ; offendi quædam , quæ tumultuarium lectorem remorari potuissent. Ea subjicienda curavimus; Ipse tibi sinè criminis notâ tuum Codicem castigato: quando nemo tam Lynceus inventus unquam sit , quin ejus acumen aliqua non effugerint : útque faciliùs hoc impetremus , adjecimus Indicem rerum cognitu dignarum. Vale.*

(a) XIIII. *Kal.* Januarii. *Hæc notula* ☞ *huic libello inserta te in Vocabularium* Joannis ALTENSTAIG Mindelheimensis *super Grammaticis voculis editum dirigit.* Hanc Grammaticam BRASSICANI decasticho ornavit BEBELIUS ipsius magister, quem inter alios in suâ peroratione laudat BRASSICANUS ——— *super eâdem re* (inquit, nempe *ratione syllabarum temporali*) POMPILIUS *pulcherrimè scripsit. Item* PEROTTUS *venerandus ille Musarum antistes* : SULPITIUS : NESTOR : OMNIBONUS : GAGUINUS: JACOBUS Gaudensis : &, *ut* Germanos *simul commemorem*, Jacobus WIMPHELINGUS: Petrus SCHOTTUS: *Autores minimè pœnitendi eam rem scitissimè commenti sunt. Præteréo multos , quos recensere non minùs difficile quàm longum esset. At cùm omnium Codices vel inopiâ æris vel Codicum penuriâ tibi comparare nequeas, quò singulos Codices assequaris, facillimè consuluero : unum*

Ambros. Calepin. Dictionar. *in Officinâ* Petri Liechtenstein. (a) fol. . Venet. 1509.

Arcadia del Sannazaro : *stampata per PETRO MARTYRE MANTEGATIO dicto* Cassano *a ĩstantia de* Jo. Jacobo *& fratelli* da Legnano. (b) 4.to . Milan. 1509.

Joannis Petri Valeriani Præludia quædam : *ex ædibus* Jo. Tacuini *edita.* (c) 4.to . . . . . 1509.

Apocalypsis Latinè. (d) 21.° . . Paris. 1510.

Psalmi *Suecicè*, ex Versione Jacobi Ulphonis. (e) 4.to . . . . . . 1510.

Ricardi quondam devoti Cœnobitæ sancti Victoris juxta muros *Parisienses* de Trinitate Opus Theologicum cum Commentario per Jacobum Fabrum editum : *ex Officinâ* Henrici Stephani. (f) 4.to Paris. 1510.

Fratris Hieronymi Savonarolæ de *Ferrariâ* Ordinis Prædicatorum Expositio Orationis Dominicæ & Sermo in vigiliâ Nativitatis : *in ædibus magistri* Bertholdi Rembolt *&* Jodoci Badii Ascensii. (g) 12.° . . . Paris. 1510.

Marsilii Ficini *Florentini* de Religione Christianâ , & fidei pietate Opusculum ; Xenocrates de morte, eodem interprete: *impress. in Sole aureo vici divi* Jacobi *expensis magistri* Bertholdi Rembolt *& JOANNIS*

num eme Bebelii *libellum super hâc re affatim differentem*, *&* *omnes te illorum Codices nactum esse putato*, *quotquot illam artem ediderint. Ob eam rem boni consulas , lector candidissime , dum te ad* Bebelii *præceptoris mei omnium doctissimi libellum relego* &c.

(a) Gesner, Biblioth. *Prima , quam videre contigit , editio.*

(b) *A di* xvii. *de* Fevre.

(c) *Declinante* Sextili.

(d,e) Long, *Biblioth. Sacr.*

(f) *Mensis* Julii *die* xix. Editionem recognovit aut potiùs collationem curavit *Michael* Humelbergius utì ex ipsius octasticho Epigrammate ad *Beatum* Rhenanum in Libri calce constat.

(g) *Die* xx. Novembris.

(a) xxx.

NIS WATERLOES. (a) 4.to . Parif. 1510.

HIERONYMI DE VALLIBUS *Patavini* Jefuis : *in ædibus* Afcenfianis. (b) 4.to Parif. 1510.

Statuta & Privilegia Ord. Cartufienfis : *per* JOANNEM AMERBACH. (c) fol. Bafil. 1510.

ALCIMI AVITI *Viennenfis* Episcopi Poetæ Chriftianiffimi libri fex : *ex ædibus* Afcenfianis. (d) 8.° . . . . Parif. 1510.

JOANNIS REGIS Parthenandria prima, quæ JOAN. BAPTISTÆ vitam laudésque continet : *in ædibus* Afcenfianis. (e) 8.° Parif. 1510.

Rationarium Evangeliftarum : *apud THO. BADENSEM ANSHELM.* 4.to . . . 1510.

PAULI ÆGINETÆ Præcepta falubria GUILIELMO COPO *Bafileienfi* interprete : *ex Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI. (f) 4.to . . . . Parif. 1510.

Libri

(a) XXX. *menfis* Octobris. Huic Editioni præficitur recufa *Johannis Adelphi* MULINGI (qui fe FICINI difcipulum agnofcit) Epiftola ad Theologiæ Profeffores *Johannem* GEYLER *de Keyferfberg* & *Jacobum* WINFELINGIUM *Argentinæ* commorantes Id. *Octob.* ann. M.D.VII. ex *Argentorato* data.

(b) *Ad Idus* Martias.

(c) CAILLE, p. 32.

(d) *Ad* III. *Idus* Maias.

(e) *Ad.* XIIII. *Calendas* Julias.

(f) *Quarta* Aprilis. In hujus Libri initio habemus COPI ad *Germanum de* CANAY *Cadurcenfem* Epifcopum Præfationem, ex quâ huc nonnulla tranfcripfi. *Medicinam non infimam Philofophiæ partem, fœlici illo fæculo, quum florerent bonæ litteræ, fummopere cultam, nefcio quo pacto, humanarum litterarum ftudiofi negligunt* &c. *Nifi fi id eft, quòd adeò barbarorum fœcibus obliterata eft, ut nemo cultioris litteraturæ ftudiofus vel minimo, ut inquiunt, digito eam attingere dignetur. Quâ de re paucos hodie videas magni nominis viros, qui ad ultimam usque fenectam perveniant. Sanè noftro ævo* PICUS MIRANDULA *rerum naturæ miraculum, atque* ANGELUS POLITIANUS, *qui unus à* Gothorum *injuriâ Linguam Latinam vindicare potuiffet, ideo per ætatis vigorem immaturâ morte nobis fublati funt, quòd non juftam medicinæ in fuis lucubrationibus rationem habuerunt.* &c. *Hujus nominis* PYTHAGORAS, EMPEDOCLES, DEMOCRITUS, DIOCLES CARISTIUS, PRAXAGORAS, CHRYSIPPUS, PLATO, DIONYSIUS Heracleotes, XENOCRATES Platonicus, CARNEADES, CLEANTHES, XENOPHANES Colophonius, *fummi Philofophi in ultimâ fenectute mortem obierunt.* ARISTOTELES *verò ipfe, quum alioquin naturali ftomachi infirmitati crebrífque morbidi corporis offenfionibus obnoxius effet, ob animi tamen magnitudinem, quam ex medicinæ fcientiâ conceperat, contra opinionem hominum, ad fexagefimum usque pervenit annum. Id verò noftro ævo ob hanc maximè caufam contingere folet nemini,*

Libri Logicorum ARISTOTELIS, BOETIO SEVERINO interprete; & Paraphrases in eosdem cum adjectis annotationibus, ordinatore JACOBO FABRO *Stapulensi*; ex secundâ recognitione: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (a) fol. . . . . Paris. 1510.

Demini, *quòd summorum Medicorum monumenta*, HIPPOCRATIS *inquam*, GALENI, RUFI, ORIBASII, PAULI, ALEXANDRI, *pulveribus obsita jacent negliguntúrque: ac barbarissimi quique vel temporum injuriâ vel circulatorum avaritiâ inducti, illorum loco habentur in precio. Ergo quum magna jam antiquorum optimorúmque Voluminum, tum Oratorum & Poëtarum, tum Philosophorum, copia* ALDI MANUTII *viri undecunque doctissimi industriâ nobis restituta sit, laborandum esse duxi, ut Medicinæ quoque Auctores ad pristinæ dignitatis lucem resurgant. Igitur Græcarum litterarum prima rudimenta, quæ jampridem in* Germaniâ *sub* MITHRIDATE *&* Conrado CELTE *degustaveram, sub utriusque Linguæ doctissimis præceptoribus* Joanne LASCARI *atque* ERASMO Roterodamo *in* Parisiorum *Academiâ excolere tentavi. Sed ob eorum præcipitem in* Italiam *abitum operam ferè lusissem, nisi mox* Hieronymum ALEANDRUM, *Græcæ & Latinæ & Hebraïcæ, adde etiam Chaldaïcæ, doctissimum, perpetuum annum Poëtas & Oratores (absque enim horum diligenti lectione nullus facilè Græcas litteras discere posse speret) Græcè legentem audivissem. Cujus præceptis formatus, ut studiorum meorum frugem aliquam reponerem,* Theodorum GAZAM *atque* Nicolaum LEONICENUM, *quanquam longo admodum intervallo, imitari, ac veteres eósque eruditissimos Græcos Medicos pro virili restituere nisus sum. Atque in primis* Paulum ÆGINETAM &c. *Ex* Parisiorum Lutetiâ *decimo quarto Kalendas* Aprilis *anno* 1510. Ad hujus Libri calcem figura imprimitur lignea, exhibens nubes, unde decidunt PLUVIA, NIX, GRANDO, subjectâ arbore, ex quâ tres emergunt rami; quorum in primo apparet FOLIUM, in secundo FLOS, in tertio FRUCTUS. Hanc Editionem biennio pòst recudit *Henricus* STEPHANUS. Emissio utraque per omnia omnino eadem videtur, nisi quòd in paginis quibusdam (e. g. in 7. & 8.) non idem constet linearum numerus; Majusculæ litteræ non eodem semper sint modo formatæ aut decoratæ (e. g. in Præfat. Cap. 2. 3. 5. &c.); Titulus Præfationis & Capitis primi rubro in emissione primâ, atro colore in secundâ exhibeatur; figura arboris ad secundæ calcem non addatur; denique errata typographica, quorum recognitionem fini illa adjecit, in hujus textu emendata sint.

(a) *Quartâ Aprilis.* Cum hôc ad calcem adagio, *Fortuna opes auferre, non animum potest.* In ipsâ Libri fronte leguntur hæc: LIBRI LOGICORVM IN OFFICINA HENRICI. S. SECVNDA RECOGNITIONE (quæ verba quatuor in paginâ laterum extremitatem circumeunt: reliqua, quæ sequuntur, mediam & inferiorem paginæ partem occupant) *Ad archetypos recogniti, cum novis ad litteram commentariis: ad fœlices primùm* Parhisiorum *& communiter aliorum studiorum successus, in lucem prodeant, ferántque litteris opem. Nunc ergo, o juvenes, ex* Aristotelico *opere, ceu ex proprio fonte, purissimas haurite delibatéque aquas; peregrinas autem tanquam viles lacunas insalubrésque* Trinacriæ *lacus devitate. Omne enim malum studiis inseminatum ferè est: quòd Authorum litteris dimissis ipsísque Authoribus ad vana glossemata sese totos contulere. Et eos, qui non essent Authores (ac si apes fucos sequerentur) pro ducibus & delegerunt & secuti sunt. Sed nunc meliùs studiorum consulite rebus. Si autem dialecticam artem cum modestiâ suscipitis, consequens est, ut bonæ disciplinæ redeant omnes. Bonas autem disciplinas morum probitas & vitæ decor concomitatur omnis, omnísque virtus: quod summopere studiis & optamus & imprecamur.* Sic nonnulli solebant

Decem librorum moralium ARISTOTELIS tres converſiones; *impenſis ſumptibus & diligentiâ* HENRICI STEPHANI. (a) fol. in almo ſtudio . . . . . Pariſiorum. 1510.

Totius Philoſophiæ Naturalis Paraphraſes & introductio in ſex primos metaphyſicos ARISTOTELIS libros, ac quatuor Dialogi, authore JACOBO STAPULENSI cum JUDOCI CLICTOVEI ipſius diſcipuli annotatiunculis: *per* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. in almâ Achademiâ Pariſiorum. 1510.

CAROLI BOVILLI *Samarobrini* Opuscula: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (c) fol. . . . Pariſ. 1510.

JACO-

bant illorum temporum * Chalcographi ingentem (quem primi omnino neglexerunt) titulorum apparatum ſuorum Librorum (ut ita dicam) veſtibulis inducere; & illa non modò typographicis inſignibus ſymboliſque ac multiplici diverſarum figurarum & emblematum varietate, ſed ſolenni inſuper admixtâ cumulatorum verborum pompâ faſtoſiſque (quibus Lectores allicerent) præfatiunculis adimplere. Deinceps autem paulatim hâc ſermonis circuitione abſtinentes titulis ſimplicioribus aſſueverunt.

(a) *Anno ab incarnatione Domini virtutum* 1510. *Die* 10. *menſis* Decembris.

Hæc opera hìc continentur, ad invicem hôc ordine conciliata. Scil. *primò decem libri Ethicorum* ARISTOTELIS *ex traductione* ARGYROPILI Byzantini *cum* JACOBI Stapulenſis *Commentariis*; *ſecundò*, *magna Moralia* ARISTOTELIS *interprete* Georgio VALLÂ Placentino; *tertiò*, *Dialogus* ARETINI *ad* GALLEOTUM; *quartò*, *artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum*; *quintò*, *decem Ethicorum* ARISTOTELIS *ex traductione* Leonardi ARETINI; *ſextò*, *itidem Ethicorum libri decem ex antiquâ traductione.*

(b) *Anno Chriſti piiſſimi Salvatoris entis entium ſummique boni* 1510. *viceſimâ ſecundâ* Octobris. Hìc continentur, *Introductio in libros Phyſicorum*: *Paraphraſis octo Phyſicorum* ARISTOTELIS: *Duo Dialogi ad Phyſicos introductorii*: *Paraphraſis Librorum quatuor de cœlo & mundo*; *duorum de generatione & corruptione*; *quatuor de Meteoris*: *introductio in libros de animâ*; *Paraphraſis librorum trium de animâ*; *librorum de ſenſu & ſenſato, de memoriâ & reminiscentiâ, de ſomno & vigiliâ, de longitudine & brevitate vitæ*: *Introductio Metaphyſica*; *Dialogi quatuor ad metaphyſicam introductorii.*

(c) *Editum eſt univerſum hoc Volumen* Ambianis *in ædibus reverendi in Chriſto patris* Franciſci DE HALLEWIN *ejusdem loci Pontificis*: *& emiſſum ex Officinâ* Henrici STEPHANI *impenſis ejusdem &* Joannis PARVI *in chalcotypâ arte ſociorum. Anno Chriſti Salvatoris omnium* 1510. *Primo Cal.* Februarii Pariſiis. *Hôc Volumine continentur Libri de intellectu, de ſenſu, de nihilo*: *Ars oppoſitorum*: *Libri de generatione, de*

* Sic FROBENIUS in Editionibus Nov. Teſt. 1519. TERTULLIAN. 1521. *Beat.* RHENAN. in PLIN. Hiſt. 1526.

de sapiente, de duodecim numeris: Epistolæ complures: insuper de numeris perfectis, de Mathematicis rosis, de Geometricis corporibus, & supplementis.

Ex Bovilli Epistolis, quas (quod nesciam an alibi impressæ sint) rariores puto Lectori unam de Tritemio Abbate satis mira & scitu non indigna continentem proponam.

Carolus Bovillus
Germano Ganaio regio Consiliario.

Rogâsti me crebriùs, spectate Germane, *quid ipse de* Tritemio *Abbate sentirem: idque me frequenter pupugit, ut tibi aliquando, quæ apud eum viderim, denarrarem. Ex* Germaniâ Elvetiorum *casu* Maguntiam *profectus sum. Cúmque illic audissem non longè esse* Tritemii *Cœnobium, continuò ad virum diverti. Sperabam quippe me grato philosophi contubernio fruiturum; quem tamen reperi magum, nullâ philosophiæ parte insignem.* Stenographiam *suam (quod admodum paucis factitare solet) mihi statim ipse proposuit lectitandam ut vellem. Hoc est illa, quâ de (in Epistolâ ad* Arnoldum Boscium *Carmelitam* Gaudensem) *ait*: In manibus habeo grande opus; quod si unquam publicatum fuerit (quod absit) totus mundus mirabitur. *Quattuor sunt in eâ libri. Evolvi velitatim, nonnullorum Capitum perlegens initia. Vix horas duas librum in manibus habui (abjeci enim eum illico) quòd terrere cœperant me tantæ admirationes ac tam barbara atque insolita Spirituum (ne fortè dicam Dæmonum) nomina. Universa verò hujusmodi nomina (quoad videre visus sum) ignotæ linguæ sunt; aut enim Arabica, aut Hebraïca, aut Chaldaïca, aut Græca. Quod subdit* Tritemius *in suâ Epistolâ hôc pacto*: verba sunt plana, lucida, sinè omni litterarum aut vocabulorum transpositione, ita ut omnes legant & intelligant: secretum tamen meum; qualecunque erit, manebit ignotum. *Hactenus vera locutus sit. Nam in totâ hujusmodi* Stenographiâ *passim sanctissimas ac piissimas preces inserit, quæ ad amicum Epistolarum loco mittantur: re autem verâ lachrymæ sunt crocodili.* &c. *Sinè adjutorio Spirituum omnia pollicetur se facturum.* &c. *Porrò si rite memini, hunc ipsum in* Stenographiâ *illâ ordinem servat: Inprimis Spirituum ipsorum nomina digerit. Hinc eorum adjurationes disponit, ac singularum characteres subscribit. Postremò figuras distinguit: è quibus pro adjurationibus singulis apta Spirituum nomina, quotiens necessitas ingruerit, depromere atque elicere liceat. Partitur Spiritus ipsos in quatuor: Imperatores totius Orbis duodecim (quotquot & venti), quatuor ex his præcipuos, Orientis, Meridiei, Occidentis & Septentrionis, quos magnos appellat: Duces trigenos aut quadragenos sub quolibet imperatore: Comites sub Ducibus singulis majore numero: Servos sub Comitibus innumeros. Cùm vult distanti amico sua adaperire consilia, scribit Epistolæ loco Orationem quandam miræ sanctitatis & devotionis fuco affectatam: eámque charactere cujuspiam duodecim Imperatorum imprimit; & ad amicum, qui suam noverit artem, mittit. Exceptam aperit amicus; & in calce characterem Imperatoris attendit. Si est Orientis Princeps, versus ad Orientem litteras in eam cœli plagam patentes expandit: requirítque confestim ex suis libris, quibus adjurationibus Princeps ille cogatur, ut suorum quempiam subditorum ad se mittat. Elicit autem adjurationes duas: ac primam quidem super patentes adhuc litteras spectánsque in auroram profert. Quâ rite prolatâ mittit illico Imperator ille quendam suorum aut Ducum aut Comitum aut Servorum: qui protinus advolans fit visibilis, velut nebula aut caligo in aëre pendula. Ubi deinde secundæ conjurationis verba explevit, Spiritus ille propiùs accedit, cominúsque ad ejus aures expetita amici secreta nunciat. Sunt autem (quod sentiam) adjurationes ipsæ haud continua & intexta oratio; sed aggregatio quædam nominum ipsorum Spirituum, ad varium quendam magiæ artis ordinatorum. Memini item me in ipsius opere ita legisse: Hi autem Spiritus perniciosissimi sunt & nequam. Odio quammaximè habent lucem. Tenebras diligunt. Forti adjuratione opus est, ut ad necessaria nostra cogantur. Quòd si in his adjurandis territus pauxillum trepidaveris, aut in explendâ adjuratione (sive vocabuli omissione sive seriei immutatione) aberraveris, te illico necabunt. Ex his, autumo, erat ille, qui* Cham *filium* Noe *dictum* Zoroastrem *ambussit. Hic enim, cùm primus esset magiæ assertor, à Dæmone, quem importunè nimis plurima semper interrogans fatigabat, flammas responsi loco accipiens pœnas dedit. Reperi item in eo opere complures*

passus, in quibus multimodi mulierum raptus edoceantur: quo item modo in virorum amorem inducantur puellæ: & flagitia alia quàm plurima. Vidi in eo adjurationes nonnullas, quas vocat potentes; quibus possit unusquisque alligare apud se Spiritum ac cogere, ut in ejus domo maneat semper, eique in cunctis famuletur. Cæterùm in semotissimo (ut ait) à turbâ loco is Spiritus locandus est, ne temere ad se ingredientes necet. Denique his omissis ad virum redeo. Tria ipse michi cecinit vaticinia. Duo statim vera esse comperi. Tertium verò futurum sit, ignoro. Erat primum de quodam Elvetio; *quem ut itineris comitem mecum advexeram. Ita quippe ad eum orsus est.* ,, Elvetius *es*: ,, *pater tuus & mater mortem obiere. Patruum* ,, *habes & fratres duos. Sororem habuisti* ,, *religiosam, sed jam in Monasterio vitâ* ,, *defunctam.* " *Hæc profectò de illo ita habebant, cùm attamen virum haud quaquam novisset. Deinde cùm nonnichil ei indicâssem, quod michi noster* Stapulensis *aliquando expresserat; illico subjunxit.* ,, *Is, à quo id* ,, *audisti, aut Impressor Librorum est, aut* ,, *ejusmodi est, qui illos edere ac elucidare* ,, *curet.* " *Rursus cùm de mundi irreligiositate sermo inter nos incidisset; prædixit venturum brevi quendam sanctum Pontificem nomine* URBANUM, *qui ecclesiasticæ pacis verus zelotes illi apostolicâ dignitate præesset, eámque ad meliorem immortalitatis frugem converteret. Rursum primâ die, quâ ad eum diverti, cùm de viro quodam loqueremur, qui in itinere à nobis nonnulla furto abstulerat.* ,, *Possum, inquit, (si quidem* ,, *credis) cogere furem, ut huc ad nos rebus* ,, *tuis onustus protinus revertatur, referátque* ,, *secum, quæ abstulit.* " *Ast cùm dubiâ essem fide, nichil novi ac insoliti operis ab eo patratum est Narravit quoque aliquando edoctum semel à se quendam Principem* Germanum, *priùs illiteratum, unâ horâ legere, scribere, Latinè dicere; ita ut Epistolas dictaret: sed & priusquam ille abscessisset, ab eo omnia subtraxisse; indoctum, ut priùs reliquisse. Quî igitur fiet, ut hæc sinè Spirituum adjutorio operetur? Solatium interdum illi est in instrumentis musicis, præcipuè in citharâ: aitque se nemine in ullâ arte habuisse præceptorem; sed per semetipsum Latinam etiam Linguam didicisse. Ejus Monachi plerique alkimiæ illi inani & fallacissimæ divitiarum exhaustrici deduntur. Aiebat se graviter admodum tulisse vulgationem Epistolæ suæ ad* Arnoldum BOSCIUM; *non quòd quicquam in eâ mentiatur (posse quippe & alia multa & difficiliora, quàm quæ in illâ continentur, operari), sed quòd, ubi tam publica facta est, haudquaquam latere ampliùs potuerit. Nam certatim omnes ad eum, ut magum virum, convolare cœperunt. Sunt & alia quàm plurima, quæ apud eum vidi, aut ab eo audivi: quorum vix memini* &c. *Vale Ex* Sancto Quintino. 8. Martii. 1509.

Definita tot circumstantiis rei adeò miræ narratio (nescio an aliubi obvia) apud lectorem huic digressioni veniam facilè exorabit; & longioris Epistolæ tœdium levabit historiæ novitas. Habemus præterea in eodem hôc Codice mutuas aliquot Cardinalis XIMENIS & *Caroli* BOVILLI Epistolas; è quibus nonnulla breviter attigisse non gravabor. FRANCISCUS XIMENES Cardinalis *Toletanus* CAROLO BOVILLO. ——— *Tui* STAPULENSIS *in recollectione & compaginatione illius Psalterii laudes non tacebo. Est enim opus illud tam doctè præmeditatum atquè compositum, ut Psalmorum intelligentiæ nichil sit accommodatius. Ingentes ei nostro nomine agito gratias; plurimámque salutem impartire. Vale, ab oppido nostro* Alcalâ. XVI. Novembris. 1509. Illud est Psalterium Quincûplex ab HENR. STEPHANO excusum, cujus alibi mentionem feci. CAROLUS BOVILLUS FRANCISCO XIMENI Cardinali *Toletano* S. ——— *Jam tempora successere, quæ spurco* MAHUMETI *exitum minantur infelicem. Aiunt enim nonnulli* MAHUMETEM *adhuc viventem suis prædixisse, post octingentos annos se rursum ad eos venturum; aut ex toto è memoriâ hominum oblitterandum, suámque legem interituram. Audivi & ego agens* Toleti *à plerisque repertum abs te pro veteribus Templi ruderibus vasculum; in quo proruta in terram visebantur* Maurorum *imagines cum scriptello hac dictitante*: Quando hæc oculis hominum patuerunt, his, quorum intus imagines visuntur, imminebit exitium. *&c. Gavisus sum plurimùm de ingenti illo* Complutensis *tui studii profectu* &c. *Vale, ex* Ambianis. xx. Martii. 1509.

Quo-

Quoniam autem in Abbatis TRITEMII mentionem modò incidi, haud abs re duxi, ut nonnulla ex ejusdem Epiſtolis per *Jacobum* SPIEGEL *Haganoæ* ex *Petri* BRUBACHII Officinâ ann. 1536. in 4. publicatis excerperentur; quò Lector aliam & ampliorem habeat ejusdem notitiam.

MATHIÆ HELD Cæſareo Conſiliario & Procancellario *Germaniæ* JACOBUS SPIEGEL *Seleſtadienſis* S. D.

——— *Neque te latere poteſt, in quantâ æſtimatione ubique habitus ſit* TRITEMIUS, *ob incredibilem ingenii acrimoniam, & acerrimum in omni genere literarum ſtudium; prudentiam verò tantam, ut à Regibus & Principibus & ab ipſo* MAXIMILIANO *in ſummo honore habitus ſit, ac ſæpius, ut ſe in ordinem Conſiliariorum aſcriberet, rogatus.* &c. *Cæterùm in his Epiſtolis videre licet, quàm religiosè de Chriſtianâ Religione ſenſerit* TRITEMIUS, *& quanto ſtudio propugnaverit eandem* &c. *Adhæc cùm vitæ fuerit inculpatiſſimæ (fuit enim mihi multis annis familiariter notus) ac ſummo ſtudio Scripturis divinis ſemper intentus, ut nemini dubium eſſe poſſit, quin pium admodum & fidelem Abbatem Ordinis ſui præſtiterit* &c. *Ex* Seleſtadio, *die tertiâ* Martii, *anno à nato Servatore* M. D. XXXVI.

GERMANUS DE GANAY clariſſimo viro JOANNI TRITEMIO Abbati *Spanhemenſi* noſtræ tempeſtatis Splendori Salutem.

——— *Lucidiſſimus tuæ doctrinæ fulgor haud quaquam delitescere poteſt, ſed in omnes quantolibet locorum interſtitio ſemotos ſui luminis emittit radium.* &c. *Incidit in manus meas Epiſtola à te* profecta ad quendam* Joannem STEINENMOELEM, *quem in ipſo ſalutationis exordio, poſt tui nominis expresſionem, virum deſyderiorum in ſacris nuncupas. Ea ſanè raram & admirabilem continet philoſophiam, tum de numeris, tum de elementis, adeó tamen ænigmatibus obnubleatam, & arcanis obſtruſam verbis ut ejus nullo modo mihi pervia ſit intelligentia* &c. Carolus *noſter* BOVILLUS, *qui* † *ſuperioribus annis, cùm per* Germaniam *iter ageret, tuam Excellentiam inviſere venit, frequentem tui apud me fecit mentionem, méque totum, ut verum fatear, adegit tuarum virtutum obſervatorem admiratorémque fieri. Demum harum lator tuæ præſtantiæ notus & amicus magiſter* NARCISSUS *majora animi noſtri vota, quæ brevibus litteris haud facilè complecti poſſem, latiùs explanabit. Vale noſtri ſæculi decus & unicum doctrinæ ſpecimen. Ex* Pariſio. 3. *Calend.* Auguſti. *anno* M. D. V.

JOAN. TRITE. Ab. *Spanhemen.* GERMANO DE GANAY viro doctiſſ. Salutem.

Venit ad nos Neometim *orator tuus magiſter* Narciſſus *quintâ decimâ die Literas perferens tuas* &c. *Ad intelligentiam Epiſtolæ noſtræ, quam* Joanni Steinenmoel *anno priore ſcripſimus*, Narciſſo *introitum dedimus aliqualem, à quo rerum intelliges fundamentum arcanarum, quarum cognitione laboras. Ad unitatem reducendus omnino eſt ternarius, ſi mens harum rerum velit intellectum conſequi perfectum. Unarius enim non eſt numerus, & ex ipſo numerus omnis conſurgit. Rejiciatur binarius, & ternarius ad unitatem convertibilis erit.* &c. *Unarius eſt ſimplex, binarius compoſitus, ternarius verò ad unitatis reducitur ſimplicitatem. Non ſum* Tritemius *mentis triplicis, ſed in unâ mente numero gaudens trinario; qui verè parit mirabilem fœtum. Pater ejus Sol, mater verò Luna. Portavit ſemen in utero ventus, terra nutrivit.* &c. *Noſtra philoſophia cœleſtis eſt, non terrena, ut ſummum illud principium, quod Deum nuncupamus, mentis intuitu per fidem & cognitionem fideliter aſpiciamus, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum principium, unum Deum, unúmque ſummum bonum in Trinitate perſonarum ſempiternum exiſtentem veraciter credentes* &c. *Hoc iter unicum ad finem ma-*

* Hanc Epiſtolam in illo Epiſtolarum libro non reperio, uti neque aliam ad *Arnoldum* BOSCIUM, cujus meminit BOVILLUS. At forſan hæ aliæ'que de occultâ ipſius philoſophiâ Epiſtolæ, aut ab ipſo aut ab amicis ſuppreſſæ, lucem (quantum ſcio) non viderunt.

† Neſcio an hoc BOVILLI iter per *Germaniam* ſit idem, quod ſuprà in ipſius ad GIANAIUM Epiſtolâ memoratur.

* Neſcio,

magicarum perfectionum tam divinarum quàm naturalium, à quibus arcetur & confunditur procul omne superstitiosum, prastigiosum atque diabolicum. Enimvero nihil aliud per Magiam intelligi volumus quàm Sapientiam, physicarum scilicet & metaphysicarum intelligentiam rerum &c. *Catera qua tibi ad inquisitiones tuas respondenda fuerant, sacratiore inclusimus scrinio, tibi soli per* Narcissum *exhibenda, cui & clavem tibi afferendam non satìs scienti commisimus, ne scrinium arcanis plenum sinè utilitate possideres.* &c. *Ex* Neometi *civitate* Spirensi. 24. *die* Augusti, *ann.* 1505.

JOAN. TRITE.

CAROLO BOVILLO DE S. QUINTINO Theologo *Parisiensi*. S.

Subiratus sum, Carole Boville, *harum latori* Narcisso, *quòd nos te inscio* Parisios *exivit, quia tuas volebam habere Literas* &c. *Memorem te facimus promissionis tua nobis anno facta priore*, * *cùm in nostro nobiscum esses Cœnobio* Spanhemensi *per dies* 14. *ut quastiones illas sacra Scriptura profundissimas, quarum capita dudum in* Spanheim *consignavimus, quàm primùm absolvas, nobisque, ut pollicitus es, transmittas.* &c. *Vale, ex* Neometi, *vicesimâ secundâ die mensis* Augusti, *anno Christianorum.* M.D.V.

TRITEMIO Abbati Ædis S. JACOBI *Herbipolis*, viro inter *Germanos* primario NICOLAUS GERBELLIUS *Phorcensis* Salutem & fœlicitatem æternam.

——— *Gratulòr mihi ipsi sapiuscule, reverendissime Pater, me felicissimo hòc saculo progenitum, quo tot illustres Viri, nec ignobilis fama, in* Germaniâ *passim prodiere; quos inter tu unus es, qui cum literis Latinis & Hebraas & Gracas apud* Germanos *fecisti locupletiores* &c. *Quicquid est, quod sub incude tuâ nunc elegantissimâ fabrefit & bracteatur, fac quaso, ut & ego, qui tuus sum, qui me totum* † *Secta tua consecro, sciam* &c. *Vale. Ex* Coloniâ, *quarto Idus* Junii. *Anno Domini* 1507.

JOANNES TRITE.
Abbas S. JACOBI *Herbipolensis*, quondam *Spanhemensis*, NICOLAO GERBELLIO *Phorcensi* Salutem.

——— *Tenebriones & divitiarum avarissimos incubones in amicitiam nostrî nunquam admittere consuevimus, propterea quòd bonorum obnitentur studiis, & hirrire contra viros doctos & eruditos semper ipsis sit familiare. Te autem, studiose* Gerbelli, *quem ornatissima tua Litera doctum & panaretum declarant, in amicitiam nostram (tametsi medioximi sumus) obviis manibus libenter accipimus, fidémque & charitatem inviolabili constantiâ pollicemur.* &c. *Quòd incude jam fabrefiat sub nostrâ, tibi pandamus, efflagitas. Rurestrem tractamus Camœnam, nostróque Musam proposito convenientem; quantum rejectanea permittunt, intercinimus.* De sancto Christotrepho Joseph *librum mediocrem absolvimus.* Nepiachum *quoque Annalium nostrorum ab horâ nativitatis in hunc diem perduximus. Opus magnum librorum duodecim de Damonibus ad preces amicorum inchoamus, in quo decrevimus omnes Magorum prophanas destruere artes in genere simul & in specie, earúmque causas, inventores, libros, modos & deceptiones nominatim & propriè taxare. Inter hac quoque novo* ‡ *invento* Steganographiæ *navamus operam, quod in lucem edere necdum pollicemur, nebulonum malignitate deterriti.* ——— *Maneat sepultum, quod tempore incongruo culpatur repertum. Vale, & nos ama. Ex* Herbipoli, *decimâ sextâ die mensis* Julii, *anno Christianorum* 1507.

JOAN. TRITE. Ab. *Spanhemen.*
JOANNI CAPELLERIO Mathematico S.

Eam tibi partem Steganographiæ *nostra cui titulum dedimus Gracè* γλωττευφορίαν, *id*

* Nescio, an illud fuerit tempus, quo *Bovillus* in Epistolâ ad *Ganaium* scribit se ad *Tritemium* divertisse.

† An ergo *Gerbellius* fuit unus ex *Tritemii* amicis intimis, qui ipsius artem noverit, & ejusdem mysteriis adhibitus fuerit?

‡ Quod scilicet *Bovillus* in suâ Epistolâ perstringit.

est, linguæ fertilitatem *rescribi fecimus*, *quam pridem postulâsti à nobis*, *opus* (*ut scis*) *arcanum*, *hactenus nulli visum*, *quod eâ mittimus lege*, *quò servetur occultum* &c. *Ex* Coloniâ. 18. *die mensis* Julii. *Anno* 1505.

Joan. Trite. Ab. Monasterii D. Jacobi *Herbipolensis* Joanni Capellerio Mathematico *Parisiensi* Salutem.

—— *Si lucubrationum mearum exigis seriem*, *& hanc tibi brevi narratione expediam. Epistolas meas familiares*, *quas dedi ad amicos ex eo die*, *quo de* Spanheim *exivi*, *primâ videlicet die mensis* Aprilis, *anni Christianorum millesimi quingentesimi primi*, *usque ad introitum meum ad hanc Abbatiam*, *qui fuit quintâ decimâ* Octobris *anni sequentis*, *in unum librum comportavi. Cui adjunxi & secundum*, *qui continet Epistolas primi duntaxat anni prælationis meæ in hôc Monasterio* &c. Steganographiam *verò meam*, *cujus duos primos libros in* Coloniâ *vidisti*, *nescio*, *si unquam in lucem editurus sim*, *trium intuitu rationum.* —— *timor ne nostris inventis mali non minùs uterentur ad malum quàm boni ad bonum.* —— *maximi laboris intentio*, *& parvæ mercedis retributio.* —— *indoctæ plebis æstimatio* —— *dum magum me plerique arbitrantur*, *asseverantes me suscitâsse mortuos*, *evocâsse ab inferis Dæmones*, *prædixisse* * *futura*, *furésque reduxisse carminibus*, *& ligâsse latrones. Quæ omnia conficta & ementita nec feci unquam*, *nec cogitavi quidem. Libros fateor Magorum plerosque legi*, *non ut imitarer*, *sed confunderem* —— *Quid putas de me opinabitur stulta hominum indoctorum futura temeritas*, *cùm* Steganographiam *in lucem produxero*, *quæ talia confinxit de me mendacia*, *cùm nihil adhuc viderit arcani.* &c. *Ex* Herbipoli, *decimâ sextâ die mensis* Augusti, *anno Christianorum millesimo quingentesimo septimo.*

Joan. Trite. Ab. D. Jacobi *Herbipolensis*

Rogerio Sycambro Salutem & charitatem.

—— *Faciam*, *quod hortarum*, *pinacémque Editionum mearum per ordinem temporis*, *quo sunt factæ*, *tibi designabo* &c. *Magnum posthæc & nimis arduum* Steganographiæ *mirabilis adinventionis in octo libros partiendum scribere sum adorsus*; *cujus primum quidem librum & secundum ad finem usque perduxi*, *tertium verò mancum & reliquos omnes dimisi usque in hunc diem animo sepultos.* —— *Hoc Opus sic incipit*, Antiquissimos Sapientes, quos Græco sermone Philosophos, &c. *Vale. Ex* Herbipoli *ultimâ die* Augusti. *Anno Christianorum millesimo quingentesimo septimo.*

Joannes Tritemius Joanni Steinemoel Presbytero *Mechiliniensi* S.

—— *Cùm tu vanè jactabundus nimium*, *ea*, *quæ suscepisti à nobis*, *Philosophiæ secretioris arcana pro turpi lucro* (*ut facti sumus certi*) *venalia circumferas*, *magnum te esse quempiam arbitrans*, *pro eo quòd* Tritemii *te possis gloriari fuisse discipulum.* &c. *Non eâ conditione te à nobis introductum scimus*: *sed quia tu interpositam transgressus es legem æquitatis*, *quid in majoribus faceres*, *nobis fuerit rationabiliter prævidendum. Cessa igitur ab his vanitatibus*, *te hortamur* &c. *Vale. Ex* Coloniâ 20 *die mensis* Julii. *Anno Christianorum* M.D.V.

Hactenus plus satìs de occultâ illâ Tritemii † *Steganographiâ*: cujus rei novitate quòd ipsum moratus sim, Lector haud ægre feret; cuíque ampliùs excutiendæ locum dederat *Caroli* Bovilli Epistola. Quàm diversum de Tritemio senserint Scriptores, ex ante-dictis liquet. Apud alios bene audiebat, apud quosdam malè; secúsne, quàm par erat, hi vel illi interpretati sint, decidant sagaciores: ipsa tamen (nî fallor) rei adeò obstinata occultatio suspicionem parit; quò quid studiosiùs celatur, eò magìs creditur ali aliquid monstri. Quin imò ipse, qui Tri-

* Relege tamen Bovilli Epistolam.

† Quæ in Bovilli Epistolâ dicitur *Stenographia*, errore forsan typographico.

* At

TRITEMIO obortus est, metus, ne sua (si innotescerent) inventa in usus malos converterentur, scrupulum injicit, & quandam dubitationem affert, quin omnia in eâ re satìs rectè se habeant. Sed transeo ad alia, quæ in eodem illo Epistolarum libro leguntur, & magìs ad rem pertinent typographicam.

WOLFGANGUS HOPILIUS
JOANNI TRITEMIO Abbati *Spanhemensi* Salutem.

Elegantissimam nuper à te, mi Tritemi, *accepi Epistolam, quæ nobis & jucunda fuit, & menti admirationem induxit, quòd ipse vir doctissimus atque mihi prorsus excellentior ad me formicam agrestem vitam agentem scribere non sis dedignatus, & eo argumento ad nostrum incultum ingenium animi volueris declarare affectum. Unde verò acciderit hoc, me conjecturâ scire credo.* Narcissus *noster Scientiarum omnium bonarum diligentissimus inquisitor ea fortassis, quæ somniis & phantasmatibus similia sunt, majora quidem quàm nostra parvitas præstare queat, tibi de nobis retulit; cujus tu verbis adhibens fidem (nam qui honesto sunt animo & ingenio benigno, quæcunque de aliis audierint, bona facilè credunt, mala verò tardè) impulsus es, quantum conjectare possum, ut mihi Literas tuas ornatissimas communicares. Habeo gratias immortales, utpote qui tanti viri Literas magni facio. Quicquid enim humanis in rebus scibile fuerit, te non latere scio, qui cunctos hodie mortales ingenio, scientiâ & experientiâ literariâ facilè superas & excellis; quod tua scripta & probatissimorum virorum testimonia luce manifestant clarius. Hinc doctos omnes singulari humanitate complecteris; quinimo & eos, quos fama pertulerit in notitiam tibi quicquam callere, etsi hominum sint inferiores laudibus, pro ingenitâ tibi bonitate magnifacis, ac plurimi æstimas. Reliqua pectoris nostri arcana ex* Narcisso *nostro communi amico intelliges, qui tuum immortale nomen marmoreis insculpsit pectoribus. Quem tibi, & si non sit opus, plurimum commendo, eíque persuadeas velim, pericula* Arislei & Alchindi *ut præcaveat, quorum alter vitam miserrimè finivit, alter verò in dementiam incidit, ut ex eorum Opusculis facilè nôsti. Vale, & nos ama. Ex Officinâ nostrâ* Parisianâ 3. *Calend.* Augusti. *Anno Domini* M.D.V.

JOANNES TRITEMIUS *Spanhe.*
WOLFGANGO HOPILIO Civi *Parisiensi* S.

NARCISSUS *noster ad me veniens* Neometim 15. *die mensis* Augusti *tuas mihi Literas tradidit* &c. *Miraris, quòd meis te dignum Literis æstimavi, putans me credulum nimis extitisse* Narcisso, *quasi te, priusquam ille me accessit, non noverim. Quantus enim sis, multorum antea relatione cognovi* &c. Narcissum *in perquirendis occultioribus nimis curiosum, ut vana dimittat studia, & nunc & antehac sæpe hortatus sum, qui nescio quid magni somnians aureos sibi montes in brevi nascituros promittit. Sinamus eum, pergat cæcus itinere cœpto, donec se frustratum desiderio intelligat* &c. *Tuarum petitionum ex eo recipies solutionem. Vale sanus. Ex* Neometi. 24. *mensis* Augusti. *Anno* 1505.

JOAN. TRITE. Ab.
Monasterii D. JACOBI
in Suburbio Civitatis *Herbipolensis*,
JACOBO TRITEMIO
fratri unico atque dulcissimo Salutem.

——— *Inopiam librorum veteres allegare potuerunt: nos verò potiùs inopes copia fecit, quum impressoriâ nostris diebus arte apud* Moguntiacum *inventâ, hodiéque per Orbem universum dilatatâ tot veterum atque novorum Volumina doctorum veniunt in lucem, ut ære jam modica doctus quilibet esse possit.* &c. *Ex* Herbipoli. 24. *die mensis* Junii. *Anno Christi* 1506.

JOANNES TRITEMIUS
Abbas S. JACOBI *Herbipolensis*,
JACOBO KYMOLANO
Carmelitani Ordinis Theologo
& Mathematico Salutem.

——— *Ars, quam Impressoriam vocant, tempore* * *infantia meæ apud* Moguntiam *Me-*

* At potiùs antequam natus esset, si (juxta RICCIOLIUM) TRITEMIUS anno 1462. natus sit, & anno 1519 obierit. Quin & TRITEMIUS ipse Typographiæ originem refert ad annum 1450. Lege MALINKROT. pag. 7.

JACOBI FABRI Epitome in duos libros Arithmeticos SEVERINI BOETII: *ex officinâ* HENRICI STEPHANI. (a) fol. Parif. 1510.

STRABO Latinè, interpretibus GREGORIO *Typhernate*, & GUARINO *Veronensi*: à PHILIPPO PINCIO *Mantuano* (b) fol. Venet. 1510.

TIT. LIV. cum Epitom. FLORI, cum annotationibus SABELLICI: *impensis* JOANNIS PARVI *&* ASCENSII. fol. Parif. 1510.

SUETON. cum Comment. BEROALDI & SABELLICI: *per* PHILIPPUM PINCIUM *Mantuanum.* fol. Venet. 1510.

SUETONIUS: *apud* PHILIPPUM JUNTAM. (c) 8.° Florent. 1510.

VALER. MAXIM. cum Comment. OLIVER. ARZIGNAN. & BADII ASCENSII: *ex*

Metropolim Francorum *inventa*, *infinita penè & veterum & novorum Volumina quotidie producit in lucem* Joannes Amorbachius *Civis* Basilienfis, *vir doctus & integerrimus*, *anno præterito* * *omnes divi* Auguftini *libros*, *quotquot invenire potuit*, *in quindecim Voluminibus fatis emendatè impreffit. Simili diligentiâ formis excuffit omnia Opera Sanctorum* Hieronymi *&* Ambrofii, *impreffurus etiam de novo divi Papæ* Gregorii *Opufcula*, *quorum aliqua malè*, *aliqua verò nunquam fuerint impreffa.* &c. *Ex* Herbipoli *decimâ fextâ die menfis* Augufti, *anno Chriftianorum millefimo quingentefimo feptimo.*

(a) Notandum eft hunc Librum, & alterum (CAR. BOVILLI *Introductio in Geometr.* & FABRI *Aftronomicon*; cujus mentio priùs anno 1503.) in uno Volumine compingi, nullâ factâ ciphrarùm aut fignaturarum diftinctione, licèt fubfcriptiones fint (quod anni indigitationem) diverfæ: nam ad hujus calcem fic fe habet; *Abfolutionem in almo* Parifiorum *ftudio*, *anno Domini*, *qui numero definivit omnia*, 1503. *Et emiffum ex Officinâ* Henrici STEPHANI *anno* CHRISTI *Salvatoris omnium* 1510. *decimâ quintâ die* Martii. Ad illius finem, fic: *Id Opus impresserunt* &c. (lege priùs) *anno* 1503. In integri Voluminis principio hic legitur titulus; *In hoc Libro contenta*: *Epitome compendiofáque Introductio in libros Arithmeticos divi* SEVERINI BOETII, *adjecto familiari commentario dilucidata*; *Praxis numerandi certis quibusdam regulis conftricta*; *Introductio in Geometriam fex libris diftincta: primus de magnitudinibus & earum circumftantiis*; *fecundus de confequentibus*, *contiguis & continuis*; *tertius de punctis*; *quartus de lineis*; *quintus de fuperficiebus*; *fextus de corporibus*: *liber de quadraturâ circuli*, *& cubicatione Sphæræ*: *Perfpectivæ introductio*: *infuper Aftronomicon.*

(b) XIII. Julii. LEONARDI LAUREDANI Venetiarum *Ducis tempeftate.*

(c) *Idib.* Febr. PETRO SODERINO *perpetuo vexillifero exiftente.*

(a) Hanc

* Anno ergo 1506. Nam hanc Epiftolam anno 1507. dabat. Lege CHEVILLER. p. 128.

ex Officinâ Ascensianâ. (a) fol. . Paris. 1510.

Cæsar. Comment. *operâ* Philippi Giuntæ. (b) 8.° . . . . Florent. 1510.

Plin. Epistolar. libri novem : *impressæ è regione Collegii* Italorum *in Intersignio Speculi* ; *Expensis honestorum virorum* Francisci Regnault & Egidii Gourmont. (c) 8.° . . . . Paris. 1510.

Plin. Epistol. & Panegyric. cum comment. Jo. Mariæ Catanæi : *impress. per* Joannem & Bernardinum *fratres* de Lisonâ Vercellenses. (d) fol. . Venet. 1510.

Ægesippi Historia de excidio *Hierosolymitano*, à Divo Ambrosio *Mediolanen.* antistite è Græcâ Latina facta : *in ædibus* Ascensianis, *quæ sunt* Parrhisiis *in viâ* Agiâ *ad divum* Jacobum *supra ædem divi* Benedicti, *è regione Craticulæ*, *sub tribus Lupis seu Luciis aquatilibus.* (e) fol. . . . Paris. 1510.

Berosus *Babylonicus* de origine *Tyrrhenorum*; Caton. Fragmenta; Archiloc. de temporibus ; Metasthen. Phil. Xenoph. Sempron. Pictor. Antonin, Itine-

(a) Hanc (quam nondum vidi) Editionem præivisse probat Ascensii Epistola (quæ posteriori anno 1513. præfigitur) anno 1510. data.

(b) D. *Octavo supra mille mense* Aprili.

(c) *Septimo Calen.* Februarii. *Venundantur* Parisius *in vico Divi* Jacobi *in Insignio Sancti* Claudii.

Obiter hìc adnotabo aliquando *Francisci* Regnault & Marnefiorum Insignia diversis ejusdem Editionis exemplaribus affigi ; utì Justini *Historia cum* Flor. & Sext. Ruf. in 4. sinè anno. Typographi, de Marnef, Jo. Parvus, Oliver. Senant, Ponset le Preux nonnunquam (utì & alii antiquiores) annum omittebant. Diog. Laert. Latinè : *venund. in vico divi* Jacobi *sub Pelicani intersignio.* 4. de Marnef. Virgil. Georgic. cum expositionibus Servii, Donati, Mancinelli, Probi & Badii : *venund. à* Joanne Parvo. 4. Erasm. de duplici copiâ : *in domo* Oliverii Senant. 4. Ovid. Fast. cum figur. & comment. Ant. Constantini *Fanensis* & Paul. Marsi *Piscinatis* fol. Ponset le Preux.

(d) *Die decimâ quartâ* Decembris.

(e) *Anno decimo supra* M.D. *ad Nonas* Julias.

(a) Titu-

Itinerar. fragment. Altercatio ADRIANI & EPICTICI (*legendum* EPICTETI) Philosophi. (a) 4.to

SYMMACHI Conf. *Ro.* Epiſtolæ familiares; item LAUDINI equitis *Hieroſolymitani* in Epiſtolas Turci magni traductio: *ex Officinâ* JOANNIS SCHOTTI *impenſis* GEORGII MAXILLI. (b) 4.to . . Argentor. 1510.

BLONDI FLAVII *Forlivienſis* Roma instaurata; Italia illuſtrata; & de geſtis *Venetorum.* (c) fol. . . . . Venet. 1510.

LUDOVICI HELIANI *Vercellenſis* Oratio de bello ſuſcipiendo adversùs *Venetianos* & *Turcos*; Ejusdem Venatio leonum, in quâ Pontifex Max. Cæſar Aug. Rex *Francor.* Rex *Arragon.* Venatores: *per JOANNEM OTHMAR apud Cœnobium Sanctæ* URSULÆ *cis* Licum. (d) 4.to . . . Aug. Vind. 1510.

Orationes familiares & elegantiſſimæ ex omnibus PUBLII OVIDII libris formatæ per HERMANNUM TORRENTINUM: *impreſſæ in Officinâ ingenuorum liberorum* QUENTELL. (e) 4.to . . . . Colon. 1510.

CHRISTOPHORI LONGUOLII *Pariſienſis* Oratio de laudibus Divi LUDOVICI atque *Francorum*: *Impreſſ. per* HENRICUM STEPHANUM *è regione Scholæ Decretorum.* (f) 4.to . . . . Pariſ. .

HOMER.

(a) Titulus gerit nomen DE MARNEF. Epiſtola GODOFREDI TORINI *Biturici* ad PHILIBERTUM BABOUM data Pariſiis *apud Collegium* Pleſſeiacum 6. *Non.* Maias. 1510.

(b) III. *Id.* Auguſt.

(c) *Per* G. M.D.X. *Cal.* Jul. *Regnante* LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Principe.*

(d) XII. *Maii.*

(e) *Octavo Calendas* Novembres.

(f) Nullum anni (quo excuſa eſt) indicium. *Habitam* autem fuiſſe *Pictavii in Cœnobio Fratrum Minorum anno Domini* 1510. ipſe docet titulus; & nuncupatoria ipſius LONGUOLII ad FRANCISCUM VALESIUM Ducem Epiſtola datur *Pictavii Nonis* Septembris *anno milleſimo quingenteſimo decimo.* Ipſi Orationi ſubjiciuntur Epiſtolæ, JACOBI RENALDI *Turonenſis* ad

HOMER. Iliad. lib. 3. 4. 5. 14. 18. 20. 22. 23. 24. & initium 19. à NICOL. VALLÂ in Lat. verſ. translat. *apud* BADIUM ASCENSIUM. (a) fol. Pariſ. 1510.

HOMERI Odyſſea Latino ſermone ſoluto: *ex Officinâ* JOANNIS SCHOTTI, *impenſis egregii I. V. doctoris* GEORGII MAXILLI, *aliàs* UBELIN, *Episcopalis Curiæ* Argen. *Signatoris.* (b) fol. Argentor. 1510.

PLAUT. cum comment. PYLADÆ BRIXIANI, THADÆI UGOLETI, GRAPALDI & ANSELMI: *excuſſerunt formis ſolertiſſimi juvenes OCTAVIANUS SALADIUS & FRANCISCUS UGOLETUS.* (c) fol. Parmæ. 1510.

Dic-

ad LONGUOLIUM, & LONGUOLII ad JOANNEM BALÆNIUM *Bellovacenſem*; ac ejusd. LONGUOLII Oratio in Præfatione enarrationis duodetricesimi libri Pandectarum Juris civilis *Pictavii* habita.

(a) Initio libri BADII Epiſtola præfigitur. JODOCUS BADIUS ASCENSIUS JACOBO FABRO STAPULENSI Philoſophiæ decori & compatri cumprimis obſervando S. D. ——— *Iliada* Homericam (*utinam totam*) *ab* Nicolao VALLÂ *tralatam atque Latinam factam, è Latio uſque atque adeò* Româ *ipſa ad nos, ut prælo aliquando librario multiplicetur, advehendam curâſti. perſpiciens videlicet in eâ tralatione non modò disjecti membra Poëtæ, verùm etiam plenos divini nectaris hauſtus & admirabilem non vulgaris venæ majeſtatem. De quâ* Theodorus GAZA *vir Græcæ & Latinæ Linguæ peritiſſimus ſic ad* Lælium Nicolai *patrem ſcripſit.* „*Sed cùm plura* Ni-„colaus *noſter laude digna pro ſuo amœniſſimo* „*ingenio ſuâque planè ſingulari doctrinâ ſcrip-*„*ſerit; ea inprimis edi celebrarique cupio, quæ* „*cum gloriâ illius Græcorum quoque Authorum* „*commendationem augeant. Quapropter* Ho-„MERI *&* * HESIODI *principum Poëta-*„*rum carmen (quod elegantiſſimè in Latinum* „*converſum ab illo eſt) id primum edatur,* „*hortor & rogo: ut ſimul &* Nicolai *nomen* „*illuſtre ſervetur, & Authorum Græcorum* „*tam inſignium Opera extent Latinis litteris,* „*quando fata ita tulerunt, ut* † *Græcis mi-*„*nùs ſervari jam poſſint. O fortunam iniquam,* „*quæ ingenium* Nicolai *præclarum hominibus* „*quaſi invidens rapuit, priusquam totum* Ho-„MERI *carmen abſolveret*" &c. *Hæc & plura in eandem ſententiam* Theodorus *ipſe. Quocirca quùm tuo, compater munificentiſſime, auſpicio feliciſſimo & dono ampliſſimo* Ilias *hæc ſit Chalcographiæ quaſi depoſitariâ fide tradita, ad te cum perpetuæ devinctionis indice revertentem benivolè recipies* &c. *Vale, dulce decus noſtrum. Ad Nonas* Junias. M.D.X.

(b) *Ad nonum Kal.* Julii. Hanc MAXILLUS *Hieronymo* BALDUNG LL. Doctori dicavit, cui ſic ſcribit in Epiſtolâ ——— *excitantes dormientem Poëtam ærographiâ noſtrâ* ——— *ubi te oblectari hôc intellexero (imò quia delectaberis fructuoſiùs) & aliis profeſſionis noſtræ gratus eris, quæ olim & jamjam volventibus horis Officina noſtra forſan rariora ſolibus exponit.* &c.

(c) VII. *Id.* Martii. IDX.

(a) *Ad*

* Lege *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 92.

† Hæc GAZA ſcribebat, antequam HOMERUS & HESIODUS Græcè eſſent excuſi.

Dictionum Græcarum Thefaurus. Dictiones quædam mutato accentu differentes. AMMON. de fimilib. & different. vocibus. Vocabula militaria. Dictionum Latinarum thefaurus cum Græcâ interpretatione: *per* JOANNEM MACIOCHIUM BONDENUM. (a) fol. . . . . Ferrar. 1510.

Catholicon F. JOHANNIS *Genuenfis* : *per STEPHANUM BALAND.* fol. . Lugduni. 1510.

BAPT. *Mantuan.* de Patientiâ : *apud* MATHIAM SCHURERIUM. (b) 4.to . Argent. 1510.

Prophetæ omnes fcil. liber JOSUE, Judicum, 4 Regum, ISAIAS, HIEREMIAS, EZECKIEL, & 12 minores, cum commentario R. DAVIDIS KIMHI, 2. Vol. *ex officinâ GERSOMI* Soncinatis. (c) fol. . Pifauri. 1511.

Bilia Latina : *apud JO. CLERERET.* (d) 8.° . . . . . Parif. 1511.

Eadem : *apud* JAC. SACHON. (e) 8.° Lugd. 1511.

Eadem : *apud PETRUM OLIVIER.* (f) fol. . . . . Rothom. 1511.

Eadem : (g) 4.to . . . . Cadom. 1511.

Eadem : (h) 4.to . . . Venet. 1511.

Le Traicté intitulé, de la difference des Scismes & des Concilles de leglife, & de la preeminence & utilité des Concilles, de la Sainĉte Eglife Gallicaine. Lhiftoire du Prince Syach Ysmail dit Sophy. Le fauf conduit du Souldain aux Francois pour frequenter en la Terre Sainĉte; avec le blafon des armes des Venitiens; par Jan le Maire de Belges, Judiciaire & Hiftoriographe : *imprimé pour maiftre*

JAN

(a) *Ad quintum Calendas* Octobris.
(b) CHEVILLER. p. 164.
(c, d, e, f, g, h,) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) *Ou-*

JAN LE MAIRE *Judiciaire & Historiographe.* *Expensis propriis.Par* ETIENNE BALAND *imprimeur de* Lyon *demourant en la grand rue du* Puis Pelu *ou lieu dit* Paradis. *Et se vend ou lieu dessus nommé, & en rue* Merciere. (a) fol. . à Lyon. 1511.

RICOLD. contra Sect. *Mahumetic.* & cujusd. captiv. libell. de vitâ & morib. Turcorum: *in officinâ* HENRICI STEPHANI, *è regione Scholarum Decretorum sitâ.* (b) 4.to Paris. 1511.

De Vitâ & Moribus *Judæorum* VICTORIS DE CARBEN olim *Judæi*, nunc Christiani Sacerdotis libellus: *ex officinâ* HENRICI STEPHANI. (c) 4.to . . Paris. 1511.

CHRISTOPH. SCHEURLI libellus de Sacerdotum & rerum Ecclesiasticarum præstantiâ: *imprimebat WOLFGANGUS MONACENSIS jussu & expensis GEORGII RELNER.* (d) 4.to . . Lipsiæ. 1511.

ARISTOTEL. Politic. & OEconomic. ARETINO interprete, recognitore & explanatore FABRO: & Hecatonom. & OEconomic. public. cum ARETINI explanationibus: *Hæc secundaria est & castigatissima ex Officinâ emissio; typis absoluta prodiit ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (e) fol. . . . Paris. 1511.

De Differentiis Topicis & totius Logicæ adminiculis ex AMMONIO, BOETIO & THEMISTIO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (f) 4.to . . Paris. 1511.

Tex-

(a) *Ou moys de* May, *lan mil* V.C *&* XI.

(b) 16. *Aprilis.*

(c) *Ultimâ* Aprilis.

(d) *Anno undecimo* (omissis majoribus numeris), *mense* Martio. Ad calcem Epistolæ SCHEURLI, *anno undecimo supra sesquimillesimum.*

(e) *Nonis* Aprilis. Et ad calcem *Recognitoribus in Officinâ quàm accuratissimè* Petro PORTÂ *&* Beato RHENANO. *ex Officinâ* Henrici STEPHANI. M.D.XI. *ultimâ* Martii.

(f) 28 *Octob.*

(a) *Anno*

Textus de Sphærâ JOHANNIS DE SACROBOSCO cum additione (quantum necessarium est) adjectâ; novo commentario nuper edito ad utilitatem studentium philosophicæ *Parisien.* Academiæ illustratus cum compositione anuli astronomici BONI LATENSIS; & Geometriâ EUCLIDIS *Megarensis* à BOETIO in Latinam translatâ: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum sitâ.* (a) fol. . . . . Paris. 1511.

PLIN. Natur. Historia: *impressa emunctis à* NICOLAO DE PRATIS *characteribus*, *impendio* FRANCISCI REGNAULT *ac JOHANNIS FRELON.* (b) fol. in academiâ Lutetiæ Parisiorum. 1511.

XENOPH. Pædia; de Venatione, de republ. & legibus *Lacedæm.* de AGESILAI laudib. Apolog. SOCRAT. de tyrannide; Latinè: *expensis* BARTHOLOMEI TROT. (c) 8.° . . . . . . 1511.

M. VITRUVIUS per JOCUNDUM solito castigatior factus, ac magìs quàm unquam alio tempore emendatus: *sumptu mirâque diligentiâ* JOHANNIS DE TRIDINO *aliàs* TACUINO. (d) fol. . . . Venet. 1511.

CÆSAR. Commentarii: *per* AUGUSTINUM DE ZANNIS *de Portesio.* (e) Venet. 1511.

Deche di TITO LIVIO Volgare Historiate: *per* BARTOLOMEO DI ZANI *de Portesio.* (f) fol. . . . Venet. 1511.

BLONDI FLAVII *Forliviensis* de Româ trium-

(a) *Anno Christi siderum conditoris* 1511. *Decimo die Novembris.* Cum Præfatione *Jacobi* FABRI *Stapulensis* ad *Carolum* BORRAM Thesaurarium regium. *Bonetus* DE LATIS fuit *Hebræus* Medicus, qui suum hoc Opus ALEXANDRO VI. Pontif. dedicaverat.

(b) XIII. *Kal.* Jan.

(c) M.CCCCC.XI. *Die* II. Septembris.

(d) *Die* XXII. Maii. *regnante Duce* LEONARDO LAUREDANO.

(e) XVII. *Augusti.*

(f) XVI. *de Aprile.*

(a) VII.

triumphante libri decem: *impreſſ.* à PHILIPPO PINCIO Mantuano. (a) fol. Venet. 1511.

CICERONIS Opera Rhetorica, Oratoria & Forenſia: *in ædibus* Aſcenſianis. (b) fol. Pariſ. 1511.

PLAUTI Comœdiæ XX. cum notis BERNARDI SARACENI, PETRI VALLÆ, & PII *Bononienſis*: *per* LAZARUM SOARDUM. (c) fol. Venet. 1511.

OVID. de Triſtib. cum comment. BARTHOLOM. MERULÆ: *per* JOANNEM DE CERETO DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (d) fol. Venet. 1511.

LUCANI Pharſalia cum Commentariis SULPITII & OMNIBONI: *impreſſ. ſummâ diligentiâ per* AUGUSTINUM DE ZANIS de Porteſio, *impenſis attamen & operâ ſolertiſſimi viri* MELCHIORIS SESSÆ. (e) fol. Venet. 1511.

CLAUDIAN. Rapt. PROSERPIN. cum com-

(a) VII. *Maii.* LEONARDO LAUREDANO *Duce.* Et ejusdem *de Româ inſtauratâ libri tres, & de origine & geſtis* Venetorum, & *de* Italiâ *illuſtratâ*: *per* G. M.D.X. *Cal.* Jul. LEONARDO LAUREDANO *duce.*

(b) *Ad.* x. *Calend.* Decemb. *venundantur ab* Joanne PARVO & Jodoco BADIO. BADIUS in Epiſtolâ ad *Gul.* BUD. dedicatoriâ ſcribit, *quòd bona pars ejusmodi Voluminum ad exemplariorum multis in locis à* BUDÆO *caſtigatorum fidem ſinceritatémque recognita atque immaculata eſt induſtriâ* Gerardi VERCELLANI *viri ad cultiores litteras jam multum progreſſi.* GERARDI etiam VERCELLANI *Burgundi* Carmen præfigitur ad *Gul.* BUDÆUM.

Debemus tibi, & hoc fatemur omnes,
Acceptúmque licet tibi referre,
Quòd ſic prodeat elegantiarum
In lucem ille parens decúsque ſummum;
Quòd nec diſſimilis ſui legetur,
Nec crebris lacer usque quaque plagis,
Quantum nuper erat. Tuus ſit iſte,
O Budæe, *labor, tuúmque munus,*
Iſthæc laus tibi vendicetur omnis. &c.

(c) *Die* XIIII. Auguſti.

Excuſatio LAZARI.

Quisquis ades, lector ſtudioſe voluminis hujus,
Non ſit judicii norma ſevera tui.
Si qua errata liber dederit minùs apta legenti,
Et malè compactis barbara verba notis;
Da veniam, quaſo: non hæc vitioſa Soardus
Lazarus *emittit Bibliopola tuus.*
Sed (quod ſæpe ſolet) manus impreſſoria aberrat
Veloci nimiùm ſollicitata motu.

Nemo confidat nimiùm ſecundis.

Syllaba *mo* in *motu* correpta Epigramma, aliàs haud malum, dedecorat.

(d) XXV. *Junii.*

(e) *Die* IIII. *menſis* Junii.

(a) XVIII.

comment. JAN. PARRHAS. *per* ANTONIUM BONNEMERE *impensis* PONTII LE PREUX. (a) . . . . Paris. 1511.

Ænarrationes (b) Doctorum Virorum in Grammaticos, Oratores, Poetas, Philosophos, Theologos, ac Leges: *ex Officinâ chalcographicâ* ASCENSII. (c) 4.to . . . Paris. 1511.

Orationes, Prælectiones, Præfationes, & quædam mythicæ Historiæ PHILIPPI BEROALDI; item plusculæ ANG. POLITIANI, HERM. BARBARI, & JASONIS MAINI: *in ædibus* Ascensianis *&* JOANNIS PARVI. (d) 4.to . . . Paris. 1511.

Opusculum PHIL. BEROALDI de Terræmotu & Pestilentiâ cum annotamentis GALENI. *In ædibus* Ascensianis. (e) 4.to Paris. 1511.

RODOLPHI AGRICOLÆ *Phrysii* nonnulla Opuscula, solutâ & strictâ oratione: THEODORICUS MARTINUS Alosten. *imprimebat.* (f) 4.to . . . Antverp. 1511.

JOAN. FRANC. PICI *Mirandulani* Principis *Concordiæ*que Comitis Hymni heroici ad Trinit. Christ. & Virgin. cum commentariis luculentissimis ad Jo. THOMAM filium; Ejusd. Sylva & Staurostichon: *apud* MATHIAM SCHURERIUM. (g) fol. . . Argentor. 1511.

BAR-

(a) XVIII. *Decemb.*

(b) *Ang.* POLITIANI, *Ant.* SABELLICI, *Phil.* BEROALDI, *Dom.* CALDERINI, *Jo. Bapt.* EGNATII, *Corn.* VITELLII, *Jacobi* à CRUCE *Bononiensis*, *Pii Antonii* BARTOLINI.

(c) *Ad Idus* August. *Venundantur ab* Joanne PARVO *&* Jo. BADIO Ascensio.

(d) *Ad Nonas* Septembris.

(e) 5. *Cal.* Decemb.

(f) *Prid. Cal.* Febr. *Regnante* MAXIMILIANO. In hôc Codice continentur, *Axiochus* PLATONIS Latinè; Epistola de congressu FREDERIC. Imp. & CAROL. *Burgund.* D. Epistola de re scholasticâ; de formando studio Tract. ISOCRATIS Parænes. ad DEMONICUM, Latinè; Oratio in laud. Philosophiæ; Oratio ad INNOCENT. VIII. Carmen de S. JODOCO; ANNA mater; Epiced. in Comit. *Spregelbergens.* Hymnus de omnibus Sanctis; Carmina ad *Jodoc.* BESSELIUM & ad CASPAR. Abbat. Epitaph. in PHILIPP. Nothum, D. *Brabantiæ*; Epigrammata Latina.

(g) *Mense* Augusto.

(a) *Mense*

BARTHOLOMEI ZAMBERTI Comœdia Dolotechne: *ex ædibus* Schurerianis. (a) 4.to . . . .

ERASMI Moria: *apud* MATH. SCHURER. (b) 4.to . . . Argentor. 1511.

JOAN. COCLÆI *Norici* Tetrachordum Muſices: *in Officinâ* JOANNIS WEYSSEMBURGER Sacerdotis 4.to . . Nuremb. 1511.

LILII GREGORII ZIRALDI *Ferrarienſis* Syntagma de Muſis: MATHIAS SCHURERIUS *Artium Doctor impreſſit, non omiſſis accentibus in eis, quæ Græca ſunt.* (c) 4.to Argent. 1511.

PRISCIAN. cum Not. JOAN. DE AINGRE & DANIEL. CAJETANI: *per* LEONARDUM PACHEL. fol. . . Mediolan. 1511.

NON. MARCELLUS, FEST. POMPEIUS, VARRO de Ling. Lat. & Analogiâ: *venundantur ab* EGIDIO DE GOURMONT, *impreſſ. in* Bellovifu *per* JOAN. MARCHANT. fol. . . . Pariſ. 1511.

Inſtituta Artium PROBíque Catholica; CORNELIíque FRONTONIS de nominum verborúmque differentiis; & PHOCÆ de flatili notâ & aſpiratione: *imprimebat* HIERONYMUS SONCINUS. (d) fol. . . Piſauri. 1511.

CURII LANCILOTI PASII *Ferrarienſis* Laureati, inſtitutionis Grammaticæ libri 8. *apud* SCHURERIUM. (e) 4.to . . Argentor. 1511.

TIMANNI REMENERI *Guernenſis* libellus regiminis & conſtructionis, ſedulâ JOANNIS FINETII *Paulinenſis* operâ nuperrimè recog-

(a) *Menſe* Novembri.
(b) *Menſe* Auguſt.
(c) *Idib.* Auguſt.
(d) XII. Februarii. *Ill.* GALEATIO SFOR. *gubernante.*
(e) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Die*

recognitus, omnibus propè mendulis absterſis; cui gerundiorum & ſupinorum nonnullarúmque regularum communium ejusdem FINETII fragmenta præponuntur, annotatiunculis paſſim in margine additis: *impreſſ. operâ magiſtri JOHANNIS GAULTHIER Chalcographi ac Bibliopolæ almæ Univerſitatis* Pariſienſis *ad ſignum Sanctæ* Genovephæ *in vico divi* Johannis Belvacenſis *commorantis.* (a) 4.to . Pariſ. 1511.

Real di Franza con figure novamente ſtampato. (b) fol. . . . . Venet. 1511.

Pſalmi ſeptem Pœnitentiales Hebraïcè cum Latinâ Verſione JOAN. REUCHLINI. (c) 8.° . . . . Tubing. 1512.

Biblia Latina cum pleno apparatu ſummariorum, indicis numeríque foliorum diſtinctione terſiſſimè ac nitidiſſimè impreſſa: *typis* PHILIPPI PIGOUCHET. (d) fol. . Pariſ. 1512.

Ead. Emendata per ALBERTUM CASTELLANUM: *apud* JAC. SACON. (e) fol. & 8.° . . . . Lugd. 1512.

Ead. *apud NICOLAUM DE BENEDICTIS.* (f) 4.to . . Lugd. 1512.

Epiſtolæ & Evangelia totius anni *Hiſpanicè* ex

(a) *Die* XXV. *menſis* Januarii. *Venundantur* Parrhiſiis *à magiſtro* Johanne GAULTHERO *in* clauſo Brunelli *in interſignio Divæ* GENOVEPHES. Huic editioni præfiguntur *Jacobi* DE ALNETO *Vindocinenſis* presbyteri ad adoleſcentes conſobrinos ſuos nobiles *Jacobum* & *Joannem* DE TAIX Epiſtola in laudem libri, & ejuſdem ad ſuum magiſtrum *Joannem* FINETIUM octaſtichon; item ipſius FINETII ad ſuos diſcipulos *Petrum* GAUDETUM *Rupellenſem*, *Andream* DE TURNONE, ac *Ludovicum* THINOT *Bolonienſem* Epiſtola data *ex Gymnaſio noſtro* Narbonico. *Octavo Calendas* Auguſti, *anno Domini milleſimo quingenteſimo undecimo.* Denique *Caroli* LE MAIGNEN *Lavalenſis* ad ſuos diſcipulos cohortatio, ut hanc Grammaticam legant. Ad calcem libri: *Finitur Syntacticæ Grammatices Compendium non parvâ quidem induſtriâ ex Grammaticis magìs pluris approbatis à liberalium artium magiſtro* Timanno REMENERO Wermeñ. *Scholarum regente apud ædes Sancti* PAULI Monſterii Weſtfaliæ *metropolis diligentiſſimè conquiſitum ad eorum profectum, qui hujusce artis veriſſima admittuntur ebibere fundamenta. Exaratum accuratiùs* Parrhiſiis.

(b) *A di primo de* Octubrio.

(c,d,e,f,g) LONG, *Bibliothec. Sacr.*

(a) Ad

ex versione AMBROSII DE MONTESINO. (g) . . . . 1512.

Vetus Editio Ecclesiastæ; OLYMPIODORUS in Ecclesiastem insertâ nova tralatione interprete ZENOBIO ACCIAIOLO *Florentino*; ARISTEAS de LXXII. Legis Hebraïcæ interpretatione, interprete MATTHIÂ PALMERIO *Vincentino* : *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (a) 8.° . . . . Paris. 1512.

ORIGENIS Opera Latinè ; Tomis quatuor. fol. . . .

Tom. I. *in ædibus* Ascensianis. (b) Paris. 1512.

Tom. II. III. IV. *in ædibus* Ascensianis. (c) Paris. 1512.

ORIGENIS Homiliæ in Genes. Exod. Levit. Numer. Jos. Judic. HIERONYMO interprete : *per* BERNARDINUM BENALIUM. (d) fol. . . . Venet. 1512.

Ejusd. Explanatio in Epistol. PAUL. ad Romanos HIERONYMO interprete : *per* BERNARDINUM BENALIUM. (e) fol. Venet. 1512.

GREGORII *Niss.* qui fuit frater BASILII magni, Libri 8., de homine, animâ, elementis, viribus animæ, volontario & involontario, fato, libero arbitrio & providentiâ. (f);

Item

(a) Ad finem OLYMPIODORI, M.D.XII. *Martii* XVI. Ad finem ARISTEÆ XXVI. *Martii*. M.D.XI.

(b) *Ad Nonas* Maias.

(c) *Idibus* Octobr. *à* Jacobo MERLINO *Theologiæ Professore collecta*, *&* *gravi ære, atque impensâ* Joannis PARVI *&* Jodoci BADII *multâque accuratione ejusdem* BADII *coimpressa. Quæ omnia* ——— LUDOVICUS XII. ——— *prospiciens* ——— *privilegium Bibliopolæ &* *Impressori concessit intrà triennium* &c. Idem Privilegium additur Gallicè, ——— *à* Jehan PETIT *Libraire Juré de l'Université de* Paris *&* Josse BADE *Imprimeur en ladite Université.*

(d) *Die ultimo* Madii.

(e) 16. *Septemb.*

(f) *Imper. Cæs.* MAXIMILIANO. *P.F. Augus. Patri Patriæ. Libertatísque assertoris.* Beat. RHENANUS. *F. C.* Eadem inscriptio legitur in Q. CURTII titulo editi. 1518.

(a) *Mense*

Item GREGOR. *Nazianz.* in GREGOR. *Niss.* Oratio; item BASIL. de differentiâ Usiæ & Hypostasis; & GREGOR. *Nazianz.* duæ Epistolæ ad THEMISTIUM; Latinè: *ex Officinâ librariâ* MATHIÆ SCHURERII Selestensis *artium Doctoris.* (a) fol. . . Argentor. 1512.

DAMASCENI Theologia quatuor Libris explicata FABRO interprete; & adjecto CLICHTOVEI ad litteram Commentario elucidata: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (b) fol. . . Paris. 1512.

JAC. FABRI *Stapulensis* Comment. in D. PAULI Epistolas: *apud* HENRICUM STEPHANUM: (c) fol. . . Paris. 1512.

HUGONIS DE SANCTO VICTORE Quæstiones in Divi PAULI Epistolas numquam antehac impressæ: *in ædibus* THEODORICI MARTINI Alostensis: (d) 4.to Lovan. 1512.

JOANNIS RUSBERI Presbyteri de ornatu spiritualium Virginum libri tres: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI: 4.to . Paris. 1512.

CLICTOVEI de verâ nobilitate Opusculum: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis impressoriæ industrium opificem ex opposito Scholæ Decretorum habitantem.* (e) 4.to . Paris. 1512.

Rabi JOSEPH *Hyssopæus* de Hebraïco in Latinum per JOAN. REUCHLIN. translatus: *in ædibus* THO. ANSHELMI Badensis. (f) 4.to . . . . Tubing. 1512.

Ritus

(a) *Mense* Maio.

(b) *Hæc* DAMASCENI *cum expositione prima amissio typis absoluta est anno Christi omnium Conditoris & Rectoris,* M.D.XII.: *Nonis* Februariis.

(c) SIMLER. *Biblioth.* ,, chartis 145.

(d) *Venundatur è regione Scholæ Juris Civilis in ædibus* Theodorici MARTINI Alostensis, *qui & typis tornatiss. excudebat* Lovanii *decimâ quartâ Calendas* Decembres *anno à Natali Christiano* XII. *supra* M.CCCCC. *regnante Divo* MAXIMILIANO *electo Romanorum Imperatore semper Augusto.*

(e) *Septimo Calendas* Septembris.

(f) *Sexto Calendas* Martias.

(a) Epistola

Ritus & celebratio Phaſe Judæorum per Doctorem THOMAM MURNER ex Hebræo in Latinum traducta. (a) 4.to . . . . . .

HIPPOCRAT. de præſagiis in mortis acutis : *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 4.to . . . . . Pariſ. 1512.

PAULI ÆGINETÆ precepta ſalubria GUILIELMO COPO *Baſilienſi* interprete : *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (c) 4.to Pariſ. 1512.

Anatomia MUNDINI: *impreſſa per JACOB. DE BURGOFRANCO Bibliopolam ſumptibus ALOYSII DE CASTELLO* Comenſis *ac BARTHOLOMEI DE MORANDIS* Bergomenſis *Sociorum.* (d) 4.to Papiæ. 1512.

Artificialis Introductio per modum Epitomatis in decem libros Ethicorum ARISTOTELIS, adjectis commentariis elucidata: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte opificem; venalis in Officinâ librariâ ejuſdem* HENRICI *è regione Scholæ Decretorum ſitâ, cum nonnullis aliis Operibus Philoſophiæ ſtudio non parum accommodis.* (e) fol. . Pariſ. 1512.

Introductio JACOBI FABRI in Politica ARISTOTELIS ; & XENOPHONTIS OEconomicus : *ex Officinâ* HENRICI STE-

PHA-

(a) Epiſtola datur 1512.

(b) CHEVILLER. p. 163.] „ Dans „ l'édition qu'il fit en 1512. in 4. du Traité d'HIPPOCRATE *De præſagiis in morbis acutis*, il imprima la premiere ſyllabe du mot *febris* par un *e*, & par-là il ôtoit la liberté de la rendre bréve. Il dit avec eſprit, que par une erreur il avoit choiſi la longueur dans la fiévre, que pour ſe corriger, il y préferoit la briéveté comme moins dangereuſe. *Febrem longam ſibi Chalcographus delegit, tametſi febris correpta ſit minùs periculoſa.* Cette maniere de corriger une faute d'impreſſion eſt plus recevable, que celle dont on ſe ſervit pour faire inſulte à un celebre Docteur, qu'on appella exprès *Docte*, & puis on mit un *Errata* pour retracter cette Epithete, en faiſant remarquer, que c'étoit une faute, & qu'au lieu de ce mot *docte*, il faloit lire *Docteur*, c'étoit abuſer de l'*Errata*, & en faire une médiſance fine & malicieuſe.

(c) *Decimâ ſextâ* Aprilis.

(d) 20. *Octobr.*

(e) *Anno ab incarnatione Domini virtutum* 1512. *quintâ* Maii.

(a) *Pri-*

PHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (a) fol. . . . . Parif. 1512.

Meteorologia ARISTOTELIS cum JACOBI FABRI *Stapul.* paraphrafi, & commentar. JOANNIS COCLÆI *Norici: in Officinâ FREDERICI PEYPUSS.* (b) 4.to . . Norinberg. 1512.

APULEII Afin. Aur. cum PHILIP. BEROALD. comment. *expenfis LUDOVICI HORNKEN & GOTTFRIDI HITTORPII fociorum, induftriâ* JOANNIS PHILIPPI. fol. . . . . Parif. 1512.

ANTONINI Itinerarium ex recognitione LONGOLII: *venale habetur, ubi impreffum eft, in domo* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum:* (c) 12.° . . Parif. 1512.

EU-

(a) *Pridie Nonas* Septembris. Huic Editioni præfixa eft hæc Epiftola.

VOLGATIUS Pratenfis
JOANNI SOLIDO Cracovienfi *Salutem* D.

Apud hospitem tuum Henricum STEPHANUM, *in cujus officinâ diverfor, comperi manu tuâ exfcriptam in* Politica ARISTOTELIS *introductiunculam, infuper &* OEconomicon XENOPHONTIS; *illam communi præceptori noftro tribuis; hoc cuidam* Raphaëli VOLATERRANO, *ut qui ex Græco Latinum fecerit: quod & antea* CICERONEM *factitâffe &* COLUMELLA *&* HIERONYMUS *locupletes funt teftes. Illa fuccinctam & haud inconducibilem continet eruditionem, hoc autem non inamœnam difputationem: neque hactenus noftris vifa in lucem prodiere. Quare vifum eft, ut illa publicarem, & primitias noftræ compofitionis ad te mitterem: ut vel fic intelligas, neque labores tuos, quos in illis fcribundis fufcepifti, periiffe; neque me frigide in novo opificio, quod Deo opitulante fufcepi profequendum, verfari. Cæterùm fi me amabis, ubi D.* Martinum TOLNINUM *meo nomine falutaveris, eum communicatione libelli participem efficies: ut ficut ipfe mei, me fui cognofcat non immemorem. Quod autem ad te attinet, vide, ne* Rhomanus *aër te in aliquo offendat. Serva te nobis mente corporéque incolumem: & de ftudiis tuis nonnichil nobis alterna. Vale; ex* Parifiorum *Urbe, duodecimo fupra* M.D. *Pridie Idus* Sept.

Ipfa eadem hæc Epiftola, hìc recufa, habetur in priore hujus Operis apud *Henric.* STEPHANUM impreffione ann. 1508. ne minimo quidem verbo immutato, nifi quòd in illâ præcedente variet duarum vocum orthographia [*Romanus* & *nonnihil*], fed [*Rhomanus* & *nonnichil*] fuit (ut puto) antiquioribus acceptior, & fortè non injuriâ. Præterea datæ Epiftolæ annus diverfus eft, cùm tamen menfis dies idem fit. Nam in priore legitur *octavo fupra* M.D. at in utrâque *Pridie Idus* Sept. Miror equidem anni mutationem; nam tempus, quo data eft editoris Epiftola aut Præfatio, neque mos neque opus eft in repetitis Editionibus mutari; nec enim, fi mutaretur, quoties nova fub prælo fudat impreffio, poffet de primæ emiffionis tempore (quod plurimum fit) haberi conjectura.

(b) 3. *Id.* Novemb.

(c) Annus (1512. 14. *Caland. Septb.*) indi-

EUSEBII *Cæsarienſis* Episcopi Chronicon, HIERONYMO presbytero interprete, cum PROSPERI, MATTHÆI PALMERII *Florentini*, MATTHIÆ PALMERII *Piſani*, & JOANNIS MULTIVALLIS *Tornacenſis* additionibus: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte opificem, illius maximâ curâ & diligentiâ, nec non ejusdem &* JODOCI BADII *in hôc Opere ſociorum parvis expenſis.* (a) 4.to . . . . Pariſ. 1512.

Cla-

indicatur in præfixâ *Godofridi* TORINI *Epiſtolâ.*

(a) *In almâ* Pariſiorum *Academiâ ab incarnatione Domini cuncta gubernantis milleſimo quingenteſimo duodecimo, Idibus verò* Junii. —— In initio habemus hoc Epigramma,

JOANNES MULTIVALLIS *Tornacenſis*
Director hujus Operis
& in Officinâ recognitor,
Lectoribus Salutem.

Euſebio *bona cura fuit deſcribere rerum*
Tempora; ne pereant, cudere noſtra fuit.
Sed niſi qui fidus mendas aboleret, adeſſet,
Hic foret exiguâ commoditate labor.
Quid quoque ſi deſit (quo promptè ſingula quæras)
Index, perpaucos nónne juvabit opus?
Cúmque priùs deeſſet, nobis adjunctus hic Index
Perfacilis, numeris cuncta notata docens.
Si juvat hic noſter labor, & placet, haud aliud quid
Expetii: ſatìs eſt; id fero, quod volui.
Valete.

Et in fine:

JOANNES MULTIVALLIS
Lectoribus Salutem.

Cùm EUSEBIO *novum in principio Indicem adjecerim, æquum michi viſum eſt, ut inter hoc Opus in officinâ dirigendum, quod in anno Chriſti* 1481. *finem ſuum contraxerat, quicquid à tempore illo ad diem usque emiſſionis ejus memoriâ poſteritatis dignum audiviſſem, paucis tanquam pro annotamento prioribus adjungerem: ut completius eſſet hoc Chronicon, & haberent promptius harum rerum ſtudioſi conſulere Hiſtorias, quæ materias easdem diffuſiùs tractabunt. Ergo qui hæc legent, boni conſulant, & laboribus noſtris non detractent. Valete.*

MICHAËLIS PONTANI
in præſens Opus Decaſtichos.

Quos lubet Annales & terſos volvere Libros,
Aut quos exiguo magna parare juvat;
Adſitis faciles: votis majora rependet
Euſebius; *veras en dabit hiſtorias:*
Geſtáque discretos deſcribet fidus in annos,
Sub quâvis gelidi parte peracta poli.
Hìc legere eſt brevibus, quæ mille Volumina tangunt,
Atque exempla, quibus vita regenda venit.
Ergo age, limatos, lector ſtudioſe, libellos
Perlege: perlectis commoda multa feres.

Errata nonnullis in locis ex EUSEBIO *deprehenſa, & in Officinâ ſedulò recognita,* &c. *Hæc ſuperiùs annotata compluribus in locis caſtigata invenies; & ubi primùm deprehenſa fuerant, in ipſâ Officinâ ad limam reducta. Siqua verò alia mendoſa occurrerint ex litterarum adjectione, omiſſione, præpoſtero ſitu aut permutatione contracta, ea facilè quisque ſuo ingenio deprehendet; neque quis ex ipſis unquam à rectâ ſententiâ aberrandi trahet occaſionem.* Hinc licet æſtimare maximam in correctione Officinæ curam.

Non poſſum (res præſertim Typographicas ſcribens) præterire, quod in *Matthiæ* PALMERII *Piſani* ad EUSEBII Chro-

Clariſſimi Hyginii Poeticon Aſtronomicon Opus, cum planetis & variis ſignis hiſtoriatis: *impreſſum per* Melchiorem Sessa. (a) 4.to . . . . Venet. 1512.

Polydori Vergilii *Urbinatis* de Inventoribus rerum libri tres; M. Antonii Sabellici de artium inventoribus ad Hieronymum Baffum *Forojulienſis* provinciæ Quæſtorem Carmen; ex ſecundâ recognitione: *in Officinâ* Mathiæ Schurerii Seleſtenſis *Art. Doct.* (b) 4.to . . Argentor. 1512.

Leonis Baptistæ Alberti *Florentini* libri decem de re ædificatoriâ: *in Sole aureo vici Divi* Jacobi, *operâ* Bertholdi Rembolt *&* Ludovici Hornken *in eodem vico ad interſignium trium Coronarum è regione divi* Benedicti *commorantium*: (c) 4.to Pariſ. 1512.

Strabonis Geographia Latinè interprete Gregorio *Tifernate* & Guarino *Veronenſe*; Charactere Gothico: *per* Egidium Gourmont. fol. . . . Pariſ. 1512.

Antiquitatum variarum volumina XVII: *operâ* Aſcenſianâ. (d) fol. . . Pariſ. 1512.

Eutropius & Paulus Diaconus cum marginalibus Annotationibus Nicolai Maillardi *Rothomagenſis*: *apud* Galliotum du Pre' *typis* Egidii Gourmont. fol. . . . . Pariſ. 1512.

Hiſtoria

Chronicon additione memoratur anno 1457. *Quantum litterarum ſtudioſi Germanis debeant, nullo ſatis dicendi genere exprimi poſſet. Namque à* Joanne Gutemberg Zumjungen *Equiti* Maguntiæ Rheni *ſolerti ingenio librorum imprimendorum ratio* 1440. *inventa, hôc tempore in omnes ferè orbis partes propagatur; quâ omnis antiquitas parvo ære comparata poſterioribus infinitis voluminibus legitur.* Maximi profectò momenti eſt apud me, utì & apud omnes ſanos lectores, Hiſtorici *de temporibus ſuis* (lege folio 153. illius Chronici) ſcribentis authoritas. Palmerii illius *Piſani* Opuſculum anno 1481. finitur,

(a) *Die* xv. *menſis* Septemb.

(b) *Menſe* Junio *regnante Cæſ.* Maximiliano P. F. *Aug.*

(c) xxiii. *Auguſti.*

(d) *Ad* 15. *Calend.* Feb.

(a) *Anno*

Hiſtoria DARETIS *Phrygii* de excidio *Trojæ*, cum figuris ligneis: *impreſſ. per JOANNEM VIRIDIMONTANUM.* WITTENBURGII. (a) 4.to . . . . . 1512.

CAII CRISPI SALUSTII Opera cum plusculis additamentis: (b) 8.° . . Pariſ. . . .

SUE-

(a) *Anno* 1512. *apud* Auguſtinianos.

(b) Hæc editio in principio & fine habet *Dionyſii* ROCE Inſigne typographicum: excuſa characteribus Italicis exilibus, & *Gulielmi* LE ROUGE, qui pro *Dionyſio* ROCE imprimebat, propriis. Nulla temporis nota adjicitur, præterquam in Epiſtolâ præfixâ.

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS clariſſimo Viro & inter Cives *Gandavenſes* Primario EGIDIO DE QUERNOLIGNO Salutem.

Cogitanti mihi ſæpe, quonam munuſculo te donare poſſem, occurrit tandem Caius Criſpus SALUSTIUS: *qui, cùm brevitatis & veritatis ſit diligentiſſimus amator, viſus eſt mihi ſe velle in breviſſimum codicem veluti pro enchiridio habendum comprimi: quam rem, quia tibi placituram confidebam (es enim ſingularis breviorum characterum amator) lubens ſuſcepi* &c. *Ex Officinâ noſtrâ litterariâ apud* Parrhiſios *rurſus ad Kalen.* Septemb. *anni* M.D.XII. In fine additur hac Allocutio. *Habetis, Latialis eloquii tirones,* Criſpum SALUSTIUM *diligenti accuratione excuſſum. In quo quæ multa inverſa, multa manca, multa ſupervacanea & Impreſſorum & Scriptorum incuriâ legebantur, ſuo nitori priscæque illi antiquitati (Codice* Aldino *duce, quem ſecuti ſumus) reſtituta. Inſunt præterea ejuſdem in* CICERONEM, CICERONIS *in eum:* CICERONIS *item in* CATILINAM *Invectivæ quinque, &* CATILINÆ *ad* CICERONEM *reſponſivæ duæ: item* PORTII LATRONIS *in eundem* CATILINAM *Declamatio: cum illarum virorum doctorum Orationum, etſi non eo ordine, quo in* Pariſino *illo vulgari legebantur (quoniam* Aldinum *codicem ſecuti ſumus) appoſitione. Quem inter legendum ſi elementorum inverſio, vel transmutatio, ſeu diphthongorum non debita obſervatio, modicùm vos læſerit, amicâ manu caſtigate: Supereſt, ut boni conſulatis.*

Anno 1512. SALLUSTII editionem, enchiridii formâ, à BADIO prodiiſſe ſatìs probat ipſius Epiſtola ſuprà allata; eodem forſan charactere, quo JUVENALIS & PERSIUS hôc etiam anno ab eo impreſſi ſunt, excuſam. Conſtat prærerea ex voce *rurſus*, quæ in illâ Epiſtolâ legitur, illam *Badianam* SALLUSTII emiſſionem fuiſſe ſecundariam. An verò iſta, quam *Gulielmus* LE ROUGE pro ROCIO elaboravit, hôc quoque anno fuerit publicata, dubitandi adhuc relictus eſt locus. Idem tamen *Gulielmus* LE ROUGE expenſis ejuſdem *Dionyſii* ROCE, eâdem typorum figurâ ſed formâ majore, LUCANUM (de quo poſtea) anno M.D.XII. excudit. Hìc lubet inſerere librum, iiſdem (quo iſte SALUSTIUS) typis Italicis exilibus & *Gulielmo* LE ROUGE ſoli tunc uſurpatis excuſum, nullo etiam temporis indicio notatum, in 8. Cujus ſic ſe habet titulus, rubricâ variegatus, ad *Gulielmi* LE ROUGE cognomen forſan alludendi gratiâ.

„ M. PLAUTI Comici clariſſ. Comœdiæ luculentiſſimæ & facetiſſimæ; accuratiſſimè nuper recognitæ à diſertiſſimo viro SYMONE CHARPENTARIO, ac penè infinitis mendis terſæ: nunquam antea cis *Alpes* impreſſæ. Cum ejuſdem familiaribus in unamquamque Fabulam argumentis, nominúmque Etymologiis. Jam apud *Parrhiſios* ipſius *Charpentarii* curâ in lucem editæ ſunt, duáſque in partes diſtinctæ: in primâ decem priores, in ſecundâ reliquæ decem continentur. Væneunt viâ *Jacobæâ*

„ *cobæâ* apud *Dionysium* ROCE sub divi „ MARTINI signo.

In utriusque partis & initio & fine affixum est *Dionysii* ROCE typographicum Insigne, cum lemmate, A LAVANTVRE TOVT VIENT A POINT QVI PEVT ATENDRE. DENIS ROCE. *Plautinæ* hujus Editionis primæ parti hæc præmittitur Epistola.

SYMON CHARPENTARIUS *Parrhisiensis*. P. FAUSTO ANDRELINO *Foroliviensi* Poetæ laureato, regio necnon regineo, clarissimóque Oratori fœlicitatem.

POMPONIUS LÆTUS *in eâ, quæ est ad* Augustinum MAPHÆUM, *Epistolâ refert* Marcum VALERIUM PROBUM *aliquando animadvertisse veteres negligi, & ob id contracta multa Exemplaria emendare, distinguere, & annotare curavisse; séque ejus viri exemplo id ipsum aliquâ ex parte conatum fuisse confitetur. Id quod cùm ipse legissem, utriusque, tum* M. PROBI VALERII, *tum* POMPONII LÆTI *vestigia insectari cupiens itidem perficere institui.* —— *In tantâ librorum varietate ac multitudine die quâdam inter versandum nonnullos vetustos penitúsque pulverulentos Codices (quos apud me habens à diuturno tempore non versaveram) fortefortuna * Comœdiæ* Plautinæ *antiquo charactere impressæ & quasi vetustate ipsâ pereuntes in manus inciderunt.* —— *Sed proh dolor! bona illa antiquitas jam depravata est, jam periit prorsus illius genuina lectura; ut non mirum, si veterum, præcipuè Poëtarum, lectio sit nobis ærumnosa; quippe ea viget tempestas, quâ sit facilius quid novum ædere quàm æditum (saltem ab antiquis) faciei pristinæ restituere. Si causam roges, probæ ac veræ antiquitatis penuriam tibi objiciam. Addam præterea optimorum Codicum depravationem ad nostra usque tempora continuè in dies magìs atque magìs incuriâ quâdam pullulâsse, ut jam vix emendatum reperias ex tot millibus unum. Auri (credo) sacra fames hujusce rei est causa potissima: lucróque (ut non minùs verè quàm eleganter protulit ipse* POMPONIUS) *potiùs quàm emendationi consulitur. Itaque pro ejusdem sententiâ ipsa librorum impressio potiùs ad Romanæ Linguæ exitium quàm utilitatem excogitata atque inventa videtur. Cujus quidem astipulator nedum testis essem amplissimus; quia decem mensibus cùm* Plautinas *Comœdias (quæ jam tot virorum etiam eruditorum manibus pertractatæ sunt) versarem, contractis multis Exemplaribus, inveni sanè multa esse addita, mutila, contortuplicata, dissonáque, plurima adulterina & præpostere commutata. Romani eloquii patris me cœpit misereri: summóque ac diuturno labore illustrium virorum (qui huic Operi emendando egregiam navârant operam) recognitiones copulans, futilibus rejectis melioribúsque receptis, id ipsum Opus studiosis Lectoribus emendatum curavi restitui. Quantum autem laboris sumpserim, quantum in eâ re sudaverim, testes erunt antiqui Codices, ii præsertim, qui tum* Mediolani, *tum* Venetiis, *his modò elapsis annis, impressi fuere: quos eò à nostris discrepare noscet candidus lector, quò unius astri lumen à Solis splendore discrepat.* —— *Tu sanè mihi inter primarios viros is visus es, cui eas lucubratiunculas dedicare esset necessarium. Apud te Poëtarum nomen plurimum habet auctoritatis, cùm ipse sis eorum ex numero, qui vivunt, eruditissimus Poëta. Hinc testes lecturæ tum regiæ tum reginææ, quas non sinè optimâ mercede perficis. Hinc Opera permulta poëtica tuo splendidissimo Marte fabricata.* —— *Si quid autem in his minùs rectè emendatum repereris, aut fortè incuriâ aut inadvertentiâ quâdam omissum, aut ignoscas nostræ parvitati, aut calamo ne parcas oro.* &c. Ad primæ partis calcem additur *Antonii* DESTOUTEVILLE ad *Johannem* CHARPENTARIUM Vicecomitem de *Novo castro* elegiacum Carmen; in quo hi versus:

„ *Parrhisius Symon* carie & squallore re-
„ motis
„ Hunc senio æternum jussit habere
„ decus:
„ Qui tibi sanguineo & fraterno junctus a-
„ more
„ *Plautinos* voluit reddere forte sales.

Deinde subsequitur *Pauli* CANALIS patri–

* Vox *impressæ* dat locum conjiciendi illum PLAUTI Codicem fuisse non manuscriptum sed aliquem ex antiquis excusis. PLAUTI prima (quam scio) impressio fuit *Venetiis* per JOHANNEM *de Coloniâ* & VINDELINUM *de Spirâ* 1472. fol.

SUETONII Cæſares cum PHILIP. BEROALDI Commentationibus & paraphraſticâ M. ANT. SABELLICI interpretatione.; ac PHILIPPI BEROALDI Vitâ per BARPTOLOMÆUM BLANCHINUM *Bononienſem* conditâ ad CAMILLUM PALÆOTTUM: *Venundantur ſub Interſignio trium Coronarum fœlicis* Coloniæ Agrippinæ *in vico divi* Jacobi ; *impreſſ. operâ cum primis honeſti viri Magiſtri* JOANNIS PHILIPPI, *ære verò nec non impenſis*

patritii *Veneti* ad PLAUTUM Carmen choriambicum Aſclepiadeum.

„ Vates *Auſonidon* eloquii pater ,
„ Quo ſe *Pierides* pollicitæ Deæ
„ Uti, contigerit ſi Italicè loqui ;
„ Quis te à barbarici carceris aſſerit
„ Squallore & *Geticâ* compede liberat?
„ Nam prodis nitidus, qui fueras modò
„ Squallens, horridulus, ruſticus, & lacer.

„ PLAUTUS *reſpondet.*

„ Omnes è facie clarior abſtulit
„ *Symon* hic maculas, oráque reddidit
„ Mî doctis nitida & compta laboribus;
„ Ut, cùm me aſpicio, jam videar mihi
„ Talis, qualis eram, pulpita ſcenico
„ Cùm riſu quaterem, méque Quiritium
„ Laudaret pedibus turba ſtrepentibus.

„ DOMINICI PALLADII SORANI
„ *Diſtichon.*

„ Venit *Apollineo* fœlix ſub ſydere *Plau-*
„ *tus*,
„ Qui quondam tenebris ſemiſepultus
„ erat.

In initio ſecundæ Partis hæc habetur Epiſtola :

EGIDIUS DELPHUS GUILIELMO COPO *Baſileienſi* Medicorum eruditiſſimo Salutem plurimam dicit. ——— *Hunc ſuaviſſimum Poëtam emendare ſtuduit alumnus tuus* Symon CHARPENTARIUS —— *cujus & ego ingenio atque labore non parum reficior celerem profectum demiratus. Datum* Parrhiſiis *quarto Idus* Maias.

Ad calcem : *Finis* Plautinarum *Comœdiarum emendatarum per clariſſimum virum artium Doctorem* Simonem CHARPENTARIUM Parrhiſienſem.

DIONYSIUS ROCIUS Bibliopola ad Lectores.

Quæ verò priùs erant corruptæ penitus ac inemendatæ nec cis Alpes *impreſſæ ; eas* Symon CHARPENTARIUS *in lucem hìc apud nos educi primus curavit, & ſemel atque iterum correxit : faciens fidem ex doctiſſimorum virorum hujus ſæculi luminum* , Hermolai BARBARI, Joannis Baptiſtæ PII, Petri VALLÆ Placentini, Bernardi SARACENI, MERULÆ, POLITIANI, & BEROALDI *emendationibus recollectis. Adde , quòd & multa ex* VARRONIS, FESTI POMPEII, NONII MARCELLI, DIOMEDIS, VELII LONGI & PRISCIANI [hìc aliquid omiſit Typographi incuria] *reſtituit ; & quicquid novitii Interpretes obſervavere.* —— *Nunc verè nuper ejuſdem induſtriâ & diligentiâ noſtríſque impenſis eaſdem* Plautinas *Comœdias Italico charactere imprimi apud* Guilelmum LE ROUGE *nobis perſuaſit* &c. Hanc PLAUTI editionem *Pariſienſem* SIMONIS CARPENTARII *Albertus* FABRICIUS in *Bibliothec. Latin.* (pag. 9.) & ejusd. Supplement. (pag. 4.) anno 1513. prodiiſſe notat ; addítque, in eâ *primùm editum Supplementum* Aulalariæ, *quod deinde* GRYPHIUS MEURSIÚsque

pensis integerrimorum Bibliopolarum LUDOVICI HORNKEN & GODEFRIDI HITTORPII: (a) fol. . . . Paris. 1512.

VALE-

SIÚS*que vulgaverunt.* In illo (quod consului) Exemplari nullam quivi anni notam reperire. Ibi legitur illud *Aulularia* Supplementum à *nunquam hinc feres à me* usque ad *avis occinat.* Quod cum alio unà complemento à *Codro* URCEO addito vulgavit ante GRYPHIUM *Robertus* STEPHANUS anno 1530.

(a) Huic Editioni curandæ præfuit *Joannes* KIERHERUS *Sletstatinus*, utì constat ex ipsius Epistolâ ad *Leutholdum* DE SALA, & brevi ad Lectorem alloquio (quod ad Libri calcem rejicitur) & nominis initialibus litteris monitioni (quam Bibliopola titulo inseruit) subscriptis.

BIBLIOPOLA CANDIDO LECTORI.

Facturus certè pretium operæ, candidissime Lector, si nullas præter hasce in SUETONIUM *commentationes, ad amussim exactâque diligentiâ excusas emeris. Tantâ enim curâ castigationêque alias hactenus impressas vel albis quadrigis præcedunt, ut etiam* Momo *satisfacere possent. Quòd si ipse tu operi nostro album (ut dicunt) calculum adjeceris, non secus, ac ego dixi, esse haud dubiè affirmaveris. Quocirca si admonitioni nostræ purgatas præbueris aures, neque siveris me* Hylam *inclamitare; hortaberis profectò me tanquam* Lydum *in planitiem ad pleraque alia studiosæ juventuti non parum utilia coimprimenda. Sed ne extra oleas ferar, assem para: lætaberis. Neque pati velis hoc, quicquid est, operis tanquam Sardum foro superesse. Vale. I. K.* Et ad finem:

I. K. LECTORI BENEVOLO S.

Pervenerunt jam non malâ avi ad umbilicum illæ duorum clarissimorum virorum commentationes: quæ tantâ emendatione, tantâ industriâ novissimè in lucem prodierunt, ut nihil vel parum sit, in quo labor noster culpæ obnoxius esse possit. Est tamen nonnihil aliquando hallucinatum; in Græcis potissimùm (ex paraphrasi M. Antonii SABELLICI) *cùm ob Exemplaris mendosissimam corruptionem, tum etiam Græcorum (quos sæpiuscule citavit) Authorum inopiâ. Quod facilè* (1) *resarcient, qui hæc, quæ nobis defuere, indepti fuerint. Cætera omnia munda, excussa, polita, & ad unguem facta ipse, vel si nolis, confiteberis. Mirè enim hæc nova Editio alias omnes hactenus impressas longo relinquit intervallo* &c. Et ante Indicem: *Accipe & hunc, Lector candide, Indicem dictionum selectiorum, tanquam scopum certissimum: ad quem inquirendi animi propositum certissimè fixeris. Verùm quia nobis idem usu venire potuit, quod & cæteris, qui in hôc genere laborem suum impenderunt, sæpicule accidit (Quis enim Lynceus adeò sempérque tam acutum viderit?) spero tamen nobis hanc veniam, quam & plusculi licèt vix æquiore jure consecuti sunt, non incommodè dari posse* &c.

Phil. BEROALDUS (utì in ejus Vitâ per BLANCHINUM conditâ legitur) *natus est* Bononiæ, 7. *Id.* Nov. 1453. *Scripsit annotationes* (2) *in* PLINIUM, *cùm publicè profiteretur* Parmæ, *vixdum expleto ætatis suæ undevigesimo anno. Posthæc* SERVII *correctiones: in* PROPERTIUM *commentaria cum centum annotationibus: item Orationes quasdam dispersim habitas in justum Volumen redegit. Scripsit itidem* (3) *commentaria in* SUETONIUM, (4) Tusculanas Quæstiones. *Posthæc sextum & quadragesimum annum gerens* (5) *commentaria in*

(1) Consulat Lector *Parisinam* SUETONII Editionem 1610. in fol.

(2) Vix tres paginas implentes (FABRIC. *Biblioth. Lat.* p. 405.) impress. *Parmæ* apud CORALLUM 1476. fol.

(3) Impress. *Venet.* apud *Barthol.* DE ZANIS 1500. fol.

(4) Impress. *Venet.* apud *Barthol.* DE ZANIS 1499. fol.

(5) Impress. *Bonon.* apud *Benedict.* HECTOR. 1500. fol.

(6) CI-

VALERIUS MAXIMUS; Exempla quatuor & viginti nuper inventa ante Caput *de Ominibus.* (a) 8°. . . . Lugd. 1512.

VALER. MAXIM. *apud domum Impressorum commorantium in vico Sancti* HILARII de la Celle. (d) 4.to . . . Pictav. 1512.

GUIDONIS DE COLUMNIS *Messanensis* His-

in Asinum Aureum *componere instituit, absolvitque. Scripsit quoque* (6) *annotationes in* Philippicas, *quas* Benedicti HECTORIS *nomine mihi* (*scil.* BLANCHINO) *dedicavit. In* (7) COLUMELLAM *annotationes complurimas edidit. Composuit & variae eruditionis aliquot Opuscula* &c. *Poëticam vix attigit. In hendecasyllabis multum gloriae meruit. Quosdam praeteritos errores postremis scriptis suis damnavit. Litteris verò Graecis leviore studio operam dedit* &c. *Maligno febris ardore implicitus decessit* XVI. *Kal.* Aug. *annum agens aetatis quinquagesimum primum supérque menses octo ac dies novem* [anno Christi (8) 1504.] *relicto impubere adhuc filio* Vincentio *& uxore* Camillâ, *unà cum duobus fratribus* Antonio *natu majore ac* Joanne *Architecto Postumo.* BEROALDI Vitam sequuntur nonnulla *Johannis Baptistae* PII, UGERII *Pontremulensis*, *Dominici* FUSCI *Ariminensis*, & *Vigilii* PORTI *Mutinensis* Carmina, cum hôc *Joannis* KIERHERI scazonte in hujus *Suetonianae* Editionis laudem.

„ Bis sex, benigne, Caesares ama, lector;
„ Opus beatum ex omni parte perfectum
„ Interprete hôc gemino nitet magìs bellè;
„ Dein bellulis (ut vix priùs) typis prodit;
„ Locis adauctum mille & ampliùs :
„ monstrat
„ Praefixa paginae quod stellula elucens.
„ Haec praeter historias scitu nec indignas
„ Habes, & dictionum flosculis plenam
„ Sylvam : quod ipse Copiae voces cornu,
„ Si rite tu sententiam feras: ergo
„ Bis sex, benigne, Caesares ama, Lector.

(a) ALDUS Ro. CUSPINIANO Germano S. —— *Quatuor & viginti Exempla, quae omnibus in* Italiâ VALERII MAX. *Exemplaribus tam impressis quàm manu conscriptis deerant, ad me perhumanissimè miseris* —— *Significaveris te vidisse in* Viennâ, *cùm studia humanitatis publicè inibi profitereris*, VALERIUM *antiquissimum, in cujus principio quaedam nunquam antè à te visa* —— *Habemus alios plurimos benefactores, ex quibus unus ab extremo nuper orbe daturum se mihi* DONATUM *integrum in* Æneidem *totúmque* SERVIUM; *&* PROBI *Grammatici antiquissimos libros & alia quaedam, quae non habentur.* ——

(b) *Die vicesimâ nonâ* Maii. Quinam hi Impressores fuerint, scitur ex Insignibus typographicis; quae sunt *tria Lilia*, *bini Boves*, & haec nomina JEAN BUYER. GUILL. BOUCHER. I. B. Aliquando Insignia cingebantur hôc dicto metrico circumeunte: *En la parfin de lœuvre louer Dieu Chacun de nous doit pour avoir sa grace. A LUY DOÇQS POURCE Q'L LUY A Pleu No⁹ donner tems de ce faire & espace.* Utì legitur apud KAROLI *Magni Francorum* Regis gesta describens Opus egregium: *operâ Magistrorum* JOANNIS BOVERI *&* GUILLERMI BOUCHER *accuratissimè castigatum & à mendis scriptorum priorisque impressionis vigili cum diligentiâ relevatum.* 4. finè anno.

(a) Bi-

(6) CICER. Orationes à BEROALDO recognitae prodierunt per *Benedict.* HECTOR. fol. 1499.
(7) Authores rei rusticae cum excriptionibus BEROALDI prodierunt *Bonon.* per *Benedict.* HECTOR. 1494. fol.
(8) Itaque falsum est, quod in *Bibliothec.* SIMLER. legitur, eum claruisse anno 1510.

Historia destructionis *Trojæ Hispanicè* versa à PETRO NUÑEZ DELGADO. (a) fol. Toleti. 1512.

PLATYN. de Vitis Pontificum Opus: *impressum à GILBERTO DE VILLIERS* Borbonnio, *impensis honestissimi* VINCENTII DE PORTHONARIIS *&* *CONSTANTINI FRADIN.* (b) 8.° . . . Lugdun. 1512.

DIONYSII AFRI Periegesis Græcè cum Latinâ RHEMNII interpretatione & CŒLII CALCAGNINI annotationibus: JOANNES MACIOCHUS BONDENUS *imprimebat.* (c) 4.to . . . . . Ferrariæ. 1512.

C. JUL. SOLINUS de situ Orbis & mirabilibus; VIB. SEQUEST. de fluminibus, montibus, lacubus & gentibus; Provinciarum totius Orbis nomina: *impress. ab* HIERONYMO SONCINO: (d) fol. . . Pisauri. 1512.

QUINTILIAN. Institut. cum castigationibus RAPHAËLIS REGII: *impensis GEORGII DE RUSCONIBUS.* (e) fol. Venet. 1512.

LUCRETIUS: *sumptibus* PHILIPPI GIUNTÆ: (f) 8°. . . . Florent. 1512.

HORATII Opera cum quatuor commentariis PORPHYRIONIS, ACRONIS, LANDINI, & MANCINELLI: *impress. per LUDOVICUM DE BEBULCO*: (g) fol. . . . . Mediol. 1512.

OVID. Heroid. & in Ibin, cum comment. diversorum: *per* JOANNEM TACUINUM

DE

(a) *Biblioth. Sicul.* Tom. I. pag. 267.
(b) XXII. *mensis* Februarii. Ludun.
(c) *Die* XVIII. Decemb.
(d) *Ultimo* Januarii.
(e) FABRIC. *Supplem. Biblioth Lat.*
(f) *Mense* Martio.
(g) *Die* XXVI. Augusti. In primâ Libri paginâ affigitur Insigne, Cor scilicet, cum symbolico monogrammo ex Typographi nominis litteris conflato. Exhibentur etiam icones quinque ligneæ & rudes, Poetæ in medio, ipsiúsque enarratorum. Sub LANDINI icone leguntur hæc verba: *AMBROSIO DA CAMPO.*

(a) XIII.

DE TRIDINO: (a) fol. . . . Venet. 1512.

LUCANUS cum notulis & ſententiarum expoſitione: *per* GUILELMUM LE ROUGE *eximium Calcographum*, *expenſis verò* DIONISII ROCE *Academiæ* Pariſiorum *Bibliopolæ jurati in vico Sancti* Jacobi *ſub divi* Martini *effigie commorantis*. (b) 8.° . . Pariſ. 1512.

JUVENALIS Satyræ ab JO. BADIO ASENSIO cum marginalibus adnotamentis & argumentis *Mancinellicis* coimpreſſæ: *in ædibus* Aſenſianis. (c) 8.° . . Pariſ. 1512.

SILII ITALICI Libri decem & ſeptem cum huberrimis PETRI MARSI commentariis ad amuſſim emuncti nuſquam citra *Alpes* impreſſi: *ex ædibus* NICOLAI DE PRATIS, *impenſis verò honeſtiſſimorum virorum* PONCII PROBI *&* FRANCISCI REGNAULT *Bibliopolarum*: (d) fol. . . Pariſ. 1512.

C. VALERII FLACCI *Setini Balbi* Argonauticon: *impreſſum communibus* JODOCI BADII ASCENSII *&* JOHANNIS PARVI

expen-

(a) XIII. *Maii.*

(b) *Calendis* Aprilibus. Editio hæc elaborata eſt eodem illo ſingulari charactere, quo SALLUSTIUS paulo antea memoratus.

(c) *Ad* X. *Calendas* Auguſti. Eodem characteris genere, quo HORATIUS ann. 1505: Romano & ſatìs nitido. Ibi autem Ciphræ foliorum neglectæ, hìc adnotatæ ſunt litteris numeralibus; FO: I: II: III: IIII: V. *&c.* Hìc libet inſerere Librum ſequentem, anni quidem notâ carentem, ſed eâdem typorum & moduli formâ excuſum: titulo autem rubricis inſignito. PU. OVIDII NASONIS Metamorphoſeos Libri quindecim, jucundiſſimo charactere impreſſi, unà cum JO. BADII ASENSII Epitomatis nec non cum ejuſdem Poetæ Vitâ ex ipſius libris per ALDUM M. R. collectâ: *Venundatur* Parrhiſiis *in vico Sancti* Jacobi *ſub interſignio Lilii aurei*. *IEHAN PETIT*. cum hôc BADII Hexaſticho.

JODOCUS BADIUS ASCENSIUS
JODOCO HALLERO
nobili erudito & bene morato adoleſcenti.

Haller *in* Aonios *qui transformatus olores*
Fingis Apollineâ *dexteritate melos*;
Suſcipe mutata ter quinque Volumina formæ,
Docti & ſuaviloqui ſcripta diſerta viri.
Suſcipe: *nec grave ſit nodoſa ænigmata legum*
Interdum lepidis poſthabuiſſe jocis.

(d) XI. *Kalendas* Maii. *Veneunt ab honeſtiſſimo Bibliopolâ* PONCIO PROBO *viâ divi* Jacobi *è regione* Mathurinorum *ad Lupi quadrupedis interſignium* *PONSET LE PREUX*.

(a) *I.*

expensis in prælo Cæsareo. (a) 4.to . Paris. 1512.

Bartholomei *Coloniensis* Dialogus Mythologicus: *in ædibus* Thomæ Anshelmi Badensis: (b) 4.to . . Tubing. 1512.

Lilii Gregorii Ziraldi *Ferrariensis* Syntagma de Musis: Matthias Schurerius *impressit non omissis accentibus in eis, quæ Græca sunt.* (c) 4.to . . Argent. 1512.

Adriani Cardinalis S. *Chrysogoni* venatio: *in ædibus* Mathiæ Schureri: (d) 4.to . . . . Argent. 1512.

Guillermi de Mara utriusque censuræ Doctoris ac *Constantiensis* Ecclesiæ Thesaurarii ac Canonici de tribus fugiendis, ventre, plumâ, & Venere, libelli tres: *venale habetur in Officinâ librariâ* Henrici Stephani *è regione Scholarum Decretorum* (e) 4.to . . . . Paris. 1512.

Lexic. Græco-Latin. operâ Hieronymi Aleandri: *industriâ & impendio proborum virorum* Ægidii Gourmontii & Mathæi Bolseci *Bibliopolarum* Parisiensium. (f) fol. . . . . Paris. 1512.

Constant. Lascar. Grammatica; Cebetis Tabula; de litteris Græcis ac diphthongis; abbreviationes; Orat. Dominic. & Salu-

(a) I. P. IEHAN PETIT. *Anno Domini* M.CCCCC. *duodecimo. Nonis* Januarii.

Gervasii Ameni Drucensis de aureo Joannis Parvi Lilio Tetrastichon.

Lilium ab æthereis demissum sedibus olim
Gallica cœlesti regna beavit ope.
Aurea nunc etiam fœlici hæc sydere nata
Lilia Gymnasium Parisiense beant.

(b) *Mense* Octobri. *sub illustri Principe* Udalrico Wirtenbergensi.

(c) *Mense* Julio: *regnante Imp. Cæs.* Maximiliano *pio fœlici Aug.*

(d) *Mense* Augusto.

(e) Cheviller. p. 323: annum indicat, quo illud, quod vidi, exemplar destituitur. Hoc Opusculum Author dicavit Hadriano Gouffier titulo Sanctorum *Marcellini* & *Petri* Presbytero Cardinali atque Ecclesiæ *Constantiensis* Episcopo.

(f) *Ad Eidus* Decembres.

(a) *Men-*

Salutat. ad B. Virgin. Symbol. Apoftol. Initium JOAN. Evang. PYTHAGOR. PHOCYL. JOAN. & CORINTH. de Dialect. omnia Græcè & Latinè; Introductio perbrevis ad Heb. Ling. *apud* ALDUM. (a) 4.to Venet. 1512.

CHRYSOLORÆ Erotemata Græcè : *apud* ALDUM. (b) 8.° Venet. 1512.

URBANI Grammatica Græca : *impressa diligentiâ* JOANNIS DE TRIDINO *aliàs* TACUINO. (c) 4.to Venet. 1512.

DOMINICI NANI MIRABELLII civis *Albensis* Polyanthea : *apud* ADAM PETRI. (d) fol. Basil. 1512.

Biblia Lat. cum Concordantiis V. & N. Testamenti ac diversitatibus textuum in margine positis per ALB. CASTELLANUM Ord. Prædic. studiosissimè revisa, correcta & emendata : *per* JACOBUM SACHON *expensis* ANTONII KOBURGER. (e) fol. Lugd. 1513.
& (f) Norimberg. 1513.

Psalmi & Canticum Canticorum *Æthiopicè*, studio JOANNIS POTKEN cum ejus præfatione Latinâ. (g) 4.to Romæ. 1513.

Psalterium *Germanicum*. (h) 4.to METIS. 1513.

Psalterium Quincuplex ad secundam & castigatiorem emissionem : *ex chalcotypâ* HENRICI STEPHANI *Officinâ è regione Scholarum Decretorum*. (i) fol. Paris. 1513.

ORI-

(a) *Mense* Octobri.
(b) FABRIC. *Bibliothec. Gr.* Vol. VII. p. 39.
(c) XX. Augusti : *regnante inclyto Duce* LEONARDO LAUREDANO.
(d) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*
(e) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(f) *Eadem forsan ac* Lugdunensis *Editio.* LONG, *Biblioth. Sacr.*
(g) De hâc Editione fusè antea actum est.
(h) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(i) *Idibus* Juniis.

(a) IX.

Origen. Homil. in *Job. Cantic. Esai. Jerem. Ezech. Matth. Luc. Johan.* Hieronymo & Hilario interpretibus: *per* Lazarum de Soardis. (a) fol. . . Venet. 1513.

S.ti Hieronymi Epistolæ in tres partes tributæ: *per magistrum NICOLAUM DE BENEDICTIS.* fol. . . . Lugdun. 1513.

Paulina (Pauli *de Middelburgo* Episcopi *Forosemproniensis*) de rectâ Paschæ celebratione, & de die passionis Domini nostri Jesu Christi, duabus partibus: *impress. per spectabilem virum OCTAVIANUM PETRUTIUM civem* Forosemproniensem *impressoriæ artis peritissimum.* (b) fol. . . FOROSEMPRONII. 1513.

Liber trium Virorum [scil. Hermæ, Uguetini, & F. Roberti,] & trium spiritualium Virginum [scil. Hildegardis, Elizabeth, Mechtildis] editore Fabro *Stapulensi*, Volgatio *Pratensi* in Officinâ recognitore: *ex Officinâ* Henrici Stephani *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (c) fol. . . . Paris. 1513.

Judo-

(a) ix. *Maii.* cum privilegio Pont. Max. & *Venet.* Senat.

Hæc quoque, quæ legimus, divina volumina fulgent
Pressa sub archetypis, Lazare *magne, tuis.*
Pro quibus ætherei clavem qui gestat Olympi,
Julius *insignis stemmate Pontifico*,
Edicto pœnas (nisi tu Soarde*) minatur*,
Nullus ut hoc artis imprimat author Opus.
Hæc eadem à Veneto *lex est concessa Senatu*,
Quæ premere hæc nullus Bibliopola potest.
Ergo vade, liber, mendâ detersus ab omni;
Undique Soardo *judice tutus eris.*

Excusatio Lectori.

Si quid fortè tuos offendat, Lector, ocellos,
Quod mihi mendoso grammate versus eat;
Emendare velis: nam non me Lazarus *istis*
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magìs pressoris inertia, quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

(b) *Die octavâ* Julii.

(c) *Anno Mil.* CCCCC. XIII. *sexto Nonas* Junias. *Iis qui, qui huic devoto pióque Operi emittendo quomodocunque invigilârunt, prosint apud Deum piæ preces legentium. Qui autem hoc Opus impressit, partim ære proprio, partim verò socii JOANNIS BRIENSIS opitulamine rem litterariam auxit.* Initio Libri apponuntur trium Virginum imagines ligno incisæ. Inter Libros à *Theodoro Janssonio ab* Almelooven *Henrico* Stephano attributos hunc reperio, Elizabethæ *Schonaugiensis sororis* Egberti *Regis Visiones.* 1513. Harum mentio fit in Catalogis Biblioth. *Barberin.* &

JUDOCI CLICHTOVEI libellus de laude Monasticæ religionis : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) 4.to . . . Parif. 1513.

CLICTOVEI Opusculum de mysticâ numerorum significatione, præsertim qui in sacris litteris usitati habentur : *per* HENRICUM STEPHANUM *artis excusoriæ librorum sedulum & industrium opificem è regione Scholæ Decretorum habitantem.* (b) 4.to . . . Parif. 1513.

CLICTOVEI de puritate conceptionis B. MARIÆ Virginis libri duo; de ejusdem in filii passione dolore liber unus; de ejusdem juxta filii crucem statione Homelia; de ejusdem assumptione liber unus : *per* HENRICUM STEPHANUM *librorum imprimendorum industrium opificem è re-*

& *Bodleian.* (quarum & præcipuè ope maximâ ex parte suum Indicem esse confectum scribit ALMELOOVENIUS). At verò ELIZABETHA illa soror EGBERTI Regis in illis Catalogis non vocatur. Ubi id legerit ALMELOOVENIUS, nescio. Certus autem sum, unam trium spiritualium Virginum fuisse ELIZABETHAM *virginem Cœnobitam Sconaugiensem*, cujus *Visiones sermonésque ad fratrem suum* EGBERTUM sex libris in Editione illâ per *Henr.* STEPHAN. 1513. factâ excuduntur. Verùm legitur hæc ad marginem (p. 119.) nota, *Frater ille fuit* EGBERTUS *Abbas Sancti Florini.* ALMELOOVENIUM itaque Catalogus nescio quis in errorem duplicem induxit. 1. quod EGBERTO illi Regis, non Abbatis, titulum addiderit. 2. quòd unicam tantùm libri partem pro integro libro descripserit: in quo quidem facilè erratur, si nonnullis fides fiat Catalogis (*Barberino* præsertim & *Bodleiano*) ubi sub diversis titulis recencentur unius ejusdem editionis libri, eodem anno excusi, eodémque volumine comprehensi. Hinc fit, ut, qui fidem oculatam non habuerunt, hâc distractione decepti plures editiones pro unâ, aut unius editionis partem pro integrâ malè accipiant. Optimè suis lectoribus consuluissent illorum Catalogorum scriptores, si, dum ejusdem editionis partes singulas sub diversis titulis seorsim distribuunt, ibidem monuissent ex his portionibus non multas, sed unam editionem conflari.

(a) *Absolutum est hoc Opus apud* Vallem Cluniacam *anno Domini virtutum & veræ pietatis Authoris decimo tertio supra millesimum & quingentesimum, decimâ octavâ die* Aprilis. *Emissum autem est in lucem & impressum* Parisiis *per* Henricum STEPHANUM *industrium Chalcographum artísque litterarum excusoriæ opificem in suâ officinâ è regione Scholæ Decretorum eodem anno Domini, die verò vicesimâ quintâ* Junii. Cum erratorum Indice. *Nonnullæ ex prænotatis mendæ in ipsâ officinâ inter castigandum sunt ad limam reductæ. Si quæ aliæ legentibus occurrerint, facilè deprehendi poterunt, neque intelligendæ sententiæ officient.* Omnia claudit *Hieronymi* CLICHTOVEI *Neoportuensis* ad Lectorem in laudem Operis Carmen Dodecastichum.

(b) *Anno Domini (qui omnia numero definivit) decimo tertio supra millesimum & quingentesimum, decimâ sextâ die* Decembris. Cum *Antonii* RUFI *Vaccariensis* ad lectorem dodecasticho Carmine.

(a) *Die*

è regione Scholarum Decretorum habitantem. (a) 4.to Parif. 1513.

CAROLI BOVILLI Quæftiones Theologicæ: *in ædibus* Afcenfianis. (b) fol. . . Parif. 1513.

JOAN. DE RECHANO Divinar. fentent. liber: *per* WOLFGANG. HOPYL. *pro FRANC. BRICKMAN.* (c) 8.° . . . Parif. 1513.

GALENI de affectorum locorum notitiâ Libri fex, GULIELMO COPO *Bafilienfi* interprete: *Venales habentur in Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (d) 4.to . . . . Parif.

Peri Archon (id eft, de Principiis) Scientiarum, Opusculum JOANNIS PELLETARII: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) 4.to . . . . . Parif. 1513.

PAULI *Veneti* Opus de compofitione Mundi: *impreffum à* THOMÂ KEES *Chalcographo expertiffimo in plateâ* Carmelitarum *commorañ. in* Domo Rubeâ *fic vocatâ: Venundatur ab* JOHANNE LAMBERT Parifienfi *Bibliopolâ fub divo* Claudio *feden. juxta Collegium co.* (f) fol. Parif. 1513.

JOHANNIS MARTINI BLASII *Villagarcienfis* Arithmetices Practicæ liber, editus in honeftiffimâ *Belvacorum* palæftrâ: *impreffus à Chalcographorum expertiffimo* THOMÂ KEES Wefalienfe, *expenfis probiffimorum virorum* JOANNIS PARVI & JOANNIS LAMBERT. (g) fol. . . . . . Parif. 1513.

PLA-

(a) *Die* Novembris *vicefimâ nonâ.*

(b) *Ad* XII. *Calendas* Maias.

(c) CAILLE, p. 84.

(d) COPI Epiftola ad FRANCISCUM Regem data eft *anno millefimo quingentefimo decimo tertio.* Iconum, quæ Univerfitatis *Parifienfis* arma præfigi à Typographis folita utrinque fuftentant, dextræ alteri vox GALENVS, alteri finiftræ HIPPOCRATES adjicitur. Hujus *Galeniani* Operis à STEPHANO in chartâ Pergamenâ impreffi exemplar vidi.

(e) *Octavo Id.* Octob.

(f) XIIII. *die menfis* Novembris.

(g) *In vigiliâ divi* JOANNIS *Baptiftæ.* Cum elego *Georgii* STEENSTRATE *Iprenfis* ad *Judocum* CLICTOVEUM *Neoportuenfem* fuúmque conterraneum.

(a) *Menfe*

PLATONIS Opera Græcè: *apud* ALDUM & ANDREAM *focerum.* (a) fol. Parif. 1513.

PLUTARCHI de his, qui tardè à Numine corripiuntur, libellus, interprete BILIBALDO PIRCKHEYMERO: *impreff. per* FRIDERICUM PEYPUS. (b) 4.to Nuremb. 1513.

PTOLOMÆI Geographiæ libri octo Latinè cum tabulis: *caftigatione induftriâque* JOANNIS SCHOTTI. fol. Argentinæ. 1513.

SIGEBERTI Gemblacenfis Cœnobitæ *CHRONICON* ab anno 381. ad 1113. cum infertionibus ex Hiftoriâ GALFRIDI, & additionibus ROBERTIS Abbatis *Montis*, promovente G. PARVO Doctore Confeffore regio nunc primùm in lucem emiffum: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis litterarum excuforiæ induftrium opificem in fuâ Officinâ è regione Scholæ Decretorum, expenfis ejusdem* & JOANNIS PARVI *Bibliopolæ infignis.* (c) 4.to Parif. 1513.

FLA-

(a) *Menfe* Septembri. ALDI PII MANUTII *ad* LEONEM X. *Pont. Max. pro Rep. Chriftianâ próque re literariâ Supplicatio.* —— *Tu nondum annum agens trigefimum octavum Pont. Max. crearere.* &c. *Mihi quidem videor alter* Sifyphus, *quòd nondum illud faxum volvendo perduxerim in apicem montis; aliis autem iisque eruditis* Hercules, *quòd nullis cedens malis, nullis fuccumbens laboribus, jam plùs unus juverim rem literariam, quàm fimul omnes quotquot fuere multis fæculis. Ita me amant de tantis laboribus, ut nunc coràm, nunc accuratis literis laudando obtundant. Sed non ego credulus illis. Nullum enim adhuc dedi librum, in quo mihi fatisfecerim. Nam tanta erga bonas literas benevolentia eft mea, ut emendatiffimos fimul & pulcherrimos effe cupiam libros, quos emittam in manus ftudioforum. Quamobrem quotiescunque vel meâ vel eorum incuriâ, qui mecum corrigendis libris incumbunt, aliquo in libro, quamvìs parvus, error committitur, etfi opere in magno fas eft obrepere fomnum (Non enim unius diei labor hic nofter, fed multorum annorum, atque interim nec mora nec requies) fic tamen doleo, ut, fi poffem, mutarem fingula errata numo aureo. Damus* PLATONIS *Opera fub tuo nomine* —— *cùm* MARSILIUS FICINUS *Domûs tuæ alumnus* PLATONIS *Opera Latina à fe facta* LAURENTIO *parenti tuo dicaverit.* MUSURUS Cretenfis *hos* PLATONIS *libros accuratè recognovit cum antiquis conferens exemplaribus* &c. Epiftolam fequitur M. MUSURI Carmen Elegiacum Græcum ducentis verfibus conftans.

(b) *Prid. Cal.* Julii.

(c) *Anno Dei cuncta tempora disponentis* 1513. *Calendis* Junii. Cum erratorum Indice. *Ex his erratis permulta in compluribus libris emendata funt; ubi primùm contingit illa inter cafti-*

Flavii Josephi Opera Latinè, Ruffino *Aquileiensi* interprete, & Egesipp. de excidio *Hierosolymitano*: *apud* Alexandrum Minutianum. fol. . . Mediol. 1513.

Valer. Max. *impress. per* Jacobum Mareschal. (a) 8.° . . . . 1513.

Idem cum Comment. Oliverii *Arzignanensis* & Badii *Ascensii*: *ab* Ascensio & Joanne Parvo. (b) fol. . . Paris. 1513.

Antiquaria Urbis per Andream Fulvium: *impressa per* Jacobum Mazochium Romanæ *Academiæ Bibliopolam*. (c) 4.to . . . . . . Romæ. 1513.

Vitruvius: *sumptibus* Philippi de Giuntâ. (d) 8.° . . . Florent. 1513.

ORATORES VETERES GRÆCE: *apud*

castigationem in Officinâ deprehendi. Si qua verò alia supersunt emendationem efflagitantia, facilè à quovis dignosci poterunt. Huic editioni in *Johannis* Parvi Universitatis *Paris.* Librarii jurati & *Henrici* Stephani in eâdem Universitate Typographi gratiam privilegium à Rege 12. *Mart.* 1511. indultum est in triennium. Initio hæc præmittitur Epistola.

Plurimùm reverendo Patri & Domino
D. Guillelmo Parvo
Regiæ Majéstati ascito Confessori
Antonius Rufus S.

Superioribus diebus cultor tui nominis & litteris Achademiæ nostræ Parisiensis, *utcunque potest, inserviens* Jacobus Faber *tuo nomine &* Joannis Parvi *insignis Bibliopolæ ejusdem studii, colendissime Pater, tradidit michi Historiam* Sigeberti Gemblacensis *Monachi*: *quòd superiore æstate* Chronicon Eusebii de temporibus *emitti jusseras. Ego verò protinus acceptam Historiam cum vetusto Exemplari ex Bibliothecâ divi* Victoris *in summeniis urbis* Pariseæ *multâ cum humanitate cùm Abbatis tum venerabilium illius loci patrum ad tuum nomen extracto contuli*: *& quàm plurima scitu digna comperi. In tuo tamen exemplari sunt quædam inserta ex historiâ* Britannicâ Galfridi Monemutensis, *ex antiquissimis* Britannici *sermonis monumentis in Latinum sermonem traducta*: *quæ quia sic repperi, intexta dimisi. Quare arbitraturus nostram operam haud tibi displicituram, aggressus sum domesticæ Officinæ* Henrici Stephani, *apud quem diversor, committere Opus, ut ad effigiem* Eusebii *cuderetur* &c. Et sanè utrumque Chronicon & Eusebii & Sigeberti iisdem typis, & rubricis similibus, eâdémque voluminis formâ excusum est. Epistolam suprà dictam claudit brevis Sigeberti & ejus Operum mentio ab eodem *Antonio* Rufo habita.

(a) viii. *Mart.*

(b) *Consummatum est rursus hoc Opus optimum tertio Nonas* Martias *anni* M. D. XIII.

(c) *Triumphante divo* Leone X. *Pont. Max. anno ejus* I.

(d) *Mense* Octobri.

(a) *Men-*

apud ALDUM & ANDREAM *socerum* (a) fol. . . . . . Venet. 1513.

ISOCRATES, ALCIDAM. GORG. ARISTID. de Laudib. *Athen.* & *Rom.* Græcè : *apud* ALDUM & ANDREAM *socerum.* (b) fol. . . . . . Venet. 1513.

M. TULLII CICERONIS Epistol. Famil. libri 16; cum not. JOD. BADII *Ascensii*: *excus. per solertem Chalcographum magistrum* NICOLAUM DE BENEDICTIS (c) fol. Thaurini. 1513.

GEORGII *Trapezuntii* Dialectica: *in Officinâ* MATHIÆ SCHURERII. (d) 4.to Argentor. 1513.

ROMULI AMASÆI Panegyricus GEORGIO SAUROMANNO *Bononiens.* gymnasiarchatûs insignia suscipienti dictus: *impressit* BE-

NE-

(a) *Mense* Aprili. In hôc Codice continentur Orationes *ÆSCHINIS*, *LYSIÆ*, *ALCIDAMANTIS*, *ANTISTHENIS*, *DEMADIS*, *ANDOCIDIS*, *ISÆI*, *DINARCHI*, *ANTIPHONTIS*, *LYCURGI*, *GORGIÆ*, *LESBONACTIS*, *HERODIS*; *item* ÆSCHINIS *Vita*, LYSIÆ *Vita.* cum *Aldi* MANUTII ad *Franciscum* FASEOLUM Jurisconsultum ac Senatûs *Veneti* à secretis Magnum Epistolâ; —— *Tuâ* (inquit) *potissimùm operâ*, *tuo studio*, Venetiæ *hôc tempore* Athenæ *alteræ verè dici possunt propter literas Græcas*, *quarum studiosi undique concurrunt ad* Marcum MUSURUM, *hominem hujus ætatis eruditissimum*, *quem tu publico stipendio conducendum curâsti*, *cuique faves plurimùm* &c. *Quas plerique horum scripserunt*, *Orationes multis sæculis abditæ latuerunt.* *Latebant autem in* Atho Thraciæ *monte.* *Eas* LASCARIS*is*, *qui abhinc quinquennium pro Christianissimo Rege* Venetiis *legatum agebat*, *in* Italiam *reportavit.* *Miserat enim ipsum* LAURENTIUS *ille* MEDICES *ad inquirendos simul & quantovis emendos pretio bonos Libros.* *Unde* Florentiam *& cum iis ipsis Orationibus & cum aliis tum raris tum pretiosis Voluminibus rediit.* *Debemus quidem* LASCARI, *qui summo studio conquisitos tot libros ad nos è* Græciâ *advexerit*; *sed longè magìs* LAURENTIO MEDICI, *cujus jussu opibúsque & liberalitate regiâ id factum est*: *fuit enim semper familia* MEDICUM *liberalissima ac fautrix literatorum & bonorum omnium.* —— *Tres illustrium Oratorum fuisse copias legimus*: *ex primâ* THEMISTOCLEM, PERICLEM, *& illius ætatis cæteros*, *nulla scripta posteris reliquisse*: *ex secundâ* DEMOSTHENEM, ÆSCHINEM, LYSIAM, ISOCRATEM, *& alios*, *quorum decas illustris* —— *Ex hâc copiâ sunt decem illi Oratores*, *quorum Vitas* PLUTARCHUS *scripsit*, ANTIPHON, ANDOCIDES, LYSIAS, ISOCRATES, ISÆUS, ÆSCHINES, LYCURGUS, DEMOSTHENES, HYPERIDES, DEINARCHUS. —— *Tertiam fortuna* Asiæ *dedit.* *Fuerunt ex eâ* POLEMON, HERODES, ARISTIDES, *& alii* &c. ALDO *tuo in durâ hâc & laborum plenâ provinciâ fave.* *Pridie Nonarum* Maii. M.D.XIII.

(b) IIII. *Nonarum* Maii.

(c) *Ab incarnati Verbi mysterio anno* XIII. *post quintum Nestora*, *sextimo Idus* Februar.

(d) *Mense* Decemb.

(a) *Ab*

NEDICTUS *Bibliopola.* 4.to . . . . Bonon. 1513.

CICERON. Epistolarum (ut inscribitur) familiarium Libri XVI. cum JODOCI BADII *Ascensii* familiarissimis interpretationibus, compendio Isagogico, ac rerum & verborum Indice: *excussum est per solertem Chalcographum magistrum* NICOLAUM DE BENEDICTIS. (a) fol. . . . Thaurini. 1513.

PINDARI OLYMPIA, PYTHIA, NEMEA, ISTHMIA; CALLIMACHI Hymni; *DIONYSII PERIEGESIS; LYCOPHRONIS CASSANDRA;* Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ ASULANI *soceri.* (b) 8.° . . . . . Venet. 1513.

Batra-

(a) *Ab incarnati verbi mysterio anno* XIII. *post quintum Nestora, septimo Idus* Febr.

(b) *Mense* Januario. Lectorem non pœnitebit sequentem legisse Epistolam huic Editioni præfixam.

ALDUS MANUTIUS Ro. ANDREÆ NAVIGERIO *Patritio* Veneto S. P. D.

Sunt jam quatuor anni, NAVAGERI *cariss. cùm statui duram hanc provinciam nostram intermittere, quòd viderem totam ferè* Italiam *ardere crudelissimo bello: tum quia cogebar abesse* Venetiis, *ut agros & pretiosa prædia nostra, quæ amisimus, non nostrâ quidem culpâ, sed horum infelicium temporum, recuperaremus. Vivi enim & nos pervenimus, quibus dicatur durum illud,* Hæc mea sunt, veteres migrate coloni. *Verùm cùm nihil proficeremus, atque integrascere mala & incendia belli viderentur, quæ propediem extinctum iri sperabamus, revertimus* Venetias, *quas* Athenas *alteras hôc tempore possumus dicere, cùm propter alios plurimos singulari doctrinâ præditos viros, tum propter* MUSURUM *nostrum, cujus hortatu, & tuo, &* JUCUNDI *nostri jucundissimi, & cæterorum, qui bonis litteris magnopere delectantur, mutavi sententiam, atque ad labores redii, eos, quos quàm durissimos, jam * viginti annos expertus, vixque æquos noveram virib. nostris. Sed qm̃ jampridem mihi imperavi nulla unquam evitare incommoda, nullas impensas, nullos labores, dum prosim hominibus, summisi caput cervice paratâ ferre jugum. Quamobrem optimos quosque Libros tam* Græcos *quàm* Latinos, *id quod sæpe aliàs memini polliceri, emittere est animus excusos curâ nostrâ in manus studiosorum. Sum præterea aggressurus &* † Hebraïcos *propter Libros sacros nostros, qui ex* Hebraïcis Græci, *& ex* Græcis Latini *facti sunt, ut cum illis conferri possint, & si qui sint errores (Aiunt esse quàm plurimos) tollantur, idque ad utilitatem & gloriam Christianæ Religionis. Faveat Deus Opt. Max.* δοτὴρ ἐάων. *En exit tibi primus in publicum ex ædibus nostris tuus* PINDARUS *tanquam dux, habens secum comites* CALLIMACHUM, DIONYSIUM de situ Orbis, LYCOPHRONEM; *& exit quidem sub tuo nomine* &c. *Tu æquè*

&

* Anno igitur 1493. circiter Typographicen exercere incœperat.

† Diu erat, quum ALDUS id meditabatur: sed nunquam præstitit. Lege *Typograph. Annal.* Vol. I. pag. 238. Not. (g)

Batrachomuomachia HOMERI PHILYMNO interprete, & Eulogia funebria. (a) 4.to . . . . 1513.

PLAU-

& ingenio & judicio vales plurimùm. Testimonio sunt tua scripta absolutissima vel Carmine vel prosâ Oratione: nam & hâc & illo certas cum antiquitate, quemadmodum & Petrus BEMBUS &c. *Tum etiam volui, ut sub tuo nomine exiret* PINDARUS *ex Academiâ nostrâ, quia sic delectaris hôc Poetâ, ut sæpius eum tuâ manu accuratè descripseris, ut tibi magìs fieret familiaris* —— *id quod describendo* THUCYDIDEM *fecit* DEMOSTHENES, *qui, ut* LUCIANUS *ait* πρὸς ἀπαίδευτον, *octies illum descripsit.* —— *Nam haud facilè dixerim, quantùm suam adjuvet utilitatem, qui vel notet in margine singula quæque scitu & memoratu digna, quæ legerit, vel describat suâ manu integros libros, quos sibi velit fieri familiareis*, Græcos *præsertim, cùm propter alia multa, tum propter accentus, & orthographiam, quæ siquis aut ignoret, aut negligat, non habetur doctus.* —— *Commentaria autem in* PINDARUM, *& cæteros, quos ei adjunxi comites, necnon in* HESIODUM, SOPHOCLEM, EURIPIDEM, ÆSCHYLUM, THEOCRITUM. OPPIANUM *brevi daturi sumus uno Volumine. Quibus est animus facere Indicem eorum omnium, quæ scitu digna in iis habentur Commentariis. Quam quidem rem in omnibus Libris, qui ex ædibus nostris exibunt in manus hominum, facturi sumus, si saxum, quod tot annos volvo, alter* Sisyphus, *in montis cacumen perduxero. Nunc verò premuntur torcularibus horum Oratorum Orationes, videlicet,* ÆSCHINIS, LYSIÆ, DIMARCHI, ANDOCIDÆ, ISÆI, ANTIPHONTIS, GORGIÆ, DEMADIS, ALCIDAMANTIS, LESBONACTIS, ANTISTHENIS. *Post hoc dabuntur, Deo volente,* PLATONIS *Opera*, tum XENOPHONTIS, *& deinceps cæterorum illustrium. Tu mi* NAVAGERI *interea, tuum* PINDARUM *lege; & nos, ut amas, ama. Vale.* Hinc æstimare & ardentem erga rem litterariam ALDI animum; quot & quanta semper in arduâ illâ provinciâ moliebatur: quibus denique perficiendis ne par esset, humana vitæ brevioris (si præsertim longam metiamur artem) sors obstitit. Non ægre Lector feret, quòd hujusmodi Epistolas his Annalibus frequenter inferam. Nihil enim ferè est, quo magìs in verâ certâque rerum, temporum, virorúmque iisdem temporibus florentium cognitione proficimus, quàm Epistolarum lectio: & quamvìs plurima variarum passim Epistolarum undequaque congestarum circumferantur Volumina; non paucæ tamen supersunt in diversis Librorum Editionibus sparsæ: quas (quoniam aut Libri ipsi non adeò facilè occurrunt, aut sæpe Lector cognoscendæ, quam Liber exhibet, materiæ avidus non diu in limine subsistit, Epistolasque Præfationes vel prorsus præterit, vel minùs attendit) ex suis locis, prout sese dat occasio, promere singulas visum est.

(a) G. S. DARIPINUS *Poeta Laureatus ad Lectorem.*

Dodecastichum Latinum.

X.

Η ζωη η θανατοσ
θ φ

THILONINUS PHILYMNUS *Poëta preclariss. Reip.* Herfurdiensis *principi & archisopho* JOANNI VUERLICHIO *&* FLAVIO MATERNO *utriusque Theosophiæ consectaneo amicis & patronis suis salutem & felicitatem optat.* &c. *Valete. Ex* Leucorio *novo Gymnasio scolastico ad* barbaricum Albim *exposito, nostro Larario musico. Anno virginei partûs* M.D.XIII. *Calen.* Febr. Tum sequitur Latina metria Versio. Folia signaturis solis indicantur. Postea Textus Græcus absque spiritibus & accentibus. Colon (:) nota unica distinctionis.

Αρχομενοσ πρωτον μουσων χορον εκ ελικωνοσ &c.

Ad

Plauti Comœdiæ 24. emendat. per Simonem Carpentarium. (a) 8.° . . . 1513.

Ovid. Metamorphos. cum comment. Raphaelis Regii: *per* Joannem Tacuinum de Tridino. fol. . . . . Venet. 1513.

Juvenal. & Pers. *apud* Philip. Juntam. (b) 8.° . . . Florent. 1513.

Strozii Poetæ pater & filius : *in ædibus* Aldi *&* Andreæ *soceri.* 8.° . . . Venet. 1513.

Ludovici Bigi Pictorii *Ferrariensis* in Christi Vitam Epigrammatum libellus: *impress. per* Joannem Angelum Scinzenzeler. (c) 4.to . . . . Mediolan. 1513.

Varr. de Ling. Latinâ ; Pomp. Festus. Non. Marcellus: *in ædibus* Aldi *&* Andreæ *soceri.* (d) fol. . . Venet. 1513.

Pe-

Ad finem: *τελ@ ομηρου βατραχομυομαχιασ ετει απο θεογονιασ α. φ. ι. γ. μηνοσ μουνιχιωνοσ : τησ ημερασ*

δ.

Sequuntur *inde Eulogia funebria* Thilonini Philymni.

Ad calcem hæc : Εκγραπτος λευκωριου : εις αλβιν χαρακτηρων κασσιτερεων : απο του Ιοαννου πρασινωρεου : εχει απο θεογονιασ α. φ. ι. γ. μηνος μουνιχιωνος: της ημερασ

δ.

ωσ ηλον ηλω εκκρουειν : sic pellere amorem
Antiquum facile est : qum novus ardet amor.
Christus amor vitæ nostræ : spes unica Christus
Hic capiti frondes : laurea serta dabit.

X
η ζωη η θανατ@
θ φ

Fiunt nunc candida nigra.

L.

Der Beer ist ghestochen :

1513.

Hunc tibi, lector, repræsentavi, uti impressus est, nequidem correctis nonnullis, qui ibi occurrunt, erroribus. ξων pro ζων, εγὰ pro επει.

(a) *Prid. Non.* April.

(b) Octob.

(c) *Die* xvii. Decembris.

(d) *Mense* Novembri. Notandum est autem hos Authores hujus Editionis subjungi (quod ex ordine ciphrarum & signaturarum & ipso titulo liquet) commentariis Perotti *de Ling. Latin.* qui tamen (uti in calce legitur) quadriennio postea prodierunt scil. 1517. In hâc Editione , *Nonii* Marcelli compendiis *tertia ferè pars addita est, non antè impressa, idque labore & diligentiâ* Jucundi Veronensis, *qui in* Galliâ Nonium *cum antiquis contulit Exemplaribus. Additus præterea est longus Tractatus de generibus.*

(a) *Ad*

PETRI CRINITI libri de honestâ disciplinâ 25, de Poetis Latinis libri 5, & Poematum libri 2 : *rursus ex ædibus* Ascensianis. (a) fol. . . . . . Paris. 1513.

Varia PHIL. BEROALDI Opuscula : *in ædibus* Ascencianis. (b) 4.to . . . . Paris. 1513.

ERASMI Adagiorum Chiliades tres, ac Centuriæ ferè totidem : *in ædibus* JOANNIS FROBENII Hammelburgensis. (c) fol. Basil. 1513.

ERASM. de copiâ verborum: *excudit* MATHIAS SCHURERIUS. (d) 4.to . Argentor. 1513.

JOAN. FRANC. MIRANDULÆ de expellendis Venere & Cupidine Carmen, Hymnus de divo LAURENTIO; BAPTIST. *Mantuani* Elegia in Amorem, in Venerem Heroicum, in Cupidinem Carmen LUCIANI:

JOAN-

(a) *Ad Natalem Dominicum.* Non igitur dubium est aliam præiisse Editionem; quod & declarat *Badii* ASCENSII præfatoria ad *Germanum* GANNAIUM *Caturicen.* Episcopum. *Redit ad te honesta* PETRI CRINITI *disciplina (ab largitate enim tua ejus imprimendæ facultas nobis facta est) tribus & nonaginta Poetis, togatis ferè, præclaris certè omnibus, & non paucioribus ejusdem Authoris comitata Poematis.* &c. *Vale ex Chalcographiâ nostrâ, ad Idus* Junias. M.D.VIII. Huic insuper Editioni *Badianæ* (ann. 1513.) adjiciuntur binæ Præfationes; prior *Petri* ipsius CRINITI ad BERNARDINUM CARAFFAM *Neapolitanum* Ponti. *Antiochenum* (quâ se & sua studia OLIVERIO CARAPHÆ Card. *Neapolitano* BERNARDINI illius patruo commendari cupit CRINITUS) *Florentiæ*, Nonis *Juniis*, M.D.IIII. data, posterior BENEDICTI Philologi *Florentini* ad *Scipionem* CARTEROMACHUM; quâ ei mittit CRINITI commentarios, quos imprimendos curaverat; eúmque rogat, ut ipsius labores formis excudat; eundémque laudat, quòd superioribus annis tanto omnium concursu & favore *Græcas* litteras *Venetiis* professus fuerit.

(b) *Ad Idus* Junias. BEROALDI varia Poemata & Epigrammata ab ASCENSIO in hâc editione elucidata sunt & disposita. Ex quibus illud est Hendecasyllabon in *Germaniæ* laudem.

O Germania *muneris repertrix,*
Quo nil utilius dedit vetustas,
Libros scribere quæ doces premendo &c.

In quos versus sic ASCENSIUS — *Ob Artem chalcographam i. in ære scribendi, hoc est, artem imprimendi ab* Germanis *nuper repertam, quâ bonis studiis nihil commodius multis annis cœlitus concessum est : esséque multò utilior, nisi ob vim librorum aliqui minùs studerent; & nisi Impressorum plurimi partes suas negligenter deplerent, imprimentes indigna, aut digna invertentes & depravantes.*

(c) *Mense* Augusto.

(d) *Mense* Januar.

(a) *Anno*

JOANNES SCHOTTUS *pressit.* 4.to . Argentin. 1513.

JOANNIS *Saresberiensis Angli*, Episcopi *Carnotensis* Polycratic. de nugis Curialium & vestigiis Philosophorum libri 8. *imprimi curavit honestus Vir* CONSTANTINUS FRADIN. (a) 8.° . . . . 1513.

JOANNIS COCLÆI *Norici* Grammatices Latinæ quadrivium; cujus pars 1. Etymologia. 2. Diasynthetica. 3. Prosodia. 4. Orthographia: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis. (b) 4.to . . . Tubingæ. 1513.

Biblia Latina per ALBERTUM CASTELLANUM. (c) fol. . . . Lugd. 1514.

Ead. cum brevib. Annot. *apud* MARESCHAL (d) 8.° . . . . Lugd. 1514.

Ead. *apud* JOAN. FROBENIUM. (e) fol. Basil. 1514.

Ead. (f) 8°. . . . . Paris. 1514.

Novum Testamentum *GRÆCE* & Latinè noviter impressum: *per ARNALDUM GULIELMUM DE BROCARIO.* (g) fol. COMPLUTI 1514.

CYRILLI Alexandrini THESAURUS continens 14. Libros. 12. contra *Arianos*, & *Eunomianos*; 2. contra *Macedonianos*, Latinè à GEORGIO TRAPEZUNTIO traductus: *impressus est anno Domini* 1513: *quartâ die* Aprilis *per* VUOLFGANGUM HOPYLIUM *industrium Artis Librorum excusoriæ Opificem*; *in cujus Officinâ hoc Opus* CYRILLI *cum nonnullis* *aliis*

(a) *Anno Domini* M.CCCCC. *&* XIII. *extrema manus apposita fuit eodem anno*, XVII. *Calendas* Maii.

(b) *Mense* Septemb.

(c,d,e,f,) LONG, *Biblioth. sacr.*

(g) *Ad laudem & gloriam Dei & Domini* JESU CHRISTI *hoc Sacro-sanctum Opus Novi Testamenti & Libri vitæ Græcis Latinisque characteribus noviter impressum atque studiosissimè emendatum felici fine absolutum est in hac præclarissimâ* Complutensi *Universitate de mandato & sumptibus reverendissimi in Christo Patris & illustrissimi Domini, fratris* XIMENII DE CISNEROS, *tituli Sanctæ* Albinæ *Cardinalis*, *Archiepiscopi* Toletani, *industriâ & solertia honorabi-* *lis*

aliis ejusdem Operibus. Venale habetur in vico Sancti Jacobi *apud Sanctum* Benedictum *ad Insigne Sancti* Georgii. (a) fol. . . . . Paris. 1514.

ORIGEN. contra CELS. interprete CHRISTOPHORO PERSONÂ *Romano*: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (b) fol. Venet. 1514.

Ejusd. Periarchon seu de principiis; cum Apologiâ ORIGENIS per RUFFINUM: *per* LAZARUM DE SOARDIS. (c) fol. Venet. 1514.

Pupilla oculi omnibus Sacerdotibus summè necessaria per JOHANNEM DE BURGO Cancellarium almæ Universitatis *Cantabrigiensis* & sacræ Theologiæ Professorem necnon Ecclesiæ de *Colingham* Rectorem compilata anno à Natali Dominico millesimo trecentesimo octuagesimo quinto: *impressa per* JACOBUM POUCHIN, *impensis honestissimi viri* FRANCISCI REGNAULT. (d) 4.to . . Paris. 1514.

NICOLAI DE CUSA Cardinal. S. PETRI ad vincula Opera Theologica & alia: *ex Officinâ* Ascensianâ. (e) fol. . . . Paris. 1514.

Sermones Fratris GABRIELIS BARELETE Ordinis Fratrum Prædicatorum: *impensis circumspecti viri Archibibliopolæ JOANNIS RYNMAN* de Oringau *in Officinâ HENRICI GRAN*, *in Oppido imperiali* Ha-

lis viri Arnaldi Guilielmi DE BROCARIO *Artis impressoriæ magistri*, *anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto*, *mensis* Januarii *die decimo.* De hâc Editione priùs.

(a) In hujus Editionis titulo idem habetur Hieroglyphicum Schema, quod in DIONYSII *Hierarchiâ* per *Henricum* STEPHANUM (quem antea HOPYLII socium fuisse annotavi) excusâ anno 1515. *Huic* CYRILLI *Operi* Judocus CLICHTOVEUS suum *laborem impartitus est*, *ut castigatus* *Vuilhelmi* BRICONETI Episcopi *Lodovensis* ejúsque fratris DIONYSII Episcopi *Tolonensis*, qui exemplar ab Urbe *Româ* miserat, *patrocinio in lucem exiret.*

(b) *Mense* August.

(c) XVIII. *Martii.*

(d) *Anno millesimo quingentesimo* XIIII. XII *verò mensis* Maii.

(e) *Octavâ Assumptionis semper sanctæ sempérque Virginis* CHRISTI *Deique matris* MARIÆ, *quâ patrocinante apud Filium portum salutis speramus & veniæ.*

(a) *Mense*

Hagenau *civis impressi.* (a) 4.to . . . Hagen. 1514.

GALENI Opera, N. LEONICENO interprete; de differentiis morborum libri duo; de inæquali intemperaturâ liber unus; de arte curativâ ad GLAUCONEM libri duo; de Crisibus libri tres: *impress.* Parisiis, *sed nusquam antea per* HENRICUM STEPHANUM, *è regione Scholæ Decretorum commorantem.* (b) 4.to Paris. 1514.

(c) ALEXANDRI BENEDICTI physici Anatomice, sive Historia corporis humani; ejusdem collectiones medicinales seu Aforismi: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis formulariæ industrium opificem ex opposito Scholæ Decretorum habitantem.* (d) 4.to . . Paris. 1514.

Decem libri Ethicorum ARISTOTELIS ad NICÔMACHUM ex traductione ARGYROPILI, FABRI commentario elucidati & singulorum capitum argumentis prænotati; deci-

(a) *Mense* Maio.

(b) *Anno Domini omnium conservatoris millesimo quingentesimo quarto decimo, penultimâ die* Novembris.

(c) Hujus Epistola ad MAXIMILIANUM Cæs. Aug. dedicatoria data est *Venetiis.* M.IIID. *Calendis* Aug.

Initio proponitur Carmen non inficetum, quod hìc subjicere non pigebit.

QUINTI HÆMILIANI Cimbriaci *Poëtæ hendecasyllabon Epos in Anatomicen* ALEXANDRI BENEDICTI Veronensis *ad Lectorem.*

Quorsum sidereos globos nitentes,
Aut tractus pelagi remotiores
Scrutari juvat, exterámque Thulem,
Si quæ sunt propiùs suâque sponte
Occurrunt meditullio reposta,
Ac sic obvia negligis tueri?
Audi, quid tripodes sacri loquuntur,
Ne erres, Ortygos *aure de vaporâ;*
Te ipsum noscito. Non jubent subire,
Quà mundi celeres rotantur orbes.
Fac sic, & sapies decem Cleanthas.
Ergo ut te pariter queas videre,
Et tanquam in speculo reciprocanti,
Interna omnia membra visceratim,
Pæanti *legito resectiones,*
Scitas (Jupiter) *& bene expolitas.*
Quas si legeris, & videbis intus,
Quæ natura oculis negat patere,
Isthuc transpicere, & tueri ad unguem,
Plus est, quàm æthereas plagas subire,
Metiríque animo domos Deorum.

(d) *Anno Domini Omnium Authoris & Conservatoris millesimo quingentesimo quarto decimo, pridie Nonas* Januarias.

Inepta fortè non fuerit hæc observatio, quòd non solus *Henricus* STEPHANUS sed alii etiam plurimi Typographi solerent in anni indigitatione nonnihil adjicere, quod ad Libri impressi institutum spectare videretur. E. G. *Domini omnium Authoris & Conservatoris* in hôc & præcedente Libro, qui ad Medicinam & Anatomiam spectant. Vide *Astronomic* FABR. 1503. *Epitom. in Arithmetic.* BOET. 1510. *Text. de Sphær.* 1511: &c.

(a) *Prid.*

decimi & ultimi interprete ARGYROPYLO & adjuncto FABRI commentario: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) 8.° . Parif. 1514.

Arithmetica decem libris; Mufica quatuor libris demonftrata; Epitome JACOBI FABRI in duos libros Arithmeticos divi SEVERINI BOETII; Rhythmimachiæ ludus, qui & pugna numerorum appellatur: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. . . Parif. 1514.

CHARLES BOVILLE; l'Art & Science de Geometrie, avec les figures fur chacune reigle, par lesquelles on peut facilement comprendre ladite Science: *par* HENRI ESTIENNE. (c) 4.to . . . Paris. 1514.

PLUTARCH. Latinè. (d) fol. . . Parif. 1514.

CENSORIN. de Natali; CEBETIS *Thebani* Tabula, Latinè interprete LUDOVICO ODAXIO *Patavino*; PLUTARCHI Opuscula (e) quædam Latinè: *in ædibus* Afcenfianis. (f) fol. . . . . Parif. 1514.

Enchi-

(a) *Prid. Cal.* Nov.

(b) ALMELOOV. *de Vit.* STEPHAN. Et *Ludovic.* JACOB. *de claris Scriptorib.* Cabilon. p. 17. G. GONTERIUS Cabilonenfis Burgundus *fcripfit carmina in laudem Epitomes* FABRI *in duos libros Arithmet.* BOËTII *edita* Parifiis *typis* Henrici STEPHANI 1514. *in fol. Quæ ibidem leguntur; Inc.*

Tempore jam multo doctæ latuere forores,
Quas retinet comites flava Minerva *fuas.*

(c) DRAUD. *Biblioth. Exotic.* inter libros Gallicos Mathematicos.

(d) CHEVILLER. p. 252.] „ Voici „ comme *Joffe* BADE parle de *Hierome* „ ALEANDRE dans l'Epitre dedicatoire „ du PLUTARQUE Latin, qu'il lui dédia „ l'année 1514. *tu magni nominis & magnæ* „ *dignationis & cujuslibet profeffionis viros* „ *innumero numero ad fubfellia tua*, Orpheâ „ *quâdam*, & Amphionicâ *felicitate &* „ *gloriâ devocâfti; totámque ferè quamvìs* „ *populofiffimam* Parifinam *Academiam ex* „ *tuo narrantis ore fufpenfam detinuifti.*

(e) Amatoriæ narrationes, interprete POLITIANO; Politica, NICOLAO *Sagundino*; de virtute morali, & præcepta Connubialia, *Carolo* VALGULIO *Brixiano*; de liberis educandis, tranquillitate animi, fortunâ *Romanorum* & *Alexandri*, Parallela, BUDÆO; de virtutibus mulierum, *Alamano* RANUTIO; Apophthegmata, *Raphaele* REGIO; an Brutis ratio infit, *Joanne* * REGIO; de placitis Philofophorum; Mufica, *Carolo* VALGULIO; problemata, PETRO *Lucenfi*.

(f) *Ad* VI. *Calend.* Martias.

(a) *Menf.*

* *Cujus Epiftola prafixa data eft ann.* M. CCCC. LXXXVIII.

Enchirid. SEXTI Philoſophi *Pythagorici*, & PYTHAGORÆ verb. aur. Latinè: *Excuſ. in Officinâ GRUNENBERGI apud* Auguſtinianos. (a) 4.to . . . . Wittenburgi. 1514.

Algorithmus projectilium de integris, diligenti operâ per JOANNEM CUSANUM collectus: *per HIERONYMUM VIETOREM & JOANNEM SINGRENIUM*: (b) 4.to . . . . Viennæ. 1514.

Authores de re Ruſticâ: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri*: 8°. . . . . Venet. 1514.

Pliniani Indicis per JOANNEM CAMERTEM editi pars prima & ſecunda: *per* HIERONYMUM VIETOREM JOANNEM*que* SINGRENIUM *artis ſocios*, *ſumptibus LEONARDI & LUCÆ ALANTSEÆ fratrum ac civium* Viennenſium. (c) 4.to . Viennæ Pannoniæ. 1514.

VALER. MAXIMUS: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri*. (d) 8.° . . Venet. 1514.

Les Grands Croniques de *France* en trois Volumes: *imprimés pour* GUILLAUME EUSTACE. fol. . . . . . Paris. 1514.

ANTONII Monachi *Benedictini* de geſtis *Francorum* libri quinque: *impreſſi operâ* Aſcenſianâ. (e) fol. . . . . Pariſ. 1514.

DANORUM Regum Heroúmque *HISTORIÆ* ſtylo eleganti à *SAXONE* Grammatico natione *Sialandico* necnon *Roskildenſis* Eccleſiæ Præpoſito, abhinc ſupra trecentos annos conſcriptæ, & nunc primùm literariâ ſerie illuſtratæ terſiſſiméque impreſſæ: *accuratâ diligentiâ impreſſit* JODOCUS BADIUS ASCENSIUS. (f) fol. in inclytâ Academiâ Pariſior. 1514.

Iso-

(a) *Menſ.* Novemb.
(b) XI. *Julii.*
(c) *Calendis* Septembribus.
(d) *Menſe* Octobri.
(e) *Ad Idus* Auguſti.
(f) *Idibus* Martiis. Huic Editioni præmit-

Isocrat. ad. Nicoc. Martino Philetico Interprete; Quintii Hæmiliani Epicedion in Frideric. III. Aloisii Marliani Epiſtola de calamitoſâ Philippi Regis in *Hiſpaniam* navigatione; Joachimi Vadiani *Helvetii* Carmen de Laudib. Frederic. III. patris & filii

mittuntur Editoris & Typographi Epiſtolæ, ex quibus hæc, quæ ſequuntur. Christiernus Petri *liberalium artium magiſter metropolitanæ* Lundeñ. *Eccleſiæ Canonicus Reverendo in* Christo *patri Domino* Lagoni Wrne *Dei gratiâ* Roshildeñ. *Episcopo Salutem.* —— Parrhiſiis *agens boniſque litteris operam navans proprio impendio tabellarium bis miſi, qui* [Saxonis Hiſtoriæ] *exemplum fidele quantivis emptum ad me referret. Quâ viâ cùm nihil proficerem, ipſe illius ergo patriam repetii, Bibliothecas omnes viſi, & revolvi: nec tamen* Saxonem *blattis, tineis, ſitu & pulvere obſitum eruere potui: tam obſtinato animo ejus poſſeſſores eum occluſerant. Unus omnium* Andreas Christierni *natione* Jutus, *profeſſione* Carmelita, *& provinciæ* Daniæ *Ordinis Virginis* Mariæ *de* Carmelo *Prior, cùm nullo ære redimendum videret Exemplar, ſe id manibus ſuis tranſcripturum obtulit: habui tamen tantæ dignitatis rationem, nec conditionem accepi, ſperans faciliorem alicunde tandem emerſuram.* Birgerus *ergo Archiep.* Lũdeñ. Sueciæ *Primas & Apoſtolicæ Sedis Legatus exemplar pio tandem repperit compendio, quod fidei meæ tranſcribendum imprimendúmque commiſit. Deerat itaque ſola authoritas tanti Operis divulgandi, quam liberaliſſimè mihi impertivit* Christiernus *Dei providentiâ* Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Sclavorum Gottorúm*que Rex, id ſolum imperans, ut à docto peritóque Chalcographo excuderetur: præſertim id affirmantibus* Erico Walkendorff *Archiep.* Nidroſieñ. *& Apoſtolicæ Sedis Legato, necnon regio Cancellario* Avone Bille *Eccleſiarum* Lũdeñ. *&* Vibergeñ. *præpoſito. Mandatis itaque regiis ſapientiæ'que tuæ adhortationibus obtemperans* Saxonis *imprimendi munus commiſi excellentiſſimo viro magiſtro* Jodoco Badio Aſcenſio *litterarum bonarum apud* Parrhiſios *Interpreti Chacographóque peritiſſimo: qui, qùale nunc vides, Opus tuo nomini feliciſſimo præſcriptum emiſit, Regum omnium Catalogo & totius Hiſtoriæ Indice litterario illuſtratum.* &c. *Ex* Parrhiſiorum *Academiâ clariſſimâ.* XIIII. Martii 1514.

Jodocus Badius Ascensius Lagoni Hurno Roskildeñ. *Eccleſiæ Antiſtiti S.*

—— *Opt. Max. Dei providentiâ contigiſſe reor Hiſtoriam à* Saxone *Grammatico abhinc annos ſupra trecentos conſcriptam iis diebus in lucem chalcographâ arte prodiiſſe* &c. *Non pauca in* Parrhiſiorum *Academiâ è* Daniâ *conſpicimus ingenia, quorum bona pars eſt* Chriſtiernus Petri Lundeñ. *Eccleſiæ Canonicus, mihi longâ conſuetudine & amicitiâ chariſſimus: cujus præcipuâ curâ hoc Opus tuo nomini nuncupatum emittimus; illud lectores ignotos præmonentes,* Saxonis *iſtius vocabulum non patrium eſſe nomen* (*in* Sialandia *enim, pars* Daniæ, *non in* Saxoniâ *fuit ortus*) *& Grammatici titulum profeſſionis quidem eſſe, ſed neque leve neque contemptibile præconium. Enimvero, authore* Suetonio, *Grammaticus eſt, qui diligenter, acutè ſcientérque nôrit aut dicere aut ſcribere. Quo nomine* Cornelius Nepos *appellandos cenſuit Poëtarum Oratorúmque Interpretes; Cenſores & Judices Scriptorum omnium, Criticos ob id vocatos; ſic ut non verſus modò* (*ita enim* Quintilianus *ait*) *ſed libros etiam; qui falsò viderentur inſcripti, tanquam ſubdititios è familiâ ſubmoverent.* &c. *Vale, è Chalcographiâ noſtra apud* Parrhiſios, *ad Idus* Martias. M. D. XIIII. *juxta* Romanæ *ſuppputationem Curiæ.*

(a) *Idi-*

filii MAXIMILIANI; JACOBI WIMPHELINGII expurgatio contra detractores: LEONARDUS *& frater ejus* LUCAS ALANTSEE, *Cives & Bibliopolæ* Viennenses, *Cæsarisque & rerum Cæsarearum studiosissimi, hos Augustales libellos prodire voluerunt in lucem, expensis suis, imprimentibus eos & typis effigiantibus* HIERONYMO VIETORE *&* JOANNE SINGRENIO *Chalcographis Sociis summâ vigilantiâ ob optimorum Principum juvandam pro virili æternitatem.* (a) 4.to . . . Viennæ Austriæ. 1514.

QUINTILIANI Institutiones *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri:* (b) 8.° Venet. 1514.

Rhetorica GEORG. VALLÆ: *arte* SIMONIS DE LUERE, *sumptibus LAURENTII ORII* DE PORTESIO: (c) 4.to . Venet. 1514.

SEBASTIANI WINDERI Oratio ad MARIAM Archiducissi. *Austriæ: per* HIERONYMUM VIETOREM *&* JOANNEM SINGRENIUM: 4.to . . . Vienn. 1514.

Epistolæ à REUCHLINO & ad REUCHLINUM: *per* THOMAM ANSHELMUM Badensem. (d) 4.to . . . . Tubing. 1514.

MARINEI Epistolæ: *Editæ per* ARNALDUM GUILELMUM BROCARIUM: (e) fol. . . . . . VALLISOLETI. 1514.

PAULI VENETI Sophismata: *impressa per* JOHANNEM BARBIER *expensis* FRANCISCI REGNAULT. (f) fol. . . Paris. 1514.

Ordinacones &c. novamente corrigido na segunda épressam; typis Gothicis: *impress. per*

JOH.

(a) *Idibus* Februarii: *Imp.* MAXILIANO *P. F. Augusto.*

(b) *Mense* August. *cum* ALDI *Epistolâ ad* Joan. Bapt. RHAMUSIUM.

(c) *April.*

(d) *Mense* Martio.

(e) *Bibliothec. Sicul.* Tom. I. pag. 67.

(f) *Quingentesimo quarto decimo supra millesimum. Octavo Cal.* Maias.

(a) *Men-*

JOH. PEDRO BONHOMINI: fol. LISBON. 1514.

ATHENÆI DEIPNOSOPHISTÆ Græcè: *apud* ALDUM & ANDREAM *ſocerum.* (a) fol. . . . . Venet. 1514.

PLAUT. *apud* PHILIP. JUNTAM. (b) 8.° . . . . . Florent. 1514.

LUCRETIUS cum JOAN. BAPT. PII commentariis, Codice *Lucretiano* diligenter emendato, nodis omnibus & difficultatibus apertis: *in Chalcographiâ* Aſcenſianâ. (c) fol. Pariſ. 1514.

HORATII Opera cum comment. MANCINELL. ACRON. PORPHYR. & LANDINI: *per* AUGUSTINUM DE ZANNIS *de Porteſio*: (d) fol. . . . Venet. 1514.

LUCANI Pharſalia diligentiſſimè per G. VERSELLANUM recognita; cum commentariis Jo. SULPITII, PHIL. BEROALDI, & Jo. BAD. ASCENSII; cúmque adnotatis ab

(a) *Menſe* Auguſto.

(b) *Auguſt.*

(c) *Ad* IIII. *Idus* Auguſti. *Venundatur ab* ASCENSIO *&* Joanne PARVO. *Obiter ex diverſis Auctoribus tum Græcis tum Latinis multa leges enucleata, quæ ſuperior ætas aut tacuit aut ignoravit. Pellege, lætaberis. Additus eſt Index litterarius. Quæ ſequuntur ejusdem* PII *Retractationes* (ſcil; in ſuos ad PLAUTUM Commentarios & Opuſcula) *datâ operâ ſeorſim impreſſimus, ut cuilibet lucubrationum dicti* PII *apponi poſſint; quas enim ad hunc Codicem corrigendum appoſuerat, notulas ſuis locis terſimus. Textum autem qualem* PIUS *ipſe imprimendum curavit, repoſuimus, ne fruſtra te corrigere moneret, neve in omnibus parendum putâris. Lector, boni conſule, ac vale.*

Hanc Editionem *Lutetiæ primùm* Aſcenſianis *typis prodeuntem* Nicolaus BERALDUS *Franciſco* DELOINO Regio Conſiliario inſcripſit. DELOINUM his Verſibus affatur BADIUS:

Quandoquidem priſcas recolis, Franciſce, *Camœnas,*
Moribus & priſcis integer invigilas;
Naturæque ſagax calles arcana; Beraldum
Hæc tibi ſacrantem dogmata laudo meum.
Is ſiquidem totus cùm ſit formatus ad unguem,
Cognovit ſtomacho fercula grata tuo.
Novit Lucretî *te dia poemata amare,*
Quòd vetera & priſcis condita carminibus.
Novit ab erratis te illius rite cavere,
Et fidei & ſophiæ ſenſa tenere bonæ.
Novit ab iis ſuaveis te carpere fontibus hauſtus,
Unde Maro *plenis proluit ora labris.*
Novit ad hoc Badium *jampridem quærere quicquam,*
Quod dignum auſpicio cenſeat eſſe tuo.
Quando igitur novit bonus ille hæc cuncta; Beraldum
Hæc tibi ſacrantem dogmata laudo meum.

(d) XV. *Menſis* Octobris.

(a) *In*

ab ANTON. SABELLICO, JACOBO *Bo-nonienſi*, BAPT. PIO, & quibusdam aliis: *væ-nundantur ab ipſo* ASCENSIO & JOANNE PARVO. (a) fol. . . . . . Pariſ. 1514.

JUVENAL. cum comment. JOAN. BRITANNICI, ANGELI POLITIANI, PHILIPPI BEROALDI, & JOAN. BAPT. EGNATII: *per* JOANNEM ANGELUM SCINZENZELER. fol. . . . . Mediolan. 1514.

SENECÆ Tragœdiæ priſtinæ integritati reſtitutæ per exactiſſimi judicii viros (poſt AVANTIUM & PHILOLOGUM) ERASMUM, GERARDUM VERCELLANUM, ÆGIDIUM MASERIUM, cum metrorum præcipuè tragicorum ratione ad calcem Operis poſitâ; explanatæ diligentiſſimè tribus commentariis, G. BERNARDIN. MARMIT. *Parmenſ.* & DANIEL. GAIETAN. *Cremonenſ.* & JOD. BAD. *Aſcenſ. operâ, impenſis & induſtriâ* Aſcenſianâ. (b) fol. . . . Pariſ. 1514.

Priapeia & Catalecta: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *ſoceri*: 8.° . . . Venet. 1514.

PONTANI Poemata: *ex Officinâ* PHILIPPI DE GIUNTÂ Florentini *ſumptibus ſuis*. (c) 8.° . . . . . . Florent. 1514.

Enchi-

(a) *In vigliâ triumphalis Aſcenſionis* CHRISTI *Domini*. Huic Editioni BADIUS præfixit duas Epiſtolas; quarum altera ad *Ludovicum* PINELLUM *Meldenſem* Epiſcop. data *ad Kalendas* Junias M.D.XIIII. *Curavit* (ait) OLIVERIUS *ab* Lugduno *familiare nomen ſortitus*, *Commentarios* Phil. BEROALDI *in* LUCANI Pharſaliam *intrà pomœria* Pariſiana, *cùm hìc literas bonas profiteretur*, *editos*, *& tuâ accuratâ diligentiâ ab interitu redemptos & conſervatos cum cæteris à nobis imprimendos* &c. *Quocirca ſines hæc juvenilia ſtudii monumenta ſub nominis tui auſpicio fauſtiſſimo ſtudioſæ juventutis præſertim regalis* Navarrorum *Collegii manu verſari*. &c. *Vale*, *ex Chalcographiâ noſtrâ*. Altera Epiſtola ad *Auguſtinum* SERAPTUM Presbyterum data *ex Chalcographiâ noſtrâ ad decimum Kalendas* Januarias *anni milleſimi quingenteſimi ſexti*, quo prior LUCANI Editio *Aſcenſiana* cum Comment. SULPIT. & BAD. prodiit, hìc recuditur.

(b) *Nonis*. Decemb. Huic Editioni præmittitur *Jod.* BADII ad *Joannem* LANDANUM *Landæ Bougoniique* in Diœceſi *Nannetenſi* Domino Epiſtola data *ad Nonas* Decembres. M.D.XIIII.

(c) *Menſe* Junio. LEONE X. *Pont. Max. Chriſtianam Rempubli. moderante*.

(a) GES-

Enchiridium poeticum, quod continet Epitheta substantivorum, cum eorum hemistichiis, carminum clausulis, periphrasibúsque VIRGILII ac aliorum Poëtarum: JOANNES SCHOTTUS *excudit.* (a) 4.to . Argent. 1514.

JOANNES ALTENSTEIG *Mindelheimensis* Vocabularius vocum, quæ in Operibus Grammaticis plurimorum continentur: *apud* ADAM PETRI: (b) 4.to . . . Basil. 1514.

HESYCHIUS Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri:* (c) fol. . Venet. 1514.

SUIDAS Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (d) fol. . . . Venet. 1514.

PETRI DE PONTE CECI *Brugensis* prima & secunda Grammaticæ Artis Isagoge ad FELICEM DE PONTE suum primogenitum: *impressa curâ & sumptibus* DIONYSII ROSCII *Bibliopolæ commorantis in vico S.* Jacobi *sub Intersignio divi* Martini, *ubi & venum prostat; prelari verò pumice* NICOLAI DE PRATIS *in eâdem Universitate pervigilantis Bibliographi rursum prodiit.* (e) 4.to . . . Paris. 1514.

Grammatica Latina GEORGII VALLÆ *Placentini*: *arte* SIMONIS DE LUERE,

sump-

(a) GESNER. *Pandect.* p. 60.] „Char- „ tis 25. sinè nomine Authoris.

(b) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(c) *Mense* Augusto. ALDI PII MANUTII *ad* JOANNEM JACOBUM BARDELLONUM *Præfatio. Si cæteri studiosi, nobilitatis* Mantuanæ *decus* Bardellone, *suâ sponte ac gratìs, ut ipse facis, juvarent me edendis publicandísque bonis libris, qui tanquam κατὰ παλιγγενεσίαν reviviscant meâ curâ ac laboribus, brevì quàm plurimi, qui desiderantur, exirent in publicum, ut de* HESYCHIO *factum est, quem cùm penès te tantùm esse duceres, & verè fortasse (nemo enim est, quod sciam, qui extare alium audiverit) eum ad me misisti* &c. *tui omnes quàm simillimos fore cupiens, (es enim & Latinè & Græcè doctissimus, mathematicarúmque disciplinarum longè peritissimus) Bibliothecam tuam plenam optimorum librorum omnibus benignus impertis.* &c. *Hunc librum* MUSURUS *compater utriusque nostrûm* ——— *diligenter recognovit, fecitque πατρὸς ἀρείω quàm plurima enim in eo loca emendata sunt.*

(d) *Mense* Febr. M.V.XIIII.

(e) *Nonis* Septembribus.

(a) *Mens.*

sumptibus LAURENTII ORII *de Portesio*: (a) 4.to . . . . Venet. 1514.

BUD. *DE ASSE*: *in Chalcographiâ* Ascensianâ. (b) fol. . . . Paris. 1514.

LUDOVICI BIGI PICTORII *Ferrariensis* in cœlestes proceres Hymnorum Epitaphiorúmque liber ; ejusdem Epigrammatum libelli duo : JOANNES MACIOCHUS BONDENUS *imprimebat*. (c) 4.to . . Ferrar. 1514.

Biblia Latina cum Concordantiis ejusdem & Juris Canonici per JOANNEM DE GRADIBUS: *typis* JACOBI SACON. (d) fol. & 8.° Lugdun. 1515.

Psalterium quincuplex FABRI studio PETRI DE PRATIS editum : *typis* PETRI OLIVIER. (e) fol. . . Cadomi. 1515.

Evangelia quatuor & Apocalypsis Latinè; *apud* JOANNEM PETIT. (f) 12.° . Paris. 1515.

Psalterium ex Hebræo diligentissimè ad verbum ferè translatum, fratre FELICE *Pratensi* Ordin. Heremit. S. AUGUSTINI interprete, per summum Pontificem LEONEM X. approbatum, adjectis notationibus : *in ædibus* PETRI LIECHTENSTEIN Coloniensis *Impressoris*, *impensis ac sumptibus* DANIELIS BOMBERGI Antverpiensis. (g) 4.to Venet. 1515.

Pentateuch. cum quinque *Meghilloth*. (h) . . 1515.

Psalmi, Proverbia, JOB & DANIEL Hebr.

(a) *Mens.* Mart.
(b) *Ad Idus* Martias.
(c) IIII. K L. *Junii.*
(d, e, f,) LONG, *Biblioth. Sacr.*
(g) *Die* V. Septemb. LEONARDO LAUREDANO Venetiarum *Principe.* LONG, *Biblioth.Sacr.*] „ Opus XV. dierum, ut notant versus initio Voluminis „ præfixi:

Omnia testificor Felicis *acumine nostri*
Non plus ter quinâ facta Latina die.

(h) LONG, *Biblioth. Sacr.* ex *Melch.* ADAM. in Vitâ *Conradi* PELLICANI,

(a) LONG,

Hebr. cum comment RASI. (a) fol. THESSALONIC. 1515.

Epiſtolæ S. PAULI cum comment. JACOB. FABRI *Stapulenſis*: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (b) fol. . . . . Pariſ. 1515.

Eccleſiaſtici liber in Latinos elegos à JO. LORICHIO HADAMARIO *verſus*. (c) fol. . . . . Ingolſtad. 1515.

Theologia vivificans, cibus ſolidus; D. DIONYSII *Areopagitæ* Cœleſtis Hierarchia, Eccleſiaſtica Hierarchia, Divina nomina, myſtica Theologia, undecim Epiſtolæ, interprete AMBROSIO Monacho *Camaldulenſi*, cum ſcholiis FABRI; & CLICHTOVEI ad litteram commentario; IGNATII undecim Epiſtolæ; POLYCARPI Epiſtola una; Latine; hæc ſecundaria & caſtigatiſſima ex Officinâ æmiſſio: *per* HENRICUM STEPHANUM *artis formulariæ peritum & ſedulum Opificem è regione Scholæ Decretorum habitantem*: (d) fol. . . . . . Pariſ. 1515.

BA-

(a) LONG, *Bibliothec. Sacr.*

(b) Bibliothec. *Tellerian.* At R. P. LE LONG in *Biblioth. Sacr.* p. 659. *Epiſtolarum* PAULI *duplex verſio Latina, una* FABRI *ex Græco, altera vulgata cum comment. ejusdem* FABRI Stapulenſis, *in folio.* Pariſiis. 1512. 1515. Nullo addito Typographi nomine. Reverendus tamen vir Joannes BATTELY S. T. P. Archidiaconus (dum in vivis erat) *Cantuarienſis*, pietate, multíſque in Eccleſiam *Anglicanam* officiis, magnâque litterarum bonarum fruge (quod ex *Rutupinis* Antiquitatibus, Opere * poſthumo, adeò Latino, ut ævum *Auguſteum* non dedecuerit, conſtat) notiſſimus per litteras *Cantuariæ* anno 1708. *Jul.* 5. datas mihi indicavit ſe in ſuâ habere Bibliothecâ (inter alios ab *Henr.* STEPHANO excuſos & in ALMELOOVENII Catalogo omiſſos) JAC. FABRI Stapulenſis *in Epiſtolas. fol.* 1515.

(c) FABRIC. *Biblioth. Græc,* lib. 3. pag. 731.

(d) *Die menſis* Aprilis *decimâ quartâ.* In primâ Libri paginâ hæc etiam leguntur impreſſa: *Infinitus theſaurus aut perditus aut absconditus*: DIONYSII *Divini Hymni, de intellectualibus & ſenſibilibus, Theologicæ informationes, de animâ, ſignificativa Theologia, legalis hierarchia, Angelicæ proprietates & ordines, de Juſto Divinóque judicio: inſuper adduntur, de hæreſibus, de fide Catholicâ, de contemptu mundi, non habita. Cum puritate, religione, pietate, devotione, humilitate, reverentiâ, attentione, & quæque alia ſacra ſcripta tractentur, legantur, ſerventur, ad* JHESU *paternæ lucis, talium munerum & authoris & largitoris honorem.* Hanc editionem *Guillelmo* BRICONNETO Episcopo *Lodovenſi* dedicat CLICHTOVEUS, qui in Epiſtolâ, ——— *Cùm variæ* (ait) *ſint Operum beati* DIONYSII tra-

* Edit. OXON 1711. 8.

BASIL. Magn. liber de exercitatione Grammaticâ Græcè. (a) 8.° . . .	Florent.	1515.
BASILII Magni Opera per RAPHAELEM VOLATERRANUM nuper in Latinum conversa : *apud* JACOBUM MAZOCHIUM Rom. *Acad. Bibliopol.* (b) fol. . .	Romæ.	1515.
Ejusd. Hexameron per JOAN. ARGYROPYLUM è Græco in Latinum conversum: *apud* JACOB. MAZOCHIUM. (c) .	Romæ.	1515.
ATHANAS. in lib. Psalmor. à JOANNE REUCHLIN. nuper integre translatus : *apud* THOMAM ANSHELMUM: (d) 4.to	Tubingæ.	1515.
LACTANTIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* 8.° . . .	Venet.	1515.
Officium Diurnum Sanctimonalium juxta usum Ordinis *Fontis Ebraldi* elimatum : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) 4.to	Paris.	1515.
Sermones fratris GABRIELIS BARELETE Ordin. Prædicat. (f) 4.to . .	Argent.	1515.
Opera del reverendo padre fratre *Cherubino* DA SPOLITI de la Vita spirituale bellissima: *per HIERONIMO DE BENEDICTI Cittadino* Bolognese. (g) fol. . . .	Bologn.	1515.

AY-

traductiones; eam præsertim, quæ AMBROSII *est Monachi* Camaldulensis , *delegi nostro efflagitato Commentario declarandam : quòd cæteris emunctior sit & tersior ; quam &* FABER Stapulensis *olim præceptor noster diligenti recognitione & scholiis suis reddidit illustriorem.* &c. *ex* Parisiis *anno* 1514. Et *Jacob.* FABER ad pios Lectores; —— *Non adjeci* (inquit) *Scholia* MAXIMI, *quòd huic translationi minùs michi visa sunt accommodata: & illa , quæ sunt* AMBROSII *marginalia , meo instituto non satis sufficiebant : quæ siquis affectantiùs volet , à* Camaldulensibus *facilè requirat. Et id insuper minimè lectores latere cupimus , oportuisse plerumque* AMBROSII *sententiam erigere , ubi Codex inemendatus , aut fortè interpres humano more lapsus divinissimi patris intelligentiam non fuerat assecutus. Ad quod commodiùs faciendum , honestissimi religiosi sacrarum ædium secundo à* Dionysianâ Parisio *milliario vetusta Originalia michi multâ humanitate communicârunt* &c.——

(a) GESNER. *Bibliothec.*
(b) XV. *Septemb.*
(c) XII. *Decemb.*
(d) *Prid. Id.* Sext.
(e) Biblioth. *Tellerian.*
(f) Bibliothec. *Wittian.*
(g) *Nono* Martii.

(a) Pri-

AYMARI RIVALLI Allobrogis Jurisconsulti ac Oratoris libri de *HISTORIA JURIS* Civilis & Pontificii : *venundantur in Bibliotheca LUDOVICI OLIVELLI Bibliopolæ Universitatis* Valeñ *jurati.* (a) 8.° Valentiæ. 1515.

ANDR. ALCIATI *Mediolanensis* in tres posteriores Codicis JUSTINIANI annotationes : JOANNES SCHOTTUS *pressit.* (b) fol. . . . . . . Argentin. 1515.

Metaphysica ARISTOTELIS BESARIONE Cardinale interprete cum Commentariis ARGYROPILI *Byzantii* ; item THEOPHRASTI metaphysicorum liber unus ; item metaphysica introductio quatuor Dialogorum libris elucidata Authore JAC. FABR. *Stapulensi* : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (c) fol. . . . . . . Paris. 1515.

SENECÆ Philosophi Opera, curâ ERASMI : *apud* JOAN. FROBENIUM. fol. Basil. 1515.

Textus Sphæræ JOHANNIS DE SACRO BOSCO cum additionibus PETRI TIRUELLI : *impensis* JOHANNIS PETIT *commorante*

(emen-

(a) Privilegium FRANCISCI Regis in biennium indultum est 8. *Aug.* 1515. Opus ab *Aymaro* RIVALLIO *Delphinensi* inscribitur *Antonio* DE PRATO *Galliarum* Cancellario. Ad calcem hoc legitur Epigramma :

In laudem LUDOVICI OLIVELLI, *cujus & curâ & are excussus liber est* : FELIX BONRIACI *Scholaris* VALENTINUS S. V.

Laudibus immodicis quondam celebrate, diúque
Docte Tryphon *cantu cognite* Pierio ;
Cujus ope in lucem prodibant scripta virorum,
Nonnisi correcta, & nonnisi culta priùs ;
Cede, precor : priscóque absit reverentia sæclo ;
Scripta damus curâ si meliore typo.
Te meus ingenio tantùm Ludovicus *& arte*
Antistat, quantùm sæcula nostra tuis.

Licèt noster Ludovicus OLIVELLUS *summopere curaverit, ut hoc præclarum Opus correctè imprimeretur, nihilominus collatione factâ cum exemplari quosdam errores invenimus : quos, ne lector decipiatur, pro parte hìc annotavi* &c.

Libri initio apponitur, Insignis typographici loco, Regis Icon cum hôc lemmate, SPES ALIT AGRICOLAS & LVDOVICVS OLIVELLI.

(b) 28. *Augusti.*

(c) Bibliothec. *Cordesian.*

(a) *In*

(emenda *commorantis*) *in vico divi* Jacobi *ad interſignium* Lilii aurei. (a) fol. . Pariſ. 1515.

Authores de re Ruſticâ: *apud* PHIL. JUNTAM. (b) 4.to . . . Florent. 1515.

ANNII *Viterbienſis* Antiquitatum Volumina XVII. *venundantur ab* JOANNE PARVO & JODOCO BADIO: *impreſſæ rurſus operâ* Aſcenſianâ. (c) fol. . . . Pariſ. 1515.

Trithemiarum Hiſtoriarum Breviarium: *per* JOANNEM SCHOEFFER. (d) fol. Mogunt. 1515.

CORNEL. TACITI *LIBRI QUINQUE* noviter in *Germaniâ* inventi, atque cum reliquis ejus Operibus, quæ priùs *Romæ* inveniebantur, editi; *impreſſ. per STEPHANUM GUILLERETI de Lotharingiâ* Tulleñ. *Dioc.* (e) fol. . . . Romæ. 1515.

PAUL. WARNEFRIDI libri 6. de geſtis *Longobardorum*, & JORNANDIS liber de rebus *Geticis*: *apud JOANNEM MILLER.* (f) fol. . . . . . Aug. Vind. 1515.

Itinerarium D. MATHÆI S. Angeli Cardinalis à RICARDO BARTHOLINO editum: HIERONYMUS VIETOR *impreſſit impenſis JOANNIS VUIDEMAN* Auguſteñ. (g) 4.to . . . Viennæ. 1515.

Ru-

(a) *In menſe* Auguſti.

(b) *Menſe* Julio *Anno* D. XV. *ſupra mille.* Philippus JUNTA Franciſco VIETORIO *viro clariſſimo S.* —— *Mirabitur fortaſſe quiſquam, quòd ego, qui annos abhinc circiter* * *decem libris novâ impreſſione cudendis operam totam impenderim, nec ex eis aliquem ſub cujuſpiam nomine ediderim, modò hos de Agricolatione Authores tuo potiſſimùm nomini dicârim.* —— *Ubi quantum curæ ac laboris, ne una quidem macula ineſſet, impenderimus, cùm ex novis typis, tum ex aliorum exemplarium mendis facile erit dignoſcere. Accedit præterea* Nicolai ANGELII Buccineñ *tui quondam præceptoris accuratiſſima caſtigatio* &c.

(c) *Ad* x. *Kalendas* Octob.

(d) *In vigiliâ* Margarethæ *virginis.*

(e) *Kal.* Mart. LEONIS X. *Pont. Max. anno ſecundo.* Hoc Opus dedicat *Philippus* BEROALDUS *junior Academiæ* Romanæ *præpoſitus* LEONI X. *Pont. Max.*

(f) FABRIC. *Biblioth. Latin.* p. 661.

(g) *Idib.* Septemb.

(a) *None*

* Videtur innuere annum 1505, quo ſcilicet libris novâ impreſſione cudendis operam impendere cœperit.

RUDOLPHI AGRICOLÆ junioris *Rheti* ad JOACHIMUM VADIANUM Epiſtola de locorum nonnullorum obſcuritate cum JOACH. VADIANI Epiſtolâ reſponſoriâ. (a) 4.to . . . . 1515.

The Chronycle of *England* with the fruyte of tymes: *newly emprynted by me JULIAN NOTARY dwellyng in* Powlis *church yard beſyde the weſt dore by Lordes Palyeſe.* (b) fol. Lond. 1515.

LUCIAN. de ratione conſcriben. Hiſtoriæ, BILIBALDO PIRKHEYMERO interprete: *apud* FREDERIC. PEYPUS. 4.to Nuremb. 1515.

Ejusdem Deorum Dialogi numero 70. (Supernorum 26, Marinorum 14, Infernorum 30) unà cum interpretatione è regione Latinâ nusquam antea impreſſi, OTHOMARO NACHTGAL *Argentino* accurante: JOANNES SCHOTTUS *ſtudioſiùs elaboravit.* (c) 4.to . . Argent. 1515.

CICER. Epiſtol. Familiar. cum notis *Aſcenſianis*: *venundantur in ædibus* JOANNIS PARVI, *impreſſ. per* NICOLAUM DE PRATIS. 8.o . . . . . Pariſ. 1515.

RODOLPHI AGRICOLÆ *Phriſii* Dialectica: *imprimebat* THEODORICUS MARTINUS Aluſtemſis *Characteribus* (*ut eſt videre*) *fa-*

(a) *Nono Calendas* Julias.

CONRADUS SCIPIO Stutgardinus *in laudem* SINGRENII.

Debet Singrenio *multum ſtudioſa juventus;*
Debet, quisquis amat dogmata culta, ſenex.
Officium ille ſuum grato præſtare labore
Aſſolet, & ſtudium pendere utrique ſuum.
Culta characterum vulgare volumina dono
Et ſolidam aſſuetus paſcere amicitiam.

Impreſſit
Hæc tibi Singrenius *jampridem emiſſa* Johannes
Scripta typis preſſit, cui bene gratus eris.

Extat finè anno, *Casparis* URSINI VELII *Sileſii* Epiſtolarum & Epigrammatum liber: *per* Joannem SINGRENIUM, *Expenſis verò JOANNIS MECZKER.* 4.to

(b) *In the yere* M.CCCCC. & XV.

(c) Hæc verba [*nusquam antea impreſſi*] intelligenda ſunt de Latinâ *interpretatione.*

(a) *Anno*

faberrimis. (a) fol. . . . Lovan. 1515.

Joach. Vadiani laureati Poetæ Oratio in conventu Cæsaris & trium Regum ; & Sebastiani Winderi ad Mathæum S. Angeli Cardinalem : *impress. per* Hier. Vietorem. (b) 4.to . . . Vienn. 1515.

Panegyricus Joan. Bapt. Egnatii in Francisci I. de *Helvetiis* victoriam : *Emissus primùm ex ædibus* Minutianis Mediolani M.D.XV. *prid. Cal.* Dec. & *rursus in* Parhisiorum *clarissimâ Academiâ ad* x. *Cal* Feb. *mox subsecutas ex ædibus* Ascensii. 4.to . . 1515.

Friburgica Philippi Engelbrecht, florentissimæ urbis *Friburgi* apud *Brisgoicos* descriptionem complectens ad Hieronymum Husser *Pludentin.* Joannes Schottus *pressit.* 8°. . . . . . Argent. 1515.

Oratio fratris Zenobii Ordinis Prædicatorum in laudem Civitatis *Neapolitanæ.* 4.to . . 1515.

Panegyricus Henrici Glareani *Helvetii* ad Æmilianum Romanorum Imperatorem ; Ejusd. Descriptio *Helvetiæ* metrica : *per* Adamum Petrum *ex Langendorff.* 4.to . . . . Basil. 1515.

Ausonii (Ἀφθονίȣ) Sophistæ præludia, Hermogenis Ars Rhetorica, (scil. περὶ τῶν στάσεων, εὑρέσεων, ἰδεῶν) : *in ædibus* Philippi Juntæ Florentini. (c) 8.° . . Florent. 1515.

Quin-

(a) *Anno millesimo quingentesimo decimo quinto. Prid. Id.* Januar. *Regnante Cæ.* Maximil. *Aug. & Car. Aust.*

(b) *Non.* Aug.

(c) *Mense* Julio, Leone *decimo Pontifice.* Cum Epistolâ *Bernardi* Juntæ ad Laurentium Benevenium. —— *Venit in mentem novis litterarum typis nova Græcorum atque Latinorum Volumina cudere; quamobrem cùm Grammatices* Theodori *quadripartitum libellum*, Apollonii *ac* Demetrii, *necnon &* Lecapeni *& aliorum Grammaticorum Enchiridium persolvissem* —— Ausonii *Sophistæ præludia &* Hermogenis *Rhetoricen doctioribus tradendam* &c. Hermogenis *Opera continuâ lectione percurras, nostri tuique* Bonini *impressorum operis errores acriùs (ut pute)*.

QUINTILIAN. Institut. Orator. *operâ & sumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.°	Florent.	1515.
JACOBI WIMPHELENGII *Sletstatensis* elegantiæ majores ; Rhetorica pro pueris : *MATTHIAS HUPFUF excudit.* (b) 4.to	Argent.	1515.
MUSÆUS, Batrachomuomachia, *OPPIANI HALIEUTICA*, Græcè : *apud* JUNTAM : 8.°	Florent.	1515.
PINDARI Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia, Græcè, cum *GRÆCIS SCHOLIIS* : *impress. per* ZACHARIAM CALERGI Cretensem. (c) 4.to . . .	Romæ.	1515.
Senarii Græcanici quingenti & eo amplius versi OTHMARO NACHTGALL *Argentino* metaphraste: JOANNES KNOBLOUCH *notis æreis excepit.* (d) 4.to . . .	Argentor.	

ISOCRAT. ad DEMONIC. & ad NICOCL. Græcè & Latinè: JOANNES KNOBLOUCH

notis

puto) *castigantis non immemor* &c. Observatu non est indignum, vocem Græcam Ἀφθονίου verti Latinè *Ausonii.*

(a) *Mens.* Octobr.

(b) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(c) *Permissu S. D. N.* LEONIS X. *Pont. Max. eâ etiam conditione, ut nequis alius per quinquennium hos imprimere, aut venundare libros possit ; útque qui secus fecerit, is ab universâ Dei Ecclesiâ toto Orbe terrarum expers excommunicatúsque censeatur.* Ἡ τοῦ Πινδάρου περίοδος αὐτηὶ, τῶν Ὀλυμπιονίκων, Πυθιονίκων, Νεμεονίκων τε, καὶ Ἰσθμιονίκων, ἐν Ῥώμῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, παρὰ τοῖς οἰκίοις τοῦ μεγαλοπρέπους Αὐγουστίνου τοῦ Κιώου ἐντυπωθεῖσα, πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ· ἀναλώμασι μὲν τοῦ αὐτοῦ, διὰ παραινέσεως τοῦ λογίου ἀνδρὸς Κορνηλίου Βενίγνου τοῦ Οὐιτερβιέως, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητὸς, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, χιλιοστῷ φιέ. μηνὸς αὐγούστου ιγ΄. Λέοντος δεκάτου μεγίστου ἀρχιερέως ὁσίως οἰκονομοῦντος Ῥώμην.

Initio hoc præmittitur Epigramma:

Λαμπρίδιος Κορνηλίῳ Βενίγνῳ τῷ Οὐιτερβιεῖ.

Ἔνδοξος Θύμβρις πάρος οὐκ ἐχάρασσεν ἀγαυοὺς
Ἑλλήνων μόχθους χαλκογράφοισι τύποις.
Ἦν τόδε μὲν τέρας, ἦν καὶ νὴ Δία πουλὺ δικαίως·
Ἔργον γὰρ μεγάλη Ῥώμη ἔοικε μέγα.
Νῦν δέχε τοῦτο τέρας πέσε σοῖς, Κορνήλιε, δώροις·
Χ' ἡμῖν Γραικοτύπου κάλλος ἐπῆλθε πόνου:
Ὡς δ' ἄλλοις προφέρει λοιπῶν πόλις αὕτη ἄνασσα,
Οὕτω καὶ βίβλοις φαιδροτέραις κρατέει.

(d) Cum OTHMARI Epistolâ ad *Nicolaum* WARMSER Collegii Divi THOMÆ

notis æreis excepit. (a) 4.to . . . Argentor. 1515.

HESIODI Opera & Dies; CATONIS Romani Moralia; CEBETIS Tabula; Græcè & Latinè: JOANNES KNOBLOUCH *formulis excusit.* (b) 4.to . . . . Argentor. . . .

ARISTOPHANIS Comœdiæ novem, Græcè: *operâ* PHILIPPI JUNTÆ. (c) 8°. Florent. 1515.

Ejusdem *THESMOPHORIAZUSÆ & LYSISTRATA* Græcè: *operâ* BERNARDI JUNTÆ. (d) 8.° . . . Florent. 1515.

VIRGILII Georgicorum libri quatuor, & rosæ: *ex ædibus* Schurerianis. (e) 8.° Argent. 1515.

LUCRETIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (f) 8.° . . Venet. 1515.

OVI-

MÆ *Argentin.* Decanum datâ anno quinto decimo supra sesquimillesimum.

(a) OTHMARUS NACHTGALL Argentinus *studioso lectori Salutem. Quisquis simul cum Græcis literis probatissimos quoque mores discere voles, hoc Opus pellege, quod nos jampridem Græco-Latinum fecimus, satis mercedis consecuturi, si nostrâ ope eruditionem cum virtute conjunxeris. Vale* Argentoraci, *ad Kalē.* Septembres, *anno* 1515. Σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

(b) Nulla apparet anni nota. Hæc autem adjiciuntur Disticha.

ὁ Ὀτλόμαρος Ἀηδώς.

Τὴν ἀρετὴν ἐδίδαξεν ὅμως καὶ ἀχρήματα
Χρηστὸς
Ἡσίοδος λαβὼν δοῖα χαριζόμενος.

OTTOMARUS AIDOS Argentinus.

Eloquio virtus juncta est, sapientia phrasi,
Hesiodi *monitis quæ geminata placent.*

Unà in eodem hôc Libro adduntur *Aurea Carmina* PYTHAGORÆ & Versus PHOCYLIDIS. Observandum est *Ottomari* cognomen triplici Linguâ, vernaculâ *Nachtgall*, Latinâ *Luscinius*, Græcâ Ἀηδὼς reddi. In subscriptione *excusit* pro *excussit* vel *excudit.*

(c) *Bernardus* JUNTA harum corrector *Franciscum* ACCOLTUM designatum Episcopum *Anconitanum* in Epistolâ sic alloquitur, *Putabam*, inquit, *duas quoque notioribus his addere posse nondum ab aliis impressas, quæ citò forsan abs te nostrâ ope his novem comitatæ legi poterunt, ni forsan* Euphrosini BONINI *præceptoris tui & aliorum tuorum pariterque nostrorum amicorum promissa, quod credere nequeo, in leves abibunt auras* &c.

(d) *Venit jam*, sic præfatur Editor, *expectata dies illa, in quâ ex* Urbinate *Bibliothecâ antiquissimum* ARISTOPHANIS *exemplar nacti sumus, ibique inter alias* LYSISTRATEM *&* Cereri *sacrificantes, non aliàs visas Comœdias, invenimus* &c.

(e) *Mense* Decembri. *Regnante Impe. Cæs.* MAXIMILIANO *Pio Fœlici Aug.* In Libri titulo legitur hoc Adagium,

Εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.

sumptum ex PHOCYLID. v. 146.

(f) *Mense* Januario.

(a) *Men-*

OVIDII Epiſtolæ & Opera Amatoria : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri.* (a) 8.°	Venet.	1515.
CATULL. TIBULL. PROPERT. : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri.* (b) 8.°	Venet.	1515.
LUCANUS: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri.* (c) 8.°	Venet.	1515.
JUVENAL. cum Comment. BADII ASCENSII: *è Chalcographiâ* JOANNIS CLEIN Alemani *Impreſſorum apud* Lugdunum *facilè principis.* (d) fol. . .	Lugd.	1515.
Idem cum JOANNIS BRITANNICI commentariis : *Opus aureum noviſſimè infinitis penè erroribus enodatum , maximâque diligentiâ impreſſum per* GEORGIUM DE RUSCONIBUS Mediolan. (e) fol. . .	Venet.	1515.
SIL. ITALIC. *apud* PHILIPPUM JUNTAM. 8.°	Florent.	1515.
M. VALERII MARTIALIS Epigrammata cum interpretamento dictionum Græcanicarum, quæ paſſim in toto opere continentur , OTHMARI NACHTGALL *Argentini* : JOANNES KNOBLOUCH *notis æreis excepit.* (f) 4.to	Argent.	1515.

AUL.

(a) *Menſe* Maio.
(b) *Menſe* Martio.
(c) *Menſe* Julio.
(d) *Kal.* Auguſt.
(e) *Die* X. Decembris. Hujus libri initio titulus præmittitur hic : JUNIUS JUVENALIS. *Opus quidem divinum antea Impreſſorum vitio tetrum , mancum & inutile , nunc autem à viro bene docto recognitum, adeóque diligenti caſtigatione excultum , ut ne punctus , coma , ſeu interrogatiuncula , cùm in textu tum in commento deficiat , ut facilè legentibus videre eſt* : *ſcribente* Joanne BRITANNICO *viro eruditiſſimo. Unà cum figuris ſuis locis aptè diſpoſitis : necnon elegantiſſimâ noviter reviſâ , quæ omnia ſecundùm alphabeti ordinem mirificè complectitur.* Nil tamen tanto faſtu dignum præſtat hæc Editio, ſatìs quidem paſſim mendoſa, neque ſanè multùm nitida ; ubi Græca in commentariis nonnunquam (p. 16.) occurrunt , abſurdè & turpiter depravata. In principio adduntur *Annotationes quædam* Joannis BRITANNICI *in* Aſinum APULEII *&* Sylvas STATII.
(f) XXVIII. *die menſis* Auguſti. OTHMARI *Endecaſyllabon ad Lectores.*

Vatem quisquis amat breviloquentem ,
Terſum , delicias , ſales , leporem ,
Rhomanæ ſpecimen decúsque Linguæ ;
Hunc evolvere crebrò Martialem

Tentet

AUL. GELLIUS *in ædibus* ALDI, & ANDREÆ ASULANI: (a) 8.° Venet. 1515.

MACROBIUS integer, nitidus, suóque decori à JOANNE RIVIO restitutus; cum indicio & amplo & veridico: *venundatur ab* JODOCO BADIO & JOANNE PARVO; *quàm diligentissimè nunc rursum impress. accuratione* Ascensianâ. (b) fol. Paris. 1515.

BAPTISTÆ FIÆRÆ *Mantuani* Hymni Divini, Sylvæ, Melanysius, cœna: *impress. per FRANCISCUM BRUSCHUM.* (c) 4.to Mantuæ. 1515.

ERASMI Moria cum comment. LISTRII, Ludus ANN. SENEC. de morte CLAUDII Cæsaris cum Schol. BEATI RHENANI; SYNES. de laudibus calvitii JOANNE PHREâ *Britanno* interprete cum Schol. RHENANI: *in ædibus* JO. FROBENII. (d) 4.to Basil. 1515.

JO.

Tentet; qui Latialiter Lacænum
Fert, horas bene sic, puto, locabit.

Cum hôc Adagio, Σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

(a) *Mense* Septemb. Hanc Editionem *Jo. Bapt.* EGNATII industriâ castigatam constat ex præfixâ ipsius ad *Antonium* MARSILIUM *Venetum* Epistolâ.

(b) *Ad Calendas* Februarias. Præmittitur *Joannis* RIVII *Veneti* Epistola ad *Raphaelem* REGIUM data *decimo Calendas* Julii. M.D.XIII.

(c) *Sub inclyto* FRANCISCO GONZAGâ *quarto Marchione.* Dialogus inter MOMUM & LIBRARIUM:

MOM. *At at* Fiæra *non latet, modò exivit.*
Perfricuit frontem, remota jam larva est.
Videbo tandem, an sit poëta tam doctus,
An medicus sit ille tam celebratus.

LIB. *Profectò neuter est; scies tuo sumptu.*
Silebo verum, modò nummuli currant.

MOM. *Heus heus Librarie, mihi libellos da.*
Sine, ut legam verbum. (LIB.) *ut lubet, libens cedo.*

MOM. *Theologum lego: utinam satìs constet!*

LIB. *Heu longa lectio: non emet satur nugas.*

MOM. *Quid oculos gemebundus obteris dudum?*

LIB. *Cæcutio penè, libros ut hos volvi.*
Cum pulvere & blattis diem hactenus traxi.

MOM. *Quanti hic liber?* (LIB.) Fiæra *sextulâ jussit.*
Sed mihi pyxide stat papyrus & suprá.

MOM. *Cape, cape: tanti loculos emam in pisces.*

(d) *Mense* Martio.

(a) *Men-*

Jo. ANTONII FLAMINII *Forocornelit.* Sylvarum libri II; Epigrammatum libri III: *per* HIERONYMUM DE BENEDICTIS. 4.to . . . . Bonon. 1515.

Scripta quædam DAMIANI, PISONIS, PENIÆ, SIGISMUNDI, ERASMI: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to . . Basil. 1515.

VOCABULARIUM HEBRAICUM atque *CHALDAICUM* totius *VETERIS TESTAMENTI* cum aliis tractatibus in Academiâ *Complutensi* noviter impressum: *de mandato & sumptibus* F. FRANCISCI XIMENES DE CISNEROS *Cardinalis, industriâ & solertiâ honorabilis viri* ARNALDI GUILIELMI DE BROCARIO *artis impressoriæ magistri.* (b) fol. . . Complut. 1515.

Voca-

(a) *Mense* August. Continentur hôc libro, *Jani* DAMIANI *Senensis* ad LEON. X. de Expeditione in *Turcas* Elegeia cum doctor. virorum Epigrammatibus, Epistola PISONIS ad *Joannem* CORITIUM de conflictu *Polonorum* & *Lituanorum* cum *Moscovitis*, *Henricus* PENIÆ ad Card. de SAULIS de gestis SOPHI contra *Turcas*, Epistola SIGISMUNDI Regis *Poloniæ* ad LEON. X. de victoriâ contra Schismaticos *Moscovios*; ERASMI quatuor Epistolæ & in Urbis *Selestadii* laudem * Carmen: cum his duobus ad calcem senariis:

Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Τέλος.

(b) *Mensis* Maii *die ultimâ.* In Præfatione leguntur hæc: —— *Postquam jubente Domino Fratre* Francisco XIMENES DE CISNEROS &c. *dedimus Novum Testamentum Græco Latinóque sermone impressum, adjecto insuper quàm utilissimo Lexico Græcarum omnium dictionum, quæ in eo continentur; daturi quàm primùm Vetus Instrumentum (quod jam nunc in prælo est) Hebraïcâ, Chaldaïcâ Græcâque Linguâ cum singulis Latinis interpretationibus excussum; En præmittimus vobis veluti pro degustamento & præludio Operis copiosissimum Hebræorum Chaldæorúmque vocabulorum Dictionarium* —— *summo labore elucubratum nec minori etiam studio & sedulitate correctum. In quo non minori etiam studio & sedulitate correctum. In quo non modò simplices dictionum interpretationes tam primitivarum quàm derivativarum totius Veteris Instrumenti seriatim continentur; sed (quod omnium operosissimum fuit) quot locis in eodem Veteri Testamento unaquæque dictio propter Linguæ illius fœcunditatem multiplicet significata, adjectis quàm plurimis concordantiis continuò subjungitur: assignatâ cuique loco propriâ significatione, quâ ibidem usus est Latinus Interpres.* &c. *Adjectus est Tractatus de nominum Propriorum interpretatione* &c. *Apposita deinde est legendorum Hebraïcorum characterum ars & instructio, unà cum ipsâ Hebrææ Linguæ Grammaticâ ex summis ipsorum Autoribus accuratissimè collectâ, atque eo*

* In quo hic Versus de SCHURERIO Typographo legitur: *Matthias niveo pectore* SCHURERIUS.

Vocabularius dictiones Teutonicas Latinis præponens: MATHIAS HUPFUF *impressit.* (a) . . . . . Argent. 1515.

JOANNIS ALTENSTEIG *Mindelheimensis* Vocabularius vocum, quæ in Operibus Grammaticis plurimorum continentur: *apud* JOANNEM PRUSZ. (b) 4.to . . Argent. 1515.

AARONIS filii ASER de *Tiberia* Grammatica Hebræa de accentibus: *apud* DANIEL. BOMBERG. (c) . . . . Venet. 1515.

APOLLON. de Construction. Græcè: *apud* JUNT. 8.° . . . . Florent. 1515.

THEODORI GAZÆ Grammatices introductionis libri quatuor, Ejusdem de mensibus; GEORGII (Λακαπηνοῦ) LAGAPENI de constructione verborum Græcè: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ Florentini *Bibliopolæ.* (d) 8.° . . . . Florent. 1515.

ALDI MANUTII *Romani* Grammaticæ Institutiones Græcæ: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (e) 4.to . . Venet. 1515.

Elementale Introductorium in Nominum & Ver-

eo ordine digestâ, ut nullibi (aut certè in quàm paucissimis) præceptoris opera desiderari posse videatur. &c. *Postremum tandem Voluminis locum obtinet aliud Dictionarium Latini Abecedarii ordine digestum: quod omnia Veteris Testamenti Latina vocabula citatis prioris Vocabularii paginis Hebraïcè proferre docet: ut non tantùm Hebraïca Latinè, sed versâ vice Latina Hebraïcè possis enunciare.* &c.

(a) GESNER. *Pandect.* p. 35.

(b) GESNER. & SIMLER. *Biblioth.*

(c) SIMLER. *Bibliothec.*

(d) *Quinto Cal.* Aprilis. Τὸ παρὸν βιβλίον ἀκριβῶς ἐντυπωθὲν πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, ἀναλώμασι μὲν Φιλίππου τοῦ Ἰούντα Φλωρεντίνου, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Βαρθολομαίου τοῦ Βρεσιανέως τῶν Ἑλληνικῶν λόγων ἐφιεμένων χάριν. Ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ, μηνὸς Μαρτίου κζ. Ἄρχοντος μεγίστου ἀρχιερέως ἡμῶν Λέοντος δεκάτου ἔτει τρίτῳ. Cum *Euphrosyni* BONINI ad *Ludovicum* MARTELLUM *Laurentii* filium Epistolio: *Cùm novis* THEODORI *Grammaticen jamjam typis excudere mens sit, téque adeò in Græcis profecisse videam, ut mediis (ut aiunt)* Athenis *potiùs quàm in* Florentinâ *urbe ortum esse facilè existimare possim, nequeo, cui dicanda sit, ampliùs dubitare. Quamobrem nostrarum hodie vigiliarum exiguos hilari fronte accipe labores* &c.

(e) *Mense* Novembri. Cum MUSURI ad *Jo.* GROLIERIUM Epistolâ, de quâ priùs.

(a) *Mense*

Verborum declinationes Græcas ; item HIERONYMI ALEANDRI *Mottensis* tabulæ sanè utiles Græcarum Musarum adyta compendio ingredi cupientibus ; lector , eme , lege , & gaudebis : *apud* SCHURERIUM. (a) 4.to Argentor. 1515.

JACOBI HENRICHMANNI *Sindelfingensis* Grammaticæ Institutiones. (b) 4.to . Tubing. 1515.

Psal-

(a) *Mense* Octobri. Epistolam ALEANDRI (licèt longiusculam) Lectori proponere non pigebit , cùm ad ampliorem *Aleandri* , cujus ope Litterarum Græcarum Typographia *Parisiis* tantos progressus fecerit , notitiam valde conducat.

HIERONYMUS ALEANDER *bonarum literarum in urbe* Lutetiâ *Studiosis S. D.*

Quemadmodum ii , qui magnum saltum facere nituntur , aliquanto longiùs retrocedunt , ita & nos per plusculos jam dies publicas intermisimus lectiones , non profectò ut veternoso otio torpesceremus , sed ut recuperatâ integrâ valetudine ad pristinum officium vobis rediremus alacriores. Neque tamen interim turpiter cessavimus. Nam præter cùm publica tum privata negotia , quibus non parum distinemur , non omnino longâ literis salute dictâ , aliquid quotidie nostris contubernalibus & Græcè & Latinè prælegimus ; & utriusque Linguæ * *Lexicon , necnon & elegantissimam* † THEODORI *Grammaticam curavimus imprimendam. Et quoniam non ita omnibus Græcarum cupidis litterarum multum in illis perdiscendis temporis consumere datum est , quod vobis semper cordi fuisse cognôram , & usui pariter & honori sperabam fore , tabellas hasce , fidelissimos litterarum Græcarum veluti traduces , quas in felicissimâ & doctorum virorum parente* Aureliâ *excogitâram , succisivis horis recognovi , ad normámque* Theodoreæ *Grammaticæ , quam vobis enarraturi sumus , redegi , & multo quàm antea nitidiores , & utiliores vobis primùm , deinde & per vos aliis tradidi publicandas. Debeant igitur* Lutetiæ *par est , quicunque ubiubi terrarum per has nostras Tabulas proficient : cujus videndæ gratiâ & variarum Linguarum doctrinâ pro virili meâ condecorandæ , per tot támque difficilia viarum spatia huc me contuli. Debeant &* Aureliæ, *ubi in* Parrhisinæ *pestis perturbatione à clarissimis illius Academiæ Doctoribus jucundè & honorificè habitus , vobísque servatus , hujuscemodi non , ut spero , pœnitendum munusculum auctore Deo adinveni. Potueram , fateor , majoribus studiis plúsque mihi gloriæ comparaturis has horas impendere : sed privato commodo communem præferendam censui utilitatem. In quo si non strenuè aliquid , certè non ignavius fuisse à nobis puto factum , quàm si , ne animum dum remitto , prorsus amitterem , dolium súsque déque in cranio volutâssem , aut lapillos & conchas in littore collegissem. Id autem Opusculi quicquid est , ut à me benigno animo vobis datur , ita & vos lubenter suscipiatis velim , mihi charissimi auditores. Itaque persuasum habeatis , nullum esse tam obtusi ingenii , tam diversæ professionis , tam natu grandem , tam multis denique negotiis impeditum , quin possit per nostras tabulas brevi in Græcâ literaturâ proficere. Quod & ipsarum ordo , & compendium , & (ut faciliùs circumferatur) Enchiridii forma unicuique facilè & ostendere , & præstare potest. Valete.*

(b) GESNER. *Bibliothec.*

(a) LONG,

* Quod prodiit apud *Ægid.* GOURMONTIUM 1512.

† CHEVILLERIUS p. 251. non aliam GAZÆ Editionem memorat , quàm quæ anno 1516. prodiit.

Psalterium Hebr. cum brevi præfatione Hebr. CONRADI PELLICANI Ordinis *Minorum* & SEB. MUNSTERI Franciscani: *apud* JO. FROBENIUM. (a) 24.to . Basil. 1516.

Nov. Test. omne Græcè & Latinè, diligenter ab ERASMO *Roterodamo* recognitum & emendatum, non solùm ad Græcam veritatem, verùm etiam ad multorum utriusque Linguæ Codicum, eorúmque veterum simul & emendatorum fidem, postremò ad probatissimorum Auctorum citationem, unà cum annotationibus. Præfigitur Epistola ERASMI LEONI X. nuncupata & ejus Apologia. Hanc Editionem accurârunt JOAN. OECOLAMPADIUS & SIGISM. GELENIUS: *in ædibus* JO. FROBENII Hammelburgensis. (b) fol. . . . . Basil. 1516.

PSALTERIUM PENTAGLOTTON

AU-

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(b) *Mense* Februario. *regnante Imp. Cæs.* MAXIMILIANO *P. F. Augusto.* ERASM. in Præfation. ad Annot. *Testamentum, quod vocant, Novum* ——— *recognovimus, idque primùm ad Græcam veritatem* ——— *deinde ad vetustissimorum Latinæ Linguæ Codicum, quorum duos exhibuit eximius ille divinæ Philosophiæ mystes* Joannes COLETUS Paulinæ *apud* Londinum *Ecclesiæ Decanus, adeò priscis litterarum typis, ut mihi ab integro discenda fuerit lectio, & in noscitandis elementis fuerit repuerascendum.* &c. *Testimonia Veteris Testamenti vel ex interpretatione Septuaginta, vel ex ipsis Hebræorum fontibus, contulimus & excussimus; quanquam id quidem* οὐκ ἄνευ Θησέως ——— *adjuti operâ subsidiariâ viri non solùm pietate, verùm etiam trium peritiâ Linguarum eminentis* Joannis OECOLAMPADII Vinimontani, *quòd ipse in litteris Hebräicis nondum eò processeram, ut mihi judicandi sumerem authoritatem.* &c. Basileæ. *An.* M.D.XV. In his ERASMI Annotationibus, ad I. Epist. JOAN. (c. V. ℣. 7.) leguntur hæc: *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo.*] *In Græco Codice tantùm hoc reperio de testimonio triplici,* ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα *i. quoniam tres sunt, qui testificantur, spiritus & aqua & sanguis.* Ad calcem Annotationum, *Basileæ anno Salutis humanæ* M.D.XVI. *Kalendis* Martii. Sequitur *Joannis* OECOLAMPADII ad pium Lectorem Epistola. ——— *Ego* (inquit) *cui hâc hyeme Theologiæ alioqui apud* Basilienses *vacaturo felicissima magni* ERASMI *consuetudo contigit, non possum non testari infatigabilem hominis industriam, vix credendam in tractando fidem* &c *Mihi erat spectandum miraculum, dictantem recognoscentémque, quantum tria præla exciperent, videre* &c. *cùm nihil alienius sit illi, quàm alienâ ostentare se gloriâ, suarum etiam laudum partem in alios rejicit. Quale & illud exemplum, cùm me subsidiariam solam in castigandis formulis operam, accersitum à* FROBENIO *illo Chalcographorum omnium diligentissimo, perinde ac non asymbolum, Thesea etiam suum vocare dignatus sit* &c.

(a) *Mense.*

Augustini Justiniani: *impressit* *PETRUS PAULUS PORRUS in ædibus* Nicolai Justiniani Pauli. (a) fol. . . . . . Genuæ. 1516.

Biblia Latina: *apud* Jacobum Sacon. (b) fol. . . . . . . Lugdun. 1516.

Eadem 2. Vol. *apud JOAN. MOYLIN.* (c) fol. . . . . . . Lugdun. 1516.

Liber Job ad veritatem Hebraïcam restitutus, duplici versione Latinâ, unâ Vulgatâ, alterâ ex Hebræo Augustini Justiniani. (d) 4.to . . . Parif. 1516.

Dion. *Areopagitæ* Opera *GRÆCE* : *in ædibus* Philippi Juntæ *Bibliopolæ*. (e) 8.º . . . . Florent. 1516.

Gre-

(a) *Mense* viiiibri. De hâc Editione fatìs antea dictum est.

(b,c,d) Long, *Biblioth. Sacr.*

(e) *Die* xxix Julii. *Pontificatûs* Leonis *decimi anno quarto.* In hôc Volumine continentur Πρόλογος εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον [nempe Prologus S. Maximi.] Σχόλια [quæ quatuor paginas continent, ex illo Prologo partim desumpta]. Ἑρμήνεια λέξεων κατὰ στοιχεῖον ἐμφερομένων τῇ δὲ τῇ βίβλῳ. Περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας κεφάλαια ιέ. Περὶ θείων ὀνομάτων κεφάλαια ιγ'. Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφάλαια ζ'. Περὶ μυστικῆς θεολογίας κεφάλαια έ. Ἐπιστολαὶ ί. Fragmenta quædam Græcè Πολυκράτους Διαδόχου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ Βίκτορα τὸν Διάδοχον καὶ ἀρχιεπίσκοπον τῆς μεγάλης Ῥώμης. Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας ἡγουμένου τῆς σχολῆς ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου αὐτῷ λόγου, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος. [Historia de adolescente, quem divus Joannes cujusdam presbyteri curæ crediderat] Φίλωνος περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ Χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου λόγου αὐτῷ, περὶ βίου θεωρητικοῦ, περὶ ἱκετῶν. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου [Authore Methodio, vel, ut alii, Metrodoro]. Hanc Editionem munit Apostolicum Diploma. *LEO. PP. X. Dilectis filiis* Philippo de Giuntis *& ejus filiis Bibliopolis* Florentinis. ——— *æquum esse censemus, ut Sedes Apostolica iis, qui pro utilitate publicâ in re præsertim litterariâ laborare non desinunt, non modò auxilii sui dexteram præbeat* &c. *Cùm itaque vos* Platonem *Latinum & alios quàmplurimos Libros tam Latinos quàm Græcos, longè meliores illis qui passim circumferuntur, habeatis, eósque imprimere cupiatis* ——— *Nos, qui ab ineunte ætate literarum studia semper dileximus* ——— *omnibus & singulis Bibliopolis, Librariis, Impressoribus & Mercatoribus* ——— *ne eosdem Libros per vos in quibusvis litterarum characteribus imprimendos intrà decennium ab emissione singulorum Librorum imprimendorum computandum* ——— *reimprimere* ——— *audeat,* ——— *inhibemus* &c. *Datum* Florentiæ *sub Annulo Piscatoris. Die* xv. Februarii. M.D.XVI. *Pont. nostri anno tertio.*

(a) *Mense*

GREGORII *Nazanzeni* Theologi *ORATIONES* lectissimæ 16. *GRÆCE* : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (a) 8.° Venet. 1516.

S. HIERONYMI Opera 5. Vol. *apud* JO. FROBEN. (b) fol. . . . . Basil. 1516.

ORIGENIS Opera, quæ non habentur in aliis libris hucusque impressis; viz. super MATTH. LUC. super Psalm. XXXVI. Homil. V. XXXVII. II. XXXVIII. II. &c : *per* LAZARUM DE SOARDIS. fol. Venet. 1516.

In Canticum Canticorum Homiliæ 15. In aliquot Psalmos *Davidicos* Homiliæ breves 48. In Sanctam MARIAM panegyrici Sermones 5: *venale habetur in Officinâ* HENRICI STEPHANI *Chalcographi è regione Scholæ Decretorum.* (c) 4.to . . . . . . Paris. 1516.

NILI Sententiæ Morales è Græco in Latinum versæ; & excerpta quæd. ex DAMASCEN. per BILIBALDUM PIRCKHEYMER: FRIDERICUS PEYPUS *impressit.* (d) 4.to . . . . . Nuremberg. .

Sa-

(a) *Mense* Aprili. *In hôc Libro continentur; adversùs* Eunomianos *Dissertatio*, *de Theologiâ*, *de Filio Dei Orationes duæ*, *de Spiritu Sancto*, *ad* EVAGRIUM *de Deitate*, *adversùs* JULIANUM *Invectivæ duæ*, *in Natalem Salvatoris nostri*, *in Epiphania*, *in Sanctum Baptisma*, *Pascha*, *Pentecosten*, *in Encænia seu novam Dominicam*, *in magnum* BASILIUM *funebris*, *in magnum* ATHANASIUM *laudatoria.* Præmittitur M. MUSURI Præfatio ad *Joan.* PINUM *Mediolanensem Tolosanúmque* Senatorem Regis *Gallici* apud *Venetos* Legatum. *Multas* (ait) *ille* [Nazanzenus] *omni sapientiâ refertas Orationes elucubravit. Nos nonnullas elegimus, quas nostris auditoribus enarraremus. Jampridem enim à me cautum est, ut è publicâ Græcarum litterarum officinâ, cui liberalitate beneficióque* Veneti *Senatûs* * *tredecim jam annis præsidemus*, *prodeant* — *qui non minùs ex piâ Dei veneratione probari quàm à litteraturâ commendari se cupiant. Cæterùm Orationes* Gregorianæ, *quas è multis eximimus*, *prælóque multiplicatas* ASULANO, *nobilissimis & ingeniosissimis juvenibus nostræ fidei tutelæque commendatis*, *curavimus distribuendas*, *sunt circiter sexdecim* &c.

(b) CAILLE, p. 34.

(c) ALMELOOVEN. in *Vit.* Stephan.

(d) Præfigitur PIRCHEYMERI Epistola sorori suæ CLARÆ apud Divam CLARAM *Nurembergæ* Moniali data 4. *Cal.* Januarii. M.D.XVI.

(a) LEO-

* Officina illa non alia mihi videtur quàm *Aldina*, cui ab anno 1503. *Venetus* Senatus M. MUSURUM stipendio publico præfecerat.

Sacrarum Ceremoniarum S S. Romanæ ecclesiæ libri tres non ante impressi : GREGORII DE GREGORIS *excusere* (sic legitur pro *excudere* vel *excussere*, nam *excussi* reperitur in typographicis subscriptionibus pro *excusi*). (a) fol. Venet. 1516.

METHODII Revelationes cum libro de Creatione mundi : *apud* MICHAELEM FURTER. (b) . . . Basil. 1516.

JOAN. GERSON. de imitatione Christi & contemptu mundi in vulgari sermone (i. e. *Italicè*) : *stampata per* MARCHI SESSA. (c) 4.to . . . Venet. 1516.

JUDOC. CLICHTOV. de laudibus Sancti LUDOVICI & sanctæ CÆCILIÆ virginis & Martyris: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (d) 4.to . . . Paris. 1516.

JOANNIS Eremitæ Opus de institutis Cœnobiorum : *impress. per* SIMONEM BEVILAQUA. (e) 12.° . . . . . Lugdun. 1516.

Mendensis Ecclesiæ Breviarium : *per* JOHANNEM SCHOEFFER. . . Mogunt. 1516.

Corpus Juris, quinque Voluminibus : *per* BERTHOLDUM REMBOLT. (f) fol. Paris. 1516.

Elu-

(a) LEONARDO LAUREDANO *Principe optimo* XXI. Novemb.
(b) *Biblioth. Sicul.* Tom. II. p. 69.
(c) *A di* VIII. Mazo.
(d) *Januar.* 10.
(e) XIX. *Septembris.*
(f) Operæ pretium duco singula amplissimi & laboriosi hujus Operis Volumina describere.

Volum.

Volum. 1. *Codicis* JUSTINIANI *Pandectæ cum glossis.* JUSTINIANI *liber correctus in lucem editus à* BERTHOLDO *cum Digestorum Voluminibus*, Parrhisiis *in Sole aureo.*

Codicis JUSTINIANI *amplissimum argumentum.*

I*uris* P*ontificii concordantiæ.* &c.
V*iviani* E*ximii Doctoris Bononiens. casus* &c.
S*ingul.* T*ex. & glos. sm. ludo. de ro. bar. bal. pav.* &c.
T*abula* R*ubricarum legum* &c.
I*ngenio* V*alde subtili glosarum approbationes colliguntur* &c.
N*obiliæ* S*umme* G*rata* R*eperiuntur* O*mnibus* M*ire* O*portuna*, M*ireque* S*ituata.*
I*nsignite quippe & decore primariæ cujuslibet literæ libri excuduntur* &c.
A*dduntur plures titulorum continuationes* &c.
N*otabiles inveniuntur quotationes* &c.
I*nterpretatio* IX. *carminum* &c.
L*onge castigatior omnibus aliis est hic liber* &c.
I*nsignes imprimuntur additiones* &c.
B*ar. bal. jaco. butri.* &c.
E*xtabant nonnullæ Accursii glosæ* &c.
R*eperiuntur corpore omnia recenter redacta* &c.

Si cupis istius bonitatem discere libri,
Hoc folium vertas, ac ibi scripta leges.

Ad lectorem

Si strenuitatem Bertholdi Rembolt, charissime Lector, diligenter attenderis, eum ipsum, ut reip. non mediocriter consulat, æris prodigum nullóque pacto parcum aut avaritiæ studentem censebis. Quippe qui (ut hoc opus diligenti præviâ castigatione imprimeretur) nullo pacto pecuniis pepercit. Diversa namque quæsiit exemplaria, atque correctores, quos in hâc arte peritos censuit, mercede condignâ conquisiit; inter quos Gerardus Muleri Alemanus Trajecteñ. Diœcés. utriusque juris licentiatus peritissimus ipsum originaliter revisit; atque nonnullis additionibus condecoravit. Et siquidem castigata corruptis conferre liceret, te ad Glosam remitterem &c. *quam profectò invenimus tam mendosam támque vitiatam, quod vix absque doctoribus reintegrare nequivimus.* &c. *cum plerisque aliis, quas hìc causâ brevitatis enumerare supersedeo. O infandum scelus avaritiæ! O impressorum ignaviam! qui (ne nimium expendant) oculatos correctores conquirere reformidant, bonáque in reip. detrimentum irreparabile depravari sinunt opera* &c.

Impress. Parisius per Bertholdum Rembolt Argentinensem, expensis ipsius sociorúmque ejus, videlicet Tilmanni Kerver librarii jurati Parisiensis & Francisci Birckmanni librarii jurati Coloniensis. Anno 1515. *Kal. Februar.*

Volum. 2. *Digesti Veteris copiosum argumentum.*

B*reves casus variorum doctorum ponuntur.*
E*xplicantur optimè rubricarum carmina.*
R*eprobatæ glosæ & approbatæ notantur.*
T*riplicia inveniuntur repertoria.*
O*rdinatè signantur dicta singularia.*
L*itteræ cujusque libri scriptæ sunt congruè.*
D*ecenter arbor jurisdictionum est sita.*
V*iviani casus longè utiles sunt valde.*
S*ervitutum arbor situata est optimè.*

R*eperiuntur in margine quotationes.*
E*duntur juris canonici concordantiæ.*
M*ultáque solvunt contraria additiones.*
B*olognini apponuntur ampliationes.*
O*mnes textus glosas exemplariter vidimus.*
L*ongè nunc veriores sunt allegationes.*
T*alitérque in cæteris continuabimus.*

Cujus nomen continetur
Elementis prioribus,
Hic ab eo imprimitur
Summis cum characteribus.

Impress. ibid. apud eosd. *Anno millesimo quingentesimo* XV. *tertiâ Julii.*

Volum. 3. *Infortiati amplissimum argumentum.*

I*nterpretantur* N*otabiliter* F*ormæ* O*mnes* R*ub.* T*otius* I*nfortiati* A*mplectentes* T*itu.* V*ersus* M*ensurati.*
N*otantur* O*ptime* V*ariorum* I*nterpretum* S*ingularitates* S*ubtiliter* I*n* M*argine* E*ditæ.*
I*nseruntur* M*ultum* P*robe* R*iteque* E*xquisita* S*ummaria* S*ane* V*alde* M*agnifica.*

Appe-

Apponuntur Mirificæ Approbationes Glosarum Improbationesque Scabrosis Titu. Recte. Oportune.
Bona Eduntur Repertoria Triplicia: Optimoque Leges Disponuntur Ordine.
Recenter Excuduntur (Materiæ Bene Oportunæ) Litteræ Typicæ.
Plures Apostillæ Reperiuntur In Sedibus Idoneis Vere Situatæ.
Inveniuntur Notabiles Solutiones Oppositionum Late Explicabiles.
Admodum Utiles Reperiuntur Et Optimæ Vtriusque Iuris Concordantiæ Insignes.
Substitutionum Arbor Nuperrime Competenti Titulo Inferitur.
Industriosi Adduntur Casus Optimi Bononiensis Interpretis.

Sub istis rubeis elementis
Nomen impressoris continetur.
Et ubi hic existat venalis,
Locus apertè manifestatur.

Parisius per Bertholdum Rembolt, Anno millesimo quingentesimo quindecimo, penultimâ Novembris.

Volum. 4. *Digestum novum.*

Cum { *Casibus longis domini Francisci Accursii.*
Approbationibus & reprobationibus glosarum.
Summariis variorum doctorum.
Tabulâ rubricarum legum & materiarum.
Iuris canonici concordantiis.
Glosarum & textuum singularitatibus.
Ampliationibus & notabilibus Bolognini.
Titulorum seu rubricarum carminum expositione.
Valde utilibus solutionibus contrariorum.
Multis annotationibus in margine appositis. }

Iste liber summè singularis
Recenter impressus à Bertholdo,
Ab eo exponitur venalis
Parisiis in sole aureo.

*Est etenim tersus * summus emendatus ad unguem:*
Si mihi credideris, juris amator, emas.

Anno millesimo quingentesimo decimo sexto, die XVIII. *Aprilis, Parisius in Sole aureo vici divi Jacobi, per Bertholdum Rembolt.*

Volum. 5. *Volumen*

Cum { *Approbationibus & reprobationibus glosarum.*
Summariis variorum doctorum.
Tabulâ rubricarum, legum & materiarum.
Iuris canonici concordantiis.
Glosarum & textuum singularitatibus.
Ampliationibus & notabilibus Bolognini.
Multis annotationibus in margine notatis. }

Parisius, apud Bertholdum Rembolt, Anno millesimo quingentesimo XVI. *die verò* XXX. *Junii.*

In singulis uniuscujusque horum quinque Voluminum argumentis, Majusculæ literæ initiales rubricis excusæ (quas hìc caracteribus Romanis distinguendas curavi), si simul aggregentur, voces certas designant. Scilicet: Vol I. IUSTINIANI LIBER. PETRUS GROMORS. Unde comperio *Petrum* GROMORSUM fuisse in hôc excudendo *Bertholdi* REMBOLT socium. Vol. 2. BERTHOLDUS REMBOLT. Vol. 3. INFORTIATUM NOVISSIME IMPRESSUM À MAGISTRO BERTHOLDO REMBOLT PARISIUS IN SOLE AUREO VICI SANCTI JACOBI. Vol. 4. & 5. CASTIGATUM. En ludicrum & novum artificium, quo Typographo placuit suum Nomen, Opus & Domicilium ænigmaticè designare: cujus aliquam mentionem fecit CHEVILLERIUS pag. 167. lin. 3. & ex illo *Annal. Typograph.* Vol. I. pag. 300.

(a) *Anno*

* Repone, ut puto, *summè*.

Elucidatorium Ecclesiasticum, ad officium Ecclesiæ pertinentia planiùs exponens, & quatuor libros complectens, JUDOCO CLICHTOVEO Authore: *absolutum est hoc Opus & arte formulariâ in lucem emissum in Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI *excudendorum librorum industrii & seduli Opificis è regione Scholæ Decretorum habitantis.* (a) fol. . . . Paris. 1516.

Διδασκαλία Χριστιανικὴ πρὸς τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας : *apud BARTHOLOMÆUM ZANETUM.* (b) 4.to Romæ. 1516.

ARATORIS Cardinalis Historia Apostolica cum Commentariis ARII BARBOSÆ *Lusitani : impress. in ædibus JOANNIS DE PORRIS.* (c) fol. . . SALMANTICÆ. 1516.

ÆLII ANTONII *Nebrissen.* Annotationes in quinquaginta sacræ Scripturæ locos non vulgariter enarratos. (d) 4.to . Editæ Complut. 1516.

Prognostica HIPPOCRATIS, LAURENTIO LAURENTIANO *Florentino* & GULIELMO COPO interpretibùs; GALENI Comment. in eadem, LAURENTIANO interprete: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. fol. . . . . . Paris. 1516.

PEDACII DIOSCORIDIS ANAZARBEI de medicinali materiâ libri quinque; de virulentis animalibus, & venenis, cane rabioso, & eorum notis ac remediis libri quatuor, JOANNE RUELLIO *Suessionensi* interprete: *impressum est hoc celeberrimum Opus in Officinâ*

HEN-

(a) *Anno Domini (quem decet hymnus & laus omnis) decimo sexto supra millesimum & quingentesimum, die verò* Aprilis *decimâ nonâ. Venale habetur hoc Opus viris sanè Ecclesiasticis quàm utilissimum, in Officinâ* Henrici STEPHANI, *apud quem & varia ab hujus Operis Authore elaborata nec minori dignitate quàm utilitate volumina facilè reperias.* Præfigitur CLICHTOVEI Epistola ad *Joannem* GOZTHON DE ZELESTHE superiore in *Pannoniâ*, Ecclesiæ *Jauriensis* Episcopum locíque ejusdem Comitem perpetuum, ex *Parisiis* anno 1515. data.

(b) Bibliothec. *Nic.* HEINS. p. 52.

(c) *Mense* Aprili.

(d) *Idibus* Aprilis. M.CCCCC.XVI.

(a) *Ab-*

Henrici Stephani *è regione Scholæ Decretorum.* (a) fol. . . . Parif. 1516.

Aurelii Cornelii Celsi medicinæ libri octo noviter emendati & impreffi : *impreffor* Simon Bevelaqua. (b) 4.to Lugduni. 1516.

Regimen Sanitatis Salerni : *per JACOBUM MYT expenfis* Bartholomæi Trot. (c) 4.to . . . Lugdun. 1516.

Anthonii Gazii *Patavini* Medici florida corona: *impreff. in Officinâ* Simonis Bevilaqua *impenfis* Bartholomei Trot *Bibliopolæ.* (d) 4.to in præclaro Emporio Lugd. 1516.

Apul. Florid. De dogmat. Platon. De

(a) *Abfolutum octavo Calendas* Maias *in præclariffimo* Parrhifiorum *Gymnafio. Cum privilegio ad quadriennium.* In initio,

Venter , pluma , Venus laudem fugienda fequenti.

Expulfâ , ut aiunt , cornice adhuc.

Præmifit Ruellius Epiftolam ad Antonium Disomum Regium Confiliarium utriusque Linguæ peritiffimum —— *Quod Opus* (inquit) *non parvo fanè negotio à nobis elucubratum , veluti primitias induftriæ noftræ & majoris laboris præludium lætâ fronte fuscipias.* —— *Quæ verò meæ partes fuerunt , quoniam in propriâ harenâ verfari videbar , cùm fim profeffione Medicus , dedi operam , utì omnia ex fide responderent , & ut Latina oratio Græci Auctoris fenfum fideliter redderet* &c. *Sed nihil æquè me torfit , quàm veterum manûque exaratorum Exemplarium inopia (illud enim tantùm nactus fum , quod Bibliopolæ * typis excufum circumferunt) in quo permulta manifeftiffimè depravata ex variâ Auctorum lectione , & præfertim in libris venenorum ex vetuftiffimo* Pauli Ægineta *Codice , ad priftinam finceritatem reftituimus* —— *Vale* Parifiis , *Calendis* Maii. *Anno Domini* M.D.XVI. Hanc Ruellii verfionem *Jo.* Oliverius Abbas S. Medardi *Sueffionenfis* carmine Phaleucio Endecafyllabo commendat.

I, fecure liber , nec extimescas
Vulgi vaniloqui licentiorem
Nafum , Rhinocerote longiorem &c.
O Dioscorida , *parens medelæ ,*
Tu quantum vide debeas Ruello ,
Qui te ex Helladico facit Latinum ;
Quod debere fibi fatetur orbis
Totus , nos quoque gratulamur omnes
Teftis Endecafyllabis ovantes.

(b) x. *Septemb.*

(c) *Anno millefimo quingentefimo decimo fexto , vigefimâ fextâ* Februarii.

(d) *Anno* M.CCCCC. *decimo fexto* Decemb. xx.

(a) *Men-*

* Tres Latinas Dioscoridis Editiones recenfet Fabricius in *Bibliothec. Græc.* lib. 4. cap. 3. fcilicet Veterem ann. 1478. (vide *Bibliothec.* Bigotian. libros in fol. num. 1261.) alteram *Lugdun.* 1512. cum additionibus *Petri* Paduani : tertiam fol. *Venet.* 1516. ex verfione *Hermolai* Barbari, qui eleganter, fed . dum Plinio nimis infiftit , parum fideliter reddidit , additis ejusdem Hermolai corollariis, & Egnatii annotamentis.

De Philosoph. *ex ædibus* Schurerianis. (a) 4.to Argentor. 1516.

APULEII Asin. cum comment. PHILIPPI BEROALDI: *apud* JO. TACUINUM DE TRIDINO. (b) fol. . . . Venet. 1516.

ÆNEÆ Platonici Christiani Dialogus de immortalitate animæ & resurrectione ab AMBROSIO *Camaldulensi* è Græco conversus. (c) 4.to . . . . . Basil. 1516.

PLUTARCH. de discrimine adulatoris & amici, de utilitate ab inimicis capiendâ, de philosoph. disputat. ERASMO interprete: *apud* JO. FROBENIUM. (d) 4.to . Basil. 1516.

PLUTARCH. de placitis Philosophorum, BUDÆO interprete: *ex ædibus* Schurerianis. (e) 4.to . . . . . Argentor. 1516.

JAC. FABRI *Stapulens.* in Politica ARISTOTELIS introductio CLICHTOVEI commentario declarata; OEconomicum XENOPHONTIS RAPHAELE VOLATERRANO interprete Latinitate donatum: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholarum Decretorum.* (f) fol. . . . . Parif. 1516.

Decem librorum Moralium ARISTOTELIS tres conversiones, prima ARGYROPYLI, secunda LEONARDI ARETINI, tertia antiqua: *apud* HENRICUM STEPHANUM *Chalcographum è regione Scholæ Decretorum commorantem.* (g) fol. . . . Parif. 1516.

Moralia JACOBI ALMAIN *Senonensis* emendata à JOANNE Majoris Theologiæ

Pro-

(a) *Mense* Augusto.
(b) GESNER. *Bibliothec.*
(c) GESNER. *Biblioth.*
(d) *Mense* Maio.
(e) *Mense* Julio.
(f) *Vicesimâ secundâ die* Novembris, *anno Domini omnium Gubernatoris & Rectoris decimo sexto supra millesimum & quingentesimum.*
(g) *Hæc quarta recognitio typis absoluta est in Officinâ* Henrici STEPHANI, ejusdem *impensis sumptibus & diligentiâ, in almo* Parisiensium *studio, anno ab incarnatione Domini virtutum* 1516. *Die* 20. *mensis* Aprilis.

(a) *Bi-*

Professore: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI (a) 4.to . . . . Paris. 1516.

Textus de Sphærâ JOANNIS DE SACROBOSCO, cum additione (quantum necessarium) adjectâ, novo commentario nuper edito, ad utilitatem studentium philosophicæ *Parisien.* Academiæ illustratus, cum compositione Anuli Astronomici BONETI *Latensis*, & Geometriâ EUCLIDIS *Megarensis*: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum sita.* (b) fol. . . . Paris. 1516.

EUCLIDIS Megarensis Geometricorum elementorum libri xv, Latinè; CAMPANI *Galli* transalpini in eosdem commentariorum libri xv; THEONIS *Alexandrini* BARTHOLOMÆO ZAMBERTO *Veneto* interprete, in tredecim priores, commentariorum libri XIII; HYPSICLIS *Alexandrini* in duos posteriores, eodem BARTHOL. ZAMBERTO interprete, commentariorum libri II: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (c) fol. . . Paris. . .

Libri

(a) *Bibliothec.* TELLERIAN.

(b) *Anno* CHRISTI *Siderum conditoris* 1516. *decimo die* Maii.

(c) *Utcunque noster valuit labor, conciliata sunt hæc omnia ad studiosorum non parvam (quam optamus) utilitatem: id magnifico D.* Francisco BRICONNETO *postulante. Si hæc benevolè suscipiantur, & fructum adferant, quem cupimus, alia ejusdem Authoris Opera prodibunt in lucem, successum præstante Deo, & adjutoribus (ubi-ubi gentium sint) ad bonarum litterarum institutionem probè affectis* Gallis, Italis, Germanis, Hispanis, Anglis: *quibus omnibus prospera imprecamur, & puram pro dignitate verámque cognitionis lucem.*

FRANCISCO BRICONNETO JACOBUS FABER S. D.

Dum gubernacula regni adhuc moderaretur LUDOVICUS XII., *tu verò cameræ ærarii regii magistratum gereres; efflagitásti commentarios in Geometriam* EUCLIDIS *recognosci. Quam petitionem tuam eò libentiùs amplectebar, quò mihi multis eras carior, ut qui admodum juvenis (ita instituente patre tuo* Petro BRICONNETO *Equite aurato & regni generali Exquæstore) mecum in Philosophicis te exercueras, post nostri* Pauli ÆMILII *ferulam, sub quo tunc apprime, tum in Linguâ Latinâ, tum in Historiâ profeceras.* ——— *Eo tempore Patruelis tuus Episcopus* Lodovensis *Dominus meus* Narbonam *proficiscitur, visurus Cardinalem* Narbonensem *patruum tuum: qui paulò pòst migravit ad Dominum.* ——— *Igitur R. Dominum meum secutus, totum negotium commisi nostro* Michaëli PONTANO,

Libri tres de Inſtitutione Harmonicâ editi à PETRO AARON *Florentino*, interprete JO. ANTONIO FLAMINIO *Forocornelite* : *impreſſ. in ædibus* BENEDICTI HECTORIS *Bibliopolæ* Bononienſis. (a) 4.to . . . Bonon. 1516.

PLATIN. de Obſoniis, & APIC. de re coquinar. Italico ſermone: *apud JOANNEM TAURINUM de Trivio.* (b) 4.to . . Venet. 1516.

PLIN. Hiſtor. Natur. *per* NICOLAUM DE PRATIS. fol. . . . Pariſ. 1516.

FLAV. PHILOSTRAT. de Vitis Sophistarum, ANTONIO BOMFINO interprete : *ex ædibus* Schurerianis. (c) 4.to . . . 1516.

XENOPHONTIS Opera, Græcè: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ. fol. . . Florent. 1516.

PAUSANIAS Græcè : *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri.* fol. . . . Venet. 1516.

Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *ſoceri.* (d) 8.° . . Venet. 1516.

FLORUS : *impreſſ. per* JACOBUM THANNER. fol. . . . Liptzk. 1516.

JO. BAPT. EGNAT. de Cæſarib. Libri tres ; NERV. TRAJAN. ADRIAN. ex DIONE, GEORG. MERULÂ interprete;

SPAR-

NO, *qui tunc mecum communes habebat ædes, in recognoscendis & emittendis libris, quos prodeſſe poſſe arbitrabamur, adjutor. Ille verò provinciam ſuscepit admodum lubens* &c. *Quos quidem commentarios, non* CAMPANI *modò, ſed &* THEONIS Alexandrini, Bartholomæo ZAMBERTO Veneto *interprete, ubi recognovit, ſe totum obligavit Officinæ, duriſſimam profectò verſans glebam, ut labores ſuos tibi offerat, & per te cæteris litteratis.* &c. *Vale.* Pariſiis. *anno* M.D.XVI. *poſtridie Epiphaniæ Domini; qui & ſæculi noſtri & poſteritatis proſpere ſtudiis infulgeat.* Ad calcem Index 24. erratorum. *Hæc ſunt, quæ recognitione digna comperimus; quippe quæ Mathematicam intelligentiam offendere aut interturbare poſſent. Signa ſunt alia, quæ omiſerimus; candidi ipſi lectores inter legendum vel facilè caſtigabunt.*

(a) *Tempore Pontificatûs* LEONIS *Papæ decimi.*

(b) *Cremon.* Litterat. p. 318.

(c) *Menſe* Martio.

(d) Vol. I. *menſe* Julio. Vol. II. *menſe* Auguſto.

(a) *Menſe*

SPARTIAN. CAPITOLIN. LAMPRID. VOPISC. POLL. Gallican. *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *ſoceri.* (a) 8.° . Venet. 1516

POLYDOR. VERGIL. de Inventoribus rerum : *pro* JOHANNE PARVO *commorante in vico Divi* Jacobi *ſub Interſignio* Lilii aurei. (b) 4to . . . . Pariſ. 1516.

POMPON. LÆTI Opera : *ex ædibus* Schurerianis. (c) 4.to . . . . Argentor. 1516.

Hiſtoriæ novæ ac veteres à FRANC. SFORTIÆ temporibus ad FRANCISC. Regem *Francor.* ſive ANDREÆ ASSARACI SARRACHI Trivultias : *impreſſ. in offic.* GOTARDI PONTICI *apud templum Satyri.* (d) fol. . . . . Mediolan. 1516.

AGATHIUS de bello Gothorum, CHRISTOPH. PERSONÂ interprete : *apud* JACOB. MAZOCHIUM *Rom. Academ. Bibliopol.* (e) fol. . . . . . . Rom. 1516.

M. FABII QUINTILIANI Oratoriarum Inſtitutionum lib. XII. unà cum annotationibus RAPHAELIS REGII, GEORGII MERULÆ & JODOCI BADII ASCENSII: *vænundantur ab eodem* JODOCO BADIO ASCENSIO & JOANNE PARVO *Bibliopolis Academiæ* Pariſienſis, *in ædibus* Aſcenſianis. (f) fol. . . . . 1516.

THEOCRITUS Græcè, cum *SCHOLIIS* Græcis : *per* ZACHARIAM CALLIERGUM. (g) 8.° . . . Rom. 1516.

VIR-

(a) *Menſe* Julio.
(b) *Die* XIIII. *menſis* Julii.
(c) *Menſe* Octob. cum Epiſtolâ *Nicolai* GERBELII ad *Mathiam* SCHURERIUM datâ M.D.XVI. *Kal.* Feb.
(d) *Die* XXIII. Decemb.
(e) XXIX. Februar. *Triumphante* LEONE X. *Pont. Max. Anno ejus* 3. cum Epiſtolâ *Jacobi* MAZZOCHII.
(f) *Ad Idus* Januarii M.D.XVI.
(g) Λέοντος μεγίστου ἀρχιερέως δεκάτου Πάπα Ῥώμης, ὁσίως αὐτὴν οἰκονομοῦντος, καὶ τὸ παρὸν βιβλίον ἐν ταύτῃ οὐκ εὐνομίου χωρὶς τυπωθὲν πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ· ἀνα-

VIRGILII Æneis cum aliis carminib. *in ædibus THEODORICI DE BORNE.* (a) 4.to . . . . . . Davent. 1516.

ἀναλώμασι μὲν τοῦ λογίου ἀνδρὸς Κορνηλίου Βενίγνου τοῦ Ὀυιτερβιέως, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητός. Μηνὸς Ἰανουαρίου ιέ. Χιλιοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ.

Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς τοῖς ἑκασταχοῦ φιλομαθέσι, χαίρειν. Τὰ Θεοκρίτου εἰδύλλια τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου προτυπωθέντα Ἄλδου, καὶ ἡμεῖς δεύτερον ἐτυπώσαμεν οὐχ ὡς εὕρομεν (ἐσχάτης ἂν τοῦτο νομισθείη παρὰ πᾶσιν ἄξιον κατηγορίας) ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰωθότα τρόπον καλῶς ἅμα ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐπιδιορθώσαντες, χεῖρ' ἐπικουρίας ὀρέγοντος Κορνηλίου Βενιγνίου τοῦ Ὀυιτερβιέως. Οὐ πάνυ γὰρ μόνον τοῦτο δεῖται πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ δαπάνης. Ταῖς πολυχρόνοις ὠδῖσι τῆς παρ' ἡμῖν τυπουργίας, δεύτερον καὶ ἡμεῖς, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τοῖς πᾶσιν ἕτοιμα προεθέμεθα, σὺν ἄλλοις Θεοκρίτου τισὶ τοῖς μήπω τυπωθεῖσιν. Ἡρακλίσκον φημὶ, Ἡρακλῆν λεοντοφόνον, Βάκχας, Ἠλακάτην, Παιδικὸν, Δάφνιδος καὶ κόρης ὀαριστὺν· τὰ σωζόμενα αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἐννεακαίδεκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν· πέλεκυντε καὶ πτερύγιον. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὰ εἰς αὐτὰ εὑρισκόμενα σχόλια· ἅτινα ἐν πολλοῖς διεσπαρμένα εὑρόντες ἀντιγράφοις, πόνῳ πολλῷ εἰς ἓν συνηγάγομεν. Τὸ μὲν γὰρ εἰς τοῦτο, ἐκεῖνο δ' εἰς ἄλλο εἶχε σχόλιον. Ἐφ' οἷς εἰ χαίρετε, εἰκὸς ἔργῳ δεικνύειν· ἵνα καὶ εἰς τὸ μέλλον προθυμοτέρους ἡμᾶς εἰς τοὺς κοινωφελεῖς τουτέστι καλοὺς τε κἀγαθοὺς ἀγῶνας ποιήσητε.

Et ad calcem THEOCRITI textûs hæc leguntur: Τὸν Θεοκρίτου πέλεκυν, τὸ πτερύγιον, καὶ τὸ ἑξῆς τὸ ἄνευ ἐπιγραφῆς μὴ ἔχοντες δεύτερον ἀντίγραφον, οὐκ ἠδυνήθημεν κάλλιον ἐπιδιορθῶσαι. Διό μοι καὶ συγγνωστέον. Ἓν γὰρ καὶ μόνον τῶν ἀντιγράφων ταῦτα εἶχεν. ἅπερ κάλλιον ἐνομίσαμεν τοῖα, οἷα ἦσαν, τυπῶσαι, ἢ ἐᾶσαι εἰς λήθην καταλισθεῖν.

(a) *Æneidos libri duodecim ex* Aldino *Exemplari (ut apparet) castigati & recogniti: quibus accedunt hæc carmina non indocta, quæ sub* VERGILII *nomine circumferuntur edita & depravatè & confusè, nunc in hôc recognita ex antiquissimo Exemplari multorum sæculorum, appositis eorum* * *Auctoribus, qui poëtico certamine contendentes, varia in* † *eandem rem concinebant. Hæc quidem. Carmen de* VERGILIO *sub nomine* VERGILII; *item de Ludo; de ortu Solis; de Signis cœlestibus; de Iride; de speculo; de undâ congelatâ; de quatuor temporibus anni; Epitaphia in* VERGILIUM. PUB. V. MAR. *de Livore, de Fortunâ, de Musarum inventis. Item Exclamatio Cæsaris* AUGUSTI *in jussum* VERGILII *pro Æneïdis combustione. Ven. Davẽ. in ædibus* THEODORICI *D. B.* Prolixus hic est primæ paginæ titulus atris & rubris alternatim characteribus excusus. Ad finem *Æneïdis* adduntur SULPICII *Carthaginiensis* sex de Æneide cremari (licet jussisset VIRGILIUS) à TUCCÂ, VARO & AUGSTO vetitâ Versus: & hæc coronis, *Divina hæc* PUBLII VERGILII *Opera excusa sunt* Daventriæ *fœlici sydere in ædibus* Theodorici DE BORNE *anno à Natali Christianissimo sesquimillesimo supra sextum decimum. Calẽ. Ma.* Tum adjiciuntur tria VIRGILII Epigramm. de. livor. Fortun. Musarum invent. Deinde Poëtarum suprà dictorum carminibus præmittitur Epistola *Jacobi* FABRI ad MURMELLIUM. *Oportunitate* (inquit) *datâ recognovi hæc carmina, non indocta quidem, quando etiam à doctis & ascribuntur* VIRGILIO, & *sub hujus nomine circumferuntur edita & depravatè & confusè quidem, ut multa alia. An rectè, ipsi viderint. Exemplar autem antiquissimum, unde hæc excepta sunt,* ——— *(quod non contemnendum quidem erat ob antiquitatem, quam præ se ferebat tantam, ut vix characterum lineas & ductiones essem sequutus, si id tentavissem) aliud ab hâc sententiâ* ———

vo-

* Illi Auctores fuerunt PALLADIUS, ASCLEPIUS, vel ASCLEPIADES, EUSCHEDIUS, vel EUSTHENIUS, POMPEIANUS vel POMPEGIANUS, MAXIMIMIUS vel MAXIMIANUS, VITALIS, BASILIUS, ASMENIUS, VOMANIUS, EUFORBIUS, JULIANUS, HILARIUS.

HORATII Odæ, Epodi & Carmen seculare; cum ANTON. MANCINELLI & BADII explanatione; Ars Poet. & Sermon. & Epistol. cum BADII commentariis: *Impressa est tertiùm hæc* Horatiana *Poesis accuratione ipsius* ASCENSII. (a) fol. in nobilissimo collegio Parrhisiorum. 1516.

OVID. Fast. Trist. Pont. Ibis. ad Liv. *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° Venet. 1516.

GRIPHUS AUSONII cum enodatione FRANCISCI SYLVII Ambianatis: *in ædibus* Ascensianis. (c) 4.to Paris. 1516.

PROBÆ CENTONÆ Vatis clarissimæ à Divo HIERONYMO comprobatæ de fidei nostræ mysteriis è MARONIS carminibus excerptum Opusculum: *impressum solertiâ STEPHANI DE BASIGNANA GORGONI Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ BERNAR-*

DI

voluisse apparebat. &c. *Vale. Ex* Daventriâ *Calendis* Decembribus, *à Natali Christianissimo sesquimillesimo super quintum decimum.* Huic Editioni præficitur *Phil.* BEROALDI *Bononiensis* ad *Joannem* FRANCUM discipulum suum Epistola, in quâ *se*, ait, *divinâ celeberrimi Vatis Volumina recognovisse, útque emendatiùs atque diligentiùs imprimerentur, enixè curâsse*; *suam* illam *recognitionem suo* illi *discipulo dicare destinavisse*; quem ad VIRGILII lectionem hortatur. Ultimæ *Virgilianæ* hujus Editionis paginæ lignea imprimitur tabula, in quâ tres describuntur figuræ; *Prelum Borneum. T.B. Sta. Margarita. Sta. Anna.* Lubet obiter (licèt nil ad VIRGILIUM attinet) hìc inserere, quæ FABER in suâ ad MURMELLIUM Epistolâ antea memoratâ scribit conquerens *& rem & nomina* sæpe *in profanis* & *in sacris* Scriptoribus *confundi. Doctor* (inquit) *Sanctus* [scil. THOMAS *Aquin.*] *id ipsum, ni fallor, passus est in sæpius excuso illo & in mille exemplaria transfuso commentario in divinum* BOETIUM; *quem haud dubium est in hunc elucubrâsse: sed non istum ejus esse, qui impressus sub ejus nomine circumfertur. Qui id neget, non video; argumentis certis contrarium docentibus: inprimis, quo pacto ipse seipsum & citaret & allegaret?* &c. [Hunc commentarium ab aliis THOMÆ *Anglico*, *Joanni* GERSONI à GOLDASTO ad Parænetices veteres, attributum notat FABRICIUS in Biblioth. Latin.] *Consules igitur optimè tuis in eum commentatione tuâ, in quâ te laborare audio: quam* Rodolpho AGRICOLÂ *auspice es ingressus, qui viam præmonstravit.* Commentarii autem in BOET. *Consol.* partim MURMELLII, partim AGRICOLÆ, excusi sunt *Coloniæ* apud CERVICORNUM 1535. Vide SIMLER. *Biblioth.*

(a) *Ad quartum Kalen.* Julias.
(b) *Mense* Januario.
(c) *Tertio Nonas* Novemb.

(a) *Reg-*

DI LESCUYER. (a) 8.° in florentissimâ Civitate Lugdunensi. 1516.

Baptistæ *Mantuani* Blasius *Cappadox*; Nicolaus *Tolentinus*; Bellum *Venetum*; Exhortatio ad *Insubres*; Cupido marmoreus dormiens; jejunii Quadragesimalis Sanctitas &c. (b) Ejusdem libri de sacris diebus : *impress. solertiâ* Stephani de Basignana Gorgoni *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* Bernardi Lescuyer. (c) 8.° . . . . . . Lugdun. 1516.

Ejusd. *Agelariorum* libri sex : *impress. solertiâ* Stephani de Basignana Gorgoni *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* Bernardi Lescuyer. (d) 8.° . Lugdun. 1516.

Ejusd. Dialogus contra detractores. (e) Epistola contra calumniatores. (f) .

Ultima pars Operis Baptistæ *Mantuani* Carmelitæ : *impress. solertiâ* Stephani de Basignana Gorgoni *Carmelitæ Doctoris Theologi in Officinâ* Bernardi Lescuyer. (g) 8.° . . . . Lugdun. 1516.

Petre

(a) *Regnante victoriosissimo* Francisco Francorum *Rege*, *Christianum orbem moderante* Leone *decimo animarum tutissimo medico.*

FATORVM IMPERIO
S. B.
GORGONIVS HEROS.

(b) Hìc adscribitur, utì in præcedente libro,

FATORVM IMPERIO
S. B.
GORGONIVS HEROS.

(c) *Cum gratiâ & privilegio ad quattuor annos.*

SVB SIGISMVNDO FELICITAS AVGVSTA
S. G.

Sigismundi Gonzage Cardi. Legati *Piceni* & *Mantuæ* Carmelitarum Protectoris perhumani Insignia.

STEPHANVS B. GORGONIVS CARMELITA BENEFICO PATRONO POSVIT.

(d) *Mensis* Junii *vigesimo tertio.* Tum eadem, ac priùs, Insignia, & eadem adscriptio *FATORVM* &c.

(e) Baptistæ *Mantuani* pictura, circa quam, *BAPTISTA MANTVANVS CARMELITA TER MAXIMVS.* Tum eadem Insignia, & adscriptio.

(f) *Cum gratiâ & privilegio* &c. ut suprà.

(g) *Die vigesimâ primâ mensis* Julii. *cum gratiâ & privilegio* &c. *SVB SIGISMVNDO* &c. & adscriptio, ut priùs.

(a) *Ad*

PETRI ROSSETI Laurentias ad NICOLAUM PUTEANUM BONAMSPEM utriusque Juris Professorem ; Ejusd. ROSSETI de S. STEPHANI martyrio ad MAXIMILIANUM SPHORTIAM Carmen: *in ædibus* Ascensianis. (a) 4.to . . . . . Paris. 1516.

OCTAVII CLEOPHILI *Fanensis* Opera nunquam alias impressa ; Antropotheomachia ; Historia de Bello *Fanensi* &c : *imprimebat* HIERONYMUS SONCINUS *Impressor diligentissimus.* (b) 8.o . . . . FANI: 1516.

HUGBALDI Monachi *Eluonensis* Ægloga de Calvis: *apud NICOLAUM LAMPERTER.* (c) 4.to . . . . Basil. 1516.

Epistolæ aliquot illustrium virorum ad ERASMUM & hujus ad illos : *imprimebat* THEODORICUS MARTINUS Alustensis. (d) 4.to . . . . . Lovan. 1516.

ERAS-

(a) *Ad Idus* Martias. N. BONASPES T. PUTANEUS *suo Compatri clarissimo* Jo. BADIO ASCENSIO *de* Laurentiade.

Imprime subtili sanctum precor arte volumen,
Compater Ascensi *major in ære* Tryphon:
Immortale parant cui præla fidelia nomen :
Omnibus error abit quo moderante libris.
Nunc quicunque cupit chartas reperire fideles,
Expetit ille tuam, clare Jodoce, *domum.*
Petrus *ob hæc* Rossetus *adit tua limina vates;*
Lingua Maroneos *cui dedit alma favos.*

Idem *Nicolaus* BONASPES *Trecensis* concludit Librum Carmine commendatitio ad *Tristandum* DE SALAZAR *Senonum* pastorem.

Ex prælo etiam *Ascensiano*, sed sinè anni notâ prodiit in 4. *de Passione Dominicâ Carmen elegiacum* GULIELMI DIVITIS *civis* Gandavensis : *item* LACTANTII *nænia verbis* CHRISTI *crucifixi* , & *Carmen de Resurrectione Dominicâ.* Cum *Herveri* DE BERNA *Amandini* ad juventutem *Bituricam* Præfatione; in quâ, DIVITEM (ait) *didascalum nostrum de vobis benemeritum non ignoratis.* ——— *Etenim innumeri* (*tanquam ex Equo* Trojano) *ex Officinâ ejus prodiere litterati.* &c. *Nec dubito, quin ex eo contingat, quod plurimum viris litteratis contingere consuevit ; ut ait* CLAUDIANUS, *Minuet præsentia famam. Non tamen sinè* Theseo *hoc est* TORINO Biturico *commilitone nostro antiquis moribus,* & , *ut* PLAUTUS *ait* , Massiliensibus, & *cum virtute doctissimo.* &c. *Valete. Ex ædibus nostris* Amandinis, *Calendis* Martii. TORINUS ille (ut puto) est *Godofridus* TORINUS Typographus , de quo postea dicetur.

(b) XXIX. *Januarii.*

(c) SIMLER. *Bibliothec.* At GESNER. in *Bibliothec.* 1519.

(d) *Mense* Octobri. Has ex ingenti Epistolarum acervo delectas inscripsit *Gasparo* HALMALO Juris utriusque Doctori & *Antuerpiæ* tribuno *Petrus* ÆGIDIUS ejusdem Oppidi Scriba.

(a) His

ERASMI de duplici copiâ verborum ac rerum commentarii duo, de ratione studii & pueris instituendis commentariolus; ac de laudibus literariæ societatis, reipub. & magistratuum urbis *Argentinæ* Epistola: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . . Basil. 1516.

CœLII RHODIGINI Lection. Antiq. Romano charactere: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri* (b) fol. . . . . Venet. 1516.

HIERONYMI CINGULARII *Aurimontani* collectanea Latini eloquii Synonymorum: *impressit VALENTINUS SCHUMAN.* 4.to . . . . . . Liptzk. 1516.

ERASMI Institutio Principis Christiani; ISOCRATES ad NICOCLEM ERASMO interprete; ERASMI ad PHILIPPUM Panegyricus: *apud* Jo. FROBENIUM. (c) 4.to Basil. 1516.

Institutio Principis Christiani saluberrimis referta præceptis, per ERASMUM *Roterodamum* cum aliis nonnullis eodem pertinentibus: *apud* THEODORICUM MARTINUM Alustensem. (d) 4.to . . . Lovan. 1516.

AN-

(a) His præmittitur sequens ERASMI Epistola.

ERASMUS Roterodamus
GUILIELMO NESENO Nastadiensi *suo* S.D.

Sive tu isthuc judicio facis, optime NESENE, *sive studio quodam amoris erga me tui, certè de copiâ Commentariolos, antehac* οὐ πάνυ ἐραστμίους, ERASMO *commendas, dum illos sic laudibus vehis, sic ediscis, sic tuis prælegis, ut magìs jam tui sint usucapione, quàm mei qui genuerim. Eos igitur ita, ut volebas, recognovi inter navigandum, ne vel hoc temporis mihi prorsus periret à studiis. Tuæ partes erunt curare, ut* Frobenianis *formulis majusculis quàm emendatissimè* * *rursus exeant in publicum, quò has sanè placeant, si eruditione parum commendantur lectori. Bene vale, charissime* NESENE. Antuuerpiæ, *Nonis* Septemb. *Anno à* CHRISTO *nato* M.D.XVI.

(b) *Mense* Februario. De Præfatione RHODIGINI (in quâ ALDUM laudat) lege *Frobenianam* ejusdem Editionem in anno 1517.

(c) *Mense* Aprili.

(d) *Mense* Augusti. THEODORICUS MARTINUS *Typographus Lectori* S. D.— *En, optime Lector, Officina nostra semper utilitati publicæ sudans, tradit hæc: Præfationem* ERASMI, *Præcepta* ISOCRATIS *ad* NICOCLEM *eodem interprete, Institutionem Christiani Principis nunc* † *primùm* ex-

* Prior (ut puto) Editio prodierat anno 1512. quo data est ERASMI nuncupatoria ad *Joannem* COLETUM S. *Pauli* Decanum Epistola.

† FROBENIUS tamen hanc excuderat eodem anno mense *Aprili*.

‡ Scil.

ANDREÆ ASSARACI SARRACHI Dialogus elegiacus de Hiſtoriis novis ac veteribus à FRANC. SFORTIÆ temporibus ad FRANCISCUM Regem *Francor.* & Ducem *Mediolani*: *apud* GOTHARDUM PONTICUM. (a) fol. . . . . . . Mediolan. 1516.

Ejusdem Trivultias, libri Carmine Elegiaco, cum Epigrammatis præliminaribus ALEXANDRI COMITIS & HYACINTHINI ARPINI: *apud* GOTHARDUM PONTICUM. (b) fol. . . . . . . Mediolan. 1516.

THOMÆ MORI Utopia. (c) 8.°

Alphabetum Hebraïcum & Græcum; THEODORI GAZÆ introductivæ Grammaticæ liber primus, ſecundus, tertius, quartus, Græcè: *apud* ÆGID. GOURMONT. (d) 4.to . . . . . Pariſ. 1516.

THEOD.

excuſam ex optimis Scriptoribus compoſitam ERASMO *Authore*, *Panegyricum gratulatorium de reditu ex* Hispaniâ *ad Principem* PHILIPPUM MAXIMILIANI *filium eodem Authore*, *libellum* PLUTARCHI *de discrimine adulatoris & amici ad* HENRICUM VIII. Angliæ *Regem*, *cum* ‡ *aliis nonnullis. Bene vale*, *Lector*, *ac fruere.*

(a) SIMLER. *Bibliothec.*

(b) SIMLER. *Bibliothec.* „ Fortè idem „ Opus.

(c) Ad calcem cernuntur inſignia, lemma, & nomen *Gilles de Gourmont.* Nullo anno addito. Initio legitur hæc Præfatiuncula *ad lectorem. Habes*, *candide Lector*, *Opusculum illud verè aureum* Thomæ MORI *non minùs utile quàm elegans de optimo reipublicæ ſtatu*, *déque novâ inſulâ* Utopiâ, *jam iterum ſed multo correctius quàm priùs*, *hâc enchiridii formâ*, *ut vides*, *multorum tum Senatorum tum aliorum graviſſimorum virorum ſuaſu editum*, *quod tibi ediſcendum*, *non modò in manibus quotidie habendum cenſeo. Cui quidem ab innumeris mendis undequaque purgato*, *præter* ERASMI *annotationes ac* BUDÆI *Epiſtolam*, *addita eſt etiam ipſius* MORI *Epiſtola eruditiſſima. Vale.* Epiſtolæ *Petri* ÆGIDII ad *Hieronymum* BUSLIDIUM & *Hieronymi* BUSLIDII ad *Thomam* MORUM hìc inſertæ exhibent annum M.D.XVI. Anno itaque (ut conjicio) 1516. prior prodiit *Utopiæ* Editio, cui poſterior *Gourmontiana* ſucceſſit.

(d) Hæc Opuscula ſeorſim ſingula impreſſa ſunt. Singulorum initio affixa GOURMONTII inſignia, lemma, & nomen; ſed ultimo ſoli indicium temporis adjectum ſic, Ἐτυπώθη Παρισίοις παρὰ Γουρμοντίῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ σκιροφοριῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος.

(a) *Menſe*

‡ Scil. ERASMI Epiſtola ad *Joannem* PALUDANUM, Carmen gratulatorium ad PHILIPPUM, Epiſtola ad *Nicolaum* RUTERIUM Episcop. *Atrebatenſem*; PLUTARCH. de doctrinâ Principum, & de Philoſoph. Dispu/at. ERASMO interprete.

Præterea, PLUTARCH. de discrimine adulatoris & amici, ac de utilitate ab inimico capiendâ, ERASMO interprete. 4. per *Theodoricum* MARTINUM. Anno tamen non addito.

THEOD. GAZ. Grammat. Introduct. liber primus, Græcè : *ex ædibus* THEODORICI MARTINI Aluftenfis. (a) 4.to . . . Lovan. 1516.

Idem translatus per ERASMUM *Roterodamum*: *apud* THEODORICUM MARTINUM Aluftenfem. (b) 4.to . . . Lovan. 1516.

Idem translatus per ERASMUM, ac etiam Græcè pro iis, qui jam aliquantulum profecerunt ; ac colloquiorum familiarium incerto authore libellus Græcè & Latinè, nunquam antehac typis excufus: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (c) 4.to . . . Bafil. 1516.

Enchiridium Grammatices ; in hôc libro hæc funt, Erotemata CHRYSOLORÆ, Alphabetismus anomalorum, DEMET. CHALCONDYL. de formatione temporum, THEOD. GAZ. Grammat. Introduct. liber quartus, HERODIAN. de Encliticis, Gnomæ monoftichæ ex diverfis Poetis, CATONIS *Romani* Sententiæ PLANUDE interprete ; Græcè : *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ Florentini. (d) 8.° . . . . Florent. 1516.

Veteres Grammatici Latini duodecim à JODOCO THEODORO *Bellovaco* junctim editi: *ex Officinâ* Afcenfianâ. (e) fol. . . Parif. 1516.

Ortus vocabulorum Alphabetico ordine ferè omnia, quæ in Catholicon, Breviloquio, Cornucopiâ, Gemmâ vocabulorum atque Medullâ

Gram-

(a) *Menfe* Martio.
(b) *Menfe* Julio.
(c) *Menfe* VIII bri.
(d) *Decimo Cal.* Octob. *Pontificatûs fanctiffimi* LEONIS *Papæ noftri anno quarto.* Hanc Editionem *Aloyfio* ALAMANNO dicavit *Euphrofynus* BONINUS.
(e) FABRIC. *Bibliothec. Latin. Supplement.*] DIOMEDIS libri tres ; Q. *Rhemnii* PALÆMONIS ars fecunda ; *Afpri* JUNIONIS Grammatici ars ; *Ælii* DONATI Editio prior & pofterior, item de barbarismo ; vitiis & tropis ; *Servius* HONORATUS in fecundam Editionem: SERGIUS Grammaticus; PHOCAS de nomine ac verbo, & aspiratione; CAPER de Orthographiâ & Latinitate ; AGRÆTIUS de Orthographiâ & proprietate ; PROBI Grammatici inftitutiones artium, item catholica ; *Cornelius* FRONTO de vocum differentiis ; Grammaticus alter de punctis & accentibus.

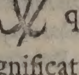
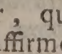
(a) *Die*

Grammaticæ ponuntur, cum vernaculæ Linguæ *Anglicanæ* expositione, continens: *impressus per* WYNANDUM DE WORD *ac in Urbe in Parochiâ Sanctæ* BRIGIDÆ (in the Fletestrete) *ad signum Solis moram trahentem.* (a) 4.to . . . . Londoniis 1516.

Biblia Hebræa. (b) fol. . . . . . 1517.

Biblia *POLYGLOTTA* : *per* ARNOLDUM GUILIELMUM DE BROCARIO. (c) fol. . . . . . . Compluti. 1517.

To-

(a) *Die* XXVIII. Julii. In Prologo datur ratio vocis (*Ortus*) quâ hoc notatur Vocabularium : ——— *quem , propterea quod in eo fructuum copia reperiri possit*, Ortum vocabulorum *appellari decrevimus.* Ubi observandum est *Ortum* neglectâ aspiratione dici pro *hortum.* Aspiratio illa & in Manuscript. & in impress. vetust. Codicibus sæpius omittitur. Lege DAUSQUII Ortograph. pag. 26. Libri suprà dicti titulus gerit signum Solis, & CAXTONI symbolum, & nomen *Wynkyn de Word*: hic enim in illius Officinâ artem didicerat & * exercuerat. CAXTONI autem symbolum erat binæ nominis initiales W. C. cum hâc figurâ quâ forsan (uti nonnullis placet) significatur *Caxtonianæ* Typographiæ Epocha, nempe (millenario & centenariis omissis) 74: figura enim numeri quaternarii, quâ veteres tam in impressis quàm Manuscriptis usos accepimus, non erat angularis (uti nunc 4.) sed rotundata & ad ovalem accedens (). Nondum tamen mihi occurrit liber, qui à *Caxtono* excusus disertis verbis affirmetur † ante 1477.

(b) LONG, Biblioth. Sacr.] *divisa binis columnis.* Ad calcem leguntur hæc verba charactere exiliori Rabbinico: *Omnis consummationis vidi finem. Laus Deo O. M. & confessio summo nomini ejus. Quandoquidem improbi non invaluerunt , ut me perderent , benedicam Domino , qui me non dedit prædam dentibus illorum. Ecce enim pro misericordiâ suâ suffulcit me , ut inchoarem & perficerem residuum libri mei sancti supra omnes libros. Facta est autem illius consummatio per manus minimi Typographicorum , exigui inter discipulos , unius ex filiis* SONCIM, *vulgò* Soncinatibus , *noti in* Judæâ *& in* Israel , *ann.* 277.*min. supput.* (*sed* CHRISTI 1517.) *primo mensis* Adar. *Deus illuminet nos, & ponat inter nos benedictionem & pacem. Amen.*

(c) Hoc magnificum Opus sex Voluminibus continetur.

1. Novum Testamentum Græcè & Latinè noviter impressum (de quo priùs) 1514. 10. *Jan.*
2. Vocabularium Hebraïcum atque Chaldaïcum totius Veteris Testamenti cum aliis Tractatibus (de quo etiam priùs) 1515. Ult. *Mai.*
3. Vetus Testamentum multiplici Linguâ nunc primùm impressum. Et in primis *Pentateuchus* Hebraïco , Græco atque Chaldaïco idiomate: adjunctâ unicuique suâ interpretatione.
4. Secunda pars Veteris Testamenti Hebraïco Græcóque idiomate nunc primùm impressa , adjunctâ utrique suâ Latinâ interpretatione. Pars hæc continet *Josue, Judices, Ruth*, Libros quatuor

* *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 329. † *Annal. Typogr.* Vol. I. p.85. 128.

Tobiæ liber Hebraïcè ſine punctis. (a) 4.to . . . CONSTANTINOPOLI. 1517.

Biblia Latina. (b) fol. . . . Lugdun. 1517.

Biblia Gallica gloſſata: *per* Anton. Verard. (c) fol. . . . Pariſ. 1517.

Biblia Italica Malermi: *per* Lazarum de Zoardis & Bernardum Benalium. (d) fol. . . . Venet. 1517.

Hugonis *de ſancto Victore* Allegoriarum in utrumque Teſtamentum libri decem: *in Officinâ* Henrici Stephani *Chalcographi ac Bibliopolæ.* (e) 4.to . . . Pariſ. 1517.

Judoci Clichtovei de puritate conceptionis Beatæ Mariæ, libri duo; de ejus dolore in paſſione filii, liber; de ejus ſtatione juxta crucem, Homilia; de aſſumptione ipſius, liber: apud Henricum Stephanum. (f) 4to . . . Pariſ. 1517.

Stephani *Eduenſis* Episcopi de Sacramento

tuor *Regum*, & duos *Paralipomenon* & Orationem *Manaſſis.*

5. Tertia pars Veteris Teſtamenti Hebraïco Græcóque idiomate, nunc primùm impreſſa, adjunctâ utrique ſuâ Latinâ interpretatione. Quæ in hôc Volumine continentur hæc ſunt: *Esdras*, *Neemias*; *Tobias*, *Judith*, * *Heſter*, *Job*, *Pſalterium*, *Proverbia*, *Eccleſiaſtes*, *Cantica*, *Sapientia*, *Eccleſiaſticus.*

6. Quarta pars Veteris Teſtamenti Hebraïco Græcóque idiomate nunc primùm impreſſa, adjunctâ utrique ſuâ Latinâ interpretatione. Quæ in hôc Volumine continentur, hæc ſunt: *Iſaias*, *Hieremias*, *Threni*; *Baruch*: *Ezechiel*, † *Daniel*, *Oſee*, *Johel*, *Amos*, *Abdias*, *Jonas*, *Micheas*, *Naum*, *Abachuc*, *Sophonias*, *Aggeus*, *Zacharias*, *Malachias*; *Machabeorum* libri tres. *Explicit quarta & ultima pars totius Veteris Teſtamenti Hebrao Græcóque & Latino idiomate nunc primùm impreſſa in hâc præclariſſimâ* Complutenſi *Univerſitate de mandato & ſumptibus Reverendiſſimi in* Christo *Patris & illuſtriſſimi Domini, Domini Fratris* Franciſci Ximenii de Cisneros, *tituli ſanctæ* Balbinæ *Cardinalis, Archiepiſcopi* Toletani, *&c. Induſtriâ & ſolertiâ honorabilis viri* Arnaldi Guilielmi de Brocario *Artis impreſſoriæ Magiſtri. Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, menſis* Julii *die decimo.*

(a) Long, *Biblioth. Sacr.* ex *Bodleian.*

(b,c,d) Long, *Biblioth. Sacr.*

(e) Octobris *decimâ die.* Cum *Jodoci* Clichtovei Præfatione.

(f,g) Biblioth. *Tellerian.*

(a) Bi-

* In quo Libro habentur & quæ Hebraïcè & quæ Græcè tantùm inveniuntur.
† In hôc habentur libri de *Suſannâ*, de *Belo* & *Dracone.*

mento Altaris Tractatus: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to . . . . Parif. 1517.

JODOC. CLICHTOVEI Elucidatorium Ecclefiafticum: *apud* FROBENIUM. (a) fol. . . . . Bafil. 1517.

Horæ Beatiff. Virginis fecundùm confuetudinem Romanæ Curiæ; feptem Pfalmi pœnitentiales cum Litaniis & Orationibus; Græcè: *impreff. apud EUCHARIUM CERVICORNUM.* (b) 12.° . . . Colon. 1517.

BENEDICTINA, five Conftitutiones BENEDICTI XII. Papæ ad Monachos nigros: in priftinam lucem redacta per MICHAELEM DE PUTEO presbyterum fanctiff. Trinitatis *Fiscaneñ.* Ordinis S. BENEDICTI Monachum: *per* JOANNEM DE PRATO *ac JACOBUM LE MESSIER in Vico olearum fub Interfignio Sancti* Sebaftiani *prope Collegium* Cluñ. *eorúmque expeñ. necnon* EGIDII DE GOURMONT *impreffa; per eósque pro modico ære communicanda, fummâque curâ ac diligentiâ (ut legentibus clarebit) exarata.* (c) 4.to Parif. 1517.

HIE-

(a) Biblioth. *Bentefian.*

(b) Ἐτυπώθη Κολωνίας παρ' Εὐχαρίῳ τῷ Ἐλαφοκέρωτι ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ, μηνὸς Ὀκτωβρίου ὀγδόῃ.

(c) *Anno reparationis humanæ millefimo quingentefimo decimo feptimo. Venundantur* Parrhifiis *ab* Egidio DE GOURMONT *in Vico Sancti* JOANNIS Lateraneñ. *è regione Collegii* Cameraceñ. *& in Vico olearum ad Interfignium Sancti* Sebaftiani *prope Collegium* Cluniaceñ. Cum præfatoriâ hàc Epiftolâ:

N. *Artis Impreffориæ ingeniofum artificem frater* MICHAEL DE PUTEO *Sanctiffimæ Trinitatis* Fiscaneñ. *Religiofus multâ impartitur Salute.*

Cùm noftri Cœnobii Bibliotheca libros evolverem, aliquid religioforum utilitate fummopere perquirens, unum (quod Benedictinam *vocant) Opufculum à muribus corrofum & tineis aliifque id genus vermiculis demolitum, necnon à multis imbecillioribus neglectum mihi occurrit: quod cùm perlegiffem, non potui propter multa non lætari* &c. *Quâ de re, mi dilecte* N. *te monitùm volui, ut illud animo libenti impreffioni dares* &c. *Vale, è Cœnobio* Fiscaneñ. XII. *Kal.* Februarii.

Ad eundem Hexaftichon.

Impreffor quicunque cupis nunc arte libellos
Scribere, id excellens ede, precamur, Opus.
Grandia namque fuo proceffu continet illud:
Quæ nullâ clarè lecta fuere die.
Tu meritum cupiens igitur lucrúmque referre,
Huic Operi ftudeas viribus ipfe tuis.

Quis

HIERONYMI SAVANAROLÆ Eruditorium Confessorum : *apud* ASCENSIUM. (a) 12.° . . . . . . Paris. 1517.

Ejusdem Expositio Orationis Dominicæ : *apud* ASCENSIUM. (b) 12.° . . Paris. 1517.

(c) ANDREE BARBATIE *Sicculi* secunda prime partis super prima Decretalium : *impensis JOANNIS DE FERRARIIS*. fol. in Oppido TRIDINI. 1517.

GALENI de Sanitate tuendâ libri 6, THO. LINACRO interprete : *impress. per honestum virum* GULIELMUM RUBEUM *Typographum*. (d) fol. . . . . . Paris. 1517.

ARISTOTEL. Politicor. libri 8. Latinè, interpret. LEONARDO, ex emendatione JACOBI FABRI *Stapulensis*, cum comment. ac annotationibus variorum : *apud* HENRICUM STEPHANUM. (e) fol. . . . Paris. 1517.

JACOBI FABRI Introductorium Astronomicum, theorias corporum cœlestium duobus libris complectens, adjecto CLICHTOVEI commentario declaratum : *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (f) fol. Paris. 1517.

La

Quis fuerit ille N. *Artis impressoriæ ingeniosus artifex*, nondum comperi.

(a) 10. *Cal.* April.

(b) *Ad Pascha.*

(c) Sic se habet illius Editionis tituli Orthographia, aut (si malis) Cacographia.

(d) *Undecim. Cal.* Sept.

(e) Bibliothec. *Faultrier.* Cujus Catalogum optimè digessit vir in his studiis valde versatus *Prosper* MARCHAND. Hujus viri peritissimi amicitiæ debere me lubens agnosco, quòd mihi per Epistolam multa in primo horum Annalium Volumine errata commonstraverit, in Appendice postea cum aliis plurimis corrigenda.

(f) *Excudit hoc Opus, & impressit* Henricus STEPHANUS *efformandorum librorum sedulus & industrius artifex* Parisiis *in suâ Officinâ librariâ è regione Scholæ Decretorum. Anno Christi Cœlorum totiúsque Naturæ Conditoris.* 1517. *die nonâ* Decembris. Cum *Judoci* CLICHTOVEI *Neoportuensis* ad *Petrum* GORRÆUM Doctorem Medicum Epistolâ : *Cùm* (inquit) *ad capessendam hanc disciplinam præceptor noster* Jac. FABER Stapulensis *compendiariam superioribus annis paraverit introductionem, ratus sum me suppetias non aspernandas illi negocio laturum, si, ut in cæteras ab eo elaboratas doctrinali artificio introductiones priùs factitavi, ita in hanc quoque commentarium excuderem* &c. FABRUM *nostrum philosophiæ naturalis publicæ interpretationi intentum (jam multi-*

La Toiſon d'or par GUILLAUME Eveſque de *Tournay*: *imprimé par* ANTOINE BONNEMERE *pour* FRANCOIS REGNAULT *marchand Libraire en la rue St.* Jaques *à l'enſeigne St.* Claude *aupres de St.* Yves. (a) fol. . Paris. 1517.

PLUTARCHI *VITÆ* Parallelæ Romanorum & Græcorum quadraginta novem *GRÆCE*: *in ædibus* PHILIPPI JUNTÆ. (b) fol. . . . . . Florent. 1517.

OECOLAMPADII Oratio ad Clerum; Ex PLUTARCH. de Notâ Pythagoricâ PHILIP. MELANCHTHON. interprete; Epiſtola LYSIDIS ad HIPPARCHUM à CHURRERIO Latinitate donata: *apud* THOMAM ANSHELMUM. 4.to . . . Hagen. 1517.

PHILOSTRATI Icones & Heroic. CALLISTRATI Deſcriptiones & Vit. Sophiſta-

rum;

multi fluxerunt anni) ſedulus audiviſti. Tunc enim primùm conciliatus noſter amborum amor ——— *Adde, quòd Aſtronomica inſtitutio à Medicinæ perceptione non abhorret, quin immo cognatione quâdam & affinitate illi cohæret, magnóque eſt uſui. Jure igitur tibi dicatur opera noſtra* &c. Pariſiis, *anno Dominicæ Incarnationis* 1517.

Ad finem additur MICHAELIS PONTANI Sameracenſis *ad Lectorem* Carmen.

Cœlorum Authorem Dominum laudare jubemur,
Lucida qui ſtabili ſidera lege movet:
Utque Deum laudet, lampas Phœbæa monetur,
Et vario lumen ſchemate Luna gerens. &c.
Eſt igitur pulchrum rapidos cognoscere curſus
Cœlorum, &, ſtellæ quo moveantur, iter.
Siquis id ingenuâ flagrat comprehendere mente,
Hunc librum vigili ſedulitate legat;
Quem Faber *excudit* Stapulenſis: *at additus illi*
Explicuit Portus *condita ſenſa* Novus.
Sit labor amborum, lector, tibi, candide, gratus;
Et facili munus ſuscipe fronte datum.

(a) *Le dixiesme de* Decembre.

(b) MARCELLO VIRGILIO *Reip.* Florentinæ *à Secretis* PHILIPPUS JUNTA S. ——— *Jam viginti annos* Florentiæ *publicè profiteris* &c. *adeò ut non immeritò jam tot annos ſummo omnium conſenſu primùm à ſecretis locum* Florentiæ *tenueris* &c. *Suscipe munus hoc noſtrum, & quàm primùm potes,* DIOSCORIDEM *tuum, à te Latinitate donatum, emittere velis* &c. Et ad calcem libri; *Diis auſpicibus, libro, qui* Vitæ PLUTARCHI *inſcribitur, non ſinè maximâ diligentiâ multorúmque antiquorum Voluminum continuâ lectione, ſumma manus impoſita eſt* Florentiæ *in ædibus* Philippi JUNTÆ *anno Virginei partûs humanæque Salutis* M D.XVII. *die* XXVII. *menſis* Auguſti. LEONIS X. *Papæ noſtri anno quinto.*

(a) *Anno*

rum; *GRÆCE*: *ſumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) fol. . . . Florent. 1517.

PHILOSTRATI Heroica *LATINE*, à STEPHANO NIGRO ex *Caſali majore Cremonenſis* agri interprete JOANNI GROLIERO *Lugdunenſi* Regis *Francorum* à Secretis ac *Inſubriæ* Quæſtori primario dicata; ejusdem NIGRI Dialogus, in quem quicquid apud PAUSANIAM ſcitu dignum legitur, quàm diligentiſſimè congeſſit STEPHANUS NIGER: *in Officinâ* Minutianâ. (b) fol. Mediolani. 1517.

CÆSAR Comment. *per AUGUSTINUM DE ZANNIS* DE PORTESIO. (c) fol. . . . . . Venet. 1517.

VALER. MAX. cum Comment. OLIVER. *Arzignan.* & expoſitione BADII: *Væneunt in ædibus* VUOLPHANGI HOPIL. *ſub ſigno divi* GEORGII *in Viâ ad divum* JACOBUM. (d) fol. . . . Pariſ. 1517.

AMMIANUS MARCELLINUS: *typis* HIERONYMI DE BENEDICTIS Bononienſis. fol. . . . . Genuæ. 1517.

JUSTINI Epitome TROGI: *impreſſ. per* JOANNEM SINGRENIUM *expenſis* LEONHARDI & LUCÆ ALANTSE *fratrum.* 4.to . . . . Vienn. Auſtr. 1517.

ARISTIDIS ORATIONES GRÆ-

CE:

(a) *Anno à Nativitate Domini* XVII. *ſupra mille.* [omiſſis, quod eſt infrequens, centenariis] *menſe* Octob. LEONE X. *Pontif.* Lege *Annal. Typogr.* Vol. I. p. 228, 229.

(b) *Prid. Kal.* April. Huic Editioni Privilegium in quinquennium indulſit FRANCISCUS *Francorum* Rex & *Mediolani* Dux.

(c) XIII. *Junii.*

(d) *Anno à* CHRISTO *nato milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, quinto Calendas* Apriles. Libri titulus eandem, quæ in aliis apud HOPYLUM, configurationem binarum aquilarum exhibet. In quibusdam Exemplaribus, præfiguntur PARVI Inſignia, cum his verbis, *Væneunt* Lutetiæ *in ædibus* Johannis PARVI *ſub Signo* Lilii aurei *in Viâ ad Divum* Jacobum. NICOL. BERALDUS REMIGIO CAILLIVO *Salutem P. D.* ——— *Animadverti quædam in his libris inverſa ac corrupta parum aptè explicata antehac fuiſſe.*

(a) *Die*

CE: *sumptibus nobilis viri* PHILIPPI JUNTÆ *Bibliopolæ*. (a) fol. . . . Florent. 1517.

Vita & Fabellæ ÆSOPI cum ALDI MANUTII interpretatione Latinâ è regione; GABRIÆ Fabellæ tres & quadraginta: *apud* THEODORICUM MARTINUM. (b) 4.to Lovan. 1517.

PLUTARCH. de Exilio, Latinè, ANGELO (c) BARBATO interprete; LUCIAN. Muscæ Encomium, Latinè, NICOLAO (d) BERALDO interprete; & SCIPIONIS CARTEROMACHI *Pistoriensis* Oratio de laudibus Græcarum litterarum: *in Officinâ* Gormontianâ. (e) 4.to . . . Lutet. 1517.

LIBA-

(a) *Die* XX. Maii, *anno quinto* LEONIS X. *Pontificis*, *qui* Philippo DE GIUNTIS *&* *ejus filiis Bibliopolis* Florentinis in decennium Diploma concessit. Hanc Editionem *Bernardo* MICHELOTIO Episcopo *Forolivienſi* patritio *Florentino* dicavit *Euphrosynus* BONINUS Physicus *Florentinus*; in cujus Epistolâ hæc: ——— *ut facilè quivis & legere & legendo seipso melior reddi possit*, Philippus JUNTA *Bibliopola tuæ Reverentiæ observandissimus* (repone *observantissimus*) *multa & Latinorum & Græcorum Auctorum Volumina cudere hactenus pulcherrimis curavit typis, núncque Græci* ARISTIDIS *Operibus summam Diis concedentibus imposuit manum* &c. *Docuit id quidem ante annos aliquot vir diligens ac doctus* Janus PARRHASIUS, *qui locos hic permultos contra receptam à Grammaticis opinionem explicuit, planéque ostendit subesse uni verbo interdum aliquid priscæ reconditæque eruditionis, quod eos maximè fallat, qui antiquorum lectione posthabitâ novitios quosdam ac plebeios Authores tantùm sectantur* &c. *Vale*. Lutetiæ. IX. *Calendas* Apriles, *anno millesimo quingentesimo decimo septimo*: Huic Epistolæ subjungitur alia *Jo.* BADII ASCENSII ad *Germanum* DE GANAIO data *ex Officinâ nostrâ chalcographâ ad Nonas* Junias M.D.X.

(b) *Anno* M. *quingentesimo decimo septimo*. *Mense* Augusto.

(c) Qui huic Opusculo præmisit ad LEON. X. Max. Pont. pro inopiâ suâ supplicationem. ——— *Jure* (inquit) MEDICUM *familiæ præclarissimæ debetur, quicquid litterarum Græcarum adhuc extat: quarum nullum vestigium reliquum esset, nisi* LAURENTIUS *pater tuus eas è* Turcarum *manibus vendicâsset; grandi propositâ pecuniâ, ut boni Authores, qui impiissimæ gentis armis oppressi inter cadavera urbium quasi sepulti jacerent, prodirent in lucem; &* Florentiæ *semina illa omnium liberalium artium omniúmque virtutum propagarentur*. &c. *Quod tuum est, tuo nomine munitum exire debet. Paramus tamen & alia quædam Opuscula, de Justitiâ, de Pluto, de Symposiis* &c. *Necessitas, quæ ad hoc de Exilio Opusculum tibi dedicandum nos impulit, ea fuit, ut exilium nostrum, non ullo scelere sed rerum penuriâ & bellorum tumultu, tu re aliquâ soleris, & sacerdoti jam in omni rerum inopiâ consenescenti tua liberalitas tantum ex tot tantísque ecclesiasticis bonis tribuat, quantum ad frigus dirámque famem propellendam satis sit* &c.

(d) Qui suam Versionem *Ludovico* DEBERQUINO dicat.

(e) *Nonis* Octobris. REMIGIUS RUFUS

LIBANII ΜΕΛΕΤΑΙ, ΛΟΓΟΙ, ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ, GRÆCÈ: JOANNES MACCHIOCHUS BONDENUS *imprimebat.* (a) 4.to . . . . . Ferrar. 1517.

LUCIANI Piscator Latinè, BILIBALDO PIRCKEYMERO interprete: *apud* FREDERIC. PEYPUS. (b) 4.to . . Nuremberg. 1517.

MAXIMI TYRII Sermones Latinè, COSMO PACCIO interprete: *apud* JACOB. MAZOCHIUM Rom. *Academ. Bibliopolam.* (c) fol. . . . . Romæ. 1517.

HOMERI Opera Græcè: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI *soceri.* (d) 8.o Venet. 1517.

PORPHYRII HOMERIC. QUÆSTION. & de Nymphar. antro, Opus LEONIS X. Pont. Max. beneficio è tenebris erutum: *impressúmque in Gymnasio* Mediceo *ad Caballinum montem.* 4.to . . Romæ. 1517.

Homericæ Iliadis *INTERPRES* pervetustus *GRÆCÈ*: *in Gymnasio collis Quirinalis in domo ANGELI COLLOTII* (e) fol. Romæ. 1517.

MUSÆUS, Græcè: *apud* EUCHARIUM CERVICORNUM *habitantem propè domum consulatûs.* (f) 4.to . . . Colon. 1517.

Mus.

fus CANDIDUS JOANNI LALIRIO S. P. D. ——— *Tempestivè venisti nobis τὸν κολοφῶνα addentibus emendationi elegantissimi Libelli* PLUTARCHI de Exilio, *quem ab* Româ *nuper ad me misit doctus vir* Joannes CARDUINUS *amicus meus integer. Hunc itaque tibi dicamus* &c. *Huic adjicere placuit* LUCIANI Muscæ Encomium *à* Nicolao BERALDO *utriusque Linguæ citra livorem doctissimo nuper Latinum factum. Nam, quum vertebat, prelo committebam &c.* Parisiis, *Nonis* Octobris M.D.XVII.

(a) IIII. *Mens.* August. ALPHONSO EST. *Duce.* De hâc Editione dictum est priùs.

(b) *Sexto Non.* Octob.

(c) XV. Octob. *Triumphante Divo* LEONE X. *Pont. Max. Anno ejus quinto.*

(d) *Mense* Julio. *QUINTI SMYRNÆI, TRYPHIODORI ac COLUTHI GRÆCAM* Editionem curavit *Aldus* MANUTIUS in 8. sed sinè anno.

(e) *Die* VII. Septemb. LEONIS X. *anno quinto.* De hâc Editione priùs. De LASCARIS Epigrammatibus huic præfixis lege postea in ann. 1518. Comment. in SOPHOC. Hic Interpres pervetustus est idem, cui postea *Didymi* nomen additum est.

(f) Julii *decimâ septimâ.*

(a) *Mense*

MUS. de HER. & LEAND. Græcè & Latinè; ORPHEI Argonaut. Hymn. & *DE LAPIDIBUS* Græcè: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (a) 8.° . Venet. 1517.

OPPIAN. Halieutic. libri quinque, *CYNEGETIC. LIBRI QUATUOR*, Græcè; Halieutic. Latinis Hexametris versa LAURENTIO LIPPIO *Collense* interprete: *in ædibus* ALDI *&* ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° Venet. 1517.

Florileg. Epigramm. Græc. *in ædibus* ALDI *& soceri.* (c) 8.° . . . Venet. 1517.

Opera *Vergiliana* à SERVIO, DONATO, MANCINELLO & PROBO, cum adnotationib. *Beroaldinis*, AUGUSTINI DATHI, CALDERINI, BADII: *excussit in Officinâ suâ litterariâ* JACOBUS SACON; *impensas autem protulit Bibliopolarum optimus CIRIACUS HOCHPERG.* (d) fol. . . Lugdun. 1517.

TEREN-

(a) *Mense* Novembri.

(b) *Mense* Decembri. Præfixæ sunt *Francisci* ASULANI binæ Epistolæ; in quarum primâ ad *Antonium* PASSERUM *Januensem* (*Nicolai* filium maximâ in juvenili admodum ætate in disciplinis omnibus eruditione) Philosophiæ in Gymnasio *Patavino* Professorem, scribit se *mox ejusdem Authoris de aucupio Carmen, quod rarum admodum inventu, sperare propediem editurum*: in alterâ ad Lectorem; *se in horum Voluminum Editione operam dedisse, ut talem castigationis suæ & multorum doctorum perciperet lector diligentiam, qualem* —— *depravatio superioris Editionis, quæ alibi facta est, merebatur. Nam, ut alia* (ait) *omittam loca, quæ enitescere possunt à nobis restituta, Index Operis, quod* Halieuticon *est, non tractationem de venatione exprimit, quod superioris Editionis emendatores probârunt, sed de piscatione.* Nondum tamen prodiit OPPIANI Opus *de Aucupio.* Lege FABRIC. *Biblioth Gr.* lib. 4. p. 629. & *Conr.* RITTERHUS. in Procemio ad OPPIANUM. *Conradus* GESNERUS in *Bibliothecâ* sic —— *de Aucupio Poema* Franciscus ASULANUS Venetiis *mihi asseruit adhuc apud se extare, sed nullo modo efficere potui, ut ostenderet, & alii quidem affirmabant vanam esse & mendacem hanc ejus jactationem. Quod quidem huc ascribo, ut is liber, si habet, vel per convicium extorqueatur. Jos.* SIMLER. in *Biblioth.* GESNER. ἰξευτικὰ *aiunt servari in Bibliothec. Cardin. S. Floræ. Nic.* GERBEL. in Præfat. ad annotat. BROD. in OPPIAN. —— OPPIANUS *composuit duos libros de Aucupiis; tametsi* ASULANUS *se quinque domi suæ habere commentus sit, finxeritque, ut* GESNERO *viro candido & simplici imponeret.*

(c) *Mense* Novembri.

(d) *Ad tertium Nonas* Decembres. Hæc Editio in duos tomos distribuitur Prior continet *Bucolica* & *Georgica* à SERVIO, DONATO & PROBO exposita, cum adnotationibus *Beroaldinis*, item Opuscula, quorum quædam ab *Domitio* CALDERINO explicata. Ad finem, *Lugduni impressa ab* JACOBO SACHON. M.D.XVII.

TERENTIUS: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI 8.° . . . . Venet. 1517.

OVID. Metamorphos. cum luculentis RAPHAELIS REGII enarrationibus, quibus cùm alia quædam ascripta sunt, quæ in Exemplaribus antea impressis non inveniuntur; tum eorum apologia, quæ fuerant à quibusdam reprehensa: *apud* GEORGIUM DE RUSCONIBUS Mediolanensem. (a) fol. . . Venet. 1517.

M.D.XVII. *Die vigesimâ mensis* Augusti. Priori huic tomo præmittuntur Epistolæ duæ; prima *Jo.* BADII ad ANSELMUM DE BRIEVERE utriusque juris Doctorem data *Ex Officinâ nostrâ litterariâ* Parisiorum Lutetiâ *ad* VIII. *Kal.* Maias. M.D.V. *& jam Idus ad* Apriles. *anno* M.D.XV. in quâ VIRGILII *Bucolicorum* & *Georgicorum* utilitatem commendat. Secunda *Antonii* MANCINELLI *Veliterni* ad *Ursum* URSINUM Pontificis Thesaur. ac Gymnasii almæ Urbis rectorem data *Romæ. tertio Idus* Octobres. M.CCCC.XC. in quâ scribit se VIRGILII *Bucolica & Georgica in Romano Gymnasio professum, impressoribus, quicquid evigilaverat, tradidisse*; promittitque se *posthac in* JUVENALEM, *in Odas in Carmen Epodon* HORATII *paratos jam commentarios editurum.* Posterior tomus continet *Æneidem* expositam à SERVIO & DONATO, & ab *Augustino* DATHO in principio. Familiariter verò tam Opera quàm Opuscula ab *Jodoco* BADIO *Ascensio* exponuntur. Omnia quidem tam *Bucolica, Georgica*, Opusculorúmque nonnulla, & *Æneis*, quàm tertius decimus à *Mapheo* VEGIO liber, expolitissimis figuris & imaginibus illustrantur.

(a) *Si quid fortè litterarum immutatione, transpositione, inversione, appositione, omissione, aliâve depravatione offenderis, studiose lector, id correctionis difficultati ascribas rogat* Georgius DE RUSCONIBUS Mediolanensis, *cujus industriâ* Raphael REGIUS *in hôc Opere describendo usus est.* Venetiis *Principe felicis.* LEONARDO LAUREDANO. *Die* XX. Aprilis. M.D.XVII. Cum *Veneti* Dominii privilegio *Raphaëli* REGIO concesso: & ipsius REGII ad *Joannem* LUBRANCIUM *Posnaniensem* Episcop. & *Poloniæ* Consiliarium Epistolâ datâ XII. Cal. *Mai.* M.D.XVII. in quâ sic conqueritur. —— *Tantum abest, ut ab istis alienorum operum obtrectatoribus à scribendo deterrear, ut eò magìs magísque in dies accendar, quòd nos quoque nonnihil studiis contulisse videmur. Nam* OVIDII Metamorphosis, *præclarum in primis Opus, postquam enarrationibus nostris* * *fuit illustrata, sic, ubicunque Romana est in usu Lingua, lectitatur, ut in quinquaginta millia Exemplarium & ampliùs jam dicatur fuisse descripta, cùm antea vix à quoquam propter fœdas depravationes ac obscuriores locos in manus sumeretur. Quo autem majore in usu habetur, eò mihi honestiùs facere visus sum, ut expositiones nostras non solùm quàm diligentissimè castigarem, sed etiam quæ contrà dicerentur, refutarem.* —— *Hanc lucubrationem atque recognitionem nostram tibi dicavi, ut nomen tuum celebretur, & in magnificentissimâ Bibliothecâ tuâ hoc quoque præclarum* OVIDII *Opus undique, quoad fieri potuit, emaculatum (Nam omnes*

* Illæ enim enarrationes antea fuerant editæ (ann. 1493. & 1497.). Quod & in suâ innuit Epistolâ: *in* Metamorphosin *breves enarrationes quas adolescens composueram, paucis antè annis emisi* —— *Ac eruditorum quidem judicio comprobatæ, quorundam sutorum ac potiùs veteramentariorum calumnias effugere non potuerunt* &c. *Neque me diffiteor me & in quibusdam lapsum fuisse, & nonnulla quoque cùm Opus edidi, ignorâsse, quorum pleraque ex variâ Scriptorum & Græcorum & Latinorum lectione correxi, paucula quædam nondum invenire quivi* &c.

* Cujus

nes vel Librariorum depravationes sustulimus) reponeretur, ne studiosæ juventuti tuæ Exemplar examussim castigatum deesset, ex quo sua facilè corrigere possint. In dies namque magis magisque Librorum depravationes invalescunt, neque solùm Impressorum negligentiâ, sed impudenti quorundam sciolorum temeritate, qui, dum se aliquid emendâsse putant, maculas Auctoribus fœdissimas inussisse deprehenduntur. Ac ut alios omittamus; qui tibi VALERIUM MAXIMUM *quàm arrogantissimè nuncupavit, totum illud Opus & plerisque in locis corrupit, & quorundam capitum exemplorúmque penitus à* Valeriano *stilo abhorrentium affictione ita fœdavit, ut sibi in quibusdam parum constare* VALERIUS *ipse videatur. Idem* FABII QUINTILIANI Oratoriam Institutionem *ita confudit, ut quæ ego subdubitatione in illius Operis depravationes annotâram, ea promiscuè cum ipsius* QUINTILIANI *verbis non minùs flagitiosè quàm imperitè contexere citra ullam Auctoris tanti rationem sustinuerit. Et miramur, si Libri sunt depravati, cùm sciolos istos non solùm veterem scripturam pro captu suo immutare, sed alienas quoque vigilias vel ineptissimis Epistoliis sibi arrogare nihil pudeat. Sed de temerariis istius* (1) *hominis impostaris plura aliás. Nunc brevissimam eorum, quæ lynceis* (2) *quidam oculis in aliena Opera intuentes, in suis autem cæcutientes, in nostras Enarrationes effutiverunt, descripsimus apologiam* &c. *Ex* Venetiis, XII. *Kalendas* Maias. M.D.XVII. Iterum ad calcem librum graviter clamitat in binis Epistolis: in primâ *ad clariss. Equites* ANTONIUM BULDUNUM, JOANNEM FRANCISCUM PASCHALICUM, DOMINICUM BOLLANUM *eloquentiss. Advocatores* datâ, *Imprudens simul & mei nominis neglector facilè haberi possem, nisi aliquot ex earum ineptiarum, quæ mihi falsò ascriptæ fuerunt, erroribus annotâssem* ——— *ut cognoscatis & me atrocissimâ injuriâ fuisse affectum, & eum Librarium, quem falsi reum egi, vobis impudentissimè fuisse mentitum. Is enim, cùm pro tribunali ipsi denunciassetis, ut & se defenderet (vos namque in ipsum esse inquisituros) & quotquot domi mearum Enarrationum Exemplaria haberet, publicæ custodiæ traderet, veritus, ne (ut justum est) comburerentur, clamare cœpit, illa, quæ mihi ascripsisset, ab homine docto composita fuisse, eóque mihi ab se injuriam illatam. Id verò falsum est, ut illarum ineptiarum auctor quisquis fuerit. Mihi enim ne nomine quidem est notus, non loquendi modò atque exponendi imperitus, verùm fatuus quoque ab omníque humanitate alienus.* ——— *Ut nullâ aliâ de causâ imperitus iste à perfido illo Librario inductus esse videatur, qui Enarrationes meas istiusmodi ineptiis inquinaret, quàm ut me, ubicunque Romana vigeret Lingua, in omne tempus infamaret.* ——— *Ii omnes, qui* OVIDII Metamorphosin *cum meis Enarrationibus se emere putârunt, iniquissimè fuere decepti.* &c. In alterâ item *ad* PETRUM CORNELIUM *patritium* Venetum *Senatorem: Ex relectione mearum in* OVIDII Metamorphosin *enarrationum, quas* (3) Octavianus *quidam* SCOTA *primùm impressit, deprehendi quàm plurima & fœdissimè quidem, sive Librariorum incuriâ sive invidorum quorundam conspiratione sive potiùs utroque fuisse depravata* —— *Quæ nisi in hâc* (4) *secundâ Editione correxissem, de studiis malè meritus essem* &c. Denique sic compellatur lector in totius Operis fine: *Accipe, studiose lector, integras* Raphaëlis REGII *in* OVIDII Metamorphosin *Enarrationes; ac in* QUINTILIANI Oratoriam Institutionem *ejusdem Annotationes, quæ* (5) *iterum diligentissimè imprimi cœperunt, si potes, expecta. Quæ namque*

(1) Cujus nomen cùm taceri voluerit, non vacat nunc investigare.

(2) Eos quoque, quos *Raphaël* nominare noluit, inpræsentiarum prætéribo, alibi forsan per otium requirendos.

(3) Anno 1493. cum ipsius *Raphaelis* REGII ad *Franciscum* GONZAGAM *Mantuæ* Principem Epistolâ nuncupatoriâ, *Venetus Nonis* Septembris M.CCCC.XCIII. datâ, quæ in hâc (1517.) Editione recusa est.

(4) Secunda Editio prodiit 1497. ad quam (ut puto) pertinet hæc ad CORNELIUM *Raphaelis* Epistola.

(5) *Raph.* REGII in quibusdam locis QUINTILIANI &c. Disputationes in 4. *Venetiis* 1490. apud GULIELMUM *Tridinensem* prodierunt; deinde Ejusdem in depravationes (ita enim se habet Titulus) *Oratio-*

VALER. FLACC. *sumptu* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.°	Florent.	1517.
VALER. FLACC. cum ÆGIDII MASERII Scholiis: *apud* BADIUM. (b) fol.	Parif.	1517.
SENEC. Tragœdiæ : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri*. (c) 8.° . .	Venet.	1517.
AUSONIUS *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri*. (d) 8.° . . .	Venet.	1517.
Idem à MICHAELE HUMELBERGIO emendatus: *apud* JODOCUM BADIUM ASCENSIUM. (e) 4.to . . .	Parif.	1517.
Viridarium illuftrium Poetarum : *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badenfis. (f) 8.°	Hagen.	1517.

AUL.

*que * fuperiore anno perfidiâ cujusdam Librarii me infcio emiffæ fuerunt, non plerisque modò in locis quorundam invidorum confpiratione fœdiffimè depravatæ fuerunt, verùm Præfatione quoque, Indice, Vitâ Poetæ, iis quæ* προλεγόμενα *Græci vocant, & ultimi quaternionis Expofitionibus mihi compofitis fraudatæ circumferuntur. Librarius enim ille eorum fibi confcius, quæ depravârat, noluit tantisper expectare, dum totum Opus caftigarem* &c. *Quod quidem cùm refciviffem, plurésque errores quàm verba in Expofitionibus nomini meo adfcriptis ineffe deprehendiffem, & Librarium ipfum falfi reum egi, & Enarrationes diligentiffimè emendatas iterum imprimendas curavi. Quare in his invenies eadem aliqua, multa mutata, plurima adjecta, omnia verò compofitiora, &, quàm nos potuimus, emendata. Cæterùm, candide Lector, cave, ne in emendis quoque noftris in* QUINTIL. *Annotationibus decipiaris, quæ ejusdem imperiti ineptiis fœdatæ † citra ullam Præfationem noftram venales circumferuntur.*

(a) *Anno* XVII. *fupra mille*; *Menfe* Feb. LEONE *decimo Pontifice.*

(b) *Non.* Aug.

(c) *Menfe* Octobri.

(d) *Menfe* Novemb.

(e) *Albert.* FABRIC. in *Biblioth. Latin.* Sed CHEVILLER. p. 252. „ Cette même année (*ann.* 1511, *intelligit, utì ex antedictis conjicio*) „ un Savant nommé „ *Michel Humelberge* entreprit de travailler „ fur l'*Aufone*, qu'il fit imprimer in 4. „ par *Joffe Bade*, après l'avoir revû & „ corrigé fur plufieurs Manuscrits, il avoüa „ qu'il reftoit encore dans ce Poëte plu- „ fieurs endroits obscurs, qui avoient bien „ befoin d'être éclaircis & expliquez par „ quelque habile homme. *Aleandre* pro- „ mit de le faire publiquement dans fes „ Leçons : *Non inficiamur non pauca in* „ *omnibus* Aufonii *Codicibus menda inveniri magno digna vindice : quæ* Hieron. „ Aleander *vir omni laudum præfatione* „ *major, dum hæc imprimerentur, alibi occupatus, fibi in publico refervat auditorio* „ *difcutienda.*

(f) *Menfe* Junii, MAX. ÆMILIANO

Oratoriæ QUINTILIANI *Inftitutiones* Annotationes in fol. *Venetiis* 1493. fumptib. OCTAV. SCOTI. Ejusdem in eund. Caftigationes in fol. *Venetiis* 1512. (Vide FABRIC. *Biblioth. Latin. Supplem.*) impenfis GEORGII DE RUSCONIBUS.

* Annus quis is fuerit, non fatìs intelligo.

† Editio anni 1493.

AUL. GELL. *in ædibus* JOANNIS KNOBLOUCHI, *ductu* MATTHIÆ SCHURERII. (a) 4.to	Parif.	1517.
AUL. GELL. *per* JOANNEM DE TRIDINO *aliàs* TACUINUM. (b) fol. . .	Venet.	1517.
Aliquot Epiſtolæ ſanè quam elegantes ERASMI, & ad hunc aliorum, antehac nunquam excuſæ præter unam & alteram : *apud* THEODORICUM MARTINUM. (c) 4.to	Lovan.	1517.
GRAPALD. de Partib. ædium : *apud* JOANNEM PARVUM. (d) 4.to .	Parif.	1517.
Idem de iisdem : *impreſſ. per ALEXANDRUM DE BINDONIS.* (e) 4.to	Venet.	1517.

LUDOVICI CŒLII RHODIGINI Lectionum

NO (ſic enim imprimitur, at repone MAXIMILIANO) *Pio imperante.*

(a) *Menſe* Martio : *regnante Imperatore Caſ.* MAXIMILIANO *P. F. Aug. P. P. cum Privilegio Imperiali.* MAXIMILIANUS &c. *honeſto noſtro & Imperii ſacri fideli dilecto* Matthiæ SCHURERIO Schletſtatino *apud* Argentineñ. *Chalcographo* , *Gratiam* &c. *nobis* Jacobus SPIEGEL *Secretarius noſter expoſuit te cupere Hiſtoriam à Mundi initio ad* EUGENII III. *&* CONRADI III. *tempora digeſtam ab* OTTONE *Episcop.* Friſingeñ. *&* Rod. AGRICOLÆ *omnia Opera* , *item* AULI GELLII Noctes Atticas *ac alia pleraque præcellentium Autorum monumenta prælo tuo publicare* &c. *omnibus* —— *inhibemus* , *ne præfatam Hiſtoriam* —— *Opera* —— *Noctes* —— *ac alia* , *quæ tu primùm apud* Germanos —— *publicabis*, *per ſexennium imprimere*, &c. *Datæ in* Viennâ , *ſextâ* Maii , *anno milleſimo quingenteſimo decimo quarto, regnorum noſtrorum*, Romani *viceſimo nono*, Hungariæ *viceſimo quarto.*

Sequitur *Nicolai* GERBELLII *Phorcenſis* D D. Doctoris ad ſtudioſos Præfatio ; in quâ hæc : *Hunc* (Gellium) *diebus hiſce ſuperioribus ſummâ diligentiâ atque curâ excudi fecit* Matthias *meus* SCHURERIUS ; *aliàs etiam pluribus modis benemeritus de his, qui ſtudia ſectantur humanitatis. Quòd ſi ad amuſſim non quadrant* , *respondeántque omnia*, *vel ſiquando indormiviſſe operi* Schurerius *Criticis videbitur*, *boni conſulant ſtudioſi rogamus. Nimirum quod in tam anguſto tempore curam etiam diligentiſſimi cujusque interpellare potuiſſet* , *rei tum magnitudo tum difficultas. Quin etiam ingenuè fatetur* Schurerius *Græcarum literarum peritiam haudquaquam ex pleno ſibi cognitam meditatámque eſſe. Quâ in re libens nos conſuluiſſet homo acerrimus in eâ provinciâ confectandâ*, *ni Curiæ noſtræ Episcopalis munus*, *cui jam pridem alligati ſumus* , *penitus nos abſtraxiſſet.* &c. *Peream* , *ni* Gellii *doctrinam* , *atque in eodem excudendo* Schurerii *labores maximopere ſint & admiraturi & laudaturi.*

(b) *Primo* Decemb.

(c) *Menſe* Aprili.

(d) *Eâ fide atque diligentiâ excuſum*, *ut vix erratum offendas.* Lege CHEVILLER. p. 123.

(e) *Ultimo* Januarii.

(a) *M.*

tionum Antiquarum Libri xvi.: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) 4.to . . . Basil. 1517.

SCIPIONIS CARTEROMACHI *Pistoriensis* Oratio de laudibus litterarum Græcarum: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to . . . . Basil. 1517.

PHRYNICHI Sylloge Atticarum vocum. *GRÆCE*: *per* ZACHAR. CALLIERGUM. (c) . . . . Romæ. 1517.

THOMÆ MAGISTRI ECLOGÆ Atticæ Dialecti *GRÆCE*: *apud* ZACHAR. CALLIERGUM. (d) 8.° . . Romæ. 1517.

NIC.

(a) *M. Martii* D.XVIII. cum RHODIGINI ad *Joannem* GROLIERIUM *Gallorum* Regis Secretarium nec non *Insubriæ* primarium Quæstorem Præfatione (eâdem quæ & *Venetæ* Editioni ann. 1516. præfigitur) —— *Hoc, quicquid est, libellorum excipias lætus* &c. *Id quòd eò proclivius facturum te spondet animus, quoniam ex* Andreæ ASULANI *Officinâ publicum indipisci sunt exorsi primùm. Nôsti, opinor, hominis diligentiam non in conformandis modò libris perpensiore limâ, quàm cæteri soleant, quotquot sunt omnes; sed & conquirendis hinc indè, ac, quod aiunt, ex Orci faucibus, eruendis ingeniorum, quæ lucem nobis peperere, jam ferè abolitis monumentis. Et hoc præstat ille quidem, ab* ALDI *generi vestigiis nec latum utique unguem divulsus,* ALDI *(inquam) illius bene docti viri, cui plurimum debet studiosissimus quisque, quòd barbaricas vitiligines latè jam obrepentes detergere is adortus est primus. At eo immaturius rapto, ac è nobilis consilii cursu medio (qui mortalibus nimio plus frequens est mos) revulso, quamvis interpellatam, non destituit curam socer, amplitudinis tuæ perstudiosus, qui, dum subinde precelsi animi tui laudes celebrat, nec munificentioris naturæ claritatem reticet, id perficit demum, ut sacro nomini tuo destinatas diu lucubrationes nostras libentius dicandas curaremus. Vale.* Initio adtexitur hæc ad lectorem monitio. *Sicuti Antiquarum Lectionum commentarios concinnârat olim* Vindex CESELIUS, *ita nunc eosdem per incuriam interceptos reparavit* Lodovicus CŒLIUS RHODIGINUS, *in corporis unam velut molem aggestis primùm Linguæ utriusque floribus, mox advocato ad partes* PLATONE *item, ac* Platonicis *omnibus, neccon* ARISTOTELE, *ac hæreseos ejusdem viris aliis, sed & Theologorum plerisque ac Jureconsultorum, ut Medicos tacean & Mathesin professos. Ex quâ velut lectionis farragine explicantur Linguæ Latinæ loca, quadringentis haud pauciora ferè vel aliis intacta, vel pensiculatè parum excussa. Opto valeas, qui leges, livore posito.* Αὐτὴ γὰρ ἀντιπελάργωσις ἱκανή.

(b) *Mense* Martio. *Habita fuit hæc Oratio* Venetiis *mense* Januario. M.D.IIII. Quam CARTEROMACHUS *Danieli* RENERIO patritio *Veneto* nuncupavit.

(c) FABRIC. *Biblioth. Græc.* lib. 4. pag. 520.

(d) Μηνὸς Μαρτίου δʹ. ἐπὶ Λέοντος δεκάτου Πάππα Ῥώμης. Cum ejus privilegio ad decennium. Initio præmittuntur hæc.

Μιχαήλῳ τῷ Συλβίῳ πρεσβευτῇ τοῦ θεοσεβεστάτου καὶ ἀνικήτου Ἐμμανουήλου Λυσιτανίας βασιλέως, Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς, χαίρειν.

Ὅυμοι δοκεῖ προσῆκον εἶναι, βέλτιστε, τυπῶν ἐκεῖνα, ὧν ἔνδειαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὧν ἐνδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες, ὡς οὔπω παρά τινος

NIC. PEROTT. Cornucopiæ sive Comment. in quæd. MARTIAL. Epigrammata : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.*(a)fol. Venet. 1517.

PRISCIANI Opera : *majore accuratione in ædibus* OLIVERI SENANT. (b) 4.to Paris. 1517.

Jo. REUCHLINI de arte Cabalisticâ libri tres : *apud* THOMAM ANSHELMUM. (c) fol. . . . . . Hagen. 1517.

ÆNEÆ SYLVII libellus aulicorum miserias explicans : *ex Officinâ litterariâ* JOANNIS SCHŒFFERI Moguntini. (d) 4.to . . 1517.

Biblia Hebræa Rabbinica : *typis* DANIELIS BOMBERGI. (e) fol. . Venet. 1518.

Biblia

νος μέχρι καὶ τ̃ νῦν τυπωθέντος. Διὸ ——— ταῖς Θωμᾶ τ̃ Μαγίστρυ ἐκλογαῖς ——— χαλκοτύποις γλυφίσι τυπῶν ἠρξάμην. Ἅιτινες ἀγαθῇ τύχῃ πέρας εἰλήφασιν ἀφειδέσι δώροις, χάριτί τε καὶ ἐπιεικίᾳ τῇ σῇ. Χειμαζόμενος γὰρ ἐν πελάγει πολλῶν ἕνεκα, καὶ ὑπὸ κυμάτων θινόμενος δεινῶς, λιμένα σε εὔδιον καὶ εὐπρόσοιστον εὗρον, καὶ ἔτι φιλέλληνα ὄντα τῷ ὄντι, βοηθόντε πλυσιόδωρον καὶ ἄφθονον χορηγὸν εἰς τὸ κοινωφελὲς τυτὶ τ̃ τυπυργίας ἔργον. Ἀνθ' ὧν ——— ταύτας σοι προσφωνῶ τὰς ἐκλογὰς &c.

Λακταντίυ Πτολεμαίυ τ̃ Σεναίυ.

Λυσιτανῆς γαίης Μιχάηλε φαεσφόρος ἀστὴρ,
 Συλβιαδῶν βλάστημ' ἔυγενες ἀρχεγόνων·
Ἀυσονίδος μύσης σειρὴν πάλαι, Ἀτθίδος ἄρτι,
 Ἐς δ' νέωθ' ἱερῶν καὶ Σολύμων πρόπολος·
Ζαχαρίας ὁ κλυτὸς μολυβογράφος ἀρτιπόνητον
 Σοὶ βίβλον ἠνὶ καμὼν τήν δε δίδωσιν ἔχειν,
Ἀντ' ἐυεργεσιῶν μεγάλων μικρόντι χάρισμα.
 Ουδὲν γὰρ πενίη φεῦ ποτ' ἔρεξε μέγα.

Τ̃ αὐτῦ.

Ζαχαρίας ὁ Κρὴς ὁ καλοῖο φεράνυμος ἔργυ,
Τορνέυσας τὸ δε γράμμ', ὃ γράμμ' ἀτὰρ ἔυπνοον ἀνθέων
Δράγμα περιστάζον λογοδαίδαλα κηρία μυσῶν,
Δίζετο ὃν κατὰ θυμὸν, ὅτω μερόπων γέρας ἔστω
Θυμῆρες φρενοθελγὲς ἐράσμιον ὐκ ἀπόβλητον.
Ταῦτα δ' πορφύροντι μελαίνης νυκτὸς ἀωρὶ,
Φοῖβος ἀκερσεκόμης ὄναρ ἤντετο, καὶ τάδ' ἔνισπεν·
Τὴν νῦν Πιερικὴν δίζῃ, κλυτότεχνε, μέλισσαν·
Δήεις ἐν σίμβλοισιν ἐκείνοις, ἔνθεν ἀρύειν
Νᾶμα Τάγοιο φέριστον, ὅταν διψῇς γε, θαμίζεις.

(a) *Mense* Maio. De hâc Editione prius.

(b) *Ad Idus* Apriles. *Venundantur* Parisius *ab* Oliverio SENANT *sub Insigni Sanctæ* Barbaræ *in vico divi* Jacobi.

(c) *Mense* Martio.

(d) Ad calcem; *per* Joannem SCHŒFFER *Typographum sane quàm accuratum* Maguntiaci, *ubi* Divinum *inventum stanneis typis excudendi Libros primò natum*: *Prid. Nonas* Julias. M.D.XVII.

(e) LONG, *Biblioth. Sacr.*] ,, Biblia ,, Hebræa, cum Masora & Targum seu ,, Paraphrasi Chaldaïcâ ONKELOSI ,, in Pentateuchum, HIEROSOLY- ,, MI-

Biblia Hebraica: *operâ* DANIELIS BOMBERGI. (a) 4.to . . . Venet. 1518.

Psalterium Hebræè, Græcè, Chaldaïcè (aut veriùs *ÆTHIOPICE*) & Latinè: *operâ JOANNIS POTKENII & JOANNIS SOTERIS.* (b) 4.to . . . Colon. 1518.

Liber ESTHER Hebraïcè cum comment. Ro. ISAAC ARAMAH. (c) 4.to . . Constantinop. 1518.

Sacræ Scripturæ veteris novæ'que omnia, Græcè; in tres partes divisa: *in ædibus* ALDI

& ANDREÆ

„ MITANA in eundem, JONATHANIS filii *Uzielis* in Prophetas, „ R. JOSEPH COECI & aliorum in „ Psalmos, Proverbia, Job. & quinque „ parva Volumina, & alterâ paraphrasi „ in librum Esther. *Item* cum commentariis Rabbinorum, *unde Biblia* RABBINICA *dicta*, R. *Salomonis* JARCHI „ contractè RASI in Pentateuchum; „ Esram, Paralipomena & quinque Meghilloth: R. *Davidis* KIMHHI contractè „ RADAK in omnes Prophetas & in „ Psalmos; KAV VENAKI vel potiùs „ R. ELIESERIS F. JACOB in Proverbia Salomonis: R. *Mosis* NAHHAMAN, „ contractè RAMBAN in Jobum: R. „ *Abrahami* PERITSOL in Jobum: R. „ LEVI F. GERSON, contractè RALBAG in Danielem: R. SIMEONI „ in Esram & Paralipomena. *Denique* „ cum variantibus lectionibus *Ben.* ASER „ & *Ben.* NEPHTALI in Pentateuchum, „ &c. & cum Præfatione Latinâ LEONI „ X. Pont. Max. nuncupata à FELICE „ Pratensi, *cujus curâ & studio hæc omnia* „ *primùm edita sunt.* ——— " Et ex Præfatione] „ Multi quidem antea Manuscripti circumferebantur, sed adeò „ nitore suo privati; ut par ferè mendarum numerus dictiones ipsas consequeretur, nihilque magis ab his desiderare- „ tur quàm verus & nativus candor, „ quem nunc à nobis illis esse restitutum, „ qui legent, cognoscent omnes. *Da-* „ *niel* enim BOMBERGUS . . . . neque „ labori, neque sumptibus parcens, publicæ „ utilitatis gratiâ, plurimis collatis Exemplaribus hosce Libros studio nostro, fide „ & diligentiâ castigandos, imprimendos „ curavit. Rem equidem perdifficilem, „ nec ob id ab aliis hactenus tentatam. „ His autem addidimus Veterum interpretationes Hebraicas & Chaldæas, „ communem scilicet & *Hierosolymitanam*, „ in quibus multa sunt arcana & recondita „ mysteria Christianæ pietati tam utilia, „ quàm necessaria. (Resecuit ex Rabbinorum Libris ea, quæ Religioni Christianæ erant adversa; quod etiam præstiterunt qui sequentes hujusmodi Biblio- „ rum Editiones procurârunt). Hanc „ Editionem (*ait* BUXTORFIUS *in Biblioth. Rabbin.* p. 298.) vehementer reprehendit ELIAS *Levita* in Præfatione „ Libri 3. Massoreth, propter notas Massorethicas isti Editioni ad marginem adjectas, suadens, ut nullus ad eas animum ponat; *nam*, inquit, *qui apposuit* „ *eas, non potuit discernere inter dextram &* „ *sinistram suam, quia non fuit Judæus,* „ (ELIAS *nescivit*, *quòd* FELIX Pratensis, „ *qui notas istas huic Editioni adjecit, Judaismo relicto Christianam Fidem suscepe-* „ *rit*) *& in Masorâ nihil quidquam intel-* „ *lexit.* &c.

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.*] *Anno* XVI. LEONARDI LOREDANI *Ducis* Venetiarum.

(b) De hôc lege priùs.

(c) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) *Mense*

& ANDREÆ *foceri.* (a) fol. . . . Venet. 1518.

Biblia Latina: *apud* JACOBUM SACON. (b) 8.° . . . . . . Lugdun. 1518.

Nov: Teſtam. ERASMI *Latinè.* (c) fol. Baſil. 1518.

Biblia Gallica Gloſſata: *apud* JACOB: SACON: (d) fol. . . . Lugdun. 1518.

Biblia Germanica, 2. Vol. *ex Officinâ SILVANI OTTMAR:* (e) fol. . . . Aug. Vind. 1518.

Biblia

(a) *Menſe* Februario. Pars prima continet Pentateuchum, Joſue, Judices, Ruth, Regnorum libros quatuor, Paralipomenon duos, Esra, Eſther, Tobit, Judith, Job, Pſalterium. cum *Andreæ* ASULANI Latinâ ad ÆGIDIUM *Viterbienſem*, Presbyterum Cardinalem, titulo ſancti *Matthæi*, & apud Catholicum Regem Legatum Epiſtolâ ——— *Quoties* (ait) *mihi venit in mentem, quanta tibi cum genero* ALDO *fuerit conſuetudo nullâ aliâ de cauſâ magis quàm ob admirabilem illam animi tui cupiditatem juvandæ rei litterariæ, quam neſcio an ille potiùs æquaverit quàm ſuperare potuerit: nullum arbitror eſſe amicitiæ genus, quod tu ſanctiùs colas, quàm quod mecum olim auſpice (ut ita dicam)* ALDO *contraxeris* ——— *Ego multis vetuſtiſſimis Exemplaribus collatis, adhibitâ etiam quorundam eruditiſſimorum hominum curâ Biblia (ut vulgò appellant) Græcè cuncta deſcripſi, atque in unum Volumen reponenda curavi tui nominis æternitati dicata* &c. Ad calcem 150. Pſalmorum adduntur hæc; *Pſalmus* DAVID *contra* GOLIATH *pugnaturi; Odæ* MOSIS *ex Cap: 15. Exodi & ex Cap: 32. Deuteronomii; Oratio* ANNÆ SAMUELIS *matris ex I. Regn. C. 2. Oratio* ABBACUC. *C. 3. Oratio ex* ESAI. *C. 26. Oratio* JONÆ *C. 2. Oratio trium puerorum ex* DAN. *C. 3. Hymnus eorundem, Hymnus* MARIÆ *Virginis, Oratio* ZACHARIÆ; *& Ode quindecim verſuum trimetrorum incipiens,* Δαβὶδ μελῳδὲ &c.

Pars ſecunda continet Proverbia, Eccleſiaſten, Canticum Canticorum (qui tamen Liber in reliquorum Librorum Indice non memoratur) Sapientiam Salomonis, Sapientiam Siracidæ, Eſaiam, Hieramiam, Baruch, Threnos, Epiſtolam Jeremiæ, Ezechiel, Daniel, Oſee, Joel, Amos, Abdiah, Jonah, Michæam, Naum, Abbacum, Sophoniam, Aggæum, Zachariam, Malachiam, Maccabæorum tres libros; cum *Federici* ASULANI Latinâ ad *Danielem* RENERIUM *Veronæ* præfectum Epiſtolâ.

Parts tertia continet Evangelia quatuor, Acta Apoſtolorum, Epiſtolas S. Paul. ad Romanos, binas ad Corinthios, ad Galatas, Epheſios, Philippenſes, Coloſſenſes, binas ad Theſſalonicenſes, binas ad Timotheum, Titum, Philemonem, Hebræos: Epiſtolam S. Jacobi: Epiſtolas, binas S. Petri, tres S. Johannis: Epiſtolam S. Judæ, & Apocalypſin S. Joannis: cum *Franciſci* ASULANI Latinâ ad ERASMUM Epiſtolâ ——— *Siquidem* (ait) ALDUS, *cujus memoria nullis unquam litterarum monumentis aut doctorum hominum prædicatione ſatis celebrabitur, & nomen tuum apud* Italos *illuſtre reddidit, & accuratè operam dedit, ut optimarum diſciplinarum cultores diligentiam in recognoscendâ vetuſtate admirarentur tuam* &c. *Nil ardentiùs optavi quàm ut intelligeres me omnem voluntatem convertiſſe ad virtutis tuæ laudem* &c. *Nec ad id aliquâ ex parte nunc efficiendum aliunde facultatem nobis ſuppetere poſſe putavi, quàm ſi ſacri hi libri characteribus noſtris effićti nomen tuum præferentes divulgarentur.* &c.

(b, c, d, e, f,) LONG, *Biblioth. Sacr.*

(a) LONG,

Biblia Belgica: DE GRAVE. (f) fol. Lovan. 1518.

D. HIERONYMI Opera : *typis* AMERBACHII. (a) fol. . . . Basil. 1518.

NILI Sententiæ morales ; BILIBALDO PIRCKHEYMERO interprete: *apud PAMPHILUM. G.* (b) 4.to . . . Basil. 1518.

BERNONIS Abbatis libellus de Officio Missæ, quem edidit *Romæ* : *ex Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI: (c) 4.to Paris. 1518.

PETRI GALATINI Ordin. Minor. Opus de arcanis Catholicæ Veritatis : *per* HIERONYMUM SUNCINUM. (d) fol. ORTHONÆ MARIS. 1518.

Horæ Canonicæ litterâ Gothicâ : *per* HENRICUM STEPHANUM *sumptibus* BRIENSIS. (e) . . . . Paris. 1518.

Postilla sive expositiones Epistolarum & Evangeliorum: *impress. pro THOMA LAISNE.* (f) 4to . . . . . 1518.

F. MALACHIÆ *Hibernici* libellus septem peccatorum Mortalium venena eorúmque remedia describens, qui dicitur Venenum Malachiæ: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to . . . . . Paris. 1518.

De pœnitentiâ Canones PETRI Archiepisc. *Alexand.* & GREGOR. *Neocæs.* de Simoniâ

(a) LONG, *Biblioth. Sacr.* Cap. I. pag. 50.

(b) *Mense* Januario.

(c) *Anno* CHRISTI *Salvatoris, qui est Altare, Victima & Sacrificium nostrum, superbenedictus in sæcula sæculorum* M.D.XVIII. *Secundâ die* Decembris. *Amen.*

Epistolâ *Parisiis* M.D.X. cum *Jacobi* FABRI ad Sacerdotes quâ indicat hoc BERNONIS Abbatis *Augiensis* Opus sibi superiore *Julio* Bibliothecas *Moguntinas* lustranti inventum & suo rogatu *Andreæ* VESTUSENNI Doctoris curâ exscribi jussum, sibíque in *Galliam* missum.

(d) *Quinto decimo Kalendas* Martias. *De arcanis Catholicæ Veritatis in Hebraicis Libris, præsertim in Talmud inventis, in defensionem præstantissimi viri* Johannis CAPNIONIS.

(e) CAILLE pag. 83.

(f) Licèt loci nomen non adjiciatur, opinor illum *Parisiis* habitâsse ; ex cujus forsan posteris fuit *Jacobus* LAISNE *Joanni* DE LA CAILLE memoratus anno 1648.

(g) *April.* 26.

(a) *Mense*

niâ GENNADII Patriarch. *Conſtantinop.* Epiſtolâ; de ligandi & ſolvendi poteſtate NICEPHORI CHARTOPHYLACIS *Conſtantinop.* Archiep. Epiſtolâ; Jo. OECOLAMPADIO interprete: *apud* Jo. FROBENIUM. (a) 4.to . . . . . . Baſil. 1518.

MARCI DE GRAND. VAL. non tres Magdelenas ſed unicam colentis Apologia: *in ædibus* JODOCI BADII. (b) 4.to . Pariſ. 1518.

GALEN. de Sectis Medicorum, GEORGIO VALLÂ interprete; ALEXANDR. APHRODIS. de Febribus, eodem interprete; HIPPOCRAT. de naturâ humanâ, ANDREÂ BRENTIO *Patavino* interprete: *apud* HENRICUM STEPHANUM *in conſpectu Scholarum Decretorum.* (c) 4.to . . Pariſ. 1518.

DIOSCORIDES, Græcè: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *ſoceri.* (d) 8.o . . . Venet. 1518.

DIOSCORID. Latinè interprete MARCELLO VIRGILIO Secretario *Florentino* cum ejuſdem Annotationibus: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ Florentini. (e) fol. . Florent. 1518.

ARISTOTELIS Phyſicorum libri 8, & aliorum Opuſculorum Phyſicæ libri 20; interpretibus JOANNE ARGYROPYLO & FRANCISCO VATABLO; acceſſit è regione

(a) *Menſe* Novembri.

(b) *Decim. Kal.* Septembris.

(c) 20. *April.*

(d) *Menſe* Junio. cum *Franciſci* ASULANI ad *Hieronymum* ROSCIUM *Patavinum* Philoſophum & Medicum Epiſtolâ. ——— *Nos autem* (ait) *eo conſilio hæreditatem* ALDI, *quem loco patris habebamus, adire voluimus, ut illam integram filiis ejus, qui ex ſorore noſtrâ ſuſcepti eſſent, conſervaremus.* &c. *Cùm* DIOSCORIDIS *libros de materiâ medicâ & venenatis animalibus, atque de remediis* ——— *diligenter à te caſtigatos, ac ex collatione multorum vetuſtiſſimorúmque Codicum ad me informandos miſeris* ——— *Itaque tuis potiſſimùm auſpiciis legetur* DIOSCORIDES *magnâ ex parte integritati ſuæ reſtitutus* &c. Nicolaus LEONICUS *vir doctiſſimus Codicem emendatiſſimæ lectionis tibi commodavit, cujus fidem ſecutus cùm alia immutanda duxiſti, tum apponendum aſteriſcum nonnullis capitibus curâſti, quæ veluti ſuppoſititia ſunt tibi judicata, cùm ea omnia animadvertiſſes in Codice illo antiquiſſimo deſyderari.* &c.

(e) *Idibus* Octobris.

gione tralatio vetus recognita ab eodem VATABLO: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (a) fol. . . . . . . Parif. 1518.

ALBERTI PIGHII *Campenfis*, Philofophi Mathematici ac Theologiæ Baccalaurei formati adversùs prognofticatorum vulgus, qui annuas Prædictiones edunt, Aftrologiæ defenfio, ad AUGUSTINUM NYPHUM *Sueffanum*: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 4.to . . . . . Parif. 1518.

ARTEMIDORUS, & SYNESIUS DE INSOMNIIS, GRÆCE: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *foceri*. 8.° . . Venet. 1518.

THEOPHILI VEGGII feu DE VECCHIIS Canonici regularis *Lateranenfis* breve Memoriale pro interrogationibus fiendis circa pœnitentes cum multis cafuum decifionibus &c. *per Mag. ANTONIUM DE VIOTTIS.* (c) . . . Parmæ. 1518.

PLATONIS Opera Latinè FICINO interprete, adjectis ad ejus Vitæ & Operum Enarrationem AXIOCHO ab RODOLPHO AGRICOLÂ & ALCYONE ab AUGUSTINO DATHO translatis: *in ædibus* Afcenfianis. (d) fol. . . . Parif. 1518.

FRANCHINI GIFURII *Laudenfis* Regii Mufici publicè proficientis delubríque *Mediolanenfis* phonasci de Harmoniâ Muficorum Inftrumentorum Opus: *impreffum per* GOTARDUM PONTANUM Chalcographum. (e) fol. . . . . . . Mediola. 1518.

PLUTARCH. de tuend. bonâ valetudine, utrùm

(a) *Bibliothec.* FAULTRIERAN.

(b) At in calce Libri, xv. *Calendas* Aprilis. 1519.

(c) *Die* 22. *menfis* Maii. *Cremon.* Littefat. Tom. II. pag. 51.

(d) *Quinto Kalendas* Junias.

(e) XXVII. Novemb. *Authoris præfecturæ anno trigefimo quinto.* LEONE X. *Pont. Max. ac Chriftianiffimo Rege* Francorum FRANCISCO *Duce* Mediolanenfi.

(a) *Menfe*

utrùm graviores animi morbi quàm corporis; num bene dictum sit, λάθε βιώσας; de cupiditate divitiarum, interprete ERASMO; consolatoria Oratio ad APOLLONIUM, interprete STEPHANO NIGRO; de Exilio, interprete ANGELO BARBATO; de ferâ Numinis vindictâ, & vitandâ Usurâ, interprete BILIBALDO PIRCKHEYMERO; convivalis Quæstiuncula de not. *Pythagoric.* interprete PHILIP. MELANCHTHONE: *apud* JOAN. FROBENIUM. (a) 4.to . Basil. 1518.

ORUS APOLLO *Niliacus* de Hieroglyphicis notis BERNARDINO TREBATIO *Vicentino* interprete: *per* JO. FROBEN. (b) 4.to . . . . . Basil. 1518.

PLIN. Natural. Histor. *typis* THOMÆ ANSHELMI Badensis *ductu & auspicio* LUCÆ ALANTSEÆ Viennensis *incolæ*. fol. Hagen. 1518.

EUSEBII Chronicon cum additamentis ad annum 1511.: *per* HENRICUM STEPHANUM *in formulariâ litterarum arte Opificem, illius maximâ curâ & diligentiâ.* (c) 4.to Paris. 1518.

POMPONIUS MELA; JULIUS SOLINUS; Itinerarium ANTONINI Augusti; VIBIUS SEQUESTER; P. VICTOR de Regionibus Urbis *Romæ*; DIONYSIUS AFER de situ Orbis PRISCIANO interprete: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.° Venet. 1518.

SUETON. DIO. CASS. SPARTIAN. CAPITOLIN.

(a) *Mense* Septembri.

(b) *Mense* Februario.

(c) Octobris *trigesimâ die.*

(d) *Mense* Octobri. FRANCISCUS ASULANUS Lectori. S. —— *Tanta est juvandæ rei litterariæ avita quædam in nobis cupiditas, ut* ——— *omnem diligentiam* ——— *nullâ sumptûs aut laboris ratione habitâ conferre conemur. Ut igitur è nostrâ Officinâ* POMPONIUS MELA &c. *vos hortor* ——— *ne patiamini tot exhaustos labores, quos (ut olim* ALDUS *sororius meus)* ANDREAS *Pater, ego, &* FREDERICUS *frater quotidie vestræ utilitati destinamus, aversâ (ut aiunt) Minervâ perire.*

(a) *Mense*

PITOLIN. LAMPRID. GALLICAN. TREBELL. VOPISC. AUREL. VICT. EUTROP. Diacon. POMP. LÆT. EGNAT. ex recognitione ERASMI : *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) fol. . . Basil. 1518.

TITI LIVII Decas prima: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (b) 8.° . Venet. 1518.

FLORUS cum JOANNIS CAMERTIS Indice & Annotationibus : & SEXT. RUFI Histor. Rom. cum ejusdem Indice & Scholiis : *per* JOANNEM SINGRENIUM. (c) fol. . . . . . Basil. 1518.

QUINT. CURTIUS cum Annotationibus ERASMI curante BEAT. RHENANO : *ex ædibus* SCHURERII. (d) fol. . Argent. 1518.

Calen-

(a) *Mense* Junio. cum ERASMI ad FEDERICUM *Saxon.* Elector. & ejus patruelem GEORGIUM Epistolâ: ——— SUETONIUM *nescio quo Deo propitio, & antehac non ita passim depravatum, nunc eruditorum meâque operâ purum, ni fallor, & integrum habemus, suffragante mihi ad hoc negotii pervetusto quodam Codice, quem è Bibliothecâ Monasterii, apud* Nervios *olim, nunc* Tornacenses, *vulgato cognomine divi* Martini, *nobis exhibuit nobilissimus ille* Gulielmus MONTJOIUS, *qui id temporis regias vices eâ in urbe gerebat. Reliquos, quoniam nullo hujusmodi præsidio sublevabamur, quod unum licuit, multo certè minùs depravatos dedimus* &c. Antverpiæ. *Nonis* Juniis. M.D.XVII. Ac ejusdem ad lectorem alterâ : *Cùm hanc æditionem jam adornâssem, commodùm allatus est* SUETONIUS Aldinis *typis excusus, sed emendatus operâ* Baptistæ EGNATII, *viri cum primis tum integri tum eruditi. Nam utrumque juxtà requirendum arbitror in eo, qui veterum lucubrationes emendandas aut explicandas suscipit. Equidem* ALDI *mei hôc fero moderatiùs, quòd in hanc restituendi bonos Autores provinciam is successerit, qui demortui per se clari gloriam obscuret, si tamen hoc est obscurare, virtute virtutem vincere. Atque utinam ut* SUETONIUM, AURELIUM VICTOREM, & EUTROPIUM *dedit, itidem &* ÆLIUM SPARTIANUM, *cæterósque huic adjunctos nobis dedisset! in quibus nos permulta restituimus; nam omnia, quî poteram, nisi Codicum antiquorum auxilio adjutus! Tametsi & in* Tranquillo *nonnulla restituimus, quæ* Egnatium *licèt oculatissimum subfugerant. Velut* &c. *An.* M.D.XVII.

(b) *Mense* Decembri.

(c) Privileg. conceff. *Leonardo* & *Lucæ* ALANTSEE fratribus & civibus & Bibliopolis *Viennæ* pro Commentariis in *Pompon.* MEL. & nonnullis aliis Operibus.

(d) *Mense* Junio. cum Epistolâ ERASMI ad HERNESTUM *Bavariæ* Ducem. *Si* M. TULLIUS (ait) *omnium suffragiis uberrimus & inexhaustus facundiæ fons fatetur eloquentiæ venam facilè inarescere, ni quotidianâ legendi dicendique exercitatione sufficias; quid mihi credis accidisse, cui cùm vix tenuis quidam orationis rivulus contigerit, jam anni complures in eo studiorum genere consumpti sunt, quod adeò ad expoliendam orationem non facit, ut quamlibet etiam benignè fluentem copiam possit exstinguere, ac dictioni quantumvis nitenti situm ac rubiginem obducere. Quid enim inutilius ad tuendam Rhe-*

torices

Calendarium Romanum magnum, JOANNE STŒFFLER *Justingensi* Mathematico Auctore: *impressum per JACOBUM KOBEL.* (a) fol. . . . . . OPPENHEYM. 1518.

Diarium de Nuptiis SIGISMUNDI *Polon.* Reg. & BONÆ, per JODOCUM LUDOVICUM DECIUM *Wissemburgen. impressum per* HIERONYMUM VIETOREM Philovallen̄. (b) 4.to . . . . . Cracoviæ. 1518.

LUCIANI Charon & Tyrannus, PETRO MOSELLANO *Protegense* interprete: *ex Academiâ* Anshelmianâ. (c) 4.to . . Hagen. 1518.

ISOCRATIS Oratio de Bello fugiendo & Pace servandâ, PETRO MOSELLANO *Protegense* Interprete. (d) 4.to . . . . . .

CICER. Offic. cum notis MARSI, MATURANTII, ASCENSII; LÆLIUS, cum not. OMNIBONI, ASCENSII; CATO *maj.* cum not. PHILETICI, ASCENSII; Paradox. cum not. OMNIBONI, MATURANTII,

torices politiem, quàm tumultuariâ lectione sursum ac deorsum per omnes Authores, eósque interim inconditos raptari? Quod usque nobis faciendum fuit, in Novo Testamento, in cudendis ac recudendis Chiliadibus, in instaurandis HIERONYMI *Libris. Proindè quò contractam hisce studiis Orationis vel scabritiem vel inopiam aliquâ ex parte corrigeremus, dum proximo vere* Britanniam *adirem*, QUIN. CURTIUM *itineris ac navigationis comitem adjunxi; qui mihi olim puero lectus, mirè candidus ac tersus est visus, nec alius sanè visus est ex tanto regustatus intervallo.* &c. *An.* M.D.XVII. *prid. Non.* Novembres. Libris frons picturis & scutis nobilibus gentilitiis adornatur. Medium locum possidet tituli ipsius inscriptio. Partem superiorem vendicat Imperatoris in folio sedentis imago inter duos stantes, Regem alterum, alterum Ducem: Subscriptio hôc nomine MAXIMILIANVS AVG. & subjectis Imperii Insignibus cum hôc circumeunte Hemistichio ΤΟΥ ΓΑΡ ΚΡΑΤΟΣ ΕΣΤΙ ΜΕΓΙΣΤΟΝ (ex HOMER. Iliad. I. v. 25.) Ab utroque paginæ latere pendent varia Scutorum genera. Oræ inferiori inscribitur hæc nuncupatio.

IMPER. CÆS. MAXIMILIANO P. F. AVG. PATRI PATRIÆ. LIBERTATISQVE ADSERTORI. BEAT. RHENANVS. F. C.

(a) 24. *Martio.*
(b) 31. *Maii.*
(c) *Mense* Octobri.
(d) Epistola præfixa datur *Lipsiæ Idib.* Aug. M.D.XVIII.

TII, ASCENSII: *diligentiâ & sumptu* GEORGII DE RUSCONIBUS Mediolanensis. (a) fol. . . . . . Venet. 1518.

CICER. Rhetoric. & de Inventione: *ex ædibus* SCHURERII. 4.to . . . . Argent. 1518.

Compendium Rhetorices ex *Tulliano* Thesauro concinnatum per JACOBUM LOCHER: *excusum per RENATUM BECK.* 4.to . . . . . Argent. 1518.

PLINII Epistolæ: *arte* JOANNIS DE PRATO & JACOBI LE MESSIER, *sumptibus* ÆGIDII DE GOURMONT. (b) 8.° . . . . . Paris. 1518.

JO. GARZONIS *Bononiensis* de rebus *Saxonicis* libri duo: *apud* JO. FROBENIUM. (c) 4.to . . . . . Basil. 1518.

ERASMI STELLÆ *Libonothani* de *Borussiæ* Antiquitatibus libri duo: *apud* JOAN. FROBENIUM. (d) 4.to . . . Basil. 1518.

PLIN. Epistol. Panegyric. & de Viris illustrib. & SUETON. de Gramm. & Rhetor. & JUL. OBSEQ. de prodigiis: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (e) 8.° . . . Venet. 1518.

Epistolæ ab ERASMO & ad ERASMUM: *in ædibus* Frobenianis. (f) 4.to . . . Basil. 1518.

Auctarium selectarum aliquot Epistolarum ERASMI ad Eruditos, & horum ad illum: *apud* JO. FROBENIUM. (g) 4.to . . . Basil. 1518.

ÆSOPI

(a) XXIII. Maii. *regnante inclyto Duce* LEONARDO LAUREDANO.
(b) *Die* XXV. Januarii.
(c) *Mense* Martio.
(d) *Mense* Martio.
(e) *Mense* Julio.
(f) *Mense* Januario.
(g) *Mense* Augusto. cum *Beati* RHENANI ad *Michaelem* HUMELBERGIUM *Ravenspurgensem* Jureconsultum Epistolâ. ——— *Nactus sum hic ex* ERASMI *Bibliothecâ nuper propitio Mercurio fasciculos aliquot Epistolares, è quibus nonnullas statim Epistolas sublegi, nempe insigniores, quarum illius quædam sunt, quædam doctissimorum hujus ævi virorum illis respondentes. Animavit*

ÆSOPI Vita & Fabellæ Græcè cum Latin. interpretatione ; GABRIÆ 43 Fabellæ Græcè, cum Latin. metric. interpretat. *apud* JOANNEM FROBENIUM. (a) 4.to	Basil.	1518.
HOMERI Batrachomuomachia Gr. Latin. *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to	Basil.	1518.
ÆSCHYLI TRAGOEDIÆ GRÆCÆ : in ædibus ALDI & ANDREÆ *soceri.* (c) 8.°	Venet.	1518.
COMMENTARII GRÆCI in septem Tragœdias SOPHOCLIS, quæ ex aliis ejus compluribus injuriâ temporum amissis solæ superfuerunt : *Opus exactissimum rarissimúmque in Gymnasio* Mediceo *Caballini Montis à* LEONE *Decimo Pont. Max. constituto recognitum repurgatúmque ; atque ad communem studiosorum utilitatem in plurima Exemplaria editum.* (d) 8.°	Romæ.	1518.

SOPHO-

mavit autem ad hoc me furtum, in primis, quòd quemadmodum beatos istos rebus omne genus cumulatissimos quædam etiam sublata fallunt, sic ERASMUM *τοῖς μουσῶν κειμηλίοις instructissimum non sensurum putabam, etiamsi aliquid sustulissem. Deinde, quòd hic vir me minùs quidem merentem sic amat ex animo, ut etiam in se gravius aliquod admittenti noxam sit facilè condonaturus. Vide, quam fiduciam amicitia syncera pariat.* —— *Quid* ERASMO *vel doctius vel eloquentius? Quid* BUDÆO *politius aut excussius aut* Atticum *magis? Quid* TUNSTALLO *vel candidius vel tersius vel modis omnibus absolutius? Ut de aliis interim taceam. Eas Epistolas post* ERASMI *discessum* FROBENIO *typis excudendas tradidi* &c. *Literarium sodalitium hujus Urbis recentem, quem ex tanti viri discessu tristitiam contraxit, his legendis aut discutiet, aut certè solabitur.* &c. *Vale.* Basileæ, XI. *Calend.* Sept. *An.* M.D.XVIII.

(a) *Mense* Januario. Cum Præfatoriâ FROBENII ad Lectorem Epistolâ ; de quâ lege *Annal. Typograph.* Vol. I. pag. 43.

(b) *Mense* Januario.

(c) *Mense* Februario.

FABRICIUS in *Biblioth. Gr.* lib. II. p. 615. *Primus omnium* Aldus MANUTIUS *Tragœdias* ÆSCHYLI *Græcè publici juris fecit* Venetiis 1518. 8. *sed parum emendatè, atque ita ut* Agamemnonis *postrema pars cum* Choëphoris *capite mutilis confusa pro unâ Fabulâ exhiberetur* Agamemnone : *ut etiam fecit* Aldum *secutus* Adrianus TURNEBUS, Paris. 1552. 8. At verò hanc Editionem non curavit *Aldus* MANUTIUS, qui jam antea obierat. ANDREAS autem ALDI socer, honoris gratiâ, generi defuncti nomen in Editionum Subscriptionibus solebat suo præponere : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.*

(d) *Non sinè privilegio, ut in cæteris.* Ετῳ ἔκτῳ τῆς ἀναῤῥήσεως Λέοντος δεκάτου τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως. Huic Editioni præfigitur LASCARIS Epigramma, quod ab *Henrico* STEPHANO & aliis prætermitti queritur in suâ *Bibliothecâ Græcâ* FABRICIUS, majusculis litteris (de quibus lege *Annal. Typogr.* Vol. I. pag. 268.) excusum.

Ἀκου-

Sophocles cum Scholiis Græcis. (a) 8.° . . . . Florent. 1518.

Nicolai Vallæ translatio verſib. Heroic. Hesiod. Oper. & dier. cum eodem Græco Poæmate ſeorſim: *apud* Jo. Froben. (b) 4.to . . . Baſil. 1518.

Euripid. Hecub. & Iphigen. in Aulid. Latinæ factæ Erasmo interprete: *apud* Joannem Frobenium. (c) 4.to Baſil. 1518.

Aristophanis Plutus, Græcè. (d) 4.to . . . .

Plauti

Λασκάρεως. Ἐις Σοφοκλέα.

Πόλλ' ἐκ τεῶν σελίδων ἔιποιμί κεν, ἠὲ Σοφίλου,
Δείγματα σῆς πινυτῆς· πόλλ' ἀπὸ μαρτυρίης.
Ὅσσα μεθηρμόσαο τραγικῆς περὶ κόσμον ἀοιδῆς,
Ὡς μέρος, εἶδος ἅπαν, πᾶν πάθος ἠυτρέπικας.
Κάλλους, ἐυστομίης, ὕψους τέλος ἐξεπόνησας,
Ζῆλον Ὁμηρείης γνήσιον ἐυεπίης.
Ὥς σε Δίων, Ξενοφῶν, σκώπτης σῶν τ' ᾔνεσ' ἑταίρων.
Ἀρχέτυπον τραγικοῖς θῆκεν Ἀριστοτέλης.
Σόντε κόθορνον ἄεισεν ὁ κ' εἰς ἑὸν ἡγεμονῆα
Ἀγνώμων ὄκνου ἔκγονος Ἀονίου.
Ἀρχιάδης βασιλεὺς μετάπεμπτον σύμμαχον ἔχεν.
Ἰσάτε Μαιονίδου τέρπετο σοῖς ὀάροις.
Πολλὰ τεῶν ἀρετῶν σημνώματα· ἓν ᾗ μέγιστον,
Κρέσσονας ἡμερίους ἔπλασας ἠὲ φύσις.
Λήματε γενναῖον λαοῖς πόρες· οὓς ὑποφήταις
Ὧν βατὸς, οἷα πάρος θέλγε διδασκαλίῃ.

Ejusdem Lascaris bina (quæ antè promiſeram) Epigrammata Græco Homeri interpreti *Romæ* 1517. excuſo adfixa hìc ſubjicere (neque ſcio an alibi ſint obvia) non pigebit.

Λασκάρεως εἰς τοὺς ἐν τῇ βύβλῳ Ὁμήρου ὑπομνηματιστάς.

Πάντ' ἀνέφαιν' εἰδώς γ' ὡς ἥλιος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Αὐτὸν ὁ Μαιονίδης τοῖς ἀναλεξαμένοις.
Ὡς δέ γ' ἐπισκιάει νέφε' ἥλιον, αἰόλος αἰὼν
Ἠρέμ' ἐπεσκότεε ῥήσεσιν Ὑμναγόρου.
Τοὔμπαλι δ' ὡς Βορέης νέφε' ἤλασε, γράμμ' ὑποφητῶν
Τοῦτο παλαιγενέων τὸ σκότος ἐσκέδασε.
Τοὔνεκά μιν κτήσασθ', οὓς ἵμερος ἀνέρος αἱρεῖ,
Ἀτρεκέος σοφίης κάλλος ἐσοψόμενοι.
Οἱ δ' ὑποβαλλόμενοι σμῆνος σοφιῶν ἀγαπήρων
Χαίρετε· κηφῆνες κηρία μαιόμενοι.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς Ὅμηρον.

Ὁππότε δὴ μακάρων ἐς ὁμήγυριν ἤγαγεν Ἑρμῆς
Μαιονίδην, σοφίης εἵνεκ' ἀπειρεσίης·
Μῶμος ἀλαστήσας, τοῦτ' ἦν ἔτι λοιπὸν, ἔειπεν,
Ἄντυγος αἰθερίου τυφλὸς ἀνὴρ ἐπέβη.
Τὸν δ' αὖ Λητοΐδης ἐνένισπεν· βάσκανε Μῶμε,
Ἀφραδέως σκώπτων αὐτὸς. ἔφυς γ' ἀλαὸς.
Οὑμὸς ᾗ τρόφιμος, Διὸς ἔκγονος, ἔδρακεν, ὅσσα
Γαῖα, θάλασσ' ἀὴρ, οὐρανὸς ἐντὸς ἔχει.
Ταῦτα φανῶν μερόπεσσι κατήλυθεν ἐκ Διὸς ἐς γᾶν·
Νῦν δ' εὖ πάντα πορὼν, οὗ ξένος ὧδ' ἔμολεν.

(a) Fabric. *Biblioth. Græc.*
(b) Gesner. & Simler. *Biblioth.*
(c) *Menſe* Februario.
(d) Cum Epiſtolâ *Theodori* Martini *Aloſtenſis* ad ſtudioſam *Lovanienſis* Academiæ juventutem datâ ann. M.D.XVIII.

(a) Ges-

PLAUTI Comœdiæ: *per* MELCHIOREM SESSAM & PETRUM DE RAVANNIS *socios.* fol.	Venet.	1518.
RAPHAEL. REG. comment. in OVID. Metamorphoſ. *apud* JO. TACUINUM. (a) fol.	Venet.	1518.
SIL. ITALIC. *in ædib.* PHILIPPI JUNTÆ. 8.°	Florent.	1518.
MARTIAL. Epigramm. *in ædibus* JACOBI MYT, *ſumptu honeſti Bibliopolæ* BARTHOLOMÆI TROT. (b) 8.° . .	Lugdun.	1518.
MANTUANI Parthenice prima: *per* JOAN. KNOBLOUCH. (c) 4.to . .	Argent.	1518.
Ejusd. Parthenice ſecunda : *per eundem.* (d) 4.to . . .	Argent.	1518.
Ejusd. Parthenice tertia, cum aliis: *per eundem.* (e) 4.to	Argent.	1518.
Ejusd. de Calamitatib. temporum : *per eundem.* (f) 4.to . . .	Argent.	1518.
JANI PANNONI *Quinque Eccleſienſis* Episcopi Sylva panegyrica & Epigrammata quædam: *apud* JO. FROBEN. (g) .	Baſil.	1518
JOANNIS AURELII AUGURELLI Chryſopœïæ libri 3. Carmine Heroïco ; & Geronticon liber 1. JO. FRORENIUS *excudit.* (h) 4.to . . .	Baſil.	1518.
ERASMI Epigrammata : *apud* JO. FROBEN. (i) 4.to . . .	Baſil.	1518.

FRAN-

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*
(b) 26. *Octobr.*
(c) *Decimo Cal.* Febr.
(d) *Non.* Febr.
(e) *Poſt divi* MATHIÆ *Natalem.*
(f) *Idib.* Martiis.
(g) SIMLER. *Biblioth.*
(h) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*
(i) *Menſe* Decembri. Huic Editioni præmiſit FROBENIUS Epiſtolam, cujus

Francisci Philelfi centum Satyræ: *per viros fideles* Robertum & Joannem Gourmont *fratres apud* Clausum Brunellum *sub signo cornu damei.* (a) 4.to in almo Gymnasio Parisior. 1518.

Carmina Raphaelis Placentini Justinei: *per FRANCISCUM RICARDUM DE LUERE excusa.* (b) Cremonæ. 1518.

Pet. Bembi de imitatione Liber, cum Jo.

jus elegantiam Lectori commendare non verebor.

Joannes Frobenius
candido Lectori S. D.

Accepimus jampridem Erasmi Roterodami *Compatris nostri Epigrammata à studiosis summopere flagitari. Proinde dedimus operam, ut quicquid illius versiculorum aut apud* Beatum *nostrum* Rhenanum *esset, aut* Brunonem Amorbacchium, *id omne uno complexi Libello typis nostris excuderemus. Quanquam intelligebamus plurimùm nos hâc in re studiosis,* Erasmo *verò minimùm gratificaturos. Nam magnam horum Epigrammatum partem non in hoc scripsit, ut ederentur, sed ut amiculis suis (ut est minimè morosus) obsequeretur. Quin ipsi vidimus, cùm abhinc sesquiannum apud nos ageret, Evangelica & Apostolica monumenta partim Latinè vertens, partim recognoscens, & doctissimas illas in Novum Instrumentum Annotationes, necnon in divum* Hieronymum *Scholia scriberet, Deum immortalem! quàm laboriosis lucubrationibus, quámque pertinaci studio, quantum sudoris illi cotidie exhauriebatur! Ipsi, inquam, vidimus non defuisse è magnatibus, qui virum occupatissimum (si quisquam in litteris unquam fuit occupatus) interpellare de nugis auderent, aliquod Epigrammation aut Epistolium eblandientes. Sed enim quid ageret vir suavissimâ morum facilitate præditus? Negaret? Incivile hoc exigentibus videretur. Scriberet? At animus aliis cogitationibus impediebatur: nec ab inceptis laboribus quicquam respirare licebat. Nihilo secius scribebat, sed ex tempore & obiter ad Musarum sacra divertens. Quanquam hujus extemporalia planè talia sunt, ut aliorum diu meditatis anteponi mereantur. Et veniet nunc triobolaris aliquis pædagogulus, qui instar* Momi *tantùm carpendi studio singulis curiosissimè exploratis verbulum aliquod reperiet, quod sibi non probetur, ut non* Baptistinianicum *aut* Faustinum, *aut denique, si Diis placet,* Marullicum. *Hic statim succlamabit, ô virum Carminis indoctum! Regererem in illum ego, si quem superbè sic ineptientem audirem, ô nebulonem! ô furciferum! Túne tantum tibi tribuis, ut tanti viri censuram agas? Decem totis mensibus non posses vel unum versiculum scribere, caput scabens, & arrosis antè digitis, quod genus hic multos (ut* Horatius *inquit)* stans pede in uno, *minimâ parte horæ, amanuensi suo dictat. Sed hæc in malignos istos. Candidi vel infeliciora boni consulunt; tantum abest, ut, quæ docta sunt, vellicent. Bene vale.* Basileæ. *Cal.* Martiis. M.D.XVIII. Hanc Epistolam præcedit Philippi Melanchthonis *in* Erasmum *Opt. Max.* Græcum Carmen Iambicum dimetrum, scriptum *Tubingæ* XIII. *Calend.* Septemb. *Anno* M.D.XVI.

(a) *Octavo Calendas* Octobres. *Menagian.* Vol. IV. p. 232.]. „ Ne manqués „ pas les Satires de *Philelfe* de quelque „ Edition qu'elles soient. La premiere „ est de *Milan* de 1476: du vivant de „ l'Auteur; la seconde de *Venise* 1502; la „ troisiéme de *Paris* 1518. : toutes trois „ in 4.

(b) *Cremon. Litterat.* Tom. II. p. 52.

(a) Ges-

JO. FRANC. PICI MIRANDULÆ Opusculis: *apud* JO. FROBEN. (a) 4.to Basil. 1518.

Nanceis PETRI DE BLARRORIVO Parhisiani : *impress. per PETRUM JACOBI pbrm loci paganum.* (b) fol. in celebri Pago LOTHORINGIÆ. 1518.

Concordata inter Papam LEONEM decimum & Regem FRANCISCUM, Millesimo quingentesimo decimo septimo vigesimâ secundâ Martii : *sumptibus fidelissimorum JACOBI MOLNIER, JOANNIS DE CLAUSO & JOANNIS MACE' Bibliopolarum in vico arietis moram trahentium per JOANNEM MAGNI JOANNIS.* (c) 8.° . Tholos. 1518.

THOMÆ MORI *Londinensis* Civis & Vicecomitis Utopia: *apud* JO. FROBENIUM. (d) 4.to . . . . Basil. 1518.

ORTUINI GRATII Lamentationes obscurorum virorum. (e) 4.to . . Colon. 1518.

FABRICII CAPITONIS Hebraicæ Institutiones: *apud* JO. FROBENIUN. (f) 4.to Basil. 1518.

De Accentibus & Orthographiâ Linguæ Hebraicæ à JOANNE REUCHLIN *Phorcensi* L. L. Doctore libri tres Cardinali ADRIANO dicati: *in ædibus* THOMÆ ANSHELMI Badensis. (g) 4.to . . . Hagen. 1518.

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(b) M. D. XVIII. *Non.* Januar. *quo die Bellum* Nanceianum *peractum est* M. CCCC. LXXV.

(c) *Registrata* XXII. Novembr. *millesimo quingentesimo decimo octavo.* Subsequitur HELIÆ Turonensis *Archiepiscopi Tractatus contra Pragmaticam Gallorum Sanctionem editus ; cis Alpes antehac Characteribus impressoriis nusquam editus.*

(d) *Mense* Martio.

(e) VALER. ANDR. *Bibliothec. Belgic.*

(f) *Mense* Januario.

(g) *Mense* Februario. Hujus Libri initio adfigitur pro insigni Typographico ARA CAPNIONIS, fini Signum *Thomæ* ANSHELMI *Badensis*, cum Angelis duobus & vocibus ΙΗΣΟΥΣ יהשוה quæ vox Hebræa rectiùs imprimeretur יהושע

(a) Cum

Theodori Gazæ de Linguæ Græcæ Institutione liber secundus *ERASMO* interprete : *apud* Theodoricum Martinum Alustensem. (a) 4.to . . Lovan. 1518.

Jo. Oecolampadii dragmata Græcæ litteraturæ: *ex ædibus* Andreæ Cratandri *&* Servatii Cruft. (b) 8.° Basil. 1518.

Diomedis Grammatici Opus: *apud* Cervicornum. (c) 4.to . . Colon. 1518.

Specimen Epithetorum Joannis Ravisii Textoris *Nivernensis* omnibus Artis poëticæ studiosis maximè utilium : *Emissum ex Officinâ* Henrici Stephani *pro Scholis Decretorum* ; *venale in ædibus REGINALDI CHAUDIERE in vico* Jacobæo *sub Insigni Hominis sylvestris.* (d) 4.to . . Paris. 1518.

Biblia

(a) Cum Erasmi ad *Joannem* Cæsarium Epistolâ datâ *Lovanii decimo Calendas* Martias. M.D.XVIII.

(b) *Mense* Septembri.

(c) Gesner. *Bibliothec.*

(d) *Die* 2. Septemb. *cum privilegio.* Opus hoc Textor dedicavit Cardinali Presbytero Ludovico Borbonio. ——— *Recordatus tuæ illius benivolentiæ, quâ puerum me tantopere complectebaris, dum sub eodem Archididascalo* Joanne Bolvaco, *homine (ut tu ipse nôsti, & ego quotidie experior) inculpatissimo, atque sub eodem Præceptore doctiss.* Joanne Calvimontio *militaremus ; multos jam annos mihi malè volui ; quòd me tuæ illius modestiæ benignæque familiaritatis memorem nullo me testimonio docuissem.* &c. *Vile est, fateor, & puerile, quod offero.* ——— *Faciet saltem (quæ jucundissima est recordatio) ejus temporis te reminisci, quo laudis studio (quod commendat* Quintil.) *Musis intendebas: dum tu & magni adolescens ingenii doctrinæque reconditæ* Jacobus Oliverius, *primarii Præsidis* Lutetiani *filius, nósque omnes alii condiscipuli tui de palmâ contendebamus. Melior præterea futurus est partus & plura daturus in recessu, quàm promittat in fronte : dum integro Commentario manum supremam adjecerimus. Quod Diis faventibus propediem sumus facturi. Interim Vale.* Adjecit etiam aliam ad Robertum à Lenoncuriâ Sancti *Porciani* Priorem: in quâ, *Absolverant*, inquit, *jam hoc Opus Chalcographi* ——— *quum aliud mox studium ac laborem molienti mihi, tui protinus venit in mentem* ——— *non putavi te insalutatum oportere dimitti* ——— *Has propterea frugum mearum primitias* Ludovico Borbonio *Presbytero Cardinali imprimis reverendo nuncupatas tibi offero, ut mei amor semper tibi crescat uberiùs, tantisper dum integrum aliud Opus nomini tuo consecrandum & meæ in te reverentiæ observantiæque futurum pignus ipse recipias.* &c. *Vale. Pridie Calendas* Septembris. Sic nonnulli solebant istius temporis Scriptores unâ quasi fideliâ plures parietes dealbare, unique plures Operi nuncupationes adfigere ; unam nempe primariam solenniorem, alteram secundariam & (ut ita loquar) succenturiatam ; uno munere amicitias multas demerentes. Hoc Opus Textoris *Nicolaus* Beraldus scriptâ ad ipsum Epistolâ commendat, utpote *non* Navarræis *modò, quos jampridem optimis studiis ac litteris feliciter*

citer TEXTOR *excoluit*, *sed cunctis etiam adulescentibus tum jucundum tum frugiferum futurum.* Idem laudat Hendecasyllabo *Salmonius* MACRINUS, elegiaco Carmine *Ægidius* MASERIUS. Opus totum claudunt aliquot TEXTORIS ad diversos Carmina, & ejusdem apud Lectorem de livore quorundam criticorum querela, & graviſſima in multos tunc degeneres Typographos censura. *Satis*, inquit, *constat multos carpendi magis quàm proficiendi studio* (*siquid in lucem fœtu recenti prodierit*) *revolvere* ——— *ut*, *siquid Chalcographorum* (*quos ferè omnes omnium ignaros artium ipsi non ignorant*,) *inscitiâ fuerit aberratum*, *id ipsum Authoribus ascribant Operum* &c. *Neque tamen eò sum arrogantiæ perventurus*, *ut eam scriptis meis vel elegantiam vel incastigabilem dexteritatem ascribi velim*, *quam nulli omnino carpere vel debeant vel poſſint vel audeant.* &c. *Ab eorum scuticis mihi timendum video*, *quòd plerisque in locis Authores quosdam neotericos advocare non dubitaverim.* &c. *Id feci*, *ut qui adhuc rudi & non satìs aperto sunt ingenio pueri*, *eos faciliùs imitentur*, *quorum stylo propiùs accedunt.* *Neque enim dubium est*, *quin faciliùs & promptiùs multò triviales effingant versus*, *quàm primore statim aspectu* Virgilianam *degustent majestatem.* *Memini puerum me* CICERONIS *Epistolas* (*quas mihi prælegebat Magister quidam*) *ita spreviſſe aut fastidiſſe*, *ut potiores illis mihi viderentur Epistolæ quædam* Marii PHILELFI. *Cur ita? Nónne quia ad has quàm illas propiùs ingenii mei captus accedebat?* &c. *Siquis in priscorum verba adeò juraverit*, *ut nihil omnino posteris velit aſſurgendum*, *is certè videbitur laboribus fructum invidere*, *quibus authoritatem deneget* &c. *Quum apud me cogitarem eos versus commendari*, *qui decentibus & appositis ornantur Epithetis*, *neque tamen adhuc reperiri ullum*, *qui super his scriptum quicquam reliquerit*; *hôc aliquando factus audacior mei opinionem judiciis hominum* (*licèt fortaſſis temere*) *commisi.* *Erant prætereà discipulorum meorum plerique litterarum sitientes*, *qui quotidiano penè convicio hoc efflagitabant.* &c. *Nunc hoc abs te precariò peto*, *Lector candide*, *ut*, *si causæ meæ patrocinium recuses*, *non priùs saltem me mordeas aut vellices*, *quàm tibi sit compertum*, *cujusnam culpâ hoc Opus in lucem prodierit maculosum.* *Nam quum simul flare ac sorbere sit difficile*, *non poteram erudiendis juvenibus incumbere*, *& auferendis Typographorum erratis eodem momento vacare.* *Quòd si quando è scholâ ad prælum me furtim surriperem*, *id ipsum nisi molestè ferre non poterat meus Gymnasiarcha* Jo. BOLVACUS, *vitæ homo inculpatiſſimæ*, ——— *malui Opus meum offendi maculis*, *quàm me ab ejusdem benivolentiâ relegari.* *Improperabit aliquis aut meum exemplar fuiſſe mendosum*, *aut à castigato maculas erratáque oriri non potuiſſe.* *Hoc*, *scio*, *nemo mihi objiciet*, *nisi fortaſſe qui Chalcographorum mores nesciverit.* *Quos si cognosceret*, *miraretur universa* (*quotquot imprimuntur*) *Volumina non tot scatere mendis*, *quot abundant vocabulis.* *Nam præter inscitiam* (*quam sibi habent genuinam*) *homines sunt cerebrosi & inexorabiles*: *maximè dum exhaustâ jam crumenâ sitiunt*, *neque est*, *qui vinum suppeditet.* *Quò furoris si venerint*, *& litteram vel craſſam nimis vel indispositam juſſeris commutari*; *non solùm verbis tuis non obediunt*, *sed & te* (*quantuscunque fueris*) *vel afficient probro*, *vel quod priùs rectum fuerat*, *obliquum facient.* *Habent tamen quandoque lucida rationis intervalla*, *&*, *ut comitiales*, *ad se nonnunquam redeunt.* *Neque tunc omnino quidem sunt indociles*, *atque etiam instar equi sternacis frenum volentes capiunt*, *& plura*, *quàm juſſeris*, *tunc emendabunt volentes.* *Sed hoc ipsum* (*quo resipiscunt*) *breve est momentum.* *Nam ut canis ad vomitum*, *sic ad solitam phrenesin paulò pòst revertuntur*, *atque ita revertuntur*, *ut vel ab agrestibus Centauris vel immansuetis* VULCANI *Cyclopibus ortum duxiſſe videantur.* &c. *Utinam Grammaticorum omnium diligentiſſimus*, *& veterum nulli meo saltem judicio posthabendus* Joannes DESPAUTERIUS, *communi vel summi Pontificis vel Imperatoris* (*siquis est*) *edicto paſſim legeretur*, *& exularent nescio qui barbari*, *docilem pravi juventutem peſſimè corrumpentes!* *Alia sunt à nobis in secundâ * Editione retractanda*, *vel saltem limatiùs ac puriùs dicenda.* *Quæ nunc quoque præcipitanter nimis scripsiſſe me pœnitet.* *Ea quum nostris lituris sint vapulata*-

* Cujus fiet mentio anno 1524.

Biblia Latina : *apud* JOANNEM

PRE-

latura , Lectorem postulo , ut mecum agat mitiùs aliquantò , suósque obelos ac spongias contineat , tantisper dum Operi summum colophona imposuerimus. Porrò autem eramus adjecturi Auctarium poëticum de Diis, Deabus , Deorum filiis , Sacerdotibus , Victimis &c. *& alia ejusmodi permulta , nisi ea nobis satìs prolixa visa essent , quàm in justum quoque Volumen consurgerent. Quare hæc omnia in aliud Opus * distuli , quod inscribetur* Specimen Ephemeridum TEXTORIS , *ac propediem imprimetur.* Adjiciuntur demum *Jacobi* ALBI Carmina in TEXTORIS laudem ; nempe *Apostropha ad* PLATONEM , & *Epigramma , ubi Ars Oratoria de* RAVISIO TEXTORE (quasi jam deinceps præ Poesi contemneretur) *conqueritur.*

TEXTORIS de Criticorum & Typographorum vulgo querelam nemo non admittet justissimam. Veruntamen inscitia illa crassissima & perversa indocilísque barbaries , quam acerrimè (ut meretur) castigat, ad mechanicum istud operarum, quæ manuali inferiorique Typographices ministerio adhibentur , famulitium magis pertinet , quàm ad ipsos Architypographos Chalcographicarum Tabernarum Dominos, quibus (iis præsertim temporibus) erat non modo liberale ingenium, sed & (pluribus saltem) magna liberalium artium peritia. Quod autem de Neotericis rudiorum discipulorum imitationi proponendis videtur sentire , haud forsan omnes recipient. Tyronum sanè permagni interesse arbitror , ut † *quod iis discendum est , non serò discere incipiant ; neu primum statim perdatur tempus, atque eò minùs , quòd memoria non modò jam sit in parvis , sed etiam tenacissima sit. Ingenii* præterea *signum in parvis*, utì *præcipuum memoria* , ita *proximum imitatio.* Quid igitur impedit , quominus eos ediscant , eos imitentur parvuli , qui in suo genere primi , habentur, Authores? Si autem Antiqui , quos ediscamus & imitemur , digniores sint , quàm Neoterici; quidni ab illis potiùs sumant exemplum tyrones ; Neque erit , cur quis causetur *Virgilianum* aut *Ciceronianum* stylum effingendi prioribus tentamentis difficultatem. Ea enim & in VIRGILIO & in CICERONE loca, quæ & discipulis placeant, & eorum captui accommodentur , deligere poterit Præceptor solers & suæ artis (quales pauci in tam numerosâ magistellorum imperitorum plebe occurrunt) Magister, tantisper dum maturescente paulatim cum annis judicio, & imitandi facultate ex usu quotidiano confirmatâ, possint tandem *Virgilianam & Ciceroniam degustare majestatem.* Tunc licebit tutiùs legere Neotericos, cùm *gustu* (quod TEXTOR ipse ad Neotericorum lectionem necessarium ducit) *non caruerint, ut vehemens à languido , proprium ab improprio, amœnum à duriusculo facilè discernant.* Ea puerilis institutionis ratio multis eruditioribus docendæ juventutis artificibus probabatur , *Rogero* cumprimis ASCHAMO , qui hâc de re ‡ Libellum quantivis pretii & auro contrà non carum , ac Ludimagistris omnibus attentissimè legendum edidit. Ne autem mihi quisquam Neotericorum patronus iniquior injuriarum dicam scribat , id palàm edico me , dum prima à principibus purissimæ Latinitatis arbitris exempla scribendi ut petantur contendo, nolle reverentiam elevari debitam viris illis celebribus , ERASMO putâ aliísque veteris Litteraturæ Assertoribus & ejusdem in *Europam* reducendæ administris : quorum absque industriâ & scientiâ fuisset, preciosa illa , quorum vestigiis innitemur , antiquitatis monumenta prorsus interiissent; quíque ea ab oblivione haud aliam ob causam vendicaverunt, quàm ut ea simul cum ipsis posteri admirarentur ac sequerentur. Quò igitur suum cuique tribuatur; habemus ab Antiquis optima imitationis Exemplaria , à Neotericis eruditis optimam imitandi rationem.

(a,b,c,d,e,f,g)

* Quod dubito , an unquam prodierit.

† QUINTILIAN. Institut. Lib. I. Cap. 1. 3.

‡ The Schole master, in two books ; the first teaching the bringing up of youth , the second teaching the right way to the Latin tongue. printed in 8. 1579. at *London* by JOHN DAYE.

PREVEL. (a) 8.° . . .	Parif.	1519.
Eadem : *apud* JOANNEM CLERERET. (b) 8.°	Parif.	1519.
Eadem: (c) 4.to . . .	Lugdun.	1519.
Eadem : *apud* JACOB. MARESCHAL. (d) fol. & 8.° . . .	Lugdun.	1519.
Eadem : *apud* LUCAM DE GIUNTÂ. (e) 8.° . . .	Venet.	1519.
Nov. Teftam. Latin. ERASMI. (f) 8.°	Lovan.	1519.
Epiftolæ Apoftolorum Latinè: *apud* JOANNEM à PRATO. (g) 8.° .	Parif.	1519.
Novum Teftamentum omne Græcè & Latinè, multò quàm antehac diligentiùs ab ERASMO *Roterodamo* recognitum, emendatum & translatum, non folùm ad Græcam veritatem, verùm etiam ad multorum utriusque Linguæ Codicum, eorúmque veterum fimul & emendatorum fidem, poftremò ad probatisfimorum Auctorum citationem, emendationem, & interpretationem, præcipuè ORIGENIS, ATHANASII, NAZIANZENI, CHRYSOSTOMI, CYRILLI, THEOPHYLACTI, HIERONYMI, CYPRIANI, AMBROSII, HILARII, AUGUSTINI, unà cum annotationibus recognitis ac magnâ acceffione locupletatis, quæ Lectorem doceant, quid quâ ratione mutatum fit: *in ædibus* JOANNIS FROBENII. (h) fol.	Bafil.	1519
GREGOR. *Nazianz.* de amandis pauperibus interprete OECOLAMPADIO : *in Officinâ SIGISMUNDI GRIM Medici ac*		

MAR-

(a, b, c, d, e, f, g,) LONG. *Biblioth. Sacr.*

(h) *Menfe* Martio. *Salvo ubique & illabefacto Ecclefiæ Judicio.* Hæc Editio à LEONE X. ad ERASMUM Epiftolâ datâ x. *Sept.* 1518. incipit, & FROBENII ad Lectorem Epiftolâ clauditur. De hâc Editione fatìs antea dictum eft.

(a) *Cal.*

MARCI WIRSUNG. (a) 4.to . Aug. Vindel. 1519.

Ejusd. in Pascha, in dictum MATTHÆI XIX. [cum consummâsset &c.] Laudes CYPRIANI; eodem interprete: *apud eosdem.* (b) 4.to . . . . Aug. Vindel. 1519.

GREGOR. *Nazianz.* Sermo in secunda Encenia, quæ verna quoque dicuntur, PHILIPPO MELANCHTHONE interprete: *MATTHÆUS MALER excussit.* 4.to . . ERPHURDIÆ. 1519.

DIONYS. *Areopag.* de Mystic. Theolog. Græcè & Latinè, JOANNE SARACENO, AMBROSIO *Camaldul.* MARSILIO FICINO Interpret. cum Comment. JOAN. ECKII: *in Officinâ* JOANNIS MILLER. (c) 4.to . . . . Aug. Vindel. 1519.

Parænesis prior D. CHRYSOSTOMI ad Theologum lapsum WOLFGANGO FABRITIO CAPITONE interprete: *in ædibus* JO. FROBENII. (d) 4.to . . Basil. 1519.

THEODORITI CYRENSIS Episcopi de *CURATIONE GRÆCARUM AFFECTIONUM* libri 12. ZENOBIO ACCIAOLO *Florentino* interprete: *in Officinâ* HENRICI STEPHANI. (e) fol. Paris. 1519.

Theologia

(a) *Cal.* Apr.

(b) XXII. *Maii.*

(c) XXV. *Maii.*

(d) *Mense* Novembri.

(e) *Mense* Julio. *cum privilegio.* Hanc THEODORITI versionem LEONI X. Pont. Max. dedicat ACCIAOLUS —— *Magnificus* (inquit) LAURENTIUS *pater tuus annos me natum quatuor de viginti extorrem in Patriam, ubi apud nobiles consanguineos suos eosdémque meos affines, in bonarum artium studiis, quæ tunc* Florentiæ *vestris præsidiis floruerunt, jucundissimè diu vixi. In Cœnobio divi* MARCI, *quod magnus* COSMUS *proavus tuus à fundamento extruxit, Deo jam annos aliquot famulatus, è publicâ gentis vestræ Bibliothecâ, quam* COSMUS *ibi luculentam aperuit, & ex ea, quam jussu patris tui* Johannes LASCARIS *generosus homo atque doctissimus è Græcis latebris* Florentiam *importavit, fructus maximos suavissimósque percepi: sæpe etiam ibi cum patribus illis meis ab ingruentibus maximis periculis bonitatis tuæ præsidio liberatus. Ad quæ patris in me tui majorúmque tuorum beneficia tu id mihi seorsim contulisti, quòd in Urbano sancti* Sylvestri *Oratorio ad honestam studiorum quietem humanissimè collocâsti, nostræque ætati jam ad senectutem vergenti deesse nil pateris, quod ad religiosi studiosique hominis necessarios usus commodáque pertineat,* &c. *Equidem non sinè Dei consilio factum*

Theologia DAMASCENI quatuor libris explicata, FABRO interprete, & adjecto CLICHTOVEI Commentario elucidata: *Hæc DAMASCENI cum expositione secunda emissio typis absoluta est ex Officinâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (a) fol. . . . . Paris. 1519.

JACOBI FABRI *Stapulensis* de MARIÂ MAGDALENÂ, triduo CHRISTI, & unâ ex tribus MARIÂ Disceptatio ad FRANCISCUM MOLINUM Regis FRANCISCI primi Magistrum: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (b) 8.° . . . Paris. 1519.

JOAN. FYSSCHERI Episcopi *Roffensis* de unicâ MAGDALENÂ libri duo: *in ædibus* JODOCI BADII ASCENSII. (c) 8.° Paris. 1519.

JACOBI FABRI de tribus & unicâ MAG- DA-

factum puto, quòd hos mihi THEODORITI *libros* Johannes Franciscus PICUS *Princeps ætatis nostræ doctissimus indicârit, méque ut Latinos facerem, magnopere adhortatus sit. Etenim sicut olim cùm* PHILOSTRATI *de* APOLLONIO Tyaneo *Historia * typis excusa in vulgum prodiit, ego* Cæsariensis EUSEBII *librum mihi ab* Johanne LASCARI *indicatum Latinum feci, qui contra* PHILOSTRATI *venenum antidotum quoddam esset; ita nunc cùm †* PLATONEM *Gracè impressum circumferri audiam, cujus quidem Philosophi singularis est eloquentia, sed plurimis tamen locis perniciosa Christianæ Ecclesiæ semper fuit authoritas & doctrina, non ab re fecisse me putem, qui libros eos* THEODORITI *Latinos fecerim, quibus &* PLATONIS *& multorum præterea Philosophorum pugnantes sibi maximis de rebus sententiæ, perniciosáque instituta humanæ vitæ moribus proderentur.* &c. Marsilius FICINUS, *qui proavi tui liberalitate adjutus* PLATONEM *sæculi nostri hominibus ac* PLOTINUM *Latinos fecit, sæpius mihi dicere inter loquendum solebat, factum providentiâ* Florentini *Præsulis* ANTONINI, *quò minùs è* PLATONIS *lectione, quam indè à pueris summopere adamavit, in perniciosam hæresin prolapsus fuerit.* &c.

(a) *Pridie Idus* Januarias.

(b) *Ad Dei gloriam, Evangelistarum concordiam, &* ANNÆ, MARIÆ, *atque reliquarum Sanctarum Mulierum honorem. Tres feci ex unâ, tres ex tribus, ex tribus unam.* Cum *Jud.* CLICHTOVEI præmissâ ad *Franciscum* MOLINUM Sancti MAXIMI Abbatem à Secretis & Consilio FRANCISCI I. ordinario Epistolâ, quâ suam de MAGDALENÂ sententiam aperit.

(c) *Ad octavum Calendas* Martias. *Cum privilegio in biennium.* FYSHERUS scribit sibi oblatam scribendi occasionem ex Jacobi FABRI *libello de tribus* MAGDELENIS *edito & jam denuo impresso; quæ eum donaverat* STEPHANUS *Episcopus* Parisiensis.

(a) *Mense*

* Anno 1502.
† Anno 1513.

DALENÂ Disceptatio secunda ad DIONYSIUM BRICONNETUM Episcopum *Macloviensem* apud LEONEM X. FRANCISCI I. Oratorem: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. 8.° . . . . Paris. 1519.

JUD. CLICHTOVEI Disceptationis de MAGDALENÂ Defensio Apologiæ MARCI GRANDIVALLIS respondens: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (a) 8.° . Paris. 1519.

HIERONYMI *Stridonensis* Vita per ERASMUM: *apud* JOANNEM FROBENIUM. (b) 4.to . . Basil. 1519.

Contemplationes Idiotæ: *in ædibus* HENRICI STEPHANI. (c) 8.° . Paris. 1519.

JUD. CLICHTOVEI de Vitâ & moribus Sacerdotum Opusculum ad LUDOVICUM GUILLIARDUM Episcopum *Tornacensem*: *ex Officinâ* HENRICI STEPHANI. (d) 8.° Paris. 1519.

Ejusd. de necessitate peccati ADÆ & fœlicitate culpæ ejusdem apologetica Disceptatio ad JOANNEM GOZTHON *Jauriensem* in *Pannoniâ* Episcopum: *in Officinâ* HENRICI STE-

(a) *Mense* Aprili; *ad* CHRISTI *Domini & gloriosæ ejus hospitis* MARIÆ *Sororis* MARTHÆ *honorem.*

(b) *Mense* Maio.

(c) *Mense* Augusto. Ad finem libri additur hæc Sententia *Idiotæ rapiunt Cœlum.* Præfixit Epistolam ad MICHAELEM BRICONNETUM Episcopum *Nemausensem* JACOBUS FABER. —— *Cœnobiis aliquot perlustratis, tandem in manus incidere contemplatorii libelli cujusdam pii ac sancti viri, qui se non alio quàm Idiotæ nomine prodit, quos illico typis nostris informandos commisi* &c. *Stilus humilis est, sed purus, syncerúsque & planè Christianismum sapiens. Quòd si te cultius & elegantius Opus legere delectabit, nuper ex eâdem Officinâ nostrâ & eisdem characteribus, quibus hoc Opus excusum est, exierunt* THEODORITI Cyrensis *Episcopi* de curatione Græcarum affectionum *libri duodecim non minùs Christiani quàm ornati, ad* LEONEM X. *Pont. Max.* Zenobio ACCIAOLO *viro rarissimo doctissimóque interprete, qui ut varietate lectionis oblectant, ita multiplicem continént eruditionem.* In hôc Idiotæ Opere continentur *Contemplationes de Amore Divino, de Virgine* MARIÂ, *de verâ patientiâ, de continuo conflictu Carnis & Animæ, de innocentiâ perditâ, de morte.*

(d) *Expletum est hoc Opusculum atque in lucem editum* Parisiis *in Officinâ* Henrici STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum sitâ. Anno ab Incarnatione Domini (qui est Sacerdos in æternum, & summus quidem Sacerdos) decimo nono supra millesimum & quingentesimum, die verò* Augusti *quartâ.*

(a) *Anno*

STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum.* (a) 8.° . . . . . Parif. 1519.

Ejusd. de dignitate & excellentiâ Annuntiationis B. MARIÆ V. & benignitate & gratiâ ejus Vifitationis: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (b) 4.to . . Parif. 1519.

Ejusd. de Regis Officio Opusculum ad LUDOVICUM *Pannoniæ* & *Bohemiæ* Regem : *in Officinâ librariâ* HENRICI STEPHANI *è regione Scholæ Decretorum fitâ.* (c) 8.° Parif. 1519.

JUVENCI Presbyteri *Hispani* de Evangelicâ Hiftoriâ libri quatuor : *per* JOANNEM SINGRENIUM *expenfis ejusdem.* 4.to Viennæ Pannoniæ. 1519.

Beat. FULGENTII *Aphri* Opera: *apud* KOBERGERUM. (d) . . Norimb. 1519.

GALEN. de differentiis Febrium libri duo, LAURENTIO LAURENTIANO *Florentino* interprete : *venalis habetur in Officinâ DESIDERII MAHEU Chalcographi in vico S.* JACOBI *fub Interfignio divi* NICOLAI *moram trahentis.* fol. . . . Parif. 1519.

GALENI Methodus medendi THOMÂ LINACRO interprete : *fumptu* GODEFRIDI HITTORPII *fpectatâ fide mercatoris apud* DESIDERIUM MAHEU. (e) fol. . Lutetiæ. 1519.

HULDRICI HUTTENI de Guiaci ligni Medicinâ & morbo Gallico liber : *apud* JOAN. SCHŒFFER. (f) 4to . . Mogunt. 1519.

HUL-

(a) *Anno ab Incarnatione Domini* (*qui illud peccatum delere venit & nos redimere*) *decimo nono fupra millefimum quingentefimum, die verò* Februarii *decimâ fextâ.*

(b) *Biblioth.* TELLERIAN.

(c) *Anno ab Incarnatione* CHRISTI (*qui eft Rex Regum & Dominus dominantium*) *decimo nono fupra millefimum quingentefimum , die verò* Augufti *tricefimâ.*

(d) GESNER. *Biblioth.*

(e) *Menfe* Junio.

(f) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(a) GES-

HULDRICI HUTTENI super interfectione propinqui sui JOANNIS HUTTENI Equitis à Duce *Wittenbergensi* Deploratio Heroicis Versibus; item ad LUDOVIC. HUTTENUM super interemptione filii Oratio consolatoria; in ULRICUM *Wittenbergensem* quinque Invectivæ, & Dialogus *Phalarismus*; Apologia pro *Phalarismo*, & aliquot Epistolæ. (a) 4.to *excus. in Arce* . STEKELBERKAM. 1519.

ALBERT. *Magn.* de Animalibus libri 26: *apud Hæredes* OCTAVIANI SCOTI. (b) fol. . . . . . Venet. 1519.

MARINI BECICHEMI *Scodrensis* in C. PLINIUM Prælectio; Ejusd. PLINII Præfatio recognita & in veram ac planè *Plinianam* lectionem restituta; Ejusd. *Scodrensis* Collectanea in primum PLINII; NICOL. PEROTTI Commentariolus in eundem primum Enarratiuncula: *absolutus est hic liber in Officinâ impressoriâ* PETRI VIDOUE *Chalcographiariæ artis peritissimi*, *impendio & ære* CONRADI RESCH Alemani *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ commorantis in Vico divi* JACOBI *ad signum Scuti* Basiliensis. (c) fol. . . Lutet. Parif. 1519.

Fior de Virtu: *stampato per* GIAN STEPHANO *di* CARLO *da* Pavia, *ad petitione di* BERNARDO *di ser* PIERO PACINI *da Pescia.* (d) 4.to . . in Firenze. 1519.

PLUTARCHI Problema, num in convivio philosophandi sit locus, OTTOMARO LUSCINIO *Argentino* interprete: *apud* JOANNEM SCOTUM *indigenam in* THOMÆ *loco.* (e) 4.to . . . Argentor.

PLU-

(a) GESNER. & SIMLER. *Bibliothec.*

(b) GESNER. *Biblothec.*

(c) *Ad decimum Kalendas* Augusti, *anno à Partu Virgineo millesimo quingentesimo decimo nono. Cum privilegio.*

(d) *A di.* VII. *di* Maggio.

(e) *Epistola data est anno sesquimillesimo undevigesimo.*

(a) FRAN-

PLUTARCHI Vitæ Græcè: *in ædibus* ALDI & ANDREÆ ASULANI *soceri.* (a) fol. . . Venet. 1519.

T. LIVIUS *Patavinus* Historicus *DUOBUS LIBRIS* auctus, cum L. FLORI Epitome, Indice copioso, & annotatis in libros VII. belli *Macedonici*: *apud* JOANNEM SCHŒFFER. (b) fol. . . Mogunt. 1519.

(a) FRANCISCUS ASULANUS PETRO BEMBO LEONIS X. Pont. Max. à Secretis S. D. —— *Ne omni te sinè munere adirem, hoc* PLUTARCHI *Opus mecum afferre decrevi. Sunt autem quas* Vitas *appellant, non certè omnes, quotquot olim ille conscripsit; quin neque omnes illius, nam & EVAGORAS ISOCRATIS est & AGESILAUS XENOPHONTIS; sed quæ paulò antè* Florentiæ *nullo ordine velut tumultuariâ operâ in lucem exiverant* &c. Et ad calcem libri; *Venetiis in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri, mense* Augusto M.D.XIX.

(b) *Privilegium à Cæsareâ Majestate concessum.* MAXIMILIANUS *Divinâ favente clementiâ* &c. *honesto nostro & Sacri Imperii fideli nobis dilecto* Joanni SCHEFFER *Chalcographo* Moguntino *gratiam nostram Cæsaream & omne bonum. Cùm, sicut docti & moniti sumus fide dignorum testimonio, ingeniosum Chalcographiæ Authore avo tuo inventum felicibus incrementis in universum Orbem promanaverit, & ferè omnes Chalcographi non modò per Imperii nostri ditionem, sed alia etiam Regna gratiâ seu Privilegio de non imprimendis Libris ex Officinâ emanatis secundùm vim obtenti cujuslibet Privilegii gaudeant, ne eorum labor irritus fiat, & sibi jacturam officio suo pariant; sicut tibi in publicatione* Livianâ *contigisse accepimus; proinde volentes tibi tum ob avum tuum tam omni vel ob hoc Divinum Inventum favore & commendatione dignum, tum pro damni tui recuperatione, quod accepisti ex præcipiti secundariâ Operum à te publicatorum Editione —— succurrere, —— omnibus Chalcographis* &c. *inhibemus, ne* TITUM LIVIUM *per decennium, quem sub incude inpræsentiarum habes, &* Latinum & Germanicum, *ac etiam auctiorem, quàm hactenus unquam publicatus, edere proximè intendis, ac alia pleraque* Opera, *quæcunque in Linguâ, quæ tu primùm apud* Germanos, *licèt apud exteros impressa fuerint, publicabis, per sexennium —— imprimere —— præsumant —— Datum in Oppido nostro* Vuels *die nonâ mensis* Decembris, *Ann.* M.D.XVIII. *Regnorum nostrorum* Romani XXXIII. Hungariæ *verò* XXIX.

Ad illustriss. Principem ALBERTUM Brandenburgeñ *Cardinalem Archiepiscopum* Moguntiæ & Magdeburg. *Princip. Electorem Primatémque* ULRICHI HUTTENI *Equitis Præfatio.* —— *Si vel locum voluit* LIVIUS *aliquem suo decorare egressu, quem debuit urbi, Artis omnium, quæ usquam sunt aut unquam fuerunt, præstantissimæ inventrici ac alumnæ (Impressoriam puto, quam hæc dedit) præferre?* —— *Jam diu est, quòd cupidè tempus expectat* LIVIUS, *quo nunc oborto* —— *petit dedicari maximo (non in* Italiâ LEONI, *jam ille* TACITUM *habet enim, præfante* BEROALDO *juniori) sed in* Germaniâ *Tibi. Ingerunt hoc illi bonæ eruditionis viri,* Vuolfgangus ANGUSTUS, & NICOLAUS CARBACHIUS, *qui imprimendis apud nos Libris eandem navant operam, quam post* ALDUM Venetiis EGNATIUS, Romæ *docti quidam,* Basileæ BEATUS & AMORBACHII, Argentinæ GERBELLIUS, *apud alios alii. Nam hi abreptum me nudiustertius coëgerunt,* LIVIUM *ut ascriberem tibi* &c.

Cornel. Taciti Eq. *Ro.* Historia Augusta Actionum diurnalium additis *QUINQUE LIBRIS* noviter inventis, cum Andr. Alciati Annotationibus: *ex Officinâ* Joannis Frobenii. (a) fol. . . Basil. 1519.

Cæsaris Commentarii: *in ædibus* Aldi & Andreæ *soceri.* (b) 8.° . Venet. 1519.

Historiæ

Erasmus *Roterodamus* Misobarbaris atque iisdem Philomusis omnibus S. D.

Si laudem haudquaquam vulgarem meruerunt olim, qui Origeni *&* Hieronymo *notarios ac membranas suppeditârunt, quantum verò laudis debetur Typographorum Officinis, quæ nobis quotidie bonorum Voluminum effundunt Examina, idque minimo pretio* —— *Atque hujus quidem laudis præcipua portio debetur hujus, penè Divini dixerim, Opificii repertoribus, quorum princeps fuisse fertur JOANNES FAUST avus ejus, cui* Livium *hunc tum auctum duobus Voluminibus, tum innumeris locis ex Codice vetustissimo castigatum debemus, ut hoc egregium decus partim ad JOANNEM SCHEFFER velut hæreditario jure devolvatur, partim ad* Moguntiaci *Civitatis & aliàs multis nominibus inclytæ gloriam pertineat.* &c. *Atque hìc rursus malim Veterum monumentis restituendis, quàm novis adglomerandis operam dari.* —— *In hujus laudis studium incumbat nostra* Germania, *cui multos bonos Authores ab inferis in lucem revocatos cùm olim debet Orbis, tum nuper* Cornelii Taciti *libros aliquot* &c. *Tametsi ex hâc Editione non ita multum accessit* Tito Livio, *tamen habenda non mediocris gratia* Theodorico Tzobel *ædis* Moguntinæ *summæ Scolasticæ & Reverendiss. Domini* Mogunt. *Vicario, qui curavit hoc laudis Civitati suæ asserere: deinde non vulgariter erudito viro* Nicolao Carbachio, *quinquennium jàm publico salario* Livium *summâ cum laude profitenti; tum* Volfgango Angusto; *à quibus quantum laboris exhaustum sit, dum ex Codice non scripto, sed picto coguntur addivinare, quid sit legendum, difficile fuerit æstimare. Nullum autem tam depravatum Exemplar, unde solers conjectator non multa queat restituere* &c. vii. *Cal.* Mart. *Ann.* M.D.XIX.

Deinde sequitur Index, tum Flori Epitome, demum Livii Textus. Ad finem; *Moguntiæ in ædibus* Joannis Scheffer, *mense* Novembri. *An.* M.D.XVIII.

Nicolaus Carbachius Lectori Salutem.

Joannes Scheffer *Chalcographus, à cujus avo Chalcographice in hâc primùm Urbe inventa exercitáque est, quom ex Bibliothecâ ædis* Moguntinæ *maximæ ac Metropolitanæ perquam vetustum nactus esset Codicem,* Longobardicis *scriptum in membranis characteribus, ad hæc usque tempora inibi cum curâ asservatum, in quo* T. Livii *quædam insunt à nullo unquam antea impressa, quadragesimi nempe libri pars extrema cum trigesimi tertii parte maximâ, amplum id sibi decus ac Lectoris demerendum gratiam putavit, si ex Officinâ suâ in manus emitteret studiosorum* —— *Quin & in eodem illo Codice vetusto quia ultimi libri septem* Livii *de Bello* Macedonico *&* Asiatico *continebantur* —— *mihi &* Vuolfgango Angusto *homini impensè docto negotium dedit conferendi illius Codicis cum hactenus impressis libris, annotandíque, si vel plura vel meliora invenirentur in eo* &c. *Vale.* Moguntiæ, *Idibus* Martiis. M.D.XIX.

Denique subjiciuntur *Annotata in quartum, quintum, sextum, septimum, octavum, nonum, decimum* T. Livii *libros de Bello* Macedonico *&* Asiatico *ex vetusto Exemplari.*

(a) *Mense* Augusto.
(b) *Mense* Novembri.

(a) D.XIX.

Historiæ Augustæ Scriptores : *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.° . Florent. 1519.

JUSTINI Historici Epitome in TROGI POMPEJI Historias ; LUCII FLORI de rebus Romanis Epitome ; SEXTI RUFI Viri consularis libellus : *impressit Chalcographus fidelissimus ANTONIUS AUSSURDUS impensis* JOANNIS PARVI. (b) fol. Paris. 1519.

Opera *Sallustiana* cum Expositione ASCENSII : *per* JOANNEM MARION. (c) 4.to . . . . . Lugdun. 1519.

TITI LIVII Decas tertia : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *soceri.* (d) 8.° . Venet. 1519.

POMPON. MELA, SOLINUS, ANTONINI Itinerarium , VIB. SEQUESTER : *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (e) 8.° Florent. 1519.

FRANCISCI ALBERTINI Opusculum de mirabilibus novæ & veteris Urbis *Romæ* : *industriâ & impensâ THOMÆ WOLFF Chalcographiæ gnari exaratum nuper:* (f) 4.to *ex propriâ Officinâ Urbis* Basileæ. 1519.

CUTH-

(a) D.XIX. *supra mille* : *mense* Januarii.

(b) *Veneunt in ædibus* JOANNIS PARVI *in Viâ ad divum* Jacobum *sub Signo aurei Lilii. Hæc omnia ad vetus Exemplar reposuit* Petrus DANESIUS: cujus Epistolam ad AUSSURDUM Typographum habemus JUSTINO præfixam, alteram FLORO ad *Franciscum* HAMONEM *Nannetensem* Episcopum. Ad JUSTINI finem ; *ad Idus* Maias M.D.XIX. Ad FLORI, *octavo Calend.* Julias , *anno supra millesimum* D.XIX. Indici ; qui claudit omnia præmittitur Epistolium. DANESIUS *candido Lectori S.* ——— *Meminisse te velim, Lector, dum nostram hanc recognitionem evolves, nullam posse tam exactam præstari diligentiam, ut nihil omnino desideretur. Id certè argumento est. Dederam ego Chalcographis nostris fideliter repositum Exemplar, quod imitarentur. At interim dum abesse per occupationes meas non licet (tertia enim mihi temporis pars docendis juvenibus impenditur) notæ quædam irrepserunt , sed non tanti ponderis , quæ Lectorem ipsum , vel mediocriter eruditum, remorari possint. Itaque candide Lector, boni consules, siquid in Orthographiâ & punctis peccatum erit ; meâ quidem culpâ, sed impressorum potiùs indoctâ festinatione. Concinnavimus hunc quoque litterarium Indicem, quò faciliùs dignissima quæque notatu inveniantur. Vale.*

(c) *Anno* M. *quingentesimo* XIX. *Die verò* VII. Julii.

(d) *Mense* Februario.

(e) *Anno* D. XIX. *supra mille* ; *mense* Aprili.

(f) Martii *vicesimo secundo.*

(a) *Men-*

Cuthbert. Tonstall. in laudem Matrimonii Oratio habita in Sponſalibus Mariæ Henrici VIII. filiæ & Francisci Regis *Francorum* primogeniti: *apud* Jo. Frobenium. (a) 4.to . . . Baſil. 1519.

Guidonis de Columnis *Meſſanenſis* Hiſtoria Deſtructionis *Trojæ* à Petro Nuñez Delgado Hispanicè verſa. (b) fol. . . . . . Hispali. 1519.

Stephani Serva Sacerdotis Vita & Miracula Ubaldi Episcopi: *per* Franciscum Ugoletum. (c) . . Parm. 1519.

Cicer. Epiſtol. Familiar. cum *Aſcenſianis* Introductiunculis recognitis & auctis & Argumentis illuſtratis, ex tertiâ Recognitione: *in ædibus* Matthiæ Schurerii. (d) 4.to . . . . Argentor. 1519.

Georg. Vall. de expeditâ argumentandi ratione libellus: *apud* Jo. Frobenium. 4.to . . . . . Baſil. 1519.

Epiſtolæ à Reuchlino & ad Reuchlinum: *ex Officinâ* Thomæ Anshelmi. (e) 4.to . . Hagenoæ. 1519.

Epiſtolæ Jacobi Antiquarii *Peruſini*: *impreſſæ apud LEONEM operâ COSMI* Veroneñ. *cognomento BLANCHINI.* 4.to PERUSIÆ. 1519.

Bartholomei *Anglici* Ordinis Fratrum Minorum Opus de proprietatibus rerum: *per* Fridericum Peypus *Civem* Nuremberḡ. *impreſſum expenſis providi viri* Johannis Koberger *ejusdem Civitatis Incolæ.* (f) fol. . . . Nuremberg. 1519.

Ho-

(a) *Menſe* Februario.
(b) *Bibliothec. Sicul.*
(c) *Cremon. Litterat.*
(d) *Menſe* Auguſto.
(e) *Menſe* Maio.
(f) III. Idus *Maii.*

(a) *Anno*

HOMERI Opera Græcè : *in ædibus Hæredum* PHILIPPI JUNTÆ. 8.° . Florent. 1519.

Florilegium diverſorum Epigrammatum in ſeptem libros, Græcè: *per hæredes* PHILIPPI JUNTÆ. (a) 8.° . . . Florent. 1519.

HORATII Opera cum Comment. ACRONIS, PORPHYRIONIS, MANCINELLI, BADII, MATTHÆI BONFINIS & ALDI MANUTII : *impreſſa eſt quartùm hæc* Horatiana *Poeſis accuratione ipſius* ASCENSII. (b) fol. . in nobiliſſimo Gymnaſio Parhiſior. 1519.

STATII Opera : *in ædibus* ALDI & ANDREÆ *ſoceri.* (c) 8.° . . Venet. 1519.

VALER. FLACCI Argonautic. cum comment. JOH. BAPTISTÆ PII, & ad calcem Anonymi poeticâ ORPHEI Argonautic. metaphraſi. (d) . . . . Bonon. 1519.

JU. JUVENALIS unà cum AU. PERSIO nuper recogniti: *per Hæredes* PHILIPPI JUNTÆ Florentini. (e) 8.° . . Florent. 1519.

ÆGID.

(a) *Anno à Virginis nuncio* D.XIX. *ſupra mille.* LEONE X. *Pont. Max. Chriſtianam Remp. adminiſtrante.*

(b) *Ad quart. Calend.* Octob.

(c) *Menſe* Januario. cum præfixâ Epiſtolâ *Franciſci* ASULANI ad *Domitium* & *Paſchalem* MARINOS fratres.

(d) FABRICIUS hujus Editionis meminit in ſuâ *Bibliothecâ Græcâ.* Lib. I. p. 112. Penès me eſt ORPHEI Metaphraſis (in fol. finè anno, loco, Typographo) Latina ; cujus character accedit propè ad PLATONIS DE BENEDICTIS *Bononienſis* Typographi characterem. In eâ Editione ſunt Signaturæ & Reclamantes, nullæ autem Ciphræ. Ad calcem REGESTVM. Aiii Biii Ciii. In initio, *Joannis Baptiſtæ* PII ad Senatorem *Franciſcum* ELEPHANTUTIUM *Bonon.* cujus hæc ſunt verba ; PINDARUS *tempus omnium patrem, potens operibus imponere finem, vocat.* &c. Pindarica *ſententia nobis convenit, qui ſecundis temporis auſpiciis uſi* APOLLONII FLACCÍque *noſtri pelagus eremigavimus. Felicitas quoque tempeſtiva ſubvenit. Etenim inter Muſas noſtras ſecretiores* ORPHEI Argonautica *Latio tranſcripta, Opus adespoton, non ingratum tamen, invenimus per me quidem ſcriptum, non ex me.* &c. Unde facilè credo hanc ORPHEI Verſionem impreſſam fuiſſe cum Libro, quem FABRICIUS memorat in *Biblioth. Lat.* pag. 419. *Libri* (ſcil. VALER. FLACC.) *octavi partem poſteriorem nonúmque ac decimum librum ex quarto* APOLLONII *ſupplevit* Johannes Baptiſta PIUS Bononienſis, *quæ ejus Supplementa in Editione* FLACCI *cum* PII *Commentationibus.* Pariſ. 1519. *fol.* Illa tamen ORPHEI Metaphraſeos Editio ſuprà dicta *Bononiæ* potiùs quàm *Pariſiis* excuſa mihi videtur.

(e) *Menſe* Maii, LEONE X. *Pontifice.* Cum hâc joculari & non vulgari Præfatione.

POETA AD LECTOREM.

Miraris fortaſſe, Lector candidiſſime, cùm me tam lætum, hilarem, præque gaudio ferè pſallentem videas. Ne mireris, quæſo: venio

ÆGID. MASERII Comment. in VALER. FLACCI Argonaut. *apud* BAD. ASCENS. (a) fol. . . . Parif. 1519.

AUL. GELL. cum Scholiis *Afcenfianis* in fingula capita collectis ferè ex Annotatis fanè docti hominis ÆGIDII MASERII *Parifienfis : in ædibus* JODOCI BADII. (b) fol. Parif. 1519.

ΠΑΝ. OMNE. JOANNIS ALEXANDRI *Braffîcani* Carmen : *fumptibus* JOANNIS KNOBLOCHI *Incolæ* Argentineñ. *formulis* Anshelmianis. (c) 4.to . . . . 1519.

PON-

nio ex Elyfiis BACCHI *quidem monitu, qui, cùm iſthìc* EURIPIDEM *quæreret, in me & Au.* PERSIUM *mortalium incuriam, negligentiam, focordiam ignaviámque accufantes, fortè incidit (dolebamus namque Satyras noftras adulteratas fuisque penitus numeris perturbatas corruptásque legi) atque inquit, Salve,* JUVENALIS, *ô euge, & tu* PERSI, *ambo opportunè, bono fitis animo.* ——— *Veftræ enim Satyræ* BERNARDI JUNTÆ *beneficio, qui ob fuum maximum in bonas disciplinas amorem eas, collatis in unum plurimis & illis antiquiffimis Exemplaribus, caftigandas excudendásque curavit, funt in integrum ad veram lectionem reftitutæ. Venio ergo* PERSII *etiam nomine (fic enim convenit inter nos) mortalibus congratulatum,* Bernardóque *gratias agimus; & fi reviviscere fas fit* ——— *alias profectò fcriberemus uberiores; fuppeditatur enim hâc tempeftate materia. Verùm has, quales quales funt, fuscipe* ——— *neque te obfcœnitates quædam noftræ deterreant,* ὧν γὰρ ἀκούονται ἕνεκα εἰρῆσθαι τὰ βελτίω, *invenies namque plurima, quæ ad humanæ vitæ inftitutionem pertineant, & ex medio ferè Philofophiæ fonte decerpta. Vale; ad inferos revertor.*

(a) GESNER *Biblioth.*

(b) *Menfe* Octobri. Cum BADII ad LUDOVICUM DEBERQUINUM *nobilium juvenum doctiffimum & doctorum nobiliffimum* Epiftolâ: in quâ, *Nos* (ait) *quanquam vix manus cohibere potuimus, quin fcintillam aliquam lucis* (obscuris fcil. locis) *inferremus, tamen ex* Italiâ *nuper emiffis Exemplaribus ferme contenti fuimus. Maluerimus tamen* Plautinum *illum verficulum, qui citatur Lib.* iii. *Cap.* iii. Nam me puero uterus erat folarium &c. *Pluſculos locos ex fententiâ* Ludovici CŒLII Rhodigini *repofui, & pauciffimos ex meâ. Neque tamen nomen Antiquarii mihi vindicare volui cum iftis novis Impreſſoribus, qui, quod majores noftri ad levandos legentium labores & vocum ambiguitates tollendas excogitaverunt, ut ipfi labores mortalium augerent & ingenia confunderent, aut fuftulerunt, aut inverterunt.* ——— *Quis natus tam averfo fole, aut tam obtufo ingenio, ut non agnoscat ab antiquis* quod, quam, que, *etam conjunctiones fcriptitatas, & tamen, ut discrimen à nomine fiat, non damnandos, qui fcribant* ꝙ, ꝗ, ꝗ̃ *& id genus alia? Verùm inquient,* ꝙ, *quia vocali caret, nullam vocem continet; fateor, at vocis fignum eft nunc ab omnibus cognitum. Quòd fi characteribus uti non liceat, quare iſti.* f. *pro* fcilicet, n. *pro* enim, d. *pro* quingentis, *& fexcentis Græcanicis utantur, nifi ut fe indicent inventæ luci tenebras præferre?* ——— *Vale. Pridie Nonas* Septemb. M.D.XVII. (Quo nempe anno *Badiana* GELLII Editio præcedens prodiit) *Sed heus* LUDOVICE, *quod fuperioribus annis vix potui,* ——— *nunc tot follicitantibus amicis,* ——— *lucernulas nefcio quas in* Noctes *iftas* Atticas *concinnavi, fufficiente mihi ferè oleum prædocto viro* Ægidio MASERIO Parifienfi ——— *Vale. Rurfus ex Chalcographiâ noftrâ, ad* xv. *Calend.* Novemb. M.D.XIX.

(c) *Anno* (omiffis majoribus numeris) XIX. *Menfe* Aprili.

(a) Vol.

PONTANI Opera: *apud* ALDUM & ANDREAM *socerum.* (a) 8.° .	Venet.	1519.
FRANCISCI PATRITII *Senensis* Pontificis CAIETANI Enneas de Regno & Regis Institutione: *operâ* PETRI VIDOUE *Chalcographiariæ artis peritissimi*, *impensis* GALIOTI *à* PRATO *Academiæ* Parisiensis *Bibliopolæ.* (b) fol.	Paris.	1519.
ERASMI Opera, 9. Volumin. *apud.* JO. FROREN. (c) fol. . . .	Basil.	1519.
ERASMI Latina Versio metrica IPHIGENIÆ *in Aulide.* (d) . . .	Londini.	1519.
Familiarium Colloquiorum Formulæ, & alia quædam per ERASMUM recognita: *in ædibus* THEODORICI MARTINI Alustensis. (e) 4.to . . .	Lovan.	1519.
Familiarium Colloquiorum Formulæ, & alia quædam per ERASMUM: *in ædibus* MICHAËLIS HILLENII HOOCHSTRATANI. (f) 4.to . . .	Antverp.	1519.
ERASMI Apologia contra LATOMUM: *apud* HENRICUM STEPHANUM. (g) 4.to	Paris.	1519.
PETRI *Blesensis* Opera ex recensione JACOBI MERLINI: *operâ & industriâ magistri* ANDREÆ BOUCARD *impensis* JOANNIS PETIT. fol.	Paris.	1519.

PHIL.

(a) Vol. I. 1518. *Mense* Junio. Vol. II. *Mense* Aprili. Vol. III. 1519. *Mense* Septemb.

(b) 16. *Cal.* Maii.

(c) CAILLE, p. 34.

(d) FABRIC. *Biblioth. Gr.*

(e) *Cal.* Mart.

(f) *Cal.* April.

(g) CHEVILLER. p. 163.] „ *Henri* „ *Estienne* le pere, (à qui est dû cette „ loüange, qu'après avoir fait par son „ industrie pendant près de vingt ans un „ grand nombre de très-bonnes Impres- „ sions, il a encore laissé après lui de ses „ fils, qui ont porté l'Art à un point, „ où il ne restoit plus rien de conside- „ rable à y ajoûter, pour le perfection- „ ner) imprima l'année 1519. in 4. l'*A-* „ *pologie d'*ERASME *contre* LATOMUS, *&* „ *contre* JEAN *d'*ATH. Il confesse inge- „ nûment

Phil. Melanchthon. de Rhetoricâ libri tres : *apud* Jo. Frobenium. (a) 4.to . . . . Basil. 1519.

Ulrichi Hutteni Equitis *Germani* Poemation, cui titulus Οὔτις *Nemo* : *apud* Jo. Frobenium. (b) 4.to . . . Basil. 1519.

Joannis Despauterii Ninivitæ Ars Epistolica : *per* Badium. (c) 4.to Paris. 1519.

Joannis Aventini, natione *Boii*, Rudimenta Grammaticæ, de Græcorum declinatione &c. ex optimis quibusque Authoribus collecta : *ERHARDUS SAMPACHIUS excudit.* (d) 4.to . . . . Aug. Vindel. 1519.

Joannis Cocklei Rudimenta Grammatices : *apud* Jo. Knoblouch. (e) 4.to Argentor. 1519.

Aldi Pii Manutii Institutionum Grammatic. Latin. libri quatuor ; Opusculum de Græco Alphabeto ; Introductio perbrevis ad Hebr. Linguam ; Erasmi libellus de octo partium Orationis constructione : *per Hæredes* Philippi Juntæ. (f) 4.to Florent. 1519.

Vulga-

„ nûment qu'il a fait quelques fautes „ dans cette Edition, & il n'en charge „ personne que lui-même, avoüant sa „ propre faute, & disant sincerement : „ *Locis aliquot incuriâ nostrâ aberratum* „ *est* : & fait son *Errata* de vingt fau„ tes.

(a) *Mense* Maio.

(b) *Mense* Januario. Poematio illi subjicitur *Ulrichi* Hutteni ad *Julium* Pflugk Equitem Epistola, in quâ de statu *Germaniæ* scribit, & ad finem hæc : Erasmus Basileæ *agit, nova iterum cudens.* Philippus Melanchthon *præter ætatem eruditus juvenis* Vuittenbergam *accersitus est, non illiberali salario Græcas litteras ut doceat. Quò etiam qui Hebraica prælegat, quæritur.* Thomas Anshelmus Hagenovi Plinium *unà cum Indice typis excudit.* —— *Vale, & me ama.* Augustæ Vindelicorum. ix. *Calen.* Septembris. *Anno* M.D.XVIII. Quo prodiisse Fabricius (in *Bibliothec. Latin.*) testatur *Hagenoënsem* Plin. Histor. Editionem *ex* Barbari *emendatione per* Jo. Baptistam Palmarium Plinio *diligentiùs, quàm in* Brixiensi *Editione factum, applicatâ. fol. cum Indice* Joannis Camertis.

(c) xiii. *Cal.* Novemb. Hanc Editionem aliâ posteriorem fuisse liquet ex ipsius Despauterii ad *Jacobum* Sauvagium *Verviacensem* Juris Pontificii Baccalaureum Epistolâ Bergis, vii. *Idus* Junias *anno sesquimillesimo tertio decimo* datâ.

(d) Gesner. & Simler. *Bibliothec.*

(e) Gesner. & Simler. *Bibliothec.*

(f) *Mense* Januario. Leone X. *Pont. Max.* Libello binæ præeunt Epistolæ ; prior

Vulgaria Guil. Hermani *Cæſarisbur-genſis.* 4.to . . . . apud Urbem Londini. 1519.

Inter

prior *Joannis* Coleti S. *Paul.* Decani ad *Gulielm.* Lilium novæ Scholæ ab ipſo inſtitutæ Moderatorem primarium, M.D.XIII. data, quâ iſtum Libellum pueris profuturum commendat, ſed nullâ Erasmi mentione factâ; poſterior Erasmi ad candidos Lectores; quam hìc integram addidiſſe non gravabor. *Ipſâ re comperio verum eſſe, quod olim Græcorum Proverbio dictum eſt, ἔνιοι ἄγαιρος οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει. Video paſſim exoriri mei nominis, & quàm ipſe velim, ſtudioſiores, qui Libros mihi aſſerunt, quos aut non ſcripſi, aut non certè in hoc ſcripſi, ut ederentur. Vetus hic mos ſtudioſorum hominum, ut omnes animi affectus, chartis ceu fidis, ut ait* Flaccus, *ſodalibus committant. Neque protinus evulgari velimus, quicquid cum amiculo congerrone vel ſtomachamur, vel nugamur. Ediderunt Epigrammata, à me quidem ſcripta (non inficior) ſed non in hoc ſcripta. Ea (ſicuti conjicio) famulus ſuffuratus Typographis vendidit. Alius quiſpiam ex pauculis paginis iiſque depravatiſſimè ſcriptis, velut ex Opere edito, dictu mirum, quàm multa citet & inculcet de ratione conſcribendarum Epiſtolarum. Et ut de cæteris minutioribus ſileam nuper hunc περὶ συντάξεως Libellum mihi velut poſtliminio vindicârunt, primitus nullius editum titulo. Quærebat* Joannes Coletus, *Theologus inter* Anglos *eximius, novæ Scholæ ſuæ novum de conſtructione libellum, qui ſimul & compendio pueris commendaretur & perſpicuitate. Eum ejus juſſu ſcripſerat* Gulielmus Lilius, *vir utriusque literaturæ haud vulgariter peritus, & mirus rectè inſtituendæ pubis artifex. Abſolutum ab illo mihi tradidit, immo obtruſit emendandum. Quid enim facerem, cùm vir ille rogandi finem non faceret, tam amicus, ut nefas eſſe ducerem quicquam negare precanti, tantæ verò authoritatis, ſic de me meritus, ut ſuo jure quidvis etiam imperare poſſet* Erasmo. *Quoniam autem ſic emendâram, ut pleraque mutârim, (nam id nihil videbam eſſe facilius) nec* Lilius, *ut eſt nimiâ quâdam modeſtiâ præditus, paſſus eſt Librum ſuo vulgari nomine; nec ego judicavi mei candoris eſſe, uſurpare mihi, in quo quicquam eſſet alienum. Proinde magnopere ſum interminatus cujusvis titulum aſcriberent, modò ne meum. Itaque recuſante utroque, liber ἀνώνυμος prodiit,* Coleti *duntaxat præfatiunculâ commendatus. Quem quidem libellum in præſentiâ nec laudaturus ſum, ne cui videar arrogantior, nec vituperaturus, ne parum candidus habear. Verùm hæc præfari viſum eſt, ne poſthac quisquam ut meum amplectatur, quod ipſe Præfatiunculâ mihi aſſero. Plus ſatis erratorum & in iis quæ publicantur à nobis, ut nemo alius edat, quæ vel non ſcripſimus, vel non emendavimus. Bene vale, Lector amice,* Baſileæ III *Kalendas* Auguſti. M.D.XV. Ex tempore, quo datæ ſunt Coleti & Erasmi Epiſtolæ, conjicio illum libellum prodiiſſe primò ἀνώνυμον anno 1513; Deinde cùm idem Erasmo plerumque vindicaretur, recuſum fuiſſe anno 1515. cum hâc, quâ Erasmus interminatus eſt, ne ſuum nomen aſcribatur, Epiſtolâ: poſtea tamen & anno 1519, & ſæpius deinceps, eundem ſub Erasmi nomine vulgatum conſtat. Ad finem hujus *Florentinæ* Editionis adjicitur Introductio perbrevis ad Hebraïcam Linguam cum *Aldinâ* compellatione, in quâ Aldus ſtudioſis promiſerat ſe, *ſi hæc placuiſſe cognoverit, Inſtitutiones Grammaticas, Dictionarium, & ſacros Libros, Deo volente, daturum.* Sed ei (utì anteà adnotavi) ſtare promiſſis non datum eſt. *Aldinum* prælum, utì & *Juntinum*, vix quicquam (quod ſciam) Hebraïcis characteribus, præter hanc Introductionem, emiſit.

Inter Typographos Latinis & Græcis jam passim per totam *Europam* litteris suus honos in *Germaniâ*, *Italiâ*, & *Galliâ* habebatur.

Basileæ, VALENTINUS CURIO, ADAMUS PETRUS, JOANNES BEBELIUS, HENRICUS PETRUS, FROBENII, NICOLAUS EPISCOPIUS, JOANNES HERVAGIUS, & JOANNES VUALDERUS, iisdem circiter temporibus inclaruerunt.

VALENTINUS CURIO anno 1522. Lexicon edidit Græcolatinum, cujus mentionem facit *Gourmontiana* ejusdem anno proximè sequente Editio. Græcas GAZÆ & URBANI Grammaticas (a) bis è prelo suo emisit, singulas suâ Præfatione ornatas. In illâ repetitæ CONRADI (b) HERESBACHII castigationi fatetur se multum debere; huic (ann. 1530.) aurea PYTHAGORÆ Carmina cum Latinâ interpretatione præmisit ex ALDO MANUTIO (ut agnoscit) *mutuata*. CURIONIS Insigne Typographicum erat manus calamo tabulam exarans.

JOANNES BEBELIUS anno 1524. in Novi Testamenti Græci Editione artis posuit fundamenta, quam denuo anno 1535. prælo subjecit. Præmittitur utrique JOANNIS OECOLAMPADII ad sacrarum litterarum lectionem Exhortatio. Ut sciat Lector, quorum adjumentis usus fuerit BEBELIUS brevem ejus hìc adjiciam Epistolam.

Jo. BEBELIUS *Lectori* S.

„ Habes, Christiane Lector, Enchiridion totius Novi Testa-
„ menti Græcè, meis quidem elaboratum manibus, ingenio verò
„ CEPORINI haud vulgariter de Linguis meriti probè castiga-
„ tum: sumptus ad hoc *Joanne* VUATTENSCHNE, viro præ-
„ claro, liberaliter nobis suppeditante. Porrò ne Libellus hic En-
„ chiridii formam excederet, Vitas, Argumenta, atque id genus
„ adventitium apparatum omnem amovimus. Tametsi *Joannis*
„ OECOLAMPADII Theologi nostri docta ac pia ad Christianum
„ Lecto-

(a) GAZ. 1523. 1529. URBAN. 1524. 1530.

(b) Huic *Conrado* HERTZBACHIO *Michael* BENTINUS Epistolam nuncupatoriam scripsit ACRONIS in HORAT. Commentariis apud CURIONEM ann. 1527. excusis præfixam; in quâ suum erga CURIONEM ejúsque Officinam studium testatur, & HERTZBACHII à *Cleviæ* ac *Juliæ* Duce ad unicum suum filium instituendum delecti labores, quos tamen nonnulli insectabantur, literarios laudat. BENTINUS etiam scribit sibi antiqui, unde HORATII Vitam descripsit, Codicis copiam à *Joanne* SICHARDO factam.

(a) Nov.

„ Lectorem ſit adjecta Exhortatiuncula, ne Liber prorſus ἀκέφαλος
„ exiret: Tu hæc noſtra qualiacunque auſpicia boni conſule, Lec-
„ tor candide: Atque novam parúmque notam hactenus, literariam
„ Officinulam, in dies magìs magíſque tibi notam, ac tuo ſervitu-
„ ram uſui ſperato.

Habuit aliquando hoc (a) lemma [*Durum patientia frango*]. Elegit Inſigne Typographicum (b) Palmam, cum his verbis [*Palma* Beb.] ramis adversùs onus, quod eos deprimit, ſurſum erectis, in quibus (c) homo reſupinus cernitur contra onus impoſitum obnitens; nonnunquam leguntur (d) hæc moli eum deprimenti inſcripta [Verdruckt mich armen nit] Hujus promptiſſimam induſtriam & ſedulitatem laudavit (e) Janus Cornarius Ejus Officinam Erasmo & Grynæo etiam placuiſſe conſtat ex Græcâ *Ariſtotelicorum* Operum (f) Editione, quam hic emendavit, ille (g) Epiſtolâ ad Joan. Morum inſcriptâ ornavit. Ex

(a) Con-

(a) Nov. Teſt. 1524.

(b) Aristoph. 1532.

(c) Epigr. Gr. Lat. 1529.

(d) Bayf Veſt. 1526.

(e) Lege ejus Epiſtol. præfix. Epigr. Gr. Lat. 1529.

(f) Ann. 1531.

(g) Hæc etiam habetur in Erasm. Epiſtol. pag. 1353.] ——— *Reliquum eſt, ut paucis attingam, quid hâc poſtremâ, hoc eſt*, Bebelianâ *Editione acceſſerit ſtudioſis. Principio fateor plurimum gratiæ deberi* Aldo, *qui primus omnium ſuâ induſtriâ typis evulgârit Auctorem, quo vix alius lectu dignior, nam antehac illum habebamus, ſed ita verſum, ut ad intelligendum* Delio, *quod aiunt*, natatore eſſet opus, *ſi modò excipias, quæ vertit* Theodorus Gaza, *in hôc genere feliciſſimus, &* Leonardus Aretinus. *Nam* Argyropilum *arbitror poſt Editionem* Aldinam *eam provinciam aggreſſum. Sed* Aldina *Volumina quoniam magno emebantur, ſubmovebant tenues Philoſophiæ Candidatos, nec ferè inveniebantur niſi in* Italiâ: *poſt vix unquam reperiri cœperunt, divenditis omnibus aut certè pleriſque. At hoc præſtitit* Joannes Bebelius, *ut inæſtimabilem theſaurum typis multò elegantiſſimis evulgatum, quamlibet tenuis non magno precio ſibi poſſit comparare. Imò non prorſus idem nobis prodiit* Aristoteles, *ſed multò quàm antea fuit emaculatior, ídque potiſſimùm ſtudio, vigilantiâ, fidéque* Simonis Grynæi, *juvenis in omni genere literarum haudquaquam vulgariter eruditi: at non ſinè præſidiis fidelium Exemplariorum. Si quidem in* Dialecticis *adhibitus eſt emendatiſſimus Codex, in quo vix ulla fuit pagina, quæ non aliquod operæ precium attulit. In* Phyſicis Auſcultationibus *conſulta ſunt* Simplicii *Commentaria, & in hujus argumenti libro ſeptimo pro* Themiſtianâ *paraphraſi, repoſita ſunt ipſius* Aristotelis *verba, ídque ex auctoritate* Simplicii, *ut confidamus in his duobus Operibus aut nihil aut quamminimum fore quod Lector deſideret. In Libris* de Animalibus *loca non pauca repurgata ſunt, præſidio translationis* Theodoricæ. *Liber* τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ *minimùm erat inquinatus mendis, niſi quòd huic Operi Auctor ipſe non videtur extremam addidiſſe manum.* Ethica ad Nicomachum *rectè habebant, nec admodum egebant emendatoris induſtriâ. Atque utinam licuiſſet in Opuſculis minutioribus omnes explere lacunas, &, quod depravatum erat, ad plenum reſtituere. Imò utinam liceret omnia, quæ in hujus viri lucubrationibus deſiderantur, adjungere. Certè quicquid ab* Aldo *fuit editum, hîc & ſolidum habetur, & multò caſtigatius, denique longè minori precio parabile. Id meo periculo non dubitem*

tolli-

(a) CONRADO GESNERO disco BEBELIUM, *postquam* Aristotelica & *plurima alia utriusque Linguæ Volumina maximo studiosorum applausu excepta publicavisset, negotiosò hôc vitæ genere relicto, tranquillius secutum fuisse.* Nescio quo cognationis gradu JOANNES BEBELIUS HENRICUM BEBELIUM *Instigensem*, cujus in ERASMI Epistolis (b) mentio, attigerit.

ADAMUS PETRUS JOANNIS FROBENII (c) olim Socius anno 1527. artem exercebat. Ejus operâ JOANNES SICHARDUS in PHILONIS (d) Libris aliquot Latinè vulgandis usus est. PETRUS pro Insigni Typographico, ad suum nomen (qui mos erat apud

polliceri, meámque fidem facilè probabit diligens Lector, si non gravabitur conferre. Jam si quis expendat, quantis vigiliis, quantis sudoribus, quantis etiam impendiis parata sit hæc studiosis omnibus commoditas, fatebitur plurimum & favoris & gratiæ deberi Joanni BEBELIO, *qui, quum possit aliorum exemplo, frivolis ac mox emorituris Libellis venari præsens lucrum, maluit in egregios Auctores maximam facultatum suarum partem periclitari.* Lacon *ille nihil morabatur divitias de funibus pensiles: sed haud scio an incertiora sint, quæ pendent de chartis. Æquum est autem, ut omnes literarum studiosi talium virorum industriæ faveant, & favendo ad similia audenda studeant accendere. Id fiet, si quanto studio ille tantum thesaurum offert, tantâ aviditate rapiant, quibus illo est opus: & cui tandem non est opus? ut jam hoc multò magis sit favere sibi quàm* BEBELIO.

(a) Lege Epistolam, quam ei & ISINGRINIO nuncupatam præfixit suo libro de Dialectic. in Pandect.

(b) Lege *Henr.* BEBEL. Epistol. ad ERASMUM ex *Tubingâ* ann. 1515. (p. 1536.) & *Thom.* POLY ad ERASM. *Londino.* 1532. (p. 1752.) in quâ illum BEBELIUM scribit *secum nuper fuisse*, non addito HENRICI nomine quod nec additur in ERASM. Epistolâ (p. 1747.) anno 1530. datâ; in quâ hæc: —— BEBELIUS *edidit Epigrammata Græca à ducentis versa, inter quæ sunt aliquot* CANII, *sed aliquot puerilibus vitiis respersa. Adeò verò sibi placebat, ut mihi non dignaretur ostendere.* Indicis ad calcem ERASM. Epistol. adjuncti Author hæc ad *Henricum* BEBELIUM refert. *Joannes* quidem BEBELIUS anno 1529. edidit sélecta Epigrammata Græca Latinè à variis versa, inter quæ tria sunt CANNII: Sed Versionum Authores non sunt plures sexaginta; quorum nomina hìc alphabeticè enumerare libuit.

ÆDITUUS, PET. ÆGIDIUS, ALCIATUS, M. APIARIUS, ARNOLDUS *Vesaliensis*, AUSONIUS, BENTINUS, BERGIUS, *Germ.* BRIXIUS, *Gerard.* BUCOLD, *Anto.* ÇALCATERRA, N. CANNIUS, *Jan.* CORNARIUS, *Pet.* CRINITUS. B. DARDANUS, ERASMUS, *Faustus* ANDREL. *Pompo.* GAURICUS, GAZA, Jo. GAZOLDI, GELLIUS, C. GERMANICUS, *Aug.* GUARINUS *Veronens.*, *Georg.* HERMONYMUS, HERM. *à Novâ Aquilâ* Co., Interpres LAERTII, Interpres STRABONIS, LABERIUS. *Christ.* LANDINUS, *Jan.* LASCARIS, G. LILIUS, LUSCINIUS, *Gulielm. de* MARÂ, M. V. MARTIALIS, MARULLUS, *Philip.* MELANCHTHON, MORUS, OVIDIUS, *Janus* PANNONIUS, *Fran.* PHILELFUS, *Jo. Bap.* PIUS, Poeta anonymus, antiquus, Author Priap. POLITIANUS, *Portius* LIGINIUS, QUINTIANUS, *Raynutius* ALEMANUS, *Beat.* RHENANUS, *Jac.* SANNAZARIUS, *Barptolom.* SIMONETA, *Jo.* SLEIDANUS, *Jo.* SOTER, *Laur.* VALLA, *C. Urs.* VELIUS, VIRGILIUS, VITUS, *Raph.* VOLATERRANUS.

(c) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 221.

(d) In hujus Editionis fronte hæc leguntur; *Quod summis vigiliis, optime Lector, assequi potuimus, id abunde per nos est præstitum; alienam verò culpam nobis, quâ es humanitate, non imputabis. Vale, & expecta hujus generis à nobis & majora & emendatiora.*

(a) *Je-*

apud Typographos familiaris) alludenti erat Malleus petram contundens, ore in eum flammas desuper vomente, cum hoc (a) textu:

הלא כה דברי כאש נאם יהוה וכפטיש יפוצץ סלע :

Οὐκ ἰδοὺ οἱ λόγοι μου, ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;

Nunquid non verba mea sunt, quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus contra petram?

Eodem hôc ann. scil. 1527. in filii HIERONYMI PETRI gratiam quosdam Latinos rei Grammaticæ Scriptores excudit; quem in Epistolâ præfixâ sic affatur: ADAMUS PETRUS HIERONYMO PETRO *filio dulcissimo S. D.* —— *Diu nos tenuit dubitatio, dulcissime fili, quânam viâ ingressi litteris, quibus tu nunc initiaris, quásque publicus quidam casus gravissimè quotidie affligit, opem aliquam adferremus: cùm hactenus nihil, quod huc pertineat, non tentaverimus, ut si aliàs nihil assequeremur, diligentiam saltem nostram in proferendis optimis quibusque Autoribus studiosis literarum probaremus: cujus gratiâ cùm labore essemus perfuncti longè maximo in* PHILONE, *ejúsque farinæ reliquis, quos nunc magnâ sumptuum, vigiliarúmque impensâ parturimus: & viderem hoc scripti genus per ætatem tibi minimè convenire, libuit tandem subcisivos aliquot dies tibi, tuæque indoli addicere, de quâ incredibile est dictu, quam spem conceperim; & imitari eos, qui difficili aliquâ confectâ viâ, ut se recipiant, in umbram aliquò se abjiciunt, aut confabulatiunculâ se reparant ad id quod reliquum est viæ. Ita cùm viderem paulò pòst gravissimorum mihi Autorum Editionem incumbere, & à severis illis necdum satìs ad me essem reversus, in manum sumpsimus de re Grammaticâ Libellos impendio eruditos, & qui si nullâ aliâ virtute placerent, brevitate tamen ipsâ gratiam essent merituri: aut si præter sententiam omnia caderent, id tamen quod vix nobis persuadere possumus, utut se instituant nonnullæ literarum publicæ faces, saltem* equitans *interim, ut ille dixit,* in longâ arundine, *in utranque aurem indormiscerem. Habes ergo paterni in te animi sponsorem, Libellum eruditum* &c.

HENRICUS PETRUS, qui anno 1529. innotuit, ADAMI filius idem cum patre habuit Insigne typographicum.

Huic septimum suarum Pandectarum Librum de Musicâ CONRADUS GESNERUS dedicavit.

Eximio

(a) *Jerem.* C. XXIII. ℣. 29.

Eximio Typographo Basiliensi HENRICO PETRO, *de bonis studiis optimè merito, Domino & Amico suo charissimo,* CONRADUS GESNERUS *S. D. P.*

Cùm fama superioribus annis, quo tempore primum Bibliothecæ Tomum conscribebam, incerta ad nos venisset de clarissimi & doctissimi viri Henrici GLAREANI *Poetæ laureati Musicâ, non rectè dubius mecum eram, suóne Marte & per se hoc Argumentum tractâsset, an Commentariis Veterum aliquem illustrâsset: utrumque enim à* GLAREANO, *si à quoquam alio, felicissimè posse præstari non ignorabam: nunc verò Volumine illo pulcherrimo in lucem ex Officinâ tuâ ædito, non ipsius modò Marte conscriptum, sed hâc in Scientiâ perfectissimum & longè doctissimum esse intelligo. Quanquam enim ego ipse his de rebus judicii nihil habeam, eruditorum tamen sententias, quas quidem sæpe consulo, facilè & libenter sequor. Propter hoc igitur Opus, quocum ex fœcundissimâ Officinâ tuâ perpulchre nato, tota ferme veterum Latinorum & Græcorum Musica renata videtur, & propter* Severini BOETII *de Musicâ libros quinque, quos cum omnibus ejusdem scriptis evulgâsti, non ineptè futurum existimavi, ut Liber hic de Musicâ, septimus Partitionum nostrarum, in tuo nomine appareret. Quòd autem simpliciter & sine arte hoc facio, tu ipse mihi in causa es. Tanta enim tua in me humanitas est, & multis jam annis fuit, tot tantáque beneficia tua, ut his pignoribus de familiari prorsus & candidissima inter nos amicitia nihil diffisus,* ἄνευ παθῶν καὶ προοιμίων *animum tibi meum, qualis qualis est, audacter exponam. Hoc interim non tacendum mihi est, licèt vel Medica vel Theologica vel alia quævis merito tibi tuo nuncupâssem, cùm in omni propè Scientiarum genere, Latinè, Græcè, Hebraïcè, & Germanicè, tu & felicis memoriæ pater tuus, multa præclara Volumina excuderitis, non alium tamen præter te, cui præsentem hunc Libellum æquiùs inscriberem, reperísse. Proinde quicquid hoc est munusculi, tu tantò humanior liberaliórque (nam & in parvis donis non aspernandis liberalitas quædam sita est) quantò Libellus ipse tenuior, hilari, quæso, fronte suscipere & aliqua Bibliothecæ nostræ pars esse digneris. Locus hic postulabat cæteros quoque omnes vel plurimos & saluberrimos Libros qui ex uberrimo Officinæ tuæ fonte manârunt, nominatim referri, utpote in omnem posteritatem memorari dignissimos, sed neque Catalogus eorum ad manum mihi nunc est, neque moram illam Librariorum opera patitur. Dicam tamen ex innumeris pauca, quæ ex tempore mihi occurrunt. In re medicâ abs te habemus,* ALEXANDRUM TRALLIANUM, [1] CONSTANTINI Afri *Opera omnia,* [2] Jo. SERAPIONEM (*quem* JANUM Damascenum ALBANUS TORINUS *inscripsit*) [3] Sym-

1 Ann. 1536. fol. Vide SIMLER. *Biblioth.* 2 1543. 3 1547.

[1] Symphoriani CAMPEGII *Practicam* , *ut vocant* (*cujus etam* [2] *de omnibus ferè Artibus liberalibus & Philosophiæ partib. Librum ædidisti*) [3] MARCUM GATINARIAM, CLEMENTINUM, ALEXANDRI BENEDICTI *Opera omnia Medicis certe necessaria*, THEOPHILUM de urinis, [4] PHILARETUM de pulsibus, [5] Jo. DANTZII *Dialogos* 4. & *Tabulas* 15. de facultatibus simplicium Medicamentorum: & *alias in* Mesuen : & *alia non pauca medica* , *quæ jam non memini.* *Item* [6] C. SOLLII SIDONII APOLLINARIS *Opera*, AURELIUM PRUDENTIUM, [7] T. LUCRETIUM, SILIUM *Italicum*, [8] STATIUM, CATULLUM, TIBULLUM, PROPERTIUM, &c. *Multos* PETRI ARCOPŒI, *multas denique doctissimi viri* SEBASTIANI MUNSTERI, *vitrici tui lucubrationes*; *quarum postrema* Chronicorum *vel* Geographiæ *titulo maximo passim applausu excepta est. Generi quoque tui* HIERONYMI CURIONIS *Opera aliqua* , *quæ ipse aut parens ejus & vitricus excuderunt*, *hìc enumerarem* , *nisi peculiarem ei de Astronomiâ Librum destinâssem. Faxit* CHRISTUS, *à quo uno summa felicitatis nostræ pendet* , *ut feliciter optimis studiis inservire* , & *nova subinde quæ ad gloriam Dei & fructum studiosorum pertineant*, *Volumina publicare pergas. Vale.* Tiguri, *tertio Calendas* Februarii, *anno* 1548.

Ex hâc Epistolâ constat HENRICUM PETRUM ADAMI filium, MUNSTERI generum, HIERONYMI CURIONIS vitricum fuisse.

Ad *Frobenianam* nunc accedo Familiam , quæ florentem magni sui parentis Officinam vetuit cum ipso occumbere: cujus famam incolumen tueri HIERONYMUS & JOANNES FROBENII cum sororio suo EPISCOPIO vitricóque HERVAGIO , sociatis laboribus studuerunt.

HIERONYMUS & JOANNES ERASMUS FROBENII, anno post defunctum patrem proximo , Sancti AUGUSTINI Operibus, quæ incœpta & vigili studio continuata huic non licuit ad finem perducere, extremam manum imposuerunt , opitulante ERASMO, cujus ardens in FROBENIUM viventem studium erga liberos affinésque defuncto superstites nunquam deferbuit. Id ex (a) ipsis ERASMI verbis faciliùs apparebit. *Equidem nihil minus habebam in animo*, *quàm hanc capessere provinciam. Deterrebat immensa Voluminum moles*, & *Operis difficultas juvenile robur*, *ac prorsùs adamantinum quendam*

[1] 1547. 8.° [2] 1537. [3] 1537. [4] 1533. [5] 1543. [6] 1542. [7] 1531. [8] 1541.

(a) Epistol. S. AUGUST. præfix. ad ERASM. Epistol. pag. 1251. Archiep. *Toletan.* ann. 1529. dat. Vide

(a) ERAS-

dam hominem exigebat; me verò jam & ætas & valetudo ab hôc genere laborum in totum dehortabatur. Sed felicis memoriæ JOANNES FROBENIUS, *vir ob singularem erga studia favorem omnium studiosorum amore perenni dignus, tandem illud à me precibus extorserat, ut in Epistolis unicum senionem emendarem, quo posset Operis specimen in proximis nundinis ostendere. Pollicitus sum, sed hâc lege; ne quid speraret amplius. Annuit. Cæterùm quum perspicerem illi certum esse consilium, Volumen Epistolarum absolvere, neque quenquam esse paratum, qui posset, aut certè vellet, emendandi partes obire, vicit animi destinationem cùm singularis amici pertinax voluntas, tum ipsa negotii pietas. Hoc Volumen totum ad me recepi, sed unicum, etiam atque etiam testificans, ut si pergere vellet, alium inveniret Castigatorem, nec me suo quoque dispendio, non modò studiorum, à melioribus curis avocaret. Quid multis? quum nullus exsisteret, qui vellet eam sarcinam in humeros tollere, &* JOANNES FROBENIUS *assevararet, stare sententiam, ut si non daretur aliud, totum* AUGUSTINUM, *qualis qualis erat, rursus excuderet: ego, partim amici respectu, cui nihil pernegare valebam, sed multò magìs inexpiabile piaculum esse reputans, si tam eximius Ecclesiæ Doctor, tot mendis obsitus, tantis impendiis denuo prodiret in orbis theatrum, hôc insigniore deformitate notabilis, quò magìs elegantiâ formularum, ac majestate Voluminum oculos omnium ad se rapturus esset, perinde quasi purpuram eximiam ostendas fœdis maculis deformatam, passus sum imponi mihi clitellas. Tandem ubi tantum pelagus ingressus ventis vela dedissem, longè plus, quàm exspectâram, comperi difficulatis, ut non semel animum desponderim, déque deserendis institutis cogitârim, ad quod ipsum evidens etiam valetudinis periculum invitabat, aut, ut rectius dicam, compellebat. Jam me terrebat & exemplum* JOANNIS FROBENII, *quem videbam huic immortuum negotio, virum alioqui cùm firmo corpore, tum vitâ longissimâ dignum. Verùm, quod primâ fronte deterrebat à negotio, hoc ipsum propiùs considerantі stimulos addebat. Non enim oportet bonorum virorum amicitiam vitæ spacio terminari, præsertim quum hujus difficillimi negotii moles in filios illius* HIERONYMUM & JOAN. ERASMIUM, *reliquósque liberos esset devoluta, quibus hoc minus oportebat deesse, quòd tali patre essent orbati: nam quicquid erat erga* FROBENIUM *affectûs, in hos transtuli. Itaque obfirmato animo, sic ut Operi tam sacro satius ducerem animam impendere, quàm semel susceptum non absolvere, tædium omne devici: quóque sum altiùs ingressus, hôc labor assuetudine factus est levior, ipso, ut opinor,* AUGUSTINO *cœptis nostris prosperâ favoris aurâ cœlitus adspirante, donec tandem procul aperiret sese portus, in quem propitii Numinis auxilio delati, lætum celeuma nunc canimus.* (a) JOANNES FRO-

(a) ERASMUS *Henrico* BOTTEO L. L. Doctori, 22. *Decemb.* ann. 1527. Vide Epistol. pag. 1049.

(a) Lege

FROBENIUS, *vir ornandis studiis natus, nos reliquit, non sine dolore meo; sed tamen dum morbi genus, (erat enim paralysis) dum hoc seculum turbulentissimum cogito, magis gratulari libet erepto, quàm deflere abreptum. Orsus erat ingenti sumtu totum* AUGUSTINUM, *nec optabat longiorem vitam, quàm donec absolvisset. Sed Deus illi, ut spero, melius aliquid providit, quàm optabat. Officinæ tamen molem* HIERONYMUS *filius & ego sustinemus.*

ERASMUS quidem conqueritur (a) *defuncto* JOANNE FROBENIO *totam Officinæ rationem mutatam esse.* Non tamen cessat HIERONYMO constanter & operâ & consilio adesse. Ejus (b) *hortatu* HIERONYMUS FROBENIUS *nactus est formulas Græcas aliquanto feciliores; &, nisi* AUGUSTINO πολυγραφωτάτῳ *vix septem præla sufficerent, sub ver prodiisset aliquod Opus mediocre* CHRYSOSTOMI *Græcum.*

HIERONYMO præter ERASMUM (c) alii etiam viri eruditi

(a) Lege (p. 1159.) ejus Epistol. *Haioni* HERMANNO *Phrysio.* ann. 1529.

(b) Lege (p. 1127.) ERASMI Epistol. ad *Livinum* AMMONIUM *Cartusiensem* 2. Octob. ann. 1528.

(c) Inter *Petri* BEMBI Opera, 8. *Basil.* 1567. per *Thomam* GUARINUM (pag. 652.) sequens legitur Epistola.

P. B. HIERONYMO FROBENIO *Officinæ Librariæ Magistro S. P. D.*

Quòd à me per Litteras VIGLII *Jureconsulti suasu petiisti, ut Libros priores sex* Livianæ 3. *Decadis manuscriptos perquirerem; & si haberi possent, ad te mitterem, fuit mihi gratum. Diu enim est, cùm te diligo, facióque plurimi; diligentiáque tua, quam adhibes in juvandis bonis artibus Librorum probè incussorum suppellectili, vehementer mihi quidem probatur. Itaque quoniam eos ego Libros non habebam, quæsivi à nonnullis, ac demum repertos Librario dedi meo describendos. Eorum ille complures jam paginas cùm descripsisset, collatis Codicibus deprehendi nihil boni illis inesse, quod non haberent ii Libri, qui ex* ALDI *Officinâ* * *quindecim abhinc annis parvâ sub formâ exiere; mali verò ac errati sanè plurimum. Quamobrem ne tibi meâ diligentiâ laborem supervacaneum adjungerem, Librarium continui. Equidem doleo hâc in re, quam à me unam expetiveris, me tibi satisfacere non potuisse. Tu verò, si me amas,* FROBENI, *propterea ne destiteris; siquid posthac erit, in quo meâ tibi operâ opus sit, à me omnia expecta amici hominis officia. Non fallam expectationem tuam.* VIGLIO *multam salutem. Vale. Cal.* Jul. M.D.XXXIIII. Patavio.

* Ann. 1519.

LIVIUS antea prodierat ex Officinâ *Frobenianâ* anno 1531. cujus Editioni *Carolo* MONTJOIO nuncupatæ præfatus est ERASMUS. Ejus Epistola legitur inter reliquas p. 1358. —— *Visum est tuo nomini dicare* TITUM LIVIUM, *Latinæ Historiæ Principem, jam quidem frequenter excusum, sed nunquam antehac vel magnificentius vel emendatius: & si hoc parum est, quinque Libris modò repertis auctum; quos bono quodam genio in Bibliothecâ Monasterii* Laurisseni, *aut, ut vulgò*, Lorsensis, *reperit* Simon GRYNÆUS, *vir ut in omni genere literarum citra supercilium eruditus, ita provehendis liberalibus studiis natus. Id autem Monasterium est è regione* Wormaciæ, *sive* Borbetomagi *trans* Rhenum, *à* CAROLO *magno septingentis abhinc annis & eo amplius exstructum, ac Librorum copiosissimâ*

* Ann.

ti favebant; & eandem huic, quam antehâc patri operam in Officinâ

mâ supellectile instructum; nam hæc olim præcipua cura Principum fuit, & hic solet esse charissimus Cœnobiorum thesaurus. Archetypum erat admirandæ vetustatis, prisco more perpetuâ literarum serie ita depictum, ut difficillimum fuerit verbum à verbo dirimere, nisi docto, attento, & in hoc ipsum exercitato. Unde non parum negotii fuit in parando Exemplari, quod typographicis Operis traderetur utendum. Nec minore curâ quàm fide advigilatum est, ne usquam in describendo ab Archetypo recederetur. Quod si pridem magna studiosorum gratulatione merito exceptum est qualecunque fragmentum, quod nobis dedit * Moguntia, *quanto plausu excipi par est tantam* Livianæ *Historiæ accessionem?*

Et Erasm. Epistol. p. 1479.] Petrus Bembus Erasmo S. P. D. —— *Binas à te literas accepi: unas jam pridem, quibus mihi* Frobeniorum *curam & diligentiam, tum verò etiam petitionem* Livianis *Libris imprimendis commendabas, ad quos cùm rescripsissem (ad me enim scripserant) respondere tuis Literis distuli proximè alteras, quarum priore paginâ te purgas de illâ ipsâ* Frobeniorum *commendatione tuâ* —— Frobeniis, *ut ad antiquiores tuas Literas postremò respondeam, in eo quod petebant, esse usui non potui. Neque enim* Livianos *Libros habebamus ullos manuscriptos, qui non minùs probi essent, quàm ab* Aldo *impressi, qui sunt in omnium manibus. Sed de totâ re non dubito, quin te illi certiorem fecerint.* —— Patavio 11. Novemb. 1533.

Erasm. Epistol. pag. 1469.] Jacobus Sadoletus *Episcopus* Carpentoractensis Erasmo S. P. D. —— *De ingressione* [Commentariorum scilicet suorum in I. Pauli Epistolam] *nihil mallem, quàm id quod tu mihi consulis, ut apud* Frobenium *transigeretur res: certus enim sum, nusquam meliùs: neque sumtu permoverer, sed pudore quodam afficior propter bonitatem & modestiam* Gryphii, *qui mihi totus deditus planè est. Quamquam erit hâc quidem de re spatium deliberandi.* —— Carpentoracto. 9. Jun. 1533.

Et pag. 1715.] Erasmo Leonardus Casperotus S. —— *Equidem pro tuo monitu* Hieronymo Frobenio *adesse studui, venaturienti vetusta alia Exemplaria; sed quàm invita Delia, est quod doleam ego atque ille queruletur:* D. Reginaldus Polus *aliquantò magìs (nam is potest) affulsit propitius; quippe unde Indicum quorundam visurus est gratissima Exemplaria, putà Bibliothecæ* Romanæ, Florentinæ *atque* Venetæ, Patavini *Monachi, penès quos sunt abstrusiora, undequaque sunt inexpugnabiles* —— Patavio 6. Jun. 1526.

Inter Erasm. Epistol. (pag. 1126.) Vives Erasmo. —— Hieronymum *salutabis meis verbis. Si non libenter scribit, nihil est quod se defatiget respondendo meis Literis. Doleo mea Opera Officinæ isti fuisse vel damnosa, vel parum quæstuosa. Posthac dabitur à me opera, ut ne ampliùs sim ei molestus: & si qua possim, non desim ejus utilitabus: id quod libens recipio me pro virili parte meâ facturum. Quòd verò illi scripseram, in causâ fuit* Franciscanus *quidam, qui nuper* Basileæ *fuit tui videndi gratiâ. Is narravit* Hieronymum Frobenium *cupere mea ab se excudi* &c. —— Brugis 1. Octob. *ann.* 1528. Et (pag. 1162.) Erasmus Joanni Letzero. —— *Auxit hanc fiduciam tua singularis humanitas* —— *ab* Hieronymo Frobenio *prædicata.* —— Basil. 8. Mart. *ann.* 1529. Et (pag. 1262.) Erasmus Germano Brixio S. —— *Secessus tuus non levi fuit incommodo* —— *quod negotium de* Chrysostomo *vertendo, quod multis de causis maturatum cupiebamus, huc usque prorogatum sit. Nunc res in eum devenit locum, ut nesciam quid consilii capiam.* Hieronymus Frobenius *summâ contentione hoc mecum agebat; ut eos Commentarios vertendos susciperem. Id quum pertinacissimè recusarem, suasi ut prima pars ad te mitteretur, simúlque tuum animum exploraremus, an totum Opus velles suscipere. Quum urgeret interim ille, nec istinc quicquam afferretur responsi, posteriorem Voluminis partem commisimus* Simoni Grynæo, *juveni ad-*

* Ann. 1518.

* Fa-

adprime docto, qui absolvit quod deerat Homiliis in Epistolam ad Corinth. *priorem. An is orsus sit, & quousque progressus mihi non liquet. Rursus ut ille nihildum attigerit Operis, posteaquam tu non pateris tibi ullum praescribi temporis modum, haud scio an Typographorum rationes hoc patiantur. Probo quod mavis, ut scribis, tuae famae, quàm Typographorum emolumentis consulere, quod consilium utinam ego semper fuissem sequutus. Sed illis nihilo vilius est lucrum quàm nobis fama. Nam mihi quidem alioqui hâc in re nec seritur, nec metitur, nisi quòd Exemplar non mediocri sumtu meo descriptum gratìs communico. Nunc tibi statuendum est, an velis tuo arbitratu Opus absolutum istthìc edere, an committere, ut* FROBENIUS *totum Opus ab aliis versum excudat suo tempore; decrevit enim ad Mercatum Autumnalem proximum.* —— Friburg. 30. Janu. *ann.* 1530. Et (p. 1308.) Idem ad eund. de *Veronensi* CHRYSOSTOMI Editione agens —— *Conatus sum hoc* (scil. CHRYSOSTOMI Impressionem) *aliquando persuadere* Aldinae *Officinae moderatoribus, sed frustra. Eâdem de re saepius egi cum* FROBENIIS, *sed hactenus surdis cecini fabulam. Quo magis gaudeo, quòd Deus hanc mentem immisit optimo viro, nósque per illum votorum compotes fecit.* CHRYSOSTOMUS *Latinè loquens jamdudum prodiit ex Officinâ* * Frobenianâ. ——— *Quum mihi viderer perspicere* Frobenianam *Officinam praelis non paucis operosam, plurimum Voluminum absumere, Commentarios in Epistolam ad* Romanos *misimus in* Brabantiam, *quae jam habet aliquot huic negotio pares, sed voluptatum quàm honestissimorum laborum studiosiores. Itaque quibus datum erat negotium, nobis dedere verba, ac post sex demum menses remiserunt Graecum Codicem: alioqui ejus Operis portionem aliquam mihi desumsissem, huc vehementer urgente* FROBENIO ——— *Quod si maximè prodeat* CHRYSOSTOMUS *Graecè loquens, id quod nescio quo pacto mihi nondum audeo polliceri, non est cur ea te res ad vertendum reddat pigriorem, quandoquidem hunc laborem non tuâ propriè causâ, sed potiùs utilitatis publicae respectu susciperes. Reor autem Latinam Editionem hòc fore vendibiliorem, si Graeca prodierit: scis enim perpaucos esse, praesertim inter Theologos, nam his potissimùm hoc Opus paratur, qui tam expeditè Graecam calleant Linguam, ut non malint Latinam, praesertim ubi properant. His igitur jucundum erit consulere Graeca, si quid occurrat depravatum, aut parum bonâ fide redditum ab Interprete. Si quidem in confesso est, plerasque hujus viri lucubrationes versas ab his, qui nec Romanum Sermonem nec Graecum satìs calluerunt.* ——— *Nacti sumus* Basileae *virum exquisitè doctum parique modestiâ*, Symonem GRYNEUM, *cui partem negotii delegavimus: & ille quidem nihil non eruditè, sed in sacris Auctoribus nescio an perinde sit exercitatus. Porrò* FROBENIUS *non tam eruditionem requirebat quàm famam.* Germani BRIXII *nomen jam illustre est, & Librum emptori per se commendat. Magnum lenocinium est Auctor gratiosus. Non detrectabat operam* OECOLAMPADIUS; *verùm hic titulus apud multos etiam à probis mercibus alienat emptorem. De Monacho non ita magni refert, nisi quòd Typographus, cui lucrum scopus est, optabat illìc* OECOLAMPADII *quàm minimum esse.* ——— *De Card. Cancellario nondum sat scio an rectè divinârim, certè nullam ille unquam parum amicae mentis in me significationem dedit.* Frobenianae *tantum petitioni fuit surdaster, cujus causam egi per Literas, sed amico obsequens veriùs quàm meo animo, & ita ut satìs prae me ferrem hoc negotii nihil ad me pertinere.* ——— *apud* Friburgum Brisgoae. 5. Septemb. *ann.* 1530.

Et pag. 1370.] ERASMUS LAZARO BAYFIO. S. ——— Benedictus *bonâ fide tuas Literas reddidit; sed idem reddidit Commentariolum* De Vasorum generibus, *cujus pridem in Literis ad me tuis spem feceras, unà cum Libello* De Vestibus, *locis aliquot tuâ manu castigato. Sed quum Appendix illa, praeterquam quòd erat indiligenter ab Amanuensi tuo descripta, videretur etiam imperfecta, non ausus sum Typographis committere. Caeterùm quoniam ille constanter asseverabat te Librum in hoc tradidisse, ut, si vellem, hìc excuderetur, perlegi non indiligenter, & si quid comperissem Amanuensis inscitiâ commissum, emendavi,* FROBENIÓque *commisi.* ——— *apud* Friburg. Brisg. 13. Mart. *ann.* 1531. Liber *de re Vestiariâ* prodierat antè primùm ex Jo. BEBELII Officinâ 1526.

Et

* FABRICIUS in *Bibliotheh. Gr.* agnoscit nullam *Frobenianam* anno 1530. antiquiorem.

Et pag. 1416.] *Idem* REGINALDO POLO. S. —— *Reversus ex* Angliâ SIMON GRYNÆUS *nonnihil expostulavit mecum*, *quòd*, *cæteris amicis quum scriberem*, *te præterierim*, *cui meritò debetur inter præcipuos locus præcipuus* —— Hieronymus FROBENIUS *meo suasu excudet totum* BASILIUM *Græcum*, *qui mihi inter ejus ætatis Scriptores unicè placet*: *nam* CHRYSOSTOMUS *habet nescio quid submolestæ* πολυμυθίας, GREGORIUS Nazianzenus *nonnihil affectatæ argutiæ*, *atque id magnâ ex parte situm in verbis*: *in* BASILIO *nihil est*, *quod offendit*. —— Friburg. Brisg. 25. *Aug.* 1531. BASILIUS prodiit ann. 1532. cum ERSMI ad *Jac.* SADOLETUM Episc. *Carpentoract.* Præfatione; quæ legitur inter ERASM. Epistol. p. 1433. —— *Quum mihi persuasissem haud mediocrem utilitatem & sacris studiis & Christianæ pietati accessuram*, *si non umbra* BASILII, *sed ipse* BASILIUS *in manibus omnium versaretur*, *persuasi* Hieronymo FROBENIO *atque hujus socio* Nicolao EPISCOPIO, *ut quicquid ejus pervestigari posset*, *typis evulgarent*.

Et pag. 1420.] *Idem Episcopo* Rivensi *S.* —— *Sudatum est pridem à* FROBENIIS *in restituendo* JOSEPHO *Historiographo cumprimis celebri*, *sed comperimus illum insanabiliter depravatum*, *nisi ipsum Græcè loquentem adhibeamus*. RUFFINUS *quidem nihil unquam vertit bonâ fide*, *sed in hôc Auctore videntur multi suo lusisse arbitrio*. *Eum accepimus in tuâ Bibliothecâ Græcum esse*, *cujus Codicis si nobis ad paucos menses copiam facere non gravaberis*, *non nos tantùm*, *sed universos etiam studiosos isto beneficio tibi reddideris obstrictos*. *Liber ad te redibit incolumis*, *atque adeò illæsus*, *ad quemcunque diem tu præscripseris*. *Dices cum* ENNIO, Ecquid erit pretii? *Scilicet hoc*, *quod mortales persolvunt Divis immortalibus*: *Agemus gratias*, *celebrabimus auctorem beneficii*, *& quod re non possumus rependere*, *gratæ voluntatis studio referemus*. *Ob hanc causam amandavimus hunc Tabellionem*, *quo Codex tutò ad nos perferatur*. *Scio Civitatem* Basiliensem *his temporibus non optimè audire*, *sed nihilo secius habet illa multos integros viros*, *qui mallent alibi vivere*, *si sinè gravi incommodo liceret demigrare*. *Certè illud à nobis curatum est sedulò*, *ne quid ex illâ prodeat Officinâ*, *præter optimos quosque Auctores*. *Hactenus egi causam mihi cum* Hieronymo FROBENIO, *cúmque studiosis omnibus*, *communem*; *nunc propriè agam meum negotium*. *Quid isthuc*, *inquies*? *Etiam atque etiam rogo*, *ut* ERASMUM *inter infirmæ sortis clientes adscribere digneris*. *Bene vale*. Friburgo Brisgoiæ 19. Novembris *Anño* 1531. Hæc JOSEPHI, quæ id notatur, Editio prodiit ann. 1524. Anno postea 1544. *Arnoldi Peraxyli* ARLENII operâ cum ejusdem ad *Diegum Hurtadum* MENDOZAM Præfatione JOSEPHUS Græcè exivit, *pulchre comptus* (ut ibidem scribit ARLENIUS) *ac affabre perpolitus*, *ex Officinâ* Frobenianâ, *à quâ certè nihil proficisci solet*, *quod non summâ multísque jam cognitâ diligentiâ ac singulari quâdam fide commendaretur*: *quæ si unquam aliàs in aliis extitit*, *in horum maximè Librorum Editione enituit*. Hos Libros vel alios quoscunque tam Græcos quàm Latinos Scriptores ab *Hieronymo* FROBENIO & *Nicolao* EPISCOPIO primùm erutos intráque decem annos abhinc supputandos ne quis intrà Imperii Romani fines typis suis intrà proximos quinque annos à primâ eorundem Editione procuderet, Cæsareo privilegio cautum est.

Et pag. 1491.] ERASMUS JOANNI CHOLERO S. —— *Mitto Librum* De præparatione ad mortem —— *curabis ne Libellus isthìc imprimatur*, *ne ea res fraudi sit* FROBENIO —— Friburg. 19. Febr. 1534.

ERASMUS negotia sua solebat per *Hieronymum* FROBENIUM, cujus fides spectata erat, transigere, & apud ipsum frequenter diversari. Lege (p. 1169.) Epist. ERASMI ad ALPHONS. VALDESIUM —— *Alteram Syngrapham per* Hieronymum FROBENIUM *miseram* Francfordiam, *cum meâ Quitantiâ*, *ut vocant*; *adscripseram*, *si ea non placeret*, Hieronymus *meo nomine scriberet*, *qualem vellet*: WELZERI *procurator excusavit*, *esse Syngraphæ genus*, *ut pecunia numerari non posset*, *nisi priùs à me datis tribus Syngraphis quitantiariis*. *Atqui eas poterat ab* Hieronymo *sumere*, *sed maluit pecuniam differre*. Basil. 21. Mart. 1529. Et p. 1221. ubi ERASMUS se apud OECOLAMPADIUM de sinistrâ quorundam suspicione purgat. —— *Hodie mihi narravit* Hieronymus FROBENIUS, *esse*, *qui nescio quid sinistri suspicarentur*

rentur de animo in te meo , quasi te scriptis meis perstrinxerim : deinde quasi nuper deflexerim ab itinere , ne te salutarem. Scito, utrumque esse vanissimum somnium. Nullam Literam scripsi , quâ te perstrictum volui , aut quam scribens , de te cogitavi. Quum excuderetur Colloquium CYCLOPS, *quidam ex Operis* Frobenianis *suspicati sunt , quod dicitur de ove in capite, vulpe in pectore , déque longo naso ,ad te pertinere; quum constet, hoc lusum in* Nicolaum CANNIUM *famulum meum , qui ambiebat in Colloquiis celebrari. Is talem gestat pileum ,& nasum habet longum, & colore est fusco, capillitio nigro. Te simili uti pileo , nunquam audieram, nisi hâc occasione. Non sum tam ineptus, ut talibus nugis utar in viros. Ambiebat &* Polyphemus *celebrari, qui circumferebat Codicem Evangelicum bellè ornatum , quum ipsius vitâ nihil esset inquinatius. Sic res habet de Scriptis. Jam eâ viâ soleo ferè semper adire hortum* FROBENII , *quum Cœlum est commodius , quòd altera sit angustior, & fœteat. Itaque si nullus adfuisset , illâc tamen eram iturus. Nec te tum novi adversum, sed famulus admonuit. Itaque reflexissem iter ad te, nisi plures adfuissent mihi ignoti, quorum cœtum turbare nolui : idque tum dixi famulo. Sic habet de suspicione. Quòd si quid aliud est rei, hodie circa horam quartam usque ad sextam ero in Horto* Frobeniano; *si dignaberis eò venire , uno comitatus, aut si mavis alio die , libenter tecum conferam.*

Georgius AGRICOLA suos de mensuris & ponderibus Libros anno 1533. *Frobeniano* prelo subjecit. ERASMUS in *Georgium* AGRICOLAM de re metallicâ Epistolam (p. 1157.) ad clarissimos Juvenes *Andream* & *Christophorum à* CONRITZ anno 1529. scripserat; quam sic concludit. ——— *Nec minus spei ostendunt nobis hæc* GEORGII προγυμνάσματα. *Quare nec me pœnitet hujus Operæ* (evolvendi scilicet *Georgii* Dialogum de Metallicis) *nec dubito quin* Hieronymus FROBENIUS *sit in gratiam vestram , tum studiorum , libenter excusurus.*

Et pag. 1416.] ERASMUS GEORGIO AGRICOLÆ S. ——— *Opus , quod de mensuris ac ponderibus habes in manibus , cupidissimè legam , simul atque miseris. Id auguror, mi* GEORGI , *tibi magnæ gloriæ futurum. Nec est, quòd invidiam metuas, quum argumentum sit ejus generis , partim ob vetustatem, partim ob regionum varias consuetudines, partim ob ipsius materiæ subtilem obscuritatem , ne quid interim dicam de libris depravatis , ut nunquam sit exhausti satis.* PORTIUM *audio virum non minùs humanum esse quàm doctum.* ALCIATUS *ingenio candidissimo præditus est , ut ab illo tibi nihil sit metuendum.* BUDÆUS , *ut est stomachi liberioris, ita vir melior est , quàm ut indignetur , tantùm argumentis agenti. Quod etiamsi maximè faciat, quod opinor nunquam facturum , suo nomini magis obfuerit quàm tuo. Denique ut maximè nascatur inter vos aliquid contentionis, modò citra petulantiam , consolabitur te illud* Hesiodium , ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι —— *apud* Friburg. Brisg. 29. August. 1531. *Georg.* AGRICOLÆ Liber in ipso titulo gerit hæc ——— *Libri , in quibus pleraque à* BUDÆO & PORTIO *parum animadversa diligenter excutiuntur.* Et p. 12. sic scribit ——— *Quoniam* BUDÆUS , * PORTIUS, ALCIATUS *viri clarissimi & doctissimi & jurisconsultissimi de* Sextario Romano *totius cognitionis mensurarum quodam quasi fundamento senserunt diversissima , nec nisi unius sententia vera esse possit , aut nullius , operæ precium mihi visum est meam quoque interponere. Et id mihi licere arbitror : qui enim non ? cùm* BUDÆO *licuerit liberè de* Hermolao BARBARO, *& verè de* Angelo POLITIANO, *qui hujus tractationis semina nostro seculo primi sparserunt , judicare ? Deinde* PORTIO *jam edito Libro* BUDÆI *sua in lucem proferre ? Nuper autem* ALCIATO *utriusque sententiâ quasi sublatâ propriam & novam in locum substituere? Judicia certè in literis olim fuerunt libera, nunc debent esse, & erunt posteris , vel nobis invitis , modò non sint levia, temeraria, & iniqua. Quòd si eorum quispiam me in jus vocare ob hanc causam & doctis accusare voluerit , rationibus agat, pugnet argumentis, testimoniis denique Authorum , si potest, convincat , omissis maledictis & conviciis , ne nostra arrogantiâ vel pertinaciâ , ne quid aliud dicam, periclitetur Veritas : quæ sanè ut accuratè disputando exquiri ,ita nimiùm altercando*

* De ejus Libro dictum est, ubi mentio fuit JOANNIS FROBENII.

Officinâ præstabat (a) SIGISMUNDUS GELENIUS

(a) HIE-

do plerunque amitti solet. Id quidem, quod æquum est, postulo: quo neglecto si quis omnino voluerit stomachari, & malignè in convicia prorumpere; ipsum suo magis obfuisse nomini, quàm meo optimus quisque, certò scio, judicabit. Nec à me hæc scribuntur, quòd vehementer id ipsum verear in tantis & tam præclaris ingeniis. Nam BUDÆUS *quidem, ut magni & generosi est animi, ita puto meliorem esse virum, quàm ut agnitæ veritati ullo modo refragari velit.* ALCIATUS *verò, quantum ex scriptis ejus intelligo, vir est & ipse egregie doctus: quantum audio ex amicis, ingenio valde candido.* PORTIUS *autem, quò magis est acer investigator rerum absconditarum, hôc enim nomine in primis à* Baptistâ EGNATIO *viro docto commendatur, eò minùs graviter feret me, quasi socium quendam laboris, in idem studium incubuisse.* Et in BUDÆI (1) Vitâ legimus, quòd *nec* Georgio AGRICOLÆ Germano *eam quoque laudem proximè delibanti respondere voluerit, ne in eandem, quam* (2) *priùs, fraudem incideret; dictitans, se quod scripsisset, scripsisse animo juvandi rem litterariam, omnem diligentiam adhibuisse, ut res obscuræ per se illustrarentur, si quid melius proferretur, se non gravatè concessurum.*

Janus CORNARIUS eidem prelo commisit suam PARTHENII *Nicaensis* de Amatoriis affectibus Editionem cum Latinâ suâ Versione ann. 1531. *Quum* (ut (3) ait) *hoc genus Authorum veterum magìs in publicam utilitatem, quàm proprii commodi respectu edere gestiat nobilissima totius* Germaniæ *in excudendis Libris Officina* Frobeniana. Anno 1538. eodem CORNARIO juvante Græcè emissus est HIPPOCRATES cum CORNARII Epistolâ ad *Matthiam* HELT Cæsar. Cancellarium; in quâ ait ——— *non tam meum beneficium apud studiosos jactare volo, quàm* Hieronymi FROBENII & Nicolai EPISCOPII *studium & sedulitatem, imò incomparabilem erga bona studia juvanda animi propensionem, qui, nullâ impensæ parsimoniâ, curârunt, ut* HIPPOCRATES *ad tria vetustissima Exemplaria* (*quorum unum insignis Medicus* Adolphus OCCO Augustanus *alterum* Jo. DALBURGII *Bibliotheca, postremum* Hieronymus GEMUSÆUS, *cujus etiam operâ in eo conferendo* FROBENII *non parum fuerunt adjuti*, Parisiis *commodatò acceptum ab excellenti Medico* Nicolao COPO Gulielmi *illius* Basiliensis, *pridem* Galliarum *Regis Archiatri filio, exhibuere*) *à nobis correctus, adhibito ad hoc etiam* GALENO, *ex ipsorum Officinâ quàm castigatissimus prodiret, pluribus quater mille locis redintegratis, qui in priore* Venetâ *æditione aut defuerunt ex toto, aut vitiati habebantur; atque hoc eâ tamen religione à me factum est, ut nihil temere sit mutatum, nisi palàm mendosum, ita ut in ambiguis quoque lectionibus, eas potissimùm sequutus sim, quas ipsum* GALENUM *recepisse deprehendi. Id ipsum Opus illorum, & meo nomine, tibi, clariss.* HELDE, *dedicandum putavi.*

(a) ERASM. in Epistol. ad PETRUM Episcop. *Cracoviens. Poloniæ* Cancellar. præfix. SENEC. ex Officin. *Froben.* ann. 1529. Vide & ERASM. Epistol. p. 1143. *In ipso statim hujus Operis limine, Præsul amplissime, fortassis ceperit aliquem admiratio, qui acciderit, ut præter morem meum nunc* SENECA *prodeat, non ejusdem nomen præferens, cui fuerat antea dicatus. Quum enim alii quidam pluribus interdum dedicent eundem Librum, nonnulli singulos ejusdem Operis Libros singulis nuncupent, quidam Appendices adjectas aliis inscribant, quàm Opus inscripserant; nos tamen hâc in re summam præstitimus constantiam hactenus, adeò ut quum* (4) *olim* R. D. GUILHELMO WARAMO *Archiepiscopo* Cantuariensi *solam* EURIPIDIS Hecubam *præsentes exhibuissemus, absentes in Editione, &* Iphigeniam Aulidensem *adjecerimus. Quantulus autem fuerit* Adagiorum Libellus *initio, quem clarissimo*

(1) Script. per *Ludovic.* REG. 1540. p. 24. 25.
(2) Scil. cùm PORTIO irasceretur.
(3) Lége ejus Præfationem ad *Matthæum* AUROGALLUM *Bohemum* trium Linguarum Professorem apud *Wittemberg.*
(4) Ann. 1506.

(1) Hæc

rissimo Baroni GUILHELMO MONTJOIO (1) *dedicavimus, plerique sciunt; Quanta nunc sit Operis moles, liquet; nihil tamen mutatum est de titulo. Certè poteramus in Chiliadibus, aut Centuriis facere, quod* Cœlius RHODIGINUS, *vir doctus ac pius, fecit in sedecim Libris, quibus titulum esse voluit* Antiquarum Lectionum. *Ab hâc ambitione tantum absumus, ut complures Libellos emiserimus absque nuncupatione. Longiùs etiam ab eorum impudentiâ, qui idem Opus mutatâ duntaxat Præfatione pluribus dicant, eâdem, quod ajunt, filiâ plures sibi generos adsciscentes. Adversùs hujusmodi exempla, quum in hunc usque diem perpetuò meum morem obtinuerim, hôc vehementiùs admirabitur aliquis, quòd Opus pridem* (2) *dicatum* THOMÆ *Episcopo* Dunelmensi, *nunc videat alterius præferre nomen. Hoc, amplissime Præsul, nec casu, nec temere, sed consultò factum esse fateor. Si quidem vel hâc ratione cunctis testatum esse volui, priorem Editionem non fuisse meam, quanquam plus satìs fretus amici cujusdam promissis addideram Præfationem.* ——— p. 1145. *melioribus avibus* SENECAM *in manus recepi, in quo emaculando tantum curæ, tantúmque sudoris impensum est, ut optimo jure possim abdicare priorem illam Editionem. Ac ne quid infelicium auspiciorum hìc resideret, sed planè novo genio jam aliud prodiret Opus, mutatâ Præfatione, tuo nomini auspicatissimo vigilias hasce meas dicare visum est.* ——— *Non hìc verbis extollam, quantum mihi laboris exhaustum sit. Scio neminem crediturum, nisi priorem Editionem cum hâc contulerit. Id si quis non gravabitur facere, continuè fatebitur alium prodiisse* SENECAM. ——— *Adjuvit in hôc Opere nonnihil industria* Matthæi FORTUNATI Pannonii, *hominis, ut res indicat, exactè docti, diligentis, sobrii sanique judicii. Is enim Libros* Naturalium Quæstionum *accuratissimè recognovit, quod operæ utinam & in cæteris omnibus præstitisset, quem ut in plerisque libenter sequuti sumus, ita in nonnullis ab eo dissentimus, præsertim ubi nostro sensui suffragabantur Exemplaria. Profuit &* Rodolphi AGRICOLÆ *Codex typis excusus* (3) Tarvisii, *ante annos* 50. *quem is vigilantissimè videtur evolvisse. Arguebant hoc notulæ manûs ipsius, quibus innumera loca correxerat, sed in multis, ut apparebat, divinationem ingenii sequutus magis quàm Exemplaris vetusti fidem. Incredibile verò, quàm multa divinârit vir ille planè divinus, non enim possum* RODOLPHI *dotes & plurimas & eximias complecti brevius. Ejus Codicis nobis copiam fecit* Hayo HERMANNUS Phrysius, *juvenis tam felici natus indole, ut unus videatur idoneus, qui* Rodolphicæ *laudis successionem capessat, tantíque viri gloriam sustineat, alioqui & patriam habens communem, & affinitate propinquus. Quin &* Sigismundus GELENIUS, *qui jampridem in Officinâ* Frobenianâ *castigandi Præfecturam gerit, vir citra omnem ostentationem exquisitè doctus, & quod in eruditis quoque rarum est, emunctæ naris, exactique judicii, non pauca feliciter deprehendit, quæ nos in multa distractos, interdum & defessos, fefellerant. Non enim est mei ingenii quenquam laude meritâ fraudare.*

Sigismundus GELENIUS ann. 1532. in *Frobenianâ* Officinâ curavit CALLIMACHI Hymnos cum Scholiis (4) *nunc primum æditis* CAROLO UTENHORIO nuncupatos; his adjecit sententias ex diversis Authoribus collectas. (5) *Earum*, inquit, *unà cum Scholiis in* CALLIMACHUM, *nuper popularis meus vir doctissimus* Matthæus (6) AURIGALLUS *trium Linguarum Professor pro suo candore Officinæ* Frobenianæ *copiam fecit.* In eâdem Epistolâ scribit *prodiisse*

(1) Hæc ADOLPHO Principi *Veriensis* nuncupare primùm voluit. Lege ERASM. Epistol. p. 27. Horum priorem Editionem non vidi. At conjicio ann. 1498. post Pascha, certè ante ann. 1499. 20. *Nov.* (Lege Epist. ERASM. p. 27. A. & p 58. A.) Editionis illius prioris pœnituit ERASMUM ob Typographorum culpas. (Lege Epistol. ejus ad COLETUM ann. 1504. pag. 96.)

(2) Ann. 1515.

(3) Anno 1478.

(4) Sic quidem legitur in ipso istius Editionis titulo. Vidi tamen CALLIMACHI Scholia Græca seorsim edita in 4. sinè Anni, Loci, aut Typographi indicio; sed eodem charactere impressa, quo APOLLONII *Argonaut.* Scholiastes *Florentiæ* anno 1496.

(5) Lege Epistol. præfix.

(6) *Jan.* CORNARIUS in Epistolâ PARTHENII Editioni suprà memoratæ ann. 1531. præfixâ rogat

diisse jampridem Græcos Senarios gnomicos, sed magìs vulgo olim jactatos, quàm ex Veterum monumentis collectos. Gnomarum hujusmodi Græcarum variæ fuerunt Editiones. *Aldina* anno 1495. & (1) *Florentina* majusculis litteris, sinè temporis indicio, sed eodem (ut opinor) aut forsan præcedente anno. Hæ duæ omnino conveniunt. His etiam congruit Editio *Henrici* STEPHANI ann. 1569. uti etiam (2) *Moreliana* ann. 1533., nisi quòd hæc Alphabetum Gnomarum juxta earundem litteras initiales distribuerit, illa juxta Argumentorum titulos. Præterea *Aldina* & *Florentina* variis Poetis, MORELIUS & STEPHANUS soli MENANDRO has attribuunt. Nondum vidi harum Editionum per (3) *Othomarum* NACHTGAL cum Latinâ separatim Versione (4) ann. 1515. Sed ab illis omnibus præcedentibus Gnomarum Syllogis distat plurimùm hæc GELENII ann. 1532. Editio copiosior, (5) *nescio quo Authore è Florilegio* Joannis STOBÆI *tunc nondum edito selecta.*

GELENIUS anno 1535. in Officinâ *Frobenianâ* edidit PLINII Historiam, (6) ex duobus pervetustis Exemplaribus, altero longè integerrimo, altero depravatiore. Scribit *in* (7) *secundâ* hâc Editione *accuratiùs*, quàm in primâ se *egisse*, quem *certè oculatiorem fecerat cùm diuturna in cæteris Latinis Scriptoribus exercitatio, dum eò attentiùs in his versor, quòd non mihi solùm caveo, sed & his, qui* Frobenianos *Codices evolvunt, prospectum cupio; tum hic ipse Author plus minus decies, non oscitanter perlustratus, ac proinde jam familiarior* &c. Gloriosè satìs hæc GELENIUS; cujus tamen castigatio (8) multis displicuit, ERASMO inprimis, qui in (9) Epistolâ ad ipsum *Damianum* à GOES *Lusitanum* (cui GELENIUS *Plinianam* suam dedicaverat Editionem) datâ severam his verbis agit censuram; —— *Sigismundus* GELENIUS *tuo nomini dicavit Annotationes in* PLINIUM *jam tertiò ab ipso castigatum. Sed mirè imposuit illi Codex manu descriptus, in quo sciolus aliquis à suo capite mutavit, quicquid libuit, & quodam modo novum* PLINIUM *nobis dedit. Admonui, ne fideret illi Exemplari, sed auditus non sum.* HERMOLAUS *non ausus est mutare lectionem* Plinianam. GELENIUS *se putat rem mirificam præstitisse, ego censeo crimen esse inexpiabile.* —— Friburg. 21. Maii 1535. *De* PLINIO *depravato ideo admonui, ne sinas eum Auctorem edi rursus ad hoc Exemplar, alioqui bene volo* GELENIO, *ut promeretur.* ERASMUS Rot. *meâ manu.*

Anno 1549. ex eodem prælo Græca Epigrammata cum *Joannis* BRODÆI notis prodierunt accurante GELENIO, qui ea *Joanni* FRISIO *Tigurino* nuncupavit, eundem orans, ut *eximiorum Virorum* FROBENII & EPISCOPII *indefesso in promovendis bonis litteris studio faveat. Joannis* BRODÆI *Turonensis* vixdum undetrigesimum annum ingressi eruditionem, *Joannis* FRISII in formandâ juventute felicitatem; PLANUDIS item & GESNERI curam, (10) illius in castrandis Græcorum, (11) hujus in MARTIALIS Epigrammatibus curam laudat. In mei Epigrammat. Græcor. ann. 1549. Exemplaris fronte rogat AUROGALLUM ut *publicet, nec diutius apud se latere sinat* ÆTIUM *Medicum Græcum, Naturalis Historiæ Libros* XIX. *incerti Authoris*, CALLIMACHI *Hymnos, Orationes* X. *Rhetorum* Athenien. *atque alia quædam optimorum Græciæ Autorum Opera, ex mediâ* Græciâ & Asiâ minori *olim à Barone* BOHUSLAO AB HASSENTEYN *evecta, & tandem ad* AUROGALLUM *cognationis & studiorum hæreditario jure delata.*

(1) Vol. I. *Annal. Typog.* p. 286. Hujus Editionis non facit mentionem FABRIC. in *Biblioth. Græc.* Lib II. C. 11. Sect. 4.
(2) Pag. 32.
(3) Is anno 1515. apud *Joan.* SCHOTTUM *Argentinæ* edidit LUCIANI Dialogos. Suum nomen Germanicum mitigabat Latinâ voce; & pro NACHTGAL vocabatur LUSCINIUS. Cujus mentionem facit ERASMUS ann. 1531. in Epistol. p. 1426. 1453. & 1887.
(4) Hujus meminit FABRIC. in *Biblioth. Gr.* Lib. II. C. 11. p. 445.
(5) FABRIC. Ibid. p. 447.
(6) Lege GELEN. Epistol. Dedicat.
(7) Prior *Frobeniana* prodierat ann. 1525.
(8) Lege CHEVILL. p. 191. & Vol. I. *Annal. Typog.* p. 292.
(9) ERASM. Epist. p. 1501.
(10) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 283.
(11) GESNERI MARTIALIS castratus prodiit ann. 1544. cujus Epistolam præfixam lege.

(1) Non-

(a) HIERONYMUS FROBENIUS an cum JOANNE fratre quippiam excuderit, nondum mihi compertum eſt. Illum autem conſtanter cum NICOLAO EPISCOPIO, donec uterque vixit, conſortium typographicum habuiſſe conſtat. His idem, quod JOANNI FROBENIO patri, erat Inſigne, cum voce [FROBEN] inſcriptâ; & Officina utrique communis vocabatur *Frobeniana*.

HIERONYMI FROBENII ætatem tempúsque, quo obierit, declarat ipſius (b) Epitaphium.

D.O.M.S.

fronte aliquis adſcripſit hæc: *Hæ Annotationes, ſi tamen rectè conjicio, olent* Jacobi TUSSANI *lucernam; quicquid tandem malè feriatus* BRODÆUS *ſibi adſcribat.*

GELENIUS ann. 1546. edidit ARNOBII Disputationum contra Gentes libros (1) octo; quos (2) *Gilberto* COGNATO Canonico *Nazoretenſis* ERASMI Discipulo (*quem* ERASMUS *præ omnibus domeſticis complexus eſt*) inſcripſit.

De hâc Editione ſic GELENIUS —— *Nobis ſumpſimus caſtigationis laborem. Nam* (3) Romani *ut candoris in communicando, in tranſcribendo fidei laudem promererentur; ita negari non poteſt nullum eos adhibuiſſe in legendis priſcis characteribus exercitatum; quo ſæpiſſime factum eſt, ut non tam ſinceram lectionem quàm ejus veſtigia prodiderint, per quæ vix pedetentim ad veritatem evadere potuimus. Fateberis nos non vana jactare* [& certè ad ſui jactantiam paulo pronior fuit GELENIUS] *ſi in uno quovis ternione periculum facere libuerit, noſtra hæc Editio planior ſit, an illa altera.* Hos ARNOBII Libros cum ejusdem in Pſalmos Commentariis anno 1560. recuderunt *Hieronymus* FROBENIUS & *Nicolaus* EPISCOPIUS.

(a) CAILLE p. 34.] „ C'eſt à *Jerosme* & *Jean Froben* freres, tous deux „ habiles Imprimeurs, à qui nous ſommes „ redevables de pluſieurs Editions des Peres Grecs & Latins. " At neque in BASILII Editione 1532., neque in ullâ (quam hactenus vidi) aliâ adhuc *Joannem* cum *Hieronymo* junctum legi. Quamvìs tamen *Hieronymi* & *Joannis* nomina in nullâ adhuc Editione juncta expreſſis verbis viderim; non vero abſimile eſt eos in Arte Typographicâ fuiſſe conſortes: cùm ERASMUS in Epiſtolâ ad BRIXIUM ann. 1530. (p. 1309.) ſcribat ſe cum FROBENIIS egiſſe. Sic etiam BEMBUS in Epiſtol. ad ERASM. (p. 1479.) FROBENIOS (*numero plurali*) memorat.

(b) CAILLE p. 35. ex TONJOLA, *Baſil. ſepult.*

(a) Lege

(1) Nondum enim octavus Liber ſuo vero parenti *Minutio* FELICI redditus fuerat, ſed adhuc pro *Arnobiano* fœtu agnoscebatur. Quod primus detexit *Franc.* BALDUINUS *Atrebas* ann. 1560. Lege RIGALT. Præf-t. in *Minut.* FELIC. Edit. ann. 1643.

(2) Is Librum de Officio Famulorum ſcripſit excuſum in Officinâ *Frobenianâ* ann. 1535. De eo ERASMUS in Epiſtolâ ad *Deſideratum* MORE (p. 1475.) ann. 1533. datâ —— *Emiſi famulum* Gilbertum COGNATUM, *mihi quidem multis nominibus chariſſimum, ſed hoc etiam titulo chariorem, quòd tibi propinquâ conſanguinitate conjunctus eſt* &c. Et (p. 1516.) ann. 1536. 12. *Febr.* Epiſtolam ERASMI legimus *Baſileâ* miſſam ad *Gilbertum* COGNATUM Canonicum *Nozerethi* in *Burgundiâ*; in quâ cum *Hieronymi* FROBENII, *Bonifacii* AMERBACHII, & *Sigismundi* GELENII nominibus, ERASMUS ſalutat. Et (p. 1515.) ERASMUS DAMIANO à GOES S. P. —— GELENIO *viro bono ac docto, optârim fortunam aliquanto commodiorem. Divitias vix optârim. Nunc penia adigit illum ad honeſtos labores. Adolescens, quem mihi commendas, nondum me adiit: curabo ut acciviat Epiſtolam ſuam.* GILBERTUS *me reliquit, jam Canonicus. Cantabit Miſſam.* —— Baſileæ 15. Decemb. 1535.

(3) Romana omnium prior Editio prodierat anno 1542.

D. O. M. S.
HIERONYMO FROBENIO IOANNIS. F.
Typographo Clariſſ.
Inter initia Fed. Helveti Baſileæ nato,
Sinceræ Relig. & æquitatis obſervantiſſ.
De Rep. Litter. optimis Auctoribus
Emendatè atque eleg. edend. præclarè merito,
Humanitate ac beneficentiâ
Domi, foríſque omnibus charo,
In acerbiſſ. ac diurnis ſtomachi doloribus, quibus & extinctus eſt,
Supra fidem ad extr. usque patientiſſ.
M. S. ergo
AMBROSIUS & AURELIUS FF.
M. P. P.
Parenti longè chariſſ.
B. *annos* LVI. *menſes* VII. *dies* VII.
Θ. *Chriſti anno* M.D.LXIII. III. *Eid. Martii.*

Le Diſtique ſuivant eſt gravé ſur ſon Tombeau.

Gentem expectamus noſtram, ſpes altera vitæ
Frobenii *quondam, nunc gelidi cineres.*

Nicolaus Bischoff ſive Episcopius, (a) *juvenis mirè candidus* Erasmo (quîcum habebat litterarum commercium) *non mediocriter* gratus, Jacobo quoque Tussano notus, (b) Justinam Frobenii patris filiam uxorem duxit, hâc annis undecim natu major, ſed eidem eodem mortis anno coævus. Utrique liberi ſuperſtites hoc ſcripſere (c) Epitaphium.

CHRISTO

(a) Lege (p. 398.) Epiſtolam ad *Jacob.* Tussanum, 16. *Maii* ann. 1526. datam.

(b) Vide infrà ejus Epitaphium.

(c) Caille, p. 36. ex *Tonjol. Baſil.* ſepult.

(a) *Ju-*

CHRISTO S.
NICOLAO EPISCOPIO
Clariff. viro. Opt. Typograph.
& IUSTINÆ FROBENIÆ IO. F.
Matronæ honeftiff.
Cùm per feptem luftra in facro-fancto
Conjugio fortunati vixiffent,
Pietate Deum, æquitate homines
Sibi conciliâffent,
Mortis vinculis exolutis Liberi fuperftites
Par. defideratiff.
M. C. L. P.
Obiit Pater ex atrophiâ ætat. fuæ LXIII.
Mater verò cum IV. *libb. ex peftilentiâ,*
Ætatis fuæ LII. V. *Kal. Octob. anno Chrifti* M.D.LXIV.

Viximus unanimes CHRISTO, nunc carne foluti
Viximus æternum victuri, vivite nati.

(a) Librorum in *Epifcopianâ* Officinâ editorum Catalogus anno 1564. excufus eft.

JOANNES HERVAGIUS (b) *duxit uxorem à* Joanne FROBENIO *relictam & in reftituendi bonos Authores provinciam illi fucceffit, vir bonæ fidei, nec indoctus.* Erat familiariter notus EGNATIO, cujus humanitatem (c) apud ERASMUM prædicabat.

Qualis fuerat, ERASMI ad ipfum fequens teftatur (d) Epiftola.

DES. ERASMUS Rot. JOANNI HERVAGIO S. D.

Multæ quidem, HERVAGI *chariffime, virtutes erant in* Joanne FROBENIO *felicis memoriæ, quæ illum affectui meo magnopere commendarent: fed non aliâ re tenaciùs arctiúsve fibi devinxerat animum meum, quàm quòd in omni vitâ nihil prius habebat, quàm ut quantislibet laborum ac pecuniarum impendiis, excudendo probatiffimos quosque Auctores, juvaret publica ftudia, cui pulcherrimo inftituto vir optimus etiam immortuus eft. Nec video, quæ mors illi potuerit contingere fpeciofior. Ita factum eft, ut rem litterariam magìs auxerit quàm familiarem, fuísque hæredibus*

(a) *Jugement des Savans fur les Imprimeurs*, pag. 54.

(b) Lege ERASMI Epiftol. ad EGNAT. ann. 1530. dat. pag. 1330.

(c) Lege ERASM. Epift. (p. 1288.) ad EGNAT. ann. 1530.

(d) ERASM. Epiftol. p. 1749.

(a) Sic

bus plus honestæ famæ reliquerit quàm pecuniæ. Quoniam autem video te non tantùm ornatissimæ conjugis ab illo relictæ ὑπόδοχον extitisse, verùm etiam illius animi, quem ille provehendis ornandísque litteris præstitit, successionem capessere, facere non possum, quin ejus benevolentiæ, quâ semper illum prosequutus sum, bonam partem in te transferam. Atque utinam instituto tuo tantum adjumenti possim adferre, quantum & hìc cupit animus, & tua ista promeretur virtus; sed hæc ætas, hæc valetudo, jamdudum à studiorum laboribus, si minùs rudem, certè remissionem flagitat, ídque suo jure. Proinde non est, quòd vos ἐργοδιῶκται, quibus frequenter obsequentior fui, quàm mihi fuit opus, exspectetis à me paria pensa. Hôc verò tempore sum in eo rerum statu, ut, si maximè desit ætatis aut valetudinis excusatio, ab omni Musarum commercio sim alienissimus. Rogabis; quid novæ rei? Num & uxorem duxerim? Profectò rem facio, quæ mihi nec minùs aliena ab ingenio genióque meo. Ædes hìc mercatus sum honesti quidem nominis, sed iniqui pretii. Itaque ERASMUS *ille, rerum omnium dispendio litterarium otium redimere solitus, nunc licitatur, contrahit, stipulatur, cavet, consulit, exstruit; rem habet cum fabris lapidariis, lignariis, ferrariis, vitrariis: nôsti genus hominum; tanto cum tædio, ut malim totum triennium in quamlibet iniquis studiorum laboribus versari, quàm unicum mensem hôc genere curarum agitari. Nec antea unquam perinde atque nunc intellexi, quantopere sapuerit* DIOGENES, *qui maluerit ad Dolium confugere, quàm cum talibus conflictari. Huc miseriarum me redegit hujus seculi infelicitas, & quorundam fucata improbitas, quos aliquando fortasse non fraudabo suâ laude. Atque in his malis minima molestiarum portio est nummorum assidua profusio. Tu conjicito cætera. Hæc eò commemoro, mi* HERVAGI, *ut boni consulas, quod nunc mitto, non cujusmodi volo, sed cujusmodi possum: nam hoc mittendum erat, aut nihil. Mitto autem* Epistolas *aliquot* florentulas. *Scio te mirari, quid hoc sit tituli. Sed nihil magnæ rei est, nequid fallas teipsum. Vix hoc opellæ per turbulentas emigrandi occupationes licuit sumere, ut ex immenso Epistolarum acervo flosculis notarem, quas expediret excudi, quanquam vix ullas in hoc scribere soleo. Hoc quicquid est libelli, quale quale est, tibi certè bonum esse cupio: erit autem, si in distrahendo senseris tuum* τρικέφαλον Ἑρμῆν *tibi fuisse propitium, qui precor ut tibi viam commonstret compendiariam* πρὸς τὴν Πλουτόπολιν, *quò nunc ferè properant omnes, at non pari successu. Sed extra jocum, precor, ut Dominus, sospitator verus ac prosperator omnium, sanctum istud institutum tuum bene fortunet: cui non sumus pro nostrâ quantulacunque portione defuturi, simulatque pristinæ tranquillitati redditi fuerimus. Bene vale cum tibi charissimis. Apud* Friburgum Brisgoæ. 9. Augusti, *Anno* 1531. Hæ *Epistolæ florentulæ* aut (a) *florulentæ* excudebantur à CHRISTIANO WECHELO,

(a) Sic in Editione *Wechelianâ.*

(a) CHAR-

CHELO, anno 1531. Ille, cujus ERASMUS mentionem facit, τρικέφαλος Ἑρμῆς fuit HERVAGII Insigne Typographicum, (a) MERCURII tricipitis truncus columnæ impositus.

Anno 1530. mense *Martio* cum HIERONYMO FROBENIO & NICOLAO EPISCOPIO, ERASMI *de rectâ Latini Græcique pronuntiatione Dialogum*, & *Ciceronianum* recudit. Dialogus uterque anno 1528. finitus prodierat. His Dialogis subjiciuntur *Deploratio mortis* JOANNIS FROBENII; (b) RUDOLPHI AGRICOLÆ Phrisii (c) *Oratio in laudem* MATTHIÆ RICHILI; Epistola ERASMI ad JOANNEM VLATTENUM (d) de duobus illis Dialogis,

(a) CHARTAR. de Imagin. Deor.] MERCURIUS *triceps effingebatur, vel ad vim sermonis exprimendam, vel ad vias ostendendas. In iis enim suberant inscriptiones, quò scilicet ea via ferret, & quò alia, & alia.* ERASM. in Adag. Edit. 1629. p. 55.] *Hujusmodi* MERCURII *simulachrum primus posuit* PROCLIDES, *authore* PHILOCHORO. Lege & ibid. p. 660. Consule & SUID. Etymolog. PHAVOR. in τρικέφαλος Ἑρμῆς. & HESYCH. in Ἑρμῆς τρικέφαλος.

(b) De quo ERASMUS (p. 1798.) in Epistolâ ad CORNEL. GOUDANUM ——— ALEXANDRI *mei Præceptoris quondam Præceptor*, Rodolphus AGRICOLA; *vir cùm omnium liberalium artium egregiè eruditus, tum Oratoriæ atque Poeticæ peritissimus; denique & Græcam Linguam non minùs, quàm Latinam calluit.* Et (p. 213.) in Epistolâ ad BUDÆUM ann. 1516. ——— Rodolphum AGRICOLAM, *quem virum, si fatorum invidia superesse voluisset, haberet* Germania, *quem* Italis *opponeret* ——— Et (p. 1070.) in Epistolâ ad *Hermannum* PHRYSIUM, 20. *Mart.* ann. 1528.— *Dialogis meis* de Pronuntiatione & Ciceroniano *adjeci* Orationem RODOLPHI AGRICOLÆ, Mediolani, *sicuti videtur, habitam. Nihil ab illo viro proficiscitur, quod non divinitatem quandam spiret. Itaque nolim quicquam illius intercidere.*

(c) Ad cujus Orationis calcem hæc adjicitur censura. p. 462. *Hanc Orationem fortè nacti cæteris adjecimus, quòd nihil sit ejus viri, quamvis ex tempore, quamvis alieno stomacho scriptum, quod non divinitatem quandam præ se ferat. Quò magìs admiror esse, qui lucubrationes illius vel premant, vel perire sinant. Aliquoties duriùs utitur pronomine. Id quoniam sciebam Librariorum incuriâ non esse commissum, mutare nolui.* Ex ipsâ Oratione exemplum de usu pronominis duriore afferre libet. *Intelligo tantam esse* Matthiæ KICHILI *Rectoris designati, támque diffusam gloriæ opinionem, ut quoniam neque pro dignitate* suâ, *neque pro vestrâ expectatione ipsam possim æquare dicendo, verear, ne laudibus* suis, *quas augere debeo, non nihil angustiis orationis meæ videatur esse detractum.* p. 448. ——— *Quod si quid longiùs prospicio, non tantum* sibi *unius gratiam anni debebitis.* p. 459.

(d) P. 463. *Simul atque eodem, ut ita loquar, nixu nuper emisimus duos libellos, alterum* de Pronuntiatione, *alterum* de CICERONIS Imitatione, *quorum ille sicuti neminem offendit, ita minus invenit amatorum: hic quemadmodum avidè distractus est, ita apud aliquot non mediocrem offensam incurrit. Queruntur alios silentio præteritos, quos non oportuit, alios secus attactos, quàm par fuit, alios infra meritum, alios supra meritum prædicatos.* Et p. 469. *Multò post æditum* Ciceronianum *comperi hoc ipsum argumentum fuisse tractatum tribus Epistolis inter* Franciscum PICUM *Cò.* Mirandulanum, & Petrum BEMBUM, *quorum alter fusiùs differit, alter haud ita multùm à me dissentit. Negat enim se loqui, nisi de raræ felicitatis ingeniis, neque hic deterret à bonorum Auctorum lectione, sed ad unius* CICERONIS *imitationem invitat, atque adeò quod est difficilius æmulationem. Mihi cum his modò res est, qui* hnic

Dialogis, 9. Cal. *Feb.* 1529. data; Epitaphium (a) JACOBI WIMPHELINGI per BEAT. RHENANUM & ERASMI (b) Epiſtola ad CAROLUM UTENHOVIUM, *Friburgi*, Cal. *Sept.* 1529. ſcripta. De his Dialogis ERASMUS agit in (c) Epiſtolâ ad BOTZEMUM *Baſileâ* 1. *Februar.* 1528. —— *Moliebar novos libellos* de Pronunciatione & Ciceroniano, *in quibus quo res tractantur minutiores, hoc plus eſt difficultatis. Et hôc tempore ſub nundinas maximè tumultuantur Officinæ. Nec poterat hic magìs ſuo, minùs meo venire tempore: jam enim excudi cœperant duo libelli*, De pronuntiando & de Ciceronianis, *exili quidem, ut diximus, argumento, ſed hoc ipſo difficiliore.*

Ad hos libellos ſcribendos jam antea ERASMUM (d) hortati fuerant amici ipſius plurimi: ſed multas turbas contra ERASMUM quaſi CICERONIS hoſtem, (e) multos (in quibus ALEANDER, JUL. SCALIGER, & DOLETUS) adverſarios concitavit.

huic ſuperſtitioni ſic addicti ſunt, ut miro faſtidio reſpuant, quicquid diſſonat. Recognovimus libellum emendatis perpaucis locis, adjectis etiam nominibus aliquot. Quum enim pridem excuderetur ſubitò exortus ἀλαζὼν συκοφαντικὸς *curſum & attentionem nonnihil interrupit, ut ſunt quidam ad nihil aliud, quàm ut honeſta conantibus faceſſant negotium, ipſi nullis occupati, præterquam alea, ſcortis, comeſſationibus, & gloriis. Bene vale. Datum* Baſileæ *nonâ Cal.* Februar. *Anno* M.D.XXIX. Quibus verbis innuit duorum horum Dialogorum Editionem priorem ſcil. ann. 1528.

(a) Vixit annos 78, menſes 3. dies 21. obiit ann. 1528. 15. Cal. *Dec.*

(b) In eâ (p. 479.) deſcribitur ſudoris peſtilentis *malum, novum & exitiabile, annis jam ferme quadraginta* Anglis *peculiare.*

(c) Vide ERASM. Epiſtol. p. 1734. In eâ Epiſtolâ multa ſunt de quodam HUTTENI libro, qui *ne prodiret*, FROBENIUS *offerebat florenos quinquaginta.* &c.

(d) Vide ERASM. Epiſtol. pag. 1715. ERASMO LEONARDUS CASPEROTUS S. —— *Unum reſtat perficiundum, quod à* FROBENIO *perceptum intellexi.* Italorum *nonnullorum ut nimirum demonſtrentur orbi ſtulta &* φίλαυτα *judicia, qui præter unum* CICERONEM *ne tantillum quidem permittant cuiquam laudis in dicendo. Multos hæc opinio in tui, tum cæterorum haud trivialium Auctorum, contemtum adduxit: præſertim* Bononiæ, *ubi* LAZARUS *quidam regnavit Ariſtarchus, non dicam* Eraſmomaſtix. —— Patavio. 6. Jun. 1528.

(e) Vide ERASM. Epiſtol. p. 1233.] ERASMUS GUIL. MONTJOIO S. —— *Nunc* Ciceroniani *moliuntur novam tragœdiam de nihilo, quòd maluerim bonas literas ſonare* CHRISTUM, *quàm* ROMULUM, *quàm* JOVEM *optimum maximum.* —— *anno* 1529. Et p. 937.] Idem FRANCISCO MOLINO S. D. —— *exorta eſt nova Secta* Ciceronianorum, *quæ non minus incruduit quàm* Lutheranorum, *vetus quidem, ſed per* LONGOLIUM *innovata.* —— 16. Maii. 1526. Idem JACOBO TUSSANO S. D. —— *revixit nova factio* Ciceronianorum, *nimirum quo* BUDÆUM & ERASMUM *ſubmoveant ex albo doctorum, & è manibus hominum excutiant. Ut fateor* CICERONI *primam in dicendo laudem deberi, ita puto ridiculum, totâ vitâ nihil aliud agere, quàm ut* CICERONEM *unum exprimas. Quanquam nec hi* Ciceroniani *ſunt, qui neminem lectione dignantur niſi* CICERONEM. —— 16. Maii 1526. Et pag. 1015.] Idem JOANNI VERGARÆ S. D. —— *Fervet illìc Paganiſmus quorundam, quibus nihil placet niſi* Ciceronianum: *ac non* Ciceronianum *appellari, multò probroſius eſſe ducunt quàm appellari hæreticum. Hos dictu mirum quàm infenſos habeam, quòd non exprimam* CICERONEM, *quem haud ſcio an quiſquam iſtorum exprimat. Ego certè nec affecto, &, ſi affectarem, tractans rem Chriſtianam,* ri-

vit. Cur *Ciceronianum* fcripferit, ERASMUS his verbis indicat. (a) *Extitere pridem, qui nobis veluti novam Sectam moliuntur invehere: Ciceronianos fefe vocant, intolerabili fupercilio rejicientes omnium fcripta, quæ* CICERONIS *lineamenta non referunt: & adolescentiam à cæterorum Scriptorum lectione deterritam ad unius* M. TULLII *fuperftitiofam æmulationem adigunt, quum nulli minùs exprimant* CICERONEM *quàm ipfi, qui fe hujus tituli fumo moleftiffimè venditant jactitántque. Quanta verò ftudiorum pernicies, fi perfuafum fuerit neminem præter unum* M. TULLIUM *vel legendum effe, vel imitandum? Subolet autem & aliud hujus nominis prætextu geri, nimirum ut pro*

ridiculus effem. ——— 2. Sept. 1527. Et p. 1421.] Idem CONRADO GOCLENIO S. P. ——— Lutetiæ *fuit* ECKIUS, *&, ut fuspicor,* ALEANDER, *quem fuspicor hâc de causâ præcipuè veniffe, ut* ERASMO *moliatur exitium*: Julii SCALIGERI *Libellum, tam fcio illius effe, quàm fcio me vivere.* [Intelligit *Orationem pro* CICERONE, quam adversùs ejus Dialogum *Ciceronianum* fcripferat.] ——— Friburg. 14. Dec. 1531. Et p. 1498.] Idem P. MERBELIO & JOAN. BAPTISTÆ LAURENTIO S. D. ——— *Si me faciunt* CICERONIS *hoftem, totâ errant viâ. Qui foli titulum hunc promerentur hôc feculo, mihi funt amiciffimi*, Petrus BEMBUS, Jacobus SADOLETUS, *&* Andreas ALCIATUS. *Id quod multis illorum Epiftolis amantiffimè fcriptis declarare poffum. Nunc narrant* Lugduni *excufum Librum acidum in me, auctore* Stephano DOLETO, *cujus exftant Orationes, & Epiftolæ ftomachis magis caven-di, quàm movendi. Eum nondum vidi, & fi videro, non eft animus respondere. Eft* LONGUS *quidam, cui nunquam vifus fum: qui non calamo, fed linguâ nusquam non profcindit* ERASMUM. *Ab hôc, quia ii, quorum benignitate fovetur, mihi funt amici, fcribunt alium fubornatum* Vraftilinienfem, *cujus Libellus volitat per totam* Italiam: *nondum, quod fciam, excufus, ad me* Româ *miffus eft manu defcriptus: nihil unquam legi ftolidius.* Julius SCALIGER Lutetiæ *edidit in me Orationem impudentiffimis mendaciis ac furiofis conviitis differtam: cujus tamen ipfum non effe auctorem multis ac certis argumentis compertum habeo. Sed hoc calciamentum ab alio mihi non ignoto confutum ille inquit.* ——— Friburg. Brisg. 18. Mart. 1535. ERASMUS *manu meâ.* A tergo, *A Monfieur* SCALIGER *demeurant à* Agen. SCALIGER (Vide not. ad oram ERASM. Epiftol. p. 1421.) eâ lectâ Epiftolâ ftatim fecundam Orationem fcripfit adversùs ERASMI Epiftolam. Ea Epiftola excufa eft fimul cum pofteriore Oratione *Parifiis* apud VIDOEUM. Sed ERASMUS per emiffarios omnia Exemplaria colligi & cremari curavit. Itaque hodie [anno fcil. 1607. quo hæc annotabat *Paulus* MERULA] nuspiam ea Oratio reperiri poteft. Edita eft deinceps *Tolofæ* ann. 1620. cum aliquot Epiftolis & Opusculis *Jul.* SCALIGERI. Et Prim. *Scaligeran.* Edit. 1669. p. 80.] *Pater meus* Jul. SCALIGER *duas Orationes fcripfit in* ERASMUM, *primam in* Ciceronianum Lutetiæ *impreffum apud* VIDOEUM; *alteram in eundem, quâ afferit fe prioris authorem.* Vidi JUL. CÆS. SCALIGERI Orationem pro M. T. CICERONE contra *Ciceronianum* ERASMI 12. *Colon.* 1600. apud BERNARDUM GUALTHERIUM excufam. De illâ Oratione plura dicentur poftea, cùm de DOLETI Vitâ differam. ERASM. Epistol. p. 1521.] ERASMUS GOCLENIO S. P. ——— *Suspicor harum moleftiarum* τεχνίτην *effe eum, qui* SCALIGEROS, DOLETOS, & MERULAS *in me fubornat. Non fat habet homo, Judaice vindex, impetere me, nifi & meos impetat. In furiofo Dialogo* DOLETI *vexatur* MORUS: *habet* Leodii, *qui fuffundit frigidam, & hominem ad malitiam inftruit.* ——— Bafileæ 28. Jun. 1536. De *Stephano* DOLETO poftea dicetur.

(a) Lege ipfius Epiftol. ad VLATTEN. *Ciceroniano* præfix. p. 221.

(a) Ad

pro Christianis reddamur Pagani, quum ego nihil prius agendum existimem, quàm ut bonæ literæ, CHRISTI *Domini Deíque nostri gloriam, eâ sermonis copiâ, splendore, nitoréque prædicent, quo* M. TULLIUS *de rebus prophanis dicere solitus est. Et animadverto juvenes aliquot, quos nobis remittit* Italia, *præcipuè* Roma, *nonnihil afflatos hôc affectu. Visus itaque sum mihi rem facturus nec inutilem ad pietatem, & studiis adolescentiæ conducibilem, si lucubratiunculam unam huic rei darem, non ut eloquentiæ candidatos à* CICERONIS *imitatione deterream: quid enim insanius? sed ut ostendam, quo pacto fieri posset, ut verè* CICERONEM *exprimamus, & summam illius viri facundiam cum Christianâ pietate copulemus.*

Hujus Sectæ fautores veram imitandi rationem omnino ignorabant. Qui verba captat nuda, centonésque meros consuit, est plagiarius, non imitator; æquè ridendus, ac Graculus Pavonis vel Asellus Leonis exuviis superbiens. Nescit, servili imitationi ingenua quid interest; putaminibus nucleus, umbræ corpus quid præstat. Qui autem *Ciceroniani* revera nomen meretur, is in summâ dictionum non hæret superficie; sed imos abditósque rerum penetrat sensus; universum Orationis filum, structuram, cultum, artem (quæ in lectore animi attentiùs omnia pensantis, magìs quàm oculi leviter perstringentis aciem requirunt) intuetur; donec totum ipsum penè induerit Oratorem: quem ubi sibi fecerit familiarem, in argumento quolibet tractando sic sentit, sic scribit, ut non rectiùs & aptiùs sentire, non significantiùs & ornatiùs scribere ipse CICERO potuisse videatur.

Hæ *Ciceronianorum* lites ERASMUM (a) diu vexaverunt; nec ab hujusmodi jurgiis, donec fuit in vivis, immunem se servare potuit. Quin tota penè ejus vita erat contentionibus inter ipsum & viros, eósque doctos ac celebres, agitatis plenissima. Eruditio maxima, quâ plurimos superabat, & immodicæ, quibus docti plerique illum efferebant, (b) laudes; ingenium paulò nonnunquam morosius & iracundius, quo de levi causa etiam cum (c) amicis rixabatur;

(a) Ab ann. 1526. ad ann. 1536. Quod colligo ex ERASMI Epistol. ad MOLINUM ann. 1526. (p. 938.) & ad GOCLENIUM ann. 1536. (p. 1522.)

(b) Eas tamen ultro oblatas à se rejiciebat. Lege ERASM. Epistol. (p. 1369.) ad LAZ. BAYF. ——— *Illa verba tuis in literis non sinè risu legi,* Ad magnum illum ERASMUM: *qui titulus haud quadrat in hoc corpusculum, minùs in fortunam, minimè in ingenium. Sed tamen istuc modestius quàm quod* ZASIUS *nunquam exorari potuit, ut desineret me ter maximum appellare.* ——— *ann.* 1531.

(c) De lite inter ipsum & BUDÆUM dictum est. Lege etiam (inter ERASM. Epistol. p. 355.) Epistol. BUD. ad ERASM. ann. 1518. Gulielmus BUDÆUS, *hactenus* ERASMI *amicus, ultimam salutem dicit* ERASMO. ——— *Vale, & me, cùm satìs odisse videbere, rursus ama.* Et (p. 1366.) ERASM. ad EGNAT. ann. 1531. ——— *cum*

batur; (a) liberior ſtylus, quo (b) Eccleſiaſticorum ignorantiam

—— *cum* BUDÆO *nunquam in gratiam redii.* Et (ERASM. Vit. in 12. 1642. p. 10.) *Usque ad annum quinquageſimum nec impetiverat quenquam, nec impetitus eſt à quoquam ſtylo.* —— *A* FABRO *primùm eſt impetitus.* Lege ERASMI Epiſtolam (ERASM. Epiſt. p. 265.) quâ cum *Jacobo* FABRO expoſtulat ann. 1517.

(a) ERASM. Vit. in 12. 1642. p. 10.] *Linguæ inter amicos liberioris, nonnunquam plusquam ſat eſſet; & ſæpe falſus non tamen poterat amicis diffidere.*

(b) Ibid.] *In provehendis bonis litteris nemo magìs profecit; gravémque ob hanc rem invidiam ſuſtinuit à Barbaris & Monachis.* Et ibid. p. 50.] *alicubi quorundam arrogantiam, ambitionem, avaritiam, ſuperſtitionémque liberiori ſtylo ſubtaxat.* In odium & offenſionem ERASMUS incurrit nullam magìs ob cauſam, quàm ob *Ciceronianum* & *Colloquia.* De illo priùs ſcripſi multa. *Colloquia* (ut ipſe teſtatur in Epiſtolâ ad *Quirinum* TALESIUM ann. 1532.) Vide pag. 1456.) *Opus* ipſi *vehementer invidioſum, Typographis bene lucroſum.* Et pag. 930.] ERASMUS THOMÆ *Cardinali* ANGLIÆ S. D. —— *Audio iſthìc librum* Colloquiorum *diſtrahi vetitum, quod nec* Lovanii, *nec* Lutetiæ *quisquam attentavit, quum illìc ſint devotiſſimi bonarum literarum hoſtes, & ob has mei quoque* —— *In* Colloquiis *meis nihil eſt, vel obſcœnum, vel impium, vel ſeditioſum. Plurima ſunt, quæ refert Juventutem ſcire, ne ſe temere in vitæ genus præcipitent, unde ſeſe non queant explicare, ne curſitent* Compoſtellam, *domi relictâ uxore ac liberis, quos curare præſtiterat, aliáque innumera, quæ ipſi deberent in Concionibus admonere populum. Fortaſſis, quæ varietas eſt humanorum ingeniorum, tetrico cuipiam diſplicebit aliquid dictum amœnius, erit quod in ſuſpicionem rapiat moroſior; verùm adversùs talium calumnias nulla cautio eſt. Indecorum eſt, inquiet aliquis, ſeni ad iſtum nugari modum. Atqui laudantur veteres literatores, qui ſe demittunt ad puerorum balbutiem, ut illos ad diſcendas literas alliciant. Committat Amplitudo tua* Colloquiorum *libellum alicui perlegendum, qui Latinè Græcèque ſciat: non dicam* Thomæ MORO, *aut* Cuthberto TONSTALLO, *amici ſunt, quanquam uterque ſic eſt amicus* ERASMO, *ut Veritatem anteponat, ſed alii cuipiam, nec in odium, nec in favorem notabiliter propenſo. Si deprehendantur impia, me quoque ſuffragante eripiatur Juventuti; Sin offendunt leviora quædam, poterunt ex bonorum virorum judicio corrigi, quò penès Juventutem maneat utilitas. Nuper* Dominicanus *quidam tergo importavit in* Angliam *Libellos famoſos in me ſcriptos à quatuor ſcurris ejusdem Ordinis, ſed fictis nominibus, plenos impudentiſſimis mendaciis: illi invenerunt emptorem, & mea* Colloquia *ejiciuntur è Bibliopoliis. Venditur* Colloquiorum *meorum Libellus per ſcurram* Lambertum CAMPESTREM, *qui nuper compilato patrono ſuo fugit* Lugduno, *falſatus.* —— *Ann.* 1526. Et p. 1014.] ERASMUS JOAN. VERGARÆ S. D. —— *Quod aiunt meos Libros* Lutetiæ *publico judicio damnatos, aut legi prohibitos, impudens eſt mendacium, quum omnia mea proſtent* Lutetiæ, *& nuper* Colloquia *ſint illìc excuſa à* COLINÆO *Typographo, quum nulli libro ſint magìs infenſi.* —— *ann.* 1527. Et p. 1099.] Idem Jo. EPISCOPO S. D. —— *Ad articulos, quos ab illis objici ſolitos recenſes, poſſem ſimpliciter reſpondere, nihil eſſe tale in* Colloquiis *meis, nec ullos pueros fieri deteriores illorum lectione. Sed iſta ſunt commenta quorundam, quos ad nihil aliud dicas natos quàm ad calumniandum. Quod tamen in Ordinis contumeliam rapi nolim. Sed in rebus humanis nullum eſt corpus, quod non ſuas habeat vomicas. Hactenus exercuerunt tyrannidem in ætatem rudem ac ſimplices idiotas, nunc hoc urit eos, quòd Juventus aliquid diſcit, quod ipſi neſciunt. Hinc illæ lacrymæ. In* Colloquiis *meis adeò nihil eſt obſcœnum aut laſcivum, ut caſtè tractent etiam illa, quæ naturâ laſciva ſunt: velut in* Colloquio Proci & Puellæ, Scorti & Adolescentis: *& hoc arbitror ubique à me diligentiſſimè cautum, ne quid tenera pubes è ſcriptis meis hauriat laſciviæ. De peregrinationibus obſecro quid doceo, niſi ut in his ſuperſtitionem fugiant homines, quâ mundus undique plenus*

tiam aut vitia carpere, adversùs ipsum invidiam, inimicitias, (a) suspi-

nus erat usque ad insaniam, majore lucro ædituorum quàm pietatis? Confessionem approbant Colloquia, *frementibus iis, qui se venditant Evangelii titulo. Ridetur ibi quidam Miles, sic adiens Confessionem, ut ferè solet vulgus: nec aliud illos offendit, nisi quòd alicubi dico, Confessionem, quæ fit Deo, præcipuam esse; & subindicat Adolescens, hanc ob hominibus institutam, non tamen asseverat. Loquor autem de hâc formâ Confessionis, quæ nunc in usu est, quam nusquam non probo. Eam à* CHRISTO *institutam fuisse nec est verisimile, nec quisquam adhuc docere potuit: si quis doceat, me quidem habiturus est applausorem. Quam tamen interim ita doceo servandam, quasi* CHRISTUS *instituerit. In Libello* De modo confitendi, *non hoc ago, ne confiteamur. Id efficere non poteram, nisi propositis quibusdam incommodis, quæ non adscribo Confessioni, sed vitio confitentium & audientium. Jam quum totus mundus plenus sit fabularum de flagitiis ac sceleribus, quæ sub umbrâ Confessionis admittuntur, indignantur mihi, quòd moderatissimè quædam attigerim: nec reputant, quàm multa pudore Christiano siluerim ejus generis, ut vel sola commemoratio posset Lectoris animum inficere. Verùm Monachi complures non amore pietatis urgent hanc Confessionem, sed quòd hinc auferant luculentam messem, dum regnant in ædibus divitum, quorum secreta nôrunt; dum adsunt morientibus, dum arrodunt testamenta.* ——— Basil. 1. Sept. 1528. Et p. 1453.] Idem JOANNI CHOLERO S. P. ——— Lambertus CAMPESTER *olim* Lutetiæ *edidit* Colloquia *mea velut à me emendata, persuaso Typographo rem esse vendibilem, & sub nomine meo præfatus, & admixtis per totum Opus miris emblematibus, quibus me ipsum accusabam, omnia plena scurrilis cujusdam stoliditatis, quo peracto fugit* Lugdunum; *& simulans se summum* ERASMI *amicum, reperit patronum, cui mox suffuratus trecentos coronatos fugit* ——— *ann.* 1532. Et p. 1752.] ERASMO GER. MORRHIUS S. P. ——— *Admonendus est* OMPHALIUS *noster, ne ipse quoque ejusmodi salibus Theologorum animos in se irritet: nam semel irritatos vix magno negotio compesceret, id quod ego superioribus annis meo malo ferme didiceram, cùm inhiberetur, ne pueris tua* Colloquia *in Collegiis prælegerentur* ——— Parisiis 1532. Et p. 1919.] AUGUSTINUS STEUCHUS EUGUBINUS ERASMO S. D. P. (p. 1925.) *Quantum autem libri tui Monachorum vitæ obesse crediti sint, id abunde testatur, quòd publico consensu & edicto legi & haberi apud nonnullos eorum interdicti sunt. Sed hæc culpa tua non fuerit, fuerit eorum, qui Scripta tua non rectè & cum judicio legerunt, nec mentem tuam verè sunt interpretati. Credo enim te non ipsam sanctitatem, sed superstitionem tantùm & imperitiam damnâsse. At modestiùs & meliore ratione, dicunt nonnulli, fuisse faciendum. Quorsum enim attinebat (ut exemplum proponam) ut eo modo quorundam vitia attingeres, sicut in tuis* Colloquiis *attigisti? Quàm enim noxia pocula ibi propinâsti? Quos blasphemiarum fontes aperuisti? Hæc est vestra providentia, gravissimè censor* ERASME. *Usque ad præcordiorum intima penetrat vobis dolor, si quid de famâ vestrâ à quopiam detractum arbitramini: apologias, responsiones paratis: & non putatis alios sentire dolorem, cùm eos tam crudeliter defœdatis. Mitiùs, clamas, attingendum gentis totius nomen; tu quomodo id observas, qui dum unum aut alterum attingis, totum Ordinem dehonestas, stupratorem virginum sacrarum illic tacitè introducis, sed non taces in Exomologesi tuâ. Quæso dum hoc facis, non de omnibus præbes causam judicandi? At quantum scandalum est hoc Populo Christiano? Testes certè sunt Provinciæ, quæ ad eversionem Monasteriorum istiusmodi documentis imbutæ conspirârunt. Vidi ego, & legi his oculis Epistolam tuam, in quâ Religioso cuidam respondes, qui te ad Religionem revocabat. Ibi apertè dicis, nullum in Religione Christianâ majus malum inveniri potuisse, quàm cùm Religiones istæ repertæ sunt. Sed dices non esse tuam Epistolam; gratulator, si sic est. Mirantur autem multi, cur tu gravioribus annis, in tuis* Colloquiis, *quæ alioqui tuam & eloquentiam & acumen resipiunt, tot mala tacitè interserueris. Neque ego contra te inertium ac superstitiosiorum Monachorum vitam mcrésque defen-*

defendo, sed succurrendi malis istis aliam dico esse rationem, quàm ut in populum aliquot privatorum scelera spectanda proponantur. &c. ——— 25. Jul. *ann.* 1631. Longa hæc Epistola multa alia continet, quorum ERASMUM & ipsius scripta accusat EUGUBINUS; respondétque longæ Epistolæ ERASMI ad EUGUBINUM (p. 1374. 1375.) 27. *Mart.* 1531. datæ, quâ loca plurima ex ejus in Pentateuchum Annotationibus reprehendit. ——— *Hæc * Editio prima scatet prodigiosis mendis, præsertim in Latinis, ex quo vides, quàm non tutum sit Typographorum operis fidere. Si tibi non est integrum adesse, præstaret hoc muneris alicui delegare, qui bonâ fide vicem obire tuam & posset & vellet. Interdum optarem te diligentiorem esse in probando, quàm es in asseverando fortis; præsertim quum rejicis aliorum opinionem.*

Sed satìs jam de ERASMI *Colloquiis.* Neque Pontificiis omnino placuit Opus *Adagiorum*, è prioribus † ejus lucubrationibus princeps, sæpius emendatum, auc-

* Nescio, an hanc, quæ anno 1531. à *Seb.* GRYPH. prodiit, voluerit ERASMUS.

† ERASM. Epist. p. 27.] ERASMUS JACOBO BATTO. ——— *Et Opus* Adagiorum, *quantum possum, paro, statim post Pascha, ut spero, evulgandum: Opus, inquam, neque breve & infiniti laboris. Collegimus enim ferè Proverbia octingenta, partim Græca, partim Latina; id si videbitur, tuo* ADOLPHO *nuncupabimus.* ——— Parisiis. 12. April. *ann.* 1498. Et p. 96.] Idem JOANNI COLETO S. P. D. ——— *Et scripsi nuper & meministi, opinor, de centum* Adagiorum *libris, nostro sumptu in* Angliam *transmissis, idque ante triennium. Scripserat mihi* GROCINUS *se summâ fide summâque diligentiâ curaturum, ut ex animi mei sententiâ distraherentur.* ——— *Non mihi rogandus est Comes meus* Guilielmus MONTJOIUS; *tamen neque ab re, neque absurdè facturus videatur, si suâ benignitate nonnihil adjuverit me, vel quòd sic semper favit studiis meis, vel quòd argumentum est ipso auctore susceptum, ipsiúsque inscriptum nomini, nempe* Adagiorum. *Pœnitet enim prioris Editionis, vel quòd Typographorum culpâ sic est mendosa, ut studio depravata videatur; vel quòd instigantibus quibusdam præcipitavi Opus, quod mihi nunc demum jejunum atque inops videri cœpit, posteaquam Græcos evolvi Auctores. Decretum est igitur alterâ Editione & meam & Chalcographorum culpam sarcire, simúlque studiosis utilissimo argumento consulere.* ——— Parisiis 1504. Et p. 105.] Idem ANDREÆ AMMONIO S. D. ——— *In negotio* Proverbiorum *pessimè sum acceptus ab istis Bibliopolis. Quidam ea formulis excudit* Tubingæ, *sed ita imitatus Editionem* Aldinam, *ut parum attentis eadem videri possit. Commiseram Exemplar emendatum ac locupletatum* Francisco, *qui libros ferme omnes solitus est huc importare, ut vel* BADIO, *vel ex illius sententiâ committeret alii. Is bonus vir rectâ* Basileam *deportavit, ei in manus dedit, qui jam excuderat, ut hæc tum demum edat, cùm sua divendiderit, hoc est, post decennium.* ——— Cantabrigiâ 21. Dec. 1510. Et p. 671.] Idem POLYDORO VIRGILIO S. D. ——— *O te hominem inclementem, cui parum est visum, quòd* Eduardus LEUS *me Novi Testamenti recogniti gloriâ spoliâsset, nisi tu bonam laudis partem ex* Adagiorum *Opere debitæ pergeres adimere. Nam id multis verbis agere videris in Præfatione, quâ Librum semi-Paganum ac semi-Christianum Lectori commendas; cujus ego successibus adeò non invideo, ut cùm* Joannes FROBENIUS *ab excudendo vehementer abhorreret, ego compulerim veriùs quàm impulerim, ut Opus quàm nitidissimis formulis chartísque daret in lucem. In tantum enim abest, my* POLYDORE, *ut tuo nomini, tuísque studiis invideam, ut ob veterem inter nos actam vitæ consuetudinem, & adamatam ingenii tui festivitatem, vix alii faveam æquè. Sed inclementius est etiam, quòd hujus argumenti, primùm apud Latinos tractati, laudem sic tibi vendicas, ut mihi coneris cenodoxias simul & livoris suspicionem impingere: cùm vix alius sit, qui vel candidiùs, vel impensiùs faveat bonarum literarum Cultoribus, à quibus etiam obscurari voluptati est. Adeò non hoc molior, ut cujusquam officiam nomini. Porrò tu mihi sic charus es, ut haud dubitaturus sim vel de meo largiri plus gloriæ, quàm tu quæreris me mihi præter jus vendicare. Cæterùm, quòd in primâ Editione, nulla sit facta* POLYDORI *mentio, mirum esse non debet, cùm id temporis nullus adhuc mihi notus esset* POLYDORUS, *præter eum quem in Tragœdiis* POLYMNESTOR *obtruncat, & auro vi potitur. Atqui hìc me putas* αὐχίζειν, *negans esse verisimile, quod ajo, cùm Præfatio* Matthiæ SCHURERII *testetur, antequam meum* Adagiorum *libellum excuderet, se tuum formulis expressisse. Quid scripserit* SCHURERIUS, *nescio; illud negari non potest, Libellum* Adagiorum *meum decem annis excusum fuisse* Lutetiæ, *per* Joannem PHILIPPUM, *priusquam* SCHURERII *nomen audissem.* ——— *Hìc* LUCAS *quidam* Sauromata, *Theologus, mihi, dum illìc agerem, satìs familiaris congerro non aliam opinor ob causam iniquior nostris studiis, nisi quòd ipse multis annis parum feliciter lacessisset Musas iratas, rumorem latè sparserat, inter combibones suos, me Corniculæ exemplo convestire me plumis alienis, jam olim* POLYDORUM *quendam eleganter hoc argumentum tractâsse, me nihil aliud esse quàm plagiarium, ac simium illius. Hæc cùm accepissem, & quid esset rei prorsus ignorarem, dedi negotium juvenibus aliquot, qui Librum perquirerent* Vergilii POLYDORI. *Cùm nusquam prostaret, nondum enim, opinor, deportatus erat ex* Italiâ, *tandem mihi casu repertus est in Bibliothecâ clarissimi viri* Hieronymi BUSLIDII; *nam is, ut erat omnium Librorum emacissimus, ex* Italiâ *secum detulerat. Gavisus inopinatâ prædâ, confero diem & annum, quem ex more solent annotare Typographi: nam meus absente me excusus est* Lutetiæ. *Eum comperio exisse ex Officinâ* Joannis PHILIPPI *Anno* M.D. *die* Junii 15. *quemadmodum testatur Epistola* FAUSTI, *quam Typographus ab illo extorserat ad Operis commendationem, quam tamen ante Librum absolutum scriptam oportuit; tuum exisse in* Italiâ *tribus mensibus seriùs. Quod si quis proferat Editionem antiquiorem eâ, quam nobis dedit* Joannes PHILIPPUS, *id quod*

scio

auctum & (1) recusum; (2) tandem *ab omnibus, quæ Religionem Christianam offendere poterant, expurgatum.*

ERASMO (3) sua *Moria* (4) multum turbarum excitavit, & (5) *Apologiæ* ad *Martinum* DORPIUM scriptæ locum dedit.

scio neminem facturum, non erit tamen causa, cur me quisquam insimulet furti aut plagii &c. ——— *si tua legissem, tantus plagiarius nullum tuorum prætermisissem. Nunc in tuis erant quædam non adspernanda, quæ in meis non erant. Jam verò quòd scribis me præter multitudinem nihil addidisse, non satìs intelligo, quid sibi velit: in primâ Editione enumerabantur Adagia ferme octingenta, cùm tu citra ducenta consisteres: nec unquam auxi minuta illa Collectanea, nisi semel, anno* M. D. VI. *cùm* Lutetiæ *adornarem iter in* Italiam. *Nam ad preces amici* BADII, *parantis rursus edere, adjeci Proverbiola plus minus viginti, ídque ex acervo multorum, quem paraveram in* Venetam *Editionem. Ac tua rursus eodem anno sunt excusa* Mediolani *per* Joannem ANGLUM. *Porrò in Editione* Aldinâ, *cùm Chiliadas aliquot adferam, non video, cur debeat contemni multitudo &c.* ——— Lovanio 23. Dec. 1521. Et p. 894.] Idem EGNATIO S. D. ——— Adagiorum *Opus, quoniam apud* ASULANUM *primum erat natum, misi ut inibi renasceretur, si modò ipsi commodum esset.* ——— Basileâ 3. Octob. 1525. Et p. 1456.] Idem GERARDO AB ASSENDELF S. ——— *Excuduntur* Basileæ *Adagia, aliquot centuriis aucta* ——— Friburg. Brisg. 29. Oct. 1532.

(1) Et p. 1583.] ADRIANUS BARLANDUS CORNELIO *fratri suo* S. D. ——— *Emisit* ERASMUS Chiliades *aliquot &* Centurias Proverbiorum: *quod Opus planè divinitatem quandam hominis præ se fert, ob rerum verborúmque beatissimam copiam. Editum, universo propè Orbi ita placuit, ut intrà pauculos annos quater à nobilissimis Impressoribus formis excusum sit: Primùm in* Italiâ *ab* Aldo MANUTIO, *viro propter singularem utriusque Linguæ doctrinam, omnium memoriâ seculorum dignissimo, deinde in* Germaniâ *bis à* FROBENIO, Basileæ; *semel ab* ANSELMO Tubingæ, *præcipuis Chalcographis* ——— Lovanio 1516.

(2) Vide Editionem ann. 1575. in quâ *Aldus* MANUTIUS *Pauli F. Aldi* N. GREGORIO XIII. scribit *à Consilio* Tridentino *suo patri demandatum munus perpurgandi librum de veteribus utriusque Linguæ Proverbiis*; omisso tamen ERASMI nomine. Sed in *Eustachii* LOCATELLI Episcopi testimonio ——— Adagia ERASMI *perlegi & castigavi, & ea, ab omnibus, quæ Religionem Christianam & pias aures offendere poterant, expurgavi &c.*

(3) Hanc excudit *Ægid.* GORMONTIUS, sed sinè anno. ERASM. Epist. p. 135.] ERASMUS PETRO ÆGIDIO S. D. ——— *Accepi postremas* BADII *Literas per* Anglum *quendam, in quibus scribit* Moriam *à se formulis excusam, quam tamen hìc non vidimus. Bene vale.* Lovanio *anno* 1514. Et p. 261.] Idem GEORGIO HALOINO S. D. ——— *Clarissime* GEORGI, *tandem olfeci, ni fallor, quis fuerit ille* Gandavi, *quem nostra offenderit* Moria; *Monachus est, niger est, nihil nisi venter est. Primùm à paucis intelligebatur, donec* LISTRIUS *adderet Commentaria. Verùm ubi per te Gallicè quoque loqui cœpit, ab his quoque intelligitur, qui nec Psalmos suos intelligunt. Optârim & ipse audire meam* Moriam *Gallicè differentem: quòd si tibi non est Exemplar, saltem commonstra unde possim petere* ——— Lovanio 29. Aug. 1517. Et p. 275.] Idem ANTONIO à BERGIS, *Abbati* Bertinico S. D. ——— *Accepi à nonnullis, quod me vehementer commovit, te mihi, nescio quid, subirasci, opinor ob* Moriam, *quam vir clarissimus* Georgius HALOINUS, *me dehortante ac deterrente, fecit Gallicam, hoc est, ex meâ suam fecit, additis, detractis & mutatis, quæ voluit. Ad hæc, argumentum ipsum per se jocosum est, nec tamen ullum hominum genus insector odiosiùs; neque quenquam nominatim taxo, nisi me ipsum. Postremò, Opus hoc qualecunque est, placet eruditis totius orbis omnibus, placet Episcopis, Archiepiscopis, Regibus, Cardinalibus, atque ipsi* LEONI *Pontifici maximo, qui à capite usque ad calcem totum perlegit.* ——— Lovanio 13. Dec. 1517. Et. p. 1110.] Idem MARTINO LIPSIO S. ——— Brugis *Episcopus quidam à suffragiis* — *negavit se quicquam legisse mearum lucubrationum, tantùm in animo fuisse legere* Moriam, *verùm illìc comperisse tam profundam Latinitatem, his enim verbis utebatur, ut veritus fuerit ne quam in hæresim prolabi possim* ——— Basileæ 1528. Et p. 1537.] BEAT. RHENANUS ERASMO S. ——— *Ex* Moriæ *mille & octingentis Exemplaribus nonnisi sexaginta supersunt.* ——— *Ex* Basileâ 17. April. 1515.

(4), (5) Lege DORPII ad ERASMUM Epistolam, & ERASMI ad eundem Apologiam, quæ plerisque *Moriæ* Editionibus inseruntur. Et ERASM. Epist. p. 220.] THOMAS MORUS ERASMO S. D. ——— (p. 222.) DORPIUS *Epistolam suam imprimendam curavit, & Apologiæ tuæ præponendam* ——— Londino 1516. Et p. 1667.] ERASMUS JOANNI à LOVANIO, *Guardiano* Minoritarum *in* Amsterledam. S. P. ——— *De* Moriâ *partim in ipsâ Operis Præfatione satisfacio Lectori, partim in Epistolâ ad* DORPIUM, *quæ nunc* Moriæ *adjecta est: quid autem facias iis, qui nullis rationibus placari possunt, imò qui magnis clamoribus damnant, quod nunquam legerunt: nulli enim omnino clamant insaniùs. Si præscissem istos tantopere offendendos, fortasse curâssem Opus premendum: sum enim hôc animo, ut si queam omnibus placere, cupiam quatenus id liceat citra adulationem. Nunc frustra me pœnitet, Libello plus duodecies excuso. Illud demiror, cur omnium soli Monachi & Theologi offendantur? An omnes se tales agnoscunt, quales illìc describo? Summus Pontifex perlegit* Moriam, *& risit; tantùm hoc adjecit,* Gaudeo, *inquit,* nostrum quoque ERASMUM esse in *Moriâ, & tamen nullos acerbiùs tracto quàm Pontifices. Absit à me studium maledicentiæ. Quòd si libuerit describere Theologos ac Monachos, cujusmodi plerique sunt, tum demum apparuisset, quàm civiliter de his locuta sit* Moria. *Quòd autem in Scholis legatur, antehac nunquam mihi fuit auditum. Et tamen cavi, ne quid illìc esset, quod eam inficeret ætatem: etenim quod tu times, ne eâ lectâ alienentur ab omni Religione, non satìs intelligo quid sibi velit? an protinus periculum est ne tota*

Relig o

dit. Multos præterea ex Pontificiorum partibus offenderunt (1) *obscurorum Virorum Epiſtolæ*; & in invidiæ partem voca-

tus eſt ERASMUS: imò etiam alterius libelli in JULIUM *Pontificem* author fuiſſe creditus.

(a) Suſpi-

Religio diſpliceat, ſi quid dicatur in ſuperſtitioſè Religioſos? —— Lovanio 2. Januar. 1518.

(1) Et p. 1622.] Idem CÆSARIO S. D. —— *Magnopere mihi diſplicebant* Epiſtolæ obſcurorum Virorum: *jam tum ab initio delectare potuiſſet facetia, niſi nimiùm offendiſſet exemplum. Mihi placent luſus, ſed citra cujuſquam contumeliam. Sed moleſtius fuit, quòd in poſteriore Editione mei quoque nominis mentionem admiſcuerint. Quaſi parum fuiſſet ineptire, niſi nos quoque vocâſſent in invidiam, & magnam partem fructûs tot ſtudiorum laboribus expetiti corrupiſſent. Ne id quidem ſatis eſt viſum: en alter Libellus priori adſimilis; in quibus crebra mentio fit eorum, quibus ſcio luſus hujusmodi nequaquam probari. Quàm malè conſulunt iſti, non ſolùm in ſeipſos, verùm etiam in omnes, quibus bonæ literæ charæ ſunt! Jam illud eſt omnium moleſtiſſimum mihi, ſi modò verum eſt, quòd mihi iſtinc reverſus famulus meus* Jacobus *narravit, apud complures haberi* Coloniæ *Libellum, neſcio quem, in* JULIUM *Pontificem, quomodo mortuus excluſus ſit Cælo per* PETRUM. *Audieram jam pridem hujus-modi fabulam actam in* Galliâ, *ubi talium nugarum immodica licentia ſemper fuit. Eam, opinor, aliquis in Latinum ſermonem tranſtulit. Demiror quid iſtis in mentem veniat, cùm ſic otium & operam perdunt. Cæterum admiror eſſe, qui ſuſpicentur tam inſignem ineptiam à me profectam, opinor ob id, quòd ſermo fortaſſe ſit paulò Latinior. Luſi quidem in* Moriâ, *ſed incruentè: nullius famam nominatim perſtrinxi, in mores hominum luſimus, non in famam hominum.* —— Antwerpiæ 16. Aug. 1517. Et p. 1575.] THOMAS MORUS ERASMO *ſuo S.* —— Epiſtolæ obſcurorum Virorum *operæ pretium eſt videre quantopere placent omnibus, & doctis joco, & indoctis ſerio, qui dum ridemus, putant rideri ſtylum tantùm, quem illi non defendunt, ſed gravitate ſententiarum dicunt compenſatum, & latere ſub rudi vaginâ pulcherrimum gladium. Utinam fuiſſet inditus Libello alius titulus! profectò intrà centum annos homines ſtudio ſtupidi non ſenſiſſent naſum quanquam rhinocerotico longiorem* —— Londino 31. Octob. 1516. Et p. 1110.] ERASMUS MARTINO LIPSIO S. —— *Ubi primùm* Epiſtolæ obſcurorum Virorum, *miro Monachorum applauſu exceptæ ſunt apud* Britannos *à* Franciſcanis *ac* Dominicanis, *qui ſibi perſuadebant eas in* REUCHLINI *contumeliam, & Monachorum favorem ſeriò proditas: quúmque quidam egregiè doctus, ſed naſutiſſimus, fingeret ſe nonnihil offendi ſtylo, conſolati ſunt hominem. Ne ſpectâris, inquiunt, ô bone, orationis cutem, ſed ſententiarum vim. Nec hodie deprehendiſſent, ni quidam, additâ Epiſtolâ, Lectorem admonuiſſet rem non eſſe ſeriam. Poſt in* Brabantiâ, *Prior quidam* Dominicanus & *Magiſter noſter, volens innoteſcere patribus, coemit acervum eorum Libellorum, ut dono mitteret Ordinis Proceribus, nihil dubitans, quin in Ordinis honorem fuiſſent ſcriptæ. Quis fungus poſſit eſſe ſtupidior? At iſti ſunt, ut ſibi videntur,* Atlantes *Eccleſiæ nutantis; ex his deſignantur cognitores de Dogmatibus Eccleſiaſticis, hi pronunciant de Libris* ERASMI, *& horum arbitrio Chriſtiani ſumus, aut hæretici.* —— Baſileâ 5. Septemb. 1528. Et p. 1626.] Idem *Comiti* HERMANNO NEÆTIO (Nuenar) ſeu à NOVÂ AQUILÂ S. D. *Scit tota Sodalitas* Baſilienſis *mihi ſemper diſplicuiſſe* Epiſtolas, *quas inſcripſerunt* Obſcurorum Virorum, *non quòd abhorream à feſtivis jocis, ſed quòd non placeat exemplum lædendi famam alienam: quòd ea res cuivis ſit in promptu. Luſimus & nos olim in* Moriâ, *ſed nullius nomen à nobis perſtrictum eſt. At iſti, quicunque ſunt, non contenti ſic ineptiſſe, addiderunt alterum illi ſimilem Libellum, in quo demiror, cur me toties nominandum putârunt: etenim ſi bene volunt* ERASMO, *cur mihi tantam conflant invidiam? Si malè volunt, cur in diverſâ ponunt parte, atque eâ, quam hôc Libello petierunt? Quòd ſi pergant ad iſtum nugari modum, efficient, ut bonis etiam Scriptoribus imponatur ſilentium. Etenim* Jacobus *meus, nuper* Coloniâ *reverſus, retulit mihi iſtic ſparſum Libellum neſcio quem, de* JULIO *Pontifice, ridiculo argumento; haud ſcio, an eundem, de quo pridem audivi fabulam, ab* Hiſpano *neſcio quo conſcriptum* Lutetiæ, & Gallicè *verſum, actum inibi regalibus feſtis, quibus ſolemne eſt hujusmodi næniis laſcivire Scholaſticis. Addidit autem, quod vix opinor eſſe verum, eſſe iſtic nonnullos, qui ſuſpicentur meum inventum eſſe, ob id, ut ait, quòd Latinitas ſit mediocris: mihi verò nec otii tantum eſt, ut aliquam horarum iſtiusmodi nugis impertiam, nec animus tam impius, ut ſummum Pontificem velim ludere, nec tam ſtultus, ut in eos velim ſcribere, qui poſſunt proſcribere.* —— Lovan. 1517. Et p. 1678] Idem CÆSARIO *S. D.* —— *Peſſimè conſuluit rebus humanis, qui titulum indidit* Obſcurorum Virorum: *quòd ni titulus prodidiſſet luſum, & hodie paſſim legerentur illæ* Epiſtolæ, *tanquam in gratiam Prædicatorum ſcriptæ. Adeſt hic* Lovanii *Magiſter noſter, pridem Prior apud* Bruxellas, *qui viginti Libellos coemerat, gratificaturus amicis, paulò antè quàm Bulla illa prodiret, quæ effulminat eum Libellum. Primùm optabam non editum eum Libellum, verùm ubi fuerat editus, optabam alium titulum. Sunt illi quidem digni majoribus convitiis, ſed exemplum eſt odioſius, & quod in furto moleſtiſſimum eſſe conſuevit, ſuſpicio incerto Auctore per omnes vagatur, ut cuique ſua conjectura, aut ſuus ſuggerit affectus: neque enim deerant, qui me crederent earum* Epiſtolarum *auctorem, cùm mihi nec nomina forent nota, nec imitabilis Phraſis.* —— Lovan. 1518. Quòd modò dictum ſit in illis Epiſtolis ERASMI mentionem fieri, lege *Epiſtol. Obſcuror. Viror.* Edition. *Londinenſ.* anno 1710. pag. 108. *Ipſi dicunt, quòd* ERASMUS Roterodamus *compoſuit multos Tractatus in Theologiâ, ego non credo, quòd faciat omnia rectè. Ipſe etiam priùs in uno parvo Tractatu, vexavit Theologos, & jam ſcribit Theologicè, eſt mihi mirum. Si ego venio ad* Almaniam, *& lego ſuos Codiculos & invenio unum parviſſimum punctum, ubi erravit, vel ubi ego non intelligo, ipſe debet videre, quod ego volo ſibi ſuper cutem. Ipſe ſcripſit etiam Græcè, quod non deberet facere, quia nos ſumus Latini & non Græci.* Lege & p. 117. 121. usque ad 128. Quod verò ſpectat Libellum in JU-

LIUM

(a) suspicionémque moverant.

ERASMUS tandem (b) senio & (c) morbo gravis, post-

(a) Suspicio fuit (cui nonnulla neque forsan levis causa suberat) ERASMUM Pontificiorum partibus, gravioribus saltem erroribus, minimè favere. Præterea (Vit. ERASM. Edit. *Lugd. Bat.* 1642. p. 11.) Lutherana *Tragœdia oneraverat illum intolerabili invidiâ, discerptum ab utrâque parte, dum utrique studet consulere.* ERASMUS cum LUTHERO acerbè agi noluit, & indè orta est suspicio: quod ipsius ad LAURENTIUM CAMPEJUM Card. Epistola (p. 595. 598.) testatur. *Quærebatur ansa, quâ privatim odium suum possent ulcisci. Ea quoniam non data est, ægre ferunt: & nihil non comminiscuntur, quo me apud ignaros rei, vel in odium, vel in suspicionem adducant. Primùm una aut altera Præfatio* LUTHERI *Libris admixta, paulò Latinior, satìs erat illis argumenti,* LUTHERUM *meâ operâ adjutum fuisse in conscribendis suis Libellis, in quibus ne apiculus quidem est meus.* —— *Sub hæc prodiit Epistola quædam ad* LUTHERUM *mea: mox altera ad Cardinalem* Moguntinum, *utraque typis excusa. Quâ quidem in re non queo satìs admirari consilium quorundam, qui statim evulgârunt, quod ego cerâ obsignatum scripseram uni legendum.* —— *Sic igitur favi* LUTHERO, *bonis illius favi, quæ in illo vel videbam, vel esse credebam. Imò non illi favi, sed gloriæ* CHRISTI. *Et tamen in eodem videbam, quæ mihi nonnullam sollicitudinem ac suspicionem incuterent.* —— *In Epistola ad Cardin.* Moguntinum *quid aliud ago, quàm ne per vim opprimatur, causâ non cognitâ: ne ea fenestra aperiretur quibusdam damnandi, quod non refellunt, & haud scio an etiam intelligant? Et tamen in eâdem ingenuè fateor, mihi quædam in* LUTHERO *displicere. Hactenus favebam* LUTHERO, *ut nollem illum dedi quorundam libidini, qui quovis prætextu tendebant ad subvertendas bonas literas: sed tamen non ita favebam, quin divinorum Voluminum testimoniis revinci, quin argumentis refelli vellem, si refelli mereretur. Generosa ingenia doceri cupiunt, cogi non ferunt. Docere Theologorum est, cogere tantùm Tyrannorum est. Ita favebam* LUTHERO, *ut corrigi mallem, quàm perdi; revocari, quàm exstingui, si quid erraret. Et errant, quotquot hactenus scripserunt, si modò Canonicas Scripturas excipias. Hôc animo puto & hodie Theologos omnes probos favere* LUTHERO. *Imo hôc animo video & ipsum esse* LEONEM *Pont. Maximum.* —— Lovanio 6. Decemb. 1520. Lege & MELCH. ADAM. *Vit. Philosophor.* German. de *Vit.* ERASM. p. 99. 100.

(b) ERASM. Epist. p. 935.] ERASMUS EGNATIO S. D. —— *Utinam mihi licuisset in Musarum viretis consenescere! Nunc sexagenarius protrudor in arenam gladiatoriam, & pro lyrâ teneo rete. Bene vale,* Basileâ 6. Maji, *anno* 1526. Et p. 1418.] Idem JOANNI RINCKIO S. P. —— *Siquis tibi nunciaret* ERASMUM *jam propè septuagenarium duxisse uxorem, nônne terque quatérque te signares crucis imagine? Faceres sat scio, & equidem non injuriâ. Atqui nunc, mi* RINCKI, *rem feci nec minùs operosam, nec minùs molestam, nec minùs ab ingenio studiisque meis alienam. Emi domum speciosi quidem nominis, sed parum æqui pretii. Quis nunc desperet amnes, verso in diversum cursu, relapsuros ad fontes suos, posteaquam* ERASMUS, *qui hactenus per omnem vitam omnia posthabuit ocio literario, factus est licitator, emtor, stipulator, cautor, ædificator, ac pro Musis rem habet cum fabris lignariis, ferrariis, lapidariis, vitrariis?* —— *apud* Friburgum Brisgoiæ 4. Sept. 1531.

(c) Et p. 1296.] Idem PHILIPPO MELANCHTHONI S. P. —— *Mensem jam quartum ægroto.* —— Friburg. 1530. Et p. 1475.] Idem DESIDERATO MORE S. D. —— *A fine* Februarii *usque ad* Septembrem *perpetuò langui, sic collapso stomacho, ut omnino nihil admitteret, ac certò comperi languoris causam non aliam fuisse, quàm vini idonei inopiam: nam mutato*

LIUM Pontificem scriptum, is Dialogus recusus est *Oxoniæ* 1669; cui *præfixum est Colloquium exploratorium Dialogistæ, quem magnum illum fuisse* ERASMUM *conjecturis longè luculentissimis efficitur.* Expendat Lector Authorine Colloquii an ERASMO ipsi velit credere.

poſtquam (a) *Friburgi* (b) ſeptennium egiſſet, (c) *Baſileam* ad HIERONYMUM FROBENIUM veterem amicum divertitur; ubi dyſenteria per integrum menſem vexatus, & paulatim exhauſtus, ann. 1536. 5. Id. *Jul.* ſub mediam noctem animam efflavit, annos 70. menſes 8. dies 15. natus.

(d) Is ſignaverat 12. *Februarii*, ann. 1536. ſupremas tabulas; quibus BONIFACIUM AMERBACHIUM *omnium facultatum ſuarum hæredem inſtituit, executores verò* HIERONYMUM FROBENIUM, *&* NICOLAUM EPISCOPIUM. *Bibliothecam ſuam vendidit* JOANNI à LASCO Polono, *modò hæredi numeraverit ducentos Florenos.* —— *Legavit* SIGISMUNDO GELENIO *Ducatos centum & quinquaginta*: JOANNI ERASMIO FROBENIO *duos Annulos, quorum alter non habet gemmam, alter habet gemmam ſubviridem* Gallis *dictam* Turquoys, HIERONYMO FROBENIO *omnes veſtes ſuas, omnémque ſupellectilem ſuam, laneam, lineam & ligneam: prætereà Poculum, quod habet Inſignia Cardinalis* Moguntini: *Uxori ejus Annulum, qui habet imaginem mulieris in tergum reſpicientis*: NICOLAO EPISCOPIO *Poculum cum operculo, quod in pede habet verſiculos inſculptos*: JUSTINÆ *uxori ejus duos Annulos, quorum alter habet adamantem, alter* Turquoys *minorem. Hanc extremam voluntatem ſuam, quò plenior eſſet*

mutato vino protinus revixit ſtomachus. Hæc eſt hujus corpuſculi calamitas toleranda, donec & ventrem & escas deſtruat Deus. Ne verò mihi idem eveniat rurſus hâc hyeme, emiſi famulum Gilbertum COGNATUM, *mihi quidem multis nominibus chariſſimum, ſed hôc etiam titulo chariorem, quod tibi propinquâ conſanguinitate conjunctus eſt, ut mihi duo aut tria vaſa adferat.* — Friburg. 1533. Et p. 1491.] Idem CORNELIO GRAPHEO S. P. —— *me discruciat novum malum podagra, ſeu panagra potiùs* —— Friburg. 1534.

(a) ERASM. Epiſtol. p. 1506.] ERASMUS DAMIANO à GOES S. D.—— *Sum* Baſileæ *ob Editionem* Concionatoris *mei, ac valde ſum animi dubius, an expediat* Friburgum *repetere* —— Baſileæ 18. Aug. *ann.* 1535. Et p. 1514.] Idem LUDOVICO BERO S. D. —— *Nunc mitto* Gilbertum *meum, ut ſupellectilem divendat, & famulam benignis rationibus ableget.* —— Baſil. 21. Sept. 1535. Et p. 1515.] Idem DAMIANO à GOES S. P. —— Gilbertus *me reliquit, jam Canonicus. Cantabit Miſſam. Ædes vendidi ac ſupellectilem diſtraxi non magno lucro meo, nec tamen prorſus infeliciter.* —— Baſil. 15. Decemb. 1535. Et p. 1520.] Idem FRANCISCO BONVALETO *Theſaurario* S. P. —— *Senectus in dies ingraveſcit, morbus urget acriùs. Vehementer egeo auxilio* Gilberti COGNATI, *qui multorum annorum convictu novit omnia mea* —— Baſil. 17. Maii 1536. Et p. 1522.] Idem CONRADO GOCLENIO S. P. —— *Me neceſſariò valetudinis cauſâ reliquiſſe* Friburgum, *hôc animo, ut* Eccleſiaſtâ *abſoluto* Beſontium *peterem, ne non eſſem in ditione Cæſaris; ſed hìc ingraveſcens valetudo cogit hybernare. Hìc enim, quanquam ſum apud amicos ſinceriſſimos, quales* Friburgi *non habebam, tamen ob dogmatum diſſenſionem malim alibi finire vitam* —— Baſil. 28. Jun. 1536.

(b) MELCH. ADAM. *Vit. Philoſoph.* German. in *Vit.* ERASM. p. 94.

(c) MELCH. ADAM. in loco modò citato.

(d) Vide ERASM. *Vit.* 1642. p. 63.

(a) MELCH.

esset fides, propriâ manu subscripsit, ac peculiare annuli sui sigillum, Terminum, adfixit, Basileæ, *in ædibus* HIERONYMI FROBENII 12. *die* Februar. *ann.* M.D.XXXVI.

EPITAPHIUM
CHRISTO SERVATORI S.

DES. ERASMO Roterodamo, *viro omnibus modis maximo, cujus incomparabilem in omni disciplinarum genere eruditionem pari conjunctam prudentiæ posteri & admirabuntur & prædicabunt,* BONIFACIUS AMERBACHIUS *hæres,* HIER. FROBENIUS *&* NIC. EPISCOPIUS *nuncupati supremæ suæ voluntatis vindices, patrono optimo, non memoriæ, quam immortalem sibi editis lucubrationibus comparavit, iis tantisper dum Orbis terrarum stabit superfuturo, ac eruditis ubique gentium colloquuturo, sed corporis mortalis quo reconditum sit ergo, hoc saxum posuere.*

Mortuus est IV. *Eidus* Jul. *jam septuagenarius ann. à* CHRISTO *nato* M.D.XXXVI.

(a) *Cùm* HIERONYMUS FROBENIUS *&* NICOLAUS EPISCOPIUS *Typographi sensissent Opera* ERASMI *simul ordine collecta ab eruditis desiderari: obsequendum illis rati, rem aggressi sunt tum magnificam, tum omnium favore dignam, nullâ nec sumptuum nec laborum magnitudine deterriti: & Volumina* ERASMI *in Tomos juxta Auctoris Catalogum ad* BOEETIUM *distributa typis excuderunt, adjectis ab* AMERBACHIO *suo quibusque loco iis, quæ postea idem* ERASMUS *elucubravit. Omiserunt tamen decimum Tomum, non nisi alios Auctores ab ipso recognitos complectentem.*

En eorum Epistolam ad JOANNEM à LASCO missam.

(b) *Majorum imaginibus ac eruditione illustrissimo Viro*
D. JOANNI à LASCO, *Baroni &c. Domino*
suo plurimùm colendo,
HIER. FROBENIUS, *&* NICOL. EPISCOPIUS S. D.

„ Ex D. AMORBACHII Litteris tuam insignem in nos cogno-
„ vimus benevolentiam, quâ aureos centum in subsidium universis
„ ERASMI, patroni nostri unici, Lucubrationibus unico corpore
„ imprimendis, nobis offers, quapropter innumeras tibi & meritas
„ habe-

(a) MELCH. ADAM, in *Vit.* ERASM. p. 100.

(b) ERASM. Epist. p. 1775.

(a) SIM-

„ habemus gratias, imò nec minores, quàm ſi accepiſſemus. Atqui „ quum id Opus plura requirat Florenorum millia quàm noſtræ „ poſſideant facultates, nobis non temere tale quid, niſi opulentio- „ rum fretis auxilio, eſt tentandum: unde benignam adhuc ali- „ quam exſpectamus occaſionem moliminis noſtri adjutricem; quam „ Deum ſperamus ἀπὸ μηχανῆς alicunde per ſingularem aliquem „ ERASMI ſacro ſanctæ memoriæ amicum præſtiturum nobis. „ Quantum ad typographicam operam ac induſtriam attinet, nobis „ nihil deeſſe ſcimus; imò nemo meliùs aut æquè poterit bene at- „ que nos excudere, quibus multa adhuc ab ipſo Auctore recognita „ & luculenter aucta ſint & repoſita, quæ huic reſervantur Editio- „ ni. Quapropter ſi ſeriùs quàm multi velint, atque item nos ipſi, „ ERASMI Opera iſthôc prodierint modo, non noſtrum ani- „ mum, ſed exiguitatem tanto conatu inferiorem ac imparem accu- „ ſent, volumus, quæ etiam apud Tuam Celſitudinem facilè nobis „ patrocinabitur. Optimè vale, Vir Clariſſime, ac tuis nos clien- „ tibus amicis annumera. *Baſileâ* poſtridie Natalis JESU, qui ipſi „ S. STEPHANO Protomartyri ſacer fuit, ſeu 26 *Decembris*. An- „ no 1536. T. D. Devotiſſimi. HIERONYMUS FROBENIUS, „ & NICOLAUS EPISCOPIUS.

Illa autem ERASMI Opera (a) anno poſtea 1540 ex Officinâ *Frobenianâ* prodierunt.

Sed redeo ad HERVAGIUM, unde longiùs me abduxerat ERASMI funus: neque quidem mihi ad res, quæ ERASMI vitam mortémque ſpectant, digreſſo videor à meo propoſito aberrâſſe; quippe Typographicos Annnales ſcribentis intereſt nil magìs inveſtigare, quàm quibus à Typographis plus debeatur.

Hervagiani preli operâ uſi ſunt Viri iis temporibus celeberrimi (b) JOANNES LONICERUS, (c) SYMON GRYNÆUS, (a) VIN-

(a) SIMLER. *Bibliothec.*

(b) Ann. 1533. edidit ſuam *Sophoclei* AJACIS Verſionem cum Epiſtol. ad JOANNEM Comitem *ab* HENNENBERG. Abbatem *Fuldenſ.* in quâ de bonarum Disciplinarum apud *Germanos* ob diſſidia & Sectas contemptu conqueritur.

(c) Anno eodem eduxit in lucem Græca EUCLIDIS Opera, *Cuthberto* TONSTALLO nuncupata, cujus Libros *de omni numerorum ratione* laudat. EUCLIDIS duo Exemplaria habuit GRYNÆUS; alterum *Lazarus* BAYFIUS *Venetiis*, alterum *Pariſiis Joannes* RUELLIUS; PROCLI Commentaria *Oxonii Joannes* CLAYMUNDUS ſuppeditaverat. De GRYNÆO ſic ERASMUS ad *Guil.* MONTJOIUM ſcribens 18. *Mart.* 1531. (Epiſt. ERASM. p. 1374.) SIMON GRYNÆUS *eſt homo Latinè Græcéque ad unguem doctus, in Philoſophiâ & Mathematicis diſciplinis diligenter verſatus, nullo ſupercilio, pudore penè immodico. Pertraxit hominem iſthuc* Britanniæ *viſendæ cupiditas, ſed præcipuè Bibliothecarum veſtrarum amor.* THOMÆ MORO erat notus; Exemplar enim EUCLIDIS

(a) Vincentius Obsopæus, (b) Jacobus Micyllus, Joachimus (c) Camerarius, Joan-

dis ab ipſo editi habeo, cui hæc manu ſuâ ſubſcripſit; *Clariſſimo Heroi D.* Thomæ Moro *Patrono D. D.* Simon Grynæus.

(a) Anno 1534. Heliodori *Æthiopica* primus è tenebris eruit, & *Norimbergenſibus* Senatoribus dedicavit. Hic Liber devenerat ad eum *ſervatus ex iſtâ clade* Ungaricâ, *quâ ſereniſſimi quondam Regis* Matthiæ Corvini *Bibliotheca omnium inſtructiſſima ſuperioribus annis à barbarie* Aſiaticâ *vaſtata eſt. Hunc cum aliis nonnullis miles quidam planè gregarius & ab omnibus tam Græcorum quàm Latinorum disciplinis abhorrentiſſimus, poſtea tinctorem agens, tunc illuſtriſſimum Principem* Casimirum *Marchionem* Brandeburgenſem *laudabilis memoriæ comitatus in* Ungariam, *ſuſtulit, quia auro exornatus nonnihil adhuc ſplendeſcebat.*

(b) Anno 1535. primus in publicum produxit Hygini *Fabulas*, cui adjecit ejus *Aſtronomicon*, cum Arati *Phænomenis* Græcè & Latinè cum aliis ejusdem argumenti plurimis. Hoc Opus Othoni Truchses à Walburg *Spirenſis* Eccleſiæ Canonico inſcripſit Micyllus; ex cujus Epiſtolâ libuit hæc excerpere. *Cùm ſuperiore anno genealogias Deorum, perinde ut à* Bocatio *ante annos aliquot collectæ fuerant, hortatu amici noſtri* Joannis Hervagii, *relegiſſem, & easdem ab innumeris mendis, quibus Editio prior involuta atque obruta erat, caſtigatas excudendas dediſſem: atque idem nuper alium quendam vetuſtum aut manu ſcriptum Codicem, in quo per capita eadem res, atque idem argumentum ab* Hygino (*ſic enim inſcriptus literis erat*) *tractabatur, viſendum & quoad ejus fieri poteſt, emendandum quoque & reſtituendum dediſſet, ego quia non parvam aut contemnendam laboris partem in eo Opere poſuiſſem, viderémque Librum illum qualemcunque ſtudioſis adoleſcentibus non inutilem aut ingratum fore, volui laborem hunc meum Excellentiæ tuæ, clariſſ.* Otho, *dedicare* —— *Quantum laboris in emendando ac reſtituendo illo obeundum atque adeò exanclandum nobis fuerit, vel hinc conjecturam facere licet, quòd primùm ipſe Liber* (*qui beneficio excellentiſſ.* D. Joannis Vueyer Auguſtani, Friſingenſis *Eccleſiæ Canonici, ac M.* Jo. Chrumeri *Canonici apud Divum* Andream Friſingenſem *Notarii integerrimi, nec non &* Viti Chrumeri *ibidem bonas literas, non ſinè laude, docentis, nobis communicatus eſt,* (*quibus & ſua gratia debetur, quòd ſtudia promovere, ſi qua datur occaſio, non negligunt,*) *is inquam Liber, externis ac* Longobardicis *notis ſcriptus erat, in quâ tamen re nonnihil adjuvit nos is, qui prior illum Latinè deſcribendum ceperat, cujus nos Exemplum principio ceu filum quoddam ſecuti ſumus. Deinde quòd ipſa verba pleraque inter ſe ita impedita ac perturbata erant, ut alia nobis dividenda, alia aliis abolenda: quorundam principium cum fine præcedentium, & rurſum præcedentium quorundam finis cum principio ſequentis conjungendus eſſet. Ut omittam, quàm multa vetuſtate obliterata, expuncta atque corroſa fuere; quorum alia, æſtimationem & conjecturas ſecuti, reſtituimus; alia, ubi certum aliquid quod ſequi poſſemus non erat, prorſus intacta reliquimus. Omnino autem nihil, de quo non certò vel ex Græcis vel ex Latinorum Poetis conſtaret, immutatum aut loco motum eſt, adeò ut in quibusdam etiam diverſam lectionem, juxta alteram atque priorem, adnotâſſe ſatis putârim. Non enim mihi placet quorundam emendandi ratio, qui omnino temere, & ut quicque poſſe videtur, continuò mutant, aliáque ſubinde pro veris ficta ſupponunt. Quibus ut nihil aliud, illud certè acceptum referre debemus, quòd pleroſque Auctores minùs integros & mutilatos magìs habemus.*

(c) Anno 1538. Græcè vulgavit Epigrammata veterum Poetarum unà cum quibusdam ſuis & *Jacobi* Micylli Epigrammatis. Græcè Epiſtolam præfixit Ἱερονύμῳ Βαμγαρτνέρῳ καὶ Γεωργίῳ Ῥωμαίῳ; in quâ hæc de *Aldinâ* Epigrammatum Editione:

—— Τούτων μέντοι τῶν ἐπιγραμμάτων, ὧν ἡμεῖς, ὡς ὁρᾶτε, τὴν συγκομιδὴν ἐξιδιοποιοῦμεν, εἴ τινος τυχὸν καὶ ἐν τοῖς πρότερον ὑπὸ τοῦ Ἄλδου ἐκδοθεῖσιν εὑρεθήσεται οὐχ ἁπλῶς

JOANNES (a) OPORINUS, THOMAS (b) VENATORIUS, & PHILIPPUS (c) MELANCHTHON.

HERVAGIUS (d) anno 1538. socium habuit JOANNEM ERASMIUM FROBENIUM. Anno 1537. adjecit Præfatiunculam Græcis EURIPIDIS Tragœdiis, *quorum Editionem in publicis Gymnasiis desideratam viri doctissimi urgebant; Commentaria libenter adjecisset, si operis idoneis & satìs multis fuisset instructus.* Pollicetur se *exhibiturum distincto ab hôc Volumine, quàm primùm id fieri* (e) *poterit*.

Anno 1552. ex ejus Officinâ prodierunt JOANNIS BRODÆI in OPPIANI *Cynegetic.* CALABRI *Paralipom.* & COLUTH. *Annotationes*; quibus præfigitur NICOLAI GERBELII *ad egregium Virum*

ἁπλῶς οὐδ' ἠλιθίως οὐδ' ἀλλότρια κἀνταῦθα κείμενα ὑπολάβησθε, ὄψεσθε γὰρ τὰ παρ' ἡμῶν διερχόμενοι ἢ ἧττον ἀδιόρθωτα ἐκείνων, ἢ τῆς γραφῆς ἑτερόντι ὑποβάλλοντα, ὥστε οὐκ εἶναι ταυτογραφίαν τήνδε, ἀλλὰ καθάπερ ἄν τις φαίη καινὴν ἀφ' ἡμῶν.

Anno 1541. idem CAMERARIUS apud HERVAGIUM dedit Græcè HERODOTUM Principi GEORGIO AB ANHALT dicatum; scribítque in Procemio se *autorem fuisse* Joanni HERVAGIO, *strenuo & attento Chalcographo, ut suâ in Officinâ Exempla illius Historiarum, quæ & requirebantur à studiosis Græcæ Linguæ, & non facilè reperiri compererat, expressa ederе, & hôc tempore ad usum cupidorum eruditionis publicare vellet.* Idem *pauca differit de illâ vulgari mendaciorum accusatione, quod crimen* Aldus *etiam* MANUTIUS (in suâ Editione ann: 1502.) *jam diluerat.*

(a) Anno 1544. EPIPHANIUM Græcè primùm protulit ex Codice, quem MELANCHTHON & *Joach.* CAMERARIUS à *Jo.* LANGO *Erfurdiensi* acceperant. De OPORINO postea dicetur.

(b) Anno eodem, *Thomâ* GECHAUFF (qui cognomento VENATORIUS) Editore primum lucem aspexit Græcè & Latinè ARCHIMEDES *Norimbergensibus* Senatoribus ab Editore dedicatus. In Epistolâ VENATORIUS multos memorat viros ob Mathematica studia celebres; in iis *Bilibaldum* PIRCKHEYMERUM, qui cùm *Româ Græcè scriptum* ARCHIMEDIS *Exemplar operâ cujusdam amici accepisset, illum quotidianæ studiorum consuetudini voluit esse consortem*; Symonem GRYNÆUM, *paulò ante hæc tempora humanis curis exutum*; Christianum HERLINUM Argentinensem, *qui in hosce* ARCHIMEDIS *Libros, quò cùm emendatiores tum elegantibus typis illustriores prodirent, studium haud leve impendit*; Joannem à REGIOMONTE, *qui* Romæ *agens post direptam à* Turcis Constantinopolin *Græcos clade ereptos multos & vidit & descripsit non paucis articulis propriis; ac inter alia,* ARCHIMEDIS *Libros à* JACOBO Cremonensi *in gratiam* NICOLAI V. *jam pridem Latinos factos oblatos sibi ab amicis diligentissimè descripsit, & alterâ in* Italiam *susceptâ profectione (non sinè dati veneni suspicione) hominem exuit.*

(c) Anno 1545. Bibliis Græcè (1) juxta Editionem *Venetam* excusis Præfationem adjecit. In his Libri *Esdræ*, *Nehemiæ*, *Esthere*, *Psalmorum*, *Threnorum*, *Esdræ* Apocryphus, binis in unâquâque paginâ columnis, reliqui non item, excuduntur. Librorum plerorumque initia limbulis icuncularum vel flosculorum plenis ornantur: in quorum nonnullis inferitur hoc (2) Lemma [*Audaces Fortuna juvat*] aut (3) caput [ELIONORA VXOR REGIS FRANCIÆ.]

(d) Epigramm. Græc. ex Edition. *Camerar.*

(e) Promissum præstitit ann. 1544.

(1) LONG. *Biblioth. Sacr.*
(2) Initio *Jobi*, *Marci*, *Petri*.
(3) Initio *Matthæi*, *Jacobi*.

Virum D. JOANNEM HERVAGIUM *Typographum* Basiliensem *Praefatio.* *Quoties praesentium rerum statum intueor, amantiss.* HERVAGI, *eúmque cum superiorum temporum cursu compono, conferóque, multa variáque concurrunt, quae cujusvis animum etiam fortissimi poterunt excutere. Inopinata, subitáque rei frumentariae inopia; longi insuperabilésque morbi; inaudita & pestifera, tum externa, tum etiam civilia bella: quae tanto equestrium pedestriúmque copiarum apparatu instruuntur, ut credas universum Orbem in arma caedésque conjuráſſe.* —— *Erat ante aliquot annos maxima bonorum Librorum penuria: magnus agebatur triumphus, si quis è latebris, tenebrísque veterem aliquem Authorem eruisset. Hodie tota* Europa *plena est hujusmodi procerum. Hodie* AELIANI, OPPIANI, CALABRI, COLUTHI, DIONES, LYCOPHRONES, TZETZES, *aliíque adhuc nobis ignoti, in Bibliopoliis prostant & veneunt. Potentes omnino Deae Musae, quae inter* MARTEM, BELLONAM, *ipsásque etiam Furias, audent prodire in publicum. Sed enim ex his Autoribus, tum nonnulli ob vetustatem, rerúmque, quas tractant, reconditam cognitionem, paulò sunt obscuriores.* JO. BRODAEUS, *vir omnibus bonis literis instructissimus,* OPPIANO, CALABRO, COLUTHO, *veluti triumviris, adjutrices manus adhibuit: eandémque operam, quam elegantissimis nuper Graecorum Epigrammatibus impenderat, etiam in hos contulit Poetas: nihil eorum omittens, quae ad eruditi doctíque Interpretis officium pertinere putavit.* —— *Ad hos eruditissimos Poetas aditum studiosis paravit* JOANNES BRODAEUS, *vir dignus ob tam verecundum ingenium, ob tam raram eruditionem, ut ab omnibus legatur & ametur. Et tu quoque dignus,* HERVAGI, *cui maximas gratias & agat & habeat non praesens solùm aetas sed etiam futura posteritas: si qua saltem posteritas in his turbulentissimis temporibus futura est. Tuo enim labore, tuâ curâ, sumptûque in studiosorum manus hae lucubrationes deveniunt. Tu modò perge, neque te vel rerum penuria, vel passim grassantes morbi, aut insidiosissimè gliscentia bella deterreant, vel impediant: sed contrà audentior ito, re ipsâ ostensurus, te nihil ardentius expetivisse, quàm ut prodesses literarum meliorum amatoribus. Vale, mi* HERVAGI: *& virum mihi charissimum, filiíque vice semper habitum,* JOAN. OPORINUM, *meis verbis officiosè salutato.* Argentorati, *sub initia* Januarii, *Anno redempti Orbis* M.D.LII.

HERVAGIO suarum Pandectarum Lib. XIIII. *de Naturali Philosophiâ* CONRADUS GESNERUS his verbis inscripsit.

Humanissimo Viro JOANNI HERVAGIO *Typographo celeberrimo* Basileae, CONRADUS GESNERUS *S. D. P.*

Universa quidem Philosophia in magno hominum neglectu posita, appetitur quàm paucissimis (ut veterem querelam & seculis hactenus omnibus com-

communem repetam) tum verò maximè eâ sui parte deserta jacet, quâ longiùs ab usu vulgari quæstûque digressa, ad rerum causas & principia exploranda tanquam in excelsâ seorsim speculâ, caput inter nubila condit. Complures Dialecticæ & Rhetoricæ studiorum candidati reperiuntur, quòd illa ad nullam non professionem utilia sint, & populo se accommodent: pauci morum & reipublicæ institutiones ex Philosophiæ fontibus imbibunt: pauciores Naturæ primordia progressus, effectus, in cœlo, elementis, meteoris, lapidibus, medallis, plantis & animalibus admirantur: paucissimi supra naturam animis evecti, primam & sacram sapientiam, μητὰ τὰ φυσικὰ, seriò colunt. Hinc est nimirum, quòd cùm in cæteris studiis, quorum major usus in populo & stipendia pinguiora sperantur, abunde librorum extet, perpauci in Physicis ac similibus excudantur. Vix enim unus aut alter est, post Græcos ARISTOTELIS *Interpretes, qui laude dignum aliquid in hunc usque diem, quod quidem in lucem prodiverit, tot jam seculis ediderit. Solus nuper* GEORGIUS AGRICOLA, *magnum* Germaniæ *decus, de metallis libros eruditissimos edidit. Plantarum quidem Historiam non pauci nostrâ ætate excoluerunt: sed ita plerique, ut medicè magìs quàm physicè scripserint.* RUELLIUS *duntaxat multa physicæ considerationis, primo præcipuè sui operis libro, edocuit. Verùm ut hâc in parte, quæ posterior est, & ad particularia descendit, ita in plerisque aliis Physici Medicis possessione suâ cessisse videntur, & vetus rerum naturæ intrà suos limites consideratio tantum non desiisse. Quò magìs laudandi sunt hodie, qui illam veluti postliminio revocatam, suis sedibus restituunt: & non particularia tantùm, quæ procul jam à methodo evagantur, sed ipsam à primordiis Scientiam tractant, & imis gradibus relictis artem conscendunt, inter quos primas, meo judicio,* JACOBUS SCHEGKIUS *hodie obtinet, vir magnæ doctrinæ, & Philosophi nomine cum paucis hôc tempore dignus. Et quoniam tu Lucubrationes aliquot Physicas hujus Authoris publicas fecisti, videlicet Commentarios in octo Libros* Acroamatum ARISTOTELIS, *& in tres Libros* de Animâ, *& in eodem Græcas enarratiunculas ex prolixis* SIMPLICII *Commentariis desumptas:* [anno 1544. Vide SIMLER. *Bibliothec.*] *æquissimam hujus Opellæ nostræ in nomen tuum inscriptionem, nec tibi ingratam fore existimavi. Reliquorum etiam ex Officinâ tuâ Librorum, quos multos & optimos Græcè Latinéque multis jam annis excudisti, justum Catalogum hìc attexerem, si omnes memoriâ complecterer. Quos memini igitur in presentiâ (reliquos enim passim in primo Bibliothecæ nostræ Tomo, ex tuâ natos Officinâ non tacui) ordine aliquo enumerabo, primùm qui ad Artes & Philosophiam pertinent, deinde Historicos & Poëticos, postremò Theologicos. Sunt autem isti:*

MICHAELIS HUMELBERGII *Grammatica Græca.* [ann. 1534. SIMLER. *Biblioth.*]

DEMOSTHENIS *Opera Græca cum Græcis* ULPIANI *Commentariis.* [1532. FABRIC. *Bibl. Gr.*]

ANTONII BERNARDI MIRANDULANI *Institutio in universam Logicam*, & *Commentarius in eandem*, & *Apologiæ Libri* 4. [1545. SIMLER. *Bibl.*]

C. JULII HYGINI *Poëticon Astronomicon.* EUCLIDES *Græcè* & *Latinè.* [Vide priùs.]

MACROBIUS *ex emendatione* JOACHIMI CAMERARII. [1535. SIMLER. *Bibl.*]

JOANNIS BOCCATII *Genealogia cum Annotationibus* JACOBI MICYLLI. [1532. SIMLER. *Bibl.*]

L. ANNÆI SENECÆ *Opera.* [1537. SIMLER. *Bibl.*]

M. TUL. CICERONIS *Opera*, *Tomis* 4. [1534. FABRIC. *Bibl. Lat.*]

PHILIPPI MELANCHTHONIS *Opera.* [1546. SIMLER. *Bibl.*]

JACOBUS SCHEGKIUS *in Acroamata* & *Libros* 3. *de Animâ.*

Ejusdem Græcæ Enarratiunculæ ex SIMPLICIO *in Libros de Animâ.*

THUCYDIDES *Græcè*: & *Scholia Græca in eundem.* [1540. SIMLER. *Bibl.*]

PROCOPII, AGATHIÆ, ARETINI, & JORNANDIS *Historiæ.* [1531. SIMLER. *Bibl.*]

T. LIVIUS. [1549. SIMLER. *Bibl.*] L. FLORUS, *cum* S. RUFFO. [1532. SIMLER. *Bibl.*]

M. ANTONII SABELLICI *Enneades* & *Exempla cum* D. GASPARIS HEDIONIS *Corollario.* [1538. SIMLER. *Bibl.*]

PAULI CONSTANTINI PHRYGIONIS *Chronica Regnorum omnium ab Orbe condito.* [1534. SIMLER. *Bibl.*]

WINDICHINI *de rebus gestis* Saxonum, & HENRICI *primi*, & OTTONIS I. *aliorúmque succedentium Imperatorum*, *Libri* 3. [1532. SIMLER. *Bibl.*] ÆNEÆ SYLVII *Historia Bohemica.* [1532. SIMLER. *Bibl.*]

HOMERI *Ilias* & *Odyssea Græcè cum Scholiis.* [1535.]

EURIPIDIS *Tragœdiæ Græcæ*: [1537.] & *Scholia Græca in earundem aliquot seorsim.* [1544. FABRIC. *Biblioth. Gr.*]

P. VERGILII *Opera* (*ni fallor*) *cum Commentariis.* PLAUTUS, *ni fallor.* [SIMLERI *Bibliotheca* nullam *Hervagianam* PLAUTI Editionem memorat priorem anno 1551.]

P. OVIDII *omnia cum Commentariis.* [SIMLERI *Bibliotheca* nullam habet OVIDII ab HERVAGIO Editionem ante 1550.] MARTIALIS *cum Scholiis* JACOBI MICYLLI.

CYLLI. [SIMLERUS annum non adjecit.]

Epigrammata Græca JOACHIMI CAMERARII, MICYLLI, & *antiqua quædam collecta.* [Vide priùs.]

CL. GALENI *Opera Græca ex* HERVAGII, BEBELII, & CRATANDRI *Officinis.* [1538. SIMLER. *Bibl.*]

Septuaginta Græcè, longè quàm antehâc emendatiores. [Vide priùs.]

EPIPHANIUS *Græcè.* [Vide priùs.] CYRILLI *Opera, Latinè.* [1546. SIMLER. *Bibl.*]

CHRYSOSTOMI *Commentarii in D.* PAULI *Epistolas, Latinè.* [1536. SIMLER. *Bibl.*]

M. BUCERI *Enarrationes perpetuæ in Evangelia.* [1536. SIMLER. *Bibl.*]

Ejusdem Translatio & Commentarius in SOPHONIAM. [1528. SIMLER. *Bibl.*]

VUOLFGANGI MUSCULI Dusani *Commentarii in Evangelium* MATTHÆI. [1544. SIMLER. *Bibl.*] & *alii in* JOANNEM, *copiosi utrique & doctissimi magno passim applausu excepti.* [1547. SIMLER. *Biblioth.*]

Hæc & alia plura, quæ vel solus, vel cum aliis, aut per alios impensis tuis Volumina studiosis exhibuisti, humanissime HERVAGI, *vel tacente me laudes tuas ubique concelebrant: ego hæc non tam ut tua tibi extollerem, quàm ut præconis vice fungerer, & empturientibus honestissimas merces tuas indicarem, ut potui, commemorare volui. Tu voluntati nostræ favebis, & bona studia bono animo juvare perges: ita tibi propitius & benignus sit Dominus. Vale.* Tiguri, *octavo Calendas* Maii, 1548.

JOANNES VUALDERUS anno 1533. BUDÆI *de studio & Philologia* Opuscula; anno 1540. Græcè publicavit MOSCHOPULI Grammaticam & THEOD. GAZÆ duos priores libros, quibus ipse Epistolam ad *pueros doctrinæ studiosos* præmisit. Ejus Insigne erat Columba Oleæ palmitem rostro præferens. Apud eum ann. 1537. SYMON GRYNÆUS *Veterinariæ* Authores tunc primùm Græcè prodeuntes edidit.

JOANNIS VUALDERI industriam ipsius verbis exponam in Epistolâ, quam VIRGILIO à se excuso ann. 1534. præfixit.

JOANNES VUALDERUS *Studiosis S.* „ Eam semper rationem, quantum in me fuit, secutus sum, sequendámque mihi semper in futurum esse duxi, ut eorum modò Scriptorum Libros cuderem, qui, cùm in optimis rite habentur, non tam sumptus

 „ nostros,

„ noſtros, quos hercle, ut nunc eſt, ſatìs cum periculo magnos im-
„ perare ſolent, aliquâ ex parte levare, quàm vobis, ô Studioſi,
„ ſuam ſecum & utilitatem & jucunditatem afferre poſſunt. Itaque
„ ergo nihil me unquam quidquam, quod ad manus veſtras perve-
„ niri cenſeam, ſuſcepturum eſſe exiſtimetis velim, ex quo non
„ præclarum aliquem fructum utilitatémque vos capturos ſperem.
„ Sic enim ſtatui, ut quod rationibus meis conducere, id veſtræ
„ reipub. quam unam & colere & obſervare debeo, fraudi nequa-
„ quam fore ſentiatis. Utrunque autem, hoc eſt, & quod vos de
„ me, & ipſe de vobis mihi polliceor atque ſpero, abunde nos con-
„ ſecuturos confido, modò quæ Deo. Opt. Max. authore in com-
„ munem utilitatem velle cœpi, ad ea quoque veſtri jam ingenii
„ exculti candor dexteritáſque acceſſerit: ſimul & illud videritis,
„ ne, cùm ἐρμαθήνην tam habeatis liberalem, támque vobis ami-
„ cam, ut nihil eorum, quæ ad ſtudiorum veſtrorum cultum atque
„ ornatum requiri poſſint, deſiderare ſit neceſſe, ipſi vobis defuiſſe
„ videamini. Sed *noctuam Athenas*, qui hæc ad vos. Si quid eſt
„ amplius, quod ad me quidem attineat, ex tabulâ illâ, quam bo-
„ no (opinor) reipub. veſtræ proferre placuit, quâque Scriptores,
„ quos ipſe quidem in veſtram rem edendos ſuſcepi, veluti Catalogo
„ recenſeo, optimè de vobis meum benemerendi conſilium cognoſ-
„ catis licebit. Et quò non doctis ſolùm, iíſque quos jam aliquan-
„ tum profeciſſe non pœniteat, ſed rudibus quoque & uſu adhuc
„ tyronibus bene velle videar, ecce vobis Publium illum Ver-
„ gilium Maronem, cum diligentiſſimi Grammatici, quem
„ ſcitis, Servii in eundem expoſitione, in quo ornando laudan-
„ dóque, ſicut meruit, quia pro meâ tenuitate nullus ſum, liben-
„ ter hoc cùm cæteris tum verò maximè *Joanni Baptiſtæ* Egna-
„ tio *Veneto* conceſſero. Hunc cùm omnium ad Vergilii noſ-
„ tri laudem illuſtrandam, illiúſque expoſitoris lucubrationem cor-
„ rigendam quantum pertinet, nihil pro ſuâ doctrinâ eruditionéque
„ præteriiſſe, & ſimul (id quod planè vos ignorare nolo) eum nos
„ in hâc Editione ſecutos eſſe intellexeritis, ut interim, quòd per-
„ vetuſto quodam Exemplari multis in locis uſi ſumus, diſſimule-
„ tur; quantum nos adjumenti vobis veſtræ'que reipub. attulerimus,
„ opinor, cognoſcetis. Valebitis: hoc ſi addidero, vobis non in-
„ gratum fore nobis viſum, Vergilio cum aliis unà ad ipſum
„ pertinentibus in duas partes ſic diviſo. Primam vos jam habere:
„ Secundam, in quâ omnium, quæ in hôc Opere animadvertenda
„ judicavimus, index; cæterorum item hominum doctorum in
„ eandem rationem ſcripta continentur, proximè nunc expectare
„ debere.

Inter

Inter *Helveticos* Impreſſores locum non infimum obtinuit CHRISTOPHORUS FROSCHOVERUS, qui *Tiguri* (a) Typographiam anno 1522. cœpit exercere, operámque litteris bonam per annos plus quinquaginta induſtrius navavit. Hujus Inſigne, Ranæ ſeu Bufones, partim ad arboris radicem ſiti, partim ad ramos usque adſcendentes, aliquando cum (b) puero bufoni inſidente; cum his verbis (c) CRISTOF. FROSCHOVER. ZVOZVRIC. Ad ſui enim nominis notationem *Germanicam* (quod complures Typographi ſolebant) alludebat. Hunc FROSCHOVERUM Epiſtolâ primo de Grammaticâ ſuarum Partitionum libro præmiſſâ celebravit CONRADUS GESNERUS.

Clariſſimo Typographo CHRISTOPHORO FROSCHOVERO CONRADUS GESNERUS S. D. P.

„ Non primus ego unius Voluminis diverſos libros pluribus ſingillatim nuncupo: fecerunt idem etiam alii memoriâ noſtrâ, iíque ſolidæ eruditionis viri. Mihi quidem conſilium non eſt, quodcunque illis fuerit, *de eâdem fideliâ* (ut ajunt) *plures parietes dealbare*: qui Dedicationibus iſtis neque tam gloriam illorum, ad quos fiunt, neque meum aliquod commodum, quàm propoſiti argumenti illuſtrationem, reíque literariæ utilitatem quæſiverim. Etenim in ſtudioſorum gratiam ut Opus hoc univerſum compoſui, ita ſingulorum ejus librorum Inſcriptiones feci in Typographorum illorum nomina, qui hôc tempore maximè florerent, ac optimè de bonis ſtudiis meriti eſſent, ut ſimul hâc occaſione, quinam ex Officinis eorum Libri prodiviſſent, quotquot meminiſſe poteram, commemorarem: ſimul, ut gnaviter pergerent, pro virili meâ illos animarem. Excitatur enim ferè ad majora, qui anteactos labores ſuos quàm plurimis & utiles & gratos fuiſſe, ſéque publicis illorum gratiâ laudibus, tanquam ſuæ præmio virtutis, affici celebraríque animadverterit. Principem verò tibi locum, FROSCHOVERE, inter claros ætatis hujus Typographos aſſignavi, non de induſtria quidem, neque primario inſtituto, ſed caſu, ut modò dicam. Deſtinaveram tibi poſtremum hujus Operis *de Chriſtianâ Theologiâ* librum, tum quòd illius argumenti plurimos Latinè & Germanicè Libros excudiſſe; tum quòd modeſtiùs ita mihi facturus viderer, neque nimium patriæ & civi, minus exteris à me tribui ſuſpicionem excitaturus. Sed cùm ita

(a) Lege GESNERI Epiſtolam paulò pòſt ſequentem.

(b) SIMLER. *Biblioth.* 1574.

(c) GESNER. *Pandect.* 1548.

„ contingeret, ut duo poſtremi Libri in preſentiâ non adjungeren-
„ tur reliquis, & primus *adespotos* ſupereſſet (ab initio enim Editio-
„ nis nondum hoc conſilii ceperam) nemini juſtiùs quàm tibi illum
„ deberi exiſtimavi. Nam tu quoque primus ad utramque *Biblio-
„ thecæ* partem, maturè elaborandum *ergodioctes* mihi fuiſti, mag-
„ níſque ſumptibus & laboribus tuis has & alias plerasque lucubra-
„ tiones meas publicâſti. Tu jam vigeſimo ſexto ferè anno opti-
„ mos ſubinde Codices excudere non ceſſas, Latinâ & Germanicâ
„ Linguâ plurimos, nonnullos etiam Græcâ: eósque omnes opti-
„ mâ fide, diligentiâ ſummâ, adeo ut nihil usquam de boni Typo-
„ graphi officio deſyderari in te poſſit. Bene itaque cecidit, ut
„ quod caſu quodam factum eſt, idem optimo jure & ex officio
„ meo factum videatur. Quanquam nemo ita judicare debet, ac ſi
„ Librorum ordo, quos aliis priùs, aliis poſteriùs dedicavi, dis-
„ crimen aliquod inter Typographos conſtituat. Non enim ordi-
„ nem, ſed argumentum, ut plurimum, reſpexi, in quo quis vel
„ numero vel dignitate excuſorum à ſe Librorum excelleret: & ali-
„ cubi fortè ut primùm quis in mentem venit, ita Liber aliquis ei
„ dicatus eſt. Nulla hìc ut in ambitioſis conventibus πρωτοεδρία,
„ nulla comparatio; in ſuo omnes genere excellunt. Alii unius,
„ alii duarum aut plurium disciplinarum aut linguarum libros exhi-
„ buerunt: & qui numero vincuntur, in paucis diligentiâ compen-
„ ſaverunt, aut unum fortè multorum inſtar dederunt. Porrò plu-
„ res ſupereſſe digniſſimos celebrari Typographos non ſum neſcius,
„ nec ullum equidem illorum, quos laude dignos novi, præteriiſ-
„ ſem, ſi totidem mihi numero nuncupandi Libri ſuperfuiſſent. Sed
„ *vino*, quod aiunt, *vendibili non opus eſt ſuspenſâ hederâ.* Tu pri-
„ mum hunc Librum, optime FROSCHOVERE, hilaris accipies,
„ & ut bonas literas omnes, ita Grammaticam & Philologiam,
„ quod argumentum ejus poſtulat, ſtrenuè promovere perges: ſic
„ animum tibi alacrem & ſucceſſum felicem amantiſſimus humani
„ generis CHRISTUS rebus tuis ſemper cunctis propitius gratifi-
„ cetur. Vale. *Tiguri.* Anno Salutis 1548. duodecimo Calend.
„ *Septembris.*

Catalogus Librorum, quos CHRISTOPHORUS FROSCHOVERUS *Tiguri* publicavit. Ubi duo reperiuntur numeri, prior indicat annum Domini, quo ſinguli excuſi ſunt, poſt milleſimum quingenteſimum: poſterior formam ſive magnitudinem chartæ: quemadmodum etiam, qui unicus fuerit.

GRAMMA-

GRAMMATICA & RHETORICA.

THEODORI BIBLIANDRI Inſtitutionum Grammaticarum de Linguâ Ebreâ liber 1. 35. 8.

Ejusdem de ratione communi omnium Linguarum & literarum Commentarius, cum compendiariâ Explicatione doctrinæ rectè beatéque vivendi & Religionis omnium gentium. 48. 4.

Compendium Grammaticæ Græcæ JACOBI CEPORINI, cum Georgicis HESIODI brevi ſcholio explicatis, & Epigrammatibus aliquot Græcis. 39. 8.

Idem rurſus ſinè HESIODO & Epigrammatibus, cum Acceſſionibus JOAN. FRISII. 48. 4.

Chriſtianæ juventutis crepundia. 8.

DONATUS de 8. partibus Orationis, per HEN. GLAREANUM reſtitutus.

Idem cum Scholiis H. GLAREANI & octo Tractatibus per eundem auctus. 8.

JOAN. SUSENBROTI Methodus 8. partium Orationis, unà cum formulis declinandi Nomina, ac conjugandi Verba: & canonibus diverſis. 8.

Ejusdem Grammaticæ Artis Inſtitutio ex Grammaticarum coryphæis. 8.

DES. ERASMI Libellus de conſtructione, cum Scholiis HEN. PRIMÆI. 8.

ROD. GUALTHERI de Syllabarum & Carminum ratione Libri 2. 8.

Colloquia familiaria ſelecta ex D. ERASMI Colloquiis. 8.

P. MOSELLANI Pædologia, & Dialogi CHRISTOPH. HEGENDORPHINI. 40. 8.

Nomenclatura rerum: Formulæ Colloquiorum puerilium per SEBALDUM.

HEYDEN. &c. Omnia multò jam locupletiora. 8.

Dictionarium Latino-Germanicum. Opus jam recèns in lucem editum, & hactenus à nemine usquam ſic excuſum. Habet enim non tantùm Dictiones Latinas, ſupra omnes omnium Additiones locupletiſſimè auctas: ſed & dicendi formulas, ex optimis ſelectas Authoribus, ac ſuo ordine collocatas, Germanicè denique quàm fieri potuit propriiſſimè exactiſſiméque redditas, per PETRUM CHOLINUM, & JOANNEM FRISIUM *Helvetios*. 1541. F. & 4.

Dictionariolum ROBERTI STEPHANI Latino-Gallicum, cui

JOAN.

JOAN. FRISIUS Germanicam interpretationem recèns adjecit. 48. 4.

Tabula in DES. ERASMUM de duplici copiâ. 47.

De conſcribendis Epiſtolis, LUD. VIVES, DES. ERASMUS, CONRADUS CELTES, & CHRISTOPHORUS HEGENDORPHINUS.

JOAN. DESPAUTERII de figuris Carmen in tabulâ; chartæ unius. 41.

Epitome Troporum ac Schematum JOANNIS SUSENBROTI. 41. 8.

Tabulæ de Schematibus & Tropis PET. MOSELLANI: Item in Rhetoricam PHILIPPI MELANCHTHONIS, & in ERASMI *Roterodami* copiam. 8.

Bibliothecæ CON. GESNERI Tomi II.

COSMOGRAPHICA.

D. JOACHIMI VADIANI Epitome trium Terræ partium, aucta & recognita, adjectis & jam tabulis. 48. 8.

Typus Cosmographicus univerſalis, in tabulâ; chartæ unius.

JOAN. HONTERI Rudimenta Cosmographica carmine, cum tabulis elegantiſſimis. 48. 8.

Tabulæ Geographicæ permultæ, *Helvetiæ* præſertim, cum Chronicis *Helvetiæ* per Jo. STUMP Linguâ vernaculâ æditis: quæ ſeorſim quoque væneunt.

POETICA.

VERGILII Bucolica. 35. 8.

VERGILII Opera in 4.

TERENTIUS cum Scholiis per DIETHELMUM CELLARIUM collectis. 8.

MARTIALIS caſtratus, & in Epigrammatum ordines quosdam digeſtus per CONRAD. GESNERUM, cum Dialogis ejusdem. 44. 8. chartis 28.

Monomachia DAVIDIS & GOLIÆ, Poëma ROD. GUALTHERI, cum Epicediis ejusdem. 8.

Ovidianæ Metamorphoſeos Epitome per FR. NIGRUM. 42. 8.

T. CALPHURNII, & AURELII NEMESIANI Aeglogæ. 37. 8.

JOANNIS POLLII *Vuesphali* Poemata aliquot pia & erudita. 8.

SUSANNA Comœdia per XYSTUM BETULEIUM. 38. 8.

Pſalterium

Pſalterium carmine elegiaco per HELIUM EOBANUM.

ROD. GUALTHERI Argumenta Elegiaca in utrunque Teſtamentum. 8.

Moralis Interpretatio Errorum ULYSSIS, Authoris incerti. Commentatio PORPHYRII de Nympharum antro in 13. Libros Odyſſeæ.

Apologiæ quædam pro HOMERO & Arte Poëticâ Fabularúmque aliquot Enarrationes ex Commentariis PROCLI in PLATONEM de repub. Omnia per CON. GESNERUM è Græco in Latinum ſermonem translata. 42. 8.

MORALIA.

CATO cum Scholiis DES. ERASMI. Apophthegmata Sapientum. MINI PUBLIANI, Inſtitutum hominis Chriſtiani. ISOCRATIS Paræneſis. 37. 8.

ÆSOPI *Phrygis* & aliorum Fabulæ, cum Hecatomythiâ ABSTEMII, & ſelectis POGGII facetiis. 8.

JO. STOBÆI Collectanea Sententiarum ſive Locorum communium ex innumeris & vetuſtiſſimis Græcis Authoribus (cum aliis quibusdam Opusculis) Græcè & Latinè CON. GESNERO interprete. 43. in Folio. Eadem nunc iterum ſub prælo ſunt multò caſtigatiora locupletioráque.

Sententiarum ſive Capitum Theologicorum præcipuè ex ſacris & prophanis Libris, Tomi III. per ANTONIUM & MAXIMUM Monachos. ABBÆ MAXIMI, de perfectâ charitate & aliis Virtutibus Chriſtianis capitum Centuriæ 4. THEOPHILI ſexti *Antiochenſis* Episcopi, de Deo & Fide Chriſtianorum contra Gentes Inſtitutionum Libri 3. TATIANI *Aſſyrii* Oratio contra Græcos. Omnia Græcè. 40. in Folio.

Eadem omnia Latinè, CON. GESNERO, JO. RIBITTO, & CON. CLAUSERO Interpretibus: cum Annotationibus in TATIANUM. 46. in Folio.

MEDICA.

Compendium Librorum ACTUARII de Urinis: GALENI de compoſitione Pharmacorum ſecundùm locos Libri, particularibus medicamentis remotis: Syluula Experimentorum. Omnia per CON. GESNERUM. 41. 8.

Q. SERENI SAMONICI de morborum Curationibus liber, cum GAB. HUMELBERGII Commentariis. 40. 4.

SEXTUS Philosophus de medicinâ Animalium, cum Scholiis GAB. HUMELBERGII. 39. 4.
ANT. MUSÆ de Herbâ Vetonicâ Lib. 1. L. APULEII de medicaminibus Herbarum Lib. 1. per GAB. HUMELB. recogniti & Commentariis illustrati. 37. 4.
Catalogus Plantarum ordine alphabeti conscriptus, Latinâ, Græcâ, Germanicâ & Gallicâ Linguis è regione positis, &c. per CON. GESNERUM. 42. 4.
APICII CŒLII de Opsoniis & Condimentis, sive Arte Coquinariâ Libri 10. cum Annotationibus GAB. HUMELBERGII. 42. 4.
CON. GESNERI Libellus de Lacte & Operibus lactariis.

THEOLOGICA.

Testamentum utrunque ex novâ ad Hebraïcam veritatem Translatione in Fol. & in 4. & in 8.
Idem ex aliâ Translatione SEB. MUNSTERI.
Idem Germanicè in Fol. & 4.
Testamentum novum Latinè DES. ERASMO Interprete in 8. & 16.
Idem Latinè & Germanicè è regione, in 4.
Idem Græcè, in 8.
Paraphrasis DES. ERASMI Germanicè reddita, & aucta Paraphrasi in Apocalysin, in Fol.
Index Bibliorum per CON. PELLICANUM.
THEODORETUS de Providentiâ, Græcè.
Idem Latinè ROD. GUALTHERO Interprete.
VIGILII Martyris de duabus CHRISTI Naturis, & Personæ Unitate Libri 5. Vide etiam nonnulla in moralibus.
Et alia plurima, ut varia Opera ZUINGLII, BULLINGERI, VADIANI, PELLICANI, primo Tomo enumerata, quæ hìc propter Chartæ angustiam omittimus, sicut & Germanicos Libros.

Græcam Typographiam, ann. 1525. *Argentinæ* VOLFIUS CEPHALÆUS, *Coloniæ* JOANNES SOTER; ann. 1527. *Haganoæ* JOANNES SECERIUS; anno 1531. *Noribergæ*, JOANNES PETREIUS excoluerunt.

CEPHALÆI Insigne typographicum fuit Lapis quadratus capitalis quatuor adolescentium humeris impositus, cum his lemmatibus.

(a) יְהוָה סַלְעִי מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי

(b) ὁ Χριςός ἐςι λίθος ἐξουθενημένος.

JOANNIS SOTERIS, figura, quæ vocatur (c) Πεντάλφα, cum Litteris (d) ΥΓΙΕΙΑ inſcriptis, & adjectis lemmatibus.

(e) צִיר אֱמוּנִים לְמַרְפֵּא (f) *Lingua Sapientiæ ſanitas.*

(g) Ουκ ἐϛ' ὑγείας κρεῖττον ὐδὲν ἐν βίῳ.

(h) *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.* Quæ ſententiæ ad vocis [*Soter*] ſignificationem alludunt.

JOANNIS SECERII, Janus biceps : aut ipſius nominis nota compendiaria. (i)

Apud CEPHALÆUM (k) JOANNES LONICERUS curavit HOMERI Opera Græcè edi, & PHILIPPO MELANCHTHONI ſuo Præceptori inſcripſit.

JOANNES SOTER (nomine vernaculo HEYL) Linguarum ſtudioſiſſimus, ſuum affinem JOANNEM POTKENIUM in Pſalterio ipſius (de quo priùs) tetraglotto admodum juviſſe à R. P. LE LONG (l) dicitur. Illum etiam *Salingiaci* excudiſſe anno 1540. (m) comperio.

SECERII prælo ſubjecerunt ſuas Editiones PHILIPPUS MELANCH-

(a) Ex Pſalm. XVIII. 3.

(b) Vide Act. IV. 11. Οὗτός ἐςιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθείς. Quæ verba in Lemmate typographico aliquantulum mutata fiunt Senarius.

(c) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 277.

(d) Lege CHARTAR. *Imagin. Lugdun.* 1581. 4.to pag. 62.

(e) Proverb. XIII. 17.

(f) Hæc Sententia typis Æthiopicis excuditur ; & eadem eſt, quæ in Proverb. XII. 18.

(g) Ex MENANDRI Sententiis in litter. O.

(h) JUVENAL. Satyr. X. 356.

(i) Vide NONNUM 1527.

(k) In ejus Epiſtol. HOMERO præfix. hæc leguntur; VOLFIUS CEPHALÆUS *rei litterariæ non peſſimè conſulens, quem jamdudum ſummè didicit expeti, ſuis typis exſcripſit* HOMERUM *caſtigatiùs longè, quàm antehac excuſus ſit. Quamprimum namque ex* Beato RHENANO *majori formulâ rectiſſimè* Florentiæ *tranſcriptum reſcivi, nempe anno* 1488. *non potui admittere, quin* Florentinam *cum utrâque* Aldinâ *conferremus.* ——— Fabricius CAPITO & Nicolaus GERBELLIUS *te plurimâ ſalute impertiunt.* Argentorati. 1525. *prid. Id.* Febr. Hinc diſcimus *Florentinam* HOMERI Editionem tunc paucioribus notam fuiſſe. LONICERUS in Græcâ Epiſtolâ ad PHIL. MELANCHTH. (quam Odyſſeæ præfixit, eandem cum illâ Latinâ) ſe apellat Λεοντονίκην.

(l) Diſſertation ſur les Polyglottes. pag. 38.

(m) Lege SIMLERI *Biblioth.* in voce PLOTINUS.

LANCHTHON & VINCENTIUS OBSOPŒUS: Ille (a) Græcam suam Grammaticam, & (b) NONNI Paraphras. in Evangelium JOHANNIS; hic (c) POLYBIUM, MARCUM Heremitam & Sanct. MAXIMUM. SECERIUS in REUCHLINI de Heb. Accentib. & Orthogr. (d) Librum hoc scripsit Epigramma. Jo.

(a) In Præfatione scribit *periisse illos Libros, nisi eum denuo ineptire coëgisset Chalcotypus; se itaque recognovisse & auxisse ad justæ Grammaticæ modum, ne non satisfieret Chalcotypis. Scholarum usui commendat* URBANI *vel* OECOLAMPADII *Grammaticam.* Huic MELANCTHONIS Grammaticæ *Nicol.* GERBELLIUS præmisit hoc Distichon.

Hôc credo quondam, ut callerent Græca, Libello
Calliopen Comites instituisse suas. 1527.

(b) MELANCHTHON in Epistolâ ad FRIDERICUM S. *Ægidii* Abbat. dedicatoriâ. —— *Non alii de rebus humanis mereri judicandi sunt, quàm qui bonos Libros ad posteritatem transmitti curant. Neque enim sine illis stare Religiones, aut Civitates teneri, regíque possunt. Sed ego semper ita existimavi, optimos esse ferè Auctores, qui vetustissimi essent: & multo verius esse de Libris, quàm quod* Germani *dicunt, veteres aureos probissimos esse. Certè hôc tempore in hôc tanquam civili bello literatorum uberrimus proventus est, non tantùm nugacissimorum Librorum, sed etiam perniciosissimorum. Proinde soleo consulere Typographis, ut potiùs sumptus faciant in veteribus Codicibus edendis. Idque fieri optârim in primis in Theologicis, quos non leve scelus est sinere perire* &c. 1527.

(c) OBSOPŒUS ad GEORG. March. *Brandenb.* —— *impetravi ab ornatissimo viro* Joanne SECERIO, *Haganoënsi Typographo, quo jam multos annos utor familiarissimè, ut interpretationem Latinam* Nicolai PEROTTI *ad calcem adjungeret, ut esset, quò nonnunquam in Authoris sensu hærentes respicerent.* —— *Ejus generis Authores priscos solidæ eruditionis refertissimos debebant nostri quoque Typographi tandem per* Germaniam *excudere, ut optimi Codices iterum in lucem reducerentur, haberéntque etiam inopes, unde mediocri impendio bonorum Librorum copiam sibi parare possint. Nullo verò modo ferendum est ipsis, ut suæ Officinæ omnibus pateant asinis, & chartarum carnificibus.* —— *De iis mihi sermo est, qui omnes angulos complent ineptis καὶ ἐφημερίοις paginis, & omnibus prelorum Officinis facessunt negotium. Quin potiùs iis Authoribus excudendis locent operam Chalcotypi, unde non tantùm quæstum corradere, sed nominis quoque immortalitatem consequi, & apud omnes literarum studiosos laudem & gratiam impetrare queunt. Moveat eos, ac moneat exemplum* Aldi MANUTII *viri clarissimi, cujus nomen nonnisi unà cum bonis Authoribus ex hominum memoriâ abolebitur.* —— *Nullus è doctorum & literatorum candidatorum numero ullum Libellum ex illius Officinâ invulgatum intuetur, legit & aperit, qui non illi ingentes agat gratias, illius etiam cineri non bene precetur, bene ominetur, bene optet, bene de eo cogitet. Quod quidem qui non fecerit, meritò ingratissimus habendus est, literarum parenti optimè merito debitas gratias denegans. Nónne verò extremò pudendum est flagitium, hoc divinum* Germaniæ *nostræ inventum, hoc nobile artificium, hanc præclarissimam artem transfundendorum in mille Exemplaria Codicum, quorumlibet etiam rudissimorum asinorum abusui & libidini esse expositam. Discant ergo tandem vel communi Jureconsultorum Proverbio Typographi, neque omnia neque passim, neque ab omnibus oblata imprimenda esse.* — 1529. Huic POLYBII Editioni *Joannes* SAPIDUS præfixit Epigramma, cujus hi sunt Versus;

Hâc igitur tersus ratione Polybius *exit,*
Sumptu & Joannis *munere* Secerii.

Vinc. OBSOPŒUS *Onoltzpachii* habebat Scholam ex quâ data est ad *Georg.* VOGLERUM *Brandenburg.* Cancellar. Epistola MARCO Heremitæ præfixa 1530.

(d) Excus. *Hagen.* per *Tho.* ANSHELM. *Badens.* 1518.

(a) REUCH-

Jo. Socerius Lauchen. *literarum ſacrarum ſtudioſis.*

„ Qui cupit Hebræam ſeſe duce noscere Linguam ,
„ In capita primùm Biblia Hebræa ſecet.
„ Deinde Rudimenta Judaica (a) *Capnionis* ,
„ Tum ſeptem Pſalmos expoſitos relegat.
„ Extremum Liber his conſummat rite laborem :
„ Sermo Voluminibus quatuor iſte patet.

Joannes Petreius Helii Eobani (ann. 1527.) & Bilibaldi Pirkheymeri (ann. 1530.) quædam , Aristophanis *Plutum* Græcè & Latinè , Tho. Venatorio interprete, (ann. 1531.) *Noribergæ* impreſſit.

A *Germaniâ* in *Italiam* converſus invenio Typographos , neutiquam in Græcis Libris edendis ſegniores.

Romæ ſpectatos ſe dederunt Angelus Barbatus (qui anno 1520. Theonis *Progymnasmata* Græcè vulgavit) Demetrius Ducas (qui Libii Podochatari *Cypri* Archiepiscopi & *Rhodi* Metropolitani operâ uſus Liturgias Græcè veteres rubricis ſuis ornatas anno 1527. induſtriâ ſuâ edidit) & Zacharias Calliergus, ambo hi *Cretâ* oriundi. Hic , *Venetiis* (b) primùm, elegantiſſima protulit Typographiæ Opera : poſtea hôc ſæculo ineunte *Romam* migravit ; ubi in ædibus Augustini τῦ Κιώυ , ejusdem & Cornelii Benigni *Viterbienſis* impenſis anno 1503. (c) Pindarum , & ejusdem Benigni ſumptibus anno 1518. (d) Theocritum, utrumque cum Scholiis Græcè vul-

(a) Reuchlin vocabatur Græco cognomine Capnio, nam rauch Germanicè *fumus*. Ejus Scuto inſcribebatur ARA CAPNIONIS. Vide ejus *Lib. de Heb. Accent.*

(b) Vol. I. *Annal. Typogr.* p. 260.

(c) Hujus Editioni præfigitur hoc Octaſtichon.

Λαμπρίδιος Κορνηλίῳ Βενίγνῳ τῷ Οὐιτερβιεῖ.

Εὔδοξος Θύμβρις πάρος οὐκ ἐχάραστεν ἀγαυοὺς
Ἑλλήνων μόχθους χαλκογράφοισι τύποις.
Ἦν τόδε μὲν τέρας , ἦν καὶ νὴ Δία πουλὺ διηκρίως.
Ἔργον γὰρ μεγάλη Ῥώμη ἔοικε μέγα.
Νῦν δέγε τοῦτο τέρας πέσε σοῖς , Κορνήλιε, δώροις·
Χ' ἡμῖν χαλκοτύπου κάλλος ἐπῆλθε πόνου.
Ὡς δ' ἄλλοις προφέρει λοιπῶν πόλις ἅυτη ἄνασσα,
Οὕτω καὶ βίβλοις φαιδροτέραις κρατέει.

(d) In Græcâ , quam ſcripſit , hujus Præfatione agnoscit Benigni beneficium : *Aldinam* priorem Editionem, quídque huic in ſuâ adjecerit , memorat.

Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς τοῖς ἑκασταχοῦ φιλομαθέσι χαίρειν.

Τὰ Θεοκρίτου εἰδύλλια τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου προτυπωθέντα * Ἄλδου , καὶ ἡμεῖς δεύτερον

* Anno 1495.

vulgavit. Anno deinceps 1516. (a) THOMÆ MAGISTRI Eclogæ, & 1523. (b) PHAVORINI Lexicon, CALLIERGI labore, in eruditorum manus (hactenus inedita) venerunt.

CALLIERGUS, præter Aquilam bicipitem, quam ſuis ante ann. (c) 1500. Editionibus affigere ſolebat, aliud poſtea ſibi adſumpſit typographicum Inſigne, MERCURII ſcilicet Caduceum alatum binis Serpentibus cinctum, cum Stellâ ſuperimpoſitâ. Caduceum huic non multùm abſimilem uſurpabat JOANNES FROBENIUS.

Neapo-

τερον ἐτυπώσαμεν. Οὐχ ὡς εὕρομεν, (ἐσχάτης ἂν τοῦτο νομισθείη παρὰ πᾶσιν ἄξιον κατηγορίας.) ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰωθότα τρόπον καλῶς ἅμα ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐπιδιορθώσαντες, χεῖρ' ἐπικουρίας ὀρέγοντος Κορνηλίου Βενιγνίου τοῦ Οὐιτερβιέως. Οὐ πόνου γὰρ μόνον τοῦτο δεῖται πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ δαπάνης. Τοῖς πολυγόνοις ὠδῖσι παρ' ἡμῖν τυπουργίας, δεύτερον καὶ ἡμεῖς, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τοῖς πᾶσιν ἕτοιμα προεθέμεθα, σὺν ἄλλοις Θεοκρίτου τισὶ τοῖς μήπω τυπωθεῖσιν. Ἡρακλίσκον φημὶ, Ἡρακλῆν λεοντοφόνον, Βάκχας, ἠλακάτην, παιδικὰ, Δάφνιδος καὶ κόρης ὀαριστύν· τὰ σωζόμενα αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἐννεακαίδεκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν, πέλεκύν τε καὶ πτερύγιον. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὰ εἰς αὐτὰ εὑρισκόμενα σχόλια· ἅτινα ἐν πολλοῖς διεσπαρμένα εὑρόντες ἀντιγράφοις, πόνῳ πολλῷ εἰς ἓν συνηγάγομεν. Τὸ μὲν γὰρ, εἰς τοῦτο· ἐκεῖνο δ' εἰς ἄλλο εἶχε σχόλιον. Ἐφ' οἷς εἰ χαίρετε, εἰκὸς ἔργῳ δεικνύειν· ἵνα καὶ εἰς τὸ μέλλον προθυμοτέρους ἡμᾶς εἰς τοὺς κοινωφελεῖς τουτουσὶ καλοῦστε κἀγαθοὺς ἀγῶνας ποιήσητε.

(a) Has *Michaeli* SYLVIO inſcripſit, cujus impenſis excuſæ ſunt.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Μιχαήλῳ τῷ Συλβίῳ, πρεσβευτῇ τοῦ θεοσεβεστάτου καὶ ἀνικήτου Ἐμμανουήλου Λυσιτανίας βασιλέως, Ζαχαρίας Καλλιέργης Κρὴς χαίρειν.

Ὤιμοι δοκεῖ προσῆκον εἶναι, βέλτιστε, τυποῦν ἐκεῖνα, ὧν ἔνδειαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὧν ἐνδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες, ὡς οὔπω παρά τινος μέχρι καὶ τοῦ νῦν τυπωθέντα. Διὸ καίπερ ἐπίπονοι ὄντες τούτου χάριν, ὅμως τῷ συνήθει τοῦ φιλοπονεῖν χρώμενος τρόπῳ, τὰς Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου ἐκλογὰς χρησίμους εἶναι νομίσας ὡς ἄνθος τῆς Ἀτθίδος διαλέκτου, χαλκοτύποις γλυφίσι τυποῦν ἠρξάμην. ἅτινες ἀγαθῇ τύχῃ πέρας εἰλήφασιν ἀφειδέσι δώροις, χάριτί τε καὶ ἐπιεικίᾳ τῇ σῇ &c.

Λακταντίου Πτολεμαίου τοῦ Σεναίου.

Λυσιτανῆς γαίης Μιχαῆλε φαεσφόρος ἀστὴρ,
Συλβιαδῶν βλάστημ' εὐγενὲς ἀρχεγόνων,
Αὐσονίδος μούσης σειρὴν πάλαι, Ἀτθίδος ἄρτι,
Ἐς δὲ νέωθ' ἱερῶν καὶ Σολύμων πρόπολος·
Ζαχαρίας ὁ κλυτὸς μολυβογράφος ἀρτιπόνητον
Σοὶ βίβλον ἠνὶ καμὼν τήνδε δίδωσιν ἔχειν,
Ἀντ' εὐεργεσιῶν μεγάλων μικρόντι χάρισμα.
Οὐδὲν γὰρ πενίη φεῦ! ποτ' ἔρεξε μέγα.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ζαχαρίας ὁ Κρὴς, ὁ καλοῖο φερώνυμος ἔργου,
Τορνεύσας τὸ δε γράμμ', οὐ γράμμ' ἀπὰρ εὔπνοον ἀνθέων
Δράγμα περιστάζον λογοδαίδαλα κηρία μουσῶν,
Δίζετο ὃν κατὰ θυμὸν, ὅλου μερόπων γέρας ἔσται
Θυμῆρες φρενοθελγὲς, ἐράσμιον οὐκ ἀπόβλητον.
Ταῦτα δὲ πορφύροντι μελαίνης νυκτὸς ἀωρὶ
Φοῖβος ἀκερσεκόμης ὄναρ ἤντετο, καὶ τάδ' ἔνισπεν.
Τὴν νῦν Πιερικὴν δίζη, κλυτότεχνε, μέλισσαν,
Δήεις ἐν σίμβλοισιν ἐκείνοις, ἔνθεν ἀρύειν
Νᾶμα Τάγοιο φέριστον, ὅταν διψῇς γε, θαμίζεις.

(b) Huic Lexico præmittuntur Græca in PHAVORINI Authoris laudem Epigrammata à *Joanne* LASCARI, *Angelo* POLITIANO, & *Scipione* CARTEROMACHO conſcripta.

(c) Vol. I. *Ann. Typogr.* p. 260.

(a) Hanc

Neapoli ann. 1526. *ex Officinâ* ANTONII DE FRITIIS CORINALDINI *Civísque* Neapolitani, *ſummo ingenio artificis* prodiit PLUTARCHI Libellus *de Virtute Morali* Græcè, cum Latinâ ejusdem Translatione & Commentariis per ANDREAM MATTH. AQUIVIVUM *Hadrianorum* Ducem *Melfienſium* Principi ſuo genero antea inſcriptis, & poſtea per ANTONIUM DONATUM AQUIVIVUM JOVIANUM Comitem ANDREÆ filium P. SUMMONTIO hortatore editis.

Sabienſes Typographi *Venetiis*, *Veronæ*, & *Romæ* maximè ex Græcis Editionibus Philoſophicis & Theologicis inclaruerunt. JOAN. ANTONIUS & fratres DE SABIO, ſub typographico braſſicæ Signo, SIMPLICII Exegeſin in EPICTETI *Enchiridium*, anno 1528. *Venetiis*; STEPHANUS & fratres DE SABIO (a) CHRYSOSTOMI in omnes PAULI Epiſtolas interpretationem anno

(a) Hanc CLEMENTI VII. inſcripſit DONATUS *Veronenſis*; in cujus Epiſtolâ dedicatoriâ legimus GILBERTUM *Episcopum* Veronenſem *tertium abhinc annum hæc Commentaria imprimenda curâſſe; ſed ab his publicandis fuiſſe prohibitum, per rumores quosdam, qui poſt impreſſionem illico diſſeminari cœpere, non tantam Librariorum in ſuo fungendo munere, quantum oportuit, diligentiam fuiſſe.* ——— *Nunc verò* (ait DONATUS) *tandem, quum perſpecto opere & magnâ cum diligentiâ per ſingulas paginas explorato, planè compertum intellectúmque eſt, eorum potiùs, qui accuſabant, nonnullum fuiſſe errorem in accuſando quàm eorum, qui accuſarentur, in ipſo Opere abſolvendo* ——— *tam longam expectationem ſtudioſorum omnium non ampliùs fruſtrandam eſſe & quaſi ludificandam decrevit. Nam quum ſit Opus inventu rariſſimum, ac præter unum illud Exemplar, ex quo tam multa hæc deſcripta ſunt, nullum fortaſſe usquam extet, quod omne hoc quaſi corpus contineat: videbatur ſibi* GIBERTUS, *conſcientiæ quoque ſuæ jacturam quandam facturus,* —— *ſi tam præclarũm Opus diutius apud ſe delitescere pateretur. Statuit ergo unà cum reliquis iis, quæ hôc ipſo tempore longè diligentiùs, aliis tamen ad id corrigendi munus deſtinatis viris, partim emendata jam atque impreſſa, partim propediem abſolvenda, domi habet; tuæ Sanctitati, quemadmodum à principio conſtituerat, dedicare: jámque tandem faventе Deo in lucem emittere: rumorésque illos, de quibus diximus, contemnere, ac planè pro nihilo habendos exiſtimare. Equidem me quoqué ipſum, ſi fortè quis roget, auſim ſinè ullâ cunctatione affirmare; quamvìs Operis hæc mea emendatio non fuerit; tamen non modò omnia, quæcunque objici ſolent, errata tam parvi momenti eſſe, ut nunquam propterea quisquam tam egregii diviníque operis ſtudioſus à legendo deterreri aut averti debuerit* &c. Ad tertii Voluminis calcem hæc modeſta adjicitur erratorum excuſatio.

Ἐν Βηρώνῃ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Σαβιέως, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν ἐνετυπώθη, οὐ μέντοι ἄνευ ἐπιμελείας πολλῆς, ἀλλ' ὅμως ἀνθρωπίνης, καὶ ταῦτα τοῦ βιβλίου, ἐξ οὗ ταῦτα παρελήφθησαν, παλαιοτάτου ὄντος, καὶ ὑπὸ τοῦ γήρως ἤδη σαθροῦ τε καὶ ἡμιβρώτου, καὶ τόδε μέγιστον, μόνου τοῖς ἐντυποῦσι παρόντος.

Ἐπειδὴ οὖν ἄνθρωποι τυγχάνομεν ὄντες, καὶ τὸ σφάλλεσθαι ἀνθρώπινον μάλιστά ἐστι, τοῖς μὲν χαλκογράφοις, εἴ τινί που ἀδιορθώτῳ ἐντεύξῃ, συγγινώσκειν προσήκει, τῷ δὲ Ἰωάννῃ Ματθαίῳ τῷ Γιβέρτῳ τῷ τῆς Βηρώνης ἐπισκόπῳ πανυαρίστῳ τε καὶ θεοσεβεστάτῳ πλείστην εἰδέναι χάριν, ὅστις δαπάνης μὴ δὲ μιᾶς φεισάμενος ἐσπούδασε, ὥστε οὕτως ὠφέλιμά τε καὶ πολύτιμα συγγράμματα εἰς τὰς τῶν εὐσεβῶν καὶ σπουδαίων χεῖρας ἐπεξιέναι.

De hôc GIBERTO ſic ERASM. in Epiſtolâ ad BRIXIUM ann. 1530. (p. 1308.) *Præſuli iſti* Veronenſi *bene faxint omnes Superi, qui de privato ſuo curat utilitatem publi-*

anno 1529. & Jo. (a) DAMASCENI Libellos anno 1531. hos & illas curante DONATO *Veronensi*, *Veronæ*; iidem (b) PSELLI Opus in quatuor Mathematicas Disciplinas, anno 1532, *Venetiis*; STEPHANUS DE SABIO, suo solius nomine, (c) ALCINOUM de PLATONIS dogmatibus, & BASILII (d) Opera quædam anno 1535. *Venetiis*; (e) STEPHANUS NICOLINUS SABIENSIS Chalcographus Apostolicus, sub pontis coronati signo voce SABIO coronæ inscriptâ THEODORITI *Cyrensis*

blicam, suisque impensis tam insigne beneficium parat studiosis omnibus. Utinam hoc exemplum æmulentur Abbates & Episcopi nostri prædivites! Suspicor eundem esse, qui quondam apud CLEMENTEM *Pontificem functus est Datarii munere, méque non semel suis Literis dignatus est, ex quibus licuit eximiam quandam hominis & gravitatem & prudentiam cum humanitate singulari conjunctam colligere. Nomen, ni fallor, est* Joannes Matthæus GIBERTUS. Et idem ad REGINALDUM POLUM ann. 1531. (p. 1416.) ——— *Biennium est, quod totus* CHRYSOSTOMUS *Græcus promittitur nobis è* Veronâ, *ídque auctore* Matthæo GILBERTO, *quondam Pontificis Datario, nunc Episcopo* Veronensi, *sed nihil adhuc prodire video.*

(a) Hos quoque CLEMENTI VII. nuncupavit idem DONATUS nomine ejusdem GIBERTI; —— *Alumnus tuus, Beatissime Pater*, Joannes Matthæus GIBERTUS *Episcopus* Veronensis, JOANNEM *hunc* Damascenum, *eâ ipsâ, quâ scripsit, Linguâ, hoc est, Græcâ, quum antehac in nostram duntaxat conversus legeretur, apud nos publicari nunc primùm voluit: tibique omnis nostræ Religionis, totiúsque Christianæ reip. Principi dicandum curavit: ut tuis ipse videlicet quasi egregius artifex præclaris Operibus lætarere: & quod nuper in* CHRYSOSTOMI *Græcâ in* PAULI *Epistolas Editione, ac deinceps in* EUTHYMIO *Psalmorum interprete, quem Latinum factum accepisti, expertus es, nunc item in* Damasceno *suâ Linguâ loquente, & à nobis in eâ pro viribus emendato, collatísque pluribus Exemplaribus suæ integritati restituto experirere.* Ex his verbis conjicio DONATUM in *Sabiensium* Officinâ munere correctorio functum. DONATUS præterea Epistolam Græcè πρὸς τοὺς φιλέλληνας conscripsit: ——— πολλὴν μέντοι χάριν ἔχετε τοῦ πόνου τούτου οὐ μόνον τοῖς πάλαι συγγράψασι τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ τοῖς νῦν ἐπανορθώσασιν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῷ τῆς τοσαύτης δαπάνης χορηγῷ καὶ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ματθαίῳ τῷ Γιβέρτῳ τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ Οὐηρώνης ἐπισκόπῳ. Οὗτος μὲν γὰρ τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ἡμῶν Κλήμεντι ἑβδόμῳ χαριζόμενος καὶ ὑμῖν δηλαδὴ οὐχ ἧττον ἐχαρίσατο. Καὶ ἡμεῖς δὲ τοῦ αὐτοῦ Γιβέρτου δαπανήσαντος καὶ κελεύσαντος πολλὰ ἀντίγραφα καὶ παλαιὰ συγκρίναντες καὶ παραβαλόντες, ἐν τούτῳ διεγράψαμεν, καὶ τῶν σφαλμάτων ἐκκαθήραμεν, εἶτα τοῖς νῦν λεγομένοις Χαλκογράφοις ἐξεδώκαμεν, ὥστε μή δε τὸν Δαμασκηνὸν αὐτὸν τοῦ πόνου καὶ τῆς διορθώσεως λυπήσεσθαι &c.

(b) *Franciscus* CONTARENUS, in hujus Libri initio, *Nicolao* REDULPHO Cardinali breviter commendat ARSENIUM *Monembasiæ* sive *Epidauri* Archiepiscopum senio, paupertate & podagrâ confectum, qui Librum ipsum REDULPHO Græcâ Epistolâ dedicavit.

(c) Eidem etiam idem ARSENIUS hunc Philosophum dicavit adhuc ineditum: ——— ἐπεὶ οὖν ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Ἑρμογένους ῥητορικὴ, Σώπατρός τε καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων συγγράμματα τῶν ῥητορικῶν, τά τε τοῦ Ἀφθονίου ἤδη τετύπωται προγυμνάσματα, Πλάτωνος δὲ πάλαι τυπωθέντος [illos enim anno 1508, hunc 1513. ALDUS excuderat], ὁ λόγος οὗτος μέχρι καὶ τήμερον οὐ τετύπωται, ἔδοξέ μοι τοῦτον τυπωσαμένῳ, ἀποστεῖλαι σοὶ τῷ ἄλλῳ Σταγειροπλάτωνι. &c.

(d) Hæc ad quinque Exemplariorum fidem castigata sunt, & *Gaspari* CONTARENO Card. dicata.

(e) An *Stephanus* NICOLINUS SABIENSIS cum *Stephano* DE SABIO idem sit, Lectori erudito discutiendum permitto. Eodem certè Signo typographico, & hic & ille usus est.

(a) Hos

fis (a) Dialogos, anno 1547, *Romæ*, impreſſerunt. JOANNES ANTONIUS DE NICOLINIS DE SABIO expenſis (b) MELCHIORIS SESSÆ anno 1538.: Græcè excudit Nov. Teſtamentum; cujus initio Inſigne felis ore murem tenentis præfixit.

Venetiis magnam laudem adeptus eſt JOANNES FRANCISCUS TRINCAVELUS cujus ære & diligentiâ, in ædibus BARTHOLOMÆI ZANETTI *Caſtergazenſis*, ann. 1535. ARRIANI de ALEXANDRI aſcenſu Hiſtoria, & EPICTETI *Enchiridion* cum ARRIANI Commentariis, ann. 1536. STOBÆI Sententiarum Collectiones, ann. 1537. HESIODI Opera cum MOSCHOPULI, PROCLI, TZETZÆ, DIACONI, &c. Scholiis, Græcè omnia, lucem acceperunt.

Libri Inſigne typographicum gerunt puerum nudum manu ſiniſtrâ trunco innitentem, dextrâ ramum avulſum ſurſum tollentem, his Lemmatibus adjectis, (c) ἀρχὴ ἥμισυ παντός; οὐ μετὰ πολὺ σὺν θεῷ ἀνὴρ ἐσόμενος, alludendo ad puerum, qui aliquando vir futurus.

ARRIANO Jo. BAPT. EGNATIUS præfixit ad ANDREAM FRANCISCUM magnum *Veneti* Senatûs Cancellarium Epiſtolam, in quâ VICTORIS TRINCAVELLII *ſibi veteri conſuetudine & ſingulari eruditione conjunctiſſimi* diligentiam & ſtudium in Hiſtoriæ illius impreſſione curandâ laudat. *Nam quum* (ait) (d) *honeſtiſſima hæc Ars primùm* Venetiis *annum abhinc ferè ſeptuageſimum nata liberalitérque educata foret, mox collapſa, ut ferè mortalium omnia ſe habent,* ALDI *olim viri optimi & ſtudioſiſſimi operâ ſuis natalibus reſtituta eſſet: nunc eam capite propè diminutam & planè extinctam idem* VICTOR *ſic ab Orco revocare contendit, ut quæ Ars apud nos alita, apud nos honeſtiſſimè ſemper habita eſt, ea in ſuo natali ſolo* TRINCAVELLII *operâ feliciùs aliquantò reviviſceret. Deſinent igitur poſthac* Italiæ *inſultare noſtræ (utì ſpero) plerique. Deſinent hi etiam huic obtrectare Urbi,* qui

(a) Hos *Camillus* PERUSCUS Cardinalis ARDINGELLO Græcâ Epiſtolâ nuncupavit.

(b) Hujus mentio antea. *Venetiis* 1516.

(c) *Dimidium facti, qui cœpit, habet.* De hôc Adagio lege ERASM. Adag. (Edit. 1629. p. 10.)

(d) EGNATII verba puto attentiùs eſſe expendenda. Annus ſeptuageſimus ab illo, quo hæc ſcribebat, tempore erat 1465. quo (juxta EGNATIUM) Ars excudendi *Venetiis* primùm nata eſt & educata: ſcilicet per *Nicolaum* JENSON, & *Spirenſes*, quos conſtat primùm *Venetias* hoc inventum adduxiſſe. Quod autem ſcribit Artem mox collapſam, non ſatìs intelligo; cùm *Nicolaus* JENSON (præter alios, qui interim *Venetiis* inclaruerunt) usque ad ann. 1581. floruerit; neque poſt ALDUM, qui usque ad ann. 1515. vixit, defuerit, ipſius ſocer ASULANUS multíque in Libris excudendis diligentiſſimi, quorum induſtriâ factum eſt, ut Ars illa non modò non capite propè diminuta & planè extincta foret, ſed etiam ſuam usque dignitatem tueretur.

(a) In

qui hâc in re veterem obsolevisse industriam nostram clamitabant. Nunc verò tuæ partes erunt, Vir Clarissime, reliquorúmque, qui bonas litteras honestásque disciplinas colunt, providere, ne hæc ipsa suscepta tanto studio opera VICTORI *fraudi sit: sed ut illi potiùs omnes faveant nostrates, quò palmam hanc ejus operâ receptam constantissimè nostra tuatur Civitas.* —— *Jam & illud tibi reliquísque attendendum, quòd, si hæc ipsa indicatura feliciter, utì spero, cesserit, multa alia expectare habeas, ut non fortasse meliora, sic certè politiora, quæ* VICTOR *ipse partim hodie sub prælis habet, partim cotidie meditatur: ut hæc ipsa, si tu modò faveris, justæ legittimæ'que operæ præludia dici veriùs possint. Quare abs te peto pro singulari humanitate tuâ egregiâque bonitate, ut cum ipso* ARRIANO VICTOREM *etiam suscipias, dignissimúmque illum putes amore benevolentiâque tuâ; præsertim quum paucissimi hodie sint vel potius nulli, qui suo periculo & impensâ in tanto vitæ somno & ignaviâ consulere aliis jam velint. Bene vale*, Venetiis M.D.XXXV.

EPICTETO, STOBÆO & HESIODO VICTOR ipse TRINCAVELLUS præfatus est; primúmque (a) GEORGIO à SELVÂ *Vaurensi* Episcopo, *Gallico* apud *Venetos* Oratori, secundum (b) PETRO BEMBO, tertium (c) PETRO VICTORIO nuncupavit.

Apud *Belgas*, *Antuerpiæ* MARTINUS CÆSAR typis nitidis, minore formâ, Horas in laudem Virginis cum aliis quibusdam, Græcè anno 1528. JODOCO VELAREO recognitore impressit. Ejus prelo (d) aliquando expensas suppeditavit GODEFREDUS DUMÆUS. Ei Insigne typographicum erat Scutum de arbore pendulum,

(a) In TRINCAVEL. ad illum Epistol. —— *Ne penitus otiosus & supinus degere videar, decrevi ego quoque hujuscemodi fortunam subire, undè cùm omnibus ferè constitutum sit, plurimùm hâc in re posse optimorum Librorum lectionem studiúmque statui, ut si quæ mihi offerentur optimorum Authorum monumenta, quæ diutius in tenebris latuissent, quæ'que mihi viderentur huic negotio apta, statim curare, ut in lucem prodirent, & à mendis, quàm maximè fieri posset, expurgata, & pulcherrimis formulis excusa, ut hâc etiam ratione homines ad sui lectionem allicere possint. Cùm igitur, Vir clarissime, superioribus fortè diebus ad manus meas pervenisset Libellus* ARRIANI *ex doctissimâ & copiosissimâ tuâ Bibliothecâ depromptus, ejus pulchritudine ac elegantiâ allectus, non potui me ab illius lectione continere: quâ cùm mirificè delectatus essem* &c.

(b) In TRINCAVELLI Epistol. —— *Ego hujusmodi provinciam Authorum celebrium monumenta ad interitum vergentia in lucem revocandi eâ potissimùm causâ sum aggressus, quòd te huic honesto meo desiderio nunquam defuturum speravi, ut quotiescunque occasio postularet, ab insigni Bibliothecâ, quæ tuæ tanquam optimarum literarum assertoris præcipui à* Veneto *Senatu custodiæ ac tutelæ tradita est, quicquid ad rem literariam illustrandam & augendam facerent, id omne per humanitatem tuam accepturum me semper credideram.*

(c) In TRINCAVELL. Epistol. —— *Eam provintiam meis forsitan viribus imparem, præstantiora Græcorum Authorum monumenta, quæ latebant, ad interitum propè vergentia æneis litteris excusa edendi, ideo sanè suscepimus, ut eam quam possemus opem reflorescentibus bonis litteris afferremus.*

(d) Vide ann. 1530.

(a) Luc.

dulum, binis utrinque Leonibus ſuſtentatum. Scuto inſerta erant Imperii ſigna cum litteris M. K: ſuper-impoſitis dextris duabus junctis, cum lemmate, *Sola fides ſufficit.* MARTINUS CÆSAR ante ann. 1537. menſ. *Jun.* obiit, quo tempore ejus Vidua excudebat *Antuerpiæ*, & ann. 1539. expenſis JOANNIS COCCII. Ad finem *Lilianæ* Grammaticæ tunc impreſſæ, Inſigne vidi, Patientiæ imaginem cum Lemmate (a) *Per patientiam veſtram poſſidete animas veſtras.*

Lovanii, SERVATIUS ZASSENUS anno 1530. floruit, cùm GEMMÆ PHRYSII Cosmographia à JOANNE GRAPHEO excuſa apud ipſum vœniret. ZASSENI Editiones celebrantur non tantùm Latinæ, (utì duarum CAMPANI Lucubrationum, ann. (b) 1548.) ſed etiam Græcæ, quales DEMOSTHENIS de *Rhodiorum* libertate & pro *Megalopolitis* Orationum anno 1546. Ad calcem *Utopiæ* ab ipſo impreſſæ, Inſigne adjicitur, Homo manu dextrâ laxâ aſtacum, lævâ compreſſâ anguillam tenens, cum his Epigraphis; *Si laxes, erepit. Si ſtringas, erumpit.*

(a) LUC. C. XXI. 19.

(b) Eodem anno MORI *Utopiam* excudit impenſis Viduæ *Arnoldi* BIRCKMAN (de quâ poſtea) & ann. 1569. EUSEB. Hiſtor. Latinè impenſis hæredum *Arnoldi* BIRCKMANNI.

FINIS PARTIS PRIORIS.